LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 7

Hovedparten af distrikt 7 (omr. 7/1 - 7/32) ligger i Viborg Amt og er beskrevet i bind 8. Thyholm ligger i Rinkjøbing Amt og er medtaget her. Thyholm er velundersøgt med amtets botaniske registrering fra 1988 (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

7. THYHOLM

Registreret som nye arter for TBU-distrikt 7 siden 1985 er følgende arter: kæmpe-balsamin, benved, knoldet brunrod, filtet burre, kirtlet dueurt, fjerbregne, stor fladstjerne, enblomstret flitteraks, skov-forglemmigej, håret frytle, gul anemone, dunet havre, hulsvøb, almindelig høgeurt, opret hønsetarm, jacobsstige, sorthoved knopurt, fladkravet kodriver, sand-løg, blågrøn løvefod, have-mælde, grenet pindsvineknop (ssp. erectum), skov-star, skovmærke, kær-svovlrod, safflor-tidsel, femradet ulvefod og krat-viol.

Der er gjort følgende fund af arter, der er naturaliseret i Danmark, men som kan betragtes som levende fortidsminder samt middelalderlige læge- og prydplanter. Listen er udarbejdet efter Løjtnant og Worsøe (1977). Bavnhøj (1988) angiver følgende planter: aftenstjerne, bulmeurt, liden burre, fingerbøl, kost-fuglemælk, havepest, rød hestehov, læge-jordrøg, jødekirsebær, kalmus, vellugtende kamille, gærde-kartebolle, almindelig katost, liden katost, moskus katost, rundbladet katost, krans-lilje, hus-løg, rams-løg, have-malurt, matrem, læge-oksetunge, pastinak, peberrod, pigæble, rød sct. hansurt, skvalderkål, slangeurt, stjerneskærm, svaleurt, sæbeurt, sødskærm, tandbæger, vild tulipan, marts-viol og æselfoder.

Blandt indførte og indslæbte ukrudtsarter nævner Bavnhøj (1988) følgende planter, der fortsat er almindeligt forekommende på landsplan: farve-gåseurt, havepest, grøn høgeskæg, tag-høgeskæg, kornblomst, ager-kål, musehale, ager-sennep, korn-valmue og vindaks.

Blandt de arter, som er gået stærkt tilbage/forsvundet nævner Bavnhøj (1988) følgende: burreskærm, fodangel, guld-havre, ager-hejre, rug-hejre, klinte, blod-kløver, tornet knopurt, kålurt, gaffel-limurt, knippe-limurt, salamons lysestage, mangefrøet gåsefod, ager-museurt, kugle-museurt, småhaget pigfrø, kløver-silike, småskulpet dodder, håret solhat, nikkende tidsel og tårnurt.

7/40 SINDRUP/RINGKJØBING AMT

7/40-1. LYNGS DRAG er den smalle landtange, der forbinder Thyholm med Thy. Mod vest er kysten udsat for kraftig påvirkning fra Nissum Bredning, hvorfor forstranden næsten er vegetationsløs. På de tilbagetrukne strandvolde findes de mindre almindelige arter: strand-limurt, dansk kokleare, klit-fladbælg, strand-vandranunkel, lav skorsoner, almindelig mælkeurt, trenervet snerre, tandfri vårsalat, syl-firling, bakketidsel, baltisk ensian, strand-rødtop og musehale. Heraf er strand-limurt meget sjælden i Danmark som helhed. Her voksede tidligere de meget sjældne planter strand-hornskulpe (1867-1925, 1960) og hestetunge (1902-1925, 1960).

Den nordlige halvdel af Lyngs Drag udgøres af strandeng, der gennemskæres af talrige grøfter og kanaler, men i øvrigt præges af mange loer samt enkelte større indsøer. Lokaliteten udnyttes til intensiv græsning, og vegetationen er lav og relativ artsfattig. De dominerende planter er strand-annelgræs, harril, strand-trehage, strand-vejbred og rød svingel. I losystemerne ses blandt andet vingefrøet hindeknæ, kveller og strandgåsefod. Desuden vokser der på de højere parter jordbær-kløver, engelskgræs og læge-kokleare. I strandsøerne findes strand-vandranunkel.

I den sydlige del findes der nord for jernbanedæmningen et antal parallelt liggende strandvolde. Fra den artsrige hedevegetation, der findes på de tørre partier, skal her blot nævnes skovstjerne, lav skorsoner, kattefod, engelsk visse, almindelig mælkeurt, knude-firling og syl-firling. I de fugtige lavninger mellem strandvoldene findes planter, der er karakteristiske for hedemosen. Det gælder blandt andet klokke-ensian, mose-troldurt, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, smalbladet skjaller, klokkelyng samt baltisk ensian. Visse steder findes strandoverdrev med arter som græsbladet fladstjerne, kort øjentrøst, strand-rødtop og musehale. I øvrigt kan nævnes krybende potentil, hvid snerre, fliget vejbred, bakketidsel og stor knopurt, almindelig engelsød, knold-ranunkel, bakke-nellike, hunde-viol, kornet stenbræk og smalbladet vikke (Bavnhøj & Jensen, 1985 upubl.). På jernbaneskrænten er der fundet toårig høgeskæg - ikke almindelig i Vestjylland.

Vegetationstyper: strandeng, strandoverdrev.

Lokalitetskode:
Lyngs Drag +++ H I s

Botanisk vurdering:
Lyngs Drag:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: baltisk ensian, syl-firling, trenervet snerre og tandfri vårsalat.
3. Lokalt sjældnere arter: musehale.
4.Hede- og overdrevsindikatorer: kattefod, knold-ranunkel, kornet stenbræk og lav skorsoner.

Kilder: 255

7/41 DANANVANG, GADEGÅRD v. SMERUP, JESTRUP, LYNGS VEST, LYNGSGÅRD, ODGÅRDE NORD, ODGÅRDE SYD, SMERUP, TORP NORD, TORP SYD

7/41-1. DANAVANG. Et ca. 11,5 ha stort strandengsområde, der afgræsses af kreaturer. Centralt i området findes en større strandsø med store mængder langstilket havgræs, mens der nærmere baglandet findes en mindre strandsø med rørsump bestående af tagrør og strand-kogleaks. Fra det ydre stærkt salte bælte kan nævnes kveller, strandgåsefod og strand-annelgræs og indefter harril, kødet hindeknæ, strand-trehage og strand-vejbred med flere. Den indre sydvestlige del af engen har tydeligvis en sammenhæng med hedearealet ved sommerhusbebyggelsen (Lyngs, vest), idet der her vokser smalbladet kæruld, katteskæg, toradet star, engkarse og andre planter fra det ferske og overvejende næringsfattige kær. En gammel strandvold adskiller den salte og den ferske eng, og den rummer arter som almindelig røllike, engelskgræs, høst-borst, bellis, hvid-kløver, almindelig kamgræs, rød svingel, blågrøn rapgræs, almindelig rajgræs og læge-kokleare.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø

7/41-2. GADEGÅRD ved SMERUP. Den nedre del af kystskrænten nord for Gadegård er udsat for erosion. Det meste af skrænten er vegetationsdækket. Der er ikke græsning på skrænten og vegetationen domineres af almindelig hundegræs ligesom almindelig knopurt og stor nælde er hyppigt forekommende. Store partier er præget af trykvand og her findes blandt andet mose-bunke, tagrør, håret star og lav ranunkel. Fremhæves kan glat løvefod, der ikke kendes andre steder på Thyholm. Mod vest er den markante kystskrænt trukket tilbage i forhold til det marine forland, der overvejende er strandeng og strandoverdrev. Den vestlige del udnyttes til kreaturgræsning og på skrænten vokser kornet stenbræk, vorterod, bidende ranunkel, engkarse, bellis, almindelig syre, almindelig hønsetarm, ager-tidsel, almindelig hvede, almindelig rajgræs med flere. Lokalitetens samlede areal udgør ca. 6,3 ha.

Vegetationstyper: kystskrænt, strandeng, strandoverdrev.

7/41-3. JESTRUP. Kystskrænterne vest for Jestrup er ikke særlig høje, men er dog så stejle, at færdsel på skrænterne er vanskelig. De udnyttes ikke til græsning, og antallet af plantearter er beskedent. På skrænterne vokser planter, der ikke er almindelige på Thyholm. Det gælder krybende potentil, bakketidsel og blågrå siv. Sidstnævnte kendes ikke andre steder på Thyholm. Længst mod nordvest har skrænterne hedepræg med arter som revling, tormentil, læge-ærenpris og blå-klokke, men forekomsten af blågrøn star, håret star og følfod viser, at skrænterne overvejende består af næringsrigt ler. I øvrigt kan nævnes almindelig agermåne, almindelig knopurt, forskelligfarvet forglemmigej, blåhat, almindelig pimpinelle, almindelig røllike og rundbælg med flere. Skrænterne har et areal på ca. 3,2 ha.

Vegetationstyper: kystskrænt

7/41-4. LYNGS, VEST. I tilknytning til sommerhusområdets nordlige del findes en ca. 2,1 ha hedemose. Området gennemskæres af en gammel strandvold, der er domineret af bølget bunke. Mosen er artsrig og indeholder mange sjældnere plantearter. Fra lokaliteten kendes omkring 80 plantearter, hvoraf kan nævnes skede-star, loppe-star, kødfarvet gøgeurt, plettet gøgeurt, klokke-ensian, mose-troldurt, vibefedt, rundbladet soldug, liden soldug, smalbladet vandstjerne, svømmende sumpskærm, græsbladet vandaks, butbladet vandaks og søpryd.

Vegetationstyper: hedemose, sø, overgangsrigkær, overgangsfattigkær.

Højere planter:
1988. Hedearealet. Skede-star, loppe-star, hirse-star, toradet star, almindelig star, hare-star, dværg-star (Carex oederi sp.), katteskæg, fløjlsgræs, tandbælg, blåtop, vellugtende gulaks, bølget bunke, tagrør, hunde-hvene, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, glanskapslet siv, mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, kødfarvet gøgeurt, plettet gøgeurt, klokkelyng, hedelyng, revling, kragefod, tormentil, gåse-potentil, klokke-ensian, eng-ensian, eng-viol, sølv-potentil, trævlekrone, mose-troldurt, engelsk visse, almindelig kællingetand, vild hør, djævelsbid, smalbladet høgeurt, håret høgeurt, kattefod, kær-tidsel, vand-mynte, sværtevæld, almindelig brunelle, bukkeblad, vibefedt, rundbladet soldug, liden soldug, kær-ranunkel, kær-dueurt, krybende pil og øret pil.

Vandarealet: hestehale, søpryd, liden andemad, kors-andemad, krans-tusindblad, smalbladet vandstjerne, svømmende sumpskærm, græsbladet vandaks, småfrugtet pindsvineknop, vejbred-skeblad, dynd-padderok, glanskapslet siv, smalbladet ærenpris, nyse-røllike, bidende pileurt, sump-forglemmigej, kær-snerre, kær-fladstjerne, kirtlet dueurt, Chara sp., almindelig vandranunkel, butbladet vandaks og svømmende vandaks.

7/41-5. LYNGSGÅRD. Det marine forland vest for gården af samme navn omfatter en bræmme på 200 meter. Det findes en enkelt stor lagune tillige med talrige mindre strandsøer og loer - desuden findes enkelte gravede afvandingsgrøfter. Strandengen glider jævnt over i morænelandskabets oprindelige kystlinie. Overgangszonen er fersk eng med planter som lav ranunkel, almindelig rajgræs, rød svingel, almindelig kamgræs, høst-borst, almindelig røllike, bellis, almindelig hundegræs og kruset skræppe. Fra strandengen kan nævnes tagrør, strand-kogleaks, strand-trehage, strand-vejbred, strand-annelgræs, harril, vingefrøet hindeknæ, gåse-potentil, strand-asters, sandkryb, kveller og strandgåsefod. Lokaliteten har et areal på omkring 15,2 ha og udnyttes til kreaturgræsning.

Vegetationstyper: strandeng, eng.

7/41-6. ODGÅRDE, NORD. Kystskrænterne nord for Odgårde er mere affladigede og opnår ikke samme højde som skrænterne ved Torp, nord. Forstranden domineres af næringsrige kærpartier, hvorfra kan nævnes kødfarvet gøgeurt, gul iris, eng-kabbeleje, dunet dueurt, vand-mynte, angelik, almindelig mjødurt, dynd-padderok, gifttyde, top-star, næb-star, toradet star, håret star, almindelig star, grå star, eng-troldurt, eng- og sumpkarse, vand-skræppe, vandarve, sump-fladstjerne med flere. Mod syd, og noget tilbagetrukket fra kysten, findes en større udgravning - formodentlig en gammel mergelgrav. På skrænterne heraf vokser blåstjerne, der kun kendes få steder på Thyholm. I et af vandhullerne vokser roset-vandstjerne, aks-tusindblad, liden vandaks, kors-andemad og kransnålalger. Arealerne udnyttes til græsning og har et samlet areal på ca. 6,0 ha.

Vegetationstyper: kær

7/41-7. ODGÅRDE, SYD. Strandengen nordøst for gården Ny Odgård afgrænses ind mod land af en lav udfladende stenalderkystskrænt, der er beplantet. For foden af skrænten findes der en overdrevsvegetation bestående af blandt andet almindelig røllike, brunelle, bellis, græsbladet fladstjerne, horse-tidsel, almindelig hønsetarm, fløjlsgræs, hundegræs, blå-klokke og hvid-kløver. Et mindre kær er blandt andet voksested for tandet sødgræs, nikkende brøndsel, småfrugtet pinds-vineknop og knæbøjet rævehale. Fra strandengen kan nævnes strand-vandranunkel, vedbend-vandranunkel, strand-asters, fladtrykt kogleaks, jordbær-kløver, sandkryb og harril med flere. Arealet har en størrelse på omkring 6,5 ha og afgræsses. Strandengen nordvest for Mærkedal udgør sammen med baglandets gamle kystskrænt et samlet areal på omkring 7,5 ha der afgræsses. Forstranden domineres af salttolerante planter som harril, jordbær-kløver, kryb-hvene og rød svingel. Vegetationens sammensætning viser, at engen kun oversvømmes få gange årligt. Ind mod kystskrænten bliver vegetationen præget af det ferskvand, der presses ud ved skræntfoden. Her findes blandt andet glanskapslet siv, lyse-siv, kær-padderok, sump-fladstjerne, vand-pileurt, engkarse og tigger-ranunkel. Skræntens overdrevsvegetation rummer blandt andet kornet stenbræk, almindelig brunelle, høst-borst, almindelig røllike, almindelig syre, håret høgeurt, blå-klokke, lancet-vejbred, eng-rottehale og almindelig kamgræs.

Vegetationstyper: strandeng, overdrev.

Hvor Mærkedal udmunder findes der ved kysten flad strandeng med et system af afvandingsgrøfter samt små åbne vandflader. Området afgræsses delvist af kreaturer. De ugræssede partier domineres af tagrørssump. Den hårdt afgræssede strandengsvegetation er relativt artsfattig.

Vegetationstyper: strandeng, rørsump.

7/41-8. SMERUP. Det marine forland nord for gården Gravgård er i den vestlige del adskilt fra kysten af en strandvold. I dette område findes en relativt artsrig kærvegetation. Afgræsningen har i de senere år været aftagende, og tagrør breder sig på området. Fra kærvegetationen kun nævnes mose-bunke, lyse-siv, næb-star, toradet star, håret star, blågrøn kogleaks, almindelig sumpstrå, kær-tidsel, eng-kabbeleje, kragefod, dunet dueurt, kirtlet dueurt, smalbladet-kæruld, sump-kællingetand, almindelig fredløs, angelik, sideskærm, trævlekrone, vand-mynte, bidende og lav ranunkel med flere. Den østlige del af området er mere saltpræget med arter som strand-asters, harril, gåse-potentil og på strandvolden sand-hjælme, almindelig røllike, engelskgræs, knold-ranunkel, almindelig kamgræs, almindelig hundegræs, hvid-kløver, lugtløs kamille, almindelig syre og læge-kokleare. Lokalitetens areal udgør omkring 3,1 ha.

Vegetationstyper: strandvold, kær

7/41-9. TORP, NORD. De nordvendte kystskrænter ved Torp hæver sig op til 8 meter over havets overflade. De er relativt stejle og har flere vældpartier. Overdrevsvegetationen udgøres af kornet stenbræk, håret høgeurt, udstrakt kløver, almindelig røllike, kommen, rød svingel, bidende ranunkel, horse-tidsel, glat ærenpris, rødknæ, blå-klokke, mark-frytle, hunde-viol og lancetbladet høgeurt. Lancetbladet høgeurt er i stærk tilbagegang i Danmark på grund af ophør af græsningen på overdrevene. Forstranden er præget af fremsivende trykvand og rummer typiske kærplanter som smalbladet mærke, og eng- og sumpkarse, trævlekrone, kær-tidsel, mose-bunke og sump-kællingetand. Lokalitetens nordvestlige del har strandengskarakter. Arealerne udnyttes til afgræsning og udgør ca. 9,8 ha.

Vegetationstyper: overdrev, væld.

7/41-10. TORP, SYD. Nordvest for Lyngs Kirke findes en syd-nordgående dalsænkning, der fra øst suppleres med et par mindre tilstødende dale. Længst mod syd findes et vandafledningsbassin, og dalen gennemskæres af en 1,5 meter bred kanal. Det samlede areal af dette kærområde udgør ca. 7,8 ha. Fra dette område skal nævnes forekomsten af den gamle lægeplante kalmus. På Thyholm kendes den kun fra yderlig en lokalitet. Desuden lådden dueurt, kær-tidsel, kær-guldkarse, bidende pileurt, angelik, trævlekrone, kær-galtetand, dynd- og kær-padderok, næb-star, glanskapslet siv, eng-svingel og gærde-snerle. De afgræssede arealer domineres mod syd af mose-bunke, kryb-hvene og lyse-siv. Desuden ses kruset skræppe, knæbøjet rævehale, eng-rottehale, høst-borst med flere. I kanalen findes vand-skræppe, vand-pileurt og tykbladet ærenpris.

Vegetationstyper: kær.

7/41-11. LYNGS KIRKE. Bavnhøj har registreret forekomsten af planter på kirkegårdsdiget.

Højere planter:
1984-88. Ahorn, almindelig bjørneklo, almindelig brandbæger, bølget bunke, mose-bunke, glat dueurt, tidlig dværgbunke, almindelig engelsød, sump-evighedsblomst, fingerbøl, gederams, haremad, mark-hindeknæ, almindelig hundegræs, almindelig hyld, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, skive-kamille, lugtløs kamille, blå-klokke, korsknap, almindelig kvik, vild kørvel, almindelig mangeløv, svine-mælde, mælkebøtte, feber-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, japansk pileurt, lav ranunkel, almindelig rapgræs, skvalderkål, almindelig spergel, bindende stenurt, stikkelsbær, rød svingel, ager-tidsel og ved-bend.

Lokalitetskoder:

Lyngs Drag	+++ K H I s
Danavang	++ K II r-s
Gadegård, Smerup	++ K-H III r-s
Jestrup	++ E II s
Lyngs, vest	+++ V I s
Lyngsgård	++ K II r
Odgårde, nord	++ K-(v) II r-s
Odgårde, syd	++ K-E-(v)-H II-III r-s
Smerup	+++ K-V-H II r
Torp, nord	++ K-E-(v) III r-s
Torp, syd	++ V III r

Botanisk vurdering:
Danavang:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, kødet hindeknæ, strand-trehage og strand-vejbred.

Gadegård, Smerup:
3. Lokalt sjældnere planter: glat løvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.

Jestrup:
2. Sjældnere planter: blågrå siv.
3. Lokalt sjældnere planter: krybende potentil.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: forskelligfarvet forglemmigej.

Lyngs, vest:
2. Sjældnere planter: eng-ensian, liden soldug, loppe-star, skede-star, søpryd, smalbladet vandstjerne og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kattefod.
Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm og søpryd.
Rigkærsindikatorer: *skede-star*, desuden vibefedt, kødfarvet gøegurt og loppe-star.

Lyngsgård:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, vingefrøet hindeknæ, strand-trehage og strand-vejbred.

Odgårde, nord:
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og top-star.

Odgårde, syd:
2. Sjældnere planter: vedbend-vandranunkel og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: fladtrykt kogleaks.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.

Smerup:
4. Strandengsindikatorer: harril.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.

Kilder: 9, 255, 256

7/42 GRØNDAL, GRØNHOLME, KATHOLM ODDE, MUNKHOLM ODDE, NØRRE HVIDBJERG, STYVEL

7/42-1. GRØNDAL. Nord for Grøndal findes der nær kysten en stor, men ikke særligt markant terrænlavning, der står i forbindelse med en mere markeret erosionsdal længere inde i baglandet (Grøndal). I stenalderhavets tid var der en vig og senere, da landet hævede sig, et udstrakt moseområde, der siden århundredeskiftet efterhånden er næsten tørlagt ved dræning. At der har været tale om temmelig artsrige arealer vidner det store antal orkidéer, der i det mindste indtil midten af 80'erne fandtes i en tilbageværende, fugtig lavning, om. Endnu forekommer trævlekrone, engkarse, eng-kabbeleje, kær-tidsel med flere og muligvis maj-gøgeurt eller kødfarvet gøgeurt. Lokaliteten afgræsses af kreaturer. Arealet udgør 4,0 ha.

Vegetationstyper: kær.

7/42-2. GRØNHOLME. Nord for Plethøj Plantage er forstranden vegetationsmæssigt delt i tre zoner. Nærmest kystlinien findes egentlig strandeng. Parallelt med kysten forløber en tør strandvold, der afgrænser den indre ferske eng. Ind mod land danner stenalderskrænten grænse for lokaliteten. På skrænten umiddelbart nord for plantagen findes hedelyng, lyng-snerre, håret høgeurt, pille-star, læge-ærenpris, hunde-viol, smalbladet høgeurt, revling, trenervet snerre, krat-fladbælg, engelsk visse, krybende pil, katteskæg med flere og ved foden af skrænten desuden mose-bunke, mose-pors, klokkelyng, knop-siv, almindelig star, håret star, tandbælg og blåtop. Lokaliteten har et samlet areal på omkring 12,9 ha og afgræsses af kreaturer. Området blev sammen med strandengene ved Katholm og Munkholm Odde fredet efter naturfredningsloven i 1978.

Vegetationstyper: strandeng, eng.

7/42-3. KATHOLM ODDE. Strandengene ved Katholm Odde udgør et meget fint eksempel på den stadige landdannelse, som foregår ved beskyttede kyster. Nærmest kysten foregår en aktiv krumoddedannelse, og nogle af forstrandens lagunesøer er dannet ved at sådanne krumodder har afspærret de lavvandede områder. Området er gennemskåret af talrige afvandingsgrøfter, men fremtræder som velbevaret strandeng, hvor vegetationen er kort på grund af kreaturgræsning. Strandengen domineres af strand-annelgræs, harril, strand-vejbred, mens der langs grøfter og ved strandsøerne blandt andet findes kveller, strandgåsefod, vingefrøet hindeknæ samt strand-firling. Nærmest den affladigede kystskrænt, der danner engenes sydgrænse, dominerer almindelig rajgræs, rød svingel og strand-vejbred, men desuden forekommer bellis, høst-borst, glat-vejbred, almindelig hundegræs og horse-tidsel.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø.

7/42-4. MUNKHOLM ODDE. Ligesom ved Katholm Odde fremtræder strandengene ved Munkholm Odde meget velbevarede og med en betydelig udstrækning. Fra den lave stenalderskrænt i baglandet til oddens spids er strækningen ca. 750 meter, og områdets areal udgør omkring 28,3 ha. Adskillige afvandingsgrøfter gennemskærer engene, og der findes flere større strandsøer, især mod oddens ydre halvdel. Vegetationen er ganske lav på grund af kreaturgræsningen, og de dominerende plantearter er de samme som ved Katholm Odde. Her skal i stedet omtales et relativt artsrigt kær, der findes i områdets sydvestlige del, hvor ferskvand presses ud ved stenalderskrænten fod. Herfra kan blandt andet nævnes trævlekrone, knude-firling, almindelig firling, sump-fladstjerne, vand-mynte, sværtevæld, sideskærm, gifttyde, kragefod, gåse-potentil, almindelig mjødurt, kær-ranunkel, tigger-ranunkel, eng-kabbeleje, engkarse, tykbladet ærenpris, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-dueurt, vinget perikon, fliget brøndsel, kær-tidsel, småfrugtet pindsvineknop, kær-trehage, blågrøn kogleaks, almindelig sumpstrå, tudse-siv, butblomstret sødgræs, tagrør og tæppegræs.

Vegetationstyper: strandeng

Øst for Overgårdsminde findes ud mod Thyholms østkyst et ca. 10,2 ha stort areal, der overvejende kan karakteriseres som strandoverdrev. Området afgræsses af kreaturer, og den lave vegetation er domineret af almindelig rajgræs, rød svingel, bellis, almindelig hønsetarm med flere. Nærmest kysten ses engelskgræs, gåse-potentil, høst-borst, kvik, almindelig røllike, hvid-kløver, almindelig hvene, femhannet hønsetarm og kruset skræppe. Bag den tilgroede strandvold findes små langstrakte strandsøer med blandt andet strand-kogleaks. Området indgår i den 87 ha store kystfredning fra 1978, men 6 ha af det pågældende område kan anvendes til almindelig landbrugsdrift.

Vegetationstyper: strandoverdrev

7/42-5. NØRRE HVIDBJERG. De nordvendte kystskrænter ved Stenhøjgård har en stor botanisk værdi med en artsrig og karakteristisk overdrevsvegetation. Det er en vegetationstype, der hører til de mest truede i landet som helhed. Det skyldes primært, at kreaturgræsningen på overdrevsarealerne ophører, hvorefter arealerne gror til. Jordbunden består af næringsrigt moræneler med et stort kalkindhold, og skrænterne er præget af en karakteristisk kalkflora bestående af knoldet mjødurt, lav tidsel, mark-krageklo, hjertegræs og eng-havre. Desuden kan nævnes interessante arter som dunet havre, krat-viol, håret viol, blågrøn løvefod, vild hør, lancetbladet høgeurt, kommen, blågrøn star, knold-ranunkel, kornet stenbræk og liden snerre. Den brede forstrand er domineret af næringsrige kær, hvorfra blandt andet kan nævnes kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt, vibefedt, eng-troldurt, skede-star, tvebo-star, loppe-star, hjertegræs, festgræs, eng-skjaller, fåblomstret kogleaks og vand-mynte. Lokaliteten er et af de få kendte voksesteder for håret viol og blågrøn løvefod i distrikt 7 og eneste voksested for knoldet mjødurt og dunet havre på Thyholm. Det samlede areal omfattende forstrand og skrænter udgør ca. 9,1 ha, og hele området har været udnyttet til kreaturgræsning indtil 1987. En forudsætning for at bevare det høje artsantal er, at afgræsningen genoptages.

Vegetationstyper: overdrev.

Mod syd er der et marint forland, der yderst består af sandstrand og som indefter glider over i strandvold, strandoverdrev samt enkelte tidvist oversvømmede arealer, der dels er påvirket af ferskt trykvand fra den gamle stenalderkystskrænt, dels er svagt påvirkede. Forskellige plantesamfund er repræsenteret, men under et kan her nævnes harril, gåse-potentil, fladtrykt kogleaks, strand-asters, strand-vejbred, læge-kokleare, sandkryb, strandarve, rød svingel, almindelig kvik, tagrør, almindelig hundegræs, mose-bunke, sand-hjælme, kryb-hvene, rejnfan, grå-bynke, vild kørvel, horse-tidsel, engkarse, lyse-siv, lav-ranunkel med

flere. Den østlige del af lokaliteten har været afgræsset indtil 1987. Lokaliteten har et areal på ca. 1,7 ha.

Vegetationstyper: strandvold, strandoverdrev.

Højere planter:
1989. Tveskægget ærenpris, blågrøn star, håret star, almindelig mælkeurt, lancetbladet høgeurt, eng-rottehale, hvid-okseøje, gul kløver, almindelig kællingetand, muse-vikke, rød-kløver, stor skjaller, læge-ærenpris, kommen, almindelig brunelle, bugtet kløver, bølget bunke, eng-kabbeleje, kær-padderok, krybende pil, smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, kragefod, festgræs, vand-mynte, næb-star, tvebo-star, loppe-star, eng-skjaller, trævlekrone, skede-star, krognæb-star, pille-star, engriflet hvidtjørn, almindelig hundegræs, sumpkarse, fåblomstret kogleaks, vellugtende gulaks, glat ærenpris, tæppegræs, tandet sødgræs, strand-vandranunkel, dunet havre, blågrøn kogleaks, djævelsbid, eng-brandbæger, blåhat, tandbælg, smalbladet høgeurt, knold-ranunkel, eng-svingel, græsbladet fladstjerne, hare-star, krat-viol, håret viol, vorterod (ssp. fertilis), krat-fladbælg, kornet stenbræk, blågrøn løvefod, sand-star, almindelig star, engelskgræs, fladstrået kogleaks, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt, vibefedt, hirse-star, toradet star, nyse-røllike, glanskapslet siv, mose-bunke, eng-troldurt, rød gåsefod, bukkeblade, kærgaltetand, almindelig mjødurt, knoldet mjødurt, humle-sneglebælg, hjertegræs, gul fladbælg, vild hør og tormentil.

7/42-6. STYVEL. Øst for Styvel findes en kort, men relativt bred smeltevandsdal, hvor stenalderhavet i sin tid må have dannet en vig. I dag findes der i bunden af denne et kær, der har afløb til fjorden via en grøft. De fremtrædende planter her er tagrør, mose-bunke, lyse-siv, knop-siv, kruset skræppe og knæbøjet rævehale. Mod syd markeres dalen af et svagt hældende bakkedrag, der henligger som overdrev. Herfra kan blandt andet nævnes almindelig rajgræs, hundegræs, hvid-kløver, almindelig røllike, høst-borst og vild kørvel. Det samlede areal udgør ca. 3,8 ha og hele lokaliteten afgræsses.

Vegetationstyper: kær, overdrev.

Lokalitetskoder:

Grøndal	++ V III r
Grønholme	++ K II r-s
Katholm Odde	++ K I r-s
Munkholm Odde	++ K-V I r-s
Nørre Hvidbjerg	+++ K-E-V-I s
Styvel	++ V III r

Botanisk vurdering:
Katholm Odde:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotop, veludviklet strandeng.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, vingefrøet hindeknæ og strand-vejbred.

Munkholm Odde:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I biotop veludviklet strandeng.
3. Lokalt sjældnere planter: , vinget perikon, butblomstret sødgræs og tæppegræs.
4. Strandengsindikatorer: artsliste fra strandengsvegetationen foreligger ikke.

Nørre Hvidbjerg:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: festgræs, tandet sødgræs, tæppegræs, loppe-star, skede-star, tvebo star, og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt, fladtrykt kogleaks, blågrøn løvefod, blågrøn star og håret viol.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre, hjertegræs, lancetbladet høgeurt, knoldet mjødurt og knold-ranunkel.
Kalkbundsindikatorer: hjertegræs og knoldet mjødurt.

Kilder: 9, 255

7/43 FUGLHOLM

7/43-1. FUGLHOLM. Udfor nordøsthjørnet af Thyholm ligger den lille ø Fuglholm. Ifølge Pontoppidans Danske Atlas fra 1769 har man i 1700-tallet kunnet avle 10-12 læs hø om året på øen. Holmen havde dengang desuden en rig fuglekoloni. En

lagune skærer næsten holmen igennem i to halvdele. I den sydlige del findes en mindre strandsø. Det højeste punkt er 0,8 meter. Vegetationen er præget af salttolerante planter, hvoraf blandt andet kan nævnes kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, kveller, strand-asters, sandkryb foruden andre almindeligt forekommende strandplanter. På de højere beliggende partier findes almindelig røllike, grå-bynke, ager-svinemælk, muse-vikke, rød svingel med flere. I dag udnyttes Fuglholm ikke som tidligere til høslæt eller græsning. Øens areal udgør ca. 2,8 ha.

Højere planter:
1989. *Urter*: strand-asters, almindelig brandbæger, grå-bynke, almindelig fuglegræs, hvidmelet gåsefod, kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, femhannet hønsetarm, hyrdetaske, kveller, vild kørvel, spyd-mælde, stilk-mælde, strand-mælde, mælkebøtte, vej-pileurt (Polygonum avicular ssp. aviculare), gåse-potentil, kruset skræppe, bidende stenurt, ager-svinemælk, almindelig svinemælk og ager-tidsel. *Græsagtige planter*: almindelig byg, almindelig kvik, strand-kvik, marehalm, enårig rapgræs, rød svingel og tagrør. Af de nævnte arter er stilk-mælde temmelig sjælden (Wessberg, 1991).

Vegetationstyper: strandmark, strandsø

Lokalitetskode:
Fuglholm ++ K II r

Botanisk vurdering:
Fuglholm:
2. Sjældnere planter: stilk-mælde.
4. Strandengsindikatorer: kødet hindeknæ og vingefrøet hindeknæ.

Kilder: 9

7/44 DYBDAL RENDE, KALLERUP BÆK

7/44-1. DYBDAL RENDE er en smeltevandsdal fra sidste istid. I dag findes der i bunden af dalen et lille vandløb, som mod vest, nær kysten danner et kærområde, idet vandet her stemmes op af det opskyllede materiale fra Nissum Bredning. Kæret kaldes Lystekær og domineres af rørsump med tagrør, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks og bredbladet dunhammer. De åbne vandflader rummer arter som børstebladet vandaks, almindelig vandranunkel, almindelig havgræs og kors-andemad. Hvor den tætte rørsump viger til fordel for det mere artsrige kærsamfund findes langbladet ranunkel, eng-kabbeleje, lådden dueurt, vejbred-skeblad, angelik, bukkeblad, almindelig skjolddrager, trævlekrone, nikkende brøndsel, tigger-ranunkel, dynd-padderok, kær-galtetand, tykbladet ærenpris, ager-mynte, tandet sødgræs, næb-star og smalbladet kæruld. De tørre arealer omkring kæret afgræsses af kreaturer. Lokalitetens samlede areal er omkring 2,6 ha.

Vegetationstyper: kær, rørsump.

7/44-2. KALLERUP KÆR er dannet som sen-postglacial erosionsdal med udspring fra dødislavningen vest for Barslev. I stenalderhavets tid var dalen en fjord - i dag er Kallerup Kær den eneste større sø på Thyholm. Store dele af søen omgives af rørsump, mens blandt andet den sydvestlige del har en vigende bestand af tagrør til fordel for en vegetation, der består af vandspir, smalbladet ærenpris, angelik, eng-kabbeleje, tigger-ranunkel, fliget og nikkende brøndsel, vejbred-skeblad, kærguldkarse, sværtevæld, vand-mynte, kær-dueurt, sideskærm, bidende pileurt og glanskapslet siv med flere. Fra de åbne vandarealer kan nævnes børstebladet vandaks, almindelig vandkrans, vand-pileurt og liden andemad, mens der i rørsumpen vokser gærde-snerle. De tilstødende arealer omkring kæret afgræsses af kreaturer. Det samlede areal udgør ca. 25,0 ha.

Vegetationstyper: sø, rørsump.

Lokalitetskoder:
Dybdal Rende ++ V II s
Kallerup Kær ++ V III r

Botanisk vurdering:
Dybdal Rende:
2. Sjældnere planter: tandet sødgræs.

Kilder: 9, 255

7/45 HVIDBJERG

7/45-1. BORREGÅRD, NORD. Det marine forland langs kysten nord for Borregård består overvejende af en typisk strandeng. I den sydlige del findes et veludviklet system af loer og et par større strandsøer. Vegetationen er sammensat af strand-annelgræs, harril, jordbær-kløver, strand-kogleaks, blågrøn kogleaks, strand-trehage, sandkryb, strand-asters, kryb-hvene og rød svingel. I den nordlige del af lokaliteten findes i inderzonen et område, hvor flere kærplanter dominerer vegetationen. Her findes blandt andet angelik, vand-mynte, ager-mynte, nyse-røllike, sværtevæld, sump-kællingetand, kær-galtetand, tormentil, smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, grøn star, almindelig star, festgræs samt vandnavle. Græsningen på det ca. 5,7 ha store areal synes at være ophørt.

Vegetationstyper: strandeng.

7/45-2. BORREGÅRD, SYD. Det marine forland samt kystskrænten syd for gården Borregård har et samlet areal på ca. 1,0 ha. Den forholdsvis stejle kystskrænt domineres af almindelig hundegræs, men rummer desuden arter som eng-brandbæger, almindelig knopurt, tormentil, djævelsbid, almindelig pimpinelle, hvid snerre og gul snerre. I vældpartier ses mose-bunke, kær-tidsel, sump-kællingetand, lådden dueurt og håret star. Lokalitetens største botaniske værdi udgøres af forlandets rigkærparti med vibefedt, maj-gøgeurt, eng-troldurt, vinget perikon, leverurt, vild hør, blågrøn star, fåblomstret-kogleaks og krognæb-star med flere. Heraf kendes krognæb-star kun på yderligere 2-3 lokaliteter på Thyholm. Der er ekstensiv græsning på arealet.

Vegetationstyper: kystskrænt, overgangsrigkær, væld.

Mod syd afløses det græssede område af et ugræsset område med pilekrat, strandsump og kær. Det samlede areal heraf udgør 0,8 ha. Fra kæret kan nævnes angelik, gifttyde, eng-troldurt, dusk-fredløs, sump-kællingetand, mose-pors, trævlekrone, vandnavle, kragefod, leverurt, krognæb-star, trindstænglet star, blågrøn star, almindelig star, hirse-star, hjertegræs, fløjlsgræs, almindelig sumpstrå, rødbrun kogleaks, fåblomstret kogleaks, kær-trehage, glanskapslet siv, stor vandarve, vand-pileurt, almindelig skjolddrager, bukkeblad, eng-kabbeleje og kødfarvet gøgeurt. Det er nødvendigt med pleje for at hindre tilgroning af den artsrige og værdifulde kærvegetation.

Vegetationstyper: strandsump, kær, pilekrat.

7/45-3. BORREGÅRD RENDE udgør afslutningen på Thyholms længste sen-postglaciale erosionsdal. Dette dalstrøg var i stenalderhavets tid overskyllet af havet og er i dag en botanisk interessant lokalitet omfattende det 1,5 km lange vandløb og tilstødende vådbundsarealer. Fra vandløbet kendes vedbend-vandranunkel og vandkarse. Fra vådbundsarealerne, som blandt andet omfatter et rigkær, kan nævnes leverurt, maj-gøgeurt og kær-star. Desuden kan nævnes eng-kabbeleje, engkarse, lådden dueurt, leverurt, kær-tidsel, maj-gøgeurt, almindelig star og kær-star (Bavnhøj & Jensen, 1985 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsrigkær, kær, overdrev.

Højere planter: eng- og mosearealer
1989. : vedbend-vandranunkel, top-star, kær-star, hare-star, almindelig star, trævlekrone, almindelig kamgræs, engkarse, vandkarse, horse-tidsel, kær-tidsel, vortet vandarve, kær-guldkarse, udspærret vinterkarse, mose-bunke, lådden-dueurt, bugtet kløver, gifttyde, høj sødgræs, småfrugtet pindsvineknop, vejbred-skeblad, hjertegræs, djævelsbid, tormentil, eng-viol, rundbladet soldug, nyse-røllike, leverurt, kødfarvet gøgeurt, eng-troldurt, bukkeblad, eng-svingel, vand-mynte, eng-kabbeleje, vandnavle, næb-star, glanskapslet siv, bidende ranunkel, kær-galtetand, sideskærm, bredbladet dunhammer, angelik, kirtlet dueurt, kær-dueurt, vinget perikon, almindelig hanekro, fliget brøndsel, tagrør, rørgræs, smalbladet kæruld, dynd-padderok, sump-kællingetand, krybende hestegræs, hirse-star, kragefod, kær-ranunkel, eng-rævehale, øret pil, krybende pil, mose-pors, stjerne-star, lyse-siv, liden siv, tudse-siv, børste-siv, vellugtende gulaks, gåse-potentil, tandbælg, vild hør, katteskæg, sværtevæld, almindelig firling, bukkeblad, almindelig brunelle, angelik, nikkende brøndsel, leverurt, tæppegræs, tandet sødgræs, butblomstret sødgræs, smalbladet mangeløv, sump-forglemmigej, kær-snerre, kær-trehage, sump-snerre, tredelt egebregne, blågrøn kogleaks, sump-fladstjerne, lancetbladet ærenpris, bidende pileurt, tykbladet ærenpris, harril, vand-skræppe, hirse-star, tigger-ranunkel, roset-vandstjerne.

Højere planter: skrænterne
1989. Almindelig mælkeurt, stribet kløver, vellugtende gulaks, almindelig brunelle, tandbælg, krat-fladbælg, almindelig syre, lyng-snerre, blå-klokke, mark-frytle, hjertegræs, tormentil, håret høgeurt, almindelig kongepen, hvid-kløver, almindelig hvene, farve-visse, tidlig dværgbunke, engelskgræs, katteskæg, muse-vikke, almindelig kællingetand, mose-troldurt, pille-star og næb-star.

7/45-4. BRØJ. Nord for de dyrkede marker bag Tambohuse findes en ca 2,6 ha stor fugtig eng, der længst mod vest får karakter af kær med arter som tagrør, vinget perikon, gifttyde, almindelig mjødurt, kær-tidsel, kødfarvet gøgeurt, langbladet ranunkel, lådden dueurt, angelik og smalbladet mærke med flere. Fra engen kan i øvrigt nævnes lyse-siv, mose-bunke, eng-kabbeleje, nyse-røllike og lav ranunkel.

Vegetationstyper: eng

7/45-5. EGEBJERG. Det nuværende skovareal ved Egebjerg blev etableret omkring 1890 på de sandede bakker, der findes på begge sider af en smeltevandsdal. Skoven består dels af nålebevoksninger af forskellige aldre, dels af yngre nålebevoksninger. Egebjerg har tidligere været et egeskovsområde, som bukkede under for rovdrift i 1600-tallet. I skoven er der fundet frøbid og skov-galtetand. Desuden forekommer de forvildede arter kæmpe-balsamin og sødskærm. I dalbunden er der en vis bevægelse af grundvandet - nogle steder findes egentlige væld. Omkring udmundingen findes i dag rørsump, og her blev der omkring århundredeskiftet gravet tørv. Med tiden har adskillige vedplanter etableret sig i dalen. Det gælder blandt andet grå-pil, dun-birk, rød-el, almindelig røn, almindelig hyld, ask, bævreasp, ahorn, kvalkved og almindelig gedeblad.

Af interessante arter kan nævnes tredelt egebregne og fjerbregne, kær-høgeskæg, maj-gøgeurt, sideskærm, kort øjentrøst, eng-troldurt, almindelig blærerod, rødbrun kogleaks, fåblomstret kogleaks, samt tre arter af star: top-star, blågrøn star og høst-star samt de almindelige arter som eng-kabbeleje, eng-viol, mose-bunke, bukkeblad, kær-tidsel, gederams, lav ranunkel, almindelig mjødurt, angelik, sværtevæld, sump-fladstjerne, engkarse, vortet vandarve, liden vintergrøn, kær-padderok, dynd-padderok, smalbladet og bredbladet mangeløv. Fra rørsumpen kan nævnes top-star, frøbid, vinget perikon, blågrøn kogleaks og tagrør. Lokalitetens areal udgør 1,2 ha.

Vegetationstyper: skov, rørsump, overgangsrigkær, væld.

Højere planter:
1985. *Dværgbuske*: blåbær, hedelyng,. *Urter*: angelik, kæmpe-balsamin, almindelig blærerod, blåbær, djævelsbid, kær-dueurt, lådden dueurt, almindelig engelsød, engkarse, fingerbøl, knude-firling, græsbladet fladstjerne, sump-fladstjerne, frøbid, almindelig fuglegræs, kær-galtetand, skov-galtetand, almindelig gyldenris, kær-høgeskæg, læge-kokleare, korsknap, kragefod, sump-kællingetand, leverurt, almindelig mjødurt, smalbladet mærke, bittersød natskygge, vinget perikon, bidende pileurt, nyse-røllike, liden skjaller, gærde-snerle, sværtevæld, sødskærm, almindelig torskemund, kær-trehage, eng-troldurt, trævlekrone, eng-viol og kort øjentrøst. *Græsagtige planter*: blåtop, mangeblomstret frytle, blågrøn kogleaks, fåblomstret kogleaks, rødbrun kogleaks, glanskapslet siv, blågrøn star, høst-star, top-star og tagrør.

7/45-6. HELLERØD KÆR. Det 31,3 ha store Hellerød Kær er dannet på marint forland, der tilføres næringsrigt grundvand fra baglandets morænebakker. Stenalderhavet har efterladt visse partier af den hævede havbund med et stort skalindhold, og store dele af kæret henligger som kalkkær eller såkaldt ekstremrigkær. Desuden findes mindre partier med karakter af hedemose. Kæret gennemskæres af flere mindre og en større afvandingsgrøft. Hellerød Kær har været forholdsvis ukendt i botanisk henseende indtil 1985. Der er fundet mere end 150 kærplanter på lokaliteten. Af de mere interessante arter kan nævnes sump-hullæbe, maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, plettet gøgeurt, vibefedt, almindelig blærerod, rundbladet soldug, eng-troldurt, mose-troldurt, vandkarse, vinget perikon, leverurt, almindelig baldrian, engblomme, eng-nellikerod, gifttyde, frøbid, almindelig skjolddrager, langbladet ranunkel, klokke-ensian, mose-bølle, benbræk, vild hør, krans-mynte, krans-tusindblad, hjertegræs, eng-rørhvene, stiv star, top-star, tråd-star, trindstænglet star, loppe-star, tvebo star, fåblomstret kogleaks, rødbrun kogleaks, kær-mangeløv, butfinnet mangeløv og spyd-pil. Kæret afgræsses ikke, men visse dele udnyttes til rørskær.

Vegetationstyper: ekstremrigkær.

Højere planter:
Træer og buske: dun-birk, grå-pil, spyd-pil, øret pil og mose-pors. *Dværgbuske*: gråris, krybende pil, hedelyng, klokkelyng revling og farve-visse. *Urter*: liden andemad, kors-andemad, hvid anenmone, angelik, almindelig baldrian, benbræk,

almindelig blærerod, brombær (Rubus laciniatus), almindelig brunelle, nikkende brøndsel, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, lådden dueurt, engkarse, klokke-ensian, kær-fladstjerne, almindelig fredløs, frøbid, kær-galtetand, gederams, gifttyde, almindelig gyldenris, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, almindelig hanekro, skov-hanekro, sump-hullæbe, hønsetarm, vild hør, eng-kabbeleje, lugtløs kamille, læge-kokleare, kragefod, foder-kulsukker, sump-kællingetand, leverurt, bredbladet mangeløv, butfinnet mangeløv, kær-mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig mjødurt, krans-mynte, vand-mynte, bittersød natskygge, dynd-padderok, kær-padderok, kantet perikon, vinget perikon, gåse-potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, rejnfan, rødtop, almindelig røllike, nyse-røllike, sideskærm, almindelig skjolddrager, vand-skræppe, gærde-snerle, kær-snerre, rundbladet soldug, sumpkarse, ager-svinemælk, sværte-væld, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, strand-trehage, eng-troldurt, mose-troldurt, trævlekrone, krans-tusindblad, strand-tusindgylden, vandkarse, vandnavle, vandrøllike, vibefedt, eng-viol og øjentrøst. *Græsagtige planter*: udspærret annelgræs, blåtop, bølget bunke, mose-bunke, draphavre, bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, harril, krybende hestegræs, hjertegræs, hunde-hvene, kryb-hvene, almindelig kamgræs, katteskæg, blågrøn kogleaks, fåblomstret kogleaks, rødbrun kogleaks, almindelig kvik, smalbladet kæruld, eng-rapgræs, rørgræs, eng-rørhvene, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, blågrøn star, grå star, hirse-star, håret star, kær-star, loppe-star, næb-star, skede-star, stiv star, stjerne-star, top-star, toradet star, trindstænglet star, tråd-star, tvebo star, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå, eng-svingel, rød svingel, manna-sødgræs, tagrør og tandbælg.

Loppe-star er en af de karakteristiske planter i ekstremrigkæret, der som naturtype ikke kendes fra den vestjyske hedeslette, men findes på morænen på Thyholm. Tegning Jens Christian Schou 1986.

7/45-7. HELLIGKILDE. Syd for Helligkilde ligger nogle gamle kalkgrave. Der har været gravet kalk i området siden 1730'erne, men udvindingen er ophørt i 40'erne. Flere af de gamle kalkgrave har fungeret som losseplads. Der knytter sig i dag store botaniske værdier til en af de tilbageblevne store kalkgrave. Floralisten tæller omkring 70 plantearter, hvoraf her blot nævnes de mindre almindelige: fladstrået rapgræs, foder-lucerne, bakketidsel, lav tidsel, mark-krageklo, liden snerre, vild hør, filtbladet kongelys, liden torskemund, kantet perikon, gærde-kartebolle, pigget star, skov-jordbær og knold-rottehale samt de mere almindelige eng-brandbæger, ru svinemælk, gul snerre, humle-sneglebælg, eng-gedeskæg, draphavre, almindelig kamgræs, haremad, vild gulerod, tveskægget ærenpris, brunelle, hvid okseøje, bidende ranunkel, almindelig pimpinelle, almindelig agermåne, bugtet kløver, glat ærenpris, bidende stenurt og bakke-forglemmigej. Arealerne afgræsses af kreaturer og heste.

Vegetationstyper: overdrev

Højere planter:
1987. Fladstrået rapgræs, foder-lucerne, bakketidsel, lav tidsel, horse-tidsel, ager-tidsel, bjørnerod, glat dueurt, rundbælg, almindelig kællingetand, muse-vikke, mark-krageklo, gederams, blå-klokke, burre-snerre, gul snerre, almindelig kamgræs, rød-kløver, hvid-kløver, humle-sneglebælg, blåhat, eng-gedeskæg, feber-nellikerod, draphavre, haremad, almindelig røllike, følfod, vild gulerod, vild kørvel, almindelig kvik, tveskægget ærenpris, blød hejre, almindelig brunelle, hvid okseøje, lancet-vejbred, almindelig syre, rejnfan, vild hør, mark-frytle, almindelig star, eng-brandbæger, foder-kulsukker, filtbladet kongelys, almindelig rapgræs, eng-rottehale, rød svingel, bidende ranunkel, almindelig markarve, liden torskemund, almindelig pimpinelle, almindelig agermåne, almindelig hundegræs, bugtet kløver, kantet perikon, gærde-kartebolle, pigget star, glat ærenpris, almindelig hønsetarm, bidende stenurt, håret høgeurt, almindelig torskemund, skov-jordbær og almindelig brandbæger.

7/45-8. HELLIGKILDEGÅRD. Helligkilden ved Helligkildegård er en såkaldt bassinkilde, det vil sige en kilde, hvor grundvandet vælder op fra undergrunden og danner en sø. Den kendte Blåkilde i Himmerland er af samme type, blot meget større. Helligkilden på Thyholm er relativt fattig, men giver dog ca. 10.000 liter vand i døgnet. Vandtemperaturen ligger året rundt på omkring 8°C. I den lille bæk, der strømmer fra kilden, findes en interessant rentvandsfauna af slørvinger, vårfluer, vandbiller, fimreorme med mere, ligesom floraen i det "vinterlune" vand står grøn og frodig i selv den strengeste vinter. I selve kildebækken findes lancetbladet ærenpris, tykbladet ærenpris, roset-vandstjerne, sideskærm og sump-fladstjerne samt et mindre kærområde med blandt andet næb-star, almindelig star, manna-sødgræs, tæppegræs, eng-rævehale og rørgræs samt eng-kabbeleje, bidende ranunkel, kirtlet og lådden dueurt, bredbladet dunhammer, smalbladet kæruld, knop- og lyse-siv. Bækken udmunder i søen ved Helligkildegård, der i de åbne vandarealer rummer kruset vandaks, almindelig vandkrans samt stor og liden andemad. Selve Helligkilden og de nærmeste omgivelser blev fredet i 1976, og samme år blev stensætningen omkring kilden sat. Lokalitetens samlede areal udgør ca. 1,5 ha.

Vegetationstyper: kilde, kær.

7/45-9. MELDGÅRD. Det marine forland langs kysten nord for gården Meldgård afgrænses ind mod land af beplantede stenalderskrænter.I den sydlige del er der rørsump ud til kysten med tagrør, strand-kogleaks, almindelig sumpstrå, bidende pileurt, gåse-potentil og kryb-hvene. Området ind mod land præges af fremsivende trykvand fra baglandet. I dette område er der pilekrat og kærvegetation med planter som vand-mynte, sværtevæld, sump-fladstjerne, sump-kællingetand, kær-tidsel, fliget brøndsel, eng-viol, angelik, mose-pors, almindelig mjødurt, kær-padderok, lådden dueurt, kær-galtetand, blåtop og nyse-røllike. Den øvrige del af lokaliteten består af mere eller mindre fugtig eng med kryb-hvene, almindelig rajgræs, lav ranunkel, kær-trehage, kruset skræppe og eng-rapgræs, mens de mindre partier strandoverdrev rummer arter som engelskgræs, almindelig røllike, kort øjentrøst, liden skjaller med flere.

Vegetationstyper: fugtig eng, kær, rørsump, pilekrat, strandoverdrev.

7/45-10. STYVEL GÅRDE. Øst for Styvel Gårde findes langs kysten en smal bræmme af marint forland, der ind mod land afgrænses af en 6 meter høj stenalderskrænt. Floraen består af overdrevsplanter som almindelig pimpinelle, bugtet kløver, mark-krageklo, djævelsbid, blåhat, almindelig knopurt, lancet-vejbred, almindelig røllike, gul snerre, muse-vikke og almindelig hundegræs med flere.

Vegetationstyper: overdrev

7/45-11. SVINEDAL er en tidligere smeltevandsdal, der munder ud i Hellerød Kær. Ved dalens udspring findes imidlertid nogle mindre sideordnede dale, der støder til Svinedal. De stærkt skrånende dalsider afgræsses af kreaturer og har et samlet areal på omkring 23,0 ha. Overdrevsvegetationen består af blandt andet knold-ranunkel, almindelig røllike, rød svingel, eng-rottehale, almindelig kvik, eng-rapgræs, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, bellis og mark-frytle.

Vegetationstyper: overdrev

7/45-12. TAMBOHUSE. Umiddelbart vest for Tambohuse findes birke- og ellesump samt tagrørssump. Hvor rørsumpen er vigende og især i randområderne mod vest findes en artsrig flora med arter som langbladet ranunkel, eng-kabbeleje, kragefod, vand-mynte, sværtevæld, sump-kællingetand, engkarse, trævlekrone, angelik, lådden dueurt, gederams, stor nælde, læge-kokleare, gåse-potentil, tormentil, næb-star og mose-bunke.

I den nordvestlige del ligger et mindre ugræsset areal med tør sandet jordbund, hvor der er tendens til hededannelse. Overdrevsvegetationen består af revling, smalbladet høgeurt, håret høgeurt, mangeblomstret frytle, gyvel, blå-klokke, tidlig dværgbunke, bølget bunke, liden fugleklo, fåre-svingel, rød svingel, gul snerre, blåhat, engelskgræs, almindelig røllike, eng-brandbæger, almindelig torskemund, vild gulerod, rød-kløver, lancet-vejbred, fløjlsgræs, almindelig kongepen og almindelig mangeløv. Lokaliteten afgræsses ikke og vil derfor efterhånden gro til, medmindre der iværksættes plejeforanstaltninger, spredt birk, hvidtjørn og brombær har allerede vundet indpas på lokaliteten.

I den nordlige del findes et bakkeparti, der mod vest og nord afløses af rørsump og kær. Fra selve bakken kan nævnes vellugtende gulaks, almindelig røllike, blåhat, lancet-vejbred, rejnfan, almindelig hundegræs, rød svingel, almindelig hvene, rødknæ, eng-brandbæger og høst-borst. Kærvegetationen består af tagrør, bredbladet dunhammer, mose-bunke, lyse-siv, sump-kællingetand, trævlekrone, kær-tidsel, dynd-padderok, hestehale, bukkeblad, kragefod, vinget perikon, ager-mynte, smalbladet kæruld, sideskærm, almindelig star og vandnavle. Det samlede areal er omkring 2,1 ha.

Vegetationstyper: overdrev, kær, rørsump.

Højere planter:
1990. Den samlede artsliste for lokalitetens *vådbundsarealer* omfatter: bukkeblad, mose-bunke, bredbladet dunhammer, engkarse, hestehale, kryb-hvene, eng-kabbeleje, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, ager-mynte, vand-mynte, stor nælde, dynd-padderok, gåse-potentil, langbladet ranunkel, lav ranunkel, eng-rottehale, sideskærm, lyse-siv, almindelig star, næb-star, sværtevæld, tagrør, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle samt læge-kokleare og bidende pileurt. Den samlede artsliste for lokalitetens *tørbundsarealer* omfatter: blåhat, høst-borst, eng-brandbæger, draphavre, tidlig dværgbunke, engelsk-græs, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, gederams, vellugtende gulaks, vild gulerod, gyvel, blød hejre, almindelig hundegræs, almindelig hvene, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, blå-klokke, hvid-kløver, rød-kløver, almindelig kongepen, mælkebøtte, almindelig mangeløv, almindelig rajgræs, rejnfan, revling, rødknæ, almindelig røllike, gul snerre, rød svingel, almindelig syre, ager-tidsel, horse-tidsel, almindelig torskemund, og lancet-vejbred.

7/45-13. TAMBOSUND. Umiddelbart øst for Tambohuse udgøres arealet bag selve sandstranden af strandmark med strandvolde og mod nord af fugtige lavninger med strand-kogleaks, svine-mælde, strand-mælde, strandgåsefod, tagrør, rørgræs, strand-asters med flere. Den tørre strandmark rummer arter som hybrid-kvik, marehalm, rødtop, grøn høgeskæg, engelskgræs, rød svingel, læge-kokleare og almindelig røllike, nærmest bebyggelsen ses kulturspredte planter som finbladet vejsennep, pastinak, kirtel-kortstråle og kæmpe-balsamin. Lokalitetens størrelse er ca. 2,8 ha.

Vegetationstyper: strandmark

7/45-14. TVÆRDAL, VEST udgør den indre del af den store erosionsdal, der udmunder ved Borregård. Dalen har markante og stejle skrænter. Disse afgræsses nord for åen af heste og syd for åen af får. Floraen varierer fra en tør overdrevsvegetation til kærvegetation i dalbunden, hvor der enkelte steder findes vældpartier.

Vegetationstyper: overdrev, væld.

Højere planter:
1990. *Urter*: kornet stenbræk, knold-ranunkel, lav ranunkel, almindelig kongepen, rødknæ, almindelig syre, håret høgeurt, røllike, mælkebøtte, hvid-kløver, rejnfan, vild kørvel, liden burre, lådden dueurt, lyse-siv, engkarse, stor nælde, ager- og hor-se-tidsel. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, almindelig hundegræs, almindelig rajgræs, almindelig kamgræs, kryb-hvene, knæbøjet rævehale, almindelig kvik og eng-rottehale.

7/45-15. TVÆRDAL, ØST. Øst for Tværdal findes et ca. 2,7 ha stort kuperet område, der overvejende består af overdrev. På bakkekammen findes et dige med bakketidsel, knold-ranunkel, kornet stenbræk, eng-brandbæger, håret høgeurt, almindelig brunelle, almindelig kongepen, gyvel, engriflet hvidtjørn og blågrøn rose med flere.

Vegetationstyper: overdrev

7/45-16. ØRENDE. Nordvest for dæmningen til Jegindø findes et 2,7 ha stort areal, der mod vest afgrænses af åudløbet fra Hellerød Kær. Den vestlige del af området har karakter af strandeng, mens de højere liggende partier i den østlige del har karakter af strandoverdrev og sandet strandmark. Strandmarksvegetationen rummer arter som engelskgræs, gul snerre, rød svingel, sand-star, strandarve, hedelyng, almindelig torskemund og muse-vikke. Desuden kan nævnes rødknæ, blågrøn rapgræs, strand-vejbred, aften-pragtstjerne, marehalm og rynket rose.

Vegetationstyper: strandeng, strandmark.

7/45-17. VANGSGÅRD. Nordøst for gården Vangsgård findes et meget kuperet bakketerræn, der grænser op til Hellerød Kær. Bakkerne afgræsses og udgør et samlet areal på omkring 1,4 ha. Vegetationen er overvejende præget af de sandede jordbundsforhold. Hårspidset jomfruhår, der er en karakteristisk mosart på tør mager sandbund, dominerer på store flader. Fra området kendes rank evighedsblomst, enårig knavel, håret høgeurt, rødknæ, almindelig brunelle, lyng-snerre, blød storkenæb, almindelig røllike, blå-klokke, hedelyng, sølv-potentil, knold-ranunkel, flipkrave, almindelig kongepen, smalbladet høgeurt, bølget bunke, tidlig dværgbunke, fåre-svingel, almindelig hvene og sand-star. Desuden kan-nævnes almindelig kamgræs, almindelig hundegræs, bellis, lancet-vejbred, hvid-kløver, almindelig og fliget brombær.

Vegetationstyper: overdrev

7/45-18. HVIDBJERG. Bavnhøj har registreret forekomsten af planter på kirkegårdsdiget.

De gamle kampestensdiger ved vore landsbykirker har gennem århundreder udgjort et vigtigt levested for planter og dyr. I botanisk henseende er det især forekomsten af kulturplanter, der er indført her til landet i middelalderen, der gør kirkedigerne interessante, men også den oprindeligt hjemmehørende flora er repræsenteret på digerne - især arter, der er lys- og varvmekrævende. Stendigerne kan betragtes som en sprækkefyldt klippevæg og på de Thyholmske kirkediger findes typisk bidende stenurt.

Kirkediget omkring Hvidbjerg Kirke fremtræder sterilt og uden botanisk interesse bortset fra et stykke uforstyrret dige i det nordøstlige hjørne, hvor diget ikke er renset eller sprøjtet. Herfra kan nævnes almindelig mangeløv, bidende stenurt, kantet periokon, bjerg-rørhvene med flere jf. nedenfor. Kantet perikon er ikke almindelig på Thyholm, idet arten kun kendes fra to

voksesteder på øen, herfra og i Egebjerg. Pommerans-høgeurt findes forvildet på det østlige dige.

Højere planter:
1984-88. *Træer og buske*: skov-elm og vedbend. *Urter*: grå-bynke, almindelig engelsød, fingerbøl, almindelig firling, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, mark-forglemmigej, almindelig fuglegræs, gederams, almindelig hvene, almindelig hyld, håret høgeurt, pommerans høgeurt, almindelig hønsetarm, læge-jordrøg, blå-klokke, hvid-kløver, vild kørvel, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, mælkebøtte, feber-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, kantet perikon, lav ranunkel, rejnfan, almindelig røllike, skvalderkål, bidende stenurt, rød stenurt, rød svingel, almindelig torskemund, glat vejbred, muse-vikke, glat ærenpris og tveskægget ærenpris.

Lokalitetskoder:

Borregård, nord	++ K V II s
Borregård, syd	+++ K V I
Borregård Rende	++ V II s
Brøj	++ V II s
Egebjerg	+++ V I s
Hellerød Kær	+++ V I ms
Helligkilde	+++ E II r
Helligkildegård	++ V III r
Hvidbjerg	++ B II s
Meldgård	++ K-V II r-s
Styvel Gårde	++ K-E III r
Svinedal	++ E III r
Tambohuse	++ V E II r-s
Tambosund	++ K-B III r
Tværdal, vest	++ E-V III r
Tværdal, øst	++ E II-III-r
Vangsgård	++ E III r
Ørende	++ K III r

Botanisk vurdering:
Borregård Rende:
2. Sjældnere planter: vortet vandarve og vedbend-vandranunkel.

Borregård, syd:
2. Sjældnere planter: vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet-gøgeurt, maj-gøgeurt, vinget perikon, blågrøn star, krognæb-star og trindstænglet star.
4. Rigkærsindikatorer: *vinget perikon, leverurt og krognæb-star*, desuden maj-gøgeurt og blågrøn-star.

Brøj:
3. Lokalt sjældnere planter: maj-gøgeurt
4. Rigkærsindikatorer: leverurt og kær-star, desunden maj-gøgeurt.

Egebjerg:
2. Sjældnere planter: vortet vandarve og liden vintergrøn.
3. Lokalt sjældnere planter: maj-gøgeurt, vinget perikon og top-star.
4. Rigkærsindikatorer: *kær-høgeskæg og vinget perikon*, desuden maj-gøgeurt.

Hellerød Kær:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I biotop, ekstremrigkær og mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: engblomme, sump-hullæbe, butfinnet mangeløv, spyd-pil, loppe-star, tvebo star, krans-tusindblad og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: , kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt, kær-mangeløv, vinget perikon og top-star.
4. Ekstremrigkærsindikatorer: sump-hullbe.
Rigkærsindikatorer iøvrigt: vinget perikon, blågrøn star, loppe-star, tvebo star og vibefedt.
Strandengsindikatorer: udspærret annelgræs, harril, strand-trehage og strand-tusindgylden.

Helligkilde:
2. Sjældnere planter: fladstrået rapgræs og liden torskemund.
3. Lokalt sjældnere planter: gærde-kartebolle, filtbladet kongelys, pigget star og lav tidsel.

Helligkildegård:
3. Lokalt sjældnere planter: tæppegræs.

Hvidbjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: kantet perikon og pommerans-høgeurt.

Tambohuse: nordlig del
4. Rigkærsindikatorer: *vinget perikon*.

Tværdal, vest:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Tværdal, øst:
2. Lokalt sjældnere planter: bakketidsel.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Vangsgård:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.

Ørende:
4. Strandengsindikatorer: strand-vejbred.

Kilder: 9, 254b, 255

7/46 JEGINDØ

7/46-1. BASTHOLM ODDE, NORD. Den yderste del af odden omfatter et veludviklet strandengsareal med et vidt forgrenet losystem og en større strandsø. Strandengsvegetationen omfatter blandt andet strandgåsefod, kveller, svine-mælde, strand-asters samt vingefrøet og kødet hindeknæ. Ind mod land findes strandrørssump med strand-kogleaks og tagrør, mens den inderste zone nærmest den gamle stenalderkystskrænt er ferskpræget med angelik, sump-kællingetand, mose-bunke, lyse- og knop-siv som de fremtrædende planter. Desuden lav ranunkel, nyse-røllike og fløjlsgræs med flere. Lokaliteten areal udgør omkring 8,5 ha. Græsningen på området er ophørt.

Vegetationstyper: strandeng, strandrørsump.

7/46-2. BASTHOLM ODDE, SYD. Bortset fra strandrørssumpene nærmest kysten udnyttes arealet til kreaturgræsning. Arealet nærmest Bastholm Odde er udpræget strandeng med kveller, strandgåsefod, strand-asters, harril, strand-trehage, strand-vejbred, kødet og vingefrøet hindeknæ samt strand-annelgræs, mens den stærkt affladigede stenalderskrænt langs denne østvendte kyststrækning rummer en relativt artsfattig overdrevsvegetation.

Vegetationstyper: strandeng, strandrørsump.

7/46-3. BISNAP. Ved Bisnap findes, i en mindre, men meget markant, terrænlavning, et kær med overvejende åbent vandareal. Umiddelbart vest for kæret findes en hedepræget bakke med partier af plantede bjerg-fyr, hvid-gran og rynket rose samt naturligt indvandrede selje-røn og engriflet hvidtjørn. Kæret afgrænses af tæt rørsump bestående af tagrør og blågrøn kogleaks. Desuden kan nævnes lyse-siv, angelik, vand-mynte, sværtevæld og småfrugtet pindsvineknop, fliget-brøndsel, gifttyde og vand-skræppe.

Vegetationstyper: kær, overdrev (hedepræget).

7/46-4. BØL. Det marine forland vest for Bøl har en bredde af ca. 100 meter og afgrænses ind mod land af morænelandskabets oprindelige kystskrænt. Der findes et kompleks af strandsøer. Heraf er nogle kunstigt anlagte. De ydre partier udgøres af strandoverdrev og strandeng, mens partierne ind mod land og skrænten har karakter af overdrev. Overdrevsvegetationen består af kornet stenbræk, almindelig brunelle, bugtet kløver, hunde-viol, almindelig kongepen, hvid-kløver, tormentil, læge-ærenpris, blå-klokke, blåhat, engelskgræs, almindelig torskemund, muse-vikke, almindelig hønsetarm, almindelig pimpinelle, almindelig syre, kruset skræppe, almindelig røllike, lancet-vejbred, vellugtende gulaks, bølget bunke, almindelig kamgræs, almindelig rajgræs, mark-frytle samt engriflet hvidtjørn. Lokalitetens samlede areal udgør ca. 4,4 ha og udnyttes til kreaturgræsning.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø, strandoverdrev, overdrev.

7/46-5. GRUDSGÅRD. Nordvest for gården findes en mindre terrænsænkning med et ca. 0,8 ha stort kærområde, Herfra kan nævnes fliget brøndsel, kær-galtetand, sværtevæld, bidende ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig vandkrans, liden andemad, gåse-potentil, harril, lyse-, knop- og tudse-siv samt tagrør, blågrøn- og strand-kogleaks. Området anvendes ikke til græsning.

Vegetationstyper: kær.

7/46-6. IBSTED, VEST. Det anselige strandengsområde nord for Ibsted afgrænses ind mod land af stenalderhavets kystskrænt, der er markant, men ikke over 4-5 meter. På skrænten vokser blandt andet hunde-viol, smalbladet høgeurt, gul snerre, nyse-røllike, blåhat, blå-klokke, rødknæ, lancet-vejbred, knop-siv, almindelig kamgræs, almindelig hundegræs og rød svingel. Ved skræntfoden forekommer trykvandsvirkning, og engens inderzone er præget af planter, der overvejende er knyttet til overgangsfattigkær. Kærvegetationen omfatter vandnavle, tormentil, djævelsbid, blåtop, katteskæg, kragefod, sump-kællingetand, sværtevæld, vand-mynte, krybende pil, smalbladet kæruld, almindelig star, hare-star, angelik, rødbrun kogleaks, ager-svinemælk, lav ranunkel, høst-borst, bredbladet dunhammer, mose-bunke, fløjlsgræs, rørgræs med flere. På strandengen findes et par større strandsøer med tagrør og strand-kogleaks, mens der nærmest Bastholm findes et kompliceret net af loer med strandgåsefod, kveller og strand-asters. I øvrigt rummer strandengen den dominerende harril samt kødet hindeknæ, vin-gefrøet hindeknæ, strand-trehage, strand-vejbred, sandkryb, gåse-potentil, almindelig sumpstrå, strand-annelgræs og kryb-hvene. Lokalitetens samlede areal udgør ca. 10,3 ha. Græsningen på arealerne er ophørt.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø, overgangsfattigkær.

7/46-7. IBSTED, ØST. Et ca. 2,7 ha stort strandengsareal nordvest for Ulvkær. Lokaliteten afgræsses intensivt, og vegetationen er kort og relativt artsfattig. Harril dominerer. Desuden forekommer strand-vejbred, strand-trehage, kødet hindeknæ, jordbær- og hvid-kløver, høst-borst, almindelig sumpstrå, sandkryb, strand-annelgræs og kryb-hvene. Inderzonen er ferskpræget med lav ranunkel, almindelig rajgræs, fløjlsgræs, almindelig hundegræs med flere, mens der nærmest kysten findes en markant tør strandvold.

Vegetationstyper: strandeng.

7/46-8. JEGIND TAP. I den nordlige del ved Rønhuse findes den smukke lyngbevoksede bakkeknude "Skalbjerge" med tilgrænsende hedearealer mod syd og vest. Hedearealerne ved Skalbjerge er domineret af bølget bunke, hedelyng, revling samt tormentil. Langs den østvendte kyststrækning findes nogle fugtige lavninger, hvor der blandt andet vokser baltisk ensian, strand-rødtop, knude-firling, syl-firling, vild hør, kær-trehage, almindelig sumpstrå, blågrøn rapgræs, kryb-hvene og gråris. På et tilgrænsende strandoverdrev findes store mængder af spids øjentrøst. På de højest beliggende partier i den indre del af Jegind Tap findes en typisk tørbundsvegetation, der domineres af sandskæg, men i øvrigt omfatter blåmunke, smalbladet timian, gul snerre, bidende stenurt, engelskgræs, strandarve, sand-star, fåre-svingel samt laver og mosser. Nærmest oddens spids aflejres til stadighed store mængder sand, og her findes klitvegetation med græsserne hybrid-kvik, strand-kvik, mare-halm, sand-hjælme og en klitform af rød svingel (ssp. arenaria). Tidligere er også eng-ensian og kattefod angivet fra Jegind Tap, der udgør Jegindø's sydspids (Böcher & Sandermann Olsen, 1960, Petersen, 1960).

Vegetationstyper: hede, strandoverdrev.

7/46-9. KIRKEBY. Syd for Jegindø Kirke findes et udstrakt strandengsområde, der overvejende er præget af de tidvise over-svømmelser med saltvand. Fra de mere ferskprægede partier kan nævnes strand-skræppe, kær-gulkarse, fliget brøndsel, tigger-ranunkel, roset-vandstjerne, liden andemad, tyk andemad, sumpstrå, knæbøjet rævehale, manna- og tandet sødgræs, mose-bunke, bidende ranunkel, lav ranunkel og storblomstret vandranunkel. Centralt beliggende i strandengen findes en strandsø på

ca. 2,5 ha. I søen forekommer foruden en spredt bevoksning af tagrør og strand-kogleaks også børstebladet vandaks og almindelig vandkrans. Fra de mere saltpåvirkede partier kan nævnes strand-asters, strand-trehage, strand-vejbred, strand-tusindgylden, strand-rødtop, strand-mælde, kryb-hvene og rød svingel.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø.

7/46-10. KOFFEHAVN, NORD. Strandengene ved Koffehavn udnyttes ikke til græsning. De har overvejende en bredde af 30-40 meter, men vest for Bisnap op til 150 meter. Det samlede areal udgør omkring 4,1 ha. Der findes en del tagrørssump, mens vegetationen i øvrigt omfatter lav strandengsvegetation med harril, rød svingel, kryb-hvene, knop-siv, strand-asters, gåse-potentil, sandkryb, vingefrøet hindeknæ, kruset skræppe, rød gåsefod, strand- og spyd-mælde, strandgåsefod, strand-kvik, almindelig sumpstrå, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, strand-trehage, strand-vejbred, engelskgræs og læge-kokleare med flere.

Vegetationstyper: strandeng, rørsump.

7/46-11. KOFFEHAVN, SYD. Strandengene syd for foregående lokalitet er præget af nogle markante stenalderkystskrænter, der danner overgang til strandoverdrev og strandeng. Strandengsvegetationen omfatter blandt andet strand-vejbred, harril, strand-kogleaks, tagrør, engelskgræs, strand-asters og vingefrøet hindeknæ. Vegetationen er lav, da lokaliteten afgræsses af kreaturer. En terrænlavning i morænebakkelandet rummer et ferskpræget kær med tæt tagrørssump i randzonen. Fra skrænterne kan nævnes håret høgeurt, rødknæ, blåhat, blåmunke, almindelig kongepen, læge-kokleare, stor nælde, horse-tidsel, blå-klokke, tidlig dværgbunke med flere. Det samlede område har et areal på omkring 7,3 ha.

Vegetationstyper: strandeng, kær.

7/46-12. MØLODDE, NORDVEST. Det lave strandengsareal ved Mølodde nord for dæmningen afgrænses nærmest kysten af en betragtelig strandvold. Området er tidvist oversvømmet med saltvand. Vegetationen omfatter typiske strandengsplanter som harril, strand-kogleaks, strand-trehage, strand-vejbred, strand-annelgræs, liden tusindgylden, kødet hindeknæ, sandkryb, tagrør, udspærret annelgræs, kryb-hvene, knude-firling og strand-rødtop. Det er muligvis fra denne lokalitet, at den sjældne nåle-sumpstrå er kendt (Weile anfører den som ".. almindelig på Strandenge ved Dæmningen 24/8 1915", ligesom Anfred Pedersen har noteret den fra Jegindø i 1952). Fra strandvolden kan blandt andet nævnes engelskgræs, bidende stenurt, sand-star, sand-hjælme, almindelig røllike, læge-kokleare, strand-mælde, spyd-mælde, kruset skræppe og ager-svinemælk. Lokaliteten udgør et areal på omkring 4,1 ha. Strandengen afgræsses af kreaturer.

Vegetationstyper: strandeng.

7/46-13. MØLODDE, NORDØST. Området afgrænses mod nord og vest af et dige, der beskytter den ferske eng mod hyppige oversvømmelser med saltvand. Endvidere findes en del mindre afvandingsgrøfter i selve kærarealet. Her vokser smalbladet kæruld, rødbrun kogleaks, almindelig sumpstrå, hirse-star, næb-star, høst-star, grå star og almindelig star, desuden roset-vandstjerne, tiggerranunkel, sump-kællingetand, art af vandarve, almindelig skjolddrager, knude-firling, kær-trehage, tudse-siv, lyse-siv med flere. I 1987 observeredes endvidere to eksemplarer af kødfarvet gøgeurt på lokaliteten.

Vegetationstyper: kær.

7/46-14. MØLODDE, SYD. Syd for dæmningen ligger et ca. 12,9 ha stort strandengsområde, der ind mod land afgrænses af den gamle stenalderkystskrænt. Der er to store strandsøer, udbredt strandeng samt, nærmest kysten og især ved Mølodde, aflejrede strandvolde. De to strandsøer har en spredt bevoksning af tagrør samt strand- og blågrøn kogleaks, mens de åbne vandarealer rummer børstebladet vandaks og almindelig vandkrans. Fra strandengen kan nævnes kødet hindeknæ, sandkryb, strandgåsefod, strand-asters, strand-trehage, høst-rødtop, gåse-potentil, spyd-mælde, strand-mælde, rød svingel, udspærret annelgræs, engelskgræs og blågrøn rapgræs. Kystskrænten overdrevsvegetation rummer arter som knold-ranunkel, mark-krageklo, almindelig brunelle, almindelig røllike, gul snerre, blå-klokke, blåmunke, rødknæ, enårig knavel, almindelig markarve, hare-kløver, hejrenæb, almindelig hønsetarm, almindelig kamgræs med flere.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø, overdrev.

7/46-15. NØRBY. De store engarealer øst for Nørby findes på hævet havbund. Imellem de talrige aflejrede strand-volde findes fugtige lavninger og mange steder permanente vandhuller, ligesom der findes en del vandfyldte grøfter. Vegetationen

på de fugtige arealer består af rørsump med tagrør og blågrøn kogleaks. I øvrigt kan nævnes kryb-hvene, glanskapslet siv, vand-pileurt, vandspir, vandportulak, roset-vandstjerne, kær-ranunkel, lav ranunkel samt almindelig sumpstrå. Fra de tørre partier kan blandt andet nævnes sølv-potentil, engelskgræs, bellis, almindelig røllike, hare-kløver, tidlig dværgbunke og almindelig hvene. Området udnyttes til græsning bortset fra et trekantet areal umiddelbart nord for plantagen.

Vegetationstyper: strandvolde, vandhuller, eng, overdrev.

7/46-16. NØRBY HEDE er et ca. 3,8 ha stort hede- og hedemoseareal på gammel hævet havbund. Der er kun små niveauforskelle i terrænet, der på de laveste steder gennemskæres af få mindre afvandingsgrøfter. Vegetationen er artsrig og omfatter blandt andet en stor bestand af klokke-ensian og op imod en halv snes siv-arter, hvoraf de mest usædvanlige er sand-siv, børste-siv og krydsningen klit-siv og tråd-siv. Fra området kan i øvrigt nævnes smalbladet kæruld, engelsk visse, mose-troldurt, klokkelyng, tusindfrø, plettet gøgeurt, rødbrun kogleaks, bidende ranunkel, skovstjerne, eng-viol, sværtevæld, krage-fod, djævelsbid, blåtop, tandbælg, høst-star, hare-star, sand-star og almindelig star samt mangeblomstret og håret frytle med flere. Sidstnævnte har her sit indtil videre eneste kendte voksested i det botaniske distrikt 7, der omfatter Thy, Thyholm og Jegindø. Omkring 1960 kendtes fra området rundbladet soldug, der nu formentlig er forsvundet fra Jegindø. Fra 1988 er der etableret græsning på lokaliteten, der hører til de botanisk mest interessante på Jegindø. Opvæksten af bjerg-fyr bør fjernes.

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter:
1988. Lyse-siv, knop-siv, klit-siv x tråd-siv, sand-siv, harril, børste-siv, glanskapslet siv, tudse-siv, håret frytle, rødbrun kogleaks, smalbladet kæruld, lådden dueurt, klokke-ensian, klokkelyng, hedelyng, krybende pil, djævelsbid, høst-star, engelsk visse, gåse-potentil, almindelig star, tormentil, vellugtende gulaks, bidende ranunkel, mose-troldurt, skovstjerne, almindelig sumpstrå, kær-ranunkel, blågrøn kogleaks, engkarse, eng-viol, kær-tidsel, aften-pragtstjerne, mangeblomstret frytle, kær-padderok, dynd-padderok, kragefod, kær-trehage, strand-trehage, almindelig kællingetand, fløjlsgræs, sand-star, eng-rævehale, rødknæ, håret høgeurt, kryb-hvene, sværtevæld, tusindfrø, hare-star, fliget brøndsel, plettet gøgeurt, kirtel-kortstråle, bidende pileurt, blåtop, tandbælg, rød svingel, muse-vikke, almindelig kongepen, tagrør, vandnavle, vedbend-vandranunkel, kær-snerre, eng-rapgræs og kær-dueurt.

7/46-17. RØNHUSE. Umiddelbart nord for sommerhusområdet ved Rønhuse findes et ca. 1,2 ha stort kærområde med tre vandhuller. Vandhullet længst mod vest rummer en varieret flora. Her findes svømmende vandaks, liden vandaks, vand-pileurt, smalbladet ærenpris, almindelig vandranunkel, liden andemad, kors-andemad og fliget brøndsel. Fra det omgivende kærareal kan nævnes vejbred-skeblad, sværtevæld, kragefod, kær-tidsel, gåse-potentil, ager-svinemælk, almindelig brandbæger, bidende pileurt, smalbladet kæruld, næb-star, almindelig star, engkarse, vandnavle, tråd-siv, lyse-siv, glanskapslet siv, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, eng-svingel og fløjlsgræs. Lokalt er området af stor botanisk værdi, idet flere af de nævnte planter kun findes her eller få andre steder på Jegindø. Dele af området afgræsses af får.

Vegetationstyper: kær

7/46-18. SANDKROGEN, NORD. Afgræsset strandeng på ca. 7,3 ha øst for Jegind. På de tørre strandvolde vokser blandt andet hedelyng, almindelig kællingetand, hvid-kløver, engelskgræs, mælkebøtte, almindelig røllike, sand-star, vellugtende gulaks, blågrøn rapgræs, fåre-svingel, rød svingel, mens der i de fugtige lavninger findes harril, gåse-potentil, strand-rødtop, art af øjentrøst, strand-vejbred, høst-borst og kryb-hvene. I store dele af det øvrige område ses blandt andet jordbær-kløver, harril, kryb-hvene og almindelig rajgræs, mens strand-kogleaks og blågrøn kogleaks dominerer i de eksisterende vandhuller.

Vegetationstyper: strandeng.

7/46-19. SANDKROGEN, SYD. Det sandede areal langs kyststrækningen ved Sandkrogen domineres især mod nord af sand-hjælme, og området har karakter af klitslette. De øvrige karakterplanter her er marehalm, almindelig kvik, rød svingel, engelskgræs og almindelig røllike. I området øst for Jegind er terrænet mere ujævnt, og i lavningerne vokser den temmelig sjældne baltisk ensian, desuden strand-rødtop, knude-firling, kær-trehage, krybende pil, gåse-potentil, almindelig sumpstrå, harril med flere. Fra de tørre partier kan nævnes hedelyng, sand-star, prikbladet perikon, almindelig pimpinelle, almindelig kællingetand, vild gulerod, blå-klokke, art af øjentrøst, almindelig torskemund, rød svingel, vellugtende gulaks, bjerg-rørhvene, fløjlsgræs, rejnfan og grå-bynke.

Vegetationstyper: klit, (strandeng: lavninger), strandoverdrev.

7/46-20. SKALMØR ODDE. Ved Skalmør Odde findes et særligt fint strandengsområde med et vidt forgrenet lo-system. Lokaliteten er blandt andet kendt for forekomsten af den sjældne stilket kilebæger. På den nøgne lerede bund dominerer kveller og strandgåsefod, mens der spredt findes strand-asters og nærmest kysten strand- og spyd-mælde. Desuden kan nævnes den mindre almindelige rød gåsefod samt de udbredte jordbær-kløver, kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, harril, strand-trehage, kær-trehage, tagrør, strand-annelgræs og kryb-hvene. I 1960 undersøgtes vegetationen på Skalmør Odde af ekskursionsdeltagere fra Dansk Botanisk Forening, og ved den lejlighed noteredes desuden liden tusindgylden, eng-ensian og strand-firling, der alle er mindre almindelige.

Vegetationstyper: strandeng.

7/46-21. SØNDERGÅRD, NORD. Nordvest for Søndergård findes en sø omgivet af fugtig eng, i alt omkring 1,4 ha. De åbne vandarealer er domineret af svømmende vandaks samt kors- og liden andemad. Der findes en veludviklet rørsump, hvor imidlertid tagrør er vigende til fordel for den næsten totalt dominerende småfrugtet pindsvineknop. Vigtige planter er desuden vandspir, glanskapslet siv, blågrøn kogleaks og almindelig sumpstrå. Desuden findes manna-sødgræs, tigger-ranunkel, fliget brøndsel og nikkende brøndsel. Fra den fugtige eng kan nævnes lav ranunkel, gåse-potentil, kruset skræppe og kryb-hvene. Lokaliteten afgræsses af kreaturer.

Vegetationstyper: fugtig en, rørsump.

7/46-22. SØNDERGÅRD, SYD er et ca. 800 meter langt bælte ved kysten syd for Søndergård. Det samlede areal udgør omkring 3,7 ha, der ikke afgræsses. I den sydøstlige halvdel af området findes overvejende hedevegetation omfattende blandt andet hedelyng, revling, almindelig engelsød, gyvel, tormentil, håret høgeurt, blå-klokke, bølget bunke, fåre-svingel og sand-star. Fra det øvrige areal kan nævnes hvid-kløver, almindelig kællingetand, engelskgræs, liden skjaller, strand-vejbred, lancet-vejbred, almindelig røllike, rynket rose, rejnfan, horse-tidsel, kruset skræppe, marehalm, sand-hjælme, almindelig kvik, almindelig hvene, blågrøn rapgræs og almindelig hundegræs med flere. Der finder en vis tilgroning sted med bjerg-fyr.

Vegetationstyper: hede, strandoverdrev.

7/46-23. SØNDERGÅRD, VEST. Vest for Søndergård findes et område, der omfatter både tør og fugtig eng samt rørsump, i alt omkring 4,2 ha. Lokaliteten afgræsses ikke, men et mindre areal øst for sommerhusbebyggelsen udnyttes til høslæt. Der findes et vandhul og i tilknytning hertil en vandfyldt grøft. Store dele af området er tidvist oversvømmet. Herfra kan nævnes de mindre almindelige vandplanter: søpryd, græsbladet vandaks samt de mere almindelige vandspir, almindelig vandranunkel, roset-vandstjerne, kors-andemad og liden andemad. Desuden kan nævnes vand-pileurt, kær-ranunkel, lav-ranunkel, almindelig fredløs, lyse-siv, kragefod, kryb-hvene, tagrør, almindelig sumpstrå, smalbladet kæruld, kirtlet dueurt, djævelsbid, manna-sødgræs, og hare-star.

Vegetationstyper: fugtig eng, tør eng, rørsump.

7/46-24. SØNDERSKOV. Vest for Sønderskov findes ved Jegindø's rensningsanlæg et ca. 12,3 ha stort område, hvor der centralt vokser kraftig rørskov med tagrør og blågrøn kogleaks som dominanter. Imidlertid eksisterer der adskillige åbne vandarealer med flere usædvanlige vandplanter. Her findes søpryd, græsbladet vandaks, liden vandaks, krans-tusindblad, almindelig vandkrans, svømmende sumpskærm, kors-andemad, liden andemad, vandspir samt en art kransnålealge (Chara sp.). Området repræsenterer Jegindø's bedste lokalitet for vandplanter. De omgivende arealer udnyttes til græsning, men rummer i dag ikke planter af større interesse.

Vegetationstyper: rørsump, vandhuller.

7/46-25. ULVKÆR. Det vidtstrakte strandengs- og strandoverdrevsområde nord for Ulvkær er præget af store strandsøer med rørsump, og flere nye er under dannelse ved selve kysten, hvor især en større bugt ved oddevækst efterhånden er ved at være afspærret fra fjorden. De inderste og ældste strandsøer udtørrer helt eller delvis i sommerperioden, og her findes strandgåsefod. Desuden findes kveller, strand-asters, strand-mælde, sandkryb, strand-vejbred, strand-trehage, strand-annelgræs, harril, rød svingel og kryb-hvene med flere. Der findes små bestande af den sjældne strandengsplante stilket kilebæger, der i det vestlige Limfjordsområde hidtil kun er kendt fra Skalmør Odde på Jegindø, Agerø og Rotholme ved Mors, Flade Sø ved Agger samt Harboør Tange. Planten er i tilbagegang i Danmark. Lokaliteten udnyttes til græsning og har et areal på omkring 3,3 ha.

Vegetationstyper: strandeng, strandsø, strandoverdrev.

7/46-26. JEGINDØ KIRKE. Bavnhøj har registreret forekomsten af planter på kirkegårdssiden. De gamle kampestensdiger ved vore landsbykirker har gennem århundreder udgjort et vigtigt levested for planter og dyr. I botanisk henseende er det især forekomsten af kulturplanter, der er indført her til landet i middelalderen, der gør kirkedigerne interessante, men også den oprindeligt hjemmehørende flora er repræsenteret på digerne - især arter, der er lys- og varvmekrævende. Stendigerne kan betragtes som en sprækkefyldt klippevæg og på de Thyholmske kirkediger findes typisk bidende stenurt. Det sydvendte stendige omkring Jegindø Kirke fremtræder næsten uberørt og rummer en række forskellige plantearter, hvoraf kan fremhæves bidende stenurt, mark-ærenpris, prikbladet perikon, håret høgeurt, almindelig røllike, eng-gedeskæg, finbladet vejsennep og vedbend torskemund. Fra det tilstødende præstegårdsdige kendes pyrenæisk storkenæb og gold hejre. Gold hejre er meget sjælden i det nordvestlige Jylland, TBU-distrikt 7, hvorfra den kun kendes fra Thisted og Dragsbæk.

Højere planter:
1984-88. *Træer og buske*: skov-elm og vedbend. *Urter*: Grå-bynke, almindelig engelsød, fingerbøl, almindelig fuglegræs, eng-gedeskæg, haremad, gold hejre, almindelig hvene, hyrdetaske, håret høgeurt, pommerans-høgeurt, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, skive-kamille, almindelig katost, blå-klokke, vild kørvel, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, mælkebøtte, feber-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, prikbladet perikon, snerle-pileurt, almindelig pimpinelle, sølv-potentil, rødknæ, almindelig røllike, skvalderkål, humle-sneglebælg, ager-stedmoderblomst, almindelig stedmoderblomst, bidende stenurt, liden storkenæb, pyrenæisk storkenæb, rød svingel, almindelig syre, vedbend-torskemund, finbladet vej-sennep, muse-vikke, smalbladet vikke, marts-viol, glat ærenpris og mark-ærenpris.

Lokalitetskoder:

Bastholm Odde, nord	++ K II r-s
Bastholm Odde, syd	++ K-E III r-s
Bisnap	++ V e III r-s
Bøl	++ K H E III r
Grudsgård	++ V III r
Ibsted, vest	++ K E V II r-s
Ibsted, øst	++ K III r
Jegind Tap	+++ H-(V) II s
Jegindø Kirke	++ B II s
Kirkeby	++ K V II s
Koffehavn, nord	++ K II s
Koffehavn, syd	++ K-E II s
Mølodde, nordvest	++ K II s
Mølodde, nordøst	++ V II s
Mølodde, syd	++ K II r-s
Nørby	++ K-V III r
Nørby Hede	++ H II r-s
Rønhuse	+++ V II-III r
Sandkrogen, nord	++ K-(H) III r
Sandkrogen, syd	++ H II s
Skalmør Odde	++ K I s
Søndergård, nord	++ V III r
Søndergård, syd	++ H III s
Søndergård, vest	++ K I r-s
Sønderskov	++ V II r-s
Ulvkær	++ K I r-s

Botanisk vurdering:
Bastholm Odde, nord:
4. Strandengsindikatorer: vingefrøet hindeknæ og kødet hindeknæ.

Bastholm Odde, syd:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, strand-trehage, strand-vejbred, kødet hindeknæ og vingefrøet hindeknæ.

Bøl:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.

Ibsted, vest:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, strand-trehage og strand-vejbred.

Jegind Tap:
2. Sjældnere planter: baltisk ensian, syl-firling og strand-rødtop.

Kirkeby:
2. Sjældnere planter: strand-rødtop.
2. Sjældnere planter: tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: strand-skræppe og tyk andemad.
4. Strandengsindikatorer: strand-trehage, strand-vejbred og strand-tusindgylden.

Koffehavn, nord:
3. Lokalt sjældnere planter: rød gåsefod
4. Strandengsindikatorer: harril, vingefrøet hindeknæ, strand-trehage og strand-vejbred.

Koffehavn, syd:
4. Strandengsindikatorer: harril, vingefrøet hindeknæ og strand-vejbred.

Mølodde, nordvest:
2. Sjældner planter: strand-rødtop.
3. Lokalt sjældnere planter: udspærret annelgræs.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, udspærret annelgræs, harril, kødet hindeknæ og strand-trehage.

Mølodde, syd:
3. Lokalt sjældnere planter: udspærret annelgræs.
4. Strandengsindikatorer: udspærret annelgræs, kødet hindeknæ og strand-trehage.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.

Nørby Hede:
3. Lokalt sjældnere (?): tråd-siv x klit-siv
4. Strandengsindikatorer: strand-trehage.

Sandkrogen, nord:
2. Sjældnere planter: strand-rødtop.
4. Strandengsindikatorer: harril, jordbær-kløver og strand-vejbred.

Sandkrogen, syd:
2. Sjældnere planter: baltisk ensian og strand-rødtop.
4. Strandengsindikatorer: harril.

Skalmør Odde:
2. Sjældnere planter: stilket kilebæger.
3. Lokalt sjældnere planter: rød gåsefod.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, stilket kilebæger og strand-trehage.

Søndergård, syd:
4. Strandengsindikatorer: strand-vejbred.

Søndergård, vest:
2. Sjældnere planter: søpryd.
4. Rentvandsindikatorer: søpryd og græsbladet vandaks.

Sønderskov:
2. Sjældnere planter: krans-tusindblad og søpryd.
4. Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm, søpryd og græsbladet vandaks.

Ulvskær:
2. Sjældnere planter: stilket kilebæger
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, stilket kilebæger, strand-trehage og strand-vejbred.

Kilder: 9, 254, 254b, 255

7/47 STRANDBJERGGÅRD

7/47-1. STRANDBJERGGÅRD. Kystklinten langs det vestlige Thyholm strækker sig fra Odby i syd nordpå til Jestrup - kun afbrudt to steder, ved Kallerup Kær og Dybdal. Klinterne opnår for det meste en højde af 10-12 meter, mod syd ved Stenør Høj dog henved 25 meter. Den kraftige påvirkning fra Nissum Bredning viser sig i en stadig erosion, der skaber stejle, nøgne klinter, og kun få steder findes der en blivende vegetation, således ved Strandbjerggård. Overdrevsskrænterne har været udnyttet til græsning over en meget lang tidsperiode, og blandt andet derfor finder man her en bemærkelsesværdig artsrig flora, der tæller mere end 150 arter.

Blandt karakterarterne fra overdrevsvegetation kan nævnes lancetbladet høgeurt, lav tidsel, knold-ranunkel, kornet stenbræk, forskelligfarvet forglemmigej og vår-star. Desuden kan nævnes hunde-viol, krat-viol, bugtet kløver, eng-havre, hjertegræs, knold-rottehale, blågrøn star, bakke-forglemmigej, pyramide-læbeløs, vild hør og en underart af vorterod (ssp. fertilis), der kun er kendt fra de vestlige Limfjordsegne. Fra bakkekammen, hvor der overvejende findes hedevegetation kan nævnes kattefod, lav skorsoner, engelsk visse, klit-rose, krat-fladbælg, farve- visse, almindelig mælkeurt, syl-firling med flere. Hvor vegetationen er sparsom ses de mindre almindelige arter bakke-knavel, stribet kløver, dværg-perikon og liden fugleklo samt enårig knavel og mark-hindeknæ. Vældpartier i skrænten rummer kærplanter som vinget perikon, dunet dueurt, tandet sødgræs, børste-kogleaks, fladtrykt kogleaks og vortet vandarve med flere.

Vegetationstyper: overdrev.

Højere planter:
1987. *Træer og buske*: Klit-rose. *Urter*: kornet stenbræk, vorterod (ssp. fertilis), følfod, tandfri vårsalat, engelskgræs, mark-fryle, vår-gæslingeblomst, gåsemad, flipkrave, engkarse, rejnfan, almindelig hønsetarm, bidende stenurt, almindelig røllike, hunde-viol, krat-viol, vellugtende gulaks, krat-fladbælg, håret høgeurt, tormentil, småfrugtet dværgløvefod, pyramide-læbeløs, kattefod, engelsk visse, hedelyng, vår-star, femhannet hønsetar, bakke-forglemmigej, krybende pil, engriflet hvidtjørn, bredbladet mangeløv, eng-kabbeleje, kær-tidsel, sideskærm, læge-ærenpris, lancet-vejbred, mark-ærenpris, forskelligfarvet forglemmigej, kær-ranunkel, vortet vandarve, almindelig markarve, håret star, toradet star, blågrøn star, næb-star, pille-star, almindelig mælkeurt, farve-visse, almindelig kællingetand, rundbælg, gul kløver, blå klokke, eng-havre, tandet sødgræs, syl-firling, tidlig dværgbunke, knæbøjet rævehale, bølget bunke, fåre-svingel, liggende(?) hejre, lav tidsel, almindelig syre, gul snerre, lyng-snerre, horse-tidsel, almindelig pimpinelle, blåmunke, blåhat, almindelig hundegræs, trævlekrone, bindende ranunkel, sump-forglemmigej, sump-fladstjerne, liden andemad, tagrør, knop-siv, lav skorsoner, hedelyng, stor nælde, burre-snerre, almindelig hyld, feber-nellikerod, vinget perikon, dunet duerurt, almindelig brunelle, humle-sneglebælg, almindelig kamgræs, tudse-siv, djævelsbid, lancetbladet høgeurt, børste-siv, kogleaks(?), glanskapslet siv, tykbladet ærenpris, kær-trehage, strand-trehage, glat ærenpris, vild hør, liden fugleklo, dværg-perikon, strand-vejbred, fliget vejbred, glat vejbred, blågrøn rapgræs, eng-rapgræs, hjertegræs, tandbælg, fløjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig rajgræs, almindelig kvik, gåse-potentil, hare-star, dværg-star, ager-padderok, bellis, rød-kløver, bugtet kløver, hvid-kløver, stribet kløver, muse-vikke, hvid okseøje, almindelig stedmoderblomst, art af mælkebøtte, almindelig kongepen, enårig knavel, mark-hindeknæ, fladstrået kogleaks, enskællet sumpstrå, almindelig sumpstrå, tigger-ranunkel, kær-dueurt, lyse-siv, revling og kruset skræppe.

Lokalitetskode:
Strandbjerggård ++ E-(v)-H I s

Botanisk vurdering:
Strandbjerggård:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: syl-firling, pyramide-læbeløs, tandet sødgræs, vortet vandarve og tandfri vårsalat.
3. Lokalt sjældnere planter: fladtrykt kogleaks, dværg-perikon, vinget perikon, knold-rottehale, lav skorsoner og blågrøn star.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: forskelligfarvet forglemmigej, eng-havre, hjertegræs, lancetbladet høgeurt, kattefod, knold-ranunkel, lav skorsoner, kornet stenbræk, lav tidsel og vår-star.
Kalkbundsindikatorer: eng-havre, hjertegræs, knold-rottehale og lav tidsel.
Rigkærsindikatorer: *vinget perikon*, desuden blågrøn star.

Kilder: 9, 255

7/48 BJERGHUS BAKKE, DØDBJERG, FØLHØJ ODBY, HARHØJ SERUP, ODBY, ODBY SØ, ODDESUND, ODDESUND NORD, RÅKÆR SØNDBJERG STRAND, SERUP, SERUP STRAND VEST, SERUP STRAND ØST, SUNDDRAGET, SUNDRAGET NORDVEST, SØNDBJERG BY, SØNDBJERG STRAND, SØNDBJERG SYDVEST, TRAMPEKÆR, ØSTGÅRDE, ODBY KIRKE, SØNDBJERG KIRKE.

7/48-1. BJERGHUS BAKKE. Strandarealerne ved Bjerghus Bakke udgøres dels af hede, dels af tør strandmark og strandoverdrev. Nærmest kysten findes en række aflange, smalle brakvandssøer, ligesom der er en del fugtige lavninger. Lokalitetens samlede areal udgør omkring ?-? ha, hvoraf en del er opkøbt af staten for at sikre området som offentligt opholdsareal. Den inderste zone længst mod vest har overvejende hedevegetation omfattende blandt andet ene, hedelyng, revling, farve-visse, engelsk visse, bølget bunke, tidlig- og udspærret dværgbunke, fåre-svingel, sand-star, tandbælg, blå-klokke og håret høgeurt med flere. Nærmere kysten ses engelskgræs, almindelig kongepen, hare-kløver, almindelig kællingetand, smalbladet vikke, rødknæ og lancet-vejbred, mens der på strandoverdrevet vokser strand-vejbred, strand-rødtop, kort øjentrøst, læge-kokleare samt rød svingel. I fugtige lavninger findes blandt andet harril, strand-kogleaks, tagrør og gåse-potentil. Strandvegetationen omfatter sand-hjælme, marehalm, almindelig kvik, strand-mælde og strandarve med flere.

Mod nord afløses vegetationen af strandrørsump med tagrør og strand-kogleaks. Her findes tre brakvandssøer, hvori der blandt andet forekommer almindelig havgræs. Endvidere kan nævnes forekomst af strand-asters, gåse-potentil, havtorn, grå-pil og grå-bynke.

Ved Bjerghus Bakke afløses det kystnære forland af et overdrevsareal, der afgræsses med heste. Overdrevsvegetationen består af knold-ranunkel, vild gulerod, almindelig pimpinelle, hvid okseøje, glat ærenpris, engelskgræs, almindelig hønsetarm, røllike, høst-borst, hvid-kløver, rødknæ, blød storkenæb, lancet-vejbred, almindelig rajgræs, hundegræs med flere.

Mellem jernbanen og vejen ligger mod land et næringsfattigt kær. Herfra kan nævnes en stor bestand af smalbladet kæruld. Desuden forekommer klokkelyng, katteskæg, tandbælg, djævelsbid, liden skjaller, blåtop, knop-siv og krybende pil. Desuden vellugtende gulaks, tormentil, tagrør, kryb-hvene, høst-star, glanskapslet siv, lyse-siv og lav ranunkel. Fra den gamle stenalderkystskrænt og andre tørre partier i området kan nævnes knold-ranunkel, almindelig kongepen, engelskgræs, kornet stenbræk, smalbladet vikke, håret høgeurt, blød storkenæb, vild kørvel, bellis, hvid-kløver, almindelig syre, almindelig kamgræs, almindelig hvene, almindelig hundegræs og almindelig rajgræs.

Vegetationstyper: strandeng, strandmark, strandoverdrev, strandrørsump, sø, overdrev.

7/48-2. DØDBJERG. Den ca. 15 meter høje bakkeknude Dødbjerg omgives mod vest af Råkær og mod sydøst af flade hedearealer. Den angivne lokalitet udgør ca. 2,2 ha og udgør en del af et fredet område. Et mindre åløb fra Råkær snor sig gennem heden og udmunder i fjorden. Vegetationen domineres af hedelyng og revling, men ledsages af arter som fåre-svingel, bølget bunke, håret høgeurt, skovstjerne, blåtop og katteskæg med flere. Lokaliteten afgræsses ikke, og opvækst af uønsket trævækst må til stadighed fjernes.

Vegetationstyper: hede

7/48-3. FØLHØJ, ODBY. Gravhøj med tilstødende hedearealer, i alt et samlet areal på ca. 0,4 ha. Fra selve gravhøjen kan nævnes hedelyng, bølget bunke, lyng-snerre, almindelig røllike, blå-klokke, tormentil, gyvel, hindbær, bredbladet mangeløv og almindelig mangeløv. Det tilstødende hedeareal er under kraftig tilgroning. De sandede marker umiddelbart øst og vest for gravhøjen er i begyndelsen af 80'erne udlagt til juletræskultur. Mellem de unge graner er der fundet liden- museurt, ager-

museurt og kugle-museurt, samt blåstjerne, enårig knavel, liden fugleklo, småfrugtet dværgløvefod, dværg-perikon med flere. Endvidere findes en stor bestand af kanadisk bakkestjerne og kirtlet dueurt, der begge er indslæbte og naturaliserede arter her i landet. Ager-museurt og kugle-museurt kendes ikke fra andre lokaliteter på Thyholm.

Vegetationstyper: hede.

7/48-4. HARHØJ, SERUP. Det kuperede terræn ved gravhøjen "Harhøj" afgræsses af heste. Vegetationen er lav, og visse steder findes blottet jordbund, hvor der blandt andet vokser almindelig spergel, enårig rapgræs, hyrdetaske, gåsemad, almindelig fuglegræs og liden fugleklo, blød storkenæb, almindelig pimpinelle, mark-frytle, almindelig røllike, lancet-vejbred, almindelig syre, rødknæ, almindelig kongepen, almindelig rajgræs og almindelig hvene indgår som fremtrædende planter i den øvrige vegetation. Fra selve Harhøj skal her blot nævnes kornet-stenbræk, farve-visse, hunde-viol, smalbladet vikke, lyng-snerre og bølget bunke. Lokaliteten udgør 1,8 ha.

Vegetationstyper: overdrev.

7/48-5. ODBY omfatter skov, mose og grusgrav syd for Odby. Fra lokaliteten kendes de indslæbte arter hulkravet kodriver, fladkravet kodriver og kirtel-dueurt (Bavnhøj & Jensen, 1985 upubl.).
Odby Skov er en ca. 100 år gammel beplantning med nåletræer og bøg på et kuperet område. Skovsumpen i Odby Skov er relativt artsfattig, og foruden kirtlet-dueurt kan kær-ranunkel og tigger-ranunkel nævnes. Desuden forekommer hvid anemone, gul anemone samt græsserne enblomstret flitteraks og miliegræs. Lokaliteten er det eneste kendte voksested i distrikt 7 for enblomstret flitteraks.

Grusgraven består af en relativt artsrig overdrevsvegetation. Herfra kan nævnes gyvel, hedelyng, revling, engelsk visse, hare-kløver, blåmunke, gul snerre, grå-bynke med flere.

Vegetationstyper: skov, mose, grusgrav.

7/48-6. ODBY SØ. I yderkanten af den afvandede sø Odby Sø findes en række naturlokaliteter.

Mellem jernbanen og hovedvejen findes øst for Odby Sø *(Odby Nordøst)* et smalt bælte med fugtig eng. Mod nord indgår den gamle stenalderkystskrænt og en smule af det højereliggende bagland i områdeafgrænsningen. Nær skrænten findes et vandrigt vældparti. Vegetationen er artsrig. Egentlige rigkærspartier findes et sted nær jernbanedæmningen, hvor der foruden de to orkidéarter, maj-gøgeurt og kødfarvet gøgeurt, findes vibefedt, hjertegræs, loppe-star, rødbrun kogleaks og liden skjaller. Desuden rummer kæret arter som bidende ranunkel, trævlekrone, engkarse, sumpkarse, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kragefod, tormentil, almindelig vandranunkel, liden vandarve, tykbladet ærenpris, kær-trehage, lyse-siv, glanskapslet siv, almindelig star, toradet star, hare-star, hirse-star, eng-svingel og knæbøjet rævehale. Lokalitetens samlede areal inklusive græsengen syd for afvandingskanalen udgør omkring 4,2 ha, der afgræsses af heste.

Syd for foregående *(Odby sydøst)*, beliggende mellem den nuværende og den tidligere hovedlandevej sydøst for Odby Sø, er der hede.
Øst for jernbanen findes især mod nord et fugtigt hedeareal med klokkelyng.
Området vest for jernbanen består af hede og tør sandmark.

Højere planter:
1989. Fra lokaliteten kan under et nævnes blåmunke, bølget bunke, draphavre, udspærret dværgbunke, krat-fladbælg, rank-forglemmigej, gederams, hedelyng, almindelig hundegræs, håret høgeurt, klokkelyng, stribet kløver, almindelig kællingetand, sand-løg, strand-limurt, foder-lucerne, marehalm, krybende pil, almindelig mælkeurt, hvid okseøje, prikbladet perikon, rev-ling, klit-rose, rundbælg, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig star, hirse-star, sand-star, almindelig stedmoderblomst, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, tormentil, almindelig torskemund, smalbladet vikke, tofrøet vikke og læge-ærenpris.

Syd for den tørlagte Odby Sø -tidligere Guld Sø- *(Odby syd)* findes ca. 9,7 ha, som udnyttes til kreaturgræsning. Den nordøstlige del udgøres af mindre artsrig græseng, mens man mod syd og sydvest finder gamle strandvolde med dels overdrevsvegetation, dels tør-halvtør hedevegetation. Der er en stor bestand af kattefod, mens hedevegetationen i øvrigt består af hedelyng, revling, engelsk visse, katteskæg, lyng-snerre, almindelig mælkeurt, smalbladet timian, vild hør, håret høgeurt, læge-ærenpris, gul snerre, tandbælg, udspærret dværgbunke, bølget bunke, fåre-svingel, sand-star, høst-star og almindelig star. Fra overdrevsvegetationen skal nævnes knold-ranunkel, kornet stenbræk, almindelig brunelle, almindelig røllike, engelskgræs,

almindelig kællingetand, mark-frytle, fløjlsgræs, hvid-kløver, bellis, almindelig kongepen, almindelig kamgræs, almindelig hundegræs og almindelig hvene.

Umiddelbart syd for pumpestationen *(Odby nordvest)* findes der indenfor diget et strandengsareal. Herfra kan nævnes strand-asters, kødet hindeknæ, strand-vejbred, strand-tusindgylden, strand-rødtop, sandkryb, læge-kokleare, harril, strand-kogleaks, strand-trehage, kryb-hvene og tagrør. Fra de tørre og til dels hedeprægede partier kan endvidere nævnes revling, engelskgræs, tandbælg, rød svingel, fåre-svingel, almindelig kællingetand, rødknæ og tidlig dværgbunke. Lokaliteten udgør ca. 1,3 ha. Det udnyttes ikke til græsning.

Ved Odby Søs nordlige del findes ved foden af den gamle stenalderkystskrænt en lille rest af et tidligere kær. Vådområdet er betinget af trykvandsvirkningen ved skræntfoden, hvor også den største artsrigdom findes. Nævnes herfra kan trævlekrone, kær-tidsel, sump-kællingetand, vand-mynte, eng-kabbeleje, lav ranunkel, engkarse, lådden dueurt, kær-dueurt, maj-gøgeurt (få), næb-star, lyse-siv, glanskapslet siv, mose-bunke og tagrør samt grå-pil. Lokaliteten, der udgør omkring 0,8 ha, afgræsses ikke.

Vegetationstyper: fugtig eng, overgangsrigkær, kær, væld, hede, overdrev, strandeng.

7/48-7. ODDESUND. Ved den gamle skole i Oddesund, som i dag er lejrskole, findes et mindre naturareal. Det består af en næringsfattig, tidvist oversvømmet hedebund. Fra lokaliteten kan nævnes tusindfrø, vild hør, eng-viol, sump-evighedsblomst, tormentil, hirse-star, mose-bølle, krybende pil, dværg-star, tråd-siv, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv og knop-siv. Fra tørre sandede partier mod syd og øst kan nævnes sandskæg, sand-star, blåmunke og gyvel med flere.

Vegetationstyper: hedemose

Vest for lejrskolen og umiddelbart syd for amtsvejen findes en anden naturlokalitet, som består af en fugtig eng med rørsump og et åbent vandareal. Vegetationen er artsfattig, og planter som strand-kogleaks, blågrøn kogleaks, harril og gåse-potentil viser, at der er tale om en kystnær lokalitet. Det, der gør stedet særlig interessant i botanisk henseende, er en stor bestand af eng-ensian. Desuden kan nævnes strand-rødtop, høst-star, tagrør, kryb-hvene, blåtop, tandbælg med flere. Lokalitetens arealer ca. 0.9 ha.

Vegetationstyper: fugtig eng, rørsump.

7/48-8. ODDESUND NORD. Vest for Oddesund Nord findes der mellem jernbanen og amtsvejen et ca. 300 meter langt bælte, som i bredden kun når mellem 20 og 60 meter. Arealet udgør ca. 0,7 ha. Den vestlige halvdel af området domineres af hedelyng, men desuden findes klit-rose, revling, blåtop, tormentil, gyvel, krybende pil, klokkelyng, vellugtende gulaks, bølget bunke og fåre-svingel. Fra lokaliteten kan i øvrigt nævnes almindelig røllike, vild kørvel, rejnfan, lancet-vejbred, blågrøn rose, rynket rose, selje-røn, kruset skræppe, knop-siv, almindelig hundegræs, almindelig hvene, rød svingel med flere. Området afgræsses ikke.

Vest for foregående lokalitet findes mellem jernbane og nålebeplantning, der grænser op til amtsvejen, et smalt hedeareal. Vegetationen domineres af hedelyng og revling med indslag af blåmunke, håret høgeurt, sand-skæg, fåre-svingel, sand-star og kattefod.

Området øst for "Høllet" ved Oddesund Nord består af tør strandmark og egentlig sandstrand, i alt ca. 1,3 ha. Af floraen her kan under et nævnes marehalm, sand-hjælme, strandarve, strand-limurt, bidende stenurt, læge-kokleare og dansk kokleare, strand-vejbred, almindelig røllike, engelskgræs, kruset skræppe, rundbælg, almindelig kællingetand, vår-vikke, gåsemad, vår-gæslingeblomst, hvid-kløver, muse-vikke, smalbladet vikke, revling, vild gulerod, dild, vild kørvel, knold-ranunkel, horse-tidsel, rejnfan, tagrør, almindelig rajgræs, almindelig hvene og almindelig hundegræs. Heraf er strand-limurt temmelig sjælden. I 1983 voksede her den mindre almindelige mur-sennep.

Arealet nord for vejdæmningen, der fører op til Oddesundbroen, er under konstant forandring. Sand og grus aflejres i store mængder nær oddens spids og langs nordkysten. På de yderste strandvolde og sandsletten nærmest spidsen er der klitvegetation. Indtil 1986 fandtes her en lille bestand af den meget sjældne strand-hornskulpe. I øvrigt kan nævnes sand-hjælme, almindelig kvik, strandarve, strandsennep, klæbrig brandbæger og klit-limurt.
Heraf er klit-limurt meget sjælden.

Vegetationstyper: hede, strandmark, klit.

7/48-9. RÅKÆR, SØNDBJERG STRAND. Nord for Søndbjerg Strand findes et større kuperet naturområde, hvoraf 17 ha er fredet i henhold til naturfredningsloven. Hvor stenalderhavet i sin tid lagde en fjordarm ind, findes i dag et kær (Råkær) med forekomst af åbne vandflader, men i øvrigt domineret af rørskov. Der findes i kærets sydlige del et vældpræget fattigkær. Herfra kan nævnes de mindre almindelige arter kambregne, benbræk, femradet ulvefod, tranebær, rundbladet soldug og klokke-ensian. Desuden klokkelyng, katteskæg, stjerne-star, hirse-star, vestlig tue-kogleaks og mose-pors.

I den sydøstlige del af området findes en mindre bestand af plettet gøgeurt. Hvor rørsumpen ikke er for tæt findes almindelig blærerod. I et højtliggende vældområde i kærets sydvestlige del vokser dunet egebregne, tredelt egebregne, fjerbregne, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv og almindelig mangeløv, almindelig engelsød, maj-gøgeurt, bukkeblad, stor vandarve, eng-viol med flere. De kuperede højdedrag omkring Råkær er til dels beplantet, men for en stor del domineret af naturligt indvandrede træer og buske, hvoraf her blot skal nævnes kvalkved, drue-hyld, ene, blågrøn rose, fliget brombær, almindelig røn, dun-birk og grå-pil.

Vegetationstyper: rørsump, kær, fattigkær,

Højere planter: kær
1985. *Urter*: angelik, almindelig blærerod, bukkeblad, kær-dueurt, kær-galtetand, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, eng-kabbeleje, vand-mynte, kær-ranunkel, tigger-ranunkel, vejbred-skeblad, almindelig skjolddrager, kær-snerre, sværtevæld, trævlekrone, stor vandarve, almindelig vandranunkel og eng-viol. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer og tagrør.

Højere planter: hedemose
1988. *Dværgbuske*: klokkelyng og tranbær. *Urter*: benbræk, blåtop, bukkeblad, mose-bølle, dunet egebregne, klokke-ensian, fjerbregne, mangeblomstret frytle, kambregne, kragefod, smalbladet kæruld, klokkelyng, mose-pors, børste-siv, liden siv, lyse-siv, tråd-siv, rundbladet soldug, tormentil, femradet ulvefod. *Græsagtige planter*: blåtop, mangeblomstret frytle, almindelig star, blågrå star, grå star, pille-star, stjerne-star,

7/48-10. SERUP. Kystskrænten umiddelbart syd for Firhøje er ikke beplantet. Skrænten er sunket ned i de såkaldte fårestier, og her dominerer hedelyng. Desuden findes lav skorsoner, engelsk visse, farve-visse, tormentil, gul snerre, smalbladet høgeurt, sand-star, bølget bunke, fåre-svingel og rød svingel. I den vestlige del af dette skrænparti er vegetationen meget åben, fremkaldt dels af færdsel og dels af skred. Derved får adskillige enårige planter chancen. Det gælder blandt andet flipkrave, liden fugleklo, liden museurt, enårig knavel og småfrugtet dværgløvefod. Det marine forland udgøres nærmest skræntfoden af et relativt artsrigt kær, hvorfra blot skal nævnes kær-tidsel, kragefod, trævlekrone, smalbladet mærke, angelik, almindelig baldrian, gifttyde, bredbladet dunhammer, maj-gøgeurt, smalbladet kæruld, håret star, blågrøn star, grå star, høst-star, næb-star, stjerne-star, glanskapslet siv, almindelig sumpstrå, mose-bunke, katteskæg, småfrugtet pindsvineknop og stor vandarve. Nærmest kystlinien findes strandoverdrev.

Ved kysten øst for Firhøje er stenalderskrænten beplantet med nåletræer, bortset fra en mindre erosionsdal med overdrev. Overdrevsvegetationen består af hedelyng, sand-star, bølget bunke, lyng-snerre, gul snerre, blå-klokke, almindelig røllike, rød svingel, almindelig hundegræs, almindelig syre, bellis med flere. Selve det marine forland består stedvis af fugtig eng med eng-rapgræs, mose-bunke, knop- og lyse-siv, kryb-hvene, engkarse, trævlekrone, kragefod, kær-dueurt, mose-troldurt og vandnavle. I et mindre vandhul findes vedbend-vandranunkel, roset-vandstjerne, vand-pileurt og liden andemad. Delområdets samlede areal udgør 1,4 ha og afgræsses af kreaturer.

Vest for den op til ca. 20 meter næsten nøgne klit ved Lavbjerg Hage findes en skrænt med havtorn. Foruden havtorn forekommer klit-rose, hedelyng og revling. Ovenfor bakkekammen er vegetationen ligeledes hedepræget med hedelyng, revling, smalbladet høgeurt, håret høgeurt, blåmunke, blå-klokke, bølget bunke, fåre-svingel, vellugtende gulaks, gyvel, mark-bynke, tormentil, lyng-snerre, almindelig kongepen og på de tørre overdrevspartier prikbladet perikon, storblomstret hønsetarm, almindelig pimpinelle, kornet stenbræk og blågrøn rose med flere. Selvsået opvækst af bjerg-fyr fra den tilstø-dende plantage truer på længere sigt lokaliteten. Delområdets samlede areal udgør omkring 1,4 ha. Området afgræsses ikke.

Sydvest for Lynghøj findes nærmest kysten strandoverdrev, tør strandmark og visse steder egentlig hede. Endelig findes i den vestlige del af lokaliteten et kær, Skaftkær, med rørsump og åbent vandareal. Fra kæret kan nævnes langbladet ranunkel, dusk-fredløs, kragefod, småfrugtet pindsvineknop, vejbred-skeblad, almindelig vandranunkel, fliget brøndsel, tråd-siv og manna-sødgræs. Strandoverdrevet domineres af rød svingel, fåre-svingel, blågrøn rapgræs, høst-borst, kruset skræppe, rødknæ,

almindelig røllike, engelskgræs med flere. Fra den tørre strandmark kan nævnes eng-havre, gyvel, mark-bynke, udspærret vinterkarse og mark-frytle. Egentlig lynghede findes på arealerne nærmest plantagen og syd for Skaftkær. Delområdet, der har et samlet areal på ca. 1,2 ha, udnyttes ikke til græsning.

Ved kysten sydøst for Tophøj har det marine forland en bredde af ca. 50 meter. Den gamle stenalderkystskrænt, der afgrænser området ind mod land, er beplantet med nåletræer. Indenfor strandvolden findes en tør eng, der mod øst præges af fremsivende trykvand. Her findes vedbend-vandranunkel og roset-vandstjerne. Dette trykvand havde i 1700-tallet sit udspring omtrent 10 meter længere mod øst, og her lå en af datidens mest betydningsfulde helligkilder, hvortil folk fra både Danmark og Norge ifølge J.N. Wilse skal have valfartet. Fra de tørre partier, der i øvrigt er meget rige på mosser og laver, kan nævnes gul snerre, almindelig røllike, engelskgræs, bellis, strand-vejbred, sand-star, almindelig hvene med flere. Delområdet, der har et areal på ca. 0,8 ha, afgræsses af kreaturer.

Også i området sydvest for Tophøj er det marine forland visse steder præget af fremsivende trykvand fra den gamle stenalder-kystskrænt. Kærvegetationen består af arter som tykbladet ærenpris, sump-fladstjerne, kær-dueurt, småfrugtet pindsvineknop, toradet star, lyse-siv, mose-bunke og stor nælde med flere. Fra de højere beliggende partier med en overdrevsvegetation kan nævnes eng-havre, almindelig hundegræs, rød svingel, almindelig hvene, almindelig rapgræs, almindelig pimpinelle, almindelig røllike, lancet-vejbred, gul snerre, almindelig knopurt, vild kørvel, dusk-syre, ager- og horse-tidsel samt engriflet hvidtjørn. Delområdet, der har et areal på omkring 0,8 ha, udnyttes ikke længere til græsning.

Stenalderskrænten ved kysten vest for Tophøj rummer et meget fint eksempel på en halvtør skræntvegetation med sydlig eksponering. Her findes tørbundsplanter som tjærenellike, smalbladet timian, gul snerre, håret høgeurt, fåre-svingel, blåmunke, sølv-potentil, liden fugleklo og rundbælg. Desuden kan nævnes mark-bynke, almindelig pimpinelle, kornet stenbræk, knold-ranunkel, flipkrave, småfrugtet dværgløvefod, eng-havre, almindelig hønsetarm, storblomstret hønsetarm, vår-star, bakke-forglemmigej, blød hejre, almindelig hundegræs, vellugtende gulaks, forskelligfarvet forglemmigej, mark-ærenpris, læge-ærenpris, rejnfan, smalbladet vikke, rødknæ, femhannet hønsetarm, engelskgræs, blåhat, engelsk visse, farve-visse, hedelyng, hunde-viol, lancet-vejbred, almindelig hvene, engriflet hvidtjørn og blågrøn rose. Ved foden af skrænten findes mod øst fremsivende trykvand, hvilket giver mulighed for en del fugtigbundsplanter. Arealet mellem kysten og skrænten består i øvrigt af strandoverdrev. Selvsåede bjerg-fyr fra en nærliggende beplantning udgør på længere sigt en trussel mod lokaliteten, der har et samlet areal på omkring 1,1 ha. Tjærenellike findes i området Thyholm-Jegindø kun på denne lokalitet, der indtil for nylig har været udnyttet til græsning. For at bevare stedets artsrige flora er det nødvendigt at genoptage græsningen.

Vegetationstyper: overdrev, kær, kystskrænt

Højere planter:
1989. Fra den samlede kyststrækning under ét fra Lavbjerg Hage og mod vest til bunden af vigen er der registreret følgende *tørbundsarter*: bellis, blåhat, blåmunke, høst-borst, brombær, almindelig brunelle, bølget bunke, grå-bynke, mark-bynke, djævelsbid, dværgulvefod, småfrugtet draphavre, almindelig engelsød, engelskgræs, rank evighedsblomst, krat-fladbælg, flipkrave, fløjlsgræs, forskelligfarvet forglemmigej, mark-frytle, følfod, gederams, vellugtende gulaks, gyvel, vår-gæs-lingeblomst, eng-havre, hedelyng, blød hejre, hejrenæb, hjertegræs, almindelig hundegræs, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, storblomstret hønsetarm, vild hør, almindelig kamgræs, blå-klokke, fin kløver, gul kløver, hare-kløver, hvid-kløver, rød-kløver, almindelig knopurt, almindelig kongepen, almindelig kvik, almindelig kællingetand, liden museurt, ager-padderok, prikbladet perikon, almindelig pimpinelle, knold-ranunkel, blågrøn rapgræs, rejnfan, revling, blågrøn rose, klit-rose, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, nyse-røllike, sandskæg, lav skorsoner, kruset skræppe, gul snerre, lyng-snerre, pigget star, sand-star, kornet stenbræk, bidende stenurt, fåre-svingel, bidende stenurt, fåre-svingel, rød svingel, tjærenellike, smalbladet timian, tormentil, almindelig torskemund, gærde-valmue, rank vejsennep, muse-vikke, smalbladet vikke, engelsk visse, farve-visse, tandfri vårsalat, blank ærenpris, læge-ærenpris.

Endvidere er der registreret følgende *vådbundsarter*: liden andemad, angelik, fliget brøndsel, kær-dueurt, lådden dueurt, engkarse, kær-fladstjerne, sump-fladstjerne, sump-forglemmigej, gifttyde, kær-guldkarse, maj-gøgeurt, eng-kabbeleje, blågrøn kogleaks, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, almindelig mjødurt, ager-mynte, småfrugtet pindsvineknop, vand-pileurt, gåse-potentil, kær-ranunkel, tigger-ranunkel, sideskærm, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, vejbred-skeblad, kær-snerre, almindelig star, blågrøn star, dværg-star, grå star, hirse-star, håret star, næb-star, stjerne-star, almindelig sumpstrå, sværtevæld, manna-sødgræs, tagrør, kær-tidsel, kær-trehage, mose-troldurt, trævlekrone, stor vandarve, vandnavle, vedbend-vandranunkel, roset-vandstjerne, lancet-vejbred, strand-vejbred, smalbladet ærenpris, tykbladet ærenpris samt de salttolerante planter: baltisk ensian, klit-fladbælg, harril, sand-hjælme, dansk kokleare, læge-kokleare, strand-limurt, marehalm, spyd-

mælde, strand-mælde, vej-pileurt, strandarve, strand-trehage og strand-vejbred.

7/48-11. SERUP STRAND. Sydvest for sommerhusområdet ved Søndbjerg Strand findes dels en nord-sydgående erosionsdal, dels et øst-vestgående engdrag på hævet havbund. I stenalderen gik der en fjordarm ind over disse flade enge, det nuværende Serup Kær - måske helt ind til Uglev. Længst mod øst findes omtalte erosionsdal, hvorfra der blandt andet kan nævnes dusk-fredløs, næb-star, dynd-padderok og den talrigt forekommende langbladet ranunkel. Længst mod vest findes i tilknytning til et mindre krat et kærområde, der visse steder har karakter af rigkær. I kæret findes maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, hjertegræs, vild hør, eng-kabbeleje, trævlekrone, kragefod, eng-viol, liden skjaller, sump-forglemmigej, engkarse, kær-ranunkel, kær-fladstjerne, trindstænglet star, toradet star, grå star, næb-star, almindelig star, bredbladet dunhammer, vand-skræppe, smalbladet kæruld, glanskapslet siv, blågrøn kogleaks og tagrør. Lokalitetens samlede areal udgør 7,0 ha, der af-græsses.

Vegetationstyper: eng, krat, overgangsrigkær, overgangsfattigkær.

7/48-12. SERUP STRAND, VEST. Et 1,6 ha stort hedeareal ved sommerhusområdet ved Serup Strand. Arealet gennemskæres af en grusvej - længst mod nord synes heden tidligere at have været omlagt. Vegetationen består af blandt andet revling, hedelyng, klokkelyng, klokke-ensian, tormentil, mangeblomstret frytle, sand-star, bølget bunke, katteskæg, blåtop og krybende pil. I den sydvestlige del findes en lille grøft, der er tilgroet med den for Thyholm temmelig sjældne græsart høj sødgræs. Lokaliteten afgræsses ikke, og selvsåede bjerg-fyr er i hastig fremvækst.

Vegetationstyper: hede.

7/48-13. SUNDDRAGET et marint forland, som dels er dannet ved landhævning, dels ved havets aflejringer i en såkaldt strandvoldsslette. Jordstrukturen er kendetegnet ved meget grovkornet materiale (sand, grus og sten). Området omfatter kyst, overdrev, hede og mose. En del af området er statsejet og har været udnyttet til grusgravning, hvorfor der i dag eksisterer et indviklet kompleks af strandsøer med randbevoksninger af strand-kogleaks og blågrøn kogleaks. De åbne vandflader indeholder børstebladet vandaks. Længere mod vest findes udstrakte rørsumpe med tagrør, blågrøn kogleaks og strand-kogleaks. Visse steder i den vestligste del ses mere artsrige kærsamfund med blandt andet almindelig vandranunkel, eng-kabbeleje, lav ranunkel, trævlekrone, smalbladet kæruld og vandnavle. Det yderste kystnære bælte på omkring 100 meter i bredden rummer de mange parallelle strandvolde, og her kan man så at sige aflæse stormfloders aflejringer gennem århun-dreder. Nærmest kysten har strandvoldene karakter af overdrev med engelskgræs, kornet stenbræk, blød hejre, sølv-potentil, hejrenæb, bellis, almindelig røllike, mælkebøtte, høst-borst, eng-rapgræs, fåre-svingel, vellugtende gulaks og almindelig hvene. De indre strandvolde får efterhånden svage indikatorer på hededannelse med hedelyng, revling og klit-rose.

Den vestlige del, der grænser op til sommerhusområdet, består overvejende af en relativt artsfattig revlingehede. Herfra kan foruden revling nævnes hedelyng, klit-rose, almindelig kongepen, engelsk visse, sand-star, bølget-bunke, vellugtende gulaks, rød svingel og sand-hjælme, ene og kattefod. I fugtige lavninger er der imidlertid fundet klokke-ensian, mose-bølle, mose-pors, klokkelyng, katteskæg, djævelsbid, tormentil, krybende pil og lyng-øjentrøst.

Syd for vejdæmningen, der fører op til Oddesundbroen, findes et trekantet areal på omkring 1,9 ha. Stedet bærer stærkt præg af menneskers aktivitet i forbindelse med blandt andet brobygning, tyskernes befæstning af broen under 2. verdenskrig og etablering af en transformatorstation. Herfra kan nævnes de mindre almindelige arter vår-vikke, roset-springklap og tandfri vårsalat. Desuden kan nævnes smalbladet vikke, vår-gæslingeblomst, gul kløver, gåsemad, kornet stenbræk, knold-ranunkel, engelskgræs, femhannet hønsetarm, almindelig markarve og forskelligfarvet forglemmigej.

Vegetationstyper: hede, overdrev, kær, rørsump.

Højere planter:
1985.Træer og buske: ene, mose-pors, klit-rose og rynket rose. *Dværgbuske*: mose-bølle, hedelyng, klokkelyng, revling, engelsk visse og farve-visse. *Urter*: rød arve, bellis, blåmunke, høst-borst, klæbrig brandbæger, djævelsbid, engelskgræs, klokke-ensian, knude-firling, klit-fladbælg, flipkrave, vild gulerod, vår-gæslingeblomst, strand-hornskulpe, håret høgeurt, ensidig hønsetarm, kattefod, kiddike, blå-klokke, fin kløver, gul kløver, hare-kløver, hare-kløver, hvid-kløver, rød-kløver, enårig knavel, dansk kokleare, læge-kokleare, kragefod, almindelig kællingetand, strand-limurt, spyd-mælde, strand-mælde, almindelig mælkeurt, klit-natlys, gåse-potentil, sølv-potentil, hvas-randfrø, rødknæ, almindelig røllike, kruset skræppe, humle-sneglebælg, gul snerre, lyng-snerre, sodaurt, roset-springklap, almindelig stedmoderblomst, kornet stenbræk, blød storkenæb, strandsennep, almindelig syre, horse-tidsel, tormentil, tormentil, almindelig torskemund, tusindfrø, rank vejsennep, ungarsk

vejsennep, muse-vikke, læge-ærenpris, art øjentrøst og lyng-øjentrøst. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, sand-hjælme, almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, katteskæg, almindelig kvik, strand-kvik, marehalm, eng-rottehale, sandskæg, sand-star, fåre-svingel og tandbælg.

7/48-14. SUNDDRAGET, NORDVEST. Belliggende op til Nissum Bredning ved Sunddragets smalle tange ligger der midt inde i sommerhusbebyggelsen et ca. 4,8 ha stor strandengsareal. Til trods for en markant strandvold ud til kysten oversvømmes det lavtliggende område ved højvande i forbindelse med storm. De efterladte tangbælter forekommer nogle steder mere end 100 meter bag den normale kystlinje. Strand-kogleaks og tagrør danner rørsump omkring de åbne vandflader, der undertiden kan tørre ud. Fra strandengsarealet kan desuden nævnes strand-trehage, harril, kryb-hvene, strand-rødtop og strand-tusindgylden med flere. På de højereliggende arealer ind mod land findes en vegetation af væsentlig botanisk interesse. I den inderste zone, hvor terrænet langsomt hæver sig findes en tidvis fugtig hede. Herfra kan nævnes de mindre almindelige arter: knudarve, tusindfrø, eng-ensian, baltisk ensian og strand-tusindgylden samt almindelige arter som gåse-potentil, høst-star og øjentrøst.

Vegetationstyper: strandeng, hedemose.

7/48-15. SØNDBJERG BY. I tilknytning til en branddam i den sydvestlige del af byen Søndbjerg findes et engareal på ca. 1,3 ha. Formentlig har det gamle gadekær ligget her, hvor lærer Weile i 1912 fandt den i dag meget sjældne plante dyndurt. Der er i dag græsning på området med heste. Græsningen er ikke særlig intensiv og visse steder forekommer rørsump med tagrør, bredbladet dunhammer, gul iris og lådden dueurt. Desuden kan nævnes kirtlet dueurt, almindelig fredløs, nikkende brøndsel, småfrugtet pindsvineknop, kær-guldkarse og gul åkande.

Vegetationstyper: vandhul, eng.

7/48-16. SØNDBJERG STRAND. Det kystnære areal øst for sommerhusområdet ved Søndbjerg Strand udgøres af hede, strandoverdrev og strandvolde. Stedet bærer præg af at være opholdsareal for lokale beboere og turister. Fra hedearealerne kan nævnes forekomsten af hedelyng, revling, lyng-snerre, håret høgerurt, almindelig kongepen, sand-star, bølget bunke med flere. Strandoverdrevets vegetation består af rød svingel, strand-vejbred, lancet-vejbred, almindelig røllike, engelskgræs, bellis, rejnfan, grå bynke, kruset skræppe, almindelig kvik og almindelig hvene. Strandvoldene er domineret af marehalm og sand-hjælme, medens der i fugtige lavninger findes strand-rødtop. Områdets samlede areal er ca. 3,0 ha.

Vegetationstyper: strandvolde, strandoverdrev, hede.

7/48-17. SØNDBJERG, SYDVEST. Vest for Serup Bro mellem to åløb findes en 1,2 ha stor eng, der overvejende er fugtig og mod vest får karakter af egentligt kær. Vegetationen er relativt artsrig og blandt andet kan nævnes kær-guldkarse, fliget brøndsel, kragefod, langbladet ranunkel, lav ranunkel, engkarse, kær-tidsel, eng-kabbeleje, kær-galtetand, dunet dueurt, smalbladet mærke, trævlekrone, manna-sødgræs, mose-bunke og næb-star. Indtil 1983, da dele af området blev drænet, var der en stor bestand af kødfarvet gøgeurt. Lokaliteten afgræsses af kreaturer.

Vegetationstyper: eng, kær.

7/48-18. TRAMPEKÆR, ODBY. Syd for Odby ligger den godt 500 m² store sø, Trampekær, med tilstødende overdrevsskrænter mod nord. I alt udgør lokaliteten, der afgræsses af heste, omkring 1,4 ha. I kærets overvejende åbne vandarealer findes vandportulak, svømmende sumpskærm, svømmende vandaks, vand-pileurt, roset-vandstjerne og liden andemad. Desuden findes dynd-padderok, vandnavle, glanskapslet siv, lyse-siv, kær-ranunkel, dusk-fredløs, almindelig vand-ranunkel, vejbred-skeblad, almindelig sumpstrå, ager-mynte, vand-mynte, smalbladet ærenpris, kær-galtetand, gåse-potentil, tagrør, smalbladet og bredbladet dunhammer.

Vegetationstyper: sø, kær.

7/48-19. ØSTERGÅRDE. Omkring åløbene sydvest for Østergårde ved Søndbjerg findes et større eng- og moseområde. Den nordlige del, der ligger mellem de to åløb, består overvejende af krat med grå-pil, dun-birk, almindelig hyld og engriflet hvidtjørn. Den sydlige del, der afgræsses af kreaturer, omfatter rørsump og et rigkær. De lysåbne kærpartier i den nordlige ugræssede del rummer vinget perikon, hyldebladet baldrian, almindelig fredløs, dusk-fredløs, langbladet ranunkel, tigger-ranunkel, eng-kabbeleje, lådden dueurt, kirtlet dueurt, sværtevæld, vandnavle, trævlekrone, kragefod, top-star, toradet star, grå star, kær-tidsel, vand-skræppe, tagrør, glanskapslet siv og smalbladet mangeløv.

I rigkæret i den sydlige del vokser maj-gøgeurt, top-star, hjertegræs, men også arter som almindelig brunelle, kragefod, eng-kabbeleje, trævlekrone, engkarse, sump-forglemmigej, vand-mynte, kær-tidsel, bidende ranunkel, vandnavle, mangeblomstret frytle, glanskapslet siv, almindelig sumpstrå, næb-star, toradet star, grå star, hirse-star, smalbladet kæruld, mose-bunke, vand-skræppe, eng-viol, dynd-padderok med flere. I rørsumpen forekommer, foruden tagrør, blågrøn kogleaks, langbladet ranunkel og vejbred-skeblad.

Vegetationstyper: krat, rørsump, overgangsfattigkær, overgangsrigkær.

7/48-20. ODBY KIRKE. Bavnhøj har registreret forekomsten af planter på kirkegårdsdiget. De gamle kampestensdiger ved vore landsbykirker har gennem århundreder udgjort et vigtigt levested for planter og dyr. I botanisk henseende er det især forekomsten af kulturplanter, der er indført her til landet i middelalderen, der gør kirkedigerne interessante, men også den oprindeligt hjemmehørende flora er repræsenteret på digerne - især arter, der er lys- og varvmekrævende. Stendigerne kan betragtes som en sprækkefyldt klippevæg og på de Thyholmske kirkediger findes typisk bidende stenurt. Til det mindst synlige af digerne mod vest er der foruden almindelige, ubehandlede marksten anvendt en del knudrede flintblokke til opbygning af diget. Flintblokke er også anvendt til stendiget omkring Søndbjerg Præstegård og skal tidligere være almindeligt brugt til indhegning af mark og kålhaver på Thyholm. De knudrede flintesten fik man fra kalkgravene. Fra digerne omkring kirken kan nævnes fingerbøl, krat-viol, skvalderkål og korsknap.

Højere planter:
1984-88: *Træer og buske*: brombær, skov-elm, almindelig hyld, selje-røn. *Urter*: almindelig brandbæger, brombær, glat du-eurt, almindelig engelsød, fingerbøl, mark-forglemmigej, almindelig fuglegræs, kost-fuglemælk, hanekro, haremad, almindelig hønsetarm, lugtløs kamille, skive-kamille, blå-klokke, korsknap, almindelig kvik, vild kørvel, rams-løg, almindelig mangeløv, mælkebøtte, stor nælde, lav ranunkel, almindelig røllike, skvalderkål, bidende stenurt, almindelig svine-mælde, dusk-syre, horse-tidsel og marts-viol. *Græsagtige planter*: almindelig rajgræs.

7/48-21. SØNDBJERG KIRKE. Bavnhøj har registreret forekomsten af planter på kirkegårdsdiget. De gamle kampestensdiger ved vore landsbykirker har gennem århundreder udgjort et vigtigt levested for planter og dyr. I botanisk henseende er det især forekomsten af kulturplanter, der er indført her til landet i middelalderen, der gør kirkedigerne interessante, men også den oprindeligt hjemmehørende flora er repræsenteret på digerne - især arter, der er lys- og varv-mekrævende. Stendigerne kan betragtes som en sprækkefyldt klippevæg og på de Thyholmske kirkediger findes typisk bidende stenurt.

På kirkediget omkring Søndbjerg Kirke vokser en række indslæbte arter som almindelig katost, læge-jordrøg, døvnælde, vedbend-ærenpris, skov-forglemmigej og lund-rapgræs.

Højere planter:
1984-88. *Træer og buske*: ahorn og stikkelsbær. *Urter*: Almindelig ager-stedmoderblomst, blåhat, døvnælde, almindelig engelsød, erantis, skov-forglemmigej, almindelig fuglegræs, kost-fuglemælk, almindelig hønsetarm, læge-jordrøg, almindelig katost, blå-klokke, krumhals, almindelig mangeløv, mælkebøtte, stor nælde, skvalderkål, burre-snerre, stinkende storkenæb, liden tvetand, lancet-vejbred, marts-viol og vedbend-ærenpris. *Græsser*: bølget bunke.

Lokalitetskoder:

Bjerghus Bakke	++ H-(k) II r
Dødbjerg	++ H III r
Følhøj Odby	++ H III r
Harhøj Serup	++ E III r
Odby	
Odby Skov	++ S III r
Odby Kirke	++ B II s
Odby Sø	++ V-H-E-K II r-s
Oddesund	++ H-(V) II s
Oddesund, nord	++ H I s
Råkær	++ V II ms
Serup	++ H V E I r-s
Serup Strand	++ V I s

Sunddraget	++ K-E-H II ms
Sunddraget, nordvest	++ K II s
Søndbjerg By	++ V III s
Søndbjerg Kirke	++ B II s
Søndbjerg Strand	++ K-H III r
Søndbjerg, sydvest	++ V II r
Trampekær, Odby	++ V II r
Østergårde	++ S V II r-s

Botanisk vurdering:
Bjerghus Bakke:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, knold-ranunkel og kornet stenbræk.
4. Strandengsindikatorer: harril og strand-vejbred.

Følhøj, Odby:
2. Sjældnere planter: kugle-museurt.
3. Lokalt sjældnere planter: blåstjerne, ager-museurt og dværg-perikon.

Harhøj, Serup:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.

Odby Skov:
3. Lokalt sjældnere planter: enblomstret flitteraks

Odby Sø, nordøst:
2. Sjældnere planter: loppe-star, liden vandarve og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og maj-gøgeurt.
4. Rigkærsindikatorer: hjertegræs, desuden maj-gøjeurt, kødfarvet gøgeurt, loppe-star og vibefedt.

Odby Sø, sydøst:
2. Sjældnere planter: strand-limurt og sand-løg.
3. Lokalt sjældnere planter: stribet kløver og lav skorsoner.

Odby, syd:
Hede- og overdrevsindikatorer: kattefod, knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Odby, nordvest:
Strandengsindikatorer: harril, kødet hindeknæ, strand-trehage, strand-tusindgylden og strand-vejbred.

Oddesund, vest for den gamle skole:
2. Sjældnere planter: eng-ensian og strand-rødtop.

Oddesund, nord v. "Høllet":
2. Sjældnere planter: strand-limurt.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.
Strandengsindikatorer: strand-vejbred

Oddesund, nord for vejdæmningen:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: strand-hornskulpe.
2. Sjældnere planter: klit-limurt og sand-løg.

Råkær, Søndbjerg Strand:
2. Sjældnere planter: kambregne og femradet ulvefod.
3. Lokalt sjældnere planter: tredelt egebregne, dunet egebregne og fjerbregne.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Serup, syd for Firhøje:
3. Lokalt sjældnere planter: lav skorsoner og blågrøn star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Serup, Lavbjerg:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.

Serup, Lynghøj:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: eng-havre.
Kalkbundsindikatorer: eng-havre.

Serup, vest for Tophøj:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
3. Lokalt sjældnere planter: eng-havre og tjærenellike (Thyholm).
4. Hede- og overdrevsindikatorer: forskelligfarvet forglemmigej, eng-havre, knold-ranunkel, vår-star og kornet stenbræk.
Kalkbundsindikatorer: eng-havre.

Serup Strand, rigkær:
2. Lokalt sjældnere: kødfarvet gøgeurt og trindstænglet star.
4. Rigkærsindikatorer: hjertegræs, desuden kødfarvet gøgeurt og maj-gøgeurt.

Serup Strand, vest:
3. Lokalt sjældnere planter: høj sødgræs (Thyholm).

Sunddraget:
2. Sjældnere planter: strand-hornskulpe, strand-limurt og klit-natlys.
3. Lokalt sjældnere planter: hvas randfrø
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kornet stenbræk.
4. Strandengsindikatorer: artsliste for strandengsvegetationen foreligger ikke.

Sunddraget, syd for vejdæmningen:
2. Sjældnere planter: vår-vikke og tandfri vårsalat.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: forskelligfarvet forglemmigej, knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Sunddraget, vestlig del:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og kattefod.

Sunddraget nordvest:
2. Sjældnere planter: baltisk ensian, eng-ensian og strand-rødtop.
4. Strandengsindikatorer: harril, strand-trehage og strand-tusindgylden.

Søndbjerg By:
2. Sjældnere planter: kirtlet dueurt.

Søndbjerg Strand:
2. Sjældnere planter: strand-rødtop.

Østergårde:
2. Sjældnere planter: kirtlet dueurt (naturaliseret).
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt, vinget perikon, toradet star og top-star.
4. Rigkærsindikatorer: *vinget perikon*, desuden maj-gøgeurt og kødfarvet gøgeurt.

Kilder: 9, 254b, 255

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 14Error! Bookmark not defined.

Hovedparten af distrikt 14 (omr. 14/31-14/100) ligger i Viborg Amt og er behandlet i bind 8. Den østligste og sydligste del (omr. 14/1-14/30) ligger i Århus Amt og er behandlet i bind 7. Et mindre område omkring Engesvang ligger i Ringkjøbing Amt og er her beskrevet under 14/78 og 14/83. To af de beskrevne botaniske lokaliteter i distriktet, egekrattene Stenholt Skov og Hørbylunde, er beliggende på begge sider af amtsgrænsen og er medtaget i begge bind 6. og 7.

14/78 STENHOLT SKOV

14/78-1. BØLLING MOSE ligger ca. 2 km nordøst for Engesvang i en tydeligt markeret dal, der i nordvestlig retning har forbindelse til Karup Hedeslette, og imod øst udvider den sig til en bred dal med den nu tørlagte Bølling Sø. Mosen grænser op til dalens nordside, som udgøres af stejle erosionsskrænter, der gennemskæres af dybe slugter. Skrænterne er opbygget af morænesand og under sidste istid formodes isen at have haft sin hovedstilstandslinie kun nogle få km vest for mosen. Mosen er på ca. 4 ha. Bølling Mose er den sidste rest af en væsentligt større højmose, som oprindelig udfyldte store dele af dalbunden. Mod nord og nordvest har der aldrig været gravet tørv, hvorfor der fortsat findes en naturlig overgang mellem højmosen og bakkeskrænten nord for. Til de øvrige sider står højmosen med stejle tørvevægge ned mod det omgivende terræn. Skrænten nord for højmosen er bevokset med en lysåben løvskov med stilk-eg, almindelig røn, bævreasp, vorte-birk og dun-birk. Skoven veksler med åbne parter med hedevegetation, som består af hedelyng, håret visse, guldblomme, sand-star med flere. Mellem skræntfoden og høj-mosen er der et 5-10 meter bredt fattigkær (lagg), der er bevokset med dun-birk. Desuden forekommer enkelte bævreasp, grå-pil, almindelig røn og skov-fyr. Bundvegetationen domineres af blåtop med islæt af bølget bunke, almindelig star, tormentil, tyttebær og tue-kæruld. Den egentlige højmose består de fleste steder af en plan, men tuet overflade, der er tørbundspræget uden forekomst af høller af tørvemos. Store dele af højmosefladen er præget af trævækst. Dun-birk dominerer, desuden findes enkelte skov-fyr, sitka-gran, rød-gran og almindelig røn. Der vokser endvidere mose-pors på den uberørte højmoseflade. Planten danner flere steder velafgrænsede bevoksninger ligesom mose-bølle. Bundvegetationen består de fleste steder af hedelyng med indslag af en del tue-kæruld og mosset Hypnum cypressiforme og Hypnum jutlandicum. Enkelte steder dominerer tue-kæruld. På mosens mere tørre partier vokser lidt Aulacomnion palustre, Sphagnum rubellum og Pleurozium schreberi. I de lavereliggenede partier vokser klokkelyng, smalbladet kæruld og enkelte tuer af tørvemosserne Sphagnum magellanicum, Sphagnum molle, Sphagnum papillosum og Sphagnum fimbriatum. Desuden forekommer Sphagnum fallax, der nogle steder dominerer de lavereliggende arealer af mosen. Revling, rosmarinlyng og tranebær, som er almindeligt forekommende på uforstyrrede højmoser findes kun få steder i mosen. Rosmarinlyng er således kun fundet et enkelt sted. Lavfloraen er meget artsfattig og forekommer kun spredt i mosen.

Vegetationstyper: højmose.

Højere planter:
1989. Almindelig røn, almindelig star, almindelig bjerg-fyr, blåtop, dun-birk, gran, hedelyng, krybende hestegræs, klokkelyng, mose-bølle, mose-pors, revling, rosmarinlyng, skov-fyr, smalbladet kæruld, smalbladet mangeløv, tranebær, tue-kæruld og tyttebær.

14/78-2. BØLLING SØ var med et areal på i alt 300-400 ha frem til afvandingen i 1872 Midtjyllands største lavvandede sø- og moseområde. Søen havde dengang et vandspejl på omkring 150 ha. Efter afvandingen, der først lykkedes endeligt i dette århundrede, er der på den gamle søbund blevet indvundet betydelige mængder tørv. De fleste arealer har været udnyttet landbrugsmæssigt, men udnyttelsen har aldrig været særlig intensiv på grund af afvandingsproblemer og er i de senere år gradvist ophørt på store områder. Bøllingsområdet ligger tæt ved Engesvang By på grænsen mellem Ikast og Silkeborg kommuner og på grænsen mellem Ringkjøbing og Århus amter. Ringkjøbing og Århus amtsråd har i 1987 foreslået Bølling Sø retableret som en sø, og der er i 1989 blevet igangsat miljømæssige forundersøgelser jf. beskrivelsen ovenfor af Bølling Mose.

14/78-3. STENHOLT SKOV, der i dag omfatter 100 ha egeskov, ligger på grænsen mellem Århus og Ringkjøbing amter, hvoraf kun den sydvestlige del hører til sidstnævnte amt. Det er i dag den største sammenhængende egeskov, der findes i Jylland. Den største del af skoven ligger nord for Skallerund Sø, mens en mindre del ligger lige syd for søen omkring Kratbanke. Dette er drevet forstmæssigt som højskov med 14-15 meter høje træer. I det nordlige område er træerne 12-14

meter med en sparsom underskov af tørst. Selve skovbunden er dækket af blåbær og ørnebregne. Skoven er fredet i 1988 på foranledning af Danmarks Naturfredningsforening. Der er fredet et areal på 13 ha, hvor der ikke har været græsning, mens andre dele af skoven bærer præg af græsnings- og stævningsskov.

Skoven er tidligere beskrevet af Wiinstedt og Bornebusch som "100 til 120 ha stort Krat, der ligger på en høj Banke omkring Rishøj 6 km nord for Paarup; den sydligste Del er adskilt fra den øvrige Skov ved en smal Mosestrækning "Skallerund". Egene er udelukkende vinter-eg; de er i Vestsiden lave, næppe mandshøje Purrer, men hæver sig mod øst til opstammede Træer, hvorved Krattet i denne Del faar et skovagtigt Præg". De øvrige træer er bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig ene, enkelte dun-birk, selje-pil, øret pil og enkelte hassel. R. Mortensen nævner dog stilk-eg og bøg. I 1983-undersøgelsen nævner Emsholm desuden vedbend. Bundfloraen bestod i 40'erne af blåbær med almindelig kohvede, majblomst, liljekonval, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, hvid anemone, tormentil, almindelig gyldenris, tveskægget ærenpris, læge-ærenpris, krat-fladbælg, gærde-vikke, skovsyre, bugtet kløver, krybende læbeløs og skovmærke. Blandt græsserne: krybende hestegræs (overvejende i den østlige del), skov-rørhvene (spredt over hele krattet), bølget bunke, vellugtende gulaks, eng rapgræs, håret frytle og bregnerne ørnebregne, almindelig mangeløv og smalbladet mangeløv af formen spinulosa (Gram, Jørgensen & Køie, 1944). I sammenligning med 40'erne synes bundfloraens artssammensætning ikke at have ændret sig nævneværdigt i 80'erne.

Der kendes et stort antal lavarter fra skoven, som tæller mere end 60 arter. Blandt de mindre almindelige laver kan nævnes: almindelig skriftlav (Graphis scripta), art af skivelav (Lecidea cinnabarina), almindelig lungelav (Lobaria pulmonaria), art af blegskivelav Lopadium pezizoideum, to arter af blegskivelav Ochrolechia androcyna og Ochrolechia subviridis, Pachychiale cornea, fire arter af prikvortelav Pertusaria coccodes, Pertusaria hemispharica, Pertusaria hymenea og Pertusaria multipuncta, almindelig slørkantlav (Thelotrema lepadinum), og busket skæglav (Usnea subfloridana). Et stort antal lavarter, der er karakteristiske for gamle skovlokaliteter de såkaldte gammelskovsindikatorer, viser, at området har eksisteret som skov igennem en meget lang periode. I alt rummer skoven seks arter, der er karakteristiske for gammel skov jf. nedenfor.

Stenholt Skov udgør med ca. 100 ha et af de største egekrat. Vist er den sydvestlige del af krattet, som ligger i Ringkjøbing Amt, medens hovedparten af skoven ligger i Århus Amt.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 12-14 meter
Trækonfiguration: krogede ege/ retstammede ege
Underskov: ingen/ tørst, røn
Opvækst: eg
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ ørnebregne
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Laver:
1976. Art af sortskivelav (Buellia griseovirens), trefarvet tallerkenlav (Catillaria griffithii), Catinaria pulverea, olivenbrun kruslav (Cetraria chlorophylla), tue-kruslav (Cetraria sepincola), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), brungrøn bægerlav (Cladonia chlorophaea), bægerlavet Cladonia coniocrae, finger-bægerlav (Cladonia digitata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), træfods-bægerlav (Cladonia ochrochlora), vifte-bægerlav (Cladonia polydactyla), Dimerella pineti, almindelig slåenlav (Evernia prunastri), almindelig skriftlav (Graphis scripta), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), kantskivelavet Lecanora chlarotera, by-kantskivelav (Lecanora conizaeoides) og kantskivela-vet Lecanora expallens, kantskivelaverne Lecanora symmicta og Lecanora subfuscata, art af skivelav Lecidea cinnabarina, forskelligfarvet skivelav (Trapiliopsis granulosa), Lecidea quercina, tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), grågrøn skivelav (Lecidella elaeochroma), almindelig støvlav (Lepraria incana), almindelig lungelav (Lopadium pulmonaria), art af lungelav (Lopadium pezizoideum), Micarea peliocarpa, blegskivelaverne Ochrolechia androgyna, Ochrolechia turneri og Ochrolechia subviridis, bogstavlavet Opegrapha rufuscens, glinsende skållav (Parmelia glabratula), farve-skållav (Parmelia saxatilis), guldpudret skållav (Parmelia subaurifera), rynket skållav (Parmelia sulcata), gul stolpelav (Parmeliopsis ambiqua), kruset

skjoldlav (Peltigera praetextata), hvidmeleret prikvortelav (Pertusaria albescens), bitter prikvortelav (Pertusaria amara), pirkvortelaverne Pertusaria coccodes, Pertusaria hemisphaerica, Pertusaria hymenea, Pertusaria leioplaca, Pertusaria multipuncta, almindelig prikvortelav (Pertusaria pertusa), almindelig sølvlav (Phlyctis argena), grå fyrrelav (Pseudovernia furfuracea), glinsende kernelav (Pyrenula nitida), melet grenlav (Ramalina farinacea), Thelopsis rubella, almindelig slørkantlav (Thelotrema lepadinum) og busket skæglav (Usnea subfloridana).

Højere planter: kun Ringkjøbing amt
1982. *Træer og buske*: ene, bøg, stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, krat-fladbælg, skovsyre, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

14/78-4 SKALLRUND SØ ligger syd for Stenholt Skov. Den er opstået som en tørvegrav. Søen er lavvandet og den største dybde på 1,5 meter findes i den vestlige del. Bunden er dækket med mosser, der vokser i et tykt lag.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Blågrønalager*: Anabaena flos-aquae. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium sp. *Gulalger*: Dinobryon pediforme. *Gulgrønalger*: Goniostomum cfr. semen. *Desmidiacéer*: Closterium acutum, Closterium cfr. directum, Closterium idiosporum, Gymnozyga moniliformis, Staurastrum brachiatum, Staurodesmus phimus, Staurodesmus quiriferus og Staurodesmus sp. *Grønalger*: Oocystis sp., Botryococcus braunii.

14/78-5. KLODE MØLLE, NORDVEST I. Nærmest Klode Mølle, ligger nord for Bølling Sø Kanal en række langstrakte grave. Oplysninger om plantevæksten fra gravene foreligger (Degn, 1987, upubl.). Floralisten er ikke komplet.

Vegetationstyper: sø.

Højere planter:
1987.*Urter*: dynd-padderok, langbladet ranunkel, nedbøjet ranunkel, vandspir, kær-tidsel. *Græsagtige planter*: grenet pindsvineknop, pindsvineknop sp., svømmende(?) vandaks, liden siv, lyse-siv, næb(?)-star og bredbladet dunhammer.

14/78-6. KLODE MØLLE, NORDVEST II. Domineret af blåtop ligger der nordøst for foregående lokalitet et mindre kær, der er afgræsset af kreaturer. Oplysninger om plantevæksten foreligger (Degn, 1987, upubl.). Floralisten er ikke komplet.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær.

Højere planter:
1987. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: rundbladet soldug, tormentil, mose-troldurt, klokke-ensian, djævelsbid, benbræk, plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: hirse-star, bølget bunke, art af hvene og blåtop.

14/78-7. KLODE MØLLE, MIDT. Tæt på Bølling Sø Kanal ligger øst for foregående lokalitet, Klode Mølle nordvest I, et tidligere græsset kær-/hedeområde. Typiske for fattigkærsvegetationen er forekomsten af mose-pors, tranebær, tormentil, kragefod, smalbladet kæruld og blåtop, men mere næringskrævende arter som almindelig fredløs og mose-bunke forekommer også. Aktuelle oplysninger om plantevæksten foreligger (Degn, 1987, upubl.). Floralisten er ikke komplet.

Vegetationstyper: kær, hedemose.

Højere planter:
1987. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tranebær. *Urter*: eng-viol, almindelig fredløs, tormentil, art af dueurt, kragefod, sump-kællingetand, djævelsbid, kær-snerre og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: lyse-siv, smalbladet kæruld, art af star, mose-bunke, krybende hestegræs, art af hvene og blåtop samt tørvemos.

Hedelyng. Tegning Jens Christian Schou 1990.

14/78-8. KLODE MØLLE, NORDØST. Sydvest for Stenholt Skov ligger et større, mose-/hedekompleks. Dele af arealet kan karakteriseres som hedemose. Bemærkelsesværdig er forekomsten af rosmarin-pil. Oplysninger om plantevæksten foreligger (Degn, 1987, upubl.), men floralisten er ikke komplet.

Vegetationstyper: hedemose.

Højere planter:
1987. *Træer og buske*: art af birk, almindelig røn, krybende pil og rosmarin-pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: rundbladet soldug, tormentil. *Græsagtige planter*: liden siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, dværg-star, bølget bunke og blåtop.

14/78-9. KLODE MØLLE, SYDØST. Syd for Bølling Sø Kanal ligger syd for foregående lokalitet et mindre kær. Området, der er artsfattigt domineres af blåtop. Enkelte oplysninger om plantevæksten foreligger (Degn, 1987, upubl.)

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:
1987. *Træer og buske*: art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: gederams. *Græsagtige planter*: liden siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop. Endvidere forekommer art af tørvemos.

Lokalitetskoder:

Bølling Mose	+++ V I ms
Klode Mølle	++ V-H II s
nordvest I	+ V III r
nordvest II	+ V III s
midt	+ V II s
nordøst	+ V-H II s
sydøst	+ V III r
Skallerund Sø	+ V II s
Stenholt Skov	+ S I s

Botanisk vurdering:
Bølling Mose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotopstype højmose.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Klode Mølle, nordøst:
2. Sjældnere planter: rosmarin-pil.

Skallerund Sø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Dinobryon pediforme. *Gulgrønalger*: Goniostomum cfr. semen. *Desmidiacéer*: Closterium cfr. directum, Closterium idiosporum, Gymnozyga moniliformis, Staurastrum brachiatum, Staurodesmus phimus, Staurodesmus quiriferus og Staurodesmus sp.

Stenholt Skov:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter (laver) og biotopstype naturskov af eg.
1. Rødlistearter: Lopadium pezizoideum.
2. Sjældnere planter: skivelavet Lecidea cinnabarina, prikvortelavet Pertusaria hemisphaerica og almindelig slørkantlav (Thelomtrema lepadinum).
4. Gammelskovsindikatorer: Catinaria pulverea, skivelavet Lecidea cinnabarina, almindelig lungelav (Lobaria pulmonaria), Lopadium pezizoideum, Thelopsis rubella og Thelotrema lepadinum.
4. Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 1a, 36, 46, 205 h, 268, 272, 411, 412

14/83 HØRBYLUNDE

14/83-1. ENGESVANG ØSTERKRAT. Vest for Engesvang ligger et egekrat. Bevoksningen er i 40'erne beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Egekrattet består af vinter-eg og krydsninger mellem vinter-eg og stilk-eg, der i 40'erne var 5-6 meter høje. Træerne er højstammede med underskov af tørst og almindelig røn. Der er gamle rød-gran i den nordlige del. Fra krattet kendes skov-rørhvene. Desuden er der en rig skovbundsflora, der i 40'erne omfattede skovsyre, skov-viol, storblomstret fladstjerne, tveskægget ærenpris, læge ærenpris, majblomst, blåbær og almindelig kohvede.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 18-20 meter
Trækonfiguration: ældre, rette ege
Underskov: tørst, røn
Opvækst: eg, ahorn, røn, bævreasp

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: vinter-eg, stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, hindbær, tørst og vedbend. *Urter*: skavgræs, smalbladet mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, skov-jordbær, skovsyre, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: bølget bunke og krybende hestegræs.

14/83-2. HØRBYLUNDE omfatter i dag hovedsageligt en stor nålebeplantning. I plantagens nordlige del, på skrænterne af Funder Ådal, øst for Hørbylunde Bakke ligger et stort egekrat. Foruden Bornebusch (1923) findes oplysninger om krattet hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.).

Dette store krat består af vinter-eg hvori der er indplantet en del nåletræ, som gør krattet usammenhængende, selv om der stadig i den østlige del findes et større sammenhængende egekrat. Tilsammen omfatter krattet et areal på 23 ha. Bornebusch har i 1923 givet en nærmere skildring af krattet, der dengang bestod af ege på 3-23 meters højde iblandet almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad og bøg. I 1982 nævnes desuden bjerg-fyr, ene og ask.

Bundfloraen bestod i 40'erne af blåbær, skovstjerne, majblomst, tyttebær, almindelig kohvede, liljekonval, stor fladstjerne og skovsyre samt græsserne bølget bunke og blåtop og ørnebregne. I 1982 nævnes desuden håret frytle. Jordbunden er mager og i dag præget af ørnebregne og blåbær. Nogle af træerne er næsten 20 meter høje, og da man ved fældning i krattet bevarer de retstammede ege, vil krattet snart få karakter af en mere kulturpræget egeskov.

Fra Hørbylunde kendes mosset dværg-urnekapsel (Poganatum nanum), der er temmelig sjælden. Et stort antal lavarter, der er karakteristiske for gamle skovlokaliteter, viser, at området har eksisteret som skov igennem en meget lang periode. Der er fundet et relativt højt antal laver, i alt 62, hvoraf ni er gammelskovsarter: pletlav, Arthonia didyma, Bacidia circumspecta, Catillaria pulvera, almindelig lungelav (Lobaria pulmonaria), Lopadium pezizoideum, Pachyphiale cornea, skjoldlav, Peltigera praetextata, Pyrenula nitida og Thelotrema lepadinum.

Lokaliteten er endvidere voksested for de mindre almindelige laver: to arter af pletlav Arthonia didyma og Arthonia spadicea, art af tensporelav Bacidia lauroceraci, rød svampelav (Baeomyces roseus), art af tallerkenlav Catilaria globulosa, almindelig skriftlav (Graphis scripta), art af skivelav Lecidea cinnabarina, almindelig lungelav (Lobaria pulmonaria), art af blegskivelav Lopadium pezizoideum, Micrarea prasina, Micrarea peliocarpa, to arter af blegskivelav Ochrolechia androcyna og Ochrolechia subviridis, Pachychiale cornea, fire arter af prikvortelav Pertusaria coccodes, Pertusaria hemispharica, Pertusaria hymenea og Pertusaria multipuncta, art af skyggelav Porina olivacea, glinsende kernelav (Pyrenula nitida), almindelig slørkantlav (Thelotrema lepadinum), almindelig skæglav (Usnea filipendula) og busket skæglav (Usnea subfloridana).

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalskrænt/ skov

Antal krat: 6
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 12-20 meter
Trækonfiguration: krogede ege, rette ege
Underskov: tørst/ rød-gran
Opvækst: -
Bundvegetation: -
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Laver:
1976. Almindelig mankelav (Bryoria fuscesens), pletlaverne Arthonia didyma, Arthonia punctiformis og Arthonia spadicea, tensporelaverne Bacidia rubella og Bacidia lauroceraci, rød svampelav (Baeomyces roseus), art af sortskivelav Buellia griseovirens, gulgrøn nålelav (Calicium viride), Caloplaca herbidella, art af tallerkenlav Catillilaria globulosa, trefarvet tallerkenlav (Catillaria griffithii), Micrea prasina, olivenbrun kruslav (Cetraria chlorophylla), blygrå papirlav (Platismatia glauca), tue-kruslav (Cetraria sepincola), brungrøn bægerlav (Cladoni chlorophaea), bleggrøn bægerlav (Cladonia fimbriata), træfods-bægerlav (Cladonia ochrochlora), art af bægerlav Cladonia polydactyla, skællet bægerlav (Cladonia squamosa), Dermatina quercus, almindelig slåenlav (Evernia prunastri), almindelig skriftlav (Graphis scripta), art af blodøjelav Haematomma ochroleucum var. ochroleucum, almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), kantskivelaverne Lecanora chlarona, Lecanora chlarotera, by-kantskivelav (Lecanora conizaeoides) og kantskivelavet Lecanora expallens, art af skivelav Lecidea cinnabarina, forskelligfarvet skivelav (Trapiliopsis granulosa), Lecidea quercina, tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), almindelig støvlav (Lepraria incana), almindelig lungelav (Lopadium pulmonaria), art af lungelav Lopadium pezioideum, Micarea peliocarpa, blegskivelaverne Ochrolechia androgyna, Ochrolechia turneri og Ochrolechia subviridis, almindelig bogstavlav (Opegrapha varia), Pachyphiale cornea, grå fyrrelav (Pseudovernia furfuracea), glinsende skållav (Parmelia glabratula), farve-skållav (Parmelia saxatilis), guldpudret skållav (Parmelia subaurifera), rynket skållav (Parmelia sulcata), gul stolpelav (Parmeliopsis ambiqua), kruset skjoldlav (Peltigera praetextata), hvidmeleret prikvortelav (Pertusaria albescens), bitter prikvortelav (Pertusaria amara), prikvortelaverne Pertusaria coccodes, Pertusaria hemisphaerica, Pertusaria hymenea og Pertusaria multipuncta, almindelig prikvortelav (Pertusaria pertusa), almindelig sølvlav (Phlyctis argena), art af skyggelav Porina olivacea, glinsende kernelav (Pyrenula nitida), melet grenlav (Ramalina farinacea), almindelig slørkantlav (Thelotrema lepadinum), almindelig skæglav (Usnea filipendula), busket skæglav (Usnea subfloridana).

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, ene, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og blåbær. *Urter*: ørnebregne, almindelig kohvede. *Græsagtige planter*: art af frytle, bølget bunke og blåtop.

14/83-3. MOSELUND PLANTAGE ligger direkte syd for byen af samme navn. Skoven består af en blandet løvbevoksning og bøgepartier, medens den østlige del omfatter et gammelt egekrat på kun 0,3 ha. I 40'erne beskrev Køie egekrattet som "et ganske lille Kratparti med overvejende Birk og en Del Ege". Der var dengang plantet en del rødgran mellem løvtræerne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944). I dag er de yngste af egene mindst 100 år gamle, og nogle af træerne er 18-20 meter høje og mellem 150 og 200 år gamle med meget store og brede kroner. En del af egene blev beskadiget under efterårsstormen i 1981 efter fældning af et lægivende hegn (Degn & Emsholm, 1983).

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, ask, hindbær, almindelig hæg, almindelig hyld og blåbær. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: lav ranunkel, art af viol, skovstjerne, bugtet kløver, gederams, glat dueurt, skovsyre, stinkende storkenæb og skovgaltetand. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, håret frytle og krybende hestegræs.
Tidligere er også almindelig røn, selje-røn, ene og fugle-kirsebær angivet fra egebevoksningen (Gram, Jørgensen & Køie, 1944).

Pårup Hede. Partier af egekrat beliggende på den vestlige ådalsskrænt til Funder Ådalen.

14/84-4. PÅRUP HEDE. På skrænterne af den vestlige ådalsskrænt til Funder Ådalen ligger fem mindre egestykker. De udgør tilsammen 3,6 ha. Egene er især knyttet til de slugter, der går ind i skrænten. Imellem kratstykkerne er der hede og nåletræsbeplantning. Egene, der er vinter-ege samt krydsninger mellem de to arter, danner lave krat. De højeste ege var i 1982 ca. 18 m høje med aftagende højde op ad skrænterne. Bundfloraen var i 40'erne præget af blåbær og almindelig kohvede sammen med majblomst, skovstjerne, storblomstret fladstjerne, samt græsserne bølget bunke, håret frytle og bregnerne almindelig engelsød, ørnebregne og tredelt egebregne. I dag er skovbunden overvejende løvdækket med forekomst af enkelte skovstjerne og majblomst eller dækket af blåbærris.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: skovstjerne og majblomst. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

14/83-5. PÅRUP MOSE. Fra mosen, der ligger nordvest for Pårup, foreligger oplysninger om plantevæksten i det nordøstlige hjørne af mosen (Degn, 1987, upubl.). Nærmere oplysninger om den øvrige del af Pårup Mose er ønskelige.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, overgangsfattigkær.

Højere planter:
1987. *Træer og buske*: almindelig røn, bævreasp, dun-birk, øret pil, art af pil, hindbær og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: kær-mangeløv, græsbladet fladstjerne, eng-viol, tormentil, art af dueurt, kragefod, kær-galtetand, kær-snerre og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, mose-bunke, fløjlsgræs, hvene sp., blåtop og bredbladet dunhammer.

Lokalitetskoder:

Engesvang	++ S II r
Hørbylunde	+++ S I ms
Moeslund Plantage	+ S II r
Pårup	++ S III r
Pårup Mose	++ V II s

Botanisk vurdering:
Engesvang Østerkrat
2. Sjældnere planter: skavgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og skov-jordbær.
4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Hørbylunde:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype gammel naturskov af eg og rødlistearter (laver).
1. Rødlisterarter: Lopadium pezizoideum.
2. Sjældnere planter: pletlavet Arthonia didyma, orangelavet Caloplaca herbidiella, skivelavet Lecidea cinnabarina, prikvortelavet Pertusaria hemisphaerica og almindelig slørkantlav (Thelotrema lepadinum).
4. Gammelskovsindikatorer: pletlavet Arthonia didyma, Bacidia circumspecta, Catillaria puverea, almindelig lungelav (Lobaria pulmonaria), Lopadium pezizoidem, Pachyphiale cornea, skjoldlav (Peltigera praetextrata), Pyrenula nitida og Thelotrema lepadinum.
Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Pårup Mose:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-snerre og kær-tidsel.

Kilder: 11, 36, 46, 268, 412

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 15.

Omkring halvdelen af distrikt 15 ligger i Ringkjøbing Amt og er beskrevet her. Den østlige del (omr. 15/1-15/16, 15/21-24, 15/31-15/34, 15/36-15/44 og 15/49-15/50) ligger i Viborg Amt og er behandlet i bind 7. Østgrænsen mellem de to amter følger Karup Å.

15/8 SØNDERLEM VIG

LAVHEDE GRØFT, SØNDERLEM VIG

15/8-1. LAVHEDE GRØFT har udløb i Sønderlem Vig. Det er et mindre vandløb med et grøfteagtigt forløb. Vandløbsbunden består af ler, der er overlejret af planterester. Der er en ringe fysisk variation i vandløbet, og generelt er der en dårlig vandløbskvalitet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: sideskærm, vandrøllike og art af vandstjerne.

15/18-2. SØNDERLEM VIG er et ca. 1.000 ha stort vådområde med strandeng, eng, rørbevoksninger og lavvandet vig, der er beliggende ud til Venø Bugt. Vigen er en gammel fjordarm og er adskilt fra Venø Bugt med en dæmning, hvorigennem der er ført en 200 meter lang kanal, der forbinder vigen med fjorden. Ved kanalens udløb i fjorden er der placeret et pumpehus, som fastholder en stabil vandstand i vigen. Den fri vandflade i vigen dækker ca. 350 ha, medens der er 150 ha med rørsumpe. For nærmere oplysninger henvises til Foreløbig oversigt over Botaniske Lokaliteter i Viborg Amt.

Lokalitetskode:

Lavhede Grøft	++ V III r
Sønderlem Vig	- V IV 0

Kilder: 205u

15/9 RØNBJERG

SKØRSØ

15/9-1. SKØRSØ er en ca. 9 ha stor sø, der ligger i et område med plantage, hede og mose. Søen er sandsynligvis opstået som et dødishul efter sidste istid. Søen har et regelmæssigt, næsten rundt omrids, og bunden er flad uden stejle hældninger. Den har ingen tilløb eller afløb. Søbunden består af sand, der de fleste steder er overlejret med et tykt lag dynd. Kun langs den østlige bred findes en smal bræmme med åben sandbund. Søen kan karakteriseres som en næringsfattig, sur og til dels også brunvandet sø. Søen rummer i dag lobeliesøens karakterarter - lobelie, strandbo, sort-grøn brasenføde og gulgrøn brasenføde,

men samtidig findes store mængder af flydende tørvemos, der favoriseres af surt og brunfarvet vand. Der findes store bevoksninger i søen af en art af pindsvineknop, som muligvis er krydsningen mellem enkelt og smalbladet pindsvineknop. På den østlige bred nærmest bredden findes tætte bevoksninger af strandbo, tvepibet lobelie og sortgrøn brasenføde, medens gulgrøn brasenføde udelukkende findes på dybere vand i søens nordlige del. Algesamfundet, der er arts- og individfattigt er karakteristisk for en sur, brunvandet sø. Der kendes fire desmidiacéer og en mesotaeniacé, der er karakteristisk for surt, næringsfattigt vand. Alger, der er næringskrævende, er ikke fundet i søen.

Vegetationstyper: lobeliesø (jfr. bemærkninger oven for).

vignet: gulgrøn brasenføde

Gulgrøn Brasenføde kendes fra nogle få søer i Ringkjøbing Amt.
Tegning Jens Christian Schou 1979.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Merismopedia punctata. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium willei, Gymnodinium sp. og Gymnodinium helveticum. *Gulalger*: Synura sp. *Gulgrønalger*: Gonyostomum cfr. semen. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Botryococcus braunii, Koliella longiseta, Netrium digitus, Closterium setaceum, Closterium lineatum, Cosmarium sp. og Stauraodesmus extensus.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: gulgrøn brasenføde, sortgrøn brasenføde, dusk-fredløs, tvepibet lobelie, dynd-padderok, vand-pileurt,

smalbladet pind-svineknop, art af pindsvineknop, liden siv, næb-star, strandbo, almindelig sumpstrå, tagrør og tørvemosset flydende tørvemos.

Lokalitetskode:
Skørsø +++ V I ms

Botanisk vurdering:
Skørsø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af to rødlistearter.
1. Rødlistearter: gulgrøn brasenføde og sortgrøn brasenføde.
2. Sjældnere planter: gulgrøn brasenføde, sortgrøn brasenføde, tvepibet lobelie, smalbladet pindsvineknop og strandbo.
4. Lobeliesøindikatorer: *Højere planter:* gulgrøn brasenføde, sortgrøn brasenføde, tvepibet lobelie og strandbo.
Rentvandsindikatorer: lobelisesøsindikatorer jfr. ovenfor samt *Højere alger*: glanstråd (Nitella flexilis). *Grønalger - Mesotaeniaceae*: Netrium digitus. *desmidiacéer*: Closterium setaceum, Closterium lineatum, Cosmarium sp. og Staurodesmus extensus.

Kilder: 205h, 205m

15/18 HAVRIS HEDE

BJØRNKÆR, MØGELTOFT, ODDERMOSE, RÆSTGÅRD, SAHL KOMMUNEPLANTAGE, SKÅNSØ, TVÆRMOSE, VINDERUP

15/18-1. SKÅNSØ er en ca. 8 ha stor sø, der er beliggende få km nordøst for Vinderup. Søen er en næringsfattig og survandet sø, der stadig kan karakteriseres som en lobeliesø, til trods for at der i ca. 30 har været kalket i søen. Søens bund består af sand, der på de største dybder er overlejret med et tykt lag slam. Der er ingen tilløb eller afløb til søen. Vandplanterne i Skånsø har en meget ensartet udbredelse i hele søen. Vegetationsgrænsen er ved ca. 3 meters dybde. Nærmest bredden findes vegetationsbælter med dominans af enten sortgrøn brasenføde, strandbo eller tvepibet lobelie. Sekshannet bækarve forekommer langs søens nordlige bred og sammen med de andre grundskudsplanter er der en bestand på søens vestlige bred. Skånsø udmærker sig ikke blot ved artssammensætningen, men også ved hyppigheden af de enkelte arter. Sortgrøn brasenføde, tvepibet lobelie og strandbo forekommer alle med stor hyppighed og danner tætte bevoksninger på søbunden. Algesamfundet i Skånsø, der er artsfattigt, består overvejende af arter, der er karakteristiske for surt, næringsfattigt vand, men med et islæt af arter fra mere næringsrige søer. Rentvandsgrupperne gulalger og desmidiacéer er repræsenteret med respektivt fire og fem arter.

Vegetationstyper: lobeliesø.

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium willei og Peridinium inconspicuum. *Gulalger*: Mallomonas akrokomos, Chrysococcus sp. og Dinobryon sertularia. *Gulgrønalger*: Gonyostomum cfr. semen. *Kiselalger*: Tabellaria flocculosa og Asterionella formosa. *Øjealger*: Trachelomonas sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Botryococcus braunii, Eutetamorus fottii, Monoraphidium minutum, Monoraphidium sp., Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Cosmarium sp., Staurastrum paradoxum, Staurastrum sp., Staurodesmus extensus og Staurodesmus sellatus.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: sortgrøn brasenføde, sekshannet bækarve, strandbo, tvepibet lobelie, liden siv, levermos, lobelie, flydende tørvemos, pil, mose-pors, nedbøjet ranunkel, vandnavle, smalbladet kæruld, blåtop og tørvemosser.

15/18-2. TVÆRMOSE er en ca. 20 ha stor sø, der ligger 10 km nordnordøst for Vinderup. Søen består af tre adskilte bassiner. Der et tilløb til søen, en gravet kanal, der står i forbindelse med den østlig beliggende Tranemose. Der er afløb til Sønder Lem Vig via Smalleå. Søen er neutral til svagt alkalisk. Den har karakter af en næringsrig, men alligevel renere vand-akssø. Der er et veludviklet planteplankton i søen, som omfatter arter fra såvel næringsrigt som næringsfattigt vand. Der er kun registreret en rentvandsart - en desmidiacé. Høje koncentrationer af næringsstoffer giver grundlag for en stor forekomst af grønne trådalger over hele søen. Ud over trådalgerne forekommer på de mere lavvandede steder en veludviklet vegetation med blandt andet flere arter af vandaks. De dominerende arter er kredsbladet vandranunkel, aks-tusindblad, butbladet vandaks, liden vandaks og til dels også rust-vandaks og børstebladet vandaks. Hovedparten af søen er omgivet af en stedvist tæt, men de fleste steder en ret smal rørsump.

Vegetationstyper: vandakssø

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece clathrata. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Cryptomonas spp. og Katablepharis ovalis. *Furealger*: Gymnodinium sp. og Peridinium sp. *Gulalger*: Chrysococcus sp., Mallomonas spp., Synura sp. og Dinobryon bavaricum, cfr. Ochromonas. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica. *Kiselalger*: Cyclotella sp., Stephanodiscus sp., Stephanodiscus rotula, Asterionella formosa, Navicula sp, Nitzschia acicularis, Synedra ulna, Campylodiscus sp., Cyma-topleura elliptica og Suriella sp. *Øjealger*: Euglena acus og Euglena sp. *Grønalger*: Botryococcus braunii, Chlamydomonas sp., Coelastrum astroideum, Golenkinia radiata, Monoraphidium contortum, Monoraphidium minutum, Oocystis sp., Pan-dorina morum, Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus acutus, Scenedesmus armatus, Scenedesmus bicaudatus, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus serratus, Tetraedron caudatum, Tetrastrum staurogeniaeforme, Koliella longiseta og Staurastrum sp.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: liden andemad, stor andemad, slank blærerod, frøbid, hestehale, sø-kogleaks, vand-pileurt, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, spæd pindsvineknop, sideskærm, vejbred-skeblad, tagrør, aks-tusindblad, brodbladet vandaks, butbladet vandaks, børstebladet vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, rust-vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, vandpest, kredsbladet vandranunkel.
Alger:
1989. Kransnålealgen kransnål (Chara globularis), samt algerne glanstråd (Nitella flexilis) og slimtråd (Spirogyra sp.).

15/18-3. VINDERUP. Fra området er tidligere kendt farve-gåseurt, ris-dueurt, trenervet snerre og tusindfrø, sidstnævnte på sandede overdrev (Maigaard, 1911). Nyere botaniske oplysninger fra Vinderup er ønskelige.

Lokalitetskoder:

Skånsø	+++ V I s
Tværmose	+++ V I s
Vinderup	

Botanisk vurdering:
Skånsø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: sortgrøn brasenføde.
2. Sjældnere planter: sekshannet bækarve, tvepibet lobelie og strandbo.
4. Lobeliesøindikatorer: sortgrøn brasenføde, tvepibet lobelie og strandbo.
Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Mallomonas akrokomos, Mallomonas sp., Chrysococcus sp. og Dinobryon sertularia. *Grønalger - desmidiacéer*: Cosmarium sp., Staurastrum paradoxum, Staurodesmus sellatus, Staurastrum sp. og Staurodesmus extensus.

Tværmose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: slank blærerod, spæd pindsvineknop og liden vandaks.
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Chrysococcus sp., Dinobryon bavaricum, Mallomonas spp., Synura sp. og cfr. Ochromonas. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica. *Grønalger - desmidiacéer*: Staurodesmus sp.

Kilder: 141, 205d, 205h, 205j, 205m, 432

15/19 FLYNDER SØ

ESTVADGÅRD PLANTAGE, GÅSEMOSE, HATTEN (Hjelm Hede), HJELM HEDE, HJELM HEDE KRAT (egekrat), HJERL HEDE, *HUNDMOSE, HVIDEMOSE*, SKALLESØ, STOKHOLM NY GRØFT, TRANEMOSE, TVILLINGMOSE (Hjerl Hede)

15/19-1. HJELM HEDE på vestsiden af Flynder Sø omfatter plantage, egebevoksninger og hede, hvoraf hovedparten er fredet i 1963. Karakteristisk for området er den stejle skrænt ned mod Flynder Sø, som den flade slette ovenfor skrænten med forekomst af dødishuller, der er dannet i forbindelse med afsmeltningen efter sidste istid, da isklumper blev begravet af aflejret materiale. Egebevoksningen dækker dels skrænterne ned til Flynder Sø, men er fortsat under udbredelse på heden oven for skrænten. Vegetationen på Hjelm Hede er beskrevet af Jessen (1956) og Lægaard (1960). Egekrattet på skrænten til Flynder Sø er undersøgt af Gram, Jørgensen og Køie (1944(og Böcher (1943), Degn & Emsholm (1983), jfr. Hjelm Hede Krat nedenfor, medens vegetationen i og omkring dødishullerne er beskrevet af Böcher (1970). Hjelm Hede indgår som en af hedelokaliteterne i de økologiske undersøgelser Hansen (1976) har foretaget, ligesom egekrattet og dets udvikling er undersøgt af Nielsen (1980). Tidligere er egekrattet også blevet beskrevet af Müller (1881) og Dalgas (1884).

Hedevegetationen på Hjelm Hede domineres af revling og stedvis gammel hedelyng eller bølget bunke. Stedvis er der indslag af tyttebær. Der findes en meget artsrig lavvegetation, som tæller i alt 47 arter. Alene omkring området ved Grimmebakker kendes 27 arter (Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede.

Laver:
1986. Bacidia arceutina, kruslaverne Cetraria chlorophylla og islandsk kruslav (Cetraria islandica), gulhvid rensdyrlav, bægerlaverne Cladonia bacillaris, Cladonia carneola, Cladonia cenotea, hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), brungrøn bægerlav (Cladonia chlorophaea), Cladonia ciliata, skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), syl-bægerlav (Cladonia cornuta), takket bægerlav (Cladonia crispata), Cladonia deformis, finger-bægerlav (Cladonia digitata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), træfods-bægerlav (Cladonia ochrochlora), kliddet bægerlav (Cladonia pityrea), vifte-bægerlav (Cladonia polydactyla), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), ru bægerlav (Cladonia scabriuscula), skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), spids bægerlav (Cladonia subulata), opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina), pigget bægerlav (Cladonia uncialis) og bægerlavet Cladonia cryptochlorophaea, tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig slåenlav (Evernia prunastri), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), kantskivelaverne Lecanora chlarona, Lecanora chlarotera og by-kantskivelav (Lecanora conizaeoides), Trapeliopsis glaucolepidea, forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), Placynthiella oligotropha, tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), almindelig støvlav (Lepraria incana), Micarea nitschkeana, gul stolpelav (Parmeliopsis ambigua), liden skjoldlav (Peltigera didactyla), blågrå papirlav (Platismatia glauca) og busket skæglav (Usnea subfloridana).

15/19-2. På Hjelm Hede i et dødishul vest for Carl Molktes Plantage ligger højmosen Hatten på ca. 2 ha. Hatten ligger i Viborg Amt, men beskrivelsen af højmosen er bibeholdt her, da den ikke er beskrevet under Viborg Amt. Højmosens sydlige del ligger på grænsen til Ringkøbing Amt. Terrænet omkring mosen er kuperet og opbygget af sandede smeltevandsaflejringer. Hatten indgik i 1988 i Skov- og Naturstyrelsens overvågningsprogram for højmoser (Aaby, 1988). Mosens afgrænsning mod omgivelserne er tydelig hvor den støder op til stejle skræntsider. Den består yderst af en smal ofte kun 2-4 meter bred randzone med spredt trævækst.

Moseoverfladen er flere steder meget uregelmæssig og bærer præg af tørvegravning. Derfor har overgangen fra fattigkærvegetation i laggen til højmosevegetation flere steder et uregelmæssigt forløb.

Højmosefladen er ligesom laggen præget af gamle tørvegrave, som nu er groet til med en lignende vegetation, som findes i naturlige højmosers høljer. "Tuernes" vegetation var i 1988 domineret af hedelyng, tue-kæruld og revling. Rosmarinlyng og klokkelyng er også almindeligt udbredt. Bladmosfloraen er udbredt og domineret af trind fyrremose (Pleurozium schreberi) og almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme). "Høljerne" er dækket af tørvemosserne brodspidset tørvemos (Sphagnum fallax) og flydende tørvemos (S. cuspidatum) samt tranebær, smalbladet kæruld, hedelyng, klokkelyng, tue-kæruld, rosmarinlyng, rundbladet og liden soldug, vestlig tue-kogleaks og hvid næbfrø.

Vegetationstyper: højmose.

15/19-2- HJELM HEDE PLANTAGE. Blandt de kendte arter er slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjortetrøffel (Elaphymyces muricatus), blålig korkpigsvamp (Hydnellem coeruleum), sandsporesvamp (Coltricia perennis), broget rørhat (Suillus variegatus), grå slimslør (Comphidius glutinosus) og spættet slørhat (Cortinarius muscigenus).

Vegetationstyper: nåleplantage.

15/19-3. HJELM HEDE KRAT. Egekrattet består overvejende af stilk-eg, men vinter-eg forekommer også. Hvor egekrattet går over i heden ovenfor skrænten findes bævreasp. I det mere tætte egekrat er der tørst og nogle steder ene udbredt som underskov, almindelig røn forekommer også. Skrænterne af de spredte dødishuller er ligeledes bevokset med eg, medens der ikke er trævækst i bunden af dødishullerne, muligvis på grund af kuldesødannelse. Skovbunden er fortrinsvis domineret af almindelig kohvede eller af blåbær. Enkelte steder er ørnebregne helt dominerende.

egekrat: Hjelm Hede

Hjelm Hede. Egekrat på skrænterne til Flynder Søs østside og hedearealet oven for. Opgørelse af trælder viser, at ingen ege sandsynligvis er ældre end 100 år.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt/hede
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 6-8-14-16 meter
Trækonfiguration: nedliggende, krogede ege i klynger/ krogede ege/ rette ege
Underskov: ingen/ tørst
Opvækst: bævreasp/stilk-eg
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ ørnebregne/ morbundsplanter: majblomst m.fl.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, ene og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, tyttebær, håret visse, engelsk visse. *Urter*: almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne krat-fladbælg, almindelig kohvede, tormentil, gærde-vikke, krat-viol og majblomst. *Græsser*: mangeblomstret frytle, håret frytle, pille-star vellugtende gulaks, bølget bunke, fåre-svingel, krybende hestegræs og lund-rapgræs.

Laver og mosser (egekrat):
Dicranum scoparium, Hypnum cupressiforme og laverne Cladonia impexa, Cladonia arbuscula og Cladonia chlorophaea.

15/19-4. HJERL HEDE. I den nordøstlige del af Hjerl Hede ligger **Tvillingmose** på ca. 0,4 ha, hvoraf halvdelen er uforstyrret højmose. Terrænet omkring mosen er kuperet og opbygget af sandede smeltevandssedimenter. Mosen indgik i 1988 i Skov- og Naturstyrelsens overvågningsprogram for højmoser (Aaby, 1988). Den nordligste højmoseflade og den omgivende lagg ligger hen i naturtilstand, og der er ingen tegn på tørvegravning. Laggen var i 1988 ikke bevokset med træer og blev domineret af græsserne bølget bunke og blåtop.

Højmosefladen er næsten fuldstændig domineret af revling, som dannede et tæt tæppe, hvori hedelyng, klokkelyng og smalbladet kæruld forekom spredt. Den sydlige del af Tvillingemose havde en lignende laggvegetation som i det nordlige område, medens visse dele af højmosefladen bærer præg af ældre tiders tørvegravning. De uforstyrrede højmosepartier har tilsvarende en vegetation som i det nordlige højmoseområde, hvorimod tørvegravene og deres omgivelser er præget af en mere varieret artssammensætning. Brodspidset tørvemos (Spagnum fallax), danner store sammenhængende bevoksninger i tørvegravene, og kun enkelte steder forekommer tørvemosarter som flydende tørvemos (Spagnum cuspidatum), rundbladet tørvemos (S. magellanicum) og ulden tørvemos (S. tenellum).

Vegetationstyper: højmose.

15/19-5. SKALLESØ er en ca. 77 ha stor sø, der ligger ca. 6 km nordøst for Vinderup. Søen ligger vest for Flynder Sø og

står i forbindelse med denne ved en kanal. Søen er formentlig opstået som et dødishul og er meget lavvandet med en største dybde på 1,7 meter. I 1872 blev søen tørlagt som en del af et større afvandingsprojekt, som også omfattede Flynder Sø, Hellesø og Ladegård Sø. Projektet lykkedes ikke, og tørlægningen varede kun i tre år. Langs hele søbredden er der en bred, veludviklet bræmme af tagrør. På søens sydside findes en del gamle tørvegrave, hvoraf enkelte er gravet ud i bredden af Skallesø. Der er fire tilløb til søen, medens afløbet sker til Flynder Sø. Skallesø kan karakteriseres som en neutral til svagt alkalisk sø.

Planteplanktonet i søen er meget arts- og individrigt med i alt 78 registrerede arter, der omfatter arter fra såvel næringsfattigt som næringsrigt vand. Kiselalgerne dominerer i forårsperioden. I sommerperioden dominerer grønalger. Der forekommer 11 rentvandsarter af desmidiacéer, gulalger og gulgrønalger. Hovedparten af søbunden er uden bundvegetation. I den vestlige del forekommer dog flader med bevoksninger af aks-tusindblad. Hele søen er omgivet af en veludviklet, tæt og bred rørsump, der domineres af tagrør. I rørsumpens yderzone dominerer dog sø-kogleaks, stedvis med indblanding af blågrøn kogleaks. Lokalt danner også smalbladet dunhammer tætte bevoksninger. Algesamfundet i søen er meget artsrigt og domineres af næringskrævende arter, der karakteriserer søen som næringsrig. Søen må antages oprindeligt at have været en næringsfattig hedesø og rentvandsarter forekommer også fortsat i søen, men er generelt fåtallige.

Vegetationstyper: sø

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece clathrata, Aphanothece sp., Anabaena circinalis, Anabaena planctonica, Gomphosphaeria pusilla, Microcystis aeruginosa, Microcystis wesenbergii og Oscillatoria planctonica. *Øjealger*: Euglena sp. og Phacus sp. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Cryptomonas spp. og Katablepharis ovalis. *Furealger*: Peridinium sp. *Gulalger*: Chrysococcus sp., Chrysolyctos planctonicus, Dinobryon sertularia, Mallomonas sp. og Synura sp., Ochromonas cfr. *Gulgrønalger*: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Asterionella formosa, Attheya zachariasi, Cyclotella sp., Diatoma elongatum, Fragilaria construens, Melosira italica, Nitzschia sp., Rhizosolenia logiseta, Stephanodiscus rotula, Stephanodiscus sp., Synedra berolinensis, Synedra ulna og Tabellaria fenestrata. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Sphaerellopsis sp., Paulschulzia pseudovolvox, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus acutus, Scenedesmus denticulatus, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus linearis, Scenedesmus serratus og Tetradron caudatum.

Højere planter:
1989. *Vand- og sumpplanter*: Liden andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, frøbid, gifttyde, tornfrøet hornblad, gul iris, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, flydende kogleaks, dynd-padderok, vand-pileurt, grenet pindsvineknop, vand-skræppe, næb-star, almindelig sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, aks-tusindblad, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, gul åkande, hvid åkande og algen slimtråd (Spirogyra sp.).

15/19-6. TRANEMOSE er en ca. 14 ha stor sø, der ligger ca. 10 km nord for Vinderup. Søen er opstået ved tørvegravning, hvorfor brinkerne flere steder står som stejle tørveprofiler. I området omkring søen ligger en række typiske, mindre tørvegrave. Søbunden består af sand, der de fleste steder er dækket af et lag tørvet slam. Langs østbredden forekommer dog steder med sandbund. Søen har ingen tilløb, men står i forbindelse med Tværmose ved en gravet kanal. Søen er meget brunvandet og sur og vegetationen er fuldstændig domineret af flydende tørvemos og vand-seglmos. Der findes ingen egentlig rørsump i Tranemose. På overgangen mellem søen og den omgivende mose findes høje tuer af blåtop. På kanterne tværs gennem søen findes bevoksninger med almindelig sumpstrå. Algesamfundet i Tranemose er karakteristisk for en sur, brunvandet sur og er arts- og individfattigt. Et stort artsantal af desmidiacéer indikerer surt, næringsfattigt vand, ligesom gulalger er karakteriske for rene søer. Arter, der er næringskrævende som blågrønalger, visse grønalge- og kiselalgegrupper kendes ikke fra søen.

Vegetationstyper: brunvandet hedesø.

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium sp. og Peridinium inconspicuum. *Gulalger*: Chrysopyce spp. og Mallomonas sp. *Gulgrønalger*: Gonyostomum cfr. semen. *Kiselalger*: Tabellaria flocculosa, Asterionella formosa og Nitzschia sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Carteria sp., Koliella longiseta, Cosmarium gracile, Cosmarium cfr. regnellii, Spondylosium pulchellum, Staurastrum brachiatum, Staurastrum furcigerum, Staurastrum paradoxum, Staurastrum cfr.

boreale, Staurastrum sp., Staurodesmus extensus og Staurodesmus cfr. spencerianus.

Højere planter:
1989: *Vand- og sumpplanter*: blåtop, vand-pileurt, lyse-siv, næb-star, almindelig sumpstrå, tagrør, tørvemosset flydende tørvemos og mosset vand-seglmos (Drepanocladus fluitans).

15/19-7. STOKHOLM NY GRØFT har mod øst tilløb til Skallesø, der er beskrevet ovenfor. Vegetationen er undersøgt på strækningen ca. 750 meter oven for udløbet. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret og grøfteagtigt forløb, der er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med større fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand og grus og er uden større aflejringer undtagen langs bredderne. Den fysiske variation i vandløbet skyldes primært vegetationen (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: fladfrugtet vandstjerne og sideskærm.

Lokalitetskoder:

Hjelm Hede	++ H I s
Hatten	+++ V I ms
Hjerl Hede	
Tvillingmose	+++ V I ms
Skallesø	+++ V II r
Stokholm Ny Grøft	+ V II s
Tranemose	+++ V III r

Botanisk vurdering:
Hatten (Viborg amt):
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotopstype højmose.
2. Sjældnere planter: rosmaringlyng, liden soldug, hvid næbfrø.

Hjelm Hede:
Heden er henført til kategori I på grund af rødliste art og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: Trapeliopsis glaucolepidea.
2. Sjældnere planter: Bacidia arceutina, Cladonia carneola og Cladonia cervicornis.

Hjelm Hede Krat
Lokaliteten er henført til kategori I på grund at biotopstype: naturskov af eg.
3. Lokalt sjældnere arter: hvid anemone.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, almindelig kohvede og tormentil.

Skallesø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Chrysococcus sp., Chrysolykos planctonicus, Dinobryon sertularia, Mallomonas sp., Synura sp. og cfr. Ochromonas. *Gulgrønalger*: Pseudostaurastrum limneticum. *Kiselalger*: Attheya zachariasi og Rhizosolenia longiseta. *Grønalger - desmidiacéer*: Cosmarium abbreviatum, Cosmarium sp. og Staurodesmus mammilatus.

Tvillingmose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotopstype højmose.

Tranemose:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Mallomonas sp. og to arter af Chrysophycé. *Gulgrønalger*: Gonyostomum cfr. semen. *Grønalger - desmidiacéer*: Closterium gracile, Cosmarium cfr. regnellii, Spondylosium pulchellum, Staurastrum cfr. boreale, Staurastrum brachiatum, Staurastrum furcigerum, Staurastrum sp., Staurodesmus extensus og Staurodesmus cfr. spencerianus.

Kilder: 1, 13, 21, 30, 36, 45, 46, 779, 132, 138, 141, 178, 200, 205h, 205m, 205u, 206, 207, 224a, 403c, 405a, 412, 422, 422a

---

15/20 HJELM HEDE

KORSMOSE BÆK, SEPSTRUP BÆK

15/20-1. KORSMOSE BÆK er beskrevet på strækningen fra Korsmose til landevejen. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb og med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand, der pletvis er overlejret med slam. Endvidere er der enkelte grusforekomster. Der er en veludviklet vandløbsvegetation, som skaber variation i vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: liden andemad, sideskærm, art af vandranunkel, art af vandstjerne, vandarve, eng-forglemmigej, art af dueurt, lancetbladet ærenpris og grønne trådalger.

15/20-2. SEPSTRUP BÆK er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Vandløbsbunden består af sand. Stedvis er den blød og ustabil. Vandløbsvegetationen medvirker til at skabe variation i vandløbet. Der er en moderat okkerbelastning med nogle aflejringer af okkerslam langs bredderne (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: smalbladet vandstjerne og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Korsmose Bæk	++ V II r
Sepstrup Bæk	++ V III r

Kilder: 205 u

15/26 HJERM

HJERM, HUMMELMOSE Å (inkl. Sofienberg), *KVISTRUP SKOV, SKOVLUND,* VOLSTRUP SKOV

Området sydøst for Struer er ikke præget af større naturlokaliteter. Tæt på Venø Bugt ligger Kistrup Skov og Volstrup Skov. På ådalsskrænten til Hummelmose Å ligger der syd for Volstrup Å en række mindre skovbevoksninger/krat, herunder et gammelt egekrat, som omtales her. Botaniske oplysninger fra ådalen vest for Kistrup kendes ikke og er derfor ønskelige, ligesom botaniske oplysninger fra selve ådalen til Hummelmose Å er ønskelige.

17/26-1. HJERM. I en gammel kalkgrav ved Hjerm er der fundet blodstillende bibernelle (Maigaard, 1911).

15/26-2. HUMMELMOSE Å. I ådalen omkring Hummelmose Å på strækningen fra Volstrup Skov og mod syd ud for Hjerm omfatter dels fire mindre skovbevoksninger på ådalsskrænten, dels nogle mose- og engarealer i selve ådalen. Syd for Volstrup Skov på den vestlige stejle ådalsskrænt findes en blandet løvbevoksning, der er domineret af skov-elm. Oplysninger om egekrattet nærmest Hjerm findes hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.) under navnet **Sofienborg.** Bundvegetationen i egekrattet afspejler en relativt næringsrig jordbund med en stor bestand af dag-pragtstjerne, skov-galtetand og rams-løg. Syd herfor ligger der på østsiden op til Hummelmose Å en relativt fugtig løvblandingsskov med ask, rød-el og bøg. Skovbundsvegetationen er sparsom som følge af beskygning.

Tæt ved Hjerm ligger der på den øverste del af østskrænten en bevoksning med bøg. På vestskrænten ligger en blandet løvbevoksning, som også omfatter et rent egeparti. Vestskrænten egeparti indgår sammen med den øvrige del af skrænten og engarealerne nedenfor i et samlet græsningsareal, og krattet er derfor præget af græsning. Egene når op i 10-15 meters højde. Fra lokaliteten kendes knoldet brunrod og nælde-klokke.

Vegetationstyper: egekrat, skov.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, hassel, bævreasp, almindelig røn, tørst, art af rose, hvidtjørn, almindelig hyld. *Urter*: almindelig mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, dag-pragtstjerne, feber-nellikerod, skovsyre, stinkende storkenæb, vild kørvel, smalbladet-høgeurt, skov-galtetand, almindelig kohvede, rams-løg, kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle og lund-rapgræs.

15/26-3. VOLSTRUP SKOV består af bøgeskov, men indeholder også en del andre løvfældende træer, herunder en del storbladet elm. Som det eneste voksested i Ringkjøbing Amt er den i Vestjylland meget sjældne græs skov-byg fundet i Volstrup skov. Desuden kendes druemunke og kæmpe-svingel. Fra Kvistrup Mølle sydøst for Struer kendes et fund af purpurgøgeurt.

Vegetationstyper: skov.

Lokalitetskoder:

Hjerm	+ S V II r
Hummelmose Å	++ S V II s
Volstrup Skov	+ S IV r

Botanisk vurdering:
Hummelmose Å (egekrat: Sofienborg):
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder:36, 46, 51, 141, 185, 250, 251, 272, 367, 432

15/27 HANDBJERG

HANDBJERG, HANDBJERG STRAND, LIVBJERG, *TINDSKOV, ØSTERGÅRD*

Området sydvest for Vinderup er præget af den store Hellegård Ådal. Nyere botaniske oplysninger herfra er ønskelige. Omtalt her er blandt andet et mindre krat ved Livbjerg, der ligger op til Venø Bugt lidt øst for Volstrup Skov.

15/27-1. HANDBJERG. Tæt ved kirken er den meget sjældne smalbladet brandbæger fundet (Maigaard, 1911).

15/27-2. HANDBJERG STRAND. Strandengene øst herfor er smukt udviklede med blandt andet engelskgræs, forskelligfarvet forglemmigej, strand-asters og annelgræs.

15/27-3. LIVBJERG er en mindre, men varieret løvblandingsskov, der ligger omkring en mindre kløft tæt ved Livbjerg Strand. Fra et væld i krattene udgår en mindre bæk, som løber ud ved Livbjerg Strand. I de fugtige partier omkring væld og bæk er der ellesump. Fra lokaliteten kendes kantet konval.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde:
Trækonfiguration: krogede kroner
Underskov:
Opvækst:
Bundvegetation:
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat, skov.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-elm, rød-el, hassel, brombær, bøg, art af rose, almindelig røn, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, ask, almindelig hyld og ahorn. *Urter*: art af mangeløv, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, dag-pragtstjerne, feber-nellikerod, gederams, dunet steffensurt, skovsyre, stinkende storkenæb, vild kørvel, smalbladet høgeurt, skov-galtetand, knoldet brunrod, kantet konval, majblomst, firblad og *græsserne* miliegræs, lund-rapgræs, hunde-hvene og bølget bunke (Emsholm, 1982 upubl.).

Lokalitetskoder:
Livbjerg + S III r

Botanisk vurdering:
Livbjerg

3. Lokalt sjældnere planter: knoldet brunrod.

Kilder: 34, 36, 46, 141, 272

15/28 SVENSTRUPHEDE

LINDHOLT, OBITSØ, SVENSTRUP HEDE, VINDERUP

Området sydøst for Vinderup er præget af mange mindre skovbevoksninger, der udgør tilplantede eller tilgroede hedeområder, eller er tilknyttet ådalen. Omtalt her er tre kendte egekrat Obitsø, Svenstrup Hede og Lindholt, der alle ligger i samme trekantområde midt imellem byerne Vinderup, Sevel og Ryde.

15/28-1. LINDHOLT består ligeledes af tre krat med eg, et stort på 5 ha og to små på henholdsvis 0,8 og 0,2 ha. De ligger ca. 1 km nordvest for Sevel Skovby. Vegetationen er undersøgt og beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt af Emsholm (1982, upubl.) og Degn & Emsholm (1983). I ældre litteratur er krattet omtalt hos Dalgas (1884). De står på bakker og skrænter omgivet af lavt, fugtigt terræn. Det store krat var i 1944 meget tæt, præget af hassel og ret lavt med de højeste træer på 5 meter. Bundvegetationen var på den tid ødelagt af kreaturer, der i dag også præger den artsfattige bundvegetation.

Det store krat har i dag karakter af skov og står på god bund, der stadig præges af hassel. Det lille krat nærmest Sevel Skovby er meget stærkt påvirket af kreaturgræsning uden nogen opvækst i bunden, og dets størrelse er formindsket noget siden 1944. Dengang forekom følgende træer: stilk-eg, bøg, ahorn, ene og hassel. I krattene som helhed fandtes desuden bævreasp, almindelig røn (som i dag er i kraftigere opvækst), rød-el, øret pil, almindelig hyld og selje-pil. Bundplanterne bestod af: majblomst, liljekonval, almindelig kohvede, almindelig mjødurt, hindbær, ørnebregne og græsserne krybende hestegræs og blåtop.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 2
Træhøjde: 12-14/16-18 meter
Trækonfiguration: enkeltstående, krogede ege
Underskov: hassel
Opvækst: ahorn, hassel, ask
Bundvegetation: løvdække
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: ene, bøg, stilk-eg, birk, hassel, bævreasp, almindelig røn, skov-æble, øret pil, hindbær, brombær, tørst, vedbend, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urter*: hvid anemone, smalbladet mangeløv, skarpbladet fladstjerne, skovsyre og stinkende storkenæb. *Græsser*: bølget bunke og mose-bunke.

15/28-2. OBITSØ omfatter en egebevoksning på knap 1 ha, der ligger ud til Søndre Svenstrupvej. Mod vest præges krattet af vinden, men i den østlige del når træerne en højde af næsten 10 meter. Den nordlige del har været græsset af kreaturer indtil begyndelsen af 80'erne. I 1944 var krattet stærkt påvirket af vinden og træerne 1-5 meter høje, hovedsagelig bestående af stilk-eg, bævreasp, almindelig gedeblad, ene, øret pil, bøg, rød-el og mose-pors. Bunden var i 40'erne ødelagt af

kreaturgræsning. Syd for dette krat var der dengang endnu et krat med hedelyng i bunden. Dette krat findes ikke længere. Skovbunden domineres af hvid anemone med indslag af skarpbladet fladstjerne.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, art af birk, rød-el, bævreasp, almindelig røn, skov-æble, øret pil, hindbær, art af hvidtjørn, vedbend, almindelig hyld, kvalkved, almindelig gedeblad og solbær. *Urter*: hvid anemone og skrarpbladet fladstjerne.

Vegetationstyper: egekrat.

15/28-3. SVENSTRUP HEDE. Ca. 1 km syd for Svenstrup ligger tre små krat på skrænterne af to sammenløbende ådale. Arealet er tilsammen ca. 0,5 ha. Krattet er omtalt hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983). I den sydvestligste del har der gået kreaturer indtil 1961. Derefter er der indplantet træer som f.eks. skov-fyr, rød-el og birk. Længere mod nord, hvor de to bække løber sammen, er der to mindre krat. De er begge stærkt præget af bid af kreaturer. Vild æble, rød-el og hvidtjørn dominerer. Den lave vegetation er uden skovbundspræg. Som følge af græsningen var floraen i 1982 ikke særlig veludviklet.

egekrat Svenstrup Hede 133

Svenstrup Hede. Tre partier af egekrat beliggende på ådalskrænten vest for Sevel.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-fyr, stilk-eg, bævreasp, skov-æble, fugle-kirsebær, el, birk, tørst, vedbend, almindelig hyld, art af hvidtjørn og almindelig gedeblad.. *Urter*: hvid anemone.

15/28-4. VINDERUP. På udyrkede arealer, enge og overdrev er der tidligere fundet tusindfrø, trenervet snerre, farve-gåseurt og langstakket svingel i nærheden af Vinderup By (Maigaard, 1911).

15/28-5. LADTING Å inklusive Svenstrup Å og Sahl Bæk. Vandløbet er undersøgt på strækningen fra syd for Sahl til udløbet i Venø Bugt. Den øvre del af vandløbet Sahl Bæk er et mindre vandløb med vekslende bundforhold med en fast sandbund, der nogle steder afløses af en blød og ustabil sandbund. Der er betydelige grusforekomster i vandløbet. Også på den mellemste strækning, Svenstrup Å er der en relativ stor, fysisk variation, der stiger op gennem vandløbet. Derimod har den nedre strækning Ladting Å et kanalagtigt forløb med en blød, slamdækket sandbund og ringe fysisk variation

(Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, smalbladet vandstjerne, art af vandstjerne, svømmende vandaks, manna-sødgræs, sideskærm og lancetbladet ærenpris.

Lokalitetskoder:

Ladting Å/Svenstrup Å/Sahl Bæk	++ V III s-r
Lindholt	++ S II r
Obitsø	++ S II r
Svenstrup Hede	++ S III r

Botanisk vurdering:
Lindholt
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.

Obitsø
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.

Svenstrup Hede
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.

Kilder: 34, 36, 46, 141, 189, 205u

15/29 SEVEL

GJÆVEN, HELLESØ, LADEGÅRD BÆK, LADEGÅRD SØ, SEVEL

Omfatter blandt andet den sydlige del af Hjelm Hede omkring Grimmer Bakker, Hellesø, Ladegård Sø inklusive nærliggende hede- og mosearealer samt mindre skovbevoksninger omkring Sevel By. Heraf omtales et egekrat nord for Sevel.

15/29-1. GJÆVEN består af en løvblandingskov med bøg, ahorn, skov-elm og ask. Skoven er beliggende på skrænterne af en dal, sydøst for Sevel. Der er en underskov af ahorn og skov-elm, medens skovbundsvegetationen i øvrigt er sparsomt udviklet, flere steder er der dog et bunddække af bredbladet mangeløv. I det sydlige skovbryn forekommer stilk-eg, nogle steder som en blandet løvbevoksning med indslag af ahorn og ask.

Vegetationstyper: løvskov.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, stilk-eg, rød-el, hassel, småbladet lind, bævreasp, vild pære, almindelig røn, fugle-kirsebær, aks, grå-pil, tørst, slåen, almindelig hvidtjørn, vedbend, almindelig hyld, kvalkved og almindelig gedeblad.

15/29-2. SEVEL. Nord for Sevel, ved og vest for vejen til Hjerl Hede Frilandsmuseum ligger tre-fire mindre skovbevoksninger med eg. Tilsammen udgør de lidt over 6 ha. De er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1981) samt af Emsholm (1982, upubl.). I ældre litteratur er Sevel Krat omtalt af Dalgas (1884). Det største krat ligger direkte op til Hjerl Hedevej. Det er også kendt som Præstegårdsskoven, da den ligger umiddelbart nord for præstegården. Selv om bevoksningen overvejende domineres af gamle krogede ege af stilk-eg, er der også indslag af ask og rød-el på de mere fugtige partier og skov-elm, hassel, kirsebær, almindelig tjørn, almindelig røn og bævreasp på de mere tørre partier. Desuden forekommer buske som almindelig gedeblad, vedbend, brombær og hindbær. De næststørste krat ligger som en enklave omgivet af dyrkede arealer. Også her forekommer en del fugtige partier med rød-el. Fra krattene ved Sevel kendes sanikel, knoldet brunrod og kantet konval.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 4
Dominerende træart: stilk-eg/ (rød-el)/ (ask, skov-elm)
Træhøjde: 12-14 meter
Trækonfiguration: retstammede ege med krogede kroner

egekrat: Sevel 136

Sevel. Fire egekrat nord for Sevel. Det østlige krat op til vejen benævnes Præstegårdsskoven. Skovbevoksning af retstammede ege med store, krogede kroner.

Underskov: hyld/ingen
Opvækst: bævreasp/ahorn
Bundvegetation: løvdækket/ krybende hestegræs/ ørnebregne/ vedbend/ morbundsplanter: skovsyre, majblomst m.v.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: alle fire egekrat
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, stilk-eg, vinter-eg, art af birk, rød-el, hassel, bævreasp, almindelig røn, ahorn, tørst, brombær, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, vedbend, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: ørnebregne, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, dag-pragtstjerne, krat/skov-viol, almindelig mjødurt, feber-nellikerod, gederams, dunet steffensurt, skov-storkenæb, vild kørvel, almindelig hanekro, skov-galtetand,

majblomst, stor konval, liljekonval. *Græsser*: kryb-hvene, lund-rapgræs, almindelig hundegræs og mose-bunke.

15/29-3. HELLESØ. Hellesø ligger umiddelbart nordvest for Stubbergård Sø. Søen er, som de fleste andre søer i området, opstået i et dødishul. Den er ca. 27 ha med en gennemsnitsdybde på 1,5 meter, medens den største dybde på 5,2 meter forekommer i søens østlige del. Det største tilløb, Gjæven, løber til Hellesø i den nordvestlige del. Søbunden består af sand, der på de større dybder er dækket af et slamlag. Langs det meste af søbredden er der en bræmme af tagrør, der landværts i den østlige ende af søen afløses af en bevoksning af rød-el. Algesamfundet i søen er artsrigt og i perioder meget individrigt med dominans af næringskrævende blågrønalger, arter af kiselalger og grønalger. Der er kun fundet sporadisk forekomst af rent-vandsarter, der er nævnt neden for.

Vegetationstyper: 'algesø'.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Microcystis aeruginosa, Microcystis wesenbergii, Aphanothece clathrata, Anabaena flos-aquae, Aphanizomenon flos-aquae og Oscillatoria planctonica. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Rhodomonas lacustris, Cryptomonas sp. og Katablepharis ovalis. *Furealger*: Peridinium sp. *Gulalger*: Mallomonas sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica og Pseudostaurastrum limneticum. Prymnesiophyceae: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Stephanodiscus rotula, Stephanodiscus hantzschii, Cyclotella sp., Melosira granulata var. angustissima, Asterionella formosa, Fragilaria intermedia, Nitzschia acicularis, Nitzschia sp., Synedra acus og Synedra sp. *Grønalger*: Clamydomonas sp., Pascherina tetras, Chlorella sp., Coelastrum microporum, Dichotomococcus curvatus, Dictyosphaerium pulchellum, Dictyosphaerium subsolitarium, Eutetramorus fottii, Monoraphidium contortum, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Quadricoccus ellipticus, Quadrigula lacustris, Scenedesmus acutus, Scenedesmus armatus, Scenedesmus bicaudatus, Scenedesmus ecornis, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus sp., Tetraedron caudatum, Tetradron minimum, Elakatothrix genevensis, Closterium limneticum og Staurastrum paradoxum.

15/29-4. LADEGÅRD SØ ligger vest for Stubbergård Sø i denne nordlige del. Søen er ca. 6 ha og har et trekantet omrids. Den er lavvandet med en gennemsnitlig dybde på ca. 1 meter og ca. 2 meter i søens midte. Der er ingen tilløb til søen. Ved søens sydvestbred ligger en græsklædt skrænt, medens der nord for søen er hede med hedelyng og ene. I det nordvestlige hjørne af søen er der et kær, der er bevokset med tagrør, starer og pil. Algesamfundet i søen består af en blanding af arter fra rent vand og næringsrigt vand. Næringskrævende blågrønalger forekommer i masseforekomst og flere næringskrævende grønalger er almindelige. Gulalger som Mallomonas f.eks., der er almindeligt forekommende i rent vand, er relativt almindelige i forårsperioden, ligesom flere arter af desmidiacéer forekommer almindeligt. Tilstedeværelsen af flere alger, der er karakteristiske for rene søer, tyder på at Ladegård Sø tidligere har været en ren sø, der har udviklet sig i retning af en mere næringsrig sø.

Vegetationstyper: sø

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece-lignende kolonier, Pseudanabaena mucicola, Pseudanabaena sp., Microcystis sp., Microcystis incerta, Anabaena flos-aquae, Anabaena planctonica, Chroococcus limneticus, Microcystis aeruginosa og Microcystis wesenbergii. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Gulalger*: Mallomonas sp., Dinobryon cylindricum cfr. Ochromonas og Synedra sp. *Kiselalger*: Cyclotella spp., Stephanodiscus spp., Stephanodiscus rotula, Synedra sp., Asterionella formosa, Navicula sp., Nitzschia sp. og Tabellaria flocculosa. *Grønalger*: Ankistrodesmus bibraianus, Ankistrodesmus gracilis, Botryococcus braunii, Chlamydomonas sp, Carteria sp., Chlorella sp., Dictyosphaerium pulchellum, Micractinium pusillum, Monoraphidium contortum, Monoraphidium minutum, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus serratus, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus sp., Koliella sp., Koliella longiseta, Closterium acutum, Cosmarium cfr. pygmaeum, Cosmarium sp., Staurastrum brachiatum, Staurastrum chaetoceros, Staurastrum paradoxum, Staurastrum sp., Staurodesmus extensus og Staurodesmus quiriferus.

15/29-5. STUBBERGÅRD. Langs østsiden af Stubbergård Sø, overvejende på skrænterne, findes en stor sammenhængende egebevoksning på i alt 22 ha. Krattet indgår i den samlede fredning omkring Flynder Sø og Stubbegård Sø. Det har store ligheder med det krat, der strækker sig langs østsiden af Flynder Sø jf. 15/19. Bevoksningen har overvejende kratkarakter og består af uregelmæssige, krogede ege. En stor del af krattet ligger i en indhegnet dyrehave og er derfor ikke tilgængeligt for

offentligheden. Krattet er omtalt af Dalgas (1884), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983), men er i øvrigt dårligt undersøgt. Nærmere botaniske oplysninger er derfor meget ønskelige.

egekrat : Stubbergård 138

Stubbergård. Egekrattet på nordøstsiden af Stubbergård Sø har samme udseende som krattet Hjelm Hede øst for Flynder Sø.

Vegetationstyper: egekrat.

15/29-6. LADEGÅRD BÆK har udløb i Stubbergård Sø, på den nordlige del af søens vestbred. Den midterste strækning af vandløbet er rørlagt. Den øvre vestlige del af vandløbet har et mindre kanaliseret til grøfteagtigt forløb. Vandløbets bund består af sand med nogen slamaflejringer langs bredderne. Der er en ringe fysisk variation i vandløbet, der sandsynligvis tørrer ud om sommeren. Den nedre del har et noget større forløb. Vandløbet er på denne strækning ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand. Der er en betydelig fysisk variation på strækningen med forekomst af enkelte stryg samt en del høller og underskårne brinker. Vandløbsvegetation har stor betydning for vandløbets variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: art af vandstjerne, tykbladet ærenpris, lancetbladet ærenpris, art af vandranunkel, manna-sødgræs, sideskærm og liden andemad.

Lokalitetskoder:
Gjæven

Hellesø	++ V III s
Ladegård Bæk	++ V III r
Ladegård Sø	++ V II s
Sevel	++ S-S^{v} II r
Stubbergård	+ S I r

Botanisk vurdering:
Hellesø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Mallomonas sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica og Pseudostaurastrum limnetica. *Grønalger - desmidiacéer*: Closterium limneticum.

Ladegård Sø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Mallomonas sp., Dinobryon cylindricum, cfr. Ochromonas og Synura sp. *Grønalger - desmidiacéer*: Cosmarium cfr. pygmaeum, Cosmarium sp., Staurastrum brachiatum, Staurastrum sp., Staurodesmus extensus og Staurodesmus quiriferus.

Stubbergård:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.

Kilder: 34, 36, 46, 68, 72, 73, 98, 152, 189, 205h, 205u, 224a, 247

15/30 VIVSØ

VIVSØ

15/30-1. VIVSØ ligger i Ludvig Schrøders Plantage syd for Hjelm Hede. Søen er på ca. 5 ha og har et varieret omrids. Søen omkranses af en hængesæk med kæruld, blåtop, lyse-siv, mose-pors og enkelte birketræer. Søen er oprindelig sur og brunvandet. Algesamfundet er kun undersøgt med nogle få prøver. En meget individrig forårsprøve med næringskrævende grønalger tyder på, at søen er forstyrret i forhold til den oprindelige tilstand.

Vegetationstyper: sø

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., *Furealger*: Gymnodinium. *Kiselalger*: Nitzschia sp. *Øjealger*: Trachelomonas volvocinopsis. *Grønalger*: Chlamydomonas sp. og Monoraphidium. Endvidere flere ubestemte arter.

Lokalitetskode:

Vivsø	+ V IV 0

Kilder:205 h

15/31 VRIDSTED

KARUP Å, VRIDSTED BRO VEST, VRIDSTED BRO ØST

Herunder omtales to moseområder ved Vridsted Bro på hver sin side af Karup Å. Vegetationen på lokaliteterne er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets marginaljordsprojekter for ferske enge og overdrev (Gyrsting, 1987). Se også under 15/39, 15/40, 15/50, 15/59 og 18/22.

15/31-1. VRIDSTED BRO, VEST består af en mindre mose på ca. 1 ha ved Karup Ådalens vestbred, umiddelbart syd for Vridsted Bro. En del af området udnyttes til græsning, medens den øvrige del, som består af relativ tør eng, ligger hen uden græsning. På dele af arealet forekommer opvækst af enkelte pil, øret pil eller grå-pil. På det ugræssede parti er de dominerende arter mose-bunke, vild kørvel, almindelig kvik, almindelig hundegræs, eng-rapgræs, rød svingel, almindelig syre og gåse-potentil. På det græssede parti, hvor vegetationen er mere varieret, er de dominerende arter eng-rapgræs, almindelig rapgræs, mose-bunke, kær-ranunkel, lyse-siv, sump-kællingetand, almindelig mjødurt og vandnavle.

Vegetationstyper: eng, tør eng.

Højere planter:
1986. Angelik, eng-brandbæger, mose-bunke, glat dueurt, kær-dueurt, græsbladet fladstjerne, almindelig fuglegræs, almindelig hanekro, krybende hestegræs, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, skive kamille, engkarse, hvid-kløver, almindelig kongepen, kragefod, almindelig kvik, sump-kællingetand, vild kørvel, almindelig mjødurt, almindelig mælkebøtte, stor nælde, grå-pil, vej-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, almindelig røllike, nyse-røllike, lyse-siv, kær-snerre, sphagnum sp., almindelig star, grå star, top-star, rød svingel, kær-svovlrod, almindelig syre, høj sødgræs, horse-tidsel, kål-tidsel, kær-tidsel, almindelig torskemund, kær-trehage, vandnavle og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/31-2. VRIDSTED BRO, ØST. På Karup Åens østbred, syd for Vridsted Bro strækker sig et aflangt moseområde langs med åen. Der er spredt opvækst af grå-pil. Vegetationen domineres af højtvoksende græsser eller græsagtige planter i øvrigt. Mose-bunke eller rød svingel dominerer, stedvis dominerer eng-rørhvene, ræve-star eller lyse-siv. De hyppigst forekommende urter er gul fladbælg, almindelig hanekro, kragefod, eng-nellikerod, nyse-røllike, almindelig skjolddrager, almindelig syre og muse-vikke.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:
1986. Angelik, eng-brandbæger, mose-bunke, ris-dueurt, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, almindelig hanekro, krybende hestegræs, almindelig hvene, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, eng-nellikerod, stor nælde, grå-pil, bleg pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, eng-rottehale, almindelig røllike, nyse-røllike, lyse-siv, kær-snerre, almindelig star, ræve-star, rød svingel, sværtevæld, almindelig syre, kær-tidsel og muse-vikke (Gyrsting, 1987).

15/31-3. KARUP Å beskrives her på strækningen fra Dueholm til amtsgrænsen til Viborg Amt. Vandløbet har et næsten ureguleret bredt slynget forløb på den øverste del af strækningen, medens den nedre del har et mere kanaliseret forløb. Sidstnævnte strækning er under udvikling henimod en mere naturlig tilstand. Vandløbsbunden består af sand, stedvis med grus- og stenbund. Der er meget, varierede fysiske forhold, som på den øvre del af vandløbet har mange dybe høller og en varieret bund, der er betinget af vandløbsvegetationen. Fra strækningen kendes tykskulpet brøndkarse, der kun er kendt fra få

fund over hele landet, og den er derfor angivet som sjælden. Fund af planten på en række nye voksesteder i de senere år tyder dog på, at den ikke er så sjælden, som man hidtil har antaget (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, manna-sødgræs, tykskulpet brøndkarse, almindelig kildemos og arter af mosser.

Lokalitetskoder:

Karup Å	+ V II r
Vridsted Bro, vest	++ V II s
Vridsted Bro, øst	++ V II s

Botanisk vurdering:
Vridsted Bro, Vest:
5. Skillearter for kærtyper.
Overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, top-star og kær-tidsel.
Overgangsrigkær: almindelig skjolddrager.

Vridsted Bro, Øst:
2. Sjældnere plantar: ræve-star.
5. Skillearter for kærtyper.
Overgangsfattigkær: angelik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.
Overgangsrigkær: almindelig skjolddrager

Karup Å:
2. Sjældnere planter: tykskulpet brøndkarse.

Kilder: 205u, 365

15/36 HVAM

HOLMGÅRD SØ, NØRRE HVAM, TORSDAL BÆK

Herunder omtales Holmgård Sø samt Torsdal, der ligger lidt vest for Holmgård, og blandt andet omfatter et gammelt egekrat.

15/36-1. HOLMGÅRD SØ. Søen har i 40'erne været voksested for kortskaftet skeblad (Mikkelsen, 1943). Kortskaftet skeblad er optaget på den danske rødliste for højere planter (Løjtnant, 1985) og arten angives heri som truet i Danmark og er desuden rødlistet i Norden. Det er tvivlsomt om arten stadig findes på lokaliteten. Væld i tilknytning til Holmgård Sø har desuden været voksested for de temmelig sjældne mosser Helodium blandowii og piberensermos (Paludella sqaurrosa). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece clathrata, Oscillatoria planctonica, Oscillatoria limnetica, Aphanothece cfr. nidulanus, Anabaena spiroides og Gomphosphaeria pusilla. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Cryptomonas sp. og Katablepharis ovalis. *Gulalger*: Chrysamoeba sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica. Prymnesiophycea: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Stephanodiscus rotula, Stephanodiscus hantzschii, Melosira varians, Cyclotella sp., Nitzschia acicularis, Nitzschia spp., Fragilaria capucina, Synedra acus og Synedra ulna. *Øjealger*: Euglena viridis og Phacus sp. *Grønalger*: Chlamydomonas spp., Pascherina tetras, Coelastrum astroideum, Dichotomococcus curvatus, Dictyosphaerium pulchellum, Monoraphidium contortum, Pediastrum boryanum, Pediastrum tetras, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus acutus, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus spinosus, Schroederia setigera, Tetraedron caudatum, Tetrastrum staurogeniaeforme og Elakatothrix genevensis.

15/36-2. NØRRE HVAM er et omkring 400 meter langt smalt krat med hovedsageligt eg, beliggende i en mindre dal øst for byen Hvam. Nørre Hvam er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1983, upubl.). Krattet ligger ca. 2 km vest for Keldsmark Krat og omfatter skrænterne på begge sider af en smal eng, der bugter sig lige vest for Nørre Hvam til Store Rydemølle. Egene var i 1944 7-8 meter høje. I dag ses der ege på 10-12 meters højde. Dalbunden er fugtig med pil og rød-el.

Karakteristik:
Belligenhed: mark (kløft)
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 10-12 meter
Trækonfiguration: retstammede, krogede ege
Underskov:
Opvækst:
Bundvegetation:
Græsning: græsning (nordlig del)

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, skov-elm, bøg, hassel, bævreasp, almindelig røn, brombær, ask, drue-hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, hvid anemone, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, dag-pragtstjerne, skovstjerne, fabernellikerod, skovsyre, stinkende storkenæb, skov-galtetand, knoldet brunrod, tveskægget ærenpris, lyng-snerre, stor konval, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: art af frytle, håret frytle, almindelig hundegræs, krybende hestegræs, mosebunke og skov-rørhvene.

15/36-3. TORSDAL BÆK har tilløb til Hellegård Å. Vandløbet har et kanaliseret forløb. Den øvre del er ved at vende tilbage til en mere naturpræget tilstand med et bugtet forløb. Vandløbsbunden veksler med sand-, grus- og stenbund med stor fysisk variation. I vandløbet forekommer høller og underskårne brinker. Den nedre del af vandløbet har et kanalagtigt forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbund er blød og tørvet med aflejringer af sand (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, sideskærm, kredsbladet vandranunkel og art af vandstjerne.

Lokalitetskoder:

Holmgård Sø	+ V III r
Nørre Hvam	

(Torsdal)	++ S H II s
Torsdal Bæk	++ V III r

Kilder: 36, 46, 53, 149, 205u, 207, 229, 231, 272, 312

15/37 RYDE

BORBJERG MØLLESØ, KELDSMARK, SKAVE Å, STENDIS BÆK NORD,

Herunder omtales Borbjerg Møllesø og nord herfor Keldsmark, som blandt andet omfatter skovbevoksninger på den østlige skrænt til Hellegård Ådalen, herunder mindre partier med egekrat.

15/37-1. BORBJERG MØLLESØ på 13 ha ligger i en lavning i terrænet. Den er på sit dybeste 1,8 meter, medens middeldybden er 1,0 meter. Der er en stor vandudskiftning i søen. Bredvegetationen domineres af tagrør, der i den sydlige ende har en bredde på op til 20 meter. I den nordlige del er der dunhammer og sø-kogleaks. Nærmere botaniske oplysninger om søens eventuelle bundvegetation er ønskelige (Ringkjøbing Amtskommune, 1978). De storslåede skrænter, der omgiver søen har tidligere udgjort nogle meget artsrige overdrev. Der er således i 50'erne fundet 69 arter af højere planter, hvoraf de 33 er blomsterplanter. I 50'erne er der registreret skavgræs, kambregne, kær-guldkarse, almindelig mælkeurt, spæd mælkeurt, kantet perikon, smuk perikon, skov-jordbær, kugle-museurt, aks-rapunsel, guldblomme og lyng-star. Arealerne har sandsynligvis aldrig været dyrket eller gødsket på grund af terrænforholdene, og der knytter sig derfor sikkert stadig store naturmæssige værdier til området. Selv om vegetationen har ændret sig, vil nogle af de nævnte arter sandsynligvis stadig kunne genfindes på lokaliteten. Selve søen har i en årrække været belastet af spildevand fra Borbjerg. Bredvegetationen omkring søen domineres af tagrør med indslag af bredbladet dunhammer og sø-kogleaks. Tidligere er der i søen fundet den sjældne vandplante kortskaftet skeblad. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Oscillatoria planctonica og Aphanothece clathrata. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Katablepharis ovalis, Rhodomonas lacustris og Cryptomonas. *Furealger*: Gymnodinium sp. Prymnesiophyceae: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Stephanodiscus hantzschii, Cyclotella sp., Nitzschia sp., Cymatopleura solea, Cymbella sp., Fragilaria capucina, Gomphonema sp., Suriella sp., Synedra acus og Synedra ulna. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Actinastrum hantzschii, Chlorella sp., Dictyosphaerium pulchellum, Monoraphidium contortum, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum tetras, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus spinosus, Tetraedron caudatum og Tetrastrum staurogeniaeforme.

15/37-2. KELDSMARK (inkl. Råkær) omfatter en mose og en skovbevokset østskråning i Hellegård Ådal mellem Borbjerg Sø og Holmgård Sø på i alt ca. 4,5 ha. Skråningen gennemskæres af dybe slugter. Vegetationen i de "rene" egebevoksninger har været undersøgt og beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944), Emsholm (1982 upubl.) samt af Degn & Emsholm (1983). I ældre litteratur er Keldsmark omtalt hos Dalgas (1884).

Den nordlige del omfatter en 3 ha stor bøgeskov med et egebryn og blev i 1947 fredet som "Keldsmark Buske". Egene er specielt knyttet til slugterne. I den sydlige del er der en form for blandingsskov af eg iblandet fyr og gran tillige med små overdrevsagtige partier med krat af stilk-eg og ene. Området indgår som et fælles græsningsareal med de tilstødende engarealer nedenfor. Krattet var - bøgearealet medregnet - i 1944 på mellem 3 og 4 ha. Selve det "rene" egekrat omfatter omkring 1,5 ha.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt/ skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16/16-18 meter
Stammediameter: 0,65 meter (0,47-0,85)
Trækonfiguration: enkeltstående, rette ege
Underskov: ingen/røn
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket
Græsning: ja

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, bøg, stilk-eg, bævreasp, hassel, almindelig røn, ene, brombær, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: skavgræs, lav ranunkel, art af fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, skov-galtetand, aks-rapunsel, mælkebøtte og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, lyse-siv, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, fløjlsgræs og almindelig hvene.

15/37-3. SKAVE Å er her beskrevet på strækningen fra Stendis til sammenløbet med Savnstup Å mod syd. Vandløbet har et kanaliseret forløb på strækningen. På den øvre del nærmest Stendis er der en fast vandløbsbund med sten-, grus- eller sandbund. På den nedre del af strækningen er der en overgang til en blød sandet bund med betydelige slamaflejringer. Den øvre del af vandløbet har relativt varierede fysiske forhold (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: almindelig kildemos, svømmende sumpskærm og art af vandranunkel.

15/37-4. STENDIS BÆK, NORD er et mindre vandløb, der har tilløb til Skave Å lidt nord for Stendis. Vandløbet har et kanaliseret forløb med en vis fysisk variation. Vandløbsbunden består af sandblandet sten- og grusbund (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: svømmende sumpskærm, manna-sødgræs og art af vandranunkel.

Lokalitetskoder:

Borbjerg Møllesø	+ V E IV s
Keldsmark	++ S-V II r
Skave Å	+ V III r
Stendis Bæk, nord	+ V III r

Botanisk vurdering:
Keldsmark:
3. Lokalt sjældnere planter: skavgræs og aks-rapunsel.
4. Egekratsindikatorer: krat-fladbælg.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Skave Å:

4. Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm.

Stendis Bæk, nord:
4. Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm.

Kilder:34, 36, 46, 204, 205u, 272

15/38 DJELD

BLASKÆR BÆK

Syd for Djeld ligger Møgelmose. Botaniske oplysninger herfra kendes ikke og er således meget ønskelige, ligesom nyere botaniske oplysninger fra områderne op til Stubbergård Sø er ønskelige.

15/38-1. BLAKSKÆR BÆK har tilløb til Stubbergård Sø's sydlige vestbred. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb, som delvis løber gennem nogle nedlagte dambrug. Vandløbet er ved at vende tilbage til en mere naturpræget tilstand. Det har præg af kildebæk. Vandløbsbunden består af grus og sten, der veksler med egentlig sandbund. Der er fysisk variation i vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: tyndskulpet brøndkarse, lådden dueurt, lancetbladet ærenpris og grønne trådalger.

Lokalitetskode:
Blakskær Bæk ++ V II r

Botanisk vurdering:
Blakskær Bæk:
2. Sjældnere planter: tyndskulpet brøndkarse.

Kilder: 205u

15/39 STUBBERGÅRD SØ

EGEBJERG NORD, MUNDBJERG, RØJKÆR BÆK/BJÆRNEKÆR BÆK, STRØMMEN, STUBBERGÅRD, STUBBERGÅRD SØ

Herunder beskrives Stubbergård Sø, der sammen med Flyndersø og tilstødende heder og nåleplantager udgør et sammenhængende naturområde.

Omtalt her er også et egekrat ved sydenden af Stubbergård Sø og tæt ved Mundbjerg. På Øster Hjelm Hede vest for Stubbergård Sø ligger en række tilgroede hedeområder. Botaniske oplysninger herfra, fra mosearealer ved sydenden af Stubbergård Sø samt fra Karup Ådalen er ønskelige.

15/39-1. EGEBJERG, NORD omfatter en mindre mose på ca. 3 ha, vest for Vridsted. Mosen, der udgør en del af Karup Ådalen er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets for ferske enge og overdrev. Der er varierende fugtighedsforhold på området, der anvendes til græsning. Vegetationen på de tørre engpartier domineres af græsser, almindelig hvene, eng-rapgræs, rød svingel, almindelig kamgræs og udspærret dværgbunke, medens mose-bunke, lyse-siv og krybende hestegræs dominerer på de mere fugtige partier, hvor der også er en mere varieret urtevegetation med blandt andet sump-kællingetand, vand-mynte, eng-nellikerod og eng-viol.

Vegetationstyper: tør eng, fugtig eng.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende planter: mose-bunke, udspærret dværgbunke bjerg-fyr, krybende hestegræs, almindelig hvene, almindelig kamgræs, almindelig kongepen, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, almindelig mjødurt, vand-mynte, mælkebøtte, eng-nellikerod, dynd-padderok, bleg pileurt, vej-pileurt, knold-ranunkel, lav ranunkel, eng-rapgræs, almindelig røllike, lyse-siv, næb-star, eng-svingel, fåre-svingel, rød svingel, høj sødgræs og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/39-2. MUNDBJERG. På skrænterne af en mindre ådal ved sydenden af Stubbergård Sø mellem Mundbjerg og Blakskær ligger flere mindre skovbevoksninger, heraf to med dominans af stilk-eg. Sidstnævnte er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). På den sydlige ådalsskrænt ligger en blandet løvbevoksning med birk, som ovenfor skrænten afløses af en nålebeplantning. Den vestlige egebevoksning ligger omkring en mindre slugt. Noget af denne bevoksning har tidligere været græsset. Fra lokaliteten med egekrat kendes kambregne og kantet konval. Endvidere er der tidligere fundet den temmelig sjældne bjerg-perikon.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: samlet artsliste
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, almindelig hvidtjørn, fugle-kirsebær, ene, brombær, art af rose, tørst og almindelig hyld. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, kambregne, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, art af fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, kruset skræppe, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, gederams, glat dueurt, skovsyre, skov-galtetand, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig almindelig gyldenris, majblomst, stor konval og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, lund-rapgræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

15/39-3. STUBBERGÅRD. Væld langs bredden af søen er tidliger kendt som voksested for den temmelig sjældne mos Helodium blandowii (1959, 1977). Fra Stubbergård kendes ligeledes den temmelig sjældne mos Pohlia bulbifera (1977).

Vegetationstyper: væld.

15/39-4. STUBBERGÅRD SØ. Søens vandareal er 154 ha, og det er dermed amtets næststørste sø. Den er på sit dybeste sted 10,1 meter (i den sydlige ende), medens middeldybden er 2,3 meter. Bredvegetationen er meget varieret og domineres enten af tagrør, høj sødgræs eller bredbladet dunhammer, sidstnævnte hovedsageligt i den nordlige ende. Desuden findes vand-pileurt og almindelig sumpstrå i rørsumpen. Gul åkande forekommer kun i den allernordligste del ved afløbet. Udenfor rørsumpen dominerer aks-tusindblad (Ringkjøbing Amtskommune, 1979, 1990).

Vegetationstyper: sø.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Liden andemad, stor andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, gul iris, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, dynd-padderok, vand-pileurt, grenet pindsvineknop, vand-skræppe, almindelig sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, aks-tusindblad, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, svømmende vandaks, gul åkande og rørhinde (Spirogyra sp.).

15/39-5. RØJKÆR BÆK/BJØRNKÆR BÆK er beskrevet fra Toftegård til udløbet i Karup Å ved Løvig. Røjkær Bæk er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Vandløbsbunden består på denne strækning af grus og sten med et vist indhold af sand, men den fysiske variation er forholdsvis ringe. Vandløbet er ved at vende tilbage til et mere naturpræget forløb med forekomst af underskårne brinker. Bjørnekær Bæk er på strækningen et kanaliseret og bredt udgrøftet vandløb med ringe fysisk variation. Der er en blød vandløbsbund, der er overlejret med okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, storblomstret vandranunkel og grønne trådalger.

15/39-6. STRØMMEN er et tilløb til Stubbergård Sø på søens sydlige bred. Vegetationen er undersøgt på to stationer på strækningen fra udspringet i en nedlagt kalkgrav til udløbet i Stubbergård Sø. Den del af vandløbet, der ligger oven for Stampestrømmens dambrug har karakter af kildebæk. Vandløbet har et næsten ureguleret forløb med en meget stor fysisk variation. Vandløbsbunden er grus- og stenbund. Nedenfor dambruget har vandløbet et kanaliseret forløb med en blød og ustabil sandbund. Variationen i denne del af vandløbet er betinget af vandløbsvegetationen (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: tyndskulpet brøndkarse, stilket vandkrans, manna-sødgræs, høj sødgræs, enkelt pindsvineknop, sideskærm og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Egebjerg Nord	+++ V II s
Mundbjerg	++ S II r
Røjkær Bæk/Bjørnkær Bæk	++ V III r
Strømmen	++ V II s
Stubbergård Sø	+ S V I s

Botanisk vurdering:
Egebjerg Nord:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt og vand-mynte.

Munbjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: kambregne og stor konval.
4. Egekratsindikatorer: almindelig engelsød, tormentil og almindelig kohvede.

Strømmen:
2. Sjældnere planter: tyndskulpet brøndkarse.

Kilder:34, 36, 46, 144, 205 m, 205 u, 272, 365

15/40 SJØRUP PLANTAGE

DUEHOLM VEST, DUEHOLM ØST, EGEBJERG ØST, LØVIG, RØJBÆK NORD, RØJBÆK SYD

Herunder omtales seks moseområder langs Karup Ådalen samt to områder, der ligger på hver sin side af åen ved Dueholm. Ca. 2 km syd for foregående beskrives Egebjerg, der ligger ved Røjbæk sammen med tre, andre områder, der beskrives her. Således to områder på hver sin side af vandløbet Røjbæk, benævnt Røjbæk Nord og Røjbæk Syd, på Karup Åens vestbred samt Løvig overfor på Karup Åens østbred. Vegetationen på lokaliteterne er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets marginaljordsprojekter for ferske enge og overdrev (Gyrsting, 1987). Se også under 15/31, 15/39, 15/50, 15/59 og 18/22.

15/40-1. DUEHOLM, VEST omfatter en mindre mose på ca. 1 ha på Karup Ådalens vestbred. Området græsses ekstensivt. Vegetationen er relativ artsrig og heterogen. Dele af området er permanent vanddækket, medens fugtighedsforholdene i øvrigt varierer. Spredt på området forekommer buske af grå-pil og øret pil. Kærvegetationen domineres af blandt andet mose-bunke, lyse-siv, top-star, rød svingel, almindelig mjødurt og mos med indslag af lavtvoksende urter.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste for området omfatter: angelik, hyldebladet baldrian, bukkeblad, mose-bunke, kær-dueurt, almindelig fuglegræs, art af gøgeurt, krybende hestegræs, eng-kabbeleje, engkarse, hvid-kløver, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, art af mos, vand-mynte, almindelig mælkebøtte, eng-nellikerod, kantet perikon, bidende ranunkel, lav ranunkel, glanskapslet siv, lyse-siv, stor skjaller, næb-star, top-star, rød svingel, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, trævlekrone og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/40-2. DUEHOLM, ØST er en mindre moseparcel på ca. 2 ha på Karup Ådalens østbred, sydvest for Vridsted. Vegetationen består af en højtvoksende urtevegetation. De hyppigst forekommende græsser er almindelig rapgræs, almindelig sumpstrå og rød svingel med indslag af urter som angelik, glat dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, kær-trehage og eng-viol.

Vegetationstyper: kær

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: angelik, mose-bunke, glat dueurt, bredbladet dunhammer, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, krybende hestegræs, almindelig hønsetarm, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, dynd-padderok, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig rapgræs, glanskapslet siv, stor skjaller, kær-snerre, almindelig star, almindelig sumpstrå, rød svingel, almindelig syre, kær-tidsel, kær-trehage og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/40-3. EGEBJERG, ØST omfatter en mindre mose på ca. 0,5 ha vest for Vridsted. Området består af en gammel tørveskrabningsflade og har en høj grundvandsstand, medens andre områder tidvis er vanddækkede. Vegetationen er generelt meget ensartet. På dele af området forekommer sluttede bevoksninger med pil. Plantedækket i øvrigt domineres af almindelig star, der danner et udbredt bunddække.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, pilekrat.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste består af: angelik, mose-bunke, kær-dueurt, bredbladet dunhammer, gifttyde, kryb-hvene, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, dynd-padderok, nyse-røllike, sideskærm, lyse-siv, kær-snerre, almindelig star, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, vandnavle og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/40-4. LØVIG. På Karup Å's østbred nord for Hagebro ligger et ca. 3 ha stort moseområde. Der er spredt forekomst af øret pil og grå-pil. Den i øvrigt åbne vegetation domineres af højtvoksende græsser og urter. Grundvandsstanden er høj, og en varierende fugtighedsforhold giver området en heterogen struktur. Kærvegetationen er relativ artsrig og varierende. Blandt de hyppigt forekommende og mest dominerende urter kan nævnes bukkeblad, kragefod, almindelig mjødurt, eng-nellikerod og sump-kællingetand.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste for området omfatter: angelik, bukkeblad, mose-bunke, kær-dueurt, kryb-hvene, eng-kabbeleje, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, dynd-padderok, art af perikon, pil, eng-rapgræs, nyse-røllike, burre-snerre, kær-snerre, almindelig star, blære-star, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs og eng-viol (Gyrsting, 1987).

15/40-5. RØJBÆK, NORD er en mindre mose på ca. 0,5 ha på Karup Å's vestbred umiddelbart øst for Røjbæk. Øret pil forekommer spredt på området ligesom enkelte rød-el. Vandstandsforholdene varierer, således er den nordligste del relativt fugtig, den midterste del fugtig, medens den sydlige del er tidvis vanddækket. Vegetationen domineres overvejende af højtvoksende græsser og urter. Stedvis dominerer stor nælde, høj sødgræs, mose-bunke, toradet star og almindelig mjødurt.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: angelik, bukkeblad, mose-bunke, kær-dueurt, ris-dueurt, bredbladet dunhammer, gul fladbælg, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, krybende hestegræs, skov-kogleaks, kransbørste, sump-kællingetand, vild kørvel, almindelig mjødurt, stor nælde, dynd-padderok, prikbladet perikon, bleg pileurt, almindelig røllike, rørgræs, kær-snerre, stjerne-star, toradet-star, rød svingel, høj sødgræs, ager-tidsel, tormentil, almindelig torskemund og muse-vikke (Gyrsting, 1987).

15/40-6. RØJBÆK, SYD omfatter en mindre mose på ca. 1 ha syd for Røjbæk, hvor denne løber ud i Karup Å/Skive Å. På området forekommer spredt øret pil og enkelte almindelig hyld. Kærvegetationen er stedvis varierende og har en heterogen struktur. Vegetationen karakteriseres af højtvoksende græsser og urter og domineres stedvis af græsagtige planter som høj sødgræs, mose-bunke, lyse-siv, rød svingel, tråd-siv og almindelig star. Blandt de mest dominerende urter kan nævnes almindelig mjødurt, angelik, bukkeblad, sump-kællingetand og eng-nellikerod.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: angelik, bukkeblad, mose-bunke, ris-dueurt, gul fladbælg, kær-galtetand, gederams, almindelig hvene, kragefod, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, stor nælde, eng-nellikerod, dynd-padderok, bleg pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, almindelig rapgræs, almindelig røllike, lyse-siv, tråd-siv, art af skræppe, kær-snerre, almindelig star, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel og tormentil (Gyrsting, 1987).

Lokalitetskoder:

Dueholm, vest	++ V II r
Dueholm, øst	++ V II r
Egebjerg, øst	++ V II r
Løvig	++ V II r
Røjbæk, nord	++ V III r
Røjbæk, syd	++ V II r

Botanisk vurdering:
Dueholm, vest:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, top-star, kær-tidsel og trævlekrone.

Dueholm, øst:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Egebjerg, øst:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.
Løvig:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt og kær-snerre.

Røjbæk, nord:
5. Skillearter for kærtyper.
- overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt og kær-snerre.
- overgangsrigkær: toradet star.

Røjbæk, syd:
5. Skillearter for kærtyper -overgangsfattigkær: angelik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Kilder: 365

15/44 HOLSTEBRO

LUNDEN

15/44-1. LUNDEN er et lille krat på 1 ha mellem Holstebro Sø og byen på nordskrænten af Storådalen nær de nuværende kolonihaver ved åens sydside. Krattet har gennem tiderne været flittigt besøgt, og der er således angivet mange planter herfra. I dag har krattet skovkarakter med tætstående, tyndstammede ege, der er 16-18 meter høje. På grund af den manglende lystilgang til skovbunden er mange arter sandsynligvis forsvundet fra stedet. Underskoven består af skov-elm, ahorn eller ask. Desuden forekommer gran, bøg, hassel, almindelig røn, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, fugle-kirsebær og ribs. Skovbundsvegetationen er sparsomt udviklet, men omfatter blandt andet hvid anemone, gederams, bølget bunke, lund-rapgræs og krybende hestegræs (Emsholm, 1982 upubl.). Tidligere er også bævreasp, tørst, slåen, skov-æble, selje-pil, engriflet

hvidtjørn, kvalkved, hunde-rose, vild kørvel, dag-pragtstjerne, almindelig mjødurt, art af bjørneklo, skov-viol, skov-galtetand, almindelig hanekro, liljekonval, stor konval, knoldet brunrod, almindelig gyldenris, smuk perikon, draphavre, almindelig hundegræs, kryb-hvene og eng-rapgræs angivet fra stedet (Gram, Køie & Jørgensen, 1944).

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 16-18 meter
Trækonfiguration: slanke, rette ege
Underskov: hyld, ahorn, røn, hassel og kirsebær
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: løvdækket/ hvid anemone
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Lokalitetskode:
Lunden ++ S III r

Kilder: 36, 46, 190, 272

15/45 MEJRUP

MEJRUP, MEJRUP PLANTAGE, NOES, SAVSTRUP PLANTAGE, *VANDKRAFTSØEN*

15/45-1. MEJRUP. På nordskrænten til Holstebro Sø ligger der, øst for gården Elkær, to mindre egestykker. Mejrup er undersøgt og beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).
Træerne er i dag 16-18 meter høje. Det vestlige egestykke græsses sammen med engarealet nedenfor. Som følge af græsningen er der ingen underskov, og skovbunden domineres næsten udelukkende af græsserne krybende hestegræs og vellugtende gulaks.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 16-18 meter
Stammediameter: 0,81 meter (0,37-1,67)
Trækonfiguration: retstammede ege med krogede kroner
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket: krybende hestegræs
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: begge egebvoksniner samlet artsliste

1982. *Træer og buske*: skov-elm, stilk-eg, art af rose, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: skov-padderok, hvid anemone, bidende ranunkel, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat/skov-viol, gederams, vild kørvel, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, blå-klokke, mælkebøtte, almindelig kongepen og majblomst. *Græsagtige planter*: mark-frytle, lyse-siv, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, bølget bunke, almindelig rapgræs og almindelig hundegræs.

1944 Træer og buske: vild æble, øret pil.

15/45-2. MEJRUP PLANTAGE. Det vides ikke, om navnet hentyder til skovbevoksningen umiddelbart syd for byen. I perioden fra 50'erne til midten af 60'erne foreligger en række oplysninger om svampe indsamlet af J.P. Jensen. Blandt de kendte arten kan nævnes slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjortetrøffel (Elaphomyces muricatus), ravsvamp (Leotia lubrica), almindelig pigsvamp (Hydnum repandum), gulgrøn koralsvamp (Ramaria abietina), rødlig okker-sporesvamp (Hapalopilus rutilans), broget rørhat (Suillus variegatus), kanel-fladhat (Collybia putilla) og grå slimslør (Gomphidius glutinosus) (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: nåleplantage.

15/45-3. NOES (vandløb) omfatter et mindre vandløb, der har tilløb til Savstrup Å umiddelbart for dennes sammenløb med Storå. Den øvre del af vandløbet er rørlagt. Vandløbsbunden er fast, stedvis blød sandbund med forekomster af grus. Vandløbsvegetation bidrager til vandløbets variation. Således findes tætte bevoksninger med vandarve langs bredderne (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: art af vandarve, manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:

Mejrup	++ S III r
Mejrup Plantage	+ S IV r
Noes	
vandløb	+ V III r

Botanisk vurdering:
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder:36, 46, 176, 190, 205 d, 231, 272

15/46 SKAVE

BIRKMOSE, HOAGER, HVIDMOSE (se 15/55 HODSAGER), SAVSTRUP, SAVSTRUP Å, SKAVE, *SKAVE Å, TINKERDAL MOSE*

15/46-1. SKAVE. Fra hede ca. 3 km sydvest for Skave foreligger botaniske oplysninger i forbindelse med Feltbotanisk Klub, Dansk Botanisk Forening hede- og overdrevsundersøgelser. Heden var i 1975 uden tilgroning og tilplantning.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1975. *Træer og buske*: ene, krybende pil og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, almindelig mælkeurt, lyng-snerre, guldblomme, kattefod, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, lav skorsoner og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, pille-star, fåre-svingel, bølget bunke, blåtop og vellugtende gulaks.

Lokalitetskode:
Skave + H II r

Botanisk vurdering:
Skave:
2. Sjældnere planter: kattefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, kattefod, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 244, 426, 427

15/47 HOAGER

BORGBJERG PLANTAGE (se 15/48 NORDRE FELDBORG PLANTAGE), HVIDMOSE (se 15/55 HODSAGER), NORDRE FELDBORG PLANTAGE, SEVEL PLANTAGE (se 15/48 NORDRE FELDBORG PLANTAGE), VOLSTRUP MOSE

Botaniske oplysninger fra områdets naturlokaliteter foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

15/48 NORDRE FELDBORG PLANTAGE

BORGBJERG PLANTAGE (se NORDRE FELDBORG PLANTAGE), FELDBORG BÆK, HADERUPLUND, *HADERUP Å,* NORDRE FELDBORG PLANTAGE, STAVLUND Å

15/48-1. HADERUPLUND. På og op til den svagt markerede vestskrænt til Haderup Ådalen nær det sted, hvor vejen krydser åen, ligger et mindre egekrat og hede. Heden, der ligger ovenfor skrænten op til krattet, domineres af hedelyng. Der er opvækst af fyr på heden. Yderligere oplysninger om hedearealet er ønskelige. Egekrattet er knap 1 ha stort. Oplysninger om egekrattet findes hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I ældre litteratur er krattet omtalt som Haderuplund hos Dalgas (1884) og Müller (1924). I begyndelsen af 40'erne var egene omkring 6 meter høje. I dag er højden 10-12 meter.

Fra lokaliteten kendes hunde-viol, guldblomme, art af gøgeurt og bakke-star. Både stilk-eg og vinter-eg samt krydsninger imellem de to forekommer. Af andre træer nævnes bævreasp, tørst, ene samt øret pil og selje-pil. Bundfloraen består af

almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. Derudover fandt Køie i 1944 hvid anemone, skovstjerne, kantet konval, almindelig sct. hansurt, krat-fladbælg, smalbladet høgeurt, læge-ærenpris, almindelig gyldenris, hunde-viol, flipkrave, gæslingeblomst, almindelig pimpinelle og tyttebær samt græsserne bølget bunke, krybende hestegræs, bakke-star, pille-star, fåre-svingel og mark-frytle. I undersøgelsen fra 1982 desuden tormentil.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bjerg-fyr, ene, bævreasp og tørst. *Urter*: skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst, liljekonval, art af gøgeurt. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke og lund-rapgræs.

15/48-2. NORDRE FELDBORG PLANTAGE. Bundvegetationen i plantagen består af mosser. Fra Borbjerg Plantage findes en liste over 17 mosser (Gröntved & Holmen, 1953).

Vegetationstyper: nåleplantage.

15/48-3. STAULUND BÆK har tilløb til Haderup Å umiddelbart nord for Stavlund. Vegetationen i vandløbet er undersøgt på en strækning nær ved Stavlund. Det er et mellemstort vandløb med et stærkt slynget forløb. Vandløbsbunden består af en ustabil sandbund med ringe fysisk variation. Der findes enkelte forekomster med grus og sten (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: tykbladet ærenpris, eng-forglemmigej, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, fladfrugtet vandstjerne og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Haderuplund	++ S II r	
Nordre Feldborg Plantage		+ S IV 0
Staulund Bæk	++ V II r	

Botanisk vurdering:
Haderuplund:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig kovhede og tormentil.

Kilder:10, 12, 14, 18, 21, 34, 36, 46, 53, 84, 205u, 272

15/50 KONGENSHUS MINDEPARK

HØGILD BRO, KARUP Å, LILLE AGERBÆK, OVER TORP

Herunder omtales tre eng- og moseområder på Karup Åens vestbred. Et område nord for Høgild Bro og nord herfor, benævnt Over Torp. Endelig omtales Lille Agerbæk, der ligger på Karup Åens østbred umiddelbart øst for Fårbæk. Vegetationen på lokaliteterne er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets marginaljordsprojekter for ferske enge og overdrev (Gyrsting, 1987). Se også under 15/31, 15/39, 15/40, 15/59 og 18/22.

15/50-1. HØGILD BRO omfatter et mindre moseområde på Karup Å's vestbred. Oven for skrænten afgrænses området af egekrat. Området ligger i dag hen uden udnyttelse. Der er en åben kærvegetation med spredt opvækst af stilk-eg, pil og hvidtjørn. Vegetationen domineres af græsserne: almindelig kvik, krybende hestegræs og mose-bunke samt af højtvoksende urter som almindelig mjødurt og stor nælde.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: angelik, bølget bunke, mose-bunke, kær-dueurt, lådden dueurt, almindelig fredløs, kær-galtetand, gederams, hedelyng, krybende hestegræs, kryb-hvene, bugtet kløver, kragefod, almindelig kvik, sump-kællingetand, stor nælde, ager-padderok, prikbladet perikon, fersken-pileurt, eng-rottehale, eng-rørhvene, kruset skræppe, lyse-siv, tråd-siv, kær-snerre, almindelig star, sand-star, kær-svovlrod, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, tormentil, almindelig torskemund og muse-vikke.

15/50-2. LILLE AGERBÆK. Moseområde på Karup Å's vestlige bred, syd for Resen By. Fugtighedsforholdene varierer og giver området en heterogen struktur. Dele af området er vældpåvirket, medens skrænten og områder ovenfor skrænten er overdrev. Den midterste del af området udnyttes til græsning. Der er spredt opvækst af øret pil. Vegetationen på det græssede område domineres af lavtvoksende græsser som kryb-hvene, knæbøjet rævehale og rapgræs med indslag af urter. De hyppigst forekommende urter er eng-forglemmigej, engkarse, sværtevæld, stor nælde, tykbladet ærenpris, ris-dueurt, almindelig hanekro og sideskærm. På de uudnyttede områder er der en ensartet og artsfattig vegetation. I den sydlige del dominerer høj sødgræs, stor nælde, lådden dueurt, almindelig mjødurt og ræve-star. Den nordlige del af området, der ligeledes ligger hen uden udnyttelse, har en artsrig og veludviklet kærvegetation. Vegetationen består af lavtvoksende græsser som mose-bunke, krybende hestegræs, almindelig hvene, rød svingel samt af star og siv: almindelig star, lyse-siv og tråd-siv. De hyppigst forekommende urter er blandt andet almindelig syre, sump-kællingetand, eng-viol, kragefod, kær-dueurt, kær-snerre og muse-vikke. Området forekommer således væsentligt upåvirket.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, eng, væld, overdrev.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: liden andemad, angelik, blæresmælde, blåhat, bølget bunke, mose-bunke, kær-dueurt, lådden dueurt, ris-dueurt, engelskgræs, flipkrave, fløjlsgræs, eng-forglemmigej, almindelig fuglegræs, gederams, almindelig gyldenris, gåse-potentil, almindelig hanekro, hamp-hanekro, krybende hestegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, sand-hvene, art af hvidtjørn, eng-kabbeleje, engkarse, art af knopurt, kragefod, almindelig kvik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, stor nælde, kær-padderok, krybende pil, bleg pileurt, bidende ranunkel, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, nyse-røllike, sideskærm, lyse-siv, tråd-siv, almindelig skjolddrager, burre-snerre, gul snerre, ræve-star, næb-star, kær-svovlrod, sværtevæld, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, tormentil, lancet-vejbred, muse-vikke, eng-viol, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

15/50-3. OVER TORP. Mose på østsiden af Karup Å. Området afgrænses mod øst af en mindre skovbevoksning. Den sydlige del af området har ikke været udnyttet siden midten af 40'erne, den nordlige del ikke siden 1964/65. Vegetationen domineres af højtvoksende urtevegetation med almindelig mjødurt, almindelig fredløs, krybende hestegræs, almindelig hvene og rød svingel som de dominerende arter.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, eng.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: angelik, hyldebladet baldrian, blåhat, mose-bunke, kær-dueurt, lådden

dueurt, ris-dueurt, sump-evighedsblomst, gul fladbælg, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, gederams, hvid-gran, hamp-hanekro, skov-hanekro, krybende hestegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, eng-kabbeleje, sump-kællingetand, eng-nelli-kerod, stor nælde, ager-padderok, dynd-padderok, bleg pileurt, fersken pileurt, knudret pileurt, vej-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, almindelig røllike, sideskærm, stor skjaller, lyse-siv, burre-snerre, kær-snerre, almindelig star, ru svinemælk, rød svingel, høj sødgræs, horse-tidsel, kær-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, muse-vikke og eng-viol (Gyrsting,1987).

15/50-4. KARUP Å er her beskrevet på strækningen fra Høgild Bro til Dueholm. Vandløbet har på denne del af strækningen et slynget forløb og henligger i næsten naturlig tilstand. Vandløbsbunden består af sand, der stedvis afløses af grus- og stenbund. Vandløbet har en stor fysisk variation med tilstedeværelse af stryg og mange dybe høller. Der er en svag belastning med okker. Tykskulpet brøndkarse findes her; angives som meget sjælden i den botaniske litteratur, idet den kun er kendt fra få voksesteder i landet. En del fund fra de senere år tyder imidlertid på, at den ikke er helt så sjælden som antaget (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. Vandplanter: enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, manna-sødgræs, tykskulpet brøndkarse, almindelig kildemos og mosser spp.

Lokalitetskoder:

Høgild Bro	++ V II r
Karup Å	++ V II r
Lille Agerbæk	++ V II r
Over Torp	++ V II s

Botaniske vurdering:
Høgild Bro:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Lille Agerbæk:
2. Sjældnere planter: ræve-star.
5. Skillearter for kærtyper -overgangsfattigkær: angelik, kær-duerut, sump-kællingetand, almindelig mjødurt og kær-tidsel.

Over Torp:
5. Skillearter for kærtyper -overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Karup Å:
2. Sjældnere planter: tykskulpet brøndkarse.

Kilder: 205u, 365

15/54 YLLEBJERG

YLLEBJERG

15/54-1. YLLEBJERG er en lyng- og skovklædt bakke, der rejser sig ca. 15 meter over det flade landskab mellem Holstebro- og Simmelkær Vejen og Storådalen. Bakken er en interessant geologisk formation, idet den er en isoleret bakkeø fra næstsidste istid kun ca. 1.800 meter lang og 300 meter bred. På toppen af bakkeøen ligger en oldtidshøj. Yllebjerg med i alt 13 ha blev fredet i 1980. Fra lokaliteten kendes bakketidsel (Degn, 1991).

Vegetationstyper: overdrev.

Lokalitetskode:
Yllebjerg + H II (?) s

Botanisk vurdering:
Yllebjerg:
2.Sjældnere planter: bakketidsel.

Kilder:

15/55 HODSAGER

BROGÅRD MOSE, GAMMEL HODSAGER, *HODSAGER PLANTAGE, LILLEÅ, STORÅ, STOVBÆK KRAT (se 18/10)*

15/55. GAMMEL HODSAGER er et kilometerlangt smalt krat på Storåens nordside lige nord for Hodsager By. Det omfatter ca. 1,6 ha. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne bestod krattet af 3-4 meter høje stilk-ege og vinter-ege og enkelte 8-10 meter høje bævreasp. I krattets nordlige del var der allerede dengang plantet hvid-gran, bjerg-fyr og canadisk poppel. Af træer i øvrigt findes almindelig røn, selje-røn, øret pil, ene, tørst og brombær. I dag er egene i den sydlige del af krattet 12-14 meter høje. Bundvegetationen præges nu som i 40'erne af ørnebregne. Fra lokaliteten kendes kantet konval.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Stammediameter:
Trækonfiguration: retstammede, krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst:
Bundvegetation: mangeløv
Græsning: tidligere græsning i hele krattet

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, dun-birk, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, øret pil, tørst, engriflet hvidtjørn, ask,

almindelig gedeblad. *Urter*: skov-padderok, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, vild kørvel, almindelig pimpenelle, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, blå-klokke, aks-rapunsel, lyng-snerre, læge-baldrian, almindelig røllike, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, stor konval, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, skov-star, almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke og mose-bunke.

Lokalitetskode:
Gammel Hodsager ++ S II r

Botanisk vurdering:
Gammel Hodsager:
3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og krat-fladbælg.

Kilder:36, 46, 272

15/56 GINDESKOV

GINDESKOV, GINDESKOV BÆK

15/56-1. GINDESKOV KRAT omfatter i alt ca. 24 ha med egekrat, som er fredet sammen med den omgivende hede og ådalen ned til Gindeskov Bæk og Stavlund Å. Egekrattet er blandt andet undersøgt af Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Tidligere er det omtalt hos Müller (1924), Olsen (1038) og Lind (1910). Gindeskov Krat ligger på et gammelt indsande og udgør i dag det største egekrat på Karup Hedeslette. Krattet er delt i fire afsnit. De dele af bevoksningen, der ligger på ådalsskrænterne ned til Barslund Bæk og Gindeskov Bæk, har i dag skovkarakter, medens egene ovenfor skrænten har et mere kratagtigt udseende med krogede, uregelmæssigt formede ege. Krattet er under stadig udvikling og breder sig på det omkringliggende hedeareal.

egekrat: Gindeskov

Gindeskov. Egekrat beliggende på tidligere hedeareal og på ådalsskrænten ned til Barslund Bæk og Gindeskov Bæk.
Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, dun-birk, bævreasp, almindelig røn, skov-æble, tørst, grå-pil, øret pil, gyvel og

almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: ørnebregne, almindelig mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, bidende ranunkel, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, smuk perikon, bjerg-perikon, hunde-viol, almindelig sct. hansurt, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, skovsyre, almindelig pimpinelle, pyramide-læbeløs, almindelig hanekro, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, blå-klokke, aks-rapunsel, djævelsbid, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bakke-star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, krybende hestegræs, vellugtende gulaks, skov-rørhvene, hunde-hvene, tandbælg.

15/56-2. GINDESKOV BÆK løber sammen med Barslund Bæk syd for Stavlund. Den øvre del af vandløbet nærmest Vistorp har et udpræget kanaliseret og grøfteagtigt forløb med ustabil sandbund. Strækningen vest for landevejen Herning-Hagebro har et mindre reguleret og mere bugtet forløb. Vandløbet oven for Gindeskov Dambrug har et bugtet forløb, der går igennem tørvede mosearealer. Kort før sammenløbet med Barslund Bæk har vandløbet et ureguleret, stærkt slynget forløb med meget stor fysisk variation. Dele af vandløbet er kraftigt belastet med okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, dynd-padderok, storblomstret vandranunkel, art af vandranunkel, svømmende vandaks, hår-tusindblad, sideskærm og grenet pindsvineknop.

Lokalitetskoder:

Gindeskov Krat	++ S I r
Gindeskov Bæk	++ V III r

Botanisk vurdering:
Gindeskov:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: bjerg-perikon, pyramide-læbeløs, aks-rapunsel, bakke-star og skov-rørhvene.
4. Egekratsindikatorer. tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, almindelig kohvede.

Gindeskov Bæk:
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kilder: 16, 20, 21, 22, 31, 36, 46, 63, 95, 124a, 159, 205u, 207, 268, 379

15/58

Botaniske oplysninger fra dette område foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

15/59 SØNDER FELDBORG PLANTAGE

HAGEBRO

15/59. HAGEBRO. På Karup Å's østlige bred vest for Hagebro ligger et 3,5 ha stort moseområde. Fugtighedsforholdene varierer fra let fugtige til mere tørre engpartier. Området er i dag uden udnyttelse. Vegetationen er relativt højtvoksende og domineres af græsser med indslag af urter. De hyppigst forekommende græsser og andre græsagtige planter er almindelig hvene, rød svingel, stortoppet hvene, kryb-hvene, almindelig kvik, glanskapslet siv og eng-svingel. De mest dominerende urter er ris-dueurt, mælkebøtte og ru svinemælk.

Vegetationstyper: fugtig eng, tør eng.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende arter: dunet dueurt, ris-dueurt, kær-dueurt, skarpbladet fladstjerne, sump-forglemmigej, kær-galtetand, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig kvik, ager-mynte, mælkebøtte og art af ranunkel, eng-rottehale, almindelig røllike, glanskapslet siv, lyse-siv, ru-svinemælk, eng-svingel, horse-tidsel, kær-tidsel, glat vejbred og muse-vikke (Gyrsting, 1987).

Lokalitetskode:
Hagebro +++ V III r

Botanisk vurdering:
Hagebro:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt og kær-tidsel.

Kilder:365

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 16.

Hele distrikt 16 ligger i Ringkjøbing Amt og strækker sig fra Limfjorden i nord, medtager Venø og følger mod syd vejen fra Struer til Holstebro og herefter et stykke af vejen Vegen å. Sydgrænsen går tværs over Skovbjerg Bakkeø og følger en vest-østgående linje fra Stadil Fjord til et stykke vest for Vildbjerg. Karakteristik for Skovbjerg Bakkeø er tilstedeværelsen af store hedearealer, der omgives af store plantagearealer Ulfborg Plantage og Ståsø Plantage.

16/1-2 HARBOØR TANGE

Alle oplysninger om Harboør Tange samles under 16/3.

16/3 HARBOØR TANGE

16/3-1. HARBOØR TANGE blev fredet i 1984. Området har i en årrække haft offentlighedens bevågenhed som følge af fabrikken Cheminovas placering på den sydlige del af tangen. Botanisk er området specielt med forekomsten af den sydafrikanske plante firkløft, som er naturaliseret på sit nuværende voksested ved Cheminovas gamle affaldsdepot ved høfte 43. På strandengene er der en veludviklet strandengsvegetation. Fra dette område kendes de mindre almindelige arter slangetunge, stilket kilebæger, liden tusindgylden, strand-tusindgylden, firkløft, purpur-gøgeurt, dværg-star, strand-svingel og den lille uanselige græs spidshale. Heraf er stilket kilebæger sjælden. Firkløft forekommer flere steder på strandengen, oftest i opkørte hjulspor og lignende. Af de karakteristiske strandengsplanter kan desuden nævnes: vingefrøet hindeknæ, strandarve, kveller, strandgåsefod, strand-vejbred, mark-rødtop, strand-asters, kær-trehage, sand-siv, harril, strand-annelgræs og rød svingel.

Vegetationstyper: klit, strandeng.

Højere planter: klit og strandeng
1980. *Træer og buske*: havtorn og rynket rose. *Urter*: strand-asters, høst-borst, knude-firling, strand-kamille, jordbær-kløver, kveller, almindelig kællingetand, spyd-mælde, rødtop, kruset skræppe, ager-svinemælk og strand-vejbred. *Græsagtige planter*: strand-annelgræs, sand-hjælme, kryb-hvene, strand-kogleaks, glanskapslet siv, sand-star, rød svingel, tagrør, kær-trehage og strand-vejbred.

16/3-2. RØNLAND. På halvøen ligger den kemiske fabrik Cheminova. Botaniske oplysninger om Rønland foreligger hos Løjtnant (pers.medd.). Herfra kendes den sjældne plante firkløft, der er naturaliseret i Danmark.

Vegetationstyper: strandeng.

Højere planter: strandeng
1990. Strand-annelgræs, strand-asters, tidlig dværgbunke, engelskgræs, harril, kødet hindeknæ, mark-hindeknæ, almindelig hvene, kryb-hvene, stilket kilebæger, strand-kogleaks, læge-kokleare, kveller, lav ranunkel, almindelig star, strandarve, strand-svingel, rød svingel, almindelig svingel, strandsennep, strandgåsefod, strand-kamille, skov-hanekro, strand(?)-rødtop, grå-bynke, muse-vikke, smalbladet vikke, kragefod, kær-snerre, grå-pil, bittersød natskygge, art af hvidtjørn, tagrør, hare-kløver, følfod, kær-snerre, blåmunke, hvid okseøje, udstrakt kløver, revling, hedelyng, knæbøjet rævehale, tudse-siv, lyse-siv, knop-siv, vandnavle, strand-trehage, tormentil, fåre-svingel, sitka-gran (plantet), almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, dun-birk, hvid-gran, sandarve, høst-borst, smalbladet høgeurt, sand-hjælme, almindelig hønsetarm, enårig rapgræs, rødknæ, kruset skræppe, almindelig rapgræs, sand-star, mose-bunke, horse-tidsel, alsike-kløver, ager-svinemælk, hvidmelet gåsefod, gyvel, vand-pileurt, stor nælde, gåse-potentil, havtorn, almindelig kællingetand, glat vejbred, sandskæg, rød-kløver, liden skjaller, almindelig firling, finbladet vejsennep, vej-pileurt, lådden dueurt og skive-kamille.

16/3. Ikke lokaliseret. Fra Thyborøn foreligger oplysninger om fund af det sjældne mos kortkapsel Brachyteciium mildeacum.

Lokalitetskoder:

Harboør Tange	++ K I s
Langerhuse	+ K III r
Rønland	+ K II s

Botanisk vurdering:
Harboør Tange:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotop - veludviklet, naturlig strandeng og mere end 20 arter.
2. Sjældnere planter: slangetunge, stilket kilebæger, firkløft, purpur-gøgeurt og spids-hale.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, vingefrøet hindeknæ, stilket kilebæger og strand-vejbred.

Rønland:
2. Sjældnere planter: firkløft, stilket kilebæger.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril og kødet hindeknæ.

Kilder: 7, 8, 9, 22, 32, 35, 94, 95, 100, 114, 132, 144, 174, 175, 185, 207, 232, 234, 275, 276, 300, 369, 409

16/4 LANGERHUSE

16/4. LANGERHUSE. Ud for Langerhuse er der en typisk klitvegetation. De forekommende arter er krybende pil, ager-stedmoderblomst, almindelig kællingetand, klit-fladbælg, almindelig kongepen, høst-borst og ager-svinemælk, sand-star, rød svingel, marehalm og sand-hjælme.

Vegetationstyper: klit, klithede.

Lokalitetskode:

Langerhuse	++ K III r

Kilder: 305

16/5 HARBOØR

16/5-1. SØNDERHOLME ENGE og Plet Enge er en rest af tidligere udstrakte strandenge, hvor langt størstedelen i dag er inddæmmet og opdyrket. Sønderholme Enge vender mod øst og nord ud til Nissum Bredning og er derfor under vedvarende påvirkning af Limfjordens højvande, og her findes derfor veludviklede losystemer. Strandengsfloraen er præget af annelgræs - marskens arter som kveller, strand-annelgræs, læge-kokleare og strand-asters (Fredningsstyrelsen, 1986). Nævnes kan også almindelig kvik, hvid-kløver, kryb-hvene, rød-svingel, strand-kogleaks, strand-trehage, strand-vejbred og tagrør. På andre dele af Sønderholm Enge afgrænses området mod fjorden af en lav bræmme med tagrør, der mod land går over i en fugtig klithede med lavvandede huller. I dette område er der fundet hedelyng, klokkelyng, børste-siv, sand-star, sand-hjælme, kryb-hvene og tagrør (Schierup, 1981, upubl.).

Vegetationstyper: strandeng, strandrørsump, klithede.

16/5-2. PLET ENGE. Arealerne på Plet Enge er omgivet af højvandsdiger. Flodvrag på pigtrådshegn og naturlige losystemer viser dog, at området jævnligt overskylles, ligesom der også her findes arter fra den våde, stærkt saltpåvirkede annelgræsmarsk. Vegetationen er præget af en typisk strandengsvegetation med blandt andet strand-trehage, sandkryb, kødet hindeknæ, engelskgræs, kryb-hvene, harril, strand-vejbred, strand-kogleaks, rød svingel og sand-frøstjerne. Endvidere findes spyd-mælde, der ikke tidligere med sikkerhed er registreret i TBU-distrikt 16 samt den meget sjældne firkløft, der i øvrigt kun findes på strandenge omkring Harboør (Fredningsstyrelsen, 1986). Den gule engmyres karakteristiske tuer er med til at give arealet dets strandengskarakter.

Vegetationstyper: strandeng.

Lokalitetskoder:
Sønderholme Enge ++ K II s
Plet Enge ++ K II s

Botanisk vurdering:
Sønderholme Enge:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, strand-trehage og strand-vejbred.

Plet Enge:
2. Sjældnere planter: sand-frøstjerne.
3. Lokalt sjældnere planter: spyd-mælde.
4. Strandengsindikatorer: strand-trehage, harrild, strand-vejbred.

Kilder:280, 407

16/6 VEJLBY STRAND

Botaniske oplysninger om vådområderne Mellemvese, Noret og Nørrevese samt klitområdet ved Engbjerg foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

16/6-1. SØNDERVESE. PÅ området er der fundet vand-skræppe, vand-pileurt, dusk-fredløs, almindelig mjødurt, muse-vikke, glat dueurt, vandnavle, sideskærm, sump-forglemmigej, sværtevæld, vand-mynte, art af skjaller, håret star, almindelig rapgræs, kryb-hvene, tagrør og blåtop (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: kær.

16/6-2. VEJLBY STRAND. Klitterne ud for Vejlby indeholder en klitserie fra hvid til grå klit, hvor der er udviklet en typisk klitvegetation. Lokaliteten har tidligere været angivet som voksested for dværg-perikon og bakketidsel. På forstranden forekommer strandarve, sodaurt og strandsennep. I grønsværsklitten mellem klitrækkerne er almindelig engelsød og almindelig pimpinelle stedvis dominerende, ligesom der er en relativt stor bestand af klit-rose (Böcher & Sandermann Olsen,

1960).

Vegetationstyper: klit: hvid klit, grå klit, grønsværsklit.

16/6-3. VRIST STRAND. Fra området ved Vrist Strand er der fundet følgende arter: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, engelskgræs, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, smalbladet timian, art af øjentrøst, art af skjaller, blåhat, smalbladet høgeurt, håret høgeurt, høst-borst, børste-siv, knop-siv, sand-star, fåresvingel, eng-rapgræs, vellugtende gulaks, tandbælg og katteskæg (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: klithede.

16/6-4. STRANDE ENGE. Mindre vandløb, nord for Strande Enge, der er beskrevet i af Moeslund (Ringkjøbing Amtskommune, 1991). Vandløbsbunden er ensartet, blød med en tørvet bund, der er dækket af slam. Der er en ringe fysisk variation i vandløbet, som til dels opvejes af en veludviklet vegetation.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: lancetbladet ærenpris, krans-tusindblad og vandakshybriden Potamogeton x sterilis (P.natans x P.lucens).

Lokalitetskoder:
Strande Enge
vandløb++ V II s
Søndervese + V IV s
Vejlby Strand + K IV s
Vrist Strand + K II s

Botanisk vurdering:
Strande Enge (vandløb):
2. Sjældnere planter: krans-tusindblad og Potamogeton x sterilis.

Kilder: 22, 205 u, 234, 316, 324

16/7 HYGUM

HYGUM NOR, RYLTORRE, *"VESTERSØ"*

Fra Hygum Nor og "Vestersø" foreligger botaniske oplysninger ikke og er derfor meget ønskelige.

16/7-1. "RYLTORRE". Stranden nord for Nørby ud til Nissum Bredning har tidligere været voksested (1961) for skotsk lostilk. Skotsk lostilk er meget sjælden i Danmark og forekommer kun i Nordjylland. Lokaliteten har endvidere tidligere været voksested for firkløft. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: strand.

Lokalitetskode:
"Ryltorre" + K IV s

Kilder: 22, 162

16/8 KABBEL

GJELLER SØ, GJELLER ODDE, KABBEL HAGE, TJØRNDAL (se under 16/15)

16/8-1. GJELLER ODDE ved Lem Vigs udmunding i Limfjorden er et krumoddesystem opbygget af strandvolde, der afspærrer lagunen Gjeller Sø fra fjorden. 90 ha er fredet i henhold til naturfredningsloven. Den centrale del af odden på den gamle strandvold består af en varieret hede. Bag selve krumodden forekommer en række ældre strandsumpe. Hedevegetationen består blandt andet af revling. I de fugtigere partier dominerer klokkelyng og blåtop. Fra Gjeller Odde kendes liden ulvefod, strand-hornskulpe (o), rundbladet soldug, liden soldug, tørve-viol (o), læge-kokleare, tranebær, baltisk ensian (o), bredbægret ensian (o) og eng-ensian, guldblomme, lav skorsoner, hjertelæbe (o), fåblomstret kogleaks, rødbrun kogleaks, mangestænglet sumpstrå og festgræs. Fra selve søen kendes hår-tusindblad. Fra området kan i øvrigt nævnes strand-mælde, sandkryb, strandarve, dansk kokleare, kruset skræppe, tagrør, ene, krybende pil, hedelyng, engelsk visse, skovstjerne, hunde-viol, sandskæg, tandbælg, rød svingel, klokke-ensian, vandnavle, mose-troldurt, almindelig fredløs og angelik (Böcher & Sandermann Olsen, 1960 og Hansen & Sandermann Olsen, 1968). Nyere botaniske oplysninger og en mere detaljeret botanisk kortlægning fra lokaliteten er meget ønskelig.

Vegetationstyper: strandrørsump, hede.

16/8-2. GJELLER SØ er ca. 58 ha stor sø og beliggende på Gjeller Odde. Den største vanddybde er 2,2 meter, medens hovedparten af søen har dybder på 1-1,6 meter. Søbunden er sandet med indslag af grus og sten. På de største dybder er der et tyndt lag slam. Søen har ingen egentlige tilløb, men afløbet på søens sydside fungerer i perioder med højvande i Lem Vig som tilløb. Gjeller Sø har en meget høj saltholdighed og må karakteriseres som en brakvandssø. Planteplanktonet er relativt artsfattigt. Kiselalger dominerer i forårsperioden, mens blågrønalger dominerer i sommerperioden. Der er en veludviklet bundvegetation af højere planter i søen ud til en dybde af ca. 1,5 meter. Langstilket havgræs er søens almindeligste art, og den danner mange steder store sammenhængende bevoksninger. Rørsump med tagrør findes langs næsten hele søbredden, men er mindre veludviklet på søens nordside.

Vegetationstyper: sø.

Alger 1989:
Blågrønalger: Merismopedia punctata, Microcystis viridis, Aphanothece clathrata, Merismopedia tenuissima, Lyngbya contorta, Chroococcus turgidus, Microcystis wesenbergii, Aphanizomenon flos-aquae, Anabaenopsis sp., Nodularia spumigena og Mirocystis incerta. *Furealger*: Katodinium rotundatum, Peridinium sp., Gymnodinium spp. og Prorocentrum minimum. *Gulalger*: Dinobryon petiolatum. *Kiselalger*: Skeletonema costatum, Stephanodiscus rotula, Chaetoceros gracilis/-muelleri/ceratosporum, Melosira moniliformis cf. Stephanodiscus hantzschii, Cyclotella sp., Chaetoceros spp., Melosira granulata var. angustissima, Chaetoceros spp., Chaetoceros cf. socialis, Chaetoceros cf. brevis, Navicula sp., Diploneis sp., Diatoma elongatum, Nitzschia closterium/longissima, Synedra ulna, Synedra acus, Gyrosigma sp., Fragilaria crotonensis, Nitzschia acicularis cf. Synedra closterioides. *Stilkalger*: Chrysochromulina sp., Chrysochromulina cf. parkeae. Prasinophyceae: Pyraminmonas sp.. *Øjealger*: Eutreptiella sp., Euglena acus, Euglena sp.. *Grønalger*: Scenedesmus spp., Monoraphidium contortum, Monoraphidium minutum cf. Chlorella sp., Scenedesmus acutus, Scenedesmus quadricauda, Oocystis sp., Oocystis lacustris, Sphaerocystis schroeteri, Coelastrum microporum, Pediastrum boryanum, Lagerheimia cf. subsalsa, Coelastrum astroideum og Pediastrum duplex. Desmidiaceae: Staurastrum cf. tetracerum.

Højere alger:
1988. Art af kransnål (Chara aspera), redetråd (Tolypella nidifica), almindelig vandhår (Cladophora cf. sericea), krølhårstang (Chaetomorpha cf. linum) og art af rørhinde (Enteromorpha flexuosa).

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Børstebladet vandaks, stor vandkrans, langstilket havgræs, tagrør, strand-kogleaks, strand-asters.

16/8-3. KABBEL HAGE. Fra 1960 findes en ekskursionsberetning fra kystskrænterne ved Kabbel Hage (Bøcher & Sandermann Olsen, 1960). Skrænterne er lerede og flere steder kalkrige og vældprægede. Vegetationen består af et tæt krat af havtorn. Foruden kratbevoksningerne har skrænterne tidligere haft mere eller mindre åbne partier. På de stejle, let eroderbare og lerede steder har der været et dække af følfod. På skrænterne er tidligere fundet de mindre almindelige arter dunet vejbred og vibefedt. Derudover kan nævnes storblomstret kodriver, hulkravet kodriver, skov-galtetand, bakketidsel, knold-rottehale og strand-svingel. Endvidere vild hør, som viser, at området visse steder er kalkpræget. Tidligere angivet fra lokaliteten er endvidere nælde-klokke, vinget periokon, lav tidsel og blågrå siv.

Vegetationstyper: kystskrænt, overdrev.

Lokalitetskoder:

Gjeller Odde	++ V-H I r
Gjeller Sø	+++ V II r
Kabbel Hage	+ K-S - s

Botanisk vurdering:
Gjeller Odde:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: liden ulvefod, liden soldug, fåblomstret kogleaks, rødbrun kogleaks, mangestænglet sumpstrå og festgræs.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 22, 32, 94, 95, 132, 137, 205 n, 209, 234, 275

16/9 KABBEL HAGE

KABBEL-KAMSTRUP, KARBÆK DAL (se under 16/15), ØSTERGÅRDE DAL (se under 16/15)

16/9-1. KABBEL-KAMSTRUP. Kysten ud mod Nissum Bredning mellem Kabbel Hage og Kamstrup Røn består af stejle morænebakker, der flere steder afbrydes af en række dale, der skærer sig ind i skrænten. Dalene beskrives i teksten under 16/14 og 16/15, medens oplysninger om kyststrækningen samles her. Tidligere, omkring 1970, er der på strækningen fundet de salttålende planter strand-trehage, strandarve, strandgåsefod, strand-mælde, strandsennep og strand-vejbred. Derudover kan nævnes glanskapslet siv, tudse-siv, kruset skræppe, snerle-pileurt, hejrenæb, stinkende storkenæb, almindelig sct. hansurt, almindelig løvefod, almindelig agermåne, bugtet kløver, rundbælg, humle-sneglebælg, angelik og gul okseøje, der alle nævnes af Smedman (1970, upubl.). Specielt nævnes kan æselfoder, der er fundet på den vestlige del af stræk-ningen mellem de to dale Tjørndal og Karbækdal.

Vegetationstyper: kystskrænt.

16/9-2. KARBÆK DAL er en mindre tunneldal øst for Østerbold. De nogle steder ret stejle skrænter består dels af kratbevoksning og dels af endnu åbne overdrevsarealer. I bunden af dalen ligger et med vandløb, der har udløb i Lim-fjorden. Fra Smedman foreligger enkelte floristiske oplysninger (Smedman, 1970, upubl.). Således kendes almindelig mælkeurt, lav tidsel og maj-gøgeurt fra lokaliteten. Nævnes kan også skov-jordbær, storblomstret kodriver, fladkravet kodriver, knoldet brunrod og nælde-klokke, der generelt ikke er almindelig i Vestjylland (efter Hansen, 1984). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: krat, overdrev.

16/9-3. TJØRN DAL er en mindre tunneldal vest for Østerbold, som nævnt ovenfor. I bunden af dalen løber et mindre vandløb med udløb i Limfjorden. Skrænterne er bevokset med selvsået krat, men delvis åbne overdrevsarealer forekommer også. Fra Smedman (1970, upubl.) foreligger enkelte floristiske oplysninger i forbindelse med hans gennemgang af en række planters udbredelse i distriktet (distrikt 16). Nærmere botaniske oplysninger fra Tjørndal er således ønskelige. Efter Smedmans oplysninger kendes vinget perikon fra lokaliteten. I øvrigt kan nævnes almindelig mangeløv, dynd-padderok, almindelig mjødurt, angelik, kær-svovlrod, storblomstret kodriver, kær-galterod, nælde-klokke, almindelig knopurt, stor knopurt og bakketidsel. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: krat, overdrev.

16/9-4. ØSTERGÅRDE DAL. Med udspring lidt nord for Nørre Nissum ligger et mindre vandløb, der løber ud i Nissum Bredning ved Østergårde. Dalen benævnes af Smedman (1970, upubl.) Østergårddal. Nærmest Nissum Bredning er dalskråningen overvejende bevokset med skov. Smedman angiver fladkravet kodriver fra lokaliteten, men ellers mangler botaniske oplysninger. Nærmere botaniske oplysninger er således ønskelige.

Vegetationstyper: krat, overdrev.

Lokalitetskoder:
Kabbel-Kamstrup + K II s
Karbækdal + S-E-V II s
Tjørndal + S-E-V II s
Østergårde Dal + S-E-V III s

Botanisk vurdering:
Den botaniske vurdering er foretaget på grundlag af ældre oplysninger og kan derfor være uaktuel.

Kilder:9, 32, 410

16/10 GRISETÅ ODDE

GRISETÅ ODDE, ODDESUND

16/10. GRISETÅ ODDE. Fra strandvoldene på Grisetå Odde kendes strand-limurt (Hansen & Pedersen, 1959). Nyere botaniske oplysninger fra stranden er ønskelige.

Vegetationstyper: strandvold.

Lokalitetskode:
Grisetå Odde + K III -

Kilder:84, 95, 234

16/11 KLOVIG (VENØ-NORD)

NØRSKOV VIG

Under 16/11 Klovig beskrives øens nordlige naturområde, de øvrige lokaliteter beskrives under 16/18 VENØ, som dækker Venøs midterste del, og 16/25 STRUER, hvorunder Venøs sydende beskrives.

Venøs flora er grundigt undersøgt af botanikerne Benjamin og Hans Øllgaard i 1965, men er ikke undersøgt siden.

16/11-1. NØRSKOV VIG (inklusive Risbjerg, Thorsodde, Øster Nørskov, Østersøre) i Venøs nordende omfatter naturlokaliteter som strand, strandeng, strandsøer og strandoverdrev. På området er der i 60'erne fundet de mindre almindelige arter strand-firling, vandportulak, liden tusindgylden, strand-tusindgylden, liden tvetand, hvid snerre, liden museurt og udspærret annelgræs. Desuden kan nævnes fliget vejbred (Øllgaard, 1965). Nyere, botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: strandeng.

Lokalitetskode:
Nørskov Vig + H-K - s

Kilder: 22, 433

16/12 FERRING SØ

FERRING SØ, FERRING KIRKE

16/12-1. FERRING SØ, der er på 320 ha, er opstået som strandsø. Søen er undersøgt af Ringkjøbing Amtskommune i 1978 og i 1987 og var på daværende tidspunkter stærkt eutrofieret. Bredvegetationen domineres af tagrør, som på den nordlige og sydlige bred danner en sammenhængende bevoksning. Tilstedeværelsen af planter som strand-trehage, harril og blågrøn kogleaks vidner om den kystnære beliggenhed. Fra lokaliteten kendes de mindre almindelige arter strand-snerle, kødfarvet gøgeurt, fåblomstret kogleaks, høst-star og det temmelig sjældne græs tandet sødgræs. I 1982 blev der fundet ca. 100 eksemplarer af den sjældne strand-snerle på indersiden af landtangen til Vesterhavet. Tidligere kendt fra Ferring Sø er pilledrager (Møller & Ostenfeldt, 1902).

Vegetationstyper: sø.

Højere planter: rørsump
1980. *Urter*: eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, gåse-potentil, vand-mynte, stor skjaller, kær-snerre, ager-svinemælk, vandnavle og muse-vikke. *Græsagtige planter*: rørgræs, glanskapslet siv, knop-siv, almindelig sumpstrå og tagrør.

Alger 1987:
Blågrønalger: Aphanothece clathrata, Microcystis incerta, Lyngbya cortorta, Oscilitoria planctonica, Anabaena affinis, Phanazomenon flos-aquae, Gomphosphaeria pusilla, Merismopedia tenuissima, Synococcus spp., Chroococcus limneticus, Microcystis aeruginosa, Mirocystis sp., Anabeanopsis arnoldi, Nodularia spumigena og Pseudoanabaea sp.. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Rhodomonas lacustris. *Furealger*: Gymnodinium sp.. *Gulalger*: Ochromonas/Chrysamoeba. *Kiselalger*: Stephanodiscus hantzschii, Cyclotella sp., Chaetoceros gracialis/ceratosporum muellerii, Synedra affinis, Amhpiprora sp., Diatoma elongatum/vulgare, Cymatopleura elleptica, Nitzschia closterium/ longissima. *Øjealger*: Euglena sp., Phacus sp. *Grønalger*: Monorphidium contortum, Chlorella sp., Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Rahidiopsis subcapitata, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus intermedius, Scendesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricuada, Scenedesmus spinosus, Tetraedron trigonum, Kirchneriella microscopica, Lagerheimia subsalsa, Golenkinia radiata, Ankistrodesmus falcatus, Pediastrum kawraiskyii, Actinastum hantzschii, Botryococcus braunii, Dictyospharium primarium, Dictyospharium tetrachotonium, Scenedesmus armatus, Tetrastrum triangulare, Treubaria planctonia.

Botaniske oplysninger fra Ferring Strand og fra vådområdet Sylten, der ligger mellem Ferring og Ferring Strand, foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

16/12-2. FERRING KIRKE. Fra morænelersskrænterne ud til Vesterhavet ved kirken foreligger botaniske oplysninger fra 1980. Skrænter eroderes hele tiden, og som følge heraf er der kun en sparsomt vegetationsdække.

Vegetationstyper: kystskrænt.

Højere planter:
1980. *Urter*: følfod, strand-kamille, jordbær-kløver, almindelig røllike, bidende stenurt, kær-tidsel, fliget vejbred, strand-vejbred. *Græsagtige planter*: strand-hjælme og eng-rapgræs.

Lokalitetskode:

Ferring Sø	+ V II s
Ferring Kirke	+ E III r

Botanisk vurdering:
Ferring Sø:
2. Sjældnere planter: strand-snerle og tandet sødgræs.

Kilder: 22, 32, 89, 131, 144, 152, 186, 204, 205k, 234, 275, 290, 291

16/13 HOVE

Området vest for Lemvig i omegnen af Hove rummer ingen større naturtyper, men en række mindre søer. Botaniske oplysninger herfra foreligger ikke og er derfor ønskelige.

16/14 LEMVIG

HELDUM BÆK, HORN SØ, KABBEL, LEMVIG, LEMVIG SØ, TANNEBÆKDAL, VINKELHAGE

16/14-1. HORN SØ er en fladvandet 1,25 meter dyb sø på 28 ha. Søen er dannet ved et afspærringsforland fra Lem Vig, hvortil den har udløb, der er reguleret med sluse. Omgivelserne består af åbne arealer. Der er udviklet en smal rørsump omkring søen, som domineres af henholdsvis tagrør og strand-kogleaks. Tilstedeværelsen af salttålende arter på søens østlige bred, som f.eks. sandkryb, strand-asters og harril, viser, at søen er saltvandspåvirket.

I rørsumpen op til Horn Sø er der fundet almindelig mjødurt, bukkeblad, eng-kabbeleje, fliget brøndsel, fløjlsgræs, følfod, gåse-potentil, håret dueurt, knæbøjet rævehale, kragefod, kryb-hvene, kær-dueurt, kær-galtetand, kær-snerre, liden andemad, lav ranunkel, lyse-siv, manna-sødgræs, mose-bunke, bidende pileurt, rød svingel, rørgræs, angelik, sideskærm, sump-forglemmigej, sump-kællingetand, sværtevæld, tagrør, tigger-ranunkel, trævlekrone, tudse-siv, tykbladet ærenpris, vand-pileurt, vand-skræppe, kruset skræppe, vand-mynte og vejbred-skeblad (Gravesen, 1980).

Horn Sø er næringsrig, spildevandspåvirket og let brakvandspåvirket, med et individrigt algesamfund, der er domineret af næringskrævende arter. De chlorococale grønalger, der typisk findes i næringsrige søer i større mængder, er den gruppe, der dominerer i søen såvel hvad angår antallet af arter som antallet af individer. De mest fremtrædende arter er grønalgerne Chlorella, Dictyosphaerium subsolitarium og Monoraphidium contortum, blågrønalgerne Oscillatoria limnetica og Gomphosphaeria pusilla samt kiselalgen Nitzschia acicularis. Der er ikke fundes nogen rentvandsarter i søen.

Vegetationstyper: sø.

16/14-2. KABBEL udgør en blandet løvbevoksning nordøst for Lemvig. Skoven indgår som en del af en større udsigtsfredning af den bakkede randmoræne på østsiden af Lem Vig Fjord. Kabbel er omtalt som egekrat hos Dalgas (1884), Petersen (1906) og Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Emsholm (1982, upubl.). Skoven ligger omkring en mindre tunneldal syd for gården af samme navn. Jordbunden er overvejende fugtig og leret. I kløfterne løber en række mindre vand-løb. Skovbevoksningen domineres af ask og skov-elm med indslag af småbladet lind. Partier med hassel forekommer også. Skovbunden domineres af rams-løg og er i øvrigt meget mosrig. Fra skoven kendes skælrod og desmerurt, der er sjældne i Vestjylland. Desuden kendes den temmelig sjældne mos furehætte (Orthotrichum pulchellum), der vokser i løvskov. Fra skoven er endvidere angivet kornet stenbræk, tre kodriverarter: storblomstret kodriver, fladkravet kodriver og hulkravet kodriver, almindelig bingelurt, dunet steffensurt, skov-galtetand, nælde-klokke, firblad, skov-løg, vild løg og almindelig guldstjerne.

Vegetationstyper: løvskov.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, skov-elm, bøg, hassel, lind, grå-pil, ahorn, aks, kastanje, almindelig hyld, kvalkved, ribs og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, lav ranunkel, eng-kabbeleje, stor nælde, feber-nellikerod, dag-pragtstjerne, stinkende storkenæb, skov-storkenæb, vild kørvel, almindelig bingelurt, skov-galtetand, tykbladet ærenpris, desmerurt, kantet konval, rams-løg. *Græsagtige planter*: akselblomstret star, art af rapgræs, almindelig kvik.

Svampe:
1982. Psilocybe coprophila, Conocybe sp., Bolbitius vitellinus, Galerina sp., Tubaria furfuracea, Flammulaster granulosa, Crepidotus sp., Entoloma araneosum, Entoloma sp., Exidia glandulosa, Trichia decipiens, Lycogala epidendron, Scutellinia scutellata, Mollisia sp., Dasyscyphus sp., Xylaria longipes, Hypoxylon fuscum, Nectria cinnabarina, Polyporus squamosus, Mycena galericulata, Mycena speirea var. tenuistipes, Mycena acicula, Marasmius rotula, Pluteus atricapillus, Coprinus sp., Psathyrella sp., Psathyrella candolleana, Anellaria semiovata, Panaeolus sphinctrinus, Panaeolus spp. (Elborne, 1982).

16/14-3. LEMVIG. På vejen mellem Lemvig og Kabbel findes tidligere oplysninger om et mindre væld, der var beliggende på en leret skrænt (Bøcher & Sandermann-Olsen, 1960). På daværende tidspunkt fandtes blandt andet elfenbens-padderok,

fladkravet kodriver, dunet dueurt, følfod og blågrå siv på skrænten. Det er uvist om lokaliteten stadig eksisterer.

16/14-4. LEMVIG SØ. Søens vandareal er 17 ha. Den er på sit dybeste sted 3,7 meter, medens middeldybden er 2,3 meter. Der er relativt stor vandudskiftning i søen, som ligger i læ af omkringliggende bebyggelse og bakker. Oplysninger om søens vegetation af højere planter kendes ikke (Ringkjøbing Amtskommune, 1978).

Algesamfundet i Lemvig Sø er meget arts- og individrigt. I alt kendes 73 arter af planktonalger fra søen. Små hurtigvoksende og næringskrævende chloraococcale grønalger og centriske kiselalger dominerer, hvilket er karakterisk for en lavvandet, næringsrig sø. Artsammensætningen af algesamfundet og den store artsrigdom er karakteristisk for en naturlig næringsrig sø. Til gengæld viser de store algemængder af enkeltarter, den lave sigtedybde og høje niveauer for næringssalte, at søen er påvirket i næringsrig retning. Der kendes syv arter fra rentvandsgrupperne gulalger, gulgrønalger og desmediacéer, men de er ikke særlig talrige.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece clathrata, Gomphosphaeria pusilla, Merismopedia tenuissima, Microcystis aeruginosa og Anabaena flos-aquae. *Rekylalger*: Cryptomonas spp., Rhodomonas lacustris og Katablepharis ovalis. *Furealger*: Peridinium sp. og Gymnodinium sp.. *Gulalger*: Synura sp. og Chrysamoeba sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica og Isthmochloron lobulatum. Prymnesiophyceae: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Stephanodiscus hantzschii, Stephanodiscus rotula, Cyclotella sp., Asterionella formosa, Nitzschia sp., Synedra ulna, Diatoma elongatum, Fragilaria construens og Nitzschia acicularis. *Øjealger*: Euglena sp. og Trachelomonas sp. *Grønalger*: Actinastrum hantzschii, Chlamydomonas sp., Chlorella sp., Closteriopsis acicularis, Closterium limneticum, Coelastrum astroideum, Dichotomococcus curvatus, Dictyosphaerium subsolitarium, Dictyosphaerium pulchellum, Elakatothrix genevensis, Eutetramorus fottii, Kirchneriella contorta, Koliella longiseta, Lagerheimia subsalsa, Monoraphidium contortum, Monraphidium minutum, Monoraphidium sp., Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Quadricoccus ellipticus, Scenedesmus acutus, Scendesmus acuminatus, Scenedesmus armatus, Scenedesmus bicaudatus, Scenedesmus ecornis, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus linearis, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus sp., Schroederia cfr. nitzschioides, Staurastrum tetracerum, Staurastrum sp., Tetraedron caudatum, Tetraedron incus, Tetraedron trigonum, Tetraedron minimum, Tetrastrum staurogeniaeforme og Treubaria triappendiculata.

16/14-5. TANNEBÆK DAL. Med munding ud til fjordens østside, Lem Vig, ligger en mindre tunneldal nord for byen. Dalen omtales af Smedman (1970, upubl.) som Tannebæk Dal. Fra Smedman foreligger enkelte floristiske oplysninger i forbindelse med hans systematiske gennemgang af en række planters udbredelse i distriktet (distrikt 16). Nærmere botaniske oplysninger fra Tannebæk Dal er således ønskelige. Efter Smedmans oplysninger kendes således to arter af gøgeurt: maj-gøgert og plettet gøgeurt fra stedet; nævnes kan også skov-jordbær, forskelligfarvet forglemmigej, vand-mynte, krybende læbeløs og nyrebladet tvetand, der ikke er almindelige i Vestjylland. Nyere, botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: krat, overdrev, kær.

Højere planter:
1982. Angelik, almindelig agermåne, almindelig pimpinelle, almindelig kamgræs, blåhat, djævelsbid, almindelig brunelle, blå-klokke, tormentil, høst-borst, eng-rottehale, fløjlsgræs, mark-krageklo, almindelig løvefod, håret høgeurt, hvas randfrø, bukkeblad, kragefod, følfod, fåre-svingel, almindelig mælkeurt og manna-sødgræs.

16/14-6. VINKELHAGE. En stor del af forlandet på Vinkelhage optages af campingpladsen. På den øvrige del af området ind mod den gamle littorinaskrænt dækkes området af krat af grå-pil og tagrørsbevoksninger med indslag af angilik, gederams og lådden dueurt. På selve skrænten er der spredte buske og krat.

Vegetationstyper: krat, rørsump.

Højere planter: kystskrænt
Træer og buske: ask, brombær, bøg, grå-pil, art af rose, selje-røn, slåen, engriflet hvidtjørn. *Græsser og urter*: almindelig

pimpinelle, almindelig røllike, angelik, blåhat, burre-snerre, bølget bunke, djævelsbid, fløjlsgræs, hedelyng, kær-tidsel, læge-ærenpris, lådden dueurt, stor knopurt, stor nælde, tormentil, almindelig torskemund og vild kørvel (Gravesen, 1980).

16/14-7. HELDUM BÆK har udløb i Horn Sø. Der er tale om et mindre vandløb med et kanaliseret og grøfteagtigt forløb. Vandløbsbunden er leret og overlejret af slam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1999. *Vandplanter*: manna-sødgræs, sideskærm, tykbladet ærenpris og lådden dueurt.

Fra Lemvig Sø samt fra en række mindre søer, der ligger sydvest for byen kendes nærmere botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige. Tilsvarende gælder for eventuelt tilbageværende overdrevsarealer i det kuperede terræn sydøst for byen.

Lokalitetskoder:

Heldum Bæk	++ V III r
Horn Sø	+ V II s
Kabbel	++ S II r
Lemvig	+ V IV s
Lemvig Sø	+ V III r
Tannebæk Dal	++ V-E II s
Vinkelhage	++ E III r

Botanisk vurdering:
Horn Sø:
4. Rentvandsindikatorer: ingen.

Kabbel:
2. Sjældnere planter: *Mosser:* furehætte (Orthotrichum pulchum). *Højere planter:* skælrod.
3. Lokalt sjældnere planter: desmerurt.

Lemvig Sø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger:* Synura sp., Chrysamoeba sp., Goniochloris mutica. *Gulgrønalger*: Isthmochloron lobulatum. *Grønalger - Desmidiacéer:* Closterium limneticum, Staurastrum tetracerum og Staurastrum sp.

Tannebæk Dal:
3. Lokalt sjældnere planter: hvas randfrø.

Kilder:22, 32, 34, 46, 95, 96, 132, 137, 173, 178, 196a, 202, 205u, 207, 234, 271a, 272, 275, 303, 306, 323, 410

16/15 NISSUM

FENSKÆR, KONGSGÅRD DAL

Kyststrækningen langs Nissum Bredning fra Kabbel Hage til Kam-strup gennemskæres af en række tunneldale af varierende længde.

16/15-1. KONGSGAARD DAL. Nord for gården Kongsgaard i den østlige udkant af Nørre Nissum ligger endnu en tunneldal, der strækker sig ud mod Nissum Bredning. Store dele af skrænten er bevokset med kratskov, men delvis åbne overdrevsarealer forekommer også på dele af strækningen. Enkelte floristiske oplysninger findes hos Smedman (1970, upubl.), således kendes almindelig mælkeurt og to arter af gøgeurt, maj-gøgeurt og plettet gøgeurt fra lokaliteten. Nævnes kan også knold-ranunkel, storblomstret kodriver, fladkravet kodriver og krybende læbeløs. Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: krat, overdrev, kær.

Lokalitetskode:
Kongsgaard Dal + S-E-V II s

Kilder:9, 32, 410

16/16 REMMER STRAND

ARDAL BAKKER, BJERRUM BAKKER, BYSKOV DAL, KLOSTERMØLLE Å, REMMER STRAND, TANGSGÅRD, ÅMØLLE,

Terrænet øst for Nissum Seminarieby er efter vestjyske forhold meget kuperet og rummer blandt andet Ardal Bakker og Bjerrum Bakker. Mellem de to nævnte bakkeområder ligger endvidere Byskov Dal. Desuden omtales det fredede område Åmølle, ligesom der er en separat beskrivelse af egekrattet Tangsgård, der indgår som en del af Åmølle-fredningen.

16/16-1. ARDAL BAKKER består af et kuperet terræn med stejle skråninger øst for Nissum By. Området ligger tæt op af landevejen ca. midtvejs mellem Nissum og Kamstrup. Det meste af skråningerne er i dag bevokset med skov, men delvis åbne overdrevsarealer forekommer stadig. Floristiske oplysninger findes fra 1970 hos Smedman (1970, upubl.). Oplysningerne er ikke fuldstændige og nærmere botaniske oplysninger fra Ardal Bakker er derfor ønskelige. Fra Smedmans oversigt over planternes udbredelse i distriktet kan nævnes: kornet stenbræk, stor knopurt og æselfoder. Endvidere er der fundet: kantet perikon, almindelig stedmoderblomst, sølv-potentil, gyvel, almindelig kællingetand, bugtet kløver, krat-fladbælg, gederams, engelskgræs, glat ærenpris, strand-vejbred, blåhat, blå-klokke, blåmunke, høst-borst, kruset tidsel, ager-tidsel, horse-tidsel og græsserne knæbøjet rævehale, vellugtende gulaks og fløjlsgræs.

Vegetationstyper: krat, overdrev.

16/16-2. BJERRUM BAKKER. I det kuperede terræn omkring Bjerrum ligger en række småskove. Fra området er der tidligere fundet fladkravet kodriver (Smedman, 1970, upubl.). Nærmere botaniske oplysninger fra eventuelt tilbageværende overdrev i området er ønskelige.

Vegetationstyper: løvskov.

16/16-3. BYSKOV DAL. Med udspring lidt syd for Byskov og udspring i Nissum Bredning nord for landevejen ved

Kamstrup Røn løber et mindre vandløb. Dalen omkring vandløbet benævnes af Smedman (1970, upubl.) Byskovdal. Efter Smedmans oplysninger er der fundet engblomme samt eng-kabbeleje og bukkeblad i dalen. Nærmere botaniske oplysninger fra området er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

16/16-4. TANGSGÅRD. På den gamle kystskrænt syd for kystvejen Struer-Lemvig ligger en gammel egebevoksning. Den aflange bevoksning dækker i alt 3 ha og indgår som en del af Åmølle-fredningen fra 1972, der i alt omfatter 29 ha. Oplysninger om Tangsgård, der er beskrevet som egekrat, findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I ældre litteratur er bevoksningen omtalt hos Dalgas (1884) og Petersen (1906). Bevoksningen bestod i begyndelsen af dette århundrede af ege på omkring 8 meter med underskov af tjørn og hassel. I dag har bevoksningen karakter af skov med rette, høje ege. Der er en god jordbund, hvilket også afspejles i bundfloraen.

Karakteristik:
Beliggenhed: kystskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: ældre højstammede ege
Underskov: -
Opvækst: -
Bundvegetation: rams-løg, majblomst, liljekonval og hvid anemone
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, dag-pragtstjerne, skovstjerne, feber-nellikerod, gederams, skovsyre, stinkende storkenæb, angelik, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, rams-løg, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs og bølget bunke.

16/16-5. ÅMØLLE. Fra Åmølle-området som helhed findes floristiske oplysninger hos Smedman (1970, upubl.) i form af en samlet artsliste på 120 højere planter. Hvorvidt oplysningerne begrænser sig til selve fredningen er uvist. Fra Åmølle kendes således maj-gøgeurt. Desuden forekommer knold-ranunkel, kornet stenbræk, fladkravet kodriver og vandkarse. Fra Smedmans liste kan i øvrigt nævnes trævlekrone, eng-kabbeleje, vorterod, engkarse, eng-nellikerod og almindelig mjødurt, eng-skjaller og lyse-siv, der er typiske vådbundsarter. Af den tørre bunds arter kan nævnes blæresmælde, prikbladet perikon, ager-stedmoderblomst, bidende stenurt, almindelig løvefod, tormentil, sølv-potentil, rundbæld, humle-sneglebælg, vild gulerod, engelskgræs, almindelig brunelle, almindelig torskemund, strandgåsefod, hvidmelet gåsefod, strand-mælde, strandsennep, gåse-potentil og strand-vejbred, hvid snerre, gul snerre, blåhat, blåmunke, blå-klokke, håret høgeurt, rejnfan, almindelig brandbæger, almindelig gyldenris og almindelig røllike. Som et af de få skovområder i distrikt 16 findes rams-løg i Åmølle. Den er derudover kendt fra Kabbel Skov, Tangsgård og Trælborg Dal. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev, løvskov, strand, strandeng m.fl.

Højere planter:
1970. *Træer og buske*: rød-gran, hvid-gran, dun-birk, vorte-birk, hassel, stilkeg, grå-pil, ask og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, ørnebregne, smalbladet mangeløv, ager-padderok, almindlig guldstjerne, rams-løg, stor konval, majblomst, maj-gøgeurt, stor nælde, rødknæ, kruset skræppe, vej-pileurt, vand-pileurt, skarpbladet fladstjerne, almindelig fuglegræs, almindelig hønsetarm, dag-pragtstjerne, trævlekrone, blæresmælde, strandgåsefod, hvidmelet gåsefod, strand-mælde, strandarve, eng-kabbeleje, hvid anemone, vorterod, knold-ranunkel, bidende ranunkel, lav ranunkel, hyrdetaske,

strandsennep, vår-gæslingeblomst, ager-sennep, engkarse, vandkarse, ager-kål, stinkende storkenæb, hejrenæb, prikbladet perikon, krat-viol, almindelig stedmoderblomst, ager-stedmoderblomst, bidende stenurt, kornet stenbræk, almindelig løvefod, eng-nellikerod, feber-nellikerod, almindelig mjødurt, tormentil, sølv-potentil, gåse-potentil, almindelig kællingetand, rød-kløver, rundbælg, krat-fladbælg, humle-sneglebælg, gederams, vild gulerod, vild kørvel, rød arve, skovstjerne, fladkravet kodriver, engelskgræs, eng-forglemmigej, mark-forglemmigej, krumhals, døvnælde, rød tvetand, almindelig brunelle, almindelig torskemund, tveskægget ærenpris, glat ærenpris, eng-skjaller, almindelig kohvede, glat vejbred, strand-vejbred, lancet-vejbred, hvid snerre, gul snerre, burre-snerre, blåhat, blå-klokke, haremad, mælkebøtte, håret høgeurt, ager-tidsel, horse-tidsel, rejnfan, almindelig brandbæger, tusindfryd, almindelig gyldenris, almindelig røllike, lugtløs kamille, ager-gåseurt og følfod. *Græsagtige planter*: almindelig rajgræs, almindelig kvik, eng-rævehale, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hundegræs, tidlig dværgbunk, enårig rapgræs, almindelig rapgræs, lyse-siv, mark-frytle.

16/16-6. KLOSTERMØLLE Å. Vandløbet er beskrevet på strækningen fra Lille Krogsgård til Lemvig-Struer-vejen. En del af vandløbet er rørlagt, den øvrige del af vandløbet har et kanaliseret forløb. Vandløbsbunden består af ler med spredte forekomster af grus (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. Vandplanter: kruset vandaks og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Ardal Bakker	+ S-E III r
Bjerrum Bakker	+ S - III r
Byskov Dal	+ E - III r
Tangsgård	++ S II r
Åmølle	+ V II s

Botanisk vurdering:
Tangsgård:
3. Lokalt sjældnere planter: rams-løg.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 190, 205u, 275, 410

16/17 HUMLUM

GIBBEL NÆS, PALLISGÅRD HUSE, RESEN KÆR, *SUNDKÆR*, TOFTUM BJERGE, *VEJBJERG*

16/17-1. RESEN KÆR. På de tilbageværende vådbundsarealer vest for Resen Kær Å er der omkring 1970 fundet maj-gøgeurt (Smedman, 1970, upubl.).

16/17-2. TOFTUM BJERGE. I alt er 20 ha af det 50 meter høje kystskrænter og ovenforliggende overdrevsarealer fredet. Toftum Bjerge er en velkendt overdrevslokalitet, som fortsat udnyttes til græsning. På lokaliteten findes en meget veludviklet svampeflora, der er karakteristisk for sandede overdrev og der er bl.a. i begyndelsen af 1980'erne gjort interessante svampefund. Nyere, botaniske oplysninger foreligger ikke og er derfor ønskelige selv om lokaliteten ikke skønnes at have

ændret sig væsentlig i de senere år.

Vegetationstyper: overdrev.

Svampe:
Fra svampefloraen kan nævnes brunpudret snyltehat (Asterophora lycoperdoides), køllestokket tragthat (Clitocybe clavipes), grå slimslør (Gomphidius glutinosus) samt overdrevsarterne gul vokshat (Hygrocybe chlorophana), cinnober-vokshat (Hygrocybe coccinea), kegle-vokshat (Hygrocybe conica), mønje-vokshat (Hygrocybe miniata), eng-vokshat (Hygrocybe pratensis), papegøje-vokshat (Hygrocybe psitacina), skarlagen-vokshat (Hygrocybe punicea), snehvid vokshat (Hygrocybe virginea) og eng-nonnehat (Dermoloma cuneifolium) (Jensen, upubl.).

1982. Puppe-snyltekølle (Cordyceps militaris), slimet vokshat (Hygrocybe unguinosa), skarlagen-vokshat (Hygrocybe punicea), cinnober-vokshat (Hygrocybe coccinea), gul vokshat (Hygrocybe chlorophana), eng-vokshat (Camarophyllus pratensis), snehvid vokshat (Camarophyllus niveus) og Inonotus hippophaecola (Elborne, 1982).

Lokalitetskoder:

Resen Kær	- V - s
Toftum Bjerge	+ E II r

Botanisk vurdering:
Toftum Bjerge:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: skarlagen-vokshat.

Kilder:271a, 422a

16/18 VENØ

ARKBJERG, FIRBJERGE, FORSTOV BAKKE, HYLBJERG HØJ, RØNKÆR, SORTHØJ, STENKAST HEDE, SØNDERSKOV, VEJSBJERG GÅRDE, VENEBY KÆR

Herunder omtales naturlokaliteter på det meste af øen Venø undtagen fra den nordligste og sydligste del, der er omtalt under 16/11 og 16/25. Omtalt er Forstov Bakke og Firbjerge, der udgør en del af den gamle klintprofil langs Venøs vestlige kyststrækning. Hede- og overdrevslokaliteter er endvidere beskrevet fra de tre mindre højdepunkter Sorthøj, Hyldbjerg Høj og Arkbjerg, der alle ligger på øens østside. Fra højdepunktet Stodbjerg på øens vestside omtales Sønderskov. Desuden omtales en række mindre kærlokaliteter Vejbjerg Gårde, Rønkær og Veneby Kær, der alle ligger vest for byen.

16/18-1. ARKBJERG. Fra overdrev omkring det mindre højdepunkt Arkbjerg tæt ved Venø Bugt kendes blandt andet småfrugtet dværgløvefod og bakke-nellike. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev.

16/18-2. FIRBJERGE. I området omkring højdedraget Firbjerge syd for Venø By, overfor stranden, ligger en ca. 2 km lang kystskrænt, som begynder syd for byen. Området omfatter natur-lokaliteter som strand, overdrev, hede og skov. På stranden er der tidligere fundet hornskulpe, der er optaget på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). På det øvrige område

er der tidligere angivet de mindre almindelige arter knudearve, bredbægret ensian, eng-ensian og fåblomstret kogleaks. Fra overdrevsarealerne kan desuden nævnes mark-hindeknæ, vild hør og tusindfrø. Fra vådbundsarealerne kan nævnes kragefod, eng-troldurt og benbræk (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: overdrev, hede, skov.

16/18-3. FORSTOV BAKKE. Omkring højdepunktet Forstov Bakke ligger skov (nåleplantage), tre heder samt overdrev på kystskrænten overfor stranden. Området har været voksested for de mindre almindelige arter smuk perikon og lav skorsoner. Fra hedearealerne kan desuden nævnes ene, skovstjerne og majblomst. Hvid anemone er ligeledes nævnt fra området (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: hede, overdrev, skov.

16/18-4. HYLDBJERG HØJ. Fra overdrevet på de stejle skråninger og skrænter omkring højdepunktet Hyldbjerg Høj øst for byen Venø er der tidligere fundet syl-firling, smuk perikon, vår-vikke, liden tvetand, liden museurt og bakketidsel. Heraf er syl-firling temmelig sjælden. Desuden kan nævnes kornet stenbræk, bakke-nellike og naturaliserede arter som have-malurt, småfrugtet dværgulvefod, glat ærenpris og grøn høgeskæg (Øllgaard, 1965, upubl.). Det er sandsynligt, at en række af de nævnte arter kan genfindes i dag.

Vegetationstyper: overdrev.

16/18-5. RØNKÆR. Nord for havnen og vest for Venø By lå tidligere øens største moseområde. I Rønkær er der tidligere fundet de mindre almindelige arter slangetunge, tigger-ranunkel, bredbægret ensian, liden tusindgylden, strand-tusindgylden, smalbladet vandstjerne, storfrugtet vandstjerne, rødbrun kogleaks og dværg-star (Øllgaard, 1965, upubl.). Områdets status kendes ikke i dag. Nyere botaniske oplysninger er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

16/18-6. SORTHØJ omfatter en mindre hede og en skov (nålebeplantning) op til Venø Bugt. Fra heden kendes lav skorsoner, vestlig tue-kogleaks og bjerg-rørhvene (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: hede, nåleskov.

16/18-7. STENKAST HEDE omkring højdepunktet Stenkast, øst for Forstov Bakke har været voksested for de mindre almindelige arter guldblomme og lav skorsoner (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: overdrev.

16/18-8. SØNDERSKOV. Ved gården Sønderskov i Venøs sydende ligger dels overdrev omkring højdepunktet Stodbjerg, dels nogle vådbundsarealer. På området er der tidligere fundet kronløs firling, stribet kløver og kløftet storkenæb. Fra overdrevsarealerne kan i øvrigt nævnes lyng-øjentrøst og kornet stenbræk. Fra våd-bundsarealerne kan nævnes trævlekrone, kær-galtetand, svømmende vandaks, aflangbladet vandaks, grenet pindsvineknop og enkelt pindsvineknop (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: kær, overdrev.

16/18-9. VEJSBJERG GÅRDE. Mosearealerne øst for Vejsbjerg Gårde er undersøgt i 1965. De udgør resterne af det tidligere store moseområde på øens vestside, som også Rønkær og Veneby Kær udgjorde en del af (se beskrivelserne heraf). Planter som smalbladet kæruld og især bredbladet dunhammer og liden andemad, viser, at området har haft meget fugtige

partier eller åbne vandflader, sandsynligvis efter tørvegravning. Fra området kan i øvrigt nævnes rundbladet soldug og klokke-ensian samt kragefod, glat dueurt, vandnavle, mose-troldurt, kær-galtetand og hunde-hvene (Øllgaard, 1965, upubl.).

Vegetationstyper: kær.

16/18-10. VENEBY KÆR ligger mellem bebyggelsen ved havnen og kirken. Planter som vandspir, smalbladet vandstjerne, aflangbladet vandaks, almindelig sumpstrå, smalbladet kæruld, næb-star og liden andemad vidner om, at området rummer åbne vandflader eller meget fugtige partier f.eks. i form af grøfter og gamle tørvegrave. Mosevegetationens artssammensætning med rundbladet soldug, klokke-ensian samt engkarse, kragefod, glat dueurt, mose-troldurt og hunde-hvene viser, at der er tale om relativt næringsfattige mosearealer, hvoraf dele tidligere har været inddraget til græsning (Øllgaard, 1965).

Vegetationstyper: kær.

VENØ.

Højere planter: samlet liste.
1990. *Træer og buske*: hvid-gran, ahorn, navr. *Urter*: almindelig røllike, nyse-røllike, angelik, skov-løg, skvalderkål, krumhals, ager-gåseurt, rundbælg, almindelig akeleje, ager-gåseurt, gåsemad, almindelig markarve, vild kørvel, liden burre, engelskgræs, peberrod, grå-bynke, have-malurt, asparges, spyd-mælde, strand-mælde, almindelig vinterkarse, bellis, nikkende brøndsel, kambregne, raps, strandsennep, hedelyng, blå-klokke, hyrdetaske, bakketidsel, kornblomst, femhannet hønsetarm, almindelig hønsetarm, gederams, skive-kamille, ager-tidsel, kær-tidsel, horse-tidsel, læge-kokleare, dansk-kokleare, liljekonval, grøn høgeskæg, tag-høgeskæg, fingerbøl, bredbladet mangeløv, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, skavgræs (o), slangehoved, revling, glat dueurt, kær-dueurt, lodden dueurt, ager-padderok, klokkelyng, vår-gæslingeblomst, kirtel øjentrøst, spids øjentrøst, kanadisk bakkestjerne, læge-jordløg, hamp-hanekro, almindelig hanekro, skov-hanekro, lyng-snerre, liden snerre, gul snerre, burre-snerre, kær-snerre, hvid snerre, engelsk visse, farve-visse, blød hejrenæb, feber-nel-likerod, sandkryb, korsknap, sump-evighedsblomst, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, vandnavle, prikbladet perikon, kantet perikon, glat kongepen, almindelig kongepen, blåmunke, blåhat, almindelig rajgræs, almindelig kællingetand, judaspenge, mangebladet lupin, mark-frytle, mangeblomstret frytle, trævlekrone, sværtevæld, almindelig katost, blåtop, mark-forglem-migej, sump-forglemmigej, musehale, påskelilje, kattehale, sommer-rødtop, pastinak, gærde-valmue, vandportulak, eng-rottehale, knold-rottehale, tagrør, almindelig pimpinelle, lancet-vejbred, glat vejbred, strand-vejbred, enårig rapgræs, alminde-lig engelsød, fersken pileurt, snerle-pileurt, knudet pileurt, bleg pileurt, vand-pileurt, tormentil, gåse-potentil, sølv-potentil, kragefod, hulkravet kodriver, almindelig brunelle, stinkende storkenæb, lav ranunkel, tigger-ranunkel, knold-ranunkel, bidende ranunkel, boghvede, vand-skræppe, butbladet skræppe, kruset skræppe, rødknæ, almindelig syre, almindelig firling, syl-firling, sæbeurt, kveller: almindelig salturt og kortakset salturt, kornet stenbræk, sø-kogleaks, lav skorsoner, rød sct. hansurt, bidende stenurt, skov-brandbæger, vår-brandbæger, almindelig brandbæger, klæbrig brandbæger, tandbælg, strand-limurt, aften-pragtstjerne, blæresmælde, rank vejsennep, ager-sennep, kær-galtetand, græsbladet fladstjerne, almindelig fuglegræs, ager-svinemælk, mark-hindeknæ, kødet hindeknæ, djævelsbid, foder-kulsukker, almindelig spergel, mælkebøtte, flipkrave, smalbladet timian, alpe-pengeurt, bugtet kløver, rød-kløver, hvid-kløver, hare-kløver, gul kløver, skovstjerne, kær-trehage, strand-trehage, almindelig hvede, følfod, lugtløs kamille, strand-kamille, bredbladet dunhammer, småkronet gedeskæg, stor nælde, mose-bølle, krybende baldrian, tandfri vårsalat, filtbladet kongelys, liden singrøn, almindelig sted-moderblomst, ager-stedmoderblomst, eng-viol, hunde-viol, marts-viol, læge-ærenpris, glat ærenpris, mark-ærenpris, storkronet ærenpris, flerfarvet ærenpris, sand-vikke (Veronica persica x V.p. var cornensiana), muse-vikke, smalbladet vikke, Vicia villosa, tadder-vikke.

Lokalitetskoder:

Arkbjerg	+ E - s
Firbjerge	+ HSK - r
Forstov Bakke	+ HSE - r
Hyldbjerg Høj	+ E - r
Rønkær	+ V - s
Sorthøj	+ HS r
Stenkast Hede	
Sønderskov	

Vejsbjerg Gårde + Ev - s
Veneby kær + V - s

Kilder: 18, 73, 82, 95, 132, 173a, 181, 202, 207, 234, 243, 275, 409, 425b, 433

16/19 TRANS

BOVBJERG FYR

Fra området vest for Dybe, herunder vådområder op til Dybå kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

16/19. BOVBJERG FYR. Ud til Vesterhavet under fyret ligger morænelersskrænter. Herfra kendes strand-kamille, følfod, engelskgræs, muse-vikke, strand-vejbred, lancet-vejbred, fliget vejbred og almindelig rapgræs. Fra klitvegetationen kan nævnes sand-hjælme, marehalm, ager-svinemælk, rød svingel, mælkebøtte, klit-fladbælg, sand-star, almindelig røllike og ager-tidsel. Fra en lavning bag klitterne omkring åudløbet er der en lav tagrørsbevoksning. Herfra foreligger en artsliste fra 1980 (Gravesen).

Vegetationstyper: kystskrænt, rørsump.

Højere planter: tagrørsump
1980. *Urter*: kær-dueurt, almindelig kællingetand, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, sandkryb, vand-skræppe, kær-snerre, ager-svinemælk, trævlekrone, vandnavle, lancet-vejbred og muse-vikke. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, kryb-hvene, strand-kogleaks, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rød svingel og tagrør.

Lokalitetskode:
Bovbjerg ++ K-V III r

Kilder: 285

16/20 RAMME

HVESKÆR, LOMBORG

Området nord for Ramme rummer en række søer, herunder Hveskær. Botaniske oplysninger herfor foreligger ikke.

16/21 ROM

FÅRE MØLLEÅ, *KRONHEDE PLANTAGE (se 16/29)*.

Alle oplysninger fra Klosterhede Plantage samles under 16/29 nedenfor. Fra hedeområdet, der ligger syd for Rom By nord for

flyvepladsen, foreligger botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

16/21. FÅRE MØLLEÅ er beskrevet på strækningen fra Rom Kirke til Møltrup Gård. Vandløbet har her et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation på det meste af strækningen. Der er en udvikling i gang henimod et mere bugtet forløb. Vandløbsbunden består af sand, der er overlejret med store mængder slam. Den nedre del af strækningen er blevet restaureret, hvorved der er lavet et mere bugtet forløb samt udlagt sten og grus (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: tykbladet ærenpris, manna-sødgræs, bredbladet mærke, grønne trådalger og arter af græsser.

Lokalitetskode:
Fåre Mølle ++ V III r

Kilder: 205 u

16/22 FABJERG

FABJERG, SANDEMOSE

Alle oplysninger fra Klosterhede Plantage samles under 16/29 nedenfor inklusive Kærdalen, der ligger vest for Fabjerg Kirke. Trælborgdalen, der ligger op til Klostermølle Å vest for Gudum, beskrives under 16/23 nedenfor.

De lokaliteter, der er beliggende i Kronhede-Klosterhede Plantage, Kærdalen ved Flynder Å's øvre løb og Brunhededal ved Krebengårds Bæk, beskrives nærmere under 16/29 sammen med beskrivelsen af plantagen og dens lokaliteter. Her omtales alene Fabjerg.

16/22-1. FABJERG. Omkring Fabjerg findes et tidligere fund af det i dag temmelig sjældne mos Orthotrichum pulchellum.

16/22-2. SANDEMOSE (vandløb). I den nordlige del af Klosterhede Plantage ligger et mindre vandløb, der har tilløb til Flynder Å. Vandløbet har et kanaliseret forløb, der på den midterste del af strækningen er opstemmet til en dam. Der er en forholdsvis ringe fysisk variation i vandløbet, og der er en ustabil sandbund med en del forekomster af grus, der er overlejret (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: vandarve, art af vandstjerne, grenet pind-svineknop og sideskærm.

Lokalitetskoder:
Sandemose
vandløb ++ V III s

Kilder:205 u, 275, 276

16/23 GUDUM

FISKBÆK, GUDUMBRO, HVIDSTEN DAL, *KLOSTERHEDE PLANTAGE,* RESEN KÆR, TRÆLBORG DAL

Den nordøstlige del af Klosterhede Plantage og her op til Resen Hede omtales under 16/29 som en samlet beskrivelse af plantagen og dens lokaliteter. Her omtales Hvidsten Dal på strækningen af Flad Å nedstrøms Gudum/Gudumbro samt Trælborgdalen nedstrøms Gudum. Desuden omtales Resen Kær.

GUDUMBRO (ikke lokaliseret). I nærheden af Gudumbro er der tidligere fundet skov-løg, der ikke er almindelig i distrikt 16 (Hansen & Pedersen, 1959).

16/23-1. HVIDSTEN DAL. Omkring Flad Å på strækningen umiddelbart nord for Gudum ligger en udyrket dal, her benævnt Hvidstendalen. Vinkelret på dalen går en række mindre dalstrøg. Store dele af strækningerne er bevokset med nålebeplantninger. Fra lokaliteten kendes en række mindre almindelige arter: almindelig mælkeurt, maj-gøgeurt og halvgræsset vår-star. Herudover er der blandt andet fundet bukkeblad og vand-mynte, der ikke er almindelig i Vestjylland samt eng-skjaller. Disse er alle knyttet til den våde bund. Af tørbundsarterne er der fundet forskelligbladet forglemmigej, almindelig brunelle, hvid snerre, rejnfan og almindelig gyldenris. Fra den nordligste del af dalen ved Bredal desuden knold-ranunkel (Smedman, 1970, upubl.). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær, overdrev, krat.

16/23-2. TRÆLBORG DAL. Klostermølle Å udgør det øvre løb af Flad Å, der udmunder i Nissum Bredning. Omkring Klostermølle Å, opstrøms Gudum det vil sige vest for byen, ligger Trælborg Dal. På ådalsskrænten står en række mindre skovbevoksninger, men ellers består skrænten af overdrevspartier, og nedenfor skrænten ligger de vandløbsnære vådbundsarealer. Botaniske oplysninger om dalen foreligger fra 1970 i forbindelse med Smedmans gennemgang af planternes udbredelse i distrikt 16. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: skov, overdrev, kær.

Højere planter:
1970. I Trælborg Dal er der tidligere fundet en række, mindre almindelige arter, således liden vandarve, vedbend-vandranunkel, vandkarse, almindelig mælkeurt, vandrøllike, fladkravet kodriver, pyramide-læbeløs, skælrod, aks-rapunsel og guldblomme, to arter af gøgeurt: tyndakset gøgeurt og maj-gøgeurt samt halvgræsset vår-star. Af de nævnte er pyramide-læbeløs temmelig sjælden i Vestjylland. Derudover kan nævnes knold-ranunkel, krat-viol, kornet stenbræk, storblomstret kodriver samt skælrod, tyndakset gøgeurt, forskelligfarvet forglemmigej, angelik, vand-mynte, knoldet brunrod, der ikke er almindelige i Vestjylland. Udover de nævnte: vandkarse, gøgeurter, angelik og vand-mynte kan nævnes vådbundsarter som trævlekrone, nedbøjet ranunkel, eng-kabbeleje, engkarse, eng-nellikerod, glat dueurt, eng-forglemmigej, tykbladet ærenpris, mose-troldurt, kær-tidsel samt halvgræsserne almindelig star og blære-star. Blandt tørbundsarterne kan blandt andet tilføjes urterne blæresmælde, bidende ranunkel, prikbladet perikon, almindelig stedmoderblomst, ager-stedmoderblomst, almindelig løvefod, almindelig agermåne, tormentil, sølv-potentil, rød-kløver, rundbælg, lyng-vikke, muse-vikke, vild kørvel, vild gulerod, engelskgræs, almindelig brunelle, glat ærenpris, læge-ærenpris, almindelig torskemund, gul snerre, hvid snerre, blå-klokke, blåmunke, lancetbladet høgeurt, håret høgeurt, rejnfan, almindelig brandbæger, almindelig røllike og almindelig gyldenris.

1987. Tyndakset gøgeurt, knold-ranunkel, bidende ranunkel, lav ranunkel, hvid anemone, vorterod, hassel, dun-birk, bøg, skov-elm, ask, dag-pragtstjerne, liden lærkespore, skælrod, nikkende flitteraks, rams-løg, mark-frytle, storblomstret kodriver, engkarse, almindelig milturt, bellis, vellugtende gulaks, eng-kabbeleje, kornet stenbræk og almindelig guldstjerne.

16/23-3. FISKBÆK. Ved Fiskbæk ligger et mindre vandløb, der er undersøgt ca. 150 meter syd for udløbet i Klostermølle Å. Vandløbet har et kanalagtigt forløb, der er ved at udvikle sig til et mere naturligt bugtet forløb med mange høller og underskårne brinker. Vandløbsbunden er blød og ustabil med en del sandvandring (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: fladfrugtet vandstjerne og art af vandstjerne.

Lokalitetskoder:

Fiskbæk	
vandløb	++ V III s
Gudumbro	
Hvidsten Dal	+ S V e II s
Trælborg Dal	+ S-V-E II? s

Botanisk vurdering:
Trælborg Dal:
2. Sjældnere planter: pyramide-læbeløs, skælrod, aks-rapunsel, tyndakset gøgeurt og vår-star.
3. Lokalt sjældnere planter: storblomstret kodriver, liden lærkespore. 4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme, knold-ranunkel, kornet stenbræk, vår-star og forskelligfarvet forglemmigej.

Kilder:34, 95, 205 u, 254a, 410

16/24 KILEN

HUMLUM KIRKE, KÆRGÅRDS VANDMØLLE, *NØRRE KOKHOLM*, RESEN, RESENBORG PLANTAGE, RESEN BÆK

I en afsnøret fjordarm fra Struer Bugt ligger Kilen, der sammen med dens omgivelser er fredet. Op til Kilen på dennes vestside ved Resen By ligger Resenborg Plantage, der her omtales sammen med Kjærgård Mølle, som ligger i dalen omkring Bredkær Bæk, og udgør Kilens forlængelse mod sydvest. Desuden omtales et vandhul i Resen By.

16/24-1. KÆRGÅRDS VANDMØLLE. I bunden af Kilen på arealer omkring Bredkær Bæk ved Kærgård Mølle ligger nogle sumpede, for en stor del vældprægede engarealer. Op til engarealerne ligger lyngbevoksede sidekløfter.
På lokaliteten er der i 1986 fundet kambregne, engblomme, vedbend-vandranunkel, nedbøjet ranunkel, stor vandarve, vinget perikon, dusk-fredløs og græsserne tæppegræs og tandet sødgræs (Nielsen, 1986, upubl.). Endvidere kendes kødfarvet gøgeurt. Tidligere er der i damme ved møllen fundet rødlig vandaks (Hansen & Pedersen, 1959). Rødlig vandaks er optaget på rødlisten for danske højere planter (Løjtnant, 1985) og er desuden rødlistet i hele Europa.

Vegetationstyper: fattigkær, rigkær, hede

16/24-2. RESEN. Oplysninger om Resen Vandhul, der ligger nær ved skolen, findes ligeledes hos Smedman (1970, upubl.). Smedman nævner fuglemælk. Endvidere nævnes tigger-ranunkel, almindelig stedmoderblomst, sølv-potentil, dusk-fredløs, vandrøllike, mose-troldurt og lugtløs kamille fra vandhullet og dets omgivelser. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: vandhul.

16/24-3. RESENBORG PLANTAGE. På en stejl skrænt ned mod Kilen ved dennes vestside ligger en lille skov. Skoven er i vestjysk sammenhæng en meget fin blandingskov med meget afvekslende partier af blandt andet ældre og gammel bøg. Mellem Kilen og stien langs denne findes en fleretageret bland- og sumpskov stedvis vældpræget med blandt andet bøg, skov-elm, ahorn, rød-el, sur-kirsebær, birk, hassel, almindelig røn, stilk-eg, hyld og ask. Ud mod Kilen findes en smal rørbræmme med blandt andet strand-kogleaks og blågrøn kogleaks. Skoven består ellers overvejende af nåletræsbevoksninger, der nogle steder er meget tætte. I bunden af skrænten på landsiden af stien langs Kilen ses flere væld med en karakteristisk vegetation.

Botanisk er Resenborg Plantage meget værdifuld, da den indeholder arter, der er karakteristiske for et stort antal biotopstyper som hedeskrænter, tørre, sandede overdrev og skrænter, skove med morbund, frodige, muldrige skove, sø- og strandbredder, moser samt væld, hvor man finder en meget karakteristisk kildevegetation med blandt andet lådden dueurt, angelik, eng-nellikerod, hyldebladet baldrian, tykbladet ærenpris, vand-mynte, kær-padderok og vandkarse.
I øvrigt findes flere arter ud over ovennævnte, som er sjældne eller mindre almindelige, således almindelig ulvefod, eng-viol, almindelig mælkeurt, leverurt, hønsebær, tranebær, fladkravet kodriver, tvebo baldrian, to orkidéarter: maj-gøgeurt og plettet gøgeurt, samt vår-star. Leverurt, tranebær, maj-gøgeurt og plettet gøgeurt er knyttet til åbne vådbundsarealer, medens arter som knold-ranunkel, hønsebær og vår-star er knyttet til åbne tørbundsarealer. De øvrige vokser i skov. Af arter, som primært er mindre almindelige i Vestjylland kan nævnes knold-ranunkel, krat-viol, kornet stenbræk, glat dueurt, knoldet brunrod, spidskapslet star og blære-star.

Vegetationstyper: skov, hede, sø, strand, kær, væld.

Højere planter:
1970. *Træer og buske*: sitka-gran, hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, dun-birk, vorte-birk, hassel, stilk-eg, bøg, grå-pil, mose-pors, ask, almindelig hyld, almindelig gedeblad, snebær og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokke-lyng, blåbær, tyttebær, tranebær, revling, engelsk visse. *Urter*: almindlig ulvefod, ørnebregne, almindelig mangeløv, smal-bladet mangeløv, ager-padderok, dynd-padderok, kær-padderok, lund-padderok, stor konval, majblomst, plettet gøgeurt, stor nælde, almindelig syre, kruset skræppe, bleg pileurt, vej-pileurt, vand-pileurt, skarpbladet fladstjerne, trævlekrone, almindelig fuglegræs, almindlig hønsetarm, blæresmælde, lav ranunkel, bidende ranunkel, eng-kabbeleje, hvid anemone, vorterod, ned-bøjet ranunkel, knold-ranunkel, tigger-ranunkel, kølle-valmue, gærde-valmue, vår-gæslingeblomst, flipkrave, læge-kokleare, ager-kål, vandkarse, engkarse, hyrdetaske, skovsyre, stinkende storkenæb, blød storkenæb, almindelig mælkeurt, skærm-vortemælk, prikbladet perikon, eng-viol, krat-viol, almindelig stedmoderblomst, ager-stedmoderblomst, kornet stenbræk, leverurt, almindelig militurt, almindlig mjødurt, almindelig agermåne, almindelig løvefod, eng-nellikerod, tormentil, kragefod, sølv-potentil, gåse-potentil, smalbladet vikke, krat-fladbælg, sump-kællingetand, almindelig kællingetand, fin kløver, rød-kløver, rundbælg, muse-vikke, kær-fladbælg, gederams, lådden duerut, glat dueurt, dunet steffansurt, hønsebær, vild gulerod, vild kørvel, angelik, kær-svovlrod, rød arve, fladkravet kodriver, bukkeblad, engelskgræs, eng-forglemmigej, mark-forglemmigej, krumhals, sværtevæld, vand-mynte, ager-mynte, døvnælde, rød tvetand, almindelig brunelle, almindelig torskemund, eng-skjaller, glat ærenpris, tveskægget ærenpris, tykbladet ærenpris, læge-ærenpris, knoldet brunrod, eng-troldurt, mose-troldurt, glat vejbred, lancet-vejbred, burre-snerre, gul snerre, hvid snerre, tvebo-baldrian, hyldebladet baldrian og blåhat. *Græsagtige planter*: almindelig rajgræs, almindelig kvik, eng-rævehale, knæbøjet rævehale, vellugtende gulaks, eng-rottehale, almindelig hvene, draphavre, almindelig hundegræs, rød svingel, tagrør, bølget bunke, dværbunke, fløjlsgræs, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, enårig rapgræs, almindelig sumpstrå, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, spidskapslet star, almindelig star, blære-star, vår-star, tudse-siv, mark-frytle og mangeblomstret frytle.

16/24-4. HUMLUM KIRKE (vandløb). Med udløb i Venø Bugt ligger der lidt sydøst for Humlum Kirke et mindre vandløb. Vandløbet har et lige, noget grøfteagtigt forløb. Vandløbsbunden består af ler med spredte forekomster af grus og sten.

(Ringkjøbing Amtskommune, 1991)

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. Vandplanter: tykbladet ærenpris.

16/24-5. RESEN BÆK (vandløb). Vandløbet er beskrevet på strækningen fra Kramshule til udløbet i Nissum Fjord. Vandløbet har på hele strækningen et kanaliseret forløb. Noget af vandløbet er rørlagt på den øvre strækning, som i øvrigt har karakter af en kildebæk med en gruset bund med en del sand. Oven for Langagergård Dambrug passerer vandløbet gennem nogle smådamme. Også vandløbet neden for dambruget har indtil vest for Resenstad en betydelig, fysisk variation, medens vandløbet nærmere udløbet har et mere kanalagtigt og mindre fysisk varieret forløb bortset fra en strækning i Resen Kær, der er blevet restaureret (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: vandarve, manna-sødgræs, sideskærm, vedbend-vandranunkel, art af vandranunkel, art af vandstjerne, lådden dueurt, lancetbladet ærenpris.

Lokalitetskoder:

Humlum Kirke	
vandløb	+ V III r
Kærgårds Vandmølle	+ V-H I s
Resen	+ V IV s
Resen Bæk	
vandløb	+ V II r
Resenborg Plantage	+ S-V-K I s

Botanisk vurdering:
Kærgårds Vandmølle:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: kambregne, engblomme, tæppegræs og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: vinget perikon, stor konval og kødfarvet gøgeurt.
4. Rigkærsindikatorer: vinget perikon.

Resenborg Plantage:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere en 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod, hønsebær, knoldet brunrod, leverurt og spidskapslet star.
3. Lokalt sjældnere planter: fladkravet kodriver, tvebo baldrian, maj-gøgeurt, knold-ranunkel og vår-star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel, kornet stenbræk og vår-star.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: angelik, sump-kælingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte.
- overgangsrigkær: tvebo-baldrian, leverurt.

Kilder:9, 19, 95, 205u, 237, 275, 393

16/25 VENØ (SYD)

SKÅNBJERG, STRANDBJERG, ØRBJERG

Omfatter blandt andet Strandbjerg ved Struer og Skånbjerg og Ørbjerg på Venø.

16/25-1. SKÅNBJERG på østsiden af Venø er et overdrev omkring den seks meter høje bakke ud til Venø bugt. Fra 1965 kendes den mindre almindelige bakketidsel. Desuden kendes aften-pragtstjerne og den naturaliserede moskus-katost (Øllgaard, 1965 upubl.). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev.

16/25-2. STRANDBJERG. Vest for færgelejet til Venø ligger en gammel skovbevoksning på 13 ha. Skoven udgøres af blandingsskov af eg og ask. På den mere veldrænede skovbund forekommer skovstykker med eg og i begrænset omfang bøg og nåletræer. Rene egebevoksninger findes i den nordlige og østlige del.
Egebevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Krattet er endvidere tidligere beskrevet af Dalgas (1884) som Strandbjerggård Kratskov, af Petersen (1906) og Olsen (1938).
Højden af egene ligger i dag mellem 10 og 20 meter. Bevoksningen havde også i 40'erne karakter af skov. Der er gode jordbundsforhold, som afspejler sig i bundfloraen. Skovbunden er løvdækket eller dækket af mangeløv og almindelig mjødurt på den lidt fugtigere skovbund. Skovbunden bestod i 40'ernes egeafsnit af en typisk surbundsvegetation med bølget bunke, majblomst, skovsyre med flere

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg, ask/ bøg/ gran
Træhøjde: 10-20 meter
Trækonfiguration: rette ege med krogede kroner
Underskov: -
Opvækst: -
Bundvegetation: løvdækket/ mangeløv/ almindelig mjødurt
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: skovens "egeafsnit"
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, stilk-eg, vorte-birk, hassel, bævreasp, almindelig røn, ahorn, ask, tørst, hindbær, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld og kvalkved. *Urter*: skov-padderok, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, hvid anemone, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, almindelig mjødurt, feber-nellikerod, gederams, dunet steffensurt, skovsyre, skov-storkenæb, vild kørvel, almindelig hanekro, skov-galtetand, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, lund-rapgræs og almindelig hundegræs.
Tidligere er også ifølge Olsen (1938) vild pære, almindelig hvidtjørn, grå-pil, øret pil og vrietorn kendt for Strandbjerg. Endvidere kendes fjerbregne, vinget perikon og fladkravet kodriver.

16/25-3. ØRBJERG på vestsiden af Venø består af overdrev ved den syv meter høje bakke ud til Venø Bugt. Der er tidligere fundet de mindre almindelige arter stribet kløver og bakketidsel. Desuden kan nævnes vild gulerod. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev.

Lokalitetskoder:

Skånbjerg	+ E IV r
Strandbjerg	+ S III r
Ørbjerg	+ E IV r

Botanisk værdisætning er ikke foretaget, da der ikke foreligger nyere oplysninger fra lokaliteterne.

Kilder:36, 46, 159, 234, 272, 275, 433

16/26 RAMME Å

DEGNKÆRGRØFT, FJALTRING STRAND, FJORDSHALE (Bøvling Fjord), RAMME Å, RYSENSTEN BÆK

Herunder omtales et vådområde ved Ramme Å. Bøvling Fjord beskrives under 16/32 nedenfor.

16/26-1. RAMME Å. Fra åens udløb i Bøvling Fjord er der tidligere fundet firkløft, ligesom brudelys kendes fra dette område (Hansen & Sandermann Olsen, 1969). Fra Smedman (1970, upubl.) foreligger enkelte, botaniske oplysninger fra Ramme Å og dens omgivelser omkring det sted, hvor landevejen skærer åen ved Rysensten nord for Bøvlingbjerg. Smedman nævner almindelig mjødurt, bredbladet mærke, vand-mynte, ager-mynte, tykbladet ærenpris, mose-troldurt og fliget brøndsel fra lokaliteten. Nyere botaniske oplysninger fra mose- og engarealer op til Ramme Å kendes ikke og er derfor meget ønskelige.

Vegetationstyper: kær

16/26-2. FJALTRING STRAND. Fra terrænet over for stranden er der fundet vand-skræppe, trævlekrone, almindelig kællingetand, muse-vikke, glat dueurt, vandnavle, kær-snerre, ager-svinemælk, følfod, harril og strand-kogleaks (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: kær.

16/26-3. DEGNKÆRGRØFT (vandløb) har tilløb til Ramme Å ved Rysensten. Vandløbet har et kanaliseret, bredt udgrøftet og dybt nedskåret forløb med en ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand, pletvis med grus i et tørvet leje (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: kruset vandaks og lancetbladet ærenpris.

16/26-4. RYSENSTEN BÆK er beskrevet på strækningen fra Volder Mark til udløbet i Ramme Å. Vandløbet har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden er tørvet og overlejret med et betydeligt slamlag. Vandløbet er belastet af okker i middelsvær til moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: grenet pindsvineknop, art af vandstjerne, art af vandranunkel og kruset vandaks.

16/26. FJORDSHALE. På opgivne markarealer bag diget til Bøvling Fjord findes en stor bestand af den sjældne plante firkløft (Hansen, 1991 pers.medd).

Vegetationstyper: eng.

Lokalitetskoder:

Degnkærgrøft	+ V III r
Ramme Å	+ V III s
Rysensten Bæk	+ V III r
Fjaltring Strand	

Kilder: 205 u, 291 a, 410

16/27 FARE

BØVLING PLANTAGE

Botaniske oplysninger fra området nordøst for Bøvlingbjerg kendes ikke og er derfor ønskelige. Ligeledes savnes oplysninger fra de vandløbsnære arealer op til Fåre Mølleå.

16/28 FLYNDER

AGERGÅRD PLANTAGE, FLYNDER Å, FLYNDER KIRKE, *ILKÆR PLANTAGE, KRONHEDE PLANTAGE (se 16/29),* MUSBÆK DAL, MUSBÆK PLANTAGE, *RØJGÅRD,* ØGENDAL BÆK

Alle oplysninger fra Klosterhede Plantage, herunder Kronhede Plantage samles under 16/29 nedenfor. Botaniske oplysninger fra mose- og engarealer op til Flynder Å kendes ikke og er derfor meget ønskelige.

16/28-1. FLYNDER Å. Fra eng- og mosearealer op til Flynder Å kendes vand-skræppe, gifttyde, angelik, sump-snerre og tæppegræs. Endvidere er der fundet eng-kabbeleje, almindelig mjødurt, kragefod, bukkeblad, sump-kællingetand, kær-snerre, sump-forglemmigej, vand-brandbæger, kær-tidsel, almindelig star og høj sødgræs (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: kær.

16/28-2. FLYNDER KIRKE (vandløb). Umiddelbart nord for kirken ligger et mindre vandløb, der har tilløb til Flynder Å. Vegetationen er beskrevet på en strækning ca. 300 meter vest for udløbet i Flynder Å. Vandløbet har et grøfteagtigt forløb. Vandløbsbunden består af en blød sandbund med omfattende aflejringer af slam med okker. Dele af vandløbet er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med øget fysisk variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: vedbend-vandranunkel, manna-sødgræs og art af vandstjerne.

16/28-3. FLYNDER KIRKE. Omkring Flynder Kirke står et jordsat stendige, der når hele vejen rundt om kirken. Botaniske oplysninger fra diget foreligger (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: stendige.

1980. *Træer og buske*: gyvel og spiraea. *Urter*: blåhat, blåmunke, skov-brandbæger, almindelig engelsød, almindelig firling, moskus-katost, liden klokke, almindelig mangeløv, almindelig markarve, almindelig pimpinelle, rød sct. hansurt, skvalderkål, gul snerre, rød stenurt, marts-viol og glat ærenpris. *Græsagtige planter*: sand-star.

16/28-3. MUSBÆK DAL. Med tilløb fra bækken til Flynder Å ligger i Flynderørs Plantages sydvestlige del Musbæk Dal. I tilknytning til dalen ligger et kær og spredte bevoksninger med pil. I vandløbet er der opstemmet en sø. Der foreligger separate floralister fra kæret og den næringsfattige sø med nærmeste omgivelser. Fremhæves kan spyd-pil, klokke-ensian, rundbladet soldug og tranebær.

Vegetationstyper: fattigkær, sø

Højere planter: Dalens vådområder.
1980. *Træer og buske*: spyd-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: benbræk, djævelsbid, almindelig fredløs, smalbladet mangeløv, kær-tidsel, tormentil og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, vestlig tue-kogleaks, lyse-siv, almindelig star, hirse-star, næb-star.

Højere planter: Opstemmet sø.
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, grå-pil, spyd-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tranebær. *Urter*: klokke-ensian, plettet gøgeurt, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet mangeløv, kær-snerre, rundbladet soldug, kær-tidsel, tormentil, aflangbladet vandaks og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, bredbladet dunhammer, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, rørgræs, lyse-siv, hirse-star, næb-star.

16/28-4. MUSBÆK PLANTAGE. Fra en hede i Flynder Ørs Plantage foreligger botaniske oplysninger (Gravesen, 1980). Det har ikke været muligt præcist at stedfæste lokaliteten, der skulle ligge ved skydebanevej nord (?) for vejen mellem Lemvig og Holstebro, dvs. i tilknytning til Musbæk Plantage.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: skovstjerne, tormentil, blåhat, almindelig gyldenris og guldblomme. *Græsagtige planter*: pille-star, bølget bunke, tandbælg og katteskæg.

16/28-5. ØGENDAL BÆK er undersøgt på strækningen fra en dam i Kronhede Plantage til Øgendal. Vandløbets øvre løb er rørlagt, men fra Vilhelmsborg Kro har det et åbent forløb. På den øvre strækning er vandløbet endvidere opstemmet i en stor dam. Der er en meget stor fysisk variation i den øvre del af vandløbet, men også på den nedre strækning er der en forholdsvis stor fysisk variation. Vandløbet har et kanaliseret forløb, men især på den øvre strækning har vandløbet i dag et mere bugtet forløb. Der er hyppig forekomst af underskårne brinker (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: sideskærm, grenet pindsvineknop, manna-sødgræs, art af vandranunkel, art af vandstjerne, lancetbladet ærenpris og vand-skræppe.

Lokalitetskoder:

Flynder Kirke	+ K II s
vandløb	++ V III r
Flynder Å	++ V III r
Musbæk Dal	++ V II r
Musbæk Plantage	++ H III r
Øgendal Bæk	++ V III r

Botanisk vurdering:
Flynder Kirke (vandløb):
2. Sjældnere planter: langbladet ærenpris

Flynder Kirke:
2.Sjældnere planter: langbladet ærenpris.

Flynder Å (kær):
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: angelik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.
- overgangsrigkær: sump-snerre.

Musbæk Dal:
3.Lokalt sjældnere planter: spyd-pil.

Kilder: 205 u, 307, 308

16/29 KLOSTERHEDE PLANTAGE

BIRKEBÆK, BRUNHEDE DAL, DRIDE Å, FLADHØJ, FLYNDER Å , FRUERBÆK, *HESTBÆK*, HØJKJÆR BÆK, KLOSTERHEDE PLANTAGE inkl. KRONHEDE PLANTAGE: Wilhelmsborg, Fladhøj, Sækken, Birkebæk, Resen hede, Møllesø, Dejbæk, Kærdal, Brunhede Dal, Flynder Å, *KÆR DAL, MØLLESØ, RESEN HEDE, RISBÆK, SÆKKEN*

Alle oplysninger om Klosterhede Plantage inklusive Kronhede Plantage, der er beliggende i felterne 16/21-23, 16/29-30 og 16/35-36, samles her under nr. 16/29.

16/29-1. KLOSTERHEDE PLANTAGE ligger lige syd for isens hovedopholdslinie i sidste istid på den flade hedeslette syd for Lemvig- og Struer-egnens frodige morænelandskab og omfatter Kronhede Plantage og Klosterhede Plantage med Sækken og Flynderørs Plantage. Kronheden er opbygget af smeltevandsaflejringer, der er ført ad den meget markante tunneldal fra Lem Vig gennem Lemvig Sødal. Klosterheden er afsat af smeltevandet, der er kommet fra tunneldalen gennem Struer Bugt og Kilen. De to hedesletter har et jævnt, men ret stærkt fald mod syd og vest.

Området var, indtil det blev opkøbt af staten i 1880-88, lynghede med spredt landbrugsjord. Det fremstår nu overvejende med ensartede nåletræplantninger, der gennemskæres af ådale eller brydes af enkelte hedearealer, der ikke har været tilplantet eller er blevet retableret efter tidligere tilplantning.

De øvre tilløb til Flynder Å-systemet gennemskærer plantagen. De er nævnt fra vest mod øst: Øgendal Bæk, den øvre forgrening af Flynder Å og tilløb hertil, Elbæk, Hestbæk og Kabbel Bæk, dernæst Fruerbæk og Birkebæk, der løber sammen med Dride Å.
Der er i alt fem større hedearealer tilbage, et ved Risbæk der iøvrigt i oplægget til fredningsplanen for Ringkjøbing Amt er udpeget som særligt beskyttelsesområde i sammenhæng med den tilstødende Risbæk Ådal, et omkring Fladhøj, et ved Birkebæk, sydenden af Sækken, Resen Hede samt fire mindre: et syd for Møllesøen, to i nordenden af Flynderørs Plantage og et lille område ved Åbogård.

De botaniske interesser er knyttet til hederne og dalene. Der findes dog enkelte interessante arter i den egentlige plantage som f.eks. guldblomme, voldtimian (sjælden i Vestjylland) og bredbladet timian (meget sjælden i Vestjylland). Disse vokser alle ved skovvejene.

Svampefloraen i plantagen er dårligt undersøgt, men indeholder blandt andet de sjældne svampe blomkålssvamp (Sparassis crispa), orangebrun troldhat (Rhodocybe nitellina), Oligoporus fragilis og vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus). Endvidere findes hulstokket rørhat (Boletus cavipes), der er meget typisk for de vestjyske nåletræsplantager. Fra Kronhede Plantage foreligger oplysninger om fund af mosset dværg-urnekapsel (Poganatum nanum).

Typemæssigt hører hederne for størstedelens vedkommende til de revlingerige hedelyngheder med stort indslag af hede-melbærris, hvilket indikerer en meget tør bund. Visse steder er forskellige arter af kruslav og rensdyrlav almindelig. Af den øvrige floras mindre almindelige arter kan for hedebakkernes og andre tørre deles vedkommende nævnes ulvefod, plettet kongepen, der på landsplan har aftagende forekomst, tyttebær, som her kun findes meget sparsomt og engelsk visse og guld-blomme, der ligeledes er aftagende og i øvrigt ikke er almindelig. Fra den fugtige del af hederne kan nævnes spæd mælkeurt og plettet gøgeurt. (Fredningsstyrelsen, 1986, upubl.).

16/29-2. Hedeparcellen ved Risbæk og Vilhelmsborg har i 40'erne været undersøgt i forbindelse med Böchers vegetationsstudier af jyske heder (Böcher, 1943), men ellers stammer de medtagne oplysninger om Klosterhede Plantage fra den daværende Fredningsstyrelses driftplanbidrag (Fredningsstyrelsen, 1986, upubl.). Dele af heden ved Risbæk blev 1983 afgræsset hårdt og i de to efterfølgende vintre afløst af en let vintergræsning. Der er herefter sket en foryngelse af lyngen, der i 1986 dannede en sammenhængende lyngbevoksning.

Højere planter: Vilhelmsborg.
1971. Træer og buske: almindelig bjerg-fyr, grå-pil, krybende pil. Dværgbuske: hedelyng, hede-melbærris, revling, engelsk visse og håret visse. Urter: rødknæ, tormentil, lyng-øjentrøst, gulblomme, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, lav skorsoner og skov-brandbæger. Græsagtige planter: hirse-star, pille-star, bølget bunke, tandbælg, blåtop og tidlig dværgbunke.

Mosser: Vilhelmsborg.
1971. Rød horntand (Ceratodon purpereus), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hydpnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pohlia nutans), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og almindelig frynsemos (Ptilidium ciliare).

Laver: Vilhelmsborg.
1971. Svampelav (Baeomyces sp.), islandsk mos (Cetraria islandica), rensdyrlaverne: hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), mild rensdyrlav (Cladina mitis) og askegrå rensdyrlav (Cladina rangeferina), bægerlaverne: brungrøn bægerlav (Cladonia chlorophaea), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), stjerne bægerlav (Cladonia stellaris), skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), etage-

bægerlav (Cladonia verticillata), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tørv-skivelav (Blachynthiella ichmalia) og almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes).

16/29-3. Heden omkring Fladhøj, der også ligger på begge sider af Hestbæk, udgør med sine 100 ha det største hedeareal i plantagen. Heden blev genskabt ved en plantagebrand i 60'erne.

Vegetationstyper: hede.

36/29-4. Heden i Sækkens sydende plantagens sydligste del domineres af gammel hedelyng, der forsøges forynget ved græsning.

Vegetationstyper: hede.

16/29-5. Heden ved Birkebæk er tilsvarende en gammel lynghede, småkuperet med spredte buske af ene og spredte enebevoksninger. Herfra kendes blandt andet guldblomme.

Vegetationstyper: hede.

16/29-6. Resen hede i plantagens nordøstligste del op til Bredkær Bæk, er fredede lyngbakker og et meget benyttet udflugtsområde. Området består i dag af græsslette med kraftig dominans af bølget bunke.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1986. *Træer og buske*: mose-pors, stilk-eg, vorte-birk, øret pil, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: almindelig ulvefod, rødknæ, skovstjerne, tormentil, gederams, blå-klokke, læge-ærenpris, lyng-øjentrøst, lyng-snerre, spæd mælkeurt, mose-troldurt, almindelig stedmoderblomst, liden skjaller, almindelig gyldenris, guldblomme, djævelsbid, håret høgeurt, almindelig kongepen, plettet kongepen, majblomst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: lyse-siv, mark-frytle, almindelig star, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, almindelig kamgræs, katteskæg og blåtop.

Det andet, større element, der ud over hedearealerne bryder nåletræsafdelingerne, er ådalene.
Ådalene var tidligere bevokset med nåletræer, men er nu stort set helt ryddet for nåletræer i overensstemmelse med de administrative fredninger. Et indtryk af ådalenes tidligere udseende kan man få i bunden af Ellebæk Dalen, hvor de øverste 200 meter øst for vejen er bevaret som før med en tæt fyrrebevoksning, mens dalen vest for vejen er ryddet.
De fleste af dalenes vandløb har en eller flere opstemninger, hvorved der er skabt 18 større eller mindre søer.

16/29-7. Om Møllesøen ved man, at den blev tørlagt i 1891 efter at have eksisteret som møllesø i 500 år, og efter dræning blev bunden dyrket indtil 1920. Herefter henlå den som sur engbund til 1977, da søen blev gendannet dels for at forskønne området og dels til brug som brandreservoir. I 1978 blev søen påny tømt efter krav fra en lodsejer, for derefter endelig at blive fredet i 1984 (efter Fredningsstyrelsen, 1986, upubl.).

Vegetationstyper: sø.

16/29-8. Fra de opstemmede søer ved **Dejbæk** kendes almindelig og storlæbet blærerod, der ikke er almindelige. Den sidstnævnte endda meget sjælden.

Vegetationstyper: sø.

Ådalene består af en mosaik af biotopstyper som væld, vældmose og ikke vældpåvirket hedemose, eng og hede. Heraf er hedeområderne allerede beskrevet. Floristiske oplysninger om ådalenes hedemose og kærpartier findes hos blandt andet Smedman (1970, upubl.) og Moeslund (1984, upubl.).

16/29-9. Kær Dal. Omkring Flynder Å's øvre del ligger Kær Dal. Kærdalen løber mod syd sammen med Brunhededalen, der ligger omkring Flynder Å's øverste vestlige tilløb Krebengårds Bæk. Mosearealerne i Kær Dal og Brunhe Dal består. Fra Kærdalen kendes de mindre almindelige arter tranebær, rundbladet soldug, langbladet soldug, vandrøllike, klokke-ensian, vibefedt, plettet gøgeurt, stor frytle og loppe-star.(Smedman, 1970 upubl.), Af de nævnte er langbladet soldug meget sjælden. Blandt de mere almindeligt forekommende vådbundsarter, der vokser i Kærdalen, kan nævnes kær-padderok, trævlekrone, eng-viol, kragefod, vandnavle, benbræk og halvgræssserne grå star, stjerne-star, almindelig star og hirse-star.

Vegetationstyper: fattigkær.

16/28-10. Brunhede Dal. Fra Brunhede Dal kendes de mindre almindelige arter liden vandarve, rundbladet soldug, tranebær, klokke-ensian, vibefedt, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt og loppe-star (Smedman, 1970, upubl.). Fra vådbundsvegetationen i samme dal kan i øvrigt nævnes eng-viol, kragefod, vandnavle, benbræk, smalbladet-kæruld og halvgræsserne grå star, almindelig star og hirse-star.

Vegetationstyper: fattigkær.

16/29-11. Oplysninger om blandt andet et vådområde langs Flynder Å i den sydlige del af plantagen er indsamlet i forbindelse med projekt "Heder og Overdrev, Feltbotanisk Klub" ved Steen Moeslund (1984, upubl.). Moeslund oplyser, at top-star dominerer, og at der i øvrigt er kærpartier med tørvemos og sump-kællingetand med indslag af mose-pors, hedelyng, klokkelyng og revling.

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:
1984. *Træer og buske*: ene, mose-pors, grå-pil og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: blåmunke, gederams, bidende ranunkel, tormentil, kær-tidsel, kær-svovlrod, kær-snerre, sump-kællingetand. *Græsagtige planter*: mose-bunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, hjertegræs, toradet star, top-star og blåtop. Endvidere forekommer tørve-mos.

Fra Klosterhedens vådområder under ét kendes desuden vandkarse og vibefedt (vibefedt foretrækker kalkrige kær, men forekommer som her også på sur, mager bund, og er på grund af ændring af sine levesteder blevet temmelig sjælden, især i Vestjylland), almindelig og storlæbet blærerod, som blandt andet findes i de opstemmede søer ved Dejbæk og er ret sjældne samt i tilbagegang på landsplan, rundbladet soldug. Af de karakteristiske, mere almindelige hedemosearter kan nævnes smalbladet kæruld, tue-kæruld, benbræk, plettet gøgeurt, rundbladet soldug, kragefod, vandnavle, klokke-ensian, katteskæg og tranebær.

16/29-12. FRUERBÆK i Klosterhede Plantage er beskrevet på strækningen fra sydvest for fagskolen til sammenløbet med Birkebæk. Der er tale om et mindre, kanaliseret vandløb med ringe, fysisk variation, selv om den nedre del af strækningen har en del underskårne brinker. Vandløbsbunden består af sand med en del forekomster af grus. Fast, gruset bund forekommer, men ellers er bunden blød og ustabil. Der er en svag til moderat belastning med okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: smalbladet vandstjerne og grønne trådalger.

16/29-13. HØJKJÆR BÆK, der har tilløb til Dride Å sydvest for Klosterhede Plantage. Vegetationen er beskrevet ud for Røde Mølle. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Vandløbsbunden er på den nedre strækning sandet med en del grus. Enkelte steder forekommer underskårne brinker. Der er en kraftig belastning med okker i vandløbet, og der forekommer betydelige aflejringer af okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop og langbladet vandaks.

Lokalitetskoder:

Fruerbæk	++ V III r
Højkjær Bæk	++ V III r
Klosterhede Plantage	
Birkebæk	++ H III s
Brunhededal	+ V II s
Dejbæk	+ V II s
Fladhøj	+ H III r
Flynder Å	+ V III s
Kær Dal	+ V II s
Møllesøen	- V III s
Resen Hede	+ H III s
Sækken	+ H III s

Botanisk vurdering:
Højkjær Bæk:
3. Lokalt sjældnere planter: langbladet vandaks.

Klosterhede Plantage:
3. Lokalt sjældnere planter: voldtimian og bredbladet timian.

Klosterhede Plantage
Birkebæk:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Brunhede Dal:
2. Sjældnere planter: liden vandarve, vibefedt og loppe-star.

Dejbæk:
2. Sjældnere planter: storlæbet blærerod.

Flynder Å:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og hjertegræs.

Kær Dal:
2. Sjældnere planter: langbladet soldug, vibefedt og loppe-star.

Resen Hede:
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Kilder: 16, 18, 22, 34, 183, 197, 205 u, 220, 280, 391

16/30 FOVSING

ANGLANDS MOSE, *BREDKÆR BÆK, KLOSTERHEDE PLANTAGE (se 16/29 KLOSTERHEDE PLANTAGE), PRÆSTEGÅRD PLANTAGE, RISKÆR BÆK*

Alle oplysninger fra Klosterhede Plantage samles under 16/29 ovenfor, undtaget er Anglands Mose, der omtales her.

16/30-1. ANGLANDS MOSE ligger omkring det øvre løb af Bredkær Bæk øst for Klosterhede Plantage. Lokaliteten har tidligere, i 1960, været voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng, tranebær, butfinnet mangeløv (o), rundbladet soldug, kær-svovlrod, hvid næbfrø og skede-star. Heraf er butfinnet mangeløv temmelig sjælden over hele landet og især i Vestjylland (Hansen, 1966). Rosmarinlyng og tranebær er karakteristiske arter i Vestjyllands næringsfattige moser; i den øvrige del af landet er de generelt sjældne. Ud over de nævnte kan omtales de mere almindelige arter som mose-pors, smalbladet mangeløv og vestlig tue-kogleaks. Anglands Mose er i dag præget af afvanding. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

Lokalitetskode:
Anglands Mose + V (II) s

Kilder: 22, 76

16/32 BØVLING KLIT

Herunder omtales Bøvling Klit, medens Nissum Fjords vandområder og fjorden mere generelt omtales under 16/39.

16/32-1. BØVLING KLIT er senest undersøgt og kortlagt i 1985 (Hansen og Wegner, 1985). Indtil anden verdenskrig anvendtes hele Bøvling Klit næsten udelukkende til græsning og høslæt. Siden er en del af strandengene drænet og opdyrket. Nord for Thorsminde fremtræder området nu som en mosaik af kornmarker, græsningsarealer, høslætarealer samt enkelte ubenyttede områder, der henligger med højt græs eller rørskov. Størsteparten af det fredede areal har i dag karakter af strandoverdrev, hvor de karakteristiske saltvandstålende strandengsplanter mangler. På strækningen nærmest Thorsmindekanalen findes der stadig strandenge med en tydelig zonering af vegetation med kveller, annelgræs og harril, som indefter

afløses af strandoverdrev, hvor vegetationen er domineret af eng-rapgræs. I lagunerne foregår der i dette område fortsat en ny strandengsdannelse. Hovedparten af de lavtliggende strandengsområder har en mere ensartet vegetation, hvor zoneringen er udvisket. Store strandengsarealer, der er domineret af kryb-hvene med harril og jordbær-kløver, forekommer dog også. Langs kystlinien er der udviklet en bræmme af tæt rørsump med tagrør afbrudt enkelte steder af en lavtvoksende strandengsvegetation med annelgræs og kveller helt ud til fjorden. Før slusen ved Thorsmindetangen i 1931 blev fuldt udbygget, var strandengene hyppigt udsat for oversvømmelser, som var grundlag for de dengang store, veludviklede strandengsarealer.

Vegetationstyper: strandeng, strandrørsump.

Højere planter:
1985. Strandeng nord for Thorsminde. Strand-annelgræs, strand-asters, høst-borst, fløjlsgræs, harril, art af hindeknæ, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig hønsetarm, storblomstret hønsetarm, hvid-kløver, jordbær-kløver, kveller, almindelig kvik, spyd-mælde, gåse-potentil, almindelig rajgræs, eng-rapgræs, almindelig røllike, almindelig star, strandgåsefod, rød svingel, tagrør, strand-trehage.

Lokalitetskode:

Bøvling Klit	++	+ K II s

Botanisk vurdering:
Bøvling Klit:
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, harril, jordbær-kløver, strand-trehage.

Kilder:9, 65, 95, 99, 136, 142, 186, 227, 286

16/33 INDFJORDEN

BYN, *FLYNDER Å, FÅRE MØLLEBÆK, INDFJORDEN, NESS/NESS SUND (se BYN),* SØNDERSUND, TANGSØ, *ULSUND HEDE*

De botaniske interesser knytter sig især til Indfjorden og dens to østlige tilløb, Flynder Å og Fåre Møllebæk. Ved begge vandløb er der opstemmede søer, dels Tangsø omkring Flynder Å, dels Byn og Søndersund omkring Fåre Møllebæk.

16/33-1. BYN. Oplysninger om søen findes hos Rasmussen (1976) og Rinkjøbing Amtskommune (1988 og 1989). Rasmussen karakteriserer vegetationen af højere planter som meget artsrig, ligesom der i midten af 70'erne var en karakteristisk og afvekslende bredvegetation. De mest fremtrædende arter i rørsumpen var dengang dynd-padderok, næb-star og tagrør, men der fandtes stadig områder med en mere næringsfattig bredvegetation med tvepibet lobelie, krybende ranunkel, strandbo, tudsesiv, svømmende vandaks, sumpskærm, søpryd, nåle-sumpstrå og vandpeber-bækarve selv om sidstnævnte bevoksningstype angives at være i tilbagegang.

Om vegetationsudviklingen i øvrigt fra begyndelsen af 60'erne og til midten af 70'erne skriver Rasmussen følgende: "Den største del af bunden var endnu i begyndelsen af 60'erne bevokset af en tæppegrøde af arterne gulgrøn brasenføde, tvepibet lobelie, strandbo, og kransnålealger. Vigtige indslag var også hår-tusindblad, flydende kogleaks og svømmende sump-skærm. Denne plantevækst findes endnu udbredt i den midterste del og spredt i det øvrige område. Den fortrænges i disse år af elodeider, og her navnlig arten spinkel vandaks, der især fra den vestlige del breder sig som en tæt, sammenhængende grøde. Fra den østlige ende breder sig bevoksninger af store vandaks-arter og enkelt pindsvineknop. Begge steder begunstiges disse arter af tilførsel af næringsrigt vand fra Søndersund.

Bundvegetationen i dag i Byn må fortsat karakteriseres som artsrig og veludviklet med repræsentanter fra næringsfattige søer som strandbo, tvepibet lobelie og sylblad, men også forekomsten af ikke mindre end 11 arter af vandaks gør søen interessant. Vandpeber-bækarve forekommer fortsat i Byn og er på rødlisten over højere danske planter, hvori den er opført som sårbar (Løjtnant, 1985). Arten forekommer så vidt vides ikke udenfor Ringkjøbing Amt, hvor den kun kendes fra få lokaliteter. Byn må på grundlag af de foreliggende oplysninger anses for at være særdeles bevaringsværdig og absolut i særklasse. Generelt er næringsfattige søer i stærk tilbagegang over hele landet, ikke blot på grund af rigelig næringstilførsel, men også som følge af tiltagende forsuring.

Byn er fosforfattig og med et artsfattigt og individfattigt planktonalgesamfund, der er præget af rentvandsarter og arter med en bred økologisk amplitude, men med et islæt af næringskrævende arter.

Vegetationstyper: lobeliesø/ vandakssø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Gomphosphaeria pusilla og Microcystis auruginosa. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. og Rhodomonas laucustris. *Furealger*: Peridinium sp. *Gulalger*: Chrysosphaerella cfr. brevispina, Dinobryon bavaricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Synura sp., Chrysococcus sp., Pseudokephyrion entzii og Uroclena sp. *Kiselalger*: Diatoma elongatum, Diatoma vulgare, Fragilaria construens, Navicula sp., Nitzschia acicularis, Nitzschia sp., Meridion curculare, Surirella cfr. linearis var. constricta, Synedra acus, Synedra cfr. tenera, Synedra ulna og Tabellaria flocculosa. *Øjealger*: Euglena acus, Trachelomonas volvocina og Trachelomonas sp. *Grønalger*: Pandorian morum, Chlamydomonas sp., Eudorina elegans, Pseudosphaerocystis lacustris, Coelastrum astroideum, Micractinium pusillum, Monoraphidium contortum, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Cosmarium cfr. pseuarctum og Spharozosma granulatum.

Højere alger:
1976. Glanstråd (Nitella sp.), kildemos, algen Drepanocladus sp.

1989. Glanstråd (Nitella sp.) og kildemos.

Højere planter:
1976. Sortgrøn brasenføde, dynd-padderok, gul åkande, nedbøjet ranunkel, krybende ranunkel, kredsbladet vandranunkel, almindelig vandranunkel, eng-kabbeleje, dusk-fredløs, vand-pileurt, hår-tusindblad, frøbid, svømmende sumpskærm, bukkeblad, kær-snerre, sump-snerre, sump-forglemmigej, art af vandstjerne, vandpeber-bækarve, strandbo, sværtevæld, vandmynte, tvepibet lobelie, vejbred-skeblad, søpryd, frøbid, krebseklo, vandpest, kær-trehage, svømmende vandaks, græsbladet vandaks, kruset vandaks, spinkel vandaks, glanskapslet siv, tudse-siv, almindelig sumpstrå, blågrøn-kogleaks, flydende kogleaks, nåle-sumpstrå, næb-star, almindelig hvene, kors-andemad, bredbladet dunhammer, enkelt pindsvineknop, spædpindsvineknop og liden blærerod (Rasmussen, 1976). Vandpeber-bækarve angives også af Hansen i 1985.

1989. Kortsporet blærerod, bredbladet dunhammer, frøbid, kalmus, flydende kogleaks, sø-kogleaks, tvepibet lobelie, dyndpadderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, glanskapslet siv, vejbred-skeblad, nikkende star, næb-star, svømmende sumpskærm, strandbo, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, hår-tusindblad, krans-tusindblad, butbladet vandaks, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, langbladet vandaks, liden vandaks, rust-vandaks, rødlig vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, krybende vandkrans, vandpest, kredsbladet vandranunkel, storblomstret vandranunkel, vandrøllike, høst-vandstjerne, smalbladet vandstjerne, art af vandstjerne, gul åkande, hvid åkande.

16/33-2. INDFJORDEN, der har tilløb til Bøvling Fjord gennem Færgen, rummer naturtyper som rørsump og eng. Oplysninger om Indfjorden findes hos Rasmussen (1976) og Ringkjøbing Amtskommune (1988 og 1989). I modsætning til Felsted Kog er der ikke en regelmæssig bestemt saltholdighed i Indfjorden. Saltholdigheden ligger på omkring 1-3 promille om vinteren og 5-7 promille om sommeren. Søen omgives af rørsump, den er domineret af tagrør, men med en del indslag af blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, strand-trehage og vandspir. Inde bag rørsumpen ligger der enge, der i 1983 blev græsset af kreaturer (Gravesen, 1983). I begyndelsen af dette århundrede var

Indfjorden domineret af to vandplanter, henholdsvis hjertebladet vandaks og aks-tusindblad (Landbrugsministeriet, 1923). Endnu fandtes der i-
begyndelsen af 60'erne store sammenhængende bevoksninger af hjertebladet vandaks, men i midten af 70'erne er denne vegetation reduceret til spredte forekomster (Rasmussen, 1976). Bundvegetatinen er i dag generelt meget spredt, og meget stor flader er helt uden vegetation. På nogle få områder findes tætte bevoksninger af vandkrans, kransnålealger og lav kogleags, ligesom der også forekommer børstebladet vandaks og hjertebladet vandaks. Fra rørsumpen og engene kendes den mindre almindelige vandplante søpryd, samt de i Vestjylland mindre hyppigt forekommende vådbundsarter tigger-ranunkel, angelik, sværtevæld og vand-mynte. Desuden kan nævnes dynd-padderok, trævlekrone, eng-viol, sump-kællingetand, vand-navle, kærvigsnerre, kær-trehage, strand-trehage, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, mose-bunke med flere. Tilstedeværelsen af arter som strandnet: trehage og strand-kogleaks tyder på en vis brakvandspåvirkning.vandpeber-bækarve

Rasmussen skriver videre om vegetationen i midten af 70'erne "Karakteristisk er det især, at almindelig ålegræs ikke har formået at trænge ind i Indfjorden fra Nordre Fjord, dertil er saltholdigheden for lav. Dette svarer til forholdene i Randers Fjord (Mathiesen & Nielsen, 1956). Derimod forekommer de ægte brakvandsarter langstilket havgræs, almindelig havgræs og vandranunkel som særdeles vigtige arter på grundt vand. Havgræsarterne er dog begrænset til den vestlige halvdel af Indfjorden.
Saltholdighedens udvælgelse af arter viser sig også i forekomsten af de ferskvandsarter, der trænger ud i brakvandet fra søerne Søndersund-Byn og Tangsø. De ionelskende ferskvandsarter kransnålealge, aks-tusindblad, hjertebladet vandaks, børstebladet vandaks og vandkrans findes over hele Indfjorden, ofte i store sammenhængende bevoksninger."

Planktonalgesamfundet i Indfjorden er arts- og individrigt. De arter, der forekommer i de største mængder, er kiselalger og blågrønalger. Alle de dominerende arter er næringskrævende ferskvandsarter, der har en bred saltholdighedstolerance. Der er kun registreret ganske få, sporadisk forekommende rentvandsarter. Den store vækst af planktonalger er forårsaget af høje næringssaltkoncentrationer, og er baggrunden for at det tidligere bunddække af vandplanter er stærkt formindsket i omfang og udbredelse.

Vegetationstyper: algesø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Anabaena flos-aqua, Aphanothece clathrata, Gomphosphaeria pusila, Merismopedia punctata, Merismopedia tenuissima, Microcystis aeuruginosa, Oscillatoria agardhii, Oscillatoria limnetica, Oscillatoria planctonica, Phormidium sp. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Cryptomonas. *Furealger*: Gymnodinium sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica. *Prysiophyceae*: Chrysochromolina sp. *Kiselalger*: Chaetoceras gracilis/muellerii, Chaetoceras sp., Clycotella sp., Melosira varians, Stephanodiscus hantzschii. Amphiprora sp., Diatoma elongatum, Navicula sp., Nitzschia acicularis, Nitzschia sp., Synedra acus og Synedra ulna. *Grønalger*: Chlamydomonas spp., Eudorina elegans, Gonium pectorale, Lobomonas cfr. denticulata og Pandorina morum. Actinastrum hantzschii, Chlorella sp., Coelastrum microporum, Dictyoshaerium pulchellum, Dictyosphaerium subsolitarium, Fotterella tetrachlorelloides, Kirchneriella contorta, Lagerheimia subsala, Monoraphidum contortum, Monoraphidium minutum, Monoraphidium sp., Oocystis spp., Pediastrum duplec, Pediastrum boryanum, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus acutus, Scenedesmus bicaudatus, Scenedesmus ecornis, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus sp., Tetraedron incus, Tetraedron minimum, Tetrastrum staurogeniaeforme. Koliella sp., Starurastrum paradoxum.

Højere planter:
1976. *Alger:* Enteromorpha spp., søsalat, Cladophora spp., Chaetomorpha linum, Chara sp. *Højere planter*: "Ranunculus obtusifolius", aks-tusindblad, kruset vandaks, spinkel vandaks, hjertebladet vandaks, børstebladet vandaks, vandkarse, almindelig havgræs, langstilket havgræs og almindelig ålegræs.

1989. *Vandplanter*: *Alger*: Tolypella nidifica, vandhår (Cladophora sp.) og rørhinde (Enteromorpha sp.). *Højere planter:* Havgræs, tornfrøet hornblad, blågrøn kogleaks, lav kogleaks, tagrør, krans-tusindblad, butbladet vandaks, børste-vandaks, hjertebladet vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, krybende vandkrans, stilket vandkrans, vandpest, kredsbladet vandranunkel, strand-vandranunkel. .

Højere planter: rørsump og eng
1980. *Urter*: liden andemad, angelik, høst-borst, knude-firling, art af hønsetarm, hvid-kløver, sump-kællingetand, vand-mynte,

mælkebøtte, vand-pileurt, gåse-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, nyse-røllike, sideskærm, sump-snerre, sværtevæld, søpryd, kær-trehage, strand-trehage, trævlekrone, vandnavle og glat vejbred. *Græsagtige planter*: mose-bunke, fløjlsgræs, kryb-hvene, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, smalbladet kæruld, glanskapslet siv, tudse-siv, rød svingel og tagrør.

16/33-3. SØNDERSUND. Knud Rasmussen har beskrevet vegetationsforholdene i søen i midten af 70'erne (Rasmussen, 1976). Endvidere findes oplysninger om Søndersund hos Ringkjøbing Amtskommune (1988, 1989). Vegetationen var allerede på daværende tidspunkt præget af tilførsel af husspildevand fra Nees, og søen var tydeligt ved at undergå en eutrofiering. Bredvegetationen blev også domineret af tagrør, sø-kogleaks og bredbladet dunhammer. Uden for rørsumpen var der en flydebladsvegetation med gul åkande, hvid åkande og svømmende vandaks. Undervandsvegetationen bestod af forskellige arter af vandaks, kredsbladet vandranunkel og aks-tusindblad. Om sommeren var der en kraftig algevækst, som formindskede søens gennemsigtighed til under 0,5 meter.

Der var ved den østlige og nordøstlige bred rester af en mere næringsfattig, oligotrof søvegetation med søpryd, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå, hår-tusindblad og krybende ranunkel.

Rasmussen angiver, at man tidligere i midten af 60'erne kunne se bunden overalt i søen. Undervandsvegetationen var dengang domineret af vandpest. På den østlige og nordøstlige bred var der store bevoksninger af de ovennævnte oligotrofe arter. Ved udløbet af Nees Bæk og langs den vestlige bred fandtes, foruden vandpest, vandaksarterne butbladet vandaks og bændel-vandaks. Rasmussen angiver, at arter som børstebladet vandaks, spinkel vandaks, aks-tusindblad og kredsbladet vandranunkel dengang i 1970' erne fortsat var hyppigt forekommende, medens arter som hår-tusindblad, tråd-vandaks, butbladet vandaks, græsbladet vandaks, bændel-vandaks, vandpest og krebseklo var gået stærkt tilbage i hyppighed. Tidligere var også krebseklo almindelig i den vestlige del af søen.

Spildevandsudledning fra Nees har bevirket at Søndersund i dag er mere næringsrig end Byn, således at søen i dag er præget af næringskrævende arter som gul åkande, sø-kogleaks og tagrør, der dækker en stor del af søbunden. Grundskudsplanter forekommmer dog stadigvæk og på visse områder dominerer vandaksarterne. Til trods for den tiltagende tilgroning er artsantallet og artssammensætningen i søen fortsat enestående, antagelig som følge af, at en stor del af det tilførte fosfor bindes i det jernholdige sediment, således at der ikke opstår masseforkomst af planktonalger.

Planktonsamfundet i Søndersund er forholdsvis artsfattigt og individfattigt. Planktonet består af en blanding af arter fra rent og næringsrigt vand. Sammenlignet med Byn er Søndersund mere næringsrig og planktonet i større udstrækning præget af næringskrævende arter, som dog ikke optræder i masseforekomst.

Vegetationstyper: vandakssø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Microcystis aeruginosa, Gomphosphaeria pusilla, Anabaena flos-aquae, Microcystis wesenbergii, Oscillatoria agard-hii og Oscillatoria planctonica. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Rhodomonas lacustrus og Ketablepharis ovalis. *Furealger*: Gymmnodinium sp. *Gulalger*: Chrysococcus sp., Dinobryon bavaricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Epipyxis utriculus, Synura sp. og Uroglena sp. *Gulgrønalger*: Isthmochloron lobulatum. *Kiselalger*: Stephanodiscus hantzschii, Stephanodiscus astraea, Diatoma elongatum, Diatoma vulgare, Synedra cfr. tenera, Navicula spp., Nitzschia acicularis, Nitzschia sp., Synedra ulna, Tabellaria flocculosa og Suriella sp. *Øjealger*: Euglena sp., Trachelomonas volvocinopsis og Trachelomonas sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Chlorella sp., Chlorogonium elongatum, Dictyospaerium pulchellum, Dictyosphaerium subsolitarum, Euteramorus fottii, Monoraphidium contortum, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus bicaudatus, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricauda, Cosmarium, Staurastrum cfr. punctulatum, Staurastrum sp. og Staurodesmus extensus

Højere planter og alger:
1976. *Alger:* kransnålealge (Chara sp.) og kildemos. *Højere planter:* dynd-padderok, gul åkande, hvid åkande, nedbøjet ranunkel, lav ranunkel, kredsbladet vandranunkel, eng-kabbeleje, vand-skræppe, vand-pileurt, bidende pileurt, kær-dueurt, hår-tusindblad, aks-tusindblad, svømmende sumpskærm, bredbladet mærke, bukkeblad, kær-snerre, storfrugtet vandstjerne, vand-peber-bækarve, strandbo, vejbred-skeblad, søpryd, frøbid, vandpest, svømmende vandaks, bændel-vandaks, spinkel vandaks, børstebladet vandaks, tråd-vandaks, krydsningen mellem græsbladet og hjertebladet vandaks, gul iris, glanskapslet siv, almindelig sumpstrå, sø-kogleaks, strand-kogleaks, næb-star, almindelig hvene, tagrør, høj sødgræs, kors-andemad, bredbladet

dunhammer og enkelt pindsvineknop.

1989. Vandpeber-bækarve, frøbid, sø-kogleaks, bredbladet mærke, enkelt pindsvineknop, vejbred-skeblad, strandbo, svømmende sumpskærm, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, butbladet vandaks, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, græsbladet vandaks, langbladet vandaks, liden vandaks, rødlig vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, hjertebladet x græsbladet vandaks, stilket vandkrans, vandpest, kredsbladet vandranunkel, vandrøllike, smalbladet vandstjerne, gul åkande og hvid åkande.

16/33-4. TANGSØ. Fra Tangsø ligesom fra Byn kendes (Hansen, 1985) den meget sjældne vandplante vandpeber-bækarve. Arten er opført på rødlisten over højere danske planter som sårbar (Løjtnant, 1985), jf. i øvrigt bemærkninger under Byn.

Knud Rasmussen har beskrevet vegetationsforholdene i søen i midten af 70'erne (Rasmussen, 1976). De økologiske forhold i Tangsø var og er præget af tilstrømning af næringsrigt vand fra Flynder Å, og sigtedybden var i august 1976 under 1 meter med store forekomster af benthosalger blandt andet rørhinde (Enteromorpha flexuosa) og slimtråd (Spirogyra sp.) Bredvegetationen var i 1970´erne domineret af sø-kogleaks, som udefter blev erstattet af åkande, svømmende vandaks og herefter en undervandsvegetation af arter af vandaks og vandpest.
Rasmussen skriver, at bundvegetationen langs den sydlige og en del af den østlige bred var særlig interessant - søbunden består på disse steder af sand, silt og nogle steder af grus. De dominerende arter var dengang vandpeber-bækarve sammen med strandbo og mere spredt forekommende arter som nåle-sumpstrå, vandkrans, liden vandaks, hjertebladet vandaks og græsbladet vandaks.

Størstedelen af søbunden er i dag dækket af vandplanter, og Tangsø er voksested for landets største bevoksninger af den rødlistede vandpeberbækarve. Kun de dybeste dele af søen er helt uden bundvegetation. Butbladet vandaks er søens mest dominerende art. Den forekommer i det meste af søen og flere steder i meget store og tætte bevoksninger. Blandt de øvrige arter forekommer hjertebladet vandaks, nåle-sumpstrå, enkelt pindsvineknop, vandpest og gul åkande over det meste af søen, medens arter som langbladet vandaks, bændel-vandaks og spinkel vandaks, kun forekommer på et enkelt voksested i søen. I søen kan iagtages en tilbagevendende masseforekomst af grønne trådalger, der sjældent ses i søer. De store mængder af trådalger skyldes en stor næringstoftilførsel via Flynder Å. Opholdstiden i søen er dog for kort til, at der sker en masseopblomstring af planteplankton på grund af vandgennemstrømningen fra Flynder Å.

Planktonalgesamfundet i søen er arts- og individfattigt og består af en blanding af arter fra rentvand og næringsrigt vand. Kiselalger er den vigtigste gruppe.

Vegetationstyper: vandakssø

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Oscillatoria sp. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Rhodomonas lacustris og Cryptomonas sp. *Furealger*: Gymnodinium sp. og Peridinium sp. *Gulalger*: Synura sp., Dinobryon cfr. sociale og Mallomonas sp. *Kiselalger*: Stephanodiscus hantzchii, Melosira varians, Cyclotella sp., Diatoma elongatum, Synedra ulna, Asterionella formosa, Cymbella sp., Navicula sp., Nitzchia acicularis, Nitzschia sp. og Fragilaria construens. *Øjealger*: Euglena sp., Trachelomonas volvocinopsis og Trachelomonas sp. *Grønalger*: Clamydomonas sp., Closterium moniliferum, Eudorina elegans, Pandorina morum, Monoraphidium contortum, Monoraphidium minutum, Oocystis sp., Coelastrum microporum, Coenochloris pyrenoidosa, Micractium pusillum, Pediastrum boryanum, Scenedesmus acutus, Scenedesmus ovalternus, Scenedesmus quadricauda, Scenesmus serratus, Tetrastrum staurogeniaeformis og Westella botyroides.

Højere planter:
1976. Rasmussen nævner under ét følgende arter fra søen, således gul åkande, vandpeber-bækarve, strandbo (o), vandpest, svømmende vandaks, kruset vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, spinkel vandaks, butbladet vandaks, vandkrans, sø-kogleaks, nåle-sumpstrå og kalmus.

1989. Vandpeber-bækarve, frøbid, kalmus, sø-kogleaks, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, vejbred-skeblad, nikkende star, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, høj-sødgræs, tagrør, krans-tusindblad, butbladet vandaks, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, langbladet vandaks, liden vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, krybende vandkrans, vandpest, kredsbladet vandranunkel, vandrøllike, smalbladet vandstjerne,

art af vandstjerne, gul åkande, vandhår (Cladophora sp.), rørhinde (Enteromorpha sp.) og Spirogyra.

Botaniske oplysninger om eventuelle tilbageværende hedearealer af Ulsund Hede samt oplysninger om mose- og engarealer ned til Flynder Å er ønskelige.

Lokalitetskoder:

Byn	++		+ V I ms	
Indfjorden		++		+ V I s
Søndersund		++		+ V I ms
Tangsø	++		+ V I ms	

Botanisk vurdering:
NB. På grund af en relativt stor vandgennemstrømningshastighed i ovennævnte søer er vandplanter bedre egnet end alger til at karakterisere vandkvaliteten.

Byn:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af 5 rødlistearter og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: vandpeber-bækarve, kortsporet blærerod, sylblad, rødlig vandaks og høst-vandstjerne.
2. Sjældnere planter: flydende kogleaks, tvepibet lobelie, strandbo, søpryd, nåle-sumpstrå, krans-tusindblad, bændel-vandaks, spinkel vandaks.
3. Lokalt sjældnere planter: tråd-vandaks.
4. Lobeliesøsindikatorer: tvepibet lobelie og strandbo.
Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: vandpeber-bækarve, flydende kogleaks, hår-tusindblad, strandbo, svømmende sumpskærm og nåle-sumpstrå. *Alger - Gulalger*: Chrysococcus sp., Chrysocphaerella cfr. brevispina, Dinobryon bavaricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Pseudokephyrion entzii, Synura sp. og Uroglena sp. *Grønalger - Desmidiacéer*: Cosmarium cfr. pseuarctum og Spaerozosma granulatum.

Indfjorden:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: lav kogleaks.
2. Sjældnere planter: krans-tusindblad og spinkel vandaks.
4. Rentvandsindikatorer: *Gulgrønalger*: Goniochloris mutica.

Søndersund:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af to rødlistearter og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: vandpeber-bækarve og rødlig vandaks.
2. Sjældnere planter: strandbo, nåle-sumpstrå, bændel-vandaks og spinkel vandaks.
3. Lokalt sjældnere arter: tråd-vandaks.
4. Lobeliesøsindikatorer: strandbo.
4. Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: vandpeber-bækarve, strandbo, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå og hår-tusinblad. *Alger: Gulalger*: Chrysococcus sp., Dinobryon bavaricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Epipyxis urtuculus, Synura sp. og Uroglena sp. Gulgrønalger: Isthmochloron lobulatum. *Grønalger - Desmidiacéer*: Cosmarium sp., Staurastrum cfr. puntulatum, Staurastrum sp. og Staurodesmus extensus.

Tangsø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af to rødlistearter og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: vandpeber-bækarve og høst-vandstjerne.
2. Sjældnere planter: nåle-sumpstrå og spinkel vandaks.
4. Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: vandpeber-bækarve og nåle-sumpstrå. *Alger - Gulalger*: Dinobryon cfr. sociale, Mallomonas sp. og Synura sp. *Grønalger - Desmidiacéer*: Closterium moniliferum.

Kilder: 90, 155, 205h, 205j, 404

16/34 BÆKMARKSBRO

BÆKMARKSBRO, DRIDE Å, *NORDENKÆR*, NØRRE HOLMGÅRD, *ÅBJERG PLANTAGE*

Området omkring Bækmarksbro rummer en del mose- og engarealer op til Flynder Å og Dride Å, der løber til Flynder Å umiddelbart øst for byen. Syd for byen ligger Åbjerggård Plantage samt et større moseområde, Nordenkær. Botaniske oplysninger fra de nævnte områder kendes ikke og er derfor meget ønskelig.

16/34-1. NØRRE HOLMGÅRD. Op til vejen ved gården Nørre Holmgård ligger ved Dride Å et vældpræget overgangsfattigkær, der i 1980 blev svagt græsset. Jordbunden består af tørv (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, (overgangsrigkær).

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, vand-brandbæger, almindelig brunelle, bukkeblad, gul fladbælg, sump-forglemmigej, gifttyde, kattehale, hvid kløver, rød-kløver, kragefod, sump-kællingetand, dynd-padderok, vand-pileurt, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, art af skjaller, vand-skræppe, kruset(?) skræppe, kær-snerre, sump-snerre, kær-tidsel, kær-trehage, trævlekrone, vandnavle, muse-vikke og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer, mangeblomstret frytle, hjertegræs, kryb-hvene, grenet pindsvineknop, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, almindelig star, pigget star, stjerne-star og rød svingel.

16/34-2. BÆKMARKSBRO (vandløb). Vest for Bækmarksbro ligger et mindre vandløb. Vegetationen er beskrevet på en stræk-ning ca. 700 meter opstrøms udløbet i Bækmarksbro Å. Vandløbet har et grøfteagtigt forløb og en blød sandbund med omfattende aflejringer af slam. Den ringe fysiske variation opvejes af en veludviklet vegetation.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: lancetbladet ærenpris, manna-sødgræs, vedbend-vandranunkel og grønne trådalger.

16/34-3. DRIDE Å (vandløb) er beskrevet på strækningen fra Holstebro-Lemvig landevejen til udløbet i Flynder Å. Den midterste og nedre del af strækningen har et delvis ureguleret, bugtet til slynget forløb med stor, fysisk variation. Den øvre del har et kanaliseret forløb. Vandløbsbunden på den midterste og nedre strækning er tørvet, men overlejret af ustabile sandlag og til dels okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandstjerne, sideskærm, vandpest, langbladet vandaks, svømmende vandaks, lancetbladet ærenpris og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Bækmarksbro	++ V II s
Flynder Å	++ V II r
Dride Å (vandløb)	++ V II s
Nørre Holmgård	++ V III r

Botanisk vurdering:
Dride Å (vandløb):
3. Lokalt sjældnere planter: langbladet vandaks.

Nørre Holmgård:
3. Lokalt sjældnere planter: pigget star.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: angelik, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.
- overgangsrigkær: sump-snerre og hjertegræs.

Kilder:287, 205 u, 270, 287

16/35 SÆKKEN

HØKÆR, HESTBÆK MOSE, HOLMGÅRD MOSE

Vest for Sækken, der udgør den sydlige del af Klosterhede Plantage ligger Nørre Holmgård Plantage, der også rummer hede. De største moseområder udgør Høkær og Holmgård Mose vest for Sækken og Hestbæk Mose øst for. Botaniske oplysninger fra de nævnte områder foreligger ikke og er derfor ønskelige.

16/36 LINDE

FALSIG BÆK, HESTBÆK, KLOSTERHEDE PLANTAGE (se 16/29 KLOSTERHEDE PLANTAGE), MANGEHØJE PLANTAGE (se 16/37 ASP), NØRRE HVAM (se 15/36)

Der ligger ingen større naturområder i området omkring Linde undtagen Mangehøje Plantage, der hører under 16/37.

16/37 ASP

MANGEHØJE PLANTAGE, SIR LYNGBJERGE

Nordvest for Holstebro og syd for Asp ligger Mangehøje Plantage og øst herfor det skovbevoksede højdepunkt Sir Lyngbjerge.

16/37-1. MANGEHØJE PLANTAGE. Fra Mangehøje Plantage kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

16/37-2. SIR LYNGBJERGE er et skovbevokset højdepunkt vest for Holstebro. Svampefloraen er kendt (Læssøe et al., 1985).

Vegetationstyper: nåleskov.

Svampe:
1980. Otidea onotica, Cordyceps ophioglossoides, Elaphomyces variegatus, Thelephora terrestris, Ramaria eumorpha, Cantharellus lutescens, Hydnum repandum, Heterobasidion annosum, Skelotocutis amorpha, Oligoporus caesius, Tyromyces stipticus, Tyromyces fragilis, Tricholoma ustale, Lyophyllum sp., Tricholomopsis rutilans, Clitocybe odora, Clitocybe clavipes, Clitocybe sp., Laccaria amethystina, Laccaria laccata et proxima, Rickenella fibula, Collybia butyracea, Collybia maculata, Mycena galericulata, Mycena galopus, Mycena epipterygia, Mycena sanguinolenta, Micromphale perforans, Marasmius androsaceus, Amanita muscaria, Amanita rubescens, Cystoderma amianthinum, Hypholoma capnoides, Pholiota sp., Cortinarius lividochraceus, Cortinarius muscigenus, Cortinarius spp., Cortinarius alboviolaceus, Cortinarius cinnamoeus, Cortinarius paleiferus, Gymnopilus penetrans, Galerina sp., Tubaria sp., Clitopilus prunulus, Hygrophoropsis aurantiaca, Paxillus involutus, Paxillus atrotomentosus, Xerocomus subtomentosus, Xerocomus pruinatus, Chalciporus piperatus, Xerocomus badius, Boletus edulis, Russula adusta, Russula ochroleuca, Russula vesca, Russula fragilis, Russula emetica, Russula mairei, Lactarius glyciosmus, Lactarius rufus, Lactarius quietus, Lactarius blennius, Lactarius necator, Lycoperdon perlatum, Calocera cornea og Oligoporus ptychogaster (Læssøe, 1980).

Lokalitetskode:
Mangehøje Plantage ++ S IV 0
Sir Lyngbjerge ++ S II r

Kilder: 236

16/39 NISSUM FJORD

FJANNE GRØNNE, NISSUM FJORD

16/39-1. NISSUM FJORD. I alt er 805 ha af Nissum Fjords vestlige del fredet. Heraf blev 150 ha fredet i 1967 og yderligere 655 ha blev fredet i en udvidelse af fredningen i 1984. Nissum Fjord er omfattet af Ramsar-konventionen og er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde. Fredningen omfatter i dag dels vandarealer i Nissum Fjord samt de lavtliggende arealer ud til fjorden fra Ramme Å's udløb i nord og ned til Holmens strandenge syd for Thorsminde, der beskrives under 16/32.

Vandkvaliteten i fjorden er under stadig forværring blandt andet som følge af belastninger fra tilløb som Storåen, der løber ud i fjordens nordøstligste hjørne. Forringelse af vandkvaliteten resulterer generelt i en tilbagegang for de fleste, højere vandplanter. Fjorden har tidligere haft en stor bevoksning af ålegræs (dværg-bændeltang), der i 80'erne har været i tilbagegang som følge af ålegræssyge. Desuden kendes vandplanterne hjertebladet vandaks og almindelig havgræs.
Rørsumpen omkring Nissum Fjord er blandt de fem største rørskovsarealer i Danmark. Foruden rørsumpene ligger der en del værdifulde strandenge og ferske enge langs fjorden. På en eng ved Bøvling Klit er der således en stor bestand af bregnen

slangetunge.

Højere alger og planter:
1990. *Alger:* Almindelig vandhår (Cladophora sericea), arter af vandhår (Cladophora spp.), tarm-rørhinde (Enteromorhpha intestinalis), arter af rørhinde (Enteromorpha spp.), krølhårstang (Chaetomorpha linum) og bruntråd (Ectocarpus siliculosus). *Højere planter*: Hjertebladet vandaks, børstebladet vandaks, almindelig havgræs, langstilket havgræs, dværg-bændeltang og vandkrans.

16/39-2. FJANNE GRØNNE langs Nissum Fjords vestside syd for Thorsminde omfatter naturtyperne strandeng, strandsump og strandoverdrev. Endvidere er botaniske oplysninger fra klitten vest for vejen medtaget her. Strandengsvegetationen på Fjanne Grønne har en tydelig zonering og rummer karakteristiske strandengsplanter som kveller, strand-annelgræs, strand-asters, strand-trehage, hindeknæ, harril, rød svingel, art af rødtop og jordbær-kløver. Desuden kan nævnes sand-kryb og strand-kogleaks.

På overdrevet over for strandengen domineres vegetationen af fløjlsgræs sammen med almindelig hvene og høst-borst. Nogle steder forekommer indslag af store bestande af udspilet star.
Tørbundsvegetationen på områder med overdrev omfatter desuden typiske arter som bakke-nellike, engelskgræs, almindelig pimpinelle, almindelig brunelle, almindelig torskemund, skjaller, blå-klokke, blåhat, håret høgeurt og sand-star. Rørsumpen, der domineres af tagrør, og arealer op til rørsumpen rummer såvel ferskvands- som saltvandsindikerende arter. De ferskvand-sindikerende arter omfatter blandt andet trævlekrone, kær-dueurt, sværtevæld, vandnavle og kær-snerre. Tidligere er baltisk ensian angivet fra strandengene ved Torsminde.

Vegetationstyper: klit, strandrørsump, strandeng, strandoverdrev og fersk eng.

Højere planter: klitterne.
1980. *Urter*: blåhat, høst-borst, engelskgræs, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, blå-klokke, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, bakke-nellike, almindelig pimpinelle, bidende ranunkel, lav ranunkel, rundbælg, liden skjaller, gul snerre, almindelig stedmoderblomst, ager-svinemælk, trævlekrone, almindelig torskemund, vandnavle, strand-vejbred, lancet-vejbred og eng-viol. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, sand-hjælme, sandskæg, børste-siv, fåre-svingel, rød-svingel.

Højere planter: strandrørsump.
1980. *Urter*: strand-asters, høst-borst, kær-dueurt, kødfarvet gøgeurt, kødet hindeknæ, kveller, spyd-mælde, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, sandkryb, kruset skræppe, kær-snerre, ager-svinemælk, strandgåsefod, sværtevæld, kær-tidsel, strand-trehage, trævlekrone, vandnavle og strand-vejbred. *Græsagtige planter*: mose-bunke, fløjlsgræs, harril, kryb-hvene, strand-kogleaks, almindelig rapgræs og tagrør.

1988. *Urter*: engkarse, almindelig hanekro, spyd-mælde, strand-mælde, lav ranunkel, sandkryb, sværtevæld, kær-snerre, sump-snerre, strand-trehage. *Græsagtige planter*: harril, kryb-hvene, strand-kogleaks, almindelig kvik, rød svingel og tagrør.

Højere planter: strandenge.
1988. *Urter*: strand-asters, vingefrøet hindeknæ, spyd-mælde, strand-mælde, gåse-potentil, strand-rødtop, sandkryb, stor skjaller, strand-trehage og strand-vejbred. *Græsagtige planter*: strand-annelgræs, harril, kryb-hvene, strand-kogleaks, almindelig kvik, rød svingel, tagrør.

1985. *Urter*: strand-asters, høst-borst, hindeknæ, almindelig hønsetarm, bugtet kløver, hare-kløver, jordbær-kløver, rød-kløver, kveller, gåse-potentil, art af rødtop, almindelig røllike, sandkryb, liden skjaller og strand-trehage. *Græsagtige planter*: strand-annelgræs, fløjlsgræs, harril, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig star, udspilet star, rød svingel og tagrør.

Højere planter: strandoverdrev.
1988. *Dværgbuske*: revling. *Urter*: blåmunke, høst-borst, vår-brandbæger, almindelig brunelle, engelskgræs, engkarse, almindelig firling, almindelig hønsetarm, gul iris, bugtet kløver, hvid-kløver, rød-kløver, kragefod, almindelig kællingetand, vand-mynte, bakke-nellike, gåse-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig røllike, liden skjaller, stor

skjaller, slangetunge, humle-sneglebælg, kær-snerre, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, sværtevæld, ager-tidsel, kær-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, trævlekrone, strand-vejbred, ager-svinemælk, muse-vikke og hunde-viol.
Græsagtige planter: mose-bunke, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, harril, sand-hjælme, almindelig hvene, kryb-hvene, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, hare-star, sand-star, rød svingel og tagrør.

Højere planter: enge.
1980. *Urter*: høst-borst, hvid-kløver, rød-kløver, sump-kællingetand, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel.
Græsagtige planter: kryb-hvene, katteskæg, almindelig rapgræs, glanskapslet siv, lyse-siv og almindelig star.

Lokalitetskoder:

Nissum Fjord	++ V III s
Fjanne Grønne	+++ K I s

Botanisk vurdering:
Fjanne Grønne:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotop (veludviklet strandeng) og mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: slangetunge, udspilet star og slap annelgræs.
4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, strand-trehage, harril og jordbær-kløver.

Kilder: 9, 25, 32, 69, 95, 99, 100, 132, 144, 149, 185, 186, 205a, 205e, 205i, 205s, 207, 212, 227, 275, 292, 374

16/40 SKALSTRUP

DAMHUS Å, HARPØL BÆK, NØRAGER HEDE, SKOVGÅRD, SØHOLM, ULSTRUP HEDE

Området omkring Skalstrup øst for Nissum Fjord rummer ingen større naturområder. Botaniske oplysninger fra området foreligger ikke.

16/41 ARMSTRUP SØER

ARMSTRUP SØER: inkl. Hvidsø, Sømose DAMHUS BRO, *DAMHUS Å, HEDEHUSE, HVIDSØ (se Armstrup Søer), NØR-BY, STØVLBÆK, SØMOSE (se Armstrup Søer),* VEMB OLDTIDSAGRE

Herunder omtales Armstrup Søer, der ligger som fem søer i den nordlige del af plantagen nord for Vemb. Sydøst for plantagen før sammenløbet mellem Damhus Å og Støvlbæk ligger en række mindre hede- og nåleplantager op til vandløbene. Tilsvarende op til Damhus Å ved Skræddergårde syd for Møborg, der også omfatter en række søer. Botaniske oplysninger fra disse områder kendes ikke og er derfor meget ønskelige.

16/41-1. ARMSTRUP SØER omfatter skov, hede, mose og søer. Plantagen har hedebund med blandt andet hedelyng, revling, klokkelyng og mose-bølle. Armstrup Søer ligger i plantagens nordlige del og består af fem, lavvandede, næringsfattige søer, hvoraf den ene tørrer ud om sommeren. Arealerne nærmest søerne består af fattigkær, der i overgangen til plantagen afløses af hedevegetation. Søerne er naturligt uden tilløb og afløb, men den nordligste af dem, Rørsø, gennem gravede kanaler står i forbindelse med Sømose og Fællesmose samt søerne imellem dem. Armstrup Søer er opstået eller har fået udvidet søarealet ved tørvegravning. Oplysninger om søerne findes blandt andet hos Hansen & Sørensen (1987) og Ringkjøbing Amtskommune (1989, 1990).

Tre af søerne er beliggende i Sømose øst for Hvidmose. I den vestligste af søerne findes en betydelig forekomst af liden siv. I den midterste af søerne forekommer foruden liden siv, og der er en udbredt forekomst af strandbo langs med østbredden. I den østligste af søerne er der en mindre forekomst af strandbo, desuden forekommer liden siv spredt.

Mosearealet ved Hvidsø, der er den vestligste af søerne, domineres af blåtop med en stor bestand af klokke-ensian. I og ved Hvidsø er der tidligere fundet de mindre almindelige arter rundbladet soldug, strandbo, tvepibet lobelie(+) og brun næbfrø.

I Rørsø har der tidligere, ligesom i Hvidsø, vokset tvepibet lobelie(+), men planten er forsvandt efter gødskningsforsøg i plantagen i 1968-70. Søen har i dag tætte bevoksninger af mosser, i bredzonen tørvemosser og mod midten vand-seglmos. Liden siv findes spredt langs østsiden.

Artsammensætningen i Armstrup Søer er typisk for sure, brunvandede og næringsfattige søer. En enkelt af lobeliesøens karakterarter - strandbo - findes i ringe mængde, men bortset herfra er deres vegetation domineret af de arter, der er bedst tilpasset det sure og bruntfarvede vand, mosserne. Oprindeligt har grundskudsplanterne som lobelie og strandbo kunnet få rodfæste i søer i forbindelse med, at tørvegravningen har blotlagt en sandbund. Søerne har næppe heller tidligere haft karakter af typiske lobeliesøer vurderet ud fra beliggenheden i et moseområde. Efterhånden som tilgroningen med tørvemosser skrider frem som følge af forsuringen vil de sidste rester af grundskudsvegetationen med strandbo og smalbladet pindsvineknop forsvinde.

Vegetationstyper: sø, ekstremfattigkær.

Alger:
Rørsø
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium sp. *Gulalger*: Mallomonas sp. *Kiselagler*: Nitzchia sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Botryococcus braunii, Coenochloris pyrenoidosa, Dityosphaerum pulchellum, Eutetramorus fottii, Closterium gracile, Closterium intermedium, Cosmarium cfr. abbreviatum var. minus, Sphaerozosma ganulatum, Staurastrum brachiatum, Staurastrum brebissonii, Staurastrum furcigerum, Staurastrum subaviculum og Staurodesmus dejectus, Staurodesmus cfr. specerianus.

Sømose:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Gymnodinium sp. *Gulalger*: Dinobryon cylindricum var. palustre. *Gulgrønalger*: Isthmochloron trispinatum. *Kiselalger*: Navicula sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Botryococcus brannii, Coelastrum microporum, Coenochloris pyrenoidosa, Eutetramours fottii, Pediastrum boryanum, Closterium pronium, Closterium striolatum, Cosmarium cfr. regnellii, Cosmarium sp., Gymnozyga moniliformis, Staurastrum brachiatum, Staurastrum furcigerum, Staurastrum polymorphum, Staurastrum subaviculum, Staurodesmus dejectus og Staurodesmus cfr. spencerianus.

Mosser og højere planter: Armstrup søer under ét.
1989. *Mosser:* flydende tørvemos, arter af tørvemos og vand-seglmos. *Højere planter*: bukkeblad, vand-pileurt, smalbladet pindsvineknop, liden siv, næb-star, strandbo, almindelig sumpstrå, tagrør.

16/41-2. VEMB OLDTILDSAGRE. Vegetationen på denne mindre hede er beskrevet i 1985 af Christensen, Johnsen og Søchting (1986).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, revling og engelsk visse. *Urter*: håret høgeurt. *Græsagtige planter*: mark-frytle, sand-star og bølget bunke.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme) og trind fyrremos (Pleurozium schreberi).

Laver:

1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

Lokalitetskoder:

Armstrup Søer	++ V-^{H} II s
Hvidsø	+++ V III s
Rørsø	+++ V III s

Botanisk vurdering:
Armstrup Søer:
Lokaliteten er samlet vurderet som en II-lokalitet på grundlag af de få oplysninger om en fattigkærsvegetation med forekomst af sjældnere planter.
2. Sjældnere plantearter: smalbladet pindsvineknop og brun næbfrø.
4. Lobeliesøsindikatorer: strandbo.

Rørsø
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Mallomonas sp. *Desmidiacéer*: Closterium gracile, Closterium intermedium, Cosmarium cfr. abbreviatum var. minus, Staurastrum brachiatum, Staurastrum brebissonii, Staurastrum furcigerum, Staurastrum subaviculum og Staurodesmus cfr. specerianus.

Sømose:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Dinobryon cylindricum var. palustre. *Gulgrønalger*: Estmochloron trispinatus. *Desmidiacéer*: Closterium pronium, Closterium striolatum, Cosmarium cfr. regnellii, Cosmarium sp., Gymnozyga moniliformis, Staurastrum brachiatum, Staurastrum furcigerum, Staurastrum polymorphum, Staurastrum subaviculum, Staurodesmus dejectus og Staurodesmus cfr. spencerianus.

Kilder: 78, 94, 105, 116, 144, 205d, 205h, 282, 370

16/42 BUR

DAMHUS Å, GAMMEL STENUM, HVASHØJ, HYLDAL, MOSHOLM, MØBORG, *STORÅ (se Øster Vemb)*, STØVLBÆK, VESTER BUR, ØSTER VEMB.

16/42-1. MØBORG. På den nordlige ådalsskrænt et stykke oven for Damhus Åen, ligger en smal egebevoksning benævnt Møborg. Oven for skrænten afløses egebevoksningen af en nåleplantage. Mod vest grænser området op til vejen mellem Møborg og Bur. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1983, upubl.). I ældre litteratur er krattet omtalt hos Dalgas (1884).

Ådalsskrænten består af flere skovpartier, hvoraf de fleste domineres af stilk-eg. I de ældre partier har egene en karakteristisk uregelmæssig udformning af stammer og grenpartier. Foruden en tæt underskov af tørst og røn er der veludviklede ranker af gedeblad. Generelt er bevoksningen relativt tillukket, hvilket afspejler sig i bundvegetationen, som generelt er sparsomt udviklet, selv om en bundvegetation med almindelig engelsød og blåbær også fortsat forekommer. Egebevoksningen er voksested for den mindre almindelige kambregne. Tidligere er også skov-rørhvene fundet fra området.

Karakteristik: ådalsskrænt/ skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Trækonfiguration: klynger af krogede ege, rette ege

Underskov: tørst, røn
Opvækst: ingen/ bævreasp
Bundvegetation: løvdækket/ almindelig gedeblad/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: art af bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig gedeblad, tørst, almindelig røn, ædel-gran, rød-gran, bøg, dun-birk, ahorn og brombær. *Dværgbuske*: hedelyng og blåbær. *Urter*: bredbladet mangeløv, kambregne, almindelig engelsød, skovstjerne, almindelig kohvede, gederams, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, almindelig hundgræs, vellugtende gulaks, bølget bunke og krybende hestegræs.

16/42-2. VESTER BUR omfatter skrænter ned til Storåen, der tidligere har været bevokset med hedelyng og bølget bunke. Endvidere har der været spredte løv-og nåletræer med grå-pil i randen ud til engene (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: overdrev

16/42-3. ØSTER VEMB omfatter to mindre krat på den svagt markerede nordskrænt til Storåen øst for Vemb. Skovbunden i det vestlige og mindste af krattene er dækket af græsser, og krattet bærer i øvrigt præg af, at der har været kreaturgræsning i det gennem længere tid. Derimod er det østlige krat hegnet og har en veludviklet skovbundsflora. I det meste af krattet er der indplantet sitka-gran, som det vil være hensigtsmæssig at fjerne.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: hvid-gran, stilk-eg, bævreasp, skov-æble, øret pil, art af hvidtjørn. *Urter*: hvid anemone, vorterod, og dag-pragtstjerne.

16/42-4. STØVLBÆK ved VEMB. Vegetationen i vandløbet er undersøgt på strækningen fra vest for Bur til nord for Vemb. Vandløbet har et kanaliseret forløb og er rørlagt på en strækning nordvest for Vester Bur (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: storblomstret vandranunkel, art af vandranunkel og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Damhus Å, Møborg	++ S II r
Støvlbæk ved Vemb	++ V III r
Vester Bur	+ S-H-E IV s
Øster Vemb	++ S III r

Botanisk vurdering:
Møborg:
3. Lokalt sjældnere planter: kambregne
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder:9, 28, 34, 36, 46, 190, 205d, 231, 272, 275

16/43 NAVR HEDE

BARSLUND PLANTAGE, BUR, BURLUND, *BUR KOMMUNE PLANTAGE,* ESTRUP PLANTAGE, *FALSIG, GEDMOSE*, IDUM Å, NAVR HEDE, *STORÅ, THEUTS PLANTAGE (se under 16/50),* TVISHOLM, ØRBÆK

Herunder omtales blandt andet et egekrat vest for Bur Kirke, en række hedearealer, således Navr Hede nord for Storådalen samt Burlund, Idum Å syd for Storåen og ved Estrup Plantage. Desuden omtales Mosearealer ved Tvisholm og omkring Ørbæk. Botaniske oplysninger om engene ned til Storåens foreligger ikke og er derfor ønskelige. Endvidere er botaniske oplysninger fra Barslund Plantage, Bur Kommune Plantage, Falsig og Gedmose ønskelige.

16/43-1. BUR. På skrænterne af Storådalen lidt vest for Bur Kirke ligger der en næsten 1 km lang, smal egebevoksning. Den har været besøgt af både Wiinstedt (1916) og O.G. Petersen (1906), men ikke af Køie i 40'erne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944). I den ældre litteratur er det desuden omtalt hos Vaupell (1863) som Burgårdskrat samt hos Dalgas (1884). I nyere tid er krattet beskrevet af Degn og Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Det var tidligere (1916) stærkt påvirket af græsning, som i dag er ophørt. Det er ved at udvikle sig til egentlig egeskov med stilk-eg som det dominerende træ. I den vestlige del er der dog en del grantræer, som bør fjernes for at bevare egekrattet.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: -
Underskov: rød-gran
Opvækst: ingen
Bundvegetation: hvid anemone/ dag-pragtsjerne, vorterod, skovsyre
Græsning: tidligere græsset

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, skov-æble, tørst, øret pil, hindbær, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: vorterod, hvid anemone, dag-pragtstjerne, skovsyre, skov-storkenæb, vild kørvel og hyldebladet baldrian. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, almindelig hvene og almindelig hundegræs.

1944. Tidligere er også sildig hunderose, tidlig hunderose samt grå-pil angivet fra krattet og urterne almindelig kohvede, almindelig sct. hansurt, stor konval og liljekonval.

16/43-2. BURLUND består af hede på et bakket terræn syd for Storåen. Området domineres af hedelyng afbrudt af fugtige lavninger, der er bevokset med blåtop, medens der op til åen er pilekrat.

Vegetationstyper: hede.

16/43-3. ESTRUP PLANTAGE. Nord for plantagen ligger der en mindre hede, som domineres af bølget bunke. Der kendes ingen botaniske oplysninger fra selve plantagen.

Vegetationstyper: hede.

16/43-4. IDUM Å omfatter hede og mose ved Idum Å's udløb i Storåen. Hedevegetationen på skråningerne domineres af bølget bunke med lidt hedelyng. Den smalle dalbund neden for skråningerne er bevokset med krat af pil.

Vegetationstyper: hede, mose.

16/43-5. NAVR HEDE omfatter i dag nåleplantage og hede. På heden domineres vegetationen enten af hedelyng eller revling med islæt af mindre fugtige partier, hvor der vokser almindelig star og klokkelyng.

Vegetationstyper: hede, nåleplantage.

16/43-6. TVISHOLM øst for Bur Kirke er en nålebeplantning med hvid-gran. Neden for ådalsskrænten ligger vådbundsarealer, der er domineret af mose-bunke og med forekomst af almindelig mjødurt.

Vegetationstyper: nåleplantage, eng.

16/43-7. ØRBÆK omfatter mosearealer i dalbunden omkring Ørbækken, som omgives af fugtige hedearealer på dalsiderne. Dalbunden er ugræsset og består af pilekrat afbrudt af nogle mindre åbne partier, hvor vegetationen består af højtvoksende urter som blandt andet almindelig mjødurt.

Lokalitetskoder:

Bur	++ S III r
Burlund	+ H II s
Estrup Plantage	+ S-H III r
Idum Å	+ H- V III r
Navr Hede	+ S-H II s
Tvisholm	+ S-V IV r
Ørbæk	+ S-V-H III s

Botanisk vurdering:
Bur:
4. Egekratsindikatorer: tørst.

Kilder:28, 34, 36, 46, 190, 196a, 224, 233a, 268, 272

16/44 NAVR

ELLEBÆK, IDUMLUND, NAVR, NIPSBJERG PLANTAGE, *STROVSTRUP, STORÅ (se Navr), ØSTERLUND PLANTAGE, ÅBJERG*

16/44-1. ELLEBÆK omfatter skov, hede og mose i tilknytning til dalbunden ved bækkens tilløb til Storåen. Dalbunden består af pilekrat. Skrænterne er bevokset med hedelyng, revling og bølget bunke. Ved foden af vestskrænten forekommer

flere væld. Fra lokaliteten kendes den mindre almindelige guldblomme.

Vegetationstyper: skov, hede, mose, pilekrat.

16/44-2. IDUMLUND er et ganske lille egekrat på omkring 1 ha beliggende nordvest for gården Idumlund ved Stovstrup. Idumlund er allerede beskrevet som egekrat af Dalgas (1884) og senere i 40'erne af Gram, Jørgensen og Køie (1944) samt i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) og Emsholm (1982, upubl.). Det består især af stilk-eg, bævreasp og almindelig røn sammen med almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, drue-hyld og hindbær. Bundvegetationen domineres af gederams og krybende hestegræs. Bevoksningen er stadig præget af en tidligere græsning, der ophørte i begyndelsen af 60'erne.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp
Træhøjde: 10-12-14 meter
Stammediameter: 0,77 meter (0,50 - 1,25)
Trækonfiguration: rette ege med krogede grene
Underskov: hindbær
Opvækst: ingen
Bundvegetation: krybende hestegræs og gederams
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almmindelig hyld, drue-hyld, almindelig røn, engriflet hvidtjørn og hindbær. *Urter*: hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, gederams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig gyldenris, majblomst. *Græsagtige planter*: almindelig hundegræs og krybende hestegræs.

16/44-3. NAVR er et lille egekrat på omkring 1 ha, der ligger på skrænten af Storåslyngen sydøst for Navr. Bevoksningen er omtalt som egekrat fra 40'erne hos Gram, Jørgensen og Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Egene i dette krat er tynde og ret høje ege, 12-14 meter, især i den østlige del, hvor der også findes en del brombær og bævreasp. Bundvegetationen er græsdækket med krybende hestegræs, enkelte steder med indslag af nogle få skovbundsplanter som almindelig engelsød og majblomst. Krattet har tidligere været græsset i sin helhed, men i dag gælder det kun den vestlige del.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg (bævreasp)
Trækonfiguration: rette, tyndstammede ege
Træhøjde: 12-14 meter
Stammediameter: 0,57 meter (0,49 - 0,91)
Underskov: ingen/ hindbær
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: græsdækket: krybende hestegræs
Græsning: græsning i den vestlige del, tidligere græsning i hele krattet

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, rød-el, bævreasp, almindelig røn, brombær, almindelig hvidtjørn, almindelig hyld, drue-hyld, almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, art af viol, almindelig mjødurt, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, stinkende

storkenæb, skov-storkenæb, angelik, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, liden-klokke, læge-ærenpris og majblomst.
Græsser: almindelig hundegræs, mose-bunke, krybende hestegræs og almindelig hvene.

16/44-4. NIPSBJERG PLANTAGE er en blandet løv- og nålebevoksning. Nærmere oplysninger er ønskelige.

Vegetationstyper: egekrat.

16/44. Ikke lokaliseret. Skrænten ved Navr er tidligere angivet som voksested for nikkende kobjælde.

Lokalitetskoder:

Ellebæk	+ S H IV s
Idumlund	++ S III r
Navr	++ S II r
Nipsbjerg Plantage	+ S IV r

Botanisk vurdering:
Idumlund:
3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld.

Navr:
3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld.
4. Egekratsindikatorer: almindelig engelsød og krat-fladbælg.

Kilder:28, 34, 36, 46, 214, 272, 275

16/45 HOLSTEBRO

HOLSTEBRO LYSTANLÆG

HOLSTEBRO LYSTANLÆG. På hjørnet af Enghavevej til sygehuset og Viborgvej ligger Holstebro Lystanlæg. Jensen har i perioden fra 1950-65 indsamlet oplysninger om anlæggets svampe. Blandt de kendte arter er puppe-snyltekølle (Cordyceps militaris), ege-labyrintsvamp (Daedalea quercina), kæmpeporesvamp (Meripilus giganteus), flad lakporesvamp (Ganoderma lipsiense), plæne-huesvamp (Mycena aetites), silkeglinsende rødblad (Entoloma sericeum), sodfarvet skærmhat (Pluteus cervinus), galde-skørhat (Russula fellea), stinkende skørhat (Russula foetens) og spiselig skørhat (Russula vesca) (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: løvskov.

Lokalitetskode:

Holstebro Lystanlæg	++ B IV r

Botanisk vurdering:
Holstebro Lystanlæg:
Lokaliteten er anført som en IV-lokalitet, da der ikke foreligger aktuelle oplysninger fra lokaliteten.

Kilder:422 a

16/46 SØNDER NISSUM

GAMMELGRØFT, FJAND Ø, *HUSBY KLITPLANTAGE (se 16/53 HUSBY),* NØRKÆR, NØRRE FJAND

16/46-1. FJAND Ø er en mindre ø på 35 ha tæt ved Nissum Fjords sydlige bred. Den centrale del af øen består af et artsrigt og varieret overdrev. Området indeholder endvidere naturlokaliteter som strand, klit og strandengspartier. Floraen er grundigt undersøgt af Wessberg (1985) og tidligere af Worsøe (1969). Der er registreret 162 højere planter på øen, heraf ca. 80 blomsterplanter.

Mellem kysten og strandvoldene findes der flere steder smalle strandengsområder, der dog sjældent har en tydelig vegetationszonering. Strandengsvegetationen domineres af kryb-hvene, blågrøn rapgræs, kær-trehage og jordbær-kløver. På myretuerne fra den gule engmyre vokser strand-firling. På sydkysten findes i sumpede områder næb-star, vand-mynte, sværtevæld, almindelig skjolddrager, kær-galtetand og mose-bunke. Her findes også en artsrig rørsump, der er domineret af blågrøn kogleaks. I rørsumpen er der indslag af vandnavle, kær-guldkarse, bidende pileurt, kær-dueurt, bredbladet mærke og to arter af brøndsel, fliget og nikkende brøndsel. Midt på øen findes et tuet hedekær med forekomst af arter som vandnavle, tormentil, blåtop, katteskæg med flere. Pilebuskene, som består af krybende pil, er her stærkt nedbidte af fårene. Selve strandvoldene, der ligger omkring det meste af øen, er overvejende bevokset med hedelyng og revling, men også nogle steder med strand-hjælme. Øens centrale del består af en næringsfattig strandvoldsslette. Vegetationen domineres også her, ligesom på strandvoldene ud til kysten, af hedelyng og revling. Stedvis er jorden dækket af laver og mosser. Desuden er bølget bunke, rød svingel og sandskæg fremtrædende. Der er indslag af arter som hunde-viol, smalbladet timian og sand-star.

Fra Fjand Ø kendes en række mindre almindelige arter, strand-firling, stor vandarve, bidende pileurt, rank vinterkarse, høst-rødtop, smalbladet timian, nåle-sumpstrå, krydsningen kransmynte (Mentha aquatica x arvensis) og Bromus hordeaceus ssp. pseudothominii. Heraf er rank vinterkarse meget sjælden og nåle-sumpstrå temmelig sjælden. Høst-rødtop er generelt sjælden, det østlige Sydjylland dog undtaget. Rank vinterkarse er endvidere optaget på rødlisten over højere, danske planter (Løjtnant, 1985).

Følgende strandplanter vokser på Fjand Ø: dansk kokleare, læge-kokleare, sandkryb og strandarve. Blandt de salttolerante planter, som overvejende er knyttet til strandenge, kan nævnes vingefrøet hindeknæ, kødet hindeknæ, jordbær-kløver, strand-asters, strand-trehage, enskællet sumpstrå, harril og strand-annelgræs.

Vegetationstyper: strand, klit, overdrev, strandeng.

Højere planter:
1986. *Træer og buske*: gråris, øret pil og krybende pil. *Dværgbuske:* engelsk visse, tranebær, blåbær og mose-bølle. *Urter*: almindelig røllike, vejbred-skeblad, gåsemad, anegelik, almindelig markarve, engelskgræs, strand-asters, spyd-mælde, rank vinterkarse, almindelig vandranunkel, tusindfryd, sideskærm, nikkende brøndsel, fliget brøndsel, roset-vandstjerne, storfrugtet vandstjerne, hedelyng, blå-klokke, hyrdetaske, roset-springklap, engkarse, liden tusindgylden, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, skive-kamille, ager-tidsel, kær-tidsel, horse-tidsel, dansk-kokleare, læge-kokleare, bakke-nellike, revling, lådden dueurt, kær-dueurt, ager-padderok, kær-padderok, klokkelyng, vår-gæslingeblomst, skov-hanekro, kær-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, gul snerre, baltisk ensian, blød storkenæb, liden storkenæb, sandkryb, sump-evighedsblomst, svømmende sumpskærm, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, strandarve, vandnavle, almindelig kongepen, liden andemad, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, trævlekrone, sværtevæld, vand-mynte, krans-mynte, stor vandarve, mark-forglemmigej, sump-forglemmigej, eng-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, høst-rødtop, vandportulak, almindelig pimpinelle, fliget vejbred, lancet-vejbred, glat vejbred, strand-vejbred, vand-pileurt, vej-pileurt,

bidende pileurt, knudret pileurt, bleg pileurt, almindelig engelsød, børstebladet vandaks, gåse-potentil, tormentil, kragefod, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, sommer-skjaller, kær-guldkarse, almindelig syre, rødknæ, kruset skræppe, strand-firling, almindelig firling, almindelig skjolddrager, skov-brandbæger, vår-brandbæger, almindelig brandbæger, bred-bladet mærke, sort natskygge, ager-svinemælk, kødet hindeknæ, vingefrøet hindeknæ, mark-hindeknæ, kær-galtetand, græsbladet fladstjerne, almindelig fuglegræs, bleg fuglegræs, djævelsbid, rejnfan, plettet mælkebøtte (sect. Naevosa), fandens mælkebøtte (sect. Vulgaria), gråfrugtet mælkebøtte (sect. Obliqua), flipkrave, smalbladet timian, jordbær-kløver, hvid-kløver, lugtløs kamille, strand-kamille, stor nælde, liden nælde, mark-ærenpris, læge-ærenpris, smalbladet vikke, ager-stedmo-derblomst, hunde-viol og eng-viol. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, almindelig hvene, tidlig dværgbunke, sand-hjælme, vellugtende gulaks, almindelig havre, blød hejre (Bromus hordeaceus ssp. pseudothominii), eng-rørhvene, fåre-svingel, strand-svingel, rød svingel, festgræs, fløjlsgræs, marehalm, tagrør, blågrøn rapgræs, eng-rapgræs, almindelig rapgræs, udspærret annelgræs, strand-annelgræs, nåle-sumpstrå, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå, mark-frytle, mangeblomstret frytle, strand-trehage, kær-trehage, sand-siv, glanskapslet siv, tudse-siv, liden siv, fladstrået siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, harril, klæg-siv, børste-siv, sand-star, grå star, toradet star, blågrøn star, hare-star, almindelig star, hirse-star og næb-star.

16/46-2. NØRKÆR. Området øst for Nørre Fjand bestod i begyndelsen af 40'erne af varierede mosearealer. Engene blev dengang overvejende domineret af katteskæg. Fra mosearealerne i øvrigt kan nævnes mose-pors, klokkelyng og mose-bølle foruden klokke-ensian, eng-troldurt, kødfarvet gøgeurt, sand-siv, loppe-star og stjerne-star (Böcher, 1938). Nyere botaniske oplysninger fra eventuelt tilbageværende vådbundsarealer er ønskelige.

16/46-3. NØRRE FJAND, NISSUM FJORD. På odden umiddelbart syd for sydspidsen af Fjand Ø foreligger botaniske oplysninger fra rørsumpen.

Højere planter:
1980. *Urter*: angelik, strand-asters, dusk-fredløs, vand-mynte, spyd-mælde, vand-skræppe, gærde-snerle og sværtevæld.
Græsagtige planter: harril, kryb-hvene, rørgræs, almindelig star, høj sødgræs og tagrør.

Lokalitetskoder:

Fjand Ø	+++ K-E-H-V I r
Nørkær	+ E IV r
Nørre Fjand, Nissum Fjord	+ V III r

Botanisk vurdering:
Fjand Ø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlisteart: rank vinterkarse.
2. Sjældnere planter: baltisk ensian, nåle-sumpstrå og festgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: blågrøn star, fladstrået siv, udspærret annelgræs, nikkende brønsel, høst-rødtop, almindelig skjolddrager og strand-kamille.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: forskelligfarvet forglemmigej.

Nørre Fjand, Nissum Fjord:
3. Lokalt sjældnere planter: gærde-snerle.
4. Strandengsindikatorer: harril.

Kilder:17, 99, 119, 185, 138a, 230, 246, 310, 423

16/47 FELSTED ODDE.

KEDLEN, FELSTED ODDE

16/47-1. FELSTED ODDE, FELSTED KOG. Fra rørsumpen ved den sydlige del af indløbet til til Felsted Kog foreligger botaniske oplysninger.

Højere planter:
1980. *Urter*: angelik, strand-asters, høst-borst, art af fladstjerne, kær-galtetand, hvid-kløver, rød-kløver, vand-mynte, vand-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, rejnfan, almindelig røllike, sandkryb, kær-snerre, ager-svinemælk, sværtemælk, almindelig syre, kær-trehage, strand-trehage og trævlekrone. *Græsagtige planter*: mose-bunke, kryb-hvene og blågrøn kogleaks, sø-kogleaks.

16/47-2. KEDLEN, FELSTED KOG. Fra rørsumpen på den nordlige bred af Felsted Kog foreligger botaniske oplysninger.

Højere planter:
1980. *Urter:* hyldebladet baldrian, høst-borst, lådden dueurt, gifttyde, gul iris, sump-kællingetand, vand-mynte, mælkebøtte, gåse-potentil, tigger-ranunkel, lav ranunkel, rejnfan, art af rødtop, nyse-røllike, vejbred-skeblad, liden skjaller og muse-vikke. *Græsagtige planter:* sø-kogleaks, rød svingel, høj sødgræs og tagrør.

Lokalitetskode:
Felsted Odde, Felsted Kog: + V III r
Kedlen, Felsted Kog: + V III r

Botanisk vurdering:
Felsted Odde:
4. Strandengsindikatorer: strand-trehage.

Kedlen:
3. Lokalt sjældnere planter: gul iris.

Kilder: 288, 289

16/48. FELSTED KOG.

STORÅ

16/48-1. STORÅ ved Sønderby. Fra mundingen af Storåens udløb i Felsted Kog kendes høst-vandstjerne (Moeslund, 1991).

Vegetationstyper: vandløb

Lokalitetskode:
Storå + V I s

Botanisk vurdering:

Storå, Sønderby er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: høst-vandstjerne.

Kilder: 205

16/49 RÅSTED

BAVNEBÆK, FEMHØJE SANDE, *GAMMELMØLLE PLANTAGE*, GRYDEHØJ, HVOLDAL, *LILLEÅ*, RÅSTED KIRKE, SNERP SANDE, SORTHØJ, STENUMGÅRDS PLANTAGE

Omfatter blandt andet to krat omkring Grydehøj og Sorthøj, der ligger oven for den sydlige ådalsskrænt til Lilleåen sydøst for Vemb, to heder på begge sider af landevejen Ulfborg-Holstebro ved Femhøje og syd herfor på et gammelt indsande Snerp Sande, hede- og mosearealer ved Hvoldal, der ligger øst for Stenumgårds Plantage samt ved Råsted Kirke.

16/49-1. FEMHØJE SANDE oven for Lilleåens sydlige ådalsskrænt ved Råsted Kirke omfatter en hede, der ejes af Miljøministeriet. Området har i 1985/86 været under rydning for bjerg-fyr.

Vegetationstyper: hede.

16/49-2. GRYDEHØJ, sydøst for Vemb, omfatter mindre nålebevoksning.

Vegetationstyper: nåleskov

16/49-3. HVOLDAL. Øst for Stenumgårds Plantage og nord for Lilleåen ligger nogle hede- og mosearealer. På Lilleåens nordlige skrænter domineres vegetationen af hedelyng og bølget bunke med spredtstående ene og fyr. Oven for skrænterne fandtes tidligere fugtig hede og nogle mindre mosearealer, hvorpå der er fundet de mindre almindelige arter rosmarinlyng og rundbladet soldug (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede, mose.

16/49-4. RÅSTED KIRKE. På nordsiden af Lilleåen findes en mindre hede, sydøst for Råsted Kirke. Heden er under stærk tilgroning med fyr. Der er tale om en tør hedetype med hedelyng (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

16/49-5. SNERP SANDE omfatter hede og mose, der ligger syd for Råsted Kirke. Den fugtige hede er domineret af hedelyng med indslag af arter fra den mere fugtige hedebund som f.eks. klokkelyng. Fra mosen, der er næringsfattig, kendes rosmarinlyng og rundbladet soldug (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

16/49-6. SORTHØJ, tæt ved Bavnebæks tilløb til Lilleåen, består af en blandet løv- og nålebevoksning. Botaniske oplysninger kendes ikke, men er ønskelige.

Vegetationstyper: løvskov, nåleskov.

16/49-7. STENUMGÅRDS PLANTAGE. Sydøst for plantagen findes et mindre hedeareal med hedelyng og revling. Fra området kendes kattefod og guldblomme (Christensen, 1973).

Lokalitetskoder:

Femhøje Sande	+ H IV r
Grydehøj	+ S IV r
Hvoldal	+ H III r
Råsted Kirke	+ H-V II s
Snerp Sande	+ H III r
Sorthøj	+ S IV r
Stenumgårds Plantage	+ H III r

Botanisk vurdering:
Hvoldal:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng

Snerp Sande:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng

Kilder:28

16/50 IDUM KIRKEBY

ESTRUP PLANTAGE (se under 16/43), GAMMEL RÅSTED PLANTAGE, *HESTBJERG PLANTAGE*, HÆLDRIS (se under Theuts Plantage). IDUM, IDUM Å, ORMSTRUP HEDE, *ORMSTRUP PLANTAGE (se 16/58 ØLGRYDE PLANTAGE), SKELBAKKE HUSE*, SØNDERBÆK, THEUTS PLANTAGE: Hældris

16/50-1. GAMMEL RÅSTED PLANTAGE. Øst for plantagen ligger en tidligere hede, som i dag overvejende er bevokset med fyr. Oplysninger fra plantagen kendes ikke, men er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

16/50-2. THEUTS PLANTAGE. I det sydøstlige hjørne af plantagen ligger et egekrat, der er beskrevet som **Hældris**. I 40'erne lå der ved Hældbakke et 5 ha stort lyngareal med krat og spredt buskvegetation af eg. I dag er to tilbageværende bevoksninger med eg omsluttet af granplantagen. Deres areal udgør tilsammen 2,3 ha. Egene er meget knudrede og egentlig underskov mangler. Bundfloraen består af majblomst og skovstjerne. Egekrattet er beskrevet allerede i 1884 af Dalgas som Råstedkrat. I 40'erne er Hældris beskrevet af Gram, Jørgensen og Køie (1944) og i nyere tid fra 80'erne af Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Begge arter af eg, stilk-eg og vinter-eg samt deres krydsninger angives fra krattet i 1944, med indslag af bævreasp, almindelig røn og gyvel. Gyvel er ikke genfundet i 1982, men derimod oplyser Emsholm om tilstedeværelsen af ene.

Karakteristik:
Beliggenhed: skov
Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: grupper af krogede, knudrede ege
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: majblomst og skovstjerne
Græsning: ingen

egekrat: hældris

Hældris. To partier af egekrat beliggende midt i nåleplantage, Theuts Plantage.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn og ene. *Urter*: almindelig engelsød, skovstjerne, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, lund-rapgræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs, almindelig hvene og blåtop.

16/50-3. IDUM. Syd for idrætspladsen ligger et hedeareal, hvor vegetationen er domineret af bølget bunke i 1972 med forekomst af guldblomme og lav skorsoner (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

16/50-4. ORMSTRUP HEDE er en stor hede, der ligger på syd-siden af Idum Å, syd for landevejen mellem Holstebro og Ringkøbing. Heden er fredet i 1985 som en del af Idum Å-fredningen. Hedevegetationen domineres af revling med indslag af hedelyng, stedvis af mosaik mellem hedelyng og rensdyrlaver. Der er nogle steder store bestande af hede-melbærris. Desuden forekommer tyttebær og håret visse. På lokaliteten er der endvidere fundet cypres-ulvefod og vår-kobjælde, der er rødlistede i Danmark samt engblomme, guldblomme og lav skorsoner. I tilknytning til heden findes en gammel grusgrav med en artsrig vegetation af laver. Den artsrige lavvegetation omfatter mindst 25 arter (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Af karakteristiske laver kan nævnes takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea, grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum). Der blev endvidere i 1985 gjort fund af de mindre almindelige laver etage-bægerlav Cladonia cervicornis ssp. cervicornis og Cladonia cervicornis ssp. pulvinata, grågul bægerlav (Cladonia zopfii), fjeld-blegskivelav (Ochrolechia frigida), blødvortet knoplav (Pycnothelia papillaria), lav korallav (Stereocaulon condensatum), klit-korallav (Stereocaulon saxatile). Heraf er fjeld-blegskivelav og blødvortet knoplav meget sjældne og klit korallav sjælden. Blødvortet knoplav er i dag kun kendt fra to danske voksesteder (Søchting og Christensen, pers. medd.).

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: smalbladet timian. *Græsagtige planter*: hirse-star og pille-star.

1972. *Træer og buske*: bævreasp og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig ulvefod, cypres-ulvefod, nedbøjet ranunkel, skovstjerne, tormentil, smalbladet timian, almindelig mjødurt, trenervet snerre, vår-kobjælde, blåmunke, nyse-røllike, guldblomme, katte-fod, lav skorsoner og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig sumpstrå, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke, mose-bunke, tandbælg, katteskæg, sandskæg og blåtop.

Mosser:

1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum) og hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica ssp. crispiformis), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis ssp. cervicornis og Cladonia cervicornis ssp. pulvinata), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. merochlorophaea, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogynia physodes), fjeld-blegskivelav (Ochrolechia frigida), blødvortet knoplav (Pychnothelia papillaria), lav korallav (Stereocaculon condensatum) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

16/50-5. SØNDERBÆK sydøst for Idum Kirke omfatter vandhuller og mose. En del af vandhullerne er opstået som tørvegrave. Mosen består af fattigkær, der er domineret af hedelyng og blåtop med indslag af mose-pors. Lokaliteten er voksested for tranebær, tørvemos (Sphagnum), kragefod og benbræk (Christensen, 1973). Selv om artssammensætningen muligvis ikke har ændret sig, kan der være behov for nye oplysninger.

Vegetationstyper: fattigkær, sø.

16/50-6. Idum Å. Idum Ådalen er i 1985 blevet fredet på strækningen nord for Idum ved Estrup og mod syd ned til Vind Hede. Fredningen omfatter også den store hede, Ormstrup Hede (også kendt som Nørholm Hede), der ligger mellem Idum Å og hovedvej A 16. Fredningen er hovedsageligt begrundet i faunainteresser, som knytter sig til vandløbet. Idum Å er her beskrevet på strækningen fra Vind Hede og til sammenløbet med Storå. Vandløbets øvre del har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består på denne strækning af sandbund iblandet forekomster af grus og sten. Vandløbets nedre del har derimod et næsten ureguleret forløb med varierede fysiske forhold. Vandløbsbunden består af sandblandet sten- og grusbund (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: art af vandranunkel, manna-sødgræs, sideskærm og hår-tusindblad.

Lokalitetskoder:

Gammel Råsted Plantage	+ S IV r
Idum	+ H II r
Idum Å	+ V III r
Ormstrup Hede	++ H I ms
Skelbakke Huse	+ S IV r
Sønderbæk	+ V II s
Theuts Plantage	
Hældris	++ S IV r

Botanisk vurdering:
Ormstrup Hede:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter og på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: cypres-ulvefod, vår-kobjælde og blødvortet knoplav (Pycnothelia papillaria).
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod, engblomme, fjeld-blegskivelav (Ochrolechia frigida) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).
4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, håret visse, lav skorsoner og guldblomme.

Theuts Plantage (Hældris: egekrat):
4. Egekratsindikatorer: almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder: 28, 34, 36, 46, 270b, 272, 434

16/51 HESTBJERG

BOVTRUP, GRYDE Å, HESTBJERG BÆK, PILKMOSE BÆK, SIMONSTRUP, *VESTRE PLANTAGE*

16/51-1. GRYDE Å. Op til Gryde Å tæt ved Simonstrup, hvor vejen skærer åen, er der hede og mose. Dalbunden består af spredte pilekrat og åbne vådbundsarealer, der er domineret af mose-bunke (Christensen, 1973).

På østsiden af Gryde Å ved Sognstrup ligger nogle lyngklædte bakker, som ned mod Gryde Å afløses af pilekrat og åbne mosearealer med højtvoksende urter. Fra sidstnævnte område kendes langbladet ranunkel (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: pilekrat, mose, hede.

16/51-2. HESTBJERG BÆK øst for Hestbjerg omfattede i begyndelsen af 70'erne krat med grå-pil. De åbne vådbundsarealer var dengang domineret af mose-bunke og fløjlsgræs (Christensen, 1973). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: pilekrat.

16/51-3. PILKMOSEBÆK. Ved Dannerhøje ligger hede og vådbundsarealer. Op til bækken er der vådbundsarealer med pilekrat og åbne mosearealer, der er domineret af højtvoksende urter. På vestsiden af bækken ligger der et hedeareal, hvis vegetation domineres af bølget bunke (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, pilekrat, mose.

16/51-4. SIMONSTRUP. Vest for Simonstrup ligger der et område med hede og mose. Hedevegetationen domineres af hedelyng og bølget bunke. Hvor der ikke er gravet tørv, domineres kærvegetationen af blåtop. I tørvegravene er der udviklet en hængesæk af tørvemos (Sphagnum). Mosen er voksested for rosmarinlyng og rundbladet soldug. Fra den øvrige kærvegetation kan nævnes mose-pors og benbræk (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, fattigkær, ekstremfattigkær.

16/51-5. BOVTRUP. På begge sider af vejen fra Nørre Felding til Hestbjerg ligger der nær gården Bovtrup et mindre og et lidt større egekrat på tilsammen 2,5 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat af Dalgas (1884) af Wiinstedt (1916), i 40'erne af Gram, Jørgensen og Køie (1944) og i 80'erne af Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Krattet angives i 1944 at være næsten dobbelt så stort. Krattet støder mod vest op til fyrreplantagen, medens der nord for vejen er hede. Den vestlige del af det største krat har karakter af troldeskov, og skovbunden er flere steder dækket af almindelig engelsød. Fra lokaliteten kendes lund-ranunkel, liden ulvefod, forskelligbladet tidsel og bakke-star, hvoraf de to sidstnævnte ikke er genfundet i undersøgelsen fra 1983.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 6-8/ 8-10 meter
Stammediameter: / 0,36 meter (0,21 - 0,50)
Trækonfiguration: krogede, knudrede eg/ enkeltstående, rette ege/ klynger af ældre, krogede ege
Underskov: ingen/ røn
Opvækst: eg/
Bundvegetation: bølget bunke, alindelig kohvede, majblomst (almindelig engelsød) / krybende hestegræs
Græsning: ingen

egekrat: bovtrup 187

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, almindelig hvidtjørn, tørst og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, almindelig engelsød, almindelig syre, krat/skov-viol, art af dueurt, skovstjerne, tormentil, skov-jordbær, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, skov-galtetand, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris, tormentil, almindelig kohvede, lyng-snerre, blå-klokke, djævelsbid, almindelig gyldenris og majblomst *Græsagtige planter*: håret frytle, lund-rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Wiinstedt (1916) nævner desuden smuk ærenpris og de allerede nævnte, forskelligbladet tidsel, lund-ranunkel og bakke-star.

16/51-6. PILKMOSE BÆK er her beskrevet fra Pilkmose til sammenløbet med Gryde Å. Vandløbet har på den øverste strækning nærmest Holstebro et kanaliseret, udgrøftet forløb med ringe fysisk variation. På den nedre strækning har vandløbet derimod et næsten ureguleret forløb med en betydelig fysisk variation. Vandløbsbunden består af en overvejende ustabil sand-bund (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: svømmende sumpskærm, bredbladet dunhammer og manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:

Bovtrup	++ S II r
Gryde Å ved Simonstrup	++ H-V III s
Hestbjerg Bæk	+ V IV s
Pilkmosebæk	++ H-V IV
vandløbet	+ V III r
Simonstrup	++ H-V II r

Botanisk vurdering:
Bovtrup:
3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kovhede.

Simonstrup:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kilder: 28, 43

16/52 FELDINGHOLM

FELDING BÆK, FELDINGHOLM, GALGEBAKKE, *KROGSDAL SKOV, VEGEN Å*

16/52-1. FELDINGHOLM udgør en smal bevoksning af fortrinsvis eg på østskråningen ned til Vegen Å på i alt 1,3 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen og Køie (1944) og i 80'erne af Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I ældre litteratur er bevoksningen omtalt hos Dalgas (1884). Den midterste og nordlige del består af ældre ege, medens der mod syd findes en blanding af eg, bævreasp og fyr; i den nordlige del er der dog efter 1944 indplantet bøg. Egene består af stilk-eg og enkelte krydsninger mellem de to egearter. Underskoven i egeskoven består af tørst, medens skovbunden er bevokset med krybende hestegræs.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14/ 14-16 meter
Stammediameter: 0,57 meter (0,50 - 1,13)
0,87 (0,53 - 1,40)
Trækonfiguration: slanke, rette eg/ krogede ege i klynger
Underskov: tørst
Opvækst: eg
Bundvegetation: krybende hestegræs/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ædel-gran, bøg, stilk-eg, almindelig røn, hindbær, brombær, tørst, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, almindelig fredløs, skovstjerne, feber-nellikerod, krat-fladbælg, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsser*: almindelig rapgræs, lund-rapgræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs og blåtop.

16/52-2. GALGEBAKKE i den østlige del af Vestre Plantage syd for Holstebro er omtalt som egekrat hos Gram, Jørgensen & Køie (1944). Det er endvidere nævnt hos Dalgas (1884), Petersen (1906) og Wiinstedt (1916).

Området er i dag bevokset med nåletræer ligesom den øvrige del af plantagen og har ikke længere karakter af egekrat, selv om enkelte ege forekommer. Galgebakken har tidligere været voksested for den meget sjældne alpe-nålebæger, der er sydlig i sin udbredelse. Arten menes at være forsvundet samtidig med omdannelsen af det oprindelige egekrat. I området er der endvidere tidligere fundet bredbægret ensian (Grøntved & Holmen 1953).

Vegetationstyper: nålekov.

Lokalitetskoder:

Feldingholm	++ S II r
Galgebakke	++ S IV r

Botanisk vurdering:
Feldingholm:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder:25, 28, 34, 36, 46, 53, 196A, 207, 233a, 234, 272

16/53 HUSBY

GRÆM STRAND, HUSBY KLITPLANTAGE: Skavemose, MOSEBY GRØFT, VEDERSØ KLIT

Herunder omtales Husby Klitplantage med Skavemose og klitområdet ved Græm Strand og syd herfor i Vedersø Klit.

16/53-1. GRÆM STRAND. Fra klitterne ved Græm Strand kendes klit-fladbælg. Af den grå klits arter kan i øvrigt nævnes almindelig engelsød, hunde-viol, blåmunke, smalbladet timian og tidlig dværgbunke. Fra klitvegetationen i øvrigt kan nævnes rundbælg, muse-vikke, almindelig kongepen og håret høgeurt (Gravesen, 1980 og Jensen, 1989). De medtagne floralister omfatter alle typer klitsamfund, hvid klit, grå klit og klithede.

Vegetationstyper: klit, grå klit, klithede.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng og revling. *Urter*: rundbælg, håret høgeurt, almindelig kongepen, blåmunke, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, almindelig engelsød, smalbladet timian, hunde-viol og muse-vikke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, tidlig dværgbunke, sand-hjælme, sand-star, sandskæg, fåre-svingel og almindelig rajgræs.

1988. *Træer og buske*: vild æble og rynket rose. *Dværgbuske*: hedelyng og revling. *Urter*: blåhat, blåmunke, almindelig engelsød, klit-fladbælg, flipkrave, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, rundbælg, gul snerre, strandsennep, almindelig stedmoderblomst, smalbladet timian, muse-vikke og hunde-viol. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, mangeblomstret frytle, mark-frytle, sand-hjælme, mose-bunke, tidlig dværgbunke, almindelig hvene, marehalm, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, sandskæg og sand-star.

Mosser:
1980. Almindelig cypresmos/hede-cypresmos og hårspidset jomfruhår.
Laver:
1980. Arter af bægerlav og grubet tjørnelav.

16/53-2. HUSBY KLITPLANTAGE blev anlagt i 1859 og består i dag af ca. 1.000 ha skov. Den oprindelige beplantning af bjerg-fyr er i dag ved at blive afløst af granbevoksning, men også bøg forekommer. Plantagen er kendt som voksested for skov-fladbælg, der er sjælden i Vestjylland og linnæa, der er sjælden i Danmark, samt børste-kogleaks og børste-siv. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de mest bemærkelsesværdige arter er den snyltende bævresvampart Platygloea bispora, der er videnskabeligt beskrevet på baggrund af et fund fra plantagen i 1984. Den er endnu ikke fundet andre steder. Desuden kendes der fra lokaliteten fund af den sjældne barksvamp Tubulicrinus sororius, der kun er fundet to andre steder i Danmark, og af slank tåreblad (Hebeloma helodes), fyrre-tåreblad (Hebeloma spoliatum) og ko-tåreblad (Hebeloma vaccinum). Fra 1969 kendes fund af bæger-svampen Chelilymenia pulcherrima og af sortbæger (Pseudopletania nigrella), judasøre (Auricularia mesenterica), slimstokket huesvamp (Mycena rorida), stålblå rødblad (Entoloma nitidum),

dværg-skælhat (Pholiota scamba), brunskællet slørhat (Cortinarius pholideus) samt en række mindre interessante arter.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Højere planter: klitlavninger ud for plantagen
1986. *Dværgbuske*: revling. *Urter*: liden soldug, langbladet soldug, tusindfrø og klit-fladbælg.

16/53-3. Skavemose, beliggende i Husby Klitplantage, er kendt som tidligere voksested for de fire meget sjældne arter: sylblad (o), vandranke (o), rødlig vandaks (o) og grenet star (o). Alle fire arter er optaget på rødlisten (Løjtnant, 1985). I 1983 er der fundet dyndurt på i Skavemose, men den har ikke været genfundet siden (Moeslund, pers.medd.). Skavemose er henligger i dag som en sur, lavvandet hedesø, hvis bund er dækket af strandbo.

Højere planter:
1986. *Vandplanter*: strandbo, aflangbladet vandaks, sand-siv, glanskapslet siv, liden siv og smalbladet kæruld.

16/53-4. VEDERSØ KLIT udfor Øby. Der har tidligere været en veludviklet klithede bag stranden udfor Øby. Området har bestået af en fugtig lynghede med stor dækning af klokkelyng. Tilstedeværelsen af mose-bølle, klokke-ensian, benbræk og børste-siv vidner om tilstedeværelsen af fugtigere partier. Tørveskrælning af lyngtørven skabte i 30'erne voksesteder for en række fugtigbundsplanter. Således har lokaliteten været voksested (1938) for liden ulvefod, rundbladet soldug, strandbo, loppe-star og grøn star.

Der kendes i dag mindst 34 højere planter fra området, som har en veludviklet og typisk klitvegetation. Herfra kan nævnes krybende pil, hedelyng, revling, almindelig engelsød, engelskgræs, bidende stenurt, hunde-viol, almindelig kællingetand, smalbladet timian, almindelig torskemund, gul snerre, blåhat, sand-star, sand-skæg med flere (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: klithede.

16/53-5. MOSEBY GRØFT (vandløb). Vandløbet er beskrevet på strækningen øst for Ølby. Vandløbet har et kanaliseret, grøfteagtigt forløb. Vandløbsbunden er sandet med betydelige aflejringer af okkerslam og plantemateriale. Der er en ringe fysisk variation i vandløbet, hvilket i nogen grad opvejes af en veludviklet vandløbsvegetation (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. Vandplanter: storblomstret vandranunkel, svømmende vandaks og grønne trådalger.

16/53. Ikke lokaliseret. Fra "Dommervandet" ved Husby findes oplysninger om ældre fund af søpryd, mangestænglet sumpstrå og rødlig vandaks. Området er nu afvandet.

Lokalitetskoder:

Græm Strand	+ K II s
Husby Klitplantage	+ S II r
Moseby Grøft	++ V III r
Skavemose	+ V I s
Vedersø Klit	+ K IV s

Botanisk vurdering:
Husby Klitplantage: klit
2. Sjældnere planter: langbladet soldug.

Skavemose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: dyndurt(?).
4. Lobeliesøsindikatorer: strandbo.

Kilder: 10, 12, 17, 25, 50, 53, 67, 94, 113, 115, 129, 157a, 173a, 174, 178, 186, 228, 230, 233, 234, 237, 240, 242, 299, 374

16/54 STABY

HUSBY SØ, NØRKÆR, *SANDAGER*, STABY (Felsted Kog)

Herunder omtales Husby Sø, Nørkær sydvest for Felsted Kog samt Staby, som her omfatter den sydlige bred af Felsted Kog, der består af rørsump.

16/54-1. HUSBY SØ på 153 ha ligger sydøst for Husby klitplantage og er undersøgt af Ringkjøbing Amtskommune (1979, 1990). Der er tilløb fra Nørresø (se 17/2) på den sydlige bred. Søen var ved undersøgelse i 1978 eutrofieret. Omkring søen er der en bred bræmme af rørsump 100-200 meter bestående af tagrør og sø-kogleaks. Rørskovsarealet udgør 87 ha, medens resten af vandspejlet dækker 157 ha. I rørsumpen forekommer bredbladet mærke, dusk-fredløs, dynd-padderok, vejbred-skeblad og sværtevæld. Flydebladsvegetationen består af gul og hvid åkande, svømmende vandaks og vand-pileurt. Undervandsvegetationen består af aks-tusindblad, vandpest, tornfrøet hornblad og flere arter af vandaks. Husby Sø har været voksested for den temmelig sjældne vandaksart spinkel vandaks (1953, 1968). Fra Husby Sø og omgivelser kendes endvidere liden ulvefod, pilledrager, langbladet ranunkel, stor vandarve, tranebær, vandportulak, strandbo, tvepibet lobelie, krebseklo, aflangbladet vandaks, græsbladet vandaks, børste-siv, fåblomstret kogleaks og tydende kogleaks samt trindstænglet-star og høst-star. Endvidere kendes fund af krybende ranunkel, sortgrøn brasenføde, den sjældne krydsning mellem græsbladet og glinsende vandaks samt nåle-sumpstrå, jf. også beskrivelsen nedenunder. At vegetationen har ændret sig væsentligt på grund af eutrofiering fremgår af følgende beskrivelse fra 1913 om Husby og Nørre Sø som typiske lobeliesøer "... er typiske Klitsøer og karakteriseres ved deres prægtige Samlag af Strandbo (Littorella-søer). Rørsump af Arundo og Sø-Kogleaks omgiver dem på store strækninger, men hvor sumpen mangler, ses Klitsøens mere eller mindre amfibiske Karakterplanter, nemlig Tvepibet Lobelie, Sortgrøn Brasenføde, Søpryd, Svømmende Sumpskærm, Flydende Kogleaks og den sjældne Vandranke. Mest ejendommelig for disse søer er imidlertid Breddens 10 til 15 Alen bred Engdannelse af Pille-drager..... Af egentlige Vandplanter findes Hjertebladet Vandaks, Glinsende Vandaks, Liden Vandaks, Butbladet Vandaks, Aflangbladet Vandaks, Bændel-Vandaks, Græsbladet Vandaks, Sumpnåletråd (nåle-sumpstrå), Hår-Tusindblad, Spæd Pindsvineknop og Krebseklo....

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Oscillatoria limosa, Oscillatoria agardhii, Anabaena flos-aquae, Microcystis aeruginosa, Aphanothecea clathrata/ Microcystis incerta, Coelosphaerium kuetzoniatum, Marssoniella elegangs, Chroococcus limneticus, Gomphosphaeria pusilla, Oscillatoria limnetica, Merismopedia tenuissima, Gomphosphaeria lacustris og Microcystis viridis. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Katablepharis ovalis og Cryptomonas. *Furealger*: Peridinium spp., Gymnodinium sp. og Ceratium hirundinella. *Gulalger*: Dinobryon divergens, Chrysococcus cfr. nygaardii, Bicosoeca planctonica, Chrysococcus minutus, Dinobryon crenulatum, Synura sp., Chrysolykos planctonicus, Mallomonas akrokomos, Mallomonas spp., Kephyrion sp., Bitrichia ollula. *Stilkalger*: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Melosira italica, Cyclotella comta, Melosira cfr. binderana, Melosira granulata var. angustissima, Cyclotella/Stephanodiscus, Stephanodiscus astrea, Asterionella formosa, Diatoma elongatum, Diatoma vulgare, Navicula spp., Nitzschia acicularis, Nitzschia spp., Gomphonema sp., Tabellaria flocculosa, Fragilaria sp., Synedra ulna, Synedra sp., Surirella biseriata, Surirella linearis, Cymatopleura solea, Rhizosolenia

eriensis, Tabellaria fenestrata. *Gulgrønalger*: Isthmochloron lobulatum. *Øjealger*: Trachelomonas sp., Trachelomonas cfr. abrupta og Phacus sp. *Grønalger*: Tetrasprales sp., Gloeococcus sp., Ankistrodesmus bibraianus, Ankistrodesmus fusiformis, Ankistrodesmus gracilis, Ankistrodesmus spiralis, Botryococcus braunii, Coelastrum astorideum, Coelastrum miroporum, Coelastrum reticulatum, Crucigeniella apiculata, Dictyosphaerium ehrenbergianum, Dictyosphaerium pulchellum, Golenkinia radiata, Kirchneriella contorta, Kirchneriella obesa, Lagerheimia ciliata, Lagerheimia genevensis, Micractinium pusillum, Monoraphidium contortum, Monaraphidium griffithii, Nephrocytium limneticum, Oocystis spp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus acutus, Scenedesmus armatus, Scenedesmus linearis, Scenedesmus opoliensis, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus serratus, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus spp., Tetraedron caudatum, Tetraedron trigonum, Tetrastrum staurogeniaeforme, Treubaria triappendiculata, Koliella longiseta, Elakatothrix genevensis, Cosmarium sp., Staurastrum tetracerum, Spondylosium sp., Closterium acutum var. variabile, Cosmarium botrytis, Staurastrum denticulatum, Closterium limneticum, Staurodesmus mammillatus og Staurodesmus sp.

Højere planter: sø og rørsump
1988. *Vand- og sumpplanter*: kors-andemad, liden andemad, nikkende brøndsel, bukkeblad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dusk-fredløs, frøbid, gul iris, blågrøn-kogleaks, sø-kogleaks, kragefod, bredbladet mærke, dynd-padderok, pilblad, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, smalbladet pindsvineknop, kær-ranunkel, langbladet ranunkel, spidsblomstret siv, tråd-siv, vejbred-skeblad, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, sværtevæld, høj sødgræs, tagrør, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, glinsende vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, vandnavle, vand-pileurt, almindelig vandranunkel, kredsbladet vandranunkel, vandrøllike, storfrugtet vandstjerne, gul åkande, hvid åkande, Chara vulgaris/muscosa og Nitella sp. Andet: mose-bunke, lådden dueurt, engkarse, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, hunde-hvene, kryb-hvene, eng-kabbeleje, smalbladet kæruld, ager-padderok, kær-snerre, almindelig star, almindelig syre, kær-tidsel, vandkarse og vand-mynte.

Højere planter: nordlig søbred
1980. Urter: liden andemad, kors-andemad, fliget brøndsel, bukkeblad, frøbid, gederams, eng-kabbeleje, vand-mynte, vand-pileurt, gåse-potentil, nyse-røllike, sideskærm, vand-skræppe, sværtevæld, kær-trehage, vandnavle og vejbred-skeblad. Græsagtige planter: bølget bunke, kryb-hvene, rørgræs, glanskapslet siv, lyse-siv og tagrør.

Højere planter: eng
1980. *Urter:* høst-borst, bukkeblad, sump-evighedsblomst, gul iris, eng-kabbeleje, hvid-kløver, kragefod, dynd-padderok, vand-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, vand-skræppe, sværtevæld, almindelig syre og vandnavle. *Græsagtige planter:* kryb-hvene, knæbøjet rævehale, art af star, høj sødgræs og manna-sødgræs.

16/54-2. NØRKÆR. Fra Nørkær foreligger de senest kendte, botaniske oplysninger fra 30'erne. Mosen indeholdt dengang en række vandfyldte tørvegrave med vandplanter. Lokaliteten var dengang kendt for de i dag mindre almindelige arter vandrøllike, krans-tusindblad, kødfarvet gøgeurt og loppe-star, samt de i Vestjylland mindre karakteristiske arter sværtevæld og vand-mynte. Af de øvrige forekommende vådbundsarter kan nævnes mose-pors, klokkelyng, mose-bølle, klokke-ensian med flere. Oplysningerne må i dag betragtes som uaktuelle, da området har været afvandet.

16/54-3. STABY. Nord for Staby består vegetationen langs Feldsted Kog af tagrørsump. Rørsumpen, der er artsrig, er voksested for gifttyde.

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:
1980. *Urter*: nyse-røllike, vejbred-skeblad, gifttyde, lådden dueurt, gul iris, høst-borst, sump-kællingetand, vand-mynte, mark-rødtop (Odontites verna), gåse-potentil, lav ranunkel, tigger-ranunkel og liden skjaller. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, rød svingel, høj sødgræs, lyse-siv, tagrør og strand-kogleaks.

Lokalitetskoder:
Husby Sø +++ V I s

Nørkær	+ V IV s
Staby	+ V III s

Botanisk vurdering:
Husby Sø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: bændel-vandaks, pilblad, smalbladet pindsvineknop, spidsblomstret siv og nåle-sumpstrå.
3. Lokalt sjældnere planter: fliget brønsel, gul iris og vandkarse.
4. Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: nåle-sumpstrå. *Gulalger*: Bicosoeca planctonica, Bitrichia ollula, Chrysococcus minutus, Chrysococcus cfr. nygardii, Chrysolykos planctonicus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon divergens, Kephyrion sp., Mallomonas akrokomos og Mallomonas spp. *Gulgrønalger*: Isthmochloron lobulatum. *Desmidiacéer*: Cosmarium sp., Cosmarium botrytis, Staurastrum denticulatum, Staurastrum tetracerum, Staurodesmus mammilatus og Staurodesmus sp.

Felsted Kog, Staby:
3. Lokalt sjældnere planter: gul iris.

Kilder: 7, 8, 17, 19, 25, 53, 91, 94, 95, 115, 143, 145, 149, 172a, 182, 185, 186, 205h, 230, 233, 234, 267, 288, 289

16/55 ULFBORG

STØVLBÆK

16/55-1. STØVLBÆK ved ULFBORG. Vandløbet har udløb i Felsted Kog og er beskrevet på strækningen fra Ulfborg Kjærgård til Kyttrup. Vandløbet har overvejende et kanaliseret forløb og på den nedre del af strækningen er der et udpræget kanalagtigt forløb med en trapezformet tværsnitsprofil. Vandløbsbunden består af sand med enkelte forekomster af grus. Over det meste af vandløbet er der omfattende aflejringer med okkerslam. Vandløbets nederste del før udløbet i fjorden er voksested for en meget veludviklet vandplantevegetation, der er domineret af den sjældne vandakshybrid Potamogeton decipiens (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1991. Vandplanter: grenet pindsvineknop, vandranunkel sp., manna-sødgræs, grønne trådalger og Potamogeton x decipiens (P. lucens x P. perfoliatus).

Lokalitetskode:

Støvlbæk, Ulfborg	++ V II s-r

Botanisk vurdering:
Støvlbæk, Ulfborg:
2. Sjældnere planter: Potamogeton x decipiens.

Kilder:205 u

16/56 ULFBORG PLANTAGE

GALGEHØJ, GAMMEL RÅSTED, *MINDEHØJ*, NØRRE VOSBORG HEDE, SVANEHØJ, ULFBORG PLANTAGE: inkl. heder, ØRNHØJ

Omfatter Ulfborg Plantage og den vestlige del af Nørre Vosborg Hede, der i dag er plantage. Fra Ulfborg Plantage beskrives tre heder, der ligger inde i eller op til plantagen. I tilknytning til Nørre Vosborg Hedeplantage omtales en række mere eller mindre tilgroede hedeområder inklusive et yngre egekrat. Desuden omtales et vådområde nord for Ulfborggård skovriderbolig.

16/56-1. GALGEHØJ. I nordvesthjørnet af Nørre Vosborg Hedeplantage og syd for højdepunktet Galgehøj ved Gammel Råsted ligger et gammelt hedeområde. Det fremtræder i dag som flere mere eller mindre adskilte hedeområder. Det nordligste område nordvest for Galgehøj fremstår i dag som en del af plantagen, idet den overvejende del af arealet er groet til med fyr, medens der endnu er åben hede op til brandbæltet. Dette område består af en fugtig hedetype, hvori der foruden hedelyng findes klokkelyng, blåtop, mose-pors og bevoksninger med mose-bølle. Fra dette område kendes desuden guldblomme. På den anden side af brandbæltet domineres hedevegetationen af hedelyng med en del revling og bølget bunke. Desuden forekommer klokkelyng, mose-bølle og blåtop på mere fugtige områder (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

16/56-2. GAMMEL RÅSTED. Sydøst for Tinghøj ved Gammel Råsted finder vi i den nordlige del af Nørre Vosborg Hede to egestykker på tilsammen 1,7 ha. Egestykkerne ligger i den nordvestlige udkant af nåleplantagen, der mere eller mindre omslutter egene. Oplysninger om lokaliteten findes under navnet Nørre Vosborg hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Det fremgår af litteraturen, at der var en dobbelt så stor egebevoksning på stedet i 1944. Der findes i dag nogle få, meget gamle ege, men ellers er der hovedsageligt lidt yngre ege. Der er en sparsom underskov af tørst, og i skovbunden under egene findes majblomst, skovstjerne, almindelig kohvede og bølget bunke. Den samme bundflora blev fundet i krattene i 40'erne. Krattene består hovedsageligt af stilk-eg, men der er tidligere også fundet vinter-eg og krydsninger mellem dem.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10/ 12 meter
Stammediameter: / 0,51 meter (0,15 - 0,77)
Trækonfiguration: krogede, knudrede ege/ krogede ege i klynger, slanke, rette ege
Underskov: ingen
Opvækst: røn, bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, mose-pors. *Dværgbuske*: blåbær, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, rødknæ, skovstjerne, tormentil, læge-ærenpris, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

16/56-3. SVANEHØJ. På begge sider af vejen mellem Ulfborg Kjærgård og Lystlund ligger en række mere eller mindre spredte hedeområder. Syd for vejen ved Svanehøj ligger endnu åbne hedearealer, der er under stærk tilgroning. Også nord for vejen er heden tilgroet. Omsluttet af plantagen ligger en hedemose, der rummer fire mindre søer. Vegetationen var i 1972 domineret af hedelyng med indslag af blåtop og klokkelyng (Christensen, 1973). Nærmere botaniske oplysninger om de mere fugtige hedemose- og mosearealer inklusive søerne er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

16/56-4. ULFBORG PLANTAGE er plantet som fyrreplantage på den tidligere vidtstrakte, småkuperede indlandsklithede. Som en del af Ulfborg Kommuneplantage ligger der i dag nord og øst for skydebanen to adskilte hedeområder. Hederne er beskrevet i 1972 og senest i 1986 af Christensen, Johnsen & Søchting.

Fra en hede vest for Ulfborg Gård kendes vår-kobjælde (x). Fra plantagen i samme område kendes endvidere femradet ulvefod (x). Vår-kobjælde er opført på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Tilsvarende foreligger oplysninger om fund af ulvefod i Aktieplantagen mellem højdepunktet Mindehøj og plantørboligen samt i en ung granbeplantning op til kommunevejen mellem Ulfborg og Lystlund (Kjeldsen, 1987 upubl.).

Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt, men fra 1956 kendes et fund af barksvampen Byssocorticium lutescens, der kun er fundet fire steder i Danmark. Endvidere kan nævnes almindelig kantarel (Cantharellus cibarius), almindelig pigsvamp (Hydnum repandum), grovporet rørhat (Suillus bovinus), silke-fladhat (Collybia cirrhata), gulfnugget slørhat (Cortinarius anomalus), frost-sneglehat (Hygrophorus hypothejus), mønje-vokshat (Hygrocybe miniata), flamme-skælhat (Pholiota flammans), voks-rødblad (Entoloma cetratum) og birke-ridderhat (Tricholoma fulvum).

Vegetationstyper: nåleplantage.

16/56-5. På den største af hederne i selve Ulfborg Plantage domineres vegetationen af revling, på sydskråninger dog af bølget bunke med et stort indslag af laver. På de gamle indlandsklitter vokser desuden dværgbuskene engelsk visse og håret visse. Foruden håret visse kendes lav skorsoner fra lokaliteten **i 1**. Blandt laverne kan nævnes spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia merochlorophaea. I de fugtige lavninger dominerer bølget bunke eller på de fugtigste kær blåtop, her stedvis med et stort indslag af hirse-star, i 1972 nævnes desuden klokkelyng som dominerende sammen med blåtop.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: hede midt I
1985. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, almindelig røn og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, mose-bølle og revling. *Urter*: tormentil, flipkrave og håret høgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum) og trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pohlia nutans), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merechlorophaea var. novochlorophaea, skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), spids bægerlav (Cladonia subulata), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

16/56-6. Den mindste af hederne i Ulfborg Plantage, der ligger syd for foregående hede, ligner denne vegetationsmæssigt,

men er generelt mere lavfattig. Herfra kan nævnes laverne mild rensdyrlav (Cladonia mitis) og bægerlaverne indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merechlorophaea og spids bægerlav (Cladonia subulata).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: hede midt II.
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, krybende pil og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: kær-ranunkel, rødknæ, skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, lav skorsoner og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: lyse-siv, hirse-star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, sand-hjælme, katteskæg og blåtop.

Mosser:
1985. Skægget flerfligmos (Barbilophozia barbata), art af skægtand (Bryum sp.), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pholia nutans) og jomfruhår (Polytrichum longisetum).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel bægerlav (Cladonia ciliata), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorphaea s.lat., almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og cfr. Lepraria incana.

16/56-7. I Ulfborg Plantages nordlige udkant, direkte syd for Ulfborg Kærgaard ligger en mindre hede. Der er tale om en fugtigere hede/hedemose, hvor foruden hedelyng, revling og tyttebær samt den fugtigere hedes arter som klokkelyng, mose-bølle, benbræk og krybende pil dominerer.

Vegetationstyper: hede, hedemose.

16/56-8. ØRNHØJ er det trediestørste hedeområde i området beliggende mellem Ulfborg Plantage og Stråsø Plantage. Heden ligger på en gammel indlandsklit. Hedevegetationen domineres af hedelyng, nogle steder er bølget bunke fremtrædende. På skråningerne af klitterne findes en tør hedetype med revling, bølget bunke og arter af visse. Mellem klitterne forekommer sandflader med sandskæg, tuer af sand-hjælme, sand-hvene, sand-star, blåmunke og smalbladet høgeurt. Nord for de store klitter ved højdepunktet Ørnhøj er der en fugtig hede med blåtop, klokkelyng og mose-bølle. Der findes store flader, der er bevokset med laver og ene-jomfruhår. På det meste af området er der buske af krybende pil og ene, ligesom der forekommer træer af bjerg-fyr og birk. Fra nogle mindre vandhuller kan nævnes brodspidset tørvemos (Sphagnum fallax), smalbladet kæruld, plettet gøgeurt, tranebær, rosmarinlyng, benbræk, almindelig star, vestlig tue-kogleaks og tormentil.

Vegetationstyper: hede, vandhuller.

Højere planter:
1972-1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, rød-gran, almindelig røn og grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil, håret visse, engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, rosmaringlyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: kambregne, femhannet hønsetarm, skovstjerne, tormentil, gederams, hunde-viol, smalbladet timian, kattefod, guldblomme, djævelsbid, blåmunke, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mark-frytle, mangeblomstret frytle, børste-siv, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv, almindelig star, pille-star, sand-star, bølget bunke, sand-hvene, sandskæg, sand-hjælme, katteskæg, blåtop og vellugtende gulaks.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig snobørste (Funaria hygrometrica), almindelig cypresmos (Hypmnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig jomfruhår (Polytrichum commune) og hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Af områdets meget artsrige og veludviklede lavflora kan nævnes tensporelavet Arthroraphis citrinella, rosenrød svampelav (Baeomyces roseus), gul kruslav (Cetraria pinastri), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hjortetak-bægerlav

(Cladonia cervicornis), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), bægerlavet Cladonia grayii, bægerlavet Cladonia subcervicornis, spids bægerlav (Cladonia subulata), etage-bægerlav (Cladonia verticillata), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), skivelavet Lecidea crustulata, mørk landkortlav (Rhizocarpon obscuratum), sort foldkantlav (Sarcogyne simplex), lav korallav (Stereocaulon condensatum), pude-korallav (Stereocaulon evolutum) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile). Fra den sydøstlige del af området omkring Jagthøj kendes desuden takket bægerlav (Cladonia crispata) og opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina) (Christensen, Johnsen og Søchting, 1986).

16/56-9. ULFBORG. Tidligere beskrevet under navnet Nørrevosborg I ligger lidt nordvest to mindre hedeområder. På den nordlige hede ligger et under 1 ha stort egekrat, der i 1982 overvejende havde karakter af egepur. På heden forekommer desuden klokke-ensian.

Vegetationstyper: hede, egekrat.

Højere planter: egekrat
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp og tørst.
Dværgbuske: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

Lokalitetskoder:

Galgehøj	+ H III s
Gammel Råsted	++ K III r
Svanehøj	+ H-V III s
Ulfborg Plantage	+ S I s
hede midt I	+++ H II s
hede midt II	+++ H II s
hede nord	+ H-V II s
Ulfborg:	+ H-S II r
Ørnhøj	++ H I ms

Botanisk vurdering:
Gammel Råsted:
4. Egekratsindikatorer: tormentil og almindelig kohvede.

Ulfborg Plantage:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: vår-kobjælde.

Ulfborg Plantage, hede midt I:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Ulfborg Plantage, hede midt II:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse.

Ulfborg:
4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindlig kohvede.

Ørnhøj:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter (laver).
2. Sjældnere planter: *Laver:* rosenrød svampelav (Baeomyces roseus), gul kruslav (Cetraria pinastri), bægerlavet Cladonia grayii, kyst-bægerlav (Cladonia subcervicornis), pude-korallav (Stereocaulon evolutum) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile). *Højere planter:* rosmarinlyng.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris håret visse, kattefod og guldblomme.

Kilder:28, 32, 36, 46, 53, 152, 166, 175, 176, 178, 185, 202, 227, 272, 381

16/57 STRÅSØ PLANTAGE

BAVNEHØJ (se Blåbjerg Hede), BLÅBJERG HEDE, *BLÅBJERG PLANTAGE*, BREDBJERG, GOSMER, *NØRRE VOSBORG HEDE (se Skovbjerg)* SANDFÆR, SLUMSBJERG, SKOVBJERG, STRÅSØ PLANTAGE, TORHØJ PLANTAGE: Ormstrup (egekrat), VIND HEDE,

Omfatter blandt andet de to store hedeområder Nørre Vosborg Hede, der ligger nord for Stråsø Plantage og Vind Hede, der ligger øst for plantagen med Lilleåen som sin vestgrænse. Nord for Vind Hede ligger endvidere tre relativt store heder omkring højdepunkterne Bavnehøj ved Slumsbjerg og Bredbjerg. Desuden omtales to heder i Stråsø Plantages østende, der begge ligger op til Lilleådalen, dels ved Sandfær og dels nord herfor på Kratbakke. Herfra kendes også det noget ældre egekrat Gosmer, der her omtales separat.

16/57-1. BLÅBJERG HEDE omfatter en større hede omkring højdepunktet Bavnehøj (66 meter). Heden indeholder mange fugtige partier. Foruden disse fugtige partier forekommer der en mindre mose og vandhuller. Hedevegetationen domineres overvejende af hedelyng, i områder dog af revling eller bølget bunke. Nogle arealer har opvækst af bævreasp og bjerg-fyr. Den tørre hedeflade afbrydes af fugtige partier med blåtop, klokkelyng, almindelig star eller bevoksninger med mose-bølle. I hedevegetationen er der desuden indslag af dværgbuske som krybende pil, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse og håret visse. I den nordøstlige del findes der en mose bevokset med et mindre pilekrat. Tørvegravning har efterladt vandhuller i mosen. Lokaliteten er under ét voksested for de mindre almindelige arter guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt (Christensen, 1973). De seneste oplysninger fra området stammer fra 1985, hvor særligt lavvegetationen er undersøgt (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede, pilekrat.

Højere planter:
1972-1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, grå-pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse, håret visse og revling. *Urter*: skovstjerne, art af mælkeurt, guldblomme, lav skorsoner, kattefod, majblomst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke, hunde-hvene, bjerg-rørhvene, blåtop og bredbladet dunhammer.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig snobørste (Funaria hygrometrica), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og hulbladet fedtmos (Scleropodium purum).

Laver:
1985. Rosenrød svampelav (Baeomyces roseus), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), Cladonia deformis, lakrød bægerlav

(Cladonia floerkeana), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), bægerlavet Cladonia sulphurina, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

16/57-2. BREDBJERG omfatter en mindre hede og nogle mosearealer, der ligger mellem højdepunktet Bavnehøj og Lilleåen, syd for Sandfær Plantage. Heden indeholder enkelte fugtige partier. Mod øst består området af den 200 meter brede dal, Kirkedal. Hedevegetationen domineres af hedelyng, men det åbne indtryk afbrydes af spredte træer og bevoksninger med fyr. Foruden hedelyng er der indslag af dværgbuske som revling og tyttebær. På de fugtige partier dominerer klokkelyng og bevoksninger med mose-bølle (Christensen, 1973). Nyere oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, fattigkær.

Bakke-Star findes i nogle egekrat i Ringkjøbing Amt.
Tegning. Jens Christian Schou 1987.

16/57-3. GOSMER. På den vestlige ådalsskrænt til Lilleåen og syd for gården Gosmer, heraf navnet, ligger et mindre egekrat på under 0,5 ha. Oven for skrænten er der en mindre hede, som mod vest afløses af Stråsø Plantage indenfor Ulfborg Statsskovdistrikt. Flere botanikere har besøgt krattet, og oplysninger om krattet findes hos Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).

Egene er krogede og nogle af de ældste ege har en meget bred vækstform. Mod vest spreder egene sig ud på heden oven for skrænten. Stilk-eg dominerer, men bævreasp og almindelig røn forekommer også i krattet. Allerede Wiinstedt (1916) nævner en længere artsliste med blandt andet almindelig kohvede, liljekonval, majblomst, skovstjerne, blåbær, læge-baldrian, krat-fladbælg, storblomstret fladstjerne, mose-bølle, tyttebær, hvid anemone, kantet konval, almindelig gyldenris, prikbladet perikon, smuk perikon, almindelig fredløs samt græsserne nikkende flitteraks, bakke-star, blåtop, håret frytle og ørnebregne.

Af de mere interessante svampefund kan nævnes: lædersvamp (Stereum gausapatum), gråviolet åresvamp (Ceraceomyces serpens), gråspættet kam-fluesvamp (Amanita submembranacea), snehvid fluesvamp (Amanita virosa), spiselig mælkehat (Lactarius volemus), lysviolet slørhat (Cortinarius alboviolaceus), stor gift-skørhat (Russula emetica), savbladet skørhat (Russula fragilis) og pupurbroget skørhat (Russula undulata). Mørkviolet slørhat (Cortinarius violaceus), bæltet læderporesvamp (Trametes ochracea) og orange-aspe-rørhat (Leccinum aurantiacum) er specielt knyttet til krattets forekomster af bævreasp. Blandt de øvrige interessante fund fra krattet kan nævnes gulgrøn snylteskorpe (Hypomyces luteovirens), Tomentellea griseoviolacea og grå snyltehat (Asterophora parasitica).

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg (bævreasp, almindelig røn)/ bævreasp
Træhøjde: 8-10-12/ 12-14 meter
Trækonfiguration: krogede ege i klynger, rette eg
Underskov: tørst/ tørst, røn
Opvækst: ingen/ røn, bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval/ ørnebregne/ krybende hestegræs/ blåtop
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, mose-bølle og revling. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, smuk perikon, krat-viol, almindelig fredløs, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, blå-klokke, lyng-snerre, djævelsbid, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, lund-rapgræs, bølget bunke, almindelig hvene, vellugtende gulaks, krybende hestegræs og blåtop.

Fra krattet er tidligere nævnt bakke-star og kødfarvet gøgeurt.

Svampe:
1989. Gulgrøn svampesnylte (Peckiella luteovirens), grenet stødsvamp (Xylaria hypoxylon), lille guldgaffel (Exidia truncata), sveden sodporesvamp (Bjerkandera adusta), purpur-lædersvamp (Hyphoderma radula), ege-barksvamp (Peniophora quercina), gylden-lædersvamp (Phlebia radiata), almindelig østershat (Pleurotus ostreatus), Stereum gausapatum, rynket lædersvamp (Stereum rugosum), bæltet lædersvamp (Trametes ochracea), barksprængersvamp (Vuilleminia comedens), orange aspe-rørhat (Leccinum aurantiacum), almindelig netbladhat (Paxillus involutus), kugleknoldet fluesvamp (Amanita citrina), rødmende fluesvamp (Amanita rubescens), gråspættet kam-fluesvamp (Amanita submembranacea), hvid fluesvamp (Amanita virosa), grå snyltehat (Asterophora parasitica), hvidfnugget slørhat (Cortinarius hemitrichus), mørkviolet slørhat (Cortinarius violaceus), fløjlsfod (Flammulina velutipes), Hypholoma fasciculare, violet ametysthat (Laccaria amethystea), rød ametysthat (Laccaria laccata), bruskhat (Marasmiellus ramealis), gulstokket huesvamp (Mycena epipterygia), toppet huesvamp (Mycena galaericulata), mangestribet huesvamp (Mycena polygramma), løv skelhat (Pholiota lenta), mørkhat (Psathyrella piluliformis), bæger-tragthat (Pseudoclitocybe cyathiformis), ege-mælkehat (Lactarius quitus), hvidfiltet mælkehat (Lactarius vellereus), spiselig mælkehat (Lactarius volemus), stor gift-skørhat (Russula emetica), savbladet skørhat (Russula fragilis), okkergul skørhat (Russula ochroleuca), purpurbroget skørhat (Russula undulata), spiselig skørhat (Russula vesca) og almindelig bruskbold (Scleroderma citrinum).

16/57-4. SANDFÆR omfatter en hede på sydsiden af Lilleåen et stykke vest for Fuglsang Bro. Området indeholder flere fugtige partier. Hedevegetationen domineres af hedelyng og revling. Der er spredte træer og opvækst af eg, bævreasp samt ene. På de fugtige arealer dominerer blåtop, klokkelyng, eller der er bevoksninger med mose-bølle.

Vegetationstyper: hede.

16/57-5. SLUMSBJERG omfatter en mindre hede mellem Bavnehøj og Lilleåen, vest for Bredbjerg (se ovenfor). Hedevegetationen domineres af hedelyng med indslag af revling. Dele af arealet er desuden bevokset med fyr.

Vegetationstyper: hede.

16/57-6. SKOVBJERG udgør den østlige del af Nørre Vosborg Hede, der stadig eksisterer som et stort hedeområde, medens den vestlige del i dag er plantage. Heden ligger omkring oldtidshøjen Skovbjerg, der har givet navnet til bakkeøen. Området indgår i den store Ulfborgfredning. Foruden hede rummer området en del mindre mosearealer og vandhuller. På de successive højderygge op mod oldtidshøjen Skovbjerg domineres vegetationen i områdets vestlige del af hedelyng med indslag af dværgbuske som hede-melbærris, engelsk visse og håret visse. I lavningerne mellem højderyggene dominerer blåtop og klokkelyng. Blåtop og klokkelyng dominerer ligeledes på den mere artsrige hedemose, som udgør den østlige og noget mindre kuperede del af heden. På de mindre skråninger dominerer i denne del af heden revling. Vandhullerne er opstået som tørvegrave og indeholder en vegetation, der er typisk for næringsfattige søer. De omgives af fattigkær. Fra tørvegravene kendes vandrøllike, medens rosmarinlyng findes i fattigkærene. Fra de tørre hedepartier kendes guldblomme (Christensen, 1973 & Hansen, 1991). Ifølge en gammel angivelse har flad ulvefod vokset på lokaliteten ("Ulfborg Hede"). Fra kær ved Nørre Vosborg Hede foreligger endvidere oplysninger om fund af det sjældne mos kortkapsel Brachytecium mildeacum).

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

16/57-7. STRÅSØ PLANTAGE. Fra plantagen kendes adskillige svampearter, der vidner om, at lokaliteten hører til vore

mest interessante plantager. Der er særlig grund til at fremhæve orange korkpigsvamp (Hydnellum aruanticum), dråbeplettet ridderhat (Tricholoma pessundatum), safrankødet slørhat (Cortinarius traganus), sommer-slørhat (Cortinarius erythrinus), slørhatarten Cortinarius haematochelis, brunrød mælkehat (Lactarius badiosanguineus) og afblegende skørhat (Russula decolorans). Også slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjortetrøffel (Elaphomyces muricatus), almindelig kantarel (Cantharellus cibarius), hulstokket rørhat (Boletinus cavipes), tvefarvet ametysthat (Laccaria bicolor), nålestribet ridderhat (Tricholoma virgatum), hede-rødblad (Entoloma psilopus), bleg trævlhat (Inocybe sindonia), ulden trævlhat (Inocybe lanuginosa), gran-slørhat (Cortinarius caninus), mose-mælkehat (Lactarius helvus) og citronbladet skørhat (Russula sardonia) er typiske arter fra den vestsjyske nåleskov. Endvidere er følgende mere almindelig svampe kendt: orange korkpigsvamp (Hydnellum aurantiacum), mørkviolet slørhat (Cortinarius violaceus), spiselig mælkehat (Lactarius volemus), slørhat (Cortinarius haematochelis), mælkehat (Lactarius badiosanguineus), afblegende skørkat (Russula decolorans), gulplettet gift-skørhat (Russula luteotacta) (Vesterholt, 1989) samt Boletinus cavipes, Suillus grevillei, Suillus luteus, Suillus granulatus, Boletus pinicola, Boletus edulis, Paxillus involutus, Paxillus atrotomentosus, Hygrophoropsis aurantiaca, Gomphidius glutinosus, Ricknella fibula, Laccaria bicolor, Clitocybe sp., Collybia dryophila, Collybia cirrhata, Marasmius oreades, Marasmius audrosacens, Mycena galopus, Mycena sanguinolenta, Mycena leptocephala, Entoloma sermilatum, Amanita muscaria, Amanita rubescens, Coprinus micaceus, Conocybe sp., Psilocybe cf. montana, Pholiota scamba (Elborne, 1982).

Vegetationstyper: nåleplantage.

16/57-8. VIND HEDE omfatter et storslået hedeområde inklusive mose på skråninger nord for Fuglkær Bæk og vest for Vind Kirke. Området består overvejende af tør hede afbrudt af fugtigere partier og mindre væld på de sydvendte skråninger ned til Fuglkær Bæk. I slugten omkring vejen fra Vind Kirke ned til Fuglsang Bro ligger en åben, relativt lav egebevoksning. Mindre krat af bævreasp og fyr forekommer også.

Hovedvegetationen domineres af hedelyng med indslag af revling eller andre dværgbuske som krybende pil og hede-melbærris, håret visse og engelsk visse med enkelte indslag af tyttebær. I og omkring egebevoksningen består vegetationen af typiske morbundsplanter, herunder også blåbær. I den østlige del ligger mose med pilekrat afbrudt af en næringsfattig mosevegetation i de åbne partier. I de fugtige partier på heden dominerer blåtop, klokkelyng eller mose-bølle. Heden har tidligere været grundlag for videnskabelige, især jordbundskemiske undersøgelser af Böcher (1943) og Hansen (1969). Fra Vind Hede kendes almindelig ulvefod, cypres-ulvefod (x), smuk perikon, guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt, hvoraf cypres-ulvefod og vår-kobjælde begge er rødlistet i Danmark. Cypres-ulvefod er endvidere rødlistet i hele Norden.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1964. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene og bævreasp. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: cypres-ulvefod, vår-kobjælde, skovstjerne, tormentil, hunde-viol, lyng-snerre, guldblomme op plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, tandbælg, hunde-hvene og blåtop.

1971. *Træer og buske*: ene, mose-pors og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig ulvefod, cypres-ulvefod, skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, djævelsbid, lyng-øjentrøst, lav skorsoner, majblomst, plettet gøgeurt og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, hirse-star, bølget bunke, tandbælg, katteskæg og blåtop.

1976. Art af fugleklo.

16/57-9. TORHØJ PLANTAGE, ORMSTRUP. I den vestlige del af Torhøj Plantage vest for Ormstrup ligger en hede på ca. 11 ha. Dele af heden er under tilgroning med, der danner et sammenhængende kratparti i den østlige del. Bevoksningen består af lave, krogede ege, der i 1982 var ca. 6-7 meter høje, medens underskov ikke forekommer bort set fra lidt opvækst af bævreasp.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

16/57. Ikke lokaliseret. Fra engarealer ved Lilleåen ved Gosmer findes en tidligere angivelse af bredbægret ensian.

16/57. Ikke lokaliseret. Fra mose ved Vind foreligger oplysninger om fund af det sjældne katrinemos Atricum angustatum og det temmelig sjældne mos Drepanocladus sendteri.

Lokalitetskoder:

Blåbjerg Hede	+++ H-V II s
Bredbjerg	++ H-V II r
Gosmer	++ S-H I r
Sandfær	+ H (V) II s
Skovbjerg	+ H II r
Slumsbjerg	+ H III r
Stråsø Plantage	+ S II r
Torhøj Plantage, Ormstrup	+ S III r
Vind Hede	+++ H I s

Botanisk vurdering:
Blåbjerg Hede:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris, håret visse, kattefod, guldblomme og lav skorsoner.

Gosmer:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Skovbjerg:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng og femradet ulvefod
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, håret visse og guldblomme.

Tornhøj Plantage (Ormstrup: egekrat):
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Vind Hede:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: ene, cypres-ulvefod og vår-kobjælde.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: cypres-ulvefod, hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 21, 25, 28, 34, 36, 46, 94, 103, 152, 173, 231, 233, 234, 272, 276, 369a, 409, 434

16/58 ØLGRYDE PLANTAGE

Omfatter blandt andet to egekrat ved Bovtrup og på heden syd for Ølgryde Plantage. Desuden omtales en hede nord for Vind Plantage, der ligger lidt syd for Ølgryde Plantage. Vind Hede vest for Vind omtales oven for under 16/57.

16/58-1. VIND PLANTAGE NORD. Fra heden (14 ha) nord for plantagen foreligger botaniske oplysninger. Heden er i varierende grad under tilgroning med bjerg-fyr.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: rød-gran, sitka-gran, almindelig bjerg-fyr, fransk bjerg-fyr, ene, bævreasp, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: håret visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: smalbladet mangeløv, skovstjerne, gederams, lyng-snerre, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

16/58-2. VIND PLANTAGE SYD omfatter her en hede syd for plantagen. Der har ifølge oplysninger fra en lokal sommerhusbeboer tidligere vokset soldug, vibefedt og vår-kobjælde i området. Nærmere botaniske oplysninger fra heden er derfor ønskelig.

Vegetationstyper: hede, hedemose, sø, grusgrav.

Højere planter: hede
1991. *Træer og buske*: dun-birk og øret pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre, almindelig kongepen, høst-borst, lav skorsoner og mælkebøtte: Taraxacum sect. Hamata. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, fåre-svingel, bølget bunke, almindelig hvene, hunde-hvene og blåtop,

Højere planter: omkring opstemmet sø i hedemose
1991. *Træer og buske*: dun-birk, vorte-birk, bævreasp, rød-el, almindelig bjerg-fyr, hvid-gran, hindbær, grå-pil, øret pil, morse-pors, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: dynd-padderok, almindelig hønsetarm, eng-viol, gederams, tormentil, spæd mælkeurt, ris-dueurt, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, kær-tidsel, mælkebøtte, benbræk og svømmende vandaks. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, børste-siv, knop-siv, liden siv, tudse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, dværg-star, grøn star, hirse-star, næb-star, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, mose-bunke, blåtop, tagrør og almindelig hundegræs.

Højere planter: grusgrav
Træer og buske: vorte-birk, engriflet hvidtjørn, hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, ontarisk poppel, rynket rose, øret pil, stilk-eg, almindelig hyld, almindelig røn, selje-røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, mose-bølle, tyttebær, hede-melbæris, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: almindelig røllike, vild-kørvel, rundbælg, engelskgræs, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, gederams, håret høgeurt, prikbladet perikon, djævelsbid, hvid okseøje, lancet-vejbred, strand-vejbred, tormentil, liden skjaller, rødknæ, almindelig brandbæger, mælkebøtte: fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), gul kløver, hvid-kløver, rød kløver, almindelig ærenpris og muse-vikke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, hirse-star, pille-star, almindelig hundegræs, bølget bunke, rød svingel, fløjlsgræs, mark-frytle, blåtop, almindelig rapgræs, eng-rapgræs.

16/58-3. ØLGRYDE PLANTAGE omfatter en fredet hede med egekrat syd for plantagen; såvel heden som det meste af krattet ligger inden for skovdiget. Terrænet er småkuperet og egebevoksningen ligger i tilknytning til højdepunktet Rishøj i den sydøstlige del af heden. Hedevegetationen domineres af revling. Der findes flere beskrivelser af egekrattet blandt andet hos Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen og Køie (1944, under navnet Røjkær), Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).

Da Wiinstedt besøgte området i 1916 var der få enligtstående, ganske lave stilk-ege, næppe 2 meter høje, hvorunder der voksede almindelig kohvede, skovstjerne, majblomst, krat-fladbælg, tormentil, liljekonval og kantet konval. Også i 1944 var området uden en sluttet egebevoksning, men bestod af spredte ege på heden. I dag er der tre til fire småkrat med ege på indtil 8 meter højde. Tilsammen udgør de knapt 4 ha. Mod vest spreder egene sig ud på det øvrige hedeareal. Den østlige del af det

største krat ligger uden for fredningsgrænsen og indgår som en del af en græsningsparcel på det tidligere hedeområde. Skovbundsfloraen har i dag samme karakter som i 1916 undtagen i den del af krattet, hvor der er græsning. I denne del er skovbunden dækket af en græsvegetation.

Karakteristik:
Belligenhed: hede/ mark
Antal krat: 3-4
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 4-8/ 6-8 meter
Trækonfiguration: knudrede, krogede ege/ tyndestammede, krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: -
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ græsdækket
Græsning: østlig del udenfor skovdiget græssset

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng og tyttebær. *Urter*: lav ranunkel, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, læge-ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst og stor konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, lund-rapgræs, bølget bunke og blåtop.

Lokalitetskoder:
Ølgryde Plantage ++ S H I s
Vind Plantage nord ++ H-V II r
Vind Plantage syd ++ H II r

Botanisk vurdering:
Vind Plantage nord:
4.Hede- og overdrevsindikatorer: ene og håret visse.

Vind Plantage syd:
4.Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Ølgryde Plantage:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
3. Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4. Egekratsindikatorer: tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder:28, 34, 36, 46, 138a, 231, 243, 272, 275, 433a

16/59 SØRVAD

BAVNBJERG, BAVNSBJERGGÅRD, BEDEHØJE NORD, BEDEHØJE SYD, BEDEHØJE VEST, FÆLLESLYKKE, GILDBJERG, MANDSBJERG, MANDSBJERG DAMBRUG, MANDSBJERG SYD, MØLLEVANG, RAMSKOVVANG, RESDAL, RØJKÆR, SKINDBJERG-PRÆSTBJERG (se neden for), SKOVLUND, SPÅBÆK, SPÅBÆKLILLE, STENHØJ VEST, STENHØJ ØST, SVENSTRUP, SVENSTRUPGÅRDE, SØNDER RAMSKOV, SØRVAD NORD, SØRVAD DAM-

BRUG, SØRVAD PLANTAGE, SØRVAD-VIND (se neden for) TOFTSMINDE, TUSHOLT, ULFSBJERG, VINDING KIRKE, ØLGRYDE PLANTAGE (egekrat), ÅBJERG.

Området omkring Sørvad hører ligesom Thyholm, Skovbjerg Bakkeø, Karup Ådal og Brande kommune til et af de mest vel-undersøgte dele af amtet, idet det har været undersøgt botanisk af Hans Øllgaard i sommeren 1991 i forbindelse med Botanisk Forenings florakortlægningsprojekt: Atlas Flora Danica. Ølgaards optegnelser omfatter i alt 110 loklitets/floralisteslister, men er her sammedraget til et mindre antal lokaliteter ligesom noget af materialet ikke er medtaget her. Se også under 16/58, 18/60, 18/7 og 18/8. Undersøgt tidligere i 1982 er to egekrat på den vestlige ådalsskrænt af Vegen Å ved Svenstrupgårde og højdepunktet Mandsbjerg nord for Vinding. Øllgaars optegnelser viser, at engblomme fortsat findes på en del lokaliteter i området, men at bestandene på flere af lokaliteterne er små. Bemærkelsesværdig er også forekomsten af flere søer med arter, som er knyttet til næringsfattige, rene søer og som derfor er blevet stadig mere sjældne i takt med den stigende nærings-belastning og heraf følgende eutrofiering af de fleste af vores vandområder.

16/59-1. BAVNBJERG. Fra hede i tilknytning til højdepunketet, der ligger nord for vejen vest ca. en km vest for Sørvad, foreligger botaniske oplysninger.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: ahorn, skov-fyr, hvid-gran, øret pil, selje-røn og rynket rose. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, almindelig syre, rødknæ, skovsyre, gederams, lyng-snerre, glat vejbred, strand-vejbred, høst-borst, håret høgeurt, almindelig kongepen, almindelig gyldenris, mælkebøtte: Taraxacum sect. Erythrysperma, krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), plettet mælkebøtte (Taraxacum sect. Naevosa) og fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia) og majblomst. *Græsagtige planter*: mark-frytle, hirse-star, pille-star, sand-star, rød svingel, bølget bunke, blåtop, enårig rapgræs, eng-rapgræs, almindelig hvene, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, og krybende hestegræs.

16/59-2. BAVNSBJERGGÅRD. Sydvest for Vind Plantage ligger øst for landevejen mellem Holstebro og Ørnhøj findes en mindre hede på 1,8 ha. Heden er under tilgroning med bjerg-fyr. Bestanden af hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner er lille.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, fransk bjerg-fyr, rød-gran, ene, vinter-eg, bævreasp og almindelig hæg. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: bredbladet mangeløv, skovstjerne, tormentil, guldblomme, lav skorsoner, almindelig gyldenris, majblomst og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: pille-star, bølget bunke, tandbælg, katteskæg, blåtop og almindelig hvene.

16/59-3. BEDEHØJE NORD. Ved Spåbæk nord for højdepunket Bedehøje ligger en gammel grusgrav. Der er deponeret en del affald på lokaliteten.

Vegetationstyper: grusgrav.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, stilk-eg, hvid-gran, almindelig hyld, engriflet hvidtjørn, grå-pil, bånd-pil, øret pil, almindelig røn, selje-røn og vild æble. *Dværgbuske*: hedelyng og krybende pil. *Urter*: almindelig blæresmælde, skov-brandbæger, blåhat, flipkrave, glat dueurt, ris-dueurt, almindelig firling, mark-forglemmigej, kær-galtetand, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, gul kløver, bugtet kløver, enårig knavel, korsknap, vild kørvel, almindelig kællingetand, liden museurt, stor nælde, hvid okseøje, sølv-potentil, lav ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, kruset skræppe, skvalderkål, burre-snerre, ager-stedmoderblomst, ager-tidsel, kær-tidsel, almindelig torskemund, lancet-vejbred, muse-vike, mark-ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, tidlig dværgbunke, udspærret dværgbunke, fløjlsgræs, mark-frytle, almindelig hvene, almindelig kvik,

bjerg-rørhvene, knop-siv, lyse-siv, hare-star, sand-star og rød svingel.

16/59-4. BEDEHØJE SYD. Ved højdepuket Bedehøje ligger to gravhøje, der er bevokset med hedelyng.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: almindelig hyld, fugle-kirsebær og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, engelsk visse. *Urter*: djævelsbid, almindelig fuglegræs, gederams, smalbladet høgeurt, blå-klokke, buget kløver, hvid okseøje, almindelig røllike, kruset skræppe, almindelig syre, tormentil, muse-vikke og hunde-viol. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, almindelig kvik, almindelig rapgræs, knop-siv, pille-star, sand-star og rød svingel.

16/59-5. FÆLLESLYKKE. Syd for gården Fælleslykke ligger øst for Spåbæk en række vandhuller, der er opstået som mergelgrave. Bredvegetationen er under tilgroning med en højerevoksende planter, blandt andet bredbladet dunhammer.

Vegetationstyper: vandhul

Højere planter:
1991. *Urter*: liden andemad, bellis, almindelig brunelle, ris-dueurt, engkarse, almindelig firling, kær-fladstjerne, skov-hanekro, eng-kabbeleje, kalmus, bugtet kløver, rød kløver, kragefod, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), stor nælde, grenet pindsvineknop, ten-pindsvineknop, bidende ranunkel, lav ranunkel, vejbred-skeblad, kruset skræppe, ager-svinemælk, almindelig syre, ager-tidsel, rust-vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, glat vejbred, muse-vikke, og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, kryb-hvene, almindelig kamgræs, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, glanskapslet siv, lyse-siv, hare-star, almindelig sumpstrå, eng-svingel og manna-sødgræs.

16/59-6. GILBJERG. Fra et mindre løvskovsafsnit i en nåleplantage nordøst for Gilbjerg foreligger botaniske oplysninger. Bemærkelsesværdig er forekomsten af femradet ulvefod.

Vegetationstyper: løvskov.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: rød-gran, hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, almindelig røn, selje-røn, vorte-birk, dun-birk, bøg, avnbøg, almindelig gedeblad, brombær (Rubus sect. plicatus) og hindbær. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: femradet ulvefod, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, skovstjerne, lyng-snerre, majblomst, almindelig syre, skov-brandbæger og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: lyse-siv, mangeblomstret frytle, pille-star, bølget bunke, blåtop, almindelig hvene og krybende hestegræs.

16/59-7. MANDSBJERG. Fra overdrev med væld, der er belligende ca. 150 m VSV for dambruget, foreligger botaniske oplysninger. Området udnyttes fortsat til græsning, der er forudsætningen for den meget artsrige overdrev- og engvegetation.

Vegetationstyper: overdrev, overgangsfattigkær, væld.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, vorte-birk, bævreasp, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, almindelig gedeblad, rød-gran, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, øret pil, almindelig røn, solbær og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, revling og tyttebær. *Urter*: krybende baldrian, blåhat, høst-borst, almindelig brandbæger, bukkeblad, almindelig brunelle, djævelsbid, kær-dueurt, ris-dueurt, engkarse, fjerbregne, sump-fladstjerne, fuglegræs, gederams, almindelig gyldenris, plettet gøgeurt, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, blå-klokke, almindelig kohvede, almindelig kongepen, liljekonval, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig mjødurt, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hama-

ta), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), eng-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, kær-padderok, skov-padderok, smuk periokon, almindelig pimpinelle, sølv-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, sideskærm, almindelig skovsyre, skovstjerne, kruset skræppe, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, vortet vandarve, lancet-vejbred, muse-vikke, vandkarse, eng-viol, hunde-viol, læge-ærenpris, tykbladet ærenpris, tveskægget ærenpris og stor vandstjerne. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, blåtop, fløjlsgræs, hoved-frytle, mark-frytle, almindelig hvene, hunde-hvene, katteskæg, vestlig tue-kogleaks, enårig rapgræs, eng-rapgræs, børste-siv, glanskapslet siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, grøn star, grå star, hirse-star, pille-star, sand-star, stjerne-star, fåre-svingel og tandet sødgræs.

16/59-8. MANDSBJERG DAMBRUG. Vest for dambruget ligger en græsset eng, som indeholder partier med botanisk særdeles værdifulde overdrev og kær. Området afgræsses med kreaturer, hvilket betinger en varieret og artsrig vegatation. Der er store bestande af plettet gøgeurt, mose-troldurt, rundbladet soldug, trævlekrone, børste-siv og grøn star.

Vegetationstyper: eng, overdrev, fattigkær.

Højere planter:
1991. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Urter*: liden andemad, bellis, høst-borst, djævelsbid, klokke-ensian, kær-fladstjerne, sump-fladstjerne, almindelig fredløs, dusk-fredløs, gifttyde, plettet gøgeurt, lancetbladet høgeurt, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), nordisk mælkebøtte (Taraxacum ect. Spectabilia), bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, kruset skræppe, rundbladet soldug, lyng-snerre, kær-tidsel, tormentil, eng-troldurt, trævlekrone, vortet vandarve, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: hoved-frytle, vellugtende gulaks, almindelig kamgræs, katteskæg, børste-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig rajgræs, rørgræs, eng-rørhvene, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grøn star, hare-star, hirse-star, stjerne-star, fåre-svingel, rød svingel, høj sødgræs og tandet sødgræs.

16/59-9. MANDSBJERG SYD. Ca. 1/2 km syd for dambruget ligger på østsiden af vejen hede og eng, der er under stærk tilgroning.

Vegetationstyper: hede, eng.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, vorte-birk, stilk-eg, almindelig bjerg-fyr, almindelig gedeblad, hvid-gran, rød-gran, hindbær, grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: mose-bølle, klokkelyng, revling og tyttebær. *Urter*: krybende baldrian, almindelig brandbæger, grå-bynke, djævelsbid, lådden dueurt, ris-dueurt, almindelig engelsød, fjerbregne, græsbladet fladstjerne, dusk-fredløs, kær-galtetand, gederams, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, vild kørvel, majblomst, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, lav ranunkel, rødknæ, burre-snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, muse-vikke, eng-viol, hunde-viol, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, bredbladet dunhammer, mark-frytle, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, almindelig hvene, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, pille-star, sand-star og manna-sødgræs.

16/59-10. MØLLEVANG. Engene på begge sider af Tarbæk, nordøst for Sørvad, umiddelbart før bækkens udløb i Vegen Å blev i 1991 græsset af heste. Der findes en stor bestand af trævlekrone på engene. I øvrigt kan nævnes forekomst af maj-gøgeurt, engblomme og tandet sødgræs. Små bestande af engblomme findes på flere lokaliteter i området, men ellers er planten på landsplan sjælden.

Vegetationstyper: overgangsrigkær

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: grå-pil og øret pil. *Urter*: liden andemad, hvid anemone, høst-borst, almindelig brunelle, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, lådden dueurt, engblomme, engkarse, almindelig firling, gul fladbælg, kær-fladstjerne, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, maj-gøgeurt, skov-hanekro, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, rød-kløver, kragefod, sump-kællingetand, vild kørvel, almindelig mjødurt, vand-mynte, mælkebøtte: eng-mælke-

bøtte (Taraxacum sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), plettet mælkebøtte (Taraxacum sect. Naevosa) og fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), eng-nellikerod, stor nælde, ager-padderok, dynd-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, sideskærm, stor skjaller, skvalderkål, kruset skræppe, burre-snerre, kær-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, almindelig syre, ager-tidsel, kær-tidsel, kær-trehage, trævlekrone, vandkarse, art af vandranunkel, glat vejbred, lancet-vejbred, muse-vikke, smalbladet vikke, glat ærenpris, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, fløjlsgræs, mark-frytle, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, almindelig hundegræs, almindelig kvik, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, enårig rapgræs, eng-rævehale, knæbøjet rævehale, glanskapslet siv, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, næb-star, stiv star, stjerne-star, toradet star, trindstænglet star, rød svingel, manna-sødgræs og tandet sødgræs.

16/59-11. RAMSKOVVANG. Fra skoven syd for vejen ved Ramskovvang nordvest for Sørvad foreligger botaniske oplysninger. Den sydlige del af skoven grænser op til et moseområde, der er tilgroet med kæmpe-bjørneklo. Sydvest for skoven ligger en eng, der er under tilgroning med ris-dueurt.

Vegetationstyper: løvskov, eng.

Højere planter: skov
1991. *Træer og buske*: rød-el, vorte-birk, dun-birk, mose-pors, hvid-gran, stilk-eg, solbær, hindbær, brombær: Rubus (sect. Rubus) armeniacus og Rubus (sect. Rubus) laciniatus, grå-pil, almindelig hyld, gyvel, almindelig røn, selje-røn, storbladet lind og skov-elm. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: smalbladet mangeløv, bredbladet mangeløv, skov-hanekro, gederams, lyng-snerre, feber-nellikerod, kæmpe-bjørneklo, prikbladet fredløs (Lycimachia punctata), slangeurt (Polygnonum bistorta), skovstjerne, majblomst og stor nælde. *Græsagtige planter*: almindelig hundegræs, bølget bunke og krybende hestegæs.

Højere planter: eng
1991. *Urter*: engkarse, almindelig hønsetarm, kær-tidsel, ris-dueurt, kær-padderok, kær-snerre, sump-kællingetand, sump-forglemmigej, eng-forglemmigej, lav ranunkel, kruset skræppe, sump-fladstjerne og græsbladet fladstjerne. *Græsagtige planter*: knæbøjet rævehale, næb-star, mose-bunke, rød svingel, manna-sødgræs, fløjlsgræs, krybende hestegræs, knop-siv, lyse-siv, eng-rottehael, almindelig rapgræs og eng-rapgræs.

16/59-12. RESDAL. Fra en eng og hedekær op til vejen ca. 1/2 km sydvest for Sørvad foreligger botaniske oplysninger. Der har ikke været græsning på området i flere år og der er som følge heraf ved at ske en kraftig tilgroning. Der en en bestand af godt tyve grupper af engblomme og benbræk, ligesom der også er en pæn bestand af trævlekrone. Bestanden af rosmarinlyng er på 11 individer. Det kan anbefales, at græsningen på området genoptages.

Vegetationstyper: eng, hedekær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, hindbær, grå-pil, selje-røn, øret pil, mose-pors og almindelig røn. *Dværgbuske*: mose-bølle, hedelyng, klokkelyng, revling, rosmarinlyng, krybende pil og tranebær. *Urter*: krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, ris-dueurt, engblomme, engkarse, græsbladet fladstjerne, sump-fladstjerne, gederams, gul fladbælg, eng-kabbeleje, hvid-kløver, sump-kællingetand, majblomst, smalbladet mangeløv, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, dynd-padderok, kær-padderok, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, skovstjerne, kruset skræppe, burre-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, almindelig syre, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, muse-vikke, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, hoved-frytle, mangeblomstret frytle, hunde-hvene, kryb-hvene, almindelig hundegræs, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig raprgræs, eng-rapgræs, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, næb-star og rød svingel.

16/59-13. RØJKÆR. Syd for de to grusgrave ved Svenstrup ligger en 4,5 ha stor hede. Heden indeholder fugtige lavninger med en værdifuld kærvegetation. I en lavning forekommer engblomme, seline, trenervet snerre, plettet gøgeurt og lav skorsoner. Heden er under tilgroning og kunne med fordel afgræsses i perioder. Der er en stor bestand af såvel lav skorsoner som seline, medens bestanden af engblomme i 1991 kun omfattede 5 planter.

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, hvid-gran, krybende pil, øret pil, bævreasp, almindelig røn, mose-pors, tørst, dun-birk, almindelig gedeblad og hindbær. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tranebær, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig mangeløv, hvid anemone, almindelig syre, engblomme, gederams, skov-stjerne, tormentil, eng-viol, almindelig mjødurt, almindelig torskemund, seline, muse-vikke, trenervet snerre, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, djævelsbid, lav skorsoner, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, hjertegræs, katteskæg, dunet havre m.fl.

16/59-14. SKOVLUND. Nord for Ramskov Plantage ved Spåbæk findes en række vandhuller, der har været oprenset omkring 1990, hvorfor der endnu ikke i 1991 havde udviklet sig en stabil vegatation i dem.

Vegetationstyper: sø.

Højere planter:
1991. *Urter*: glat dueurt, lådden dueurt, sump-forglemmigej, følfod, ris-dueurt, kær-galtetand, ager-padderok, dynd-padderok, ten-pindsvineknop, svømmende vandaks og smalbaldet-vandstjerne. *Græsagtige planter*: lyse-siv, eng-svingel, høj sødgræs, manna-sødgræs og tagrør.

16/59-15. SPÅBÆK. Ved det øvre løb af Gryde Å findes øst for Ølgryde Plantage et mindre vådområde, der består af en sump og en eng. Området er under stærk tilgroning som følge af ophør af græsning. Bemærkelsesværdig er forekomsten af tykskulpet brøndkarse, der er meget sjælden i Danmark (Moeslund et. al, 1990). Planten vokser i tilknytning til Gryde Å. Der er en stor bestand af engblomme og trævlekrone på lokaliteten. Forekomsten af engblomme kan karakterisere dele af vådområdet som overgangsrigkær.

Vegetationstyper: sø, overgangsrigkær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: rød-el og lancet-pil. *Urter*: hvid anemone, krybende baldrian, tykskulpet brøndkarse, kær-dueurt, ris-dueurt, engblomme, græsbladet fladstjerne, kær-fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, almindelig hanekro, eng-kabbeleje, almindelig kongepen, sump-kællingetand, bredbladet mangeløv, almindelig mjødurt, stor nælde, dynd-padderok, grenet pindsvineknop, bidende ranunkel, kruset skræppe, kær-snerre, sump-snerre, almindelig syre, trævlekrone og muse-vikke. *Græsagtige planter*: mose-bunke, almindelig hundegræs, hunde-hvene, almindelig rapgræs, eng-rævehale, knæbøjet rævehale, næb-star og almindelig star.

16/59-16. SPÅBÆKLILLE. Op til landevejen mellem Holstebro og Ørnhøj findes lidt nord for Vind Plantage et mindre vandhul, der i perioder tørrer næsten ud. Vandhullet omgives en mindre eng, der græsses med heste. Bemærkelsesværdig er forekomsten af spæd pindsvineknop, der er knyttet til rene, mere næringsfattige vandområder. Søer af denne type er efterhånden sjældne som følge af den næringsbelastning og heraf følgende eutrofierning, som de fleste søer er udsat for.

Vegetationstyper: renvandet sø, eng.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: høst-borst, ris-dueurt, engkarse, sump-evighedsblomst, almindelig firling, eng-forglemmigej, dynd-padderok, spæd pind-
svineknop, kær-ranunkel, lav ranunkel, aflangbladet vandaks, svømmende vandaks, vandnavle, smalbladet vandstjerne og glat vejbred. *Græsagtige planter*: knæbøjet rævehale, glanskapslet siv, lyse-siv, tudse-siv, grøn-star, almindelig star, almindelig sumpstrå, manna-sødgræs.

16/59-17. STENHØJ VEST. På Vegen ådalens vestbred ligger plantage med mindre hedeoverdrev. Området er under tilgroning med eg og røn.

Vegetationstyper: hedeoverdrev.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, skov-fyr, engriflet hvidtjørn, øret pil, almindelig hyld, almindelig røn, selje-røn. hindbær og rynket rose. *Dværgbuske*: håret visse, hedelyng, blåbær og tyttebær. *Urter*: krybende baldrian, blåhat, høst-borst, lådden dueurt, almindelig fuglegræs, guldblomme, almindelig gyldenris, skov-hanekro, tag-høgeskæg, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, skive-kamille, blå-klokke, fin kløver, gul kløver, bugtet kløver, hvid-kløver og rød-kløver, krumhals, sump-kællingetand, mangebladet lupin, smalbladet mangeløv, almindelig mjødurt, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect Ruderalia), almindelig månerude, eng-nellikerod, snerle-pilerurt, bidende ranunkel, knold-ranunkel, almindelig røllike, skovstjerne, burre-snerre, lyng-snerre, almindelig stedmoderblomst, ager-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fløjlsgræs, krybende hestegræs, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, almidelig kvik, almindelig rajgræs, pille-star, sand-star og rød svingel.

16/59-18. STENHØJ ØST. På vestbredden af Vegen Å ligger øst for det mindre højdepunkt Stenhøj en tidligere græsset eng. Området er under kraftig tilgroning som følge af ophør af græsningen. Der er fortsat en artsrig vegetation på engen, som blandt andet indeholder en stor bestand af trævlekrone. Med mindre græsningen genoptages vil den artsrige kærvegetation forsvinde. Tilstedeværelsen af arter som sump-snerre, toradet star og hjertegræs udgør skillearter mod overgangsfattigkæret og karakteriserer kæret som et overgangsfattigkær.

Vegetationstyper: overgangsrigkær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: hvid anemone, liden andemad, krybende baldrian, kæmpe-bjørneklo, djævelsbid, kær-dueurt, ris-dueurt, engkarse, gul fladbælg, kær-fladstjerne, fuglegræs, eng-forglemmigej, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, rød-kløver, kragefod, sump-kællingetand, vild kørvel, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, stor nælde, dynd-padderok, bidende ranunkel, almindelig syre, ager-tidsel, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, trævlekrone, vandkarse, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, vellugtende gulaks, hjertegræs, hunde-hvene, katteskæg, almindelig rapgræs, knæbøjet rævehale, rørgræs, eng-rørhvene, børste-siv, lyse-siv, grå star, hirse-star, næb-star, almindelig star, stjerne-star, toradet star, fåre-svingel, høj sødgræs og tandet sødgræs.

16/59-19. SVENSTRUP. Ca. 600 m syd for den østlige grusgrav ved Svenstrup ligger et mindre vådområde med sø. Arealer omkring søen var i 1991 under tilgroning på grund af ophør af græsning. Mest bemærkelsesværdig er forekomsten af slangetunge - i alt ca. 50 individer -, der ikke er almindelig på indlandslokaliteter, men typisk forekommer på strandenge. I søen fandtes spæd pindsvineknop, der er knyttet til rene, næringsfattige vandområder. Som følge af den almindelig eutrofiering er det en søtype, der i dag er sjælden.

Vegetationstyper: renvandet sø, kær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: vorte-birk, stilk-eg, hvid-gran, rød-gran, hindbær, drue-hyld, engriflet hvidtjørn, mose-pors, almindelig røn, selje-røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: hvid anemone, krybende baldrian, almindelig brunelle, djævelsbid, kær-dueurt, engkarse, fjerbregne, gul fladbælg, sump-forglemmigej, vild hør, rød kløver, kragefod, majblomst, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), eng-nellikerod, dynd-padderok, spæd pindsvineknop, bidende ranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, skovstjerne, slangetunge, kær-snerre, ager-tidsel, kær-tidsel, tormentil, liden vand-aks, svømmende vandaks, eng-viol og krat-viol. *Græsagtige planter*: mose-bunke, mangeblomstret frytle, sø-kogleaks, næb-star, eng-svingel og rød svingel.

16/59-20. SVENSTRUPGÅRDE består af tre krat på en østskråning af Vegen Ådalen nord for Vinding Kirke. Det nordlige er størst, medens de to sydfor liggende er små og ganske smalle. I alt udgør de godt 2 ha. Overfor på den østlige side af Vegen Å, ligger egekrattene kendt som Vibholm, der her er beskrevet under 18/7. Oplysninger om Svenstrupgårde Egekrat findes hos Gram, Jørgensen og Køie (1944), Degn og Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I dag er det store krat græsset

i den sydlige og midterste del, mens den nordvestlige del er ugræsset. Krattet består her af eg og røn med nogle få indplantede bøge. Skoven er tæt med typiske morbundsplanter i skovbunden. I den græssede del af krattet er der en overgang fra en løvdækket skovbund under bundvegetationen til en lysåben skovbund, der er dækket af græsser.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg/ stilk-eg, almindelig røn
Træhøjde: 8-10/ 10-12 meter
Trækonfiguration: tynde, rette ege/ krogede ege
Underskov: tørst/ingen
Opvækst: bævreasp/ bævreasp, røn
Bundvegetation: almindelig gedeblad, morbundsplanter: majblomst, liljekonval/ græsdækket/ løvdækket
Græsning: tidligere græsning i en del af det nordlige krat, øvrige krat græssede

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg og deres krydsninger, vild pære, almindelig røn, tørst, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: hvid anemone, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, skovstjerne, tormentil, gederams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig kohvede og maj-blomst. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

16/59-21. SØNDER RAMSKOV. Nordvest for Sørved, et stykke syd for gården Sønder Ramskov ligger en tidligere grusgrav op til vejen.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: ahorn, navr, dun-birk, rød-gran, hvid-gran, rynket rose, hindbær, øret pil, grå-pil, almindelig hyld, gyvel, almindelig røn, skov-elm
og fugle-kirsebær. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: blåhat, blåmunke, høst-borst, skov-brandbæger, vild byg: Hordeum vulgar distichum og Hordeum vugare polystichum, grå bynke, rank evighedsblomst, almindelig firling, flipkrave, mark-forglemmigej, art af frøstjerne, almindelig fuglegræs, liden fugleklo, gederams, vild gulerod, grøn(?) gåsefod, vej-guldkarse, kanadisk gyldenris, hvidmelet gåsemad, art af hanekro, hejrenæb, mark-hindeknæ, hyrdetaske, grøn høgeskæg, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, skive-kamille, moskus-katost, blå-klokke, gul kløver, hvid kløver, rød kløver, almindelig kællingetand, bredbladet mangeløv, liden museurt, svine-mælde, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica) og krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), ager-padderok, gåse-potentil, lav ranunkel, enårig rapgræs, almindelig rapgræs, raps, rejnfan, rundbælg, almindelig røllike, bidende pileurt, gærde-snerle, almindelig spergel, ager-stedmoderblomst, liden storkenæb, almindelig syre, sæbeurt, ager-tidsel, horse-tidsel, glat vejbred, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, smalbladet vikke og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, dunet havre, almindelig hvene, hunde-hvene, kryb-hvene, almindelig kvik, almindelig rapgræs, enårig rapgræs, sand-star, fåre-svingel og rød svingel.

Vegetationstyper: grusgrav.

16/59-22. SØRVAD NORD. Nord for Sørvad Dambrug ligger op til Vegen Å et byggemodnet område, der har ligget brak i nogle år. Jordbunden er sandet. Der er i 1991 gjort fund af ager-museurt, der ikke tidligere er fundet i TBU-distrikt 16. Nævnes kan også kugle-museurt, der er temmelig sjælden.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: rynket rose. *Urter*: almindelig røllike, krumhals, almindelig markarve, grå-bynke, hyrdetaske, almindelig hønsetarm, ager-tidsel, horse-tidsel, kanadisk bakkestjerne, tag-høgeskæg, gederams, glat dueurt, bitter bakkestjerne, hejrenæb, ager-museurt, kugle-museurt, liden museurt, skov-hanekro, blød storkenæb, almindelig kongepen, blåmunke, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kælllingetand, mark-forglemmigej, liden fugleklo, glat vejbred, rødknæ, almindelig firling, enårig knavel, vår-brandbæger, ru-svinemælk, mælkebøtte:krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect.

Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), hare-kløver, gul kløver, fin kløver, rød-kløver, hvid-kløver, lugtløs kamille, mark-ærenpris, smalbladet vikke, ager-stedmoderblomst og almindelig stedmoderblomst. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, vindaks, almindelig kvik, rød svingel, bakke-svingel og almindelig rajgræs.

16/59-23. SØRVAD DAMBRUG. I tilknytning til dambruget, der ligger på vestsiden af Vegen Å i den sydlige del af byen, findes en artsrig og varieret vandplante- og kærvegetation. Mest bemærkelsesværdig er forekomsten af vortet vandarve, der er temmelig sjælden og kun kendes fra Jylland.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter: eng
1991. *Urter*: liden andemad, krybende baldrian, almindelig brandbæger, almindelig brunelle, glat dueurt, kær-dueurt, lådden dueurt, almindelig firling, gul fladbælg, fuglegræs, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, følfod, kær-galtetand, gederams, plettet gøgeurt, almindelig hanekro, hyrdetaske, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, hvid-kløver, rød-kløver, vild kørvel, almindelig mjødurt, mælkebøtte, eng-nellikerod, stor nælde, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, gåse-potentil, lav ranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, sideskærm, kruset skræppe, burre-snerre, kær-snerre, almindelig syre, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, vortet vandarve, vandkarse, storblomstret-vandranunkel, svømmende vandaks, art af vandstjerne, glat vejbred, lancet-vejbred, muse-vikke, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, vellugtende gulaks, knæbøjet rævehale, manna-sødgræs og tandet sødgræs.

Højere planter: overdrev
1991. *Træer og buske*: hunde-rose, rynket rose og gyvel. *Urter*: almindelig røllike, engelskgræs, grå-bynke, blå-klokke, almindelig hønsetarm, femhannet høsetarm, ager-tidsel, vild gulerod, gederams, ager-padderok, kort øjentrøst, gul snerre, håret høgeurt, grøn høgeskæg, blåhat, djævelsbid, høst-borst, hvid okseøje, almindelig torskemund, mangebladet lupin, almindelig kællingetand, moskus-katost, almindelig pimpinelle, lancet-vejbred, glat vejbred, bidende ranunkel, lav ranunkel, knold-ranunkel, liden skjaller, almindelig syre, rødknæ, rejnfan, art af frøstjerne, gul kløver, hvid-kløver, muse-vikke, tofrøet vikke og ager-stedmoderblomst. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, vellugtende gulaks, draphavre, blød hejre, almindelig hundegræs, almindelig kvik, fløjlsgræs, mark-frytle og almindelig rapgræs.

16/59-24. SØRVAD PLANTAGE. I den nordvestlige del af Sørvad Plantage ligger nogle vandhuller. Fra vandhullerne og deres nærmeste omgivelser foreligger botaniske oplysninger. Bemærkelsesværdig er forekomsten af spæd pindsvineknop, der er knyttet til rene, næringsfattige vandområder. Søer med naturligt rent vand er i dag sjældne på grund af den stigende næringsbelastning, som de fleste søer i dag er udsat for.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: grå-pil og øret pil. *Urter*: liden andemad, krybende baldrian, ris-dueurt, græsbladet fladstjerne, sump-forglemmigej, skov-hanekro, almindelig hønsetarm, bugtet kløver, kragefod, sump-kællingetand, eng-nellikerod, dynd-padderok, kær-padderok, spæd pindsvineknop, gåse-potentil, bidende ranunkel, nyse-røllike, kær-snerre, trenervet snerre, almindelig syre, ager-svinemælk, kær-tidsel, trævlekrone og muse-vikke. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, eng-rapgræs, grå star, næb-star, almindelig sumpstrå, eng-svingel, tandet sødgræs og tagrør.

16/59-25. TOFTSMINDE. Øst for Ølgryde Plantage ligger en mindre hede på ca. 3,4 ha. Almindelig bjerg-fyr og anden trævækst er blevet fjernet fra området for at bevare området som åben hede. Der fandtes i 1991 en relativ stor bestand af guldblomme og lav skorsoner.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, gråris, krybende pil, øret pil, almindelig røn, selje-røn, vild-æble, engriflet hvidtjørn og Rubus allegheniensis. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, lyng-øjentrøst, djævelsbid, blåmunke, lav skorsoner, almindelig gyldenris, almindelig mangeløv, almindelig syre, blå-klokke, lancet-vejbred, strand-vejbred, blæresmælde, hunde-viol, læge-ærenpris og art af høgeurt Hieracium jutlandicum. *Græsagtige planter*:

mangblomstret frytle, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke, tandbælg, katteskæg, blåtop, almindelig hvene, hunde-hvene og tidlig dværgbunke.

16/59-26. TOVSTRUP. Ca. 500 m syd for Hvirvel Plantage ligger en hede på 8 ha. Efter oplysninger fra ejeren har dele af området været dyrket for 50 år siden. Området er nogle steder ved at gro til med revling og almindelig røn, der udkonkurrerer hedelyng.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*. dun-birk, hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, grå-pil, øret pil, almindelig røn, almindelig hyld og hunde-rose. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, ager-stedmoderblomst, almindelig syre, kruset skræppe, skov-hanekro, almindelig røllike, nyse-røllike og almindelig torskemund. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, knop-siv, almindelig star, hirse-star, hare-star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, tandbælg, katteskæg, blåtop, eng-rapgræs, almindelig hvene, krybende hestegræs og fløjlsgræs.

16/59-27. TUSHOLT. Fra et mindre krat med rød-el og eng på vestbredden af Vegen Å ca. 400 km nordvest for Vinding Kirke foreligger botaniske oplysninger.

Vegetationstyper: rød-el krat, eng

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: ahorn, rød-el, gyvel, hassel, hindbær, almindelig hyld, engriflet hvidtjørn, grå-pil, ribs, rynket rose og solbær. *Urter*: hvid anemone, vår-brandbæger, art af dueurt, djævelsbid, flipkrave, gederams, rød hestehov, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, almindelig kongepen, kragefod, vild kørvel, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, småbladet milturt, almindelig mjødurt, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), Taraxacum sect. Ruderalia, eng-nellikerod, dynd-padderok, bidende ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, butbladet skræppe, kruset skræppe, skvalderkål, skovsyre, burre-snerre, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, ager-tidsel, almindelig torskemund, vandkarse og eng-viol. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, almindelig hundegræs, almindelig rapgræs, enårig rapgræs, sand-star og stiv star.

16/59-28. ULFSBJERG. Nordvest for Sørvad findes i tilknytning til et dalstrøg vest for højdepunket Ulfsbjerg en bakke med overdrev og eng i dalbunden. Området blev i 1991 afgræsset med heste.

Vegetationstyper: overdrev, eng.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, stilk-eg, almindelig gedeblad, hvid-gran, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, drue-hyld, grå-pil, øret pil, mose-pors, hunde-rose, Rubus armeniacus, Rubus septentrionalis, Rubus (sect. Corylifollii) wahlbergii, almindelig røn, selje-røn, vild æble og snebær. *Dværgbuske*: mose-bølle, hedelyng, revling og tyttebær. *Urter*: hvid anemone, bellis, blåhat, almindelig brunelle, djævelsbid, ris-dueurt, almindelig firling, fingerbøl, græsbladet fladstjerne, sump-forglemmigej, gederams, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, hvid-kløver, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, liljekonval, almindelig mjødurt, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica) og krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), eng-nellikerod, gåse-potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, nyse-røllike, skovstjerne, kruset skræppe, kær-snerre, lyng-snerre, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, tormentil, glat ærenpris, læge-ærenpris og tve-skægget ærenpris. *Græsagtige planter*: tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, blød hejre, almindelig hundegræs, almindelig hvene, enårig rapgræs, almindelig rapgræs, knæbøjet rævehale, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, hare-star, pille-star, sand-star, stjerne-star, rød svingel og manna-sødgræs.

16/59-29. VINDING KIRKE. Fra stendiget omkring kirken og digets nærmeste omgivelser foreligger botaniske oplysninger. Fremhæves kan forekomsten af fliget tvetand, der lokalt er en sjælden art. Bredbladet timian er forvildet fra en udsået bestand på diget. Fliget tvetand er almindelig i den sydøstlige del af Danmark, men er ellers sjælden. Også dværg-løvefod er sjælden i

Vestjylland.

Vegetationstyper: stendige.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: ahorn, dun-birk, skov-elm, hindbær, almindelig hyld, drue-hyld, ribs, almindelig røn, solbær, stikkelsbær og vedbend. *Urter*: hvid anemone, djævelsbid, glat dueurt, almindelig dværgløvefod, almindelig engelsød, almindelig firling, fingerbøl, almindelig fuglegræs, gederams, vår-gæslingeblomst, almindelig sct. Hansurt, hejrenæb, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm og opret hønsetarm, lugtløs kamille, hvid-kløver, vild kørvel, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacim sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), påskelilje, almindelig mangeløv, stor nælde, almindelig pimpinelle, rødknæ, butbladet skræppe, skvalderkål, burre-snerre, hvid-snerre, roset-springklap, bredbladet timian, rød tvetand, fliget tvetand, bidende stenurt, almindelig syre, glat vejbred, lancet-vejbred, muse-vikke, marts-viol, vorterod, glat ærenpris, mark-ærenpris og tveskægget ærenpris, *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, almindelig hundegræs, almindelig hvene, enårig rapgræs, almindelig rapgræs, lyse-siv, sand-star og almindelig star.

16/59-30. ÅBJERG. Nordvest for Mandsbjerg Dambrug ved Svenstrup ligger et mindre vestgående dalstrøg på den vestlige bred af Vegen Å. I midten af dalen er der eng, som på de lave skrænter afløses af overdrev. Endvidere forekommer væld. Kæret er voksested for sjældne planter som leverurt, vibefedt og loppe-star. I 1991 fandtes 20 planter af vibefedt og en enkelt plante af leverurt. Fortsat ekstensiv kreaturgræsning uden gødskning er forudsætningen for at bevare kæret.

Vegetationstyper: eng, overdrev, overgangsrigkær,

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, engriflet hvidtjørn, bånd-pil grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: tranebær. Urter: hvid-anemone, krybende baldrian, høst-borst, almindelig brunelle, bukkeblad, djævelsbid, ris-dueurt, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig gyldenris, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, håret høgeurt, eng-kabbeleje, hvid kløver, kragefod, sump-kællingetand, leverurt, småbladet milturt, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), stor nælde, dynd-padderok, skov-padderok, smuk perikon, bidende ranunkekel, lav ranunkel, burre-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, eng-troldurt, trævlekrone, stor vandarve, vandkarse, lancet-vejbred, vibefedt, muse-vikke, eng-viol, tveskægget ærenpris, tykbladet ærenpris og storfrugtet vandstjerne. *Græsagtige planter*: mose-bunke, tidlig dværgbunke, mark-frytle, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, dunet havre, katteskæg, almindelig star, grå star, hare-star, hirse-star, loppe-star, næb-star, pille-star, sand-star, stjerne-star, enskællet sumpstrå og tandet sødgræs.

16/59-31. SKINDBJERG-PRÆSTBJERG. Der er botaniske oplysninger om tre grøftekanter ved landevejen mellem Skindbjerg og Præstbjerg : Ved 6 km stenen ud for Vingtoft, ved 8 km stenen (7.7-7.8 km) ud for Toftsminde og endelig ved 10 km stenen (10.7-10.8 km) ud for Giltoft, der ligger sydøst for Vind Plantage.

Vegetationstyper: vejkant.

Højere planter: grøftekant ved Vingtoft
1991. *Træer og buske*: engriflet hvidtjørn, fugle-kirsebær, stilk-eg, øret pil, selje-røn og sølv-poppel. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: bellis, høst-borst, djævelsbid, græsbladet fladstjerne, mark-forglemmigej, almindelig firling, kost-fuglemælk, skov-hanekro, smalbladet høgerurt, håret høgeurt, lugtløs kamille, skive-kamille, blå-klokke, bugtet kløver, fin kløver, gul kløver, hvid-kløver og rød-kløver, almindelig kongepen, kommen, sump-kællingetand, vild kørvel, mælkebøtte: fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), stor nælde, ager-padderok, almindelig pimpinelle, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, rejnfan, almindelig røllike, almindelig sct. hansurt, skvalderkål, butbladet skræppe, kruset skræppe, liden skjaller, kær-snere, dusk-syre, tormentil, glat vejbred, lancet-vejbred, muse-vikke, strand-vejbred og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, mark-frytle, velugtende gulaks, almindelig hundegræs, tudse-siv, hare-star og rød svingel.

Højere planter: grøftekant ved Toftsminde
1991. *Træer og buske*: ahorn, bævreasp, stilk-eg, almindelig gedeblad, skov-æble, almindelig røn, hunde-rose, øret pil, gyvel

og hindbær. *Urter*: blæresmælde, engelskgræs, djævelsbid, flipkrave, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), almindelig pimpinelle, bidende ranunkel, knold-ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, gul snerre, hvid snerre og lyng-snerre, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, dusk-syre, tormentil, almindelig torskemund, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, smalbladet vikke, hunde-viol og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, mose-bunke, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, sand-star, fåre-svingel og rød svingel.

Højere planter: grøftekant ved Gilbjerg
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, gyvel, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og håret visse. *Urter*: blåhat, djævelsbid, gul fladbælg, krat-fladbælg, gederams, håret høgeurt, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, vild kørvel, mangebladet lupin, mælkebøtte: fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), kantet perikon, almindelig pimpinelle, rejnfan, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig syre, dusk-syre, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, hunde-viol, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mark-frytle, almindelig hundegræs, almindelig rapgræs, pille-star, sand-star, bakke-svingel, fåre-svingel og rød svingel.

16/59-32. SØRVAD-VIND. Fra det tidligere banelegeme mellem Sørvad og Vind findes botaniske oplysninger fra to lokaliteter nær højdepunktet Bavnbjerg.

Vegetationstyper: overdrev.

Højere planter: sydvest Bavnbjerg
1991. *Træer og buske*: vorte-birk, bævreasp, stilk-eg, hvid-gran, gyvel, hassel, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, almindelig hæg, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: blåbær, hedelyng, krybende pil og tyttebær. *Urter*: blåhat, blåmunke, blæresmælde, høst-borst, almindelig brandbæger, skov-brandbæger, djævelsbid, gederams, fingerbøl, mark-forglemmigej, almindelig fuglegræs, almindelig gyldenris, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, blå-klokke, fin kløver, gul kløver, stribet kløver, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), knold-ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, kruset skræppe, skovstjerne, gul snerre, lyng-snerre, almindlig stedmoderblomst, liden storkenæb, dusk-syre, ager-tidsel, almindelig torskemund, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol, glat ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fløjlsgræs, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, enårig rapgræs, pille-star, sand-star, bakke-svingel og rød svingel.

Højere planter: sydøst Bavnbjerg
1991. *Træer og buske*: ahorn, avnbøg, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, gyvel, fugle-kirsebær, selje-røn, slåen og vild æble. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*:
blåhat, blåmunke, blæresmælde, almindelig brandbæger, liden fugleklo, gederams, vild gulerod, gåsemad, håret høgeurt, havejordbær, fin kløver, gul kløver, enårig knavel, almindelig kællingetand, almindelig mangeløv, mesterod, pastinak, knold-ranunkel, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lyng-snerre, almindelig torskemund, lancet vejbred, smalbladet vikke og glat ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, almindelig rapgræs, sand-star, bakke-svingel og rød svingel.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: dun-birk, vorte-birk, bævreasp, stilk-eg, hvid-gran, gyvel og øret pil. *Dværgbuske*: hede-melbærris, krybende pil, revling, tyttebær, engelsk visse og håret visse. *Urter*: blåhat, gederams, almindelig kongepen, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig røllike, lav skorsoner, lyng-snerre, almindelig syre, tormentil, almindelig torskemund, lancet-vejbred og muse-vikke. *Græsser*: bølget bunke, blåtop, fløjlsgræs, krybende hestegræs, almindelig hundegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, pille-star, bakke-svingel og rød svingel.

Lokalitetskoder:

Bavnbjerg	++ H II r	
Bavsbjerggård	++ H II r	
Fælleslykke	++ V III r	
Gilbjerg	++ S II s	
Mandsbjerg		++ V II s

Mandsbjerg syd		++ V III r	
Mandsbjerg dambrug		++ H-E II s	
Ramskovvang	++ S-V III s		
Møllevang			++ V I s
Resdal		++ V I s	
Røjkær		++ H II r	
Skinbjerg-Præstbjerg	+ E II r		
Skovlund	++ V III r		
Spåbæk	++ V II s		
Spåbæklille		++ V II r	
Stenhøj Vest	++ S-H-E II s		
Stenhøj Øst			++ V II r
Svenstrupgårde	++ S III r		
Sørvad Nord	++ B III s		
Sørvad dambrug		++ V II s	
Sørvad Plantage		++ V II s	
Sørvad-Vind	++ E II r		
Toftsminde		++ H II r	
Tovstrup	++ H II r		
Tusholt	++ S-V III r		
Vinding Kirke		++ B II r	
Ulfsbjerg			++ H-V II r
Åbjerg		++ V I s	

Botanisk vurdering:
Bavnbjerg:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse.

Bavnsbjerggård:
3. Lokalt sjældnere planter: almindelig hæg
4. Hede-og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris guldblomme og lav skorsoner.
Gilbjerg:
2. Sjældnere planter: femradet ulvefod

Mandsbjerg:
2. Sjældnere planter: vortet vandarve, tandet sødgræs
3. Lokalt sjældnere planter: fjerbregne, smuk perikon og vandkarse.
5. Skillearter for kærtyper- overgangsfattigkær: kær-dueurt, plettet gøgeurt, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Mandsbjerg Dambrug:
2. Sjældnere planter: vortet vandarve og tandet sødgræs.
5. Skeillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig fredløs, plettet gøgeurt, kær-tidsel og trævlekrone.

Mandsbjerg Syd:
3. Lokalt sjældnere planter: fjerbregne.

Møllevang (Tarbæk):
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: engblomme, maj-gøgeurt og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: toradet star, trindstænglet star og vandkarse.
5. Skillearter for kærtyper:
- overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.
- overgangsrigkær: engblomme, maj-gøgeurt og toradet star.

Resdal:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af forekomst af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng og engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: hoved-frytle.
4. Rigkærsindkikatorer - overgangsrigkær: engblomme og sump-snerre.

Røjkær:
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: seline og trenervet snerre.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, lav skorsoner og dunet havre og hjertegræs.

Skindbjerg-Præstbjerg (grøftekant):
3. Lokalt sjældnere planter: bakke-svingel og dusk-syre.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse og lav skorsoner.

Spåbæk:
2. Sjældnere planter: tykskulpet brøndkarse (rødliste '90) og engblomme.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.

Spåbæklille:
2. Sjældnere planter: spæd pindsvineknop.
4. Rentvandsindikatorer: spæd pindsvineknop.

Stenhøj Vest:
2. Sjældnere planter: almindelig månerude.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme, almindelig månerude og knold-ranunkel.

Stenhøj Øst:
2. Sjældnere planter: tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: toradet star og vandkarse.
5. Skillearter for kærtyper:
- overgangsfattigkær: kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-tidsel og trævlekrone.
- overgangsrigkær: sump-snerre, toradet star og hjertegræs.

Svenstrup:
2. Sjældnere planter: slangetunge og spæd pindsvineknop.
3. Lokalt sjældnere planter: fjerbregne og vild hør.
4. Rentvandsindikatorer: spæd pindsvineknop.

Sventstupgårde:
4. Egekratsindikatorer: tormentil og almindelig kohvede.

Sørvad Nord:
2. Sjældnere planter: kugle-museurt
3. Lokalt sjældnere planter: ager-museurt og bakke-svingel.

Sørvad Dambrug:
2. Sjældnere planter: vortet vandarve og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse og kort øjentrøst.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Sørvad Plantage:
2. Sjældnere planter: spæd pindsvineknop og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: trenervet snerre.
4. Rentvandsindikatorer: spæd pindsvineknop.

Sørvad-Vind (tidligere banelegeme):
2. Sjældnere planter: mesterod
3. Lokalt sjældnere planter: stribet kløver, bakke-svingel og dusk-syre.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, håret visse, knold-ranunkel og lav skorsoner.

Toftsminde:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Tusholt:
3. Lokalt sjældnere planter: småbladet milturt og gul iris.

Ulfsbjerg:
2. Sjældnere planter: Rubus septentrionalis.
3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Vinding Kirke:
3. Lokalt sjældnere planter: almindelig dværgløvefod, bredbladet timian og fliget tvetand.

Åbjerg:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 10 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: plettet-gøgeurt, leverurt, loppe-star, vibefedt og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: småbladet milturt, smuk perikon og vandkarse.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre.
Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: sump-snerre, leverurt og hjertegræs, desuden kødfarvet gøgeurt, vibefedt og loppe-star.

Kilder:34, 36, 46, 272, 275, 433a

16/60 VEJVAD

AVLUM PLANTAGE, BAVNEHØJ, HORSLUND, HVIRVEL PLANTAGE, MØGELBJERG

Omtalt er to heder nord for Vejvad, dels ved højdepunktet Bavnehøj, dels øst herfor ved Horslund. Desuden omtales Avlum Plantage. Vest for Avlum Plantage ligger Gravlund Høje og Gravlund Sande, der ikke omtales nærmere her, da de er uden nærmere botanisk interesse.

16/60-1. AVLUM PLANTAGE omfatter her mose og hede øst for plantagen (se endvidere under 18/18). Hedearealet er i dag bevokset med nåletræer på mindst 2/3 af arealet, medens der er hedelyng på de tilbageværende åbne partier. De åbne partier var i 1972 voksested for lav skorsoner (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede, mose.

16/60-2. BAVNEHØJ, nord for Vejvad. På det fremtrædende højdedrag ligger omkring to højdepunkter to nålebevoksninger med hede imellem. Hedevegetationen domineres af hedelyng og bølget bunke. Oplysninger fra nålebevoksningerne kendes ikke, men er ønskelige.

Vegetationstyper: nåleskov, hede.

16/60-3. HORSLUND, nordøst for Vejvad, omfatter en hede, der ligger på et jævnt terræn. Vegetationen domineres af bølget bunke. Der er en del opvækst af bævreasp. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Christensen, 1973). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

16/60-4. HVIRVEL PLANTAGE ligger op til vejen øst for Vinding. Bevoksningen består af en blanding af nåle- og løvtræer. Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: nåleskov, løvskov.

16/60-5. MØGELBJERG, ved Vejvad. Nord for Vegen Å syd for den vestlige nålebevoksning ved Bavnehøj ligger en mindre bakke med løvbevoksning af eg og elm (Christensen, 1973). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: løvskov.

Lokalitetskoder:

Avlum Plantage øst for	+ H-V III r	
Bavnehøj, Vejvad		+ S-V III r
Horslund	+ H II r	
Hvirvel Plantage		+ S IV r
Møgelbjerg, Vejvad		+ S IV r

Kilder: 28, 186

16/61 MADUM

MADUMFLOD

16/61. MADUMFLOD (= Østerby). Syd for Madumflod på østsiden af jernbanelinien ligger der en hede med mosearealer og sø. Floraen er undersøgt i 1972 og 1985 (Christensen, 1973, Christensen, Johnsen & Søchting, 1985 upubl.). I den sydlige del er området over store arealer bevokset med nåletræer. Vegetationen på heden domineres af hedelyng med indslag af revling og blåtop. Fra heden kendes guldblomme. Der forekommer i den nordlige del flere adskilte næringsfattige mosearealer (ekstremfattigkær), der er domineret af blåtop. På mosearealerne er der fundet de mindre almindelige planter rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug og hvid næbfrø, mangestænglet sumpstrå og blågrøn star. Heraf er hvid næbfrø temmelig sjælden i landet som helhed. Vegetationen er typisk for Vestjylland.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, rosmarinlyng, tranebær, mose-bølle og revling. *Urter*: kær-ranunkel, bukkeblad, rundbladet soldug, vandnavle, djævelsbid og benbræk. *Græsagtige planter*: hvid næbfrø, smalbladet kæruld, mangestænglet sumpstrå, lyse-siv, almindelig star, blågrøn star, hare-star, næb-star,

Lokalitetskode:
Madumflod +++ H-V II s

Botanisk vurdering:
Madumflod:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, hvid næbfrø, mangestænglet sumpstrå.
3. Lokalt sjældnere planter: blågrøn star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 28

16/63 STÅLBJERG

FEJSØHUS, LILLE STÅLBJERG, LILLEÅ ved FUGLSANG, *LUKBAKKE (se Troldtoft Egekrat)*, STORE STÅLBJERG, STRÅSØ PLANTAGE VEST, STRÅSØHUS, STÅLBJERG, TROLDTOFT, TROLDTOFT EGEKRAT (Lukbakke)

Herunder beskrives en række store heder i Stråsø Plantage, således nævnt fra vest mod øst, i plantagens vestlige del Stråsø Plantage Vest, derefter Stråsøhus, Store Stålbjerg og syd herfor Troldtoft. Op til Lilleåen ved Fuglsang beskrives under Lille Stålbjerg, samt i plantagens sydende op til Fejsø Plantage, hede- og mosearealer ved Fejsøhus. Desuden omtales et vandhul i plantagens østlige del. Oplysninger om heden vest for Fejsø Plantage og Grundflod Sande ved Nørhede findes under 17/5.

16/63-1. FEJSØHUS. I den sydøstlige del af Vejlemose ligger der på nordsiden af Madum Å nogle gamle engarealer, der mod sydøst omgives af lyngarealer. Christensen (1973) skriver blandt andet om området i 1972, at engen fremtræder ret tør, med opvækst af lidt fyr og pilekrat; i øvrigt græsmark med blåtop, bjerg-rørhvene, og klokkelyng. Der ses kun ganske lidt hedelyng. Udover dræning skyldes engens udtørring muligvis, at man har sænket vandspejlet ved reguleringen af Madum Å. Også Hulesø i plantagen lidt nord for var i 1972 udtørret. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og art af pil. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Græsser*: bjerg-rørhvene og blåtop.

16/63-2. LILLE STÅLBJERG omfatter hede på skråningerne af Lille Stålbjerg og øst herfor på Lukbakke. På østskråningen af Lukbakke og på vestskråningen af Kællinghøj overfor ligger egekrat, der her beskrives under Troldtoft. Desuden omtales eng- og mosearealer op til Lilleåen ved Fuglsang samme sted. Heden forekommer på begge skråninger relativt åben, selvom småkrat med blandt andet bjerg-fyr, stilk-eg, almindelig røn, rød-el og glansbladet hæg forekommer på skråninger af Lille Stålbjerg mod vest (Christensen, 1973).

Heden på skrænten af Lille Stålbjerg domineres af hedelyng, men er også rig på revling og tyttebær. Ved foden af skrænten er der områder med fugtig hede domineret af klokkelyng, blåtop, mose-bølle, vestlig tue-kogleaks, hirse-star og smalbladet kæruld. Endvidere en del morbundsplanter blandt andet skovstjerne. Mere aktuelle oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Heden på skrænten af Lukbakke domineres af hedelyng, revling, krybende pil, og ene. I skrænten er der flere væld eller rester af grøfter med fugtig hede domineret af blåtop, vestlig tue-kogleaks, hirse-star og mose-bølle. Desuden kan nævnes skovstjerne, pille-star, katteskæg og tørst. Fra hedeområdet som helhed kendes guldblomme og lav skorsoner. Mere aktuelle oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, rød-el, glanskapslet hæg, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, guldblomme og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, hirse-star, pille-star, katteskæg og blåtop.

16/63-3. LILLEÅ ved FUGLSANG. Engene i Fuglekær Å er meget artsrige. Af den rige flora kan fremhæves langbladet ranunkel, bukkeblad, almindelig mjødurt, grå star, dynd-padderok, dusk-fredløs og hyldebladet baldrian (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

16/63-4. STORE STÅLBJERG. Området er fredet som hede i 1949. Det er et gammelt indsande og er senest beskrevet i 1985 af Schmidt. Der findes fortsat områder med vindbrud, der er uden plantedække. Andre afblæsningsflader er bevokset med mos- og lavsamfund. Godt halvdelen af området består af en tør hedetype med hedelyng, en del bjerg-fyr og ene. Almindeligt forekommende er også bølget bunke, revling og tyttebær med indslag af engelsk visse, håret visse og guld-blomme. Den nordøstligste del er meget tør op mod en større række af indlandsklitter. På sandet her findes bevoksninger af laver og hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum), grå klitvegetation med sand-star og smalbladet timian. Endvidere mere åbent sand med sand-hjælme og klit-kambunke. Over mod Stråsø Gård er der et mere fugtigt hedeområde med blåtop, smalbladet kæruld, katteskæg, klokkelyng, lav skorsoner, plettet gøgeurt, mose-bølle, liden soldug og skovstjerne. Blåtop dominerer, nogle steder med indslag af mose-pors. I et område dominerer vestlig tue-kogleaks.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: sitka-gran, almindelig bjerg-fyr dun-birk, stilk-eg, grå-pil, gråris, ene, mose-pors, . *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, rosmarinlyng, tranebær, tyttebær, hede-melbærris og revling. *Urter*: bredbladet mangeløv, rødknæ, almindelig spergel, rundbladet soldug, leverurt, mose-vintergrøn, tormentil, lyng-snerre, hunde-viol, skovstjerne, smalbladet timian, klokke-ensian, blå-klokke, blåmunke, almindelig røllike, skov-brandbæger, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, guldblomme, lav skorsoner og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, knop-siv, sand-star, hunde-hvene, sand-hvene, almindelig hvene, tidlig dværgbunke, sand-hjælme, bjerg-rørhvene, sandskæg, bølget bunke, fåre-svingel, rød svingel, klit-kambunke, blåtop og katteskæg.
1991. Otteradet ulvefod.

Mosser:
1985. Campylopus pyriformis, kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig jomfruhår (Polytrichum commune), Polytrichum commune var. perigonale, hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum), gråmos (Racomitrium ericoides), tvebladmos (Scapania compacta) og tørvemos (Sphagnum sp.).

Laver:
1985. Rødbrun svampelav (Baeomyces rufus), islandsk kruslav (Cetraria islandica), gulhvid rensdyrlav (Cladina arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladina ciliata var. tenuis), mild rensdyrlav (Cladina mitis), hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), askegrå

rensdyrlav (Cladina rangiferina), kliddet bægerlav (Cladonia ramulosa), Cladonia bacillaris, hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis ssp. cervicornis), Cladonia cervicornis ssp. pulvinata, brungrøn bægerlav (Cladonia chlorophaea s.lat.), Cladonia chlorophaea s.str., Cladonia conoidea, takket bægerlav (Cladonia crispata var. cetrariformis), kreneleret bægerlav (Cladonia deformis), bleggrøn bægerlav (Cladonia fimbriata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), Cladonia macilenta, Cladonia phyllophora, skarlagenrød bægerlav (Cladonia pleurota), tragtformet bægerlav (Cladonia pyxidata), spættet bægerlav (Cladonia rangiformis), Cladonia strepsilis, spids bægerlav (Cladonia subulata), Cladonia sulphurina, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), rudret skivelav (Lecidea fuscoatra), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), hinde-skjoldlav (Peltigera membranacea), liden skjoldlav (Peltigera didactyla), blødvortet knoplav (Pycnothelia papillaria), mørk landkortlav (Rhizocarpon obsuratum) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

16/63-5. STRÅSØ PLANTAGE, VEST. Som de fleste hedeområder ligger heden i den vestlige del af Stråsø Plantage på et småkuperet klitterræn. I et afgrænset område mod vest var der i 1986 stadig en gammel hedevegetation med et stort dække af laver bestående af hede-rensdyrlav (Cladina portentosa). På sydskråningen af klitterne findes ligeledes hedelyng, men ellers domineres hedevegetationen på
klitterne af revling med bunddække af almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme) og trind fyrremos (Pleurozium schreberi) med indslag af hedelyng og tyttebær. Der er spredte ene og bjerg-fyr på det meste af arealet, mod nord med overgang til krat (Christensen, Johnsen og Søchting, 1986). Desuden findes enkelte mere fugtige arealer, der er domineret af blåtop, med benbræk, klokkelyng, liden siv, plettet gøgeurt og tørvemos (Sphagnum sp.). Syd for vejen er der flere åbne klitter og et enkelt sommerudtørrende vandhul med tråd-siv (Christensen, 1973). Der var i 1986 en meget artsrig lavvegetation på lokaliteten. Herfra kan nævnes rødbrun svampelav (Baemyces rufus), spinkel rensdyrlav (Cladina ciliata) og bægerlaverne hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia merochlorophaea og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, krybende pil, grå-pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: femhannet hønsetarm, flipkrave, skovstjerne, tormentil, gederams, guldblomme og smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, pille-star, sand-star, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg og blåtop.

1972. Mose-pors, hede-melbærris, sand-hjælme og klit-kambunke.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig snobørste (Funaria hygrometrica), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig jomfruhår (Polytrichum commune), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Rødbrun svampelav (Baeomyces rufus), gulhvid rensdyrlav (Cladina arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladina ciliata), hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., Cladonia ramulosa, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

16/63-6. STRÅSØHUS. På heden nord for Stråsøhus var lidt over en fjerdedel af arealet i 1972 bevokset med gran og fyr. De åbne hedearealer bestod dels af tør hede med bølget bunke, ene og tyttebær, dels af mere fugtig hede med blåtop, mose-pors og grå-pil. Endelig er der flere næsten åbne klitter med krybende pil, sandskæg, sand-hjælme og klit-kambunke. Mere aktuelle oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg, krybende pil og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: hunde-viol, flipkrave, gederams, blåmunke, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, vår-brandbæger og majblomst. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke, sand-hjælme og sandskæg.

1972. Vinter-eg, benbræk, plettet gøgeurt, tråd-siv, liden siv, klokkelyng.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pholia nutans), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica ssp. crispiformis), gulhvid rensdyrlav (Cladina arbuscula), mild rensdyrlav (Cladina mitis), hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), Cladonia merochlorophaea s.lat., skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), spids bægerlav (Cladonia subulata), opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), Lepraria incana, grå fyrrelav (Pseudevernia furfuracea), klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

16/63-7. STÅLBJERG. Syd for højdepunktet Store Stålbjerg ligger to søer og moser inde i plantagen. Oplysninger fra den østligste af søerne, der omgives af mose, foreligger fra Gravesen (1983). I søen er der en stor bestand af liden blærerod, medens vestlig tue-kogleaks og almindelig star dominerer på den våde bund omkring søen.

Vegetationstyper: sø, fattigkær.

Højere planter: ikke komplet liste
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, øret pil. *Dværgbuske*: klokkelyng, mose-bølle og tranebær. *Urter*: liden blærerod, benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleakse, smalbladet kæruld, hirse-star og blåtop.

16/63-8. TROLDTOFT. På det mere flade terræn nordøst for Troldtoft ligger en næsten rektangulær hede. Arealet blev ryddet for træbevoksninger i begyndelsen af 70'erne. Det domineres af hedelyng, noget revling, bølget bunke, tyttebær og krybende pil. Af større buske kan nævnes ganske få fyr og en del ene. Heden er ikke udpræget tør, og der findes en del blåtop, mose-bølle, smalbladet kæruld, tue-kæruld, katteskæg, klokkelyng, vestlig tue-kogleaks og morbundsplanten skovstjerne. Området virker vegetationsmæssigt noget ensformigt, fordi det mangler overfladevand, men er landskabsmæssigt meget smukt. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: ene. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: lyng-snerre, guldblomme og majblomst. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

1983. *Træer og buske*: ene, almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, pille-star, fåre-svingel, bølget bunke, tandbælg, katteskæg.

1972. Skovstjerne, tue-kæruld, katteskæg.

Mosser:

1985. Almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi) og flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Laver:
1985. Spinkel rensdyrlav (Cladina ciliata), hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), Cladonia merochlorophaea, almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og tørv-skivelav (Lecidea uliginosa).

16/63-9. TROLDTOFT EGEKRAT kaldtes tidligere for Lukbakke Krat på grund af sin beliggenhed mellem Lukbakke og Kællinghøj lidt syd for Lilleåen nær Fuglsang Bro. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1940'erne var egene omkring 5 meter høje; begge arter af eg forekommer, dog mest stilk-eg.

Krattet omfatter i dag to adskilte skovbevoksninger, der ligger på begge sider af et mindre dalstrøg ned mod Lilleåen. Den vestlige bevoksning består af en 14-16 meter høj egeskov med rette stammer. Der er en sparsom underskov og flere steder med en græsdækket bund af krybende hestegræs. Den østlige bevoksning domineres af tilsvarende høje bævreasp, og her findes endnu pletter med hedelyng.

Karakteristik:
Beliggenhed: hede
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp
Træhøjde: 8-10/ 14-16 meter
Stammediameter: 0,46 meter (0,25 -0,68)
0,67 meter (0,33 - 1,08)
Trækonfiguration: enkeltstående krogede ege med snoede stammer
Underskov: tørst
Opvækst: eg
Bundvegetation: krybende hestegræs, almindelig gedeblad/ løvdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: ene, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, øret pil, art af rose, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, smalbladet mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, krat/skov-viol, rødknæ, almindelig fredløs, skovstjerne, krat-fladbælg, tormentil, almindelig kohvede, læge-baldrian, majblomst, liljekonval. *Græsser*: håret frytle, mangeblomstret frytle, art af star, lund-rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

1944. Tidligere er blandt andet skov-viol, trenervet snerre, smalbladet høgeurt, kantet konval, bakke-star og skov-rørhvene angivet fra lokaliteten.

Svampe:
1989. Gulskive (Bisporella citrina), skorpe-ildsporesvamp (Botryobasidium botryosum), gylden lædersvamp (Phlebia ferreus), barksvampen rynket lædersvamp (Stereum rugosum), barksprænger (Vuilleminia comedens) og sildig epaulethat (Panellus serotinus) (Vesterholt, 1989).

Lokalitetskoder:

Fejsøhus	++ V III s	
Lille Stålbjerg	++ H II s	
Lilleå, Fuglsang	++ V II s	
Store Stålbjerg	++ H II s	
Stråsø Plantage	++ H I s	
Stråsøhus		++ H-V II s

Stålbjerg, søer	++ V II ms
Troldtoft I	++ H II r
Troldtoft Egekrat	++ S I r

Botanisk vurdering:
Lille Stålbjerg:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, lav skorsoner.

Store Stålbjerg:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af I-biotopstype: indlandsklithede, to rødlistearter og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: blødvortet knoplav (Pychnothelia papillaria), otteradet ulvefod og mose-vintergrøn.
2. Sjældnere plantearter: klit-kambunke, klit-korallav (Stereocaulon saxatile), rosmarinlyng og leverurt.
3. Lokalt sjældnere plantearter: hunde-viol.

4. Indikatorer for indlandsklithede: gråris, hunde-viol, blåmunke, sandskæg og sand-hjælme.
Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Stråsø Plantage, vest:
2. Sjældnere planter: klit-kambunke
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.
4. Indikatorarter for indlandsklithede: sand-hjælme og klit-kambunke.

Stråsøhus:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og håret visse.
4. Indikatorarter for indlandsklithede: hunde-viol, blåmunke og sand-hjælme.

Stålbjerg:
2. Sjældnere planter: liden blærerod.

Troldtoft:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Troldtoft Egekrat:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: tørst, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 27, 28, 36, 46, 94, 272, 275, 335a, 355a, 383, 408, 422

16/64 VIND

BARKÆR BÆK, FUGLKÆR Å, FUGLSANG, GAMMELVIND, GILBJERG BÆK, PRÆSTBJERG, RÆVEGRAV BJERG, VINDRIS, VINGTOFT, VOLSTED BJERG ØST.

Op til Præstbjerg Plantage ligger en række store hedeområder. Her omtales den del af plantagen, der ligger vest for hovedvej A 11 og herunder heden vest for plantagen op til Fuglkær Å. Omtalt er endvidere en række mindre heder syd for Vind, omkring højdepunkterne Rævegrav Bjerg og Løvhøj samt ved Vingtoft. Desuden omtales mosearealer langs Barkær Bæk, der udgør et tilløb til Fuglkær Å syd for Vind Hede, samt to egekrat, dels sydøst for Vind og dels på Vindris på nordsiden af Præstbjerg Plantage.

16/64-1. BÆRKÆR BÆK. Der er i 1952 (Grøntved & Holmen, 1953) udarbejdet en detaljeret floraliste fra et større område nord for Bærkær Bæk, øst for tilløbet til Fuglkær Å. Mosearealerne langs Bærkær Bæk omfatter forskellige mosetyper, som overvejende er fattigkær. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:
1952. Fra området kendes i begyndelsen af 50'erne rosmarinlyng, tranebær, engblomme, liden soldug, almindelig mælkeurt, vibefedt, spæd mælkeurt, hvid næbfrø, seks stararter: loppe-star, toradet-star, grøn star, dværg-star, dynd-star, skede-star og spæd pindsvineknop. Heraf er hvid næbfrø, dynd-star og spæd pindsvineknop temmelig sjældne. Desuden kan nævnes mose-pors, kær-trehage, benbræk, hjertegræs og blåtop samt de mere næringskrævende arter almindelig fredløs, almindelig mjødurt og sump-kællingetand. I alt er der registreret over 50 moseplanter fra lokaliteten. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

16/64-2. FUGLKÆR Å. Hvor vejen mellem Vind og Ørnhøj skærer åen, ligger nogle mosearealer. Vegetationen på arealerne, hvor græsning er ophørt, domineres af højtvoksende urter og spredtstående pilebevoksninger. De højtvoksende arter omfatter dynd-padderok, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, angelik, kattehale, gederams, lyse-siv og mose-bunke med flere Desuden forekommer en række lavtvoksende arter blandt andet tørvemos (Sphagnum), eng-viol, kragefod og buk-keblad med flere.

Vegetationstyper: kær.

16/64-3. FUGLSANG. På skråninger og i slugten mellem den fredede Vind Hede og Lilleåen ved Fuglsang Bro vokser større og mindre grupper af ege og bævreasp. Fuglsang er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Køie omtaler "et meget lille egekrat", der falder i tre partier med ege fra mandshøjde til omkring 5 meter. I dag omfatter krattene tilsammen ca. 6 ha og er stærkt påvirket af vinden. En del af området hører under den fredede Vind Hede.

Karakteristik:
Beliggenhed: hede
Antal krat: 4-5
Træhøjde: 4-6-8 meter
Trækonfiguration: krogede, knudrede ege
Trækonfiguration: tørst
Opvækst: eg, bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, tørst, almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: ørnebregne, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, art af viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, majblomst, liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle samt græsserne: bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

1944. Der er tidligere i 1944 angivet vedplanterne øret pil, almindelig hyld, hunde-rose og gyvel fra krattet samt urterne læge-

baldrian, almindelig fredløs, almindelig gyldenris, skærm-høgeurt. Endvidere er pille-star og eng-rapgræs nævnt.

16/64-4. GAMMELVIND omfatter et mellemstort egekrat på over 2 ha sydvest for Vind. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne var krattet på alle sider omgivet af hede, og træerne var 3-4 meter høje, i dag er de dobbelt så høje. Egene er meget krogede, og de skyder flere steder vandris. Der er ingen underskov, men en afvekslende urte- og græsflora som bund. Emsholm nævner, at den sydlige del af krattet blev fældet under Anden Verdenskrig. Rød-gran og almindelig bjerg-fyr forekommer indplantet i krattet. Almindelig ulvefod er ikke genfundet ved 1983-undersøgelsen. Derimod er almindelig gedeblad, hvid anemone, lyng-snerre og typiske morbundsplanter som majblomst og liljekonval noteret fra krattet i 1944 og 1982, medens f.eks. revling og tyttebær ikke er registreret ved den sidste undersøgelse.

Gammelvind. Egekrat beliggende på tidligere hedeareal. Består overvejende af lavt krat med meget krogede og uregelmæssigt formede ege.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 4-6-8-10 meter
Stammediameter: 0,78 meter (0,62-0,96) i ældste del af bevoksningen
Trækonfiguration: krogede, knudrede ege
Underskov: tørst (sparsom)
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ almindelig gedeblad og morbundsplanter: majblomst, liljekonval.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, ene, bævreasp, tørst, og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: almindelig mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, skovsyre, skovstjerne, krat-fladbælg, tormentil, almindelig kohvede, lyng-snerre, djævelsbid, majblomst, liljekonval og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, art af star, bølget bunke, vellugtende gulaks, almindelig hvene og blåtop.

1944. Dværgbuske: tyttebær og revling. Urter: almindelig røllike, krat-fladbælg, blå-klokke, guldblomme, almindelig gyldenris, skov-viol og pille-star.

16/64-5. GILBJERG BÆK, Vingtoft. Omkring Gilbjerg Bæk, tæt ved dennes udspring sydøst for Vind ligger en hede. Heden er stedvis under tilgroning med bævreasp i den vestlige del og fyr i den østlige del. De fugtige arealer omkring bækken består overvejende af pilekrat. Fra lokaliteten er tidligere kendt de mindre almindelige arter guldblomme og bakke-gøgelije (Christensen, 1973). Nærmere oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, pilekrat.

Højere planter:
1972. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, mose-bølle og revling. *Urter*: djævelsbid, guldblomme, bakke-gøgelilje.

16/64-6. PRÆSTBJERG PLANTAGE. På hver side af plantagen ligger to store heder. Her beskrives heden vest for plantagen, medens Præstbjerg Hede, der ligger øst for plantagen, beskrives under 16/65. Heden domineres henholdsvis af hedelyng eller revling. Herfra kendes cypres og ulvefod.? Desuden kan nævnes laverne: indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia marochlorophaea.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, grå-pil og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: guldblomme. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, tandbælg, katteskæg, blåtop og tagrør.
Endvidere forekommer tørvemos.

16/64-7. RÆVEGRAV BJERG var i begyndelsen af 70'erne en varieret hede, hvor halvdelen af arealet var dækket af hedelyng og med forekomst af blåtop, bølget bunke, revling og guldblomme. Desuden fandtes en række træer som bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp og grå-pil samt dværgbuskene engelsk visse, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og krybende pil samt halvgræsserne smalbladet kæruld og hirse-star.

Vegetationstyper: hede.

16/64-8. VINDRIS. Vest for Præstbjerg Plantage lidt nord for Ørnhøj ligger en egebevoksning på ca. 2 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat af blandt andet Olsen (1938), i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). På lokaliteten er der i 40'erne fundet bakke-gøgelilje, bakke-star og bjerg-rørhvene. Krattet har i dag mere eller mindre skovkarakter med retstammede ege på 12-14 meter. Det var tidligere omgivet af hede, men i 1980 er heden syd for blevet tilplantet med gran. Underskoven består af tørst, medens skovbunden hovedsageligt dækkes af ørnebregne, bevoksninger med majblomst og liljekonval forekommer dog også.

Vindris ligger på et tidligere hedeareal i den nordvestlige del af Præstbjerg Plantage.

Karakteristik:
Beliggenhed: skov/ mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp, stilk-eg
Træhøjde: 6-8/ 12-14 meter
Trækonfiguration: klynger af krogede, nedliggende eg/ rette ege
Underskov: tørst
Opvækst: sparsom
Bundvegetation: ørnebregne (krybende hestegræs, majblomst, almindelig gedeblad og almindelig kohvede/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, mose-bølle, revling og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, ørnebregne, art af viol, almindelig fredløs, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

1944. Tidligere er også almindelig syre, hvid anemone, tormentil, krat-fladbælg, blå-klokke, djævelsbid, almindelig røllike, almindelig pimpinelle, læge-ærenpris samt græsserne vellugtende gulaks, fåre-svingel foruden de allerede nævnte bakke-gøgelilje, bakke-star og bjerg-rørhvene, fundet i krattet.

16/64-9. VINGTOFT. Ved Vingtoft, nord for Voldsted Bjerg, ligger en mindre mose. Præcis stedsangivelse har ikke været mulig på grundlag af de foreliggende kilder. Vegetationen består af en vældpræget hængesæk af tørvemos (Sphagnum) med indslag af blandt andet eng-viol, kragefod, benbræk, aflangbladet vandaks og næb-star. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter tranebær, rundbladet soldug og stjerne-star (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær, væld.

16/64-10. VOLSTED BJERG SYDØST. På nordsiden af Gildbjeg Bæk ligger sydøst for Volsted Bjerg et mindre eng. Engen ligger op til vejen mellem gårdene Volsted og Moselund. Området er vældpræget og består af en hængesæk af tørvmos. Lokaliteten er sandsynligvis identisk med foregående lokalitet.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: dun-birk, øret pil, grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tranebær. *Urter*: rund-bladet soldug, eng-viol, dusk-fredløs, tormentil, kragefod, kær-tidsel, aflangbladet vandaks og benbræk. *Græsagtige planter*: tudse-siv, stjerne-star, næb-star og blåtop. Desuden arter af tørvemos.

16/64-11. FUGLKÆR Å er her beskrevet på strækningen fra Store Saltbjerg til Brohus Dambrug. Den øvre del af vandløbet har et kanaliseret forløb, medens den nedre del har et mere naturligt slynget forløb med varierede fysiske forhold. Høller veksler med lavvandede partier og dybt udskårne brinker. Vandløbsbunden består af sandblandet sten- og grusbund (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Fra de tidligere græssede enge umiddelbart op til vejen mellem Vind og Ørnhøj foreligger botaniske oplysninger fra 1983. Pilekrat veksler med engarealer i forskellige stadier af tilgroning.

Vegetationstyper: vandløb, fattigkær: overgangsfattigkær.

Højere planter: vandløb
1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs, liden siv, vandkarse, art af vandstjerne, hår-tusindblad og art af vandranunkel.

Højere planter: kær
1983. Træer og buske: grå-pil og øret pil. Urter: dynd-padderok, eng-viol, almindelig fredløs, dusk-fredløs, gederams, bukkeblad, kragefod, sump-kællingetand, angelik, almindelig mjødurt, kær-tidsel, bredbladet dunhammer og art af pindsvineknop. Græsagtige planter: lyse-siv, næb-star, almindelig-star, mose-bunke, eng-rørhvene og tagrør.

Lokalitetskoder:

Fuglkær Å	++ V II s
vandløb	++ V II s
Fuglsang	++ S II r
Gammelvind	++ S I r
Gilbjerg Bæk	+ V IV s
Præstbjerg Plantage	
heden	+ H III r
Rævegrav Bjerg	+ H II r
Vindris	++ S III r
Vingtoft	+ V II s
Volsted Bjerg, sydøst	++ V II s

Botanisk vurdering:
Fuglsang:
Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kohvede.

Fuglsang Å: vandløb
3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Fuglsang Å: kær
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, almindelig fredløs, sump-kællingetand og kær-tidsel.

Gilbjerg Bæk:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Gammelvind:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
4. Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kohvede.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene

Præstbjerg Plantage, vestlig hede:
1. Rødlistearter: cypres-ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Rævegrav Bjerg:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Vindris:
4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 28, 36, 46, 52, 53, 159, 205d, 272, 356a

16/65 RØDDINGLUND PLANTAGE

AGERFELD, FUGLKÆR Å, KLEINSTRUP, *LUNDBÆK, LØGAGER*, PRÆSTBJERG HEDE ØST, *RØDHØJ, RØDDING-LUND PLANTAGE (se 18/16), SØRVAD,* TIHØJE, *VOGNSTRUP*

Omtalt er de store hedeområder øst for Præstbjerg Plantage og vest for Røddinglund Plantage ved Tihøje, der er statsreservat. Desuden beskrives en mindre hede op til hovedvej A 11 ved højdepunktet Rødhøj. Omtalt er også egekrat på Præstbjerg Hede kendt som Kleinstrup.

16/65-1. KLEINSTRUP. På den sydlige del af Præstbjerg hede ligger som nævnt i dag to mindre egekrat. Oplysninger om egekrat på Præstbjerg Hede findes under navnet Kleinstrup hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Kleinstrup er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884) og Wiinstedt (1916).

Tilsammen udgør krattene mellem 3 og 4 ha, hvoraf det største på godt 2 ha danner et sluttet krat på selve Kratbakke, medens det sydlige og mindste krat udgør en mere spredt bevoksning omkring en mindre dalslugt. Begge krat grænser op til beplantninger med fyr. Hvor krattene grænser op til hede, spreder egene sig ud over heden med lave egepurer. Træerne var i 40'erne 3-5 meter høje.

Karakteristik:
Beliggenhed: hede
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -

Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: tørst
Opvækst: sparsom
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg og krydsningen stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: ørnebregne, smalbladet mangeløv, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og blåtop.

16/65-2. PRÆSTBJERG HEDE omfatter hede med egebevoksninger, mose og sø øst for hovedvej A 11. Området er kuperet og indeholder flere mindre dalstrøg. Mod øst afgrænses det af Lundbæk, hvor heden afløses af vådbundsarealer. Heden domineres over store strækninger enten af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er spredt opvækst af bjerg-fyr og bævreasp, ligesom stilk-eg forekommer. Foruden hedelyng og revling vokser dværgbuskene engelsk visse, håret visse, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og tyttebær på heden. I sidedalene ned mod Lundbækken er der næringsfattige mosearealer, der blandt andet er bevokset med mose-pors, klokkelyng, tørvemos, benbræk, tue-kæruld og blåtop. I søen, der er dannet ved en dæmning i sydenden, er der en udviklet rørsump, og i selve søen forekommer vandplanter som vandstjerne, vandaks med flere. Syd for søen er der pilekrat med en bundvegetation af blåtop.

Fra området kendes de mindre almindelige arter cypres-ulvefod og guldblomme samt på mosearealerne tranebær og rundbladet soldug. Heraf er cypres-ulvefod optaget på den danske rødliste over højere planter (Løjtnant, 1985) og er desuden rødlistet i hele Norden. Der fandtes i 1983 to bestande af cypres-ulvefod, en bestand på ca. 30 eksemplarer og en bestand på ca. 200 eksemplarer. De senest kendte botaniske oplysninger fra Præstbjerg Hede er indsamlet af Gravesen i 1983 og Christensen i 1985.

Vegetationstyper: hede, fattigkær, sø.

Højere planter: hede
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og mose-pors. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tranebær, tyttebær og revling. *Urter*: rundbladet soldug, guldblomme og benbræk. *Græsagtige planter*: tue-kæruld og blåtop.

1983. *Træer og buske*: bævreasp, tørst, ene og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: cypres-ulvefod, skovstjerne, tormentil, almindelig gyldenris og majblomst. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, almindelig (?) star, hirse-star, pille-star, bølget bunke, katteskæg, og blåtop.

Højere planter: fattigkær
1983. *Træer og buske*: øret pil. *Dværgbuske*: klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og tranebær. *Urter*: rundbladet soldug og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star og blåtop.

Højere planter: sø
1983. *Vand- og sumpplanter:* almindelig star, næb-star, lyse-siv, art af tørvemos, smalbladet kæruld, kær-snerre, art af dueurt, art af vandaks, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, art af tornblad, art af kransnålealge og art af vandstjerne.

Mosser: hede
1985. Almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme).

Laver: hede
1985. Hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), Cladonia cryptochlorophaea, slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), tørv-skivelav (Lecidea uliginosa).

16/65-3. TIHØJE. Vest for Drivsnip i den nordvestlige del ligger heden på jævnt terræn. Vegetationen domineres af revling og blåtop, stedvis af revling alene. Spredt findes relativt store bevoksninger af mose-bølle. Der er spredtstående bjerg-fyr, som nogle steder danner krat, ligesom opvækst af bævreasp forekommer flere steder. Fra området kendes guldblomme og lav skorsoner. Af laver kan nævnes indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia merochlorophaea (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig skov-fyr, ene, krybende pil og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, lav skorsoner, almindelig gyldenris og mælkebøtte. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

1972. Træer og buske: stilk-eg og gyvel. Dværgbuske: krybende pil, blåbær og rosmarinlyng. Urter: skovstjerne.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi) og flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladina arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladina portentosa), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., tørv-skivelav (Lecidea uliginosa).

Lokalitetskoder:

Kleinstrup		++ S I r
Præstbjerg Hede	++/+++ H-V I s	
Tihøje	++ H II s	

Botanisk vurdering:
Kleinstrup:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype: naturskov af eg.
4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Præstbjerg Hede:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødliste art.
1. Rødlisterarter: cypres-ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris håret visse, kattefod, guldblomme og lav skorsoner.

Tihøje:
2. Sjældnere planter: rosamrinlyng.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 27, 28, 32, 34, 46, 183, 231, 233a, 272, 352

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 17.Error! Bookmark not defined.

Hele distrikt 17 ligger i Ringkjøbing Amt. Nordgrænsen går vest-øst fra Vedersø Klit til et stykke vest for Vildbjerg. Østgrænsen går et stykke vest for Herning fra Vildbjerg og mod syd til Sønder Felding og Stakroge. Sydgrænsen følger amtsgrænsen mellem Ringkjøbing og Ribe. Bort set fra den nordlige del af distriktet, som rummer hederne på Skovbjerg Bakkeø og fjordene Vest Stadil Fjord og Stadil Fjord samt Ringkøbing Fjord og Dejbjerg Plantage i den sydvestlige del og egekratttene og vandløbene findes nyere botaniske oplysninger kun i begrænset omfang. Det gælder f.eks. også Skjern Ådalen.

17/1 NØRRESØ

Herunder omtales det nu afvandede Nørrekær, sydvest for Vedersø.

17/1-1. NØRREKÆR. Hedeselskabets botaniker Mentz har i forbindelse med betænkning om afvandingsforholdene ved Ringkøbing Fjord beskrevet vegetationen ved de dengang store vådområder omkring Nørresø, herunder Nørrekær (Mentz, 1915). Arealerne var dengang domineret af enten rød svingel eller kryb-hvene, eller i mindre omfang af katteskæg med indslag af rød svingel og kryb-hvene. I Nørrekær sydvest for Vedersø forekom desuden mosearealer, der var domineret af starer.

17/1-2. ODBJERG STRAND. Fra Husby Klit foreligger botaniske oplysninger fra klitterrænet ud for gården Odbjerg (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: klit, klithede.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: rynket rose. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. *Urter*: blåmunke, djævelsbid, almindelig engelsød, klit-fladbælg, mark-hindeknæ, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig mælkeurt, rundbælg, rødknæ, gul snerre, lyng-snerre, smalbladet timian, tormentil, almindelig torskemund, muse-vikke og art af øjentrøst. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, sand-hjælme, almindelig hvene, marehalm, almindelig rapgræs, sandskæg, sand-star, rød svingel og tagrør.

Lokalitetskoder:

Nørkær	+ V IV s
Odbjerg Strand	++ K III s

Kilder: 149, 314

17/2 NØRRESØ

Herunder omtales Nørresø og Husby Å, der mod nord forbinder Nørresø med Husby Sø. Husby Sø omtales ovenfor under 16/54. Vest for Vedersø ligger Madum Å, der er stærkt afvandet. Mindre vådområder findes stadig, blandt andet Sønderkær ved Bjerregård, hvor der også ligger en nålebeplantning.

17/2-1. I HUSBY Å mellem Husby Sø og Nørresø er der tidligere fundet vandranke, pilblad, krebseklo og den sjældne krydsning mellem græsbladet og glinsende vandaks samt spæd pindsvineknop.

Vegetationstyper: vandløb.

17/2-2. NØRRESØ på 122 ha har afløb til Husby Sø (se 16/54) fra den nordlige bred. Fra afvanding af Husby Enge og Åbjerg Enge tilføres søen okkerholdigt vand gennem to pumpestationer. Langs den sydlige bred har der tidligere været en veludviklet og artsrig rørsump. Fra rørsumpen kan blandt andet nævnes dynd-padderok, dusk-fredløs og almindelig fredløs. Søen har tidligere (1938) været oligotrof og som sådan levested for brasenføde, pilledrager, hår/krans-tusindblad, tvepibet lobelie, søpryd, græsbladet vandaks og flydende kogleaks (Wiinstedt, 1938). Strandbo dækkede dengang store dele af søbunden på de steder, hvor rørsumpen var fraværende. Nørresø kunne på daværende tidspunktet karakteriseres som en typiske lobeliesø.

Også pilledrager dannede dengang flere steder tætte bevoksninger på søbredden. Blandt vandplanterne nævner Wiinstedt glinsende vandaks, aflangbladet vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, butbladet vandaks og bændel-vandaks, liden siv, krans-tusindblad, spæd pindsvineknop og krebseklo.

Vegetationen har haft stor lighed med den vegetation, der på daværende tidspunkt fandtes i Husby Sø, jf. bemærkninger herunder 16/54. Også i dag er der store ligheder mellem vegetationen i de to søer. Artsammensætningen i Nørresø svarer i store træk til forholdene i Husby Sø, men udbredelsen og tætheden af vegetationen er væsentligt mindre end i Husby Sø. Specielt er undervandsvegetationen sparsomt udviklet i forhold til Husby Sø og er kun veludviklet i søens nordvestlige del. Den sydlige del af Nørresø bestod i 1980 efter Gravesens oplysninger af et bredt bælte af rørsump, der var domineret af tagrør, men hvor der også var betydeligt indslag af sø-kogleaks og spredt pilekrat.

Vegetationstyper: sø

Højere planter: samlet liste for sø og rørsump.
1988. *Vand- og sumpplanter*: liden andemad, stor andemad, fliget brøndsel, bukkeblad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dusk-fredløs, frøbid, hestehale, tornfrøet hornblad, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, kragefod, bredbladet mærke, dynd-padderok, pilblad, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, smalbladet pindsvineknop, kær-ranunkel, langbladet ranunkel, vejbred-skeblad, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, sværtevæld, høj sødgræs, tagrør, aks-tusindblad, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, glinsende vandaks, græsbladet vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, vandnavle, vandpest, vand-pileurt, almindelig vandranunkel, vandrøllike, gul åkande og hvid åkande. Andet: mose-bunke, lådden dueurt, engkarse, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, kær-galtetand, hunde-hvene, kryb-hvene, eng-kabbeleje, smalbladet kæruld, almindelig mjødurt, ager-padderok, kær-snerre, almindelig star, almindelig syre, kær-tidsel, vandkarse og vand-mynte.

Højere planter: rørsump.
1980. *Træer og buske*: øret pil, krybende pil, art af pil. *Urter og græsagtige planter*: smalbladet mangeløv, dynd-padderok, lav ranunkel, eng-karse, vandskræppe, dusk-fredløs, almindelig fredløs, gåse-potentil, eng-nellikerod, kær-dueurt, sværtevæld, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, kær-galtetand, angelik, nyse-røllike, kær-tidsel, gul iris, liden andemad, sø-kogleaks, rød svingel, mose-bunke, festgræs, høj sødgræs, tagrør, smalbladet dunhammer og bredbladet dunhammer.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Aphanothece clathrata, Microcystis incerta, Gomphosphaeria pusilla, Coelosphaerium kuetzingianum, Chroococcus limneticus, Microcystis aeruginosa, Gomphosphaeria lacustris, Anabaena flos-aquae, Oscillatoria limnetica. *Rekylalger*: Rhodomonas lacustris, Katablepharis ovalis, Cryptomonas spp. *Furealger*: Peridinium sp., Gymnodinium sp. *Gul-alger*: Chrysococcus cfr. nygaardii, Mallomonas sp., Dinobryon sp., Chrysococcus minutus, Synura sp., Chrysolykos planctonicus, Dinobryon divergens, Dinobryon crenulatum. *Stilkalger*: Chrysochromulina parva. *Kiselalger*: Melosira italica, Melosira binderana, Cyclotella cfr. comta, Stephanodiscus hantzschii, Stephanodiscus/Cyclotella, Rhizosolenia eriensis, Stephanodiscus rotula, Fragilaria sp., Gomphonema sp., Nitzschia spp., Fragilaria construens, Asterionella formosa, Tabellaria flocculosa, Diatoma vulgare, Synedra sp., Diatoma elongatum, Synedra ulna, Synedra acus, Fragilaria capucina, Nitzschia acicularis, Navicula sp., Surirella linearis og Fragilaria crotonensis. *Øjealger*: Trachelomonas volvocina, Trachelomonas cfr. abrupta, Euglena spp., Phacus sp. *Grønalger*: Chlamydomonas spp., Gonium sociale, Pandorina morum, Tetrasporales sp., Scenedesmus spp., Pediastrum boryanum, Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus opoliensis, Scenedesmus spp., Scenedesmus serratus, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus linearis, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus armatus, Monoraphidium contortum, Pediastrum tetras, Scenedesmus acutus, Coelastrum microporum, Coelastrum reticulatum, Tetrastrum staurogeniaeforme, Tetrastrum triangulare, Pediastrum duplex, Dictyosphaerium pulchellum, Dictyosphaerium ehrenbergianum, Golenkinia radiata, Lagerheimia genevensis, Micractinium pusillum, Oocystis spp., Ankistrodesmus gracilis, Ankistrodesmus fusiformis, Ankistrodesmus spiralis, Coelastrum sp., Crucigeniella apiculata, Crucigenia tetrapedia/astoideum, Lagerheimia ciliata, Treubaria triappendiculata, Ankistrodesmus bibraianus, Monoraphidium griffithii, Monoraphidium minutum, Kirchneriella contorta, Kirchneriella obesa, Sphaerocystis schroeteri, Crucigeniella rectangularis, Crucigenia fenestrata, Koliella longiseta, Elakatothrix genevensis, Staurastrum tetracerum, Closterium acutum var. variable, Closterium limneticum, Staurastrum sp., Cosmarium sp., Staurodesmus mammillatus, Spondylosium sp. og Staurodesmus sp.

17/2. Ikke lokaliseret. Fra Vedersø Klit kendes en tidligere forekomst af klit-star. Nyere botaniske oplysninger fra klitområdet ved Vedersø er ønskelige.

Lokalitetskoder:

Husby Å	+ V III r
Nørresø	+++ V I r

Botanisk vurdering:
Nørresø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: pilblad, smalbladet pindsvineknop, nåle-sumpstrå og bændel-vandaks.
4. Rentvandsindikatorer: Højere planter: nåle-sumpstrå. Gulalger: Chrysococcus cfr. nygaardii, Chrysococcus minutus, Chrysolykos plantonicus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon divergens, Mallomonas sp. og Synura sp. Desmidiacéer: Closterium limneticum, Spondolysium sp., Staurastrum tetracerum, Staurastrum sp., Staurodesmus mammillatus og Staurodesmus sp..

Kilder: 17, 19, 28, 163, 183, 205h, 205l, 205o, 207, 233, 234, 238, 313

17/3 MADUM

Området syd for Ulfborg omfatter blandt andet en række nålebeplantninger, hvoraf Madum Kommuneplantage, Stokholm Plantage og Rejkær Plantage er de største. Op til de to sidstnævnte plantager og imellem dem ligger en række hedeområder. Området rummer desuden en række mindre vådområder. Herunder omtales hede- og mosearealer i Rejkær Plantage, vest herfor ved Rejkær og nord for Rejkær ved Madumflod.

17/3-1. REJKÆR. Midt imellem plantagerne Stokholm og Rejkær ligger en mindre hede, der domineres af hedelyng. Fra heden kendes guldblomme. I den nordvestlige del er der en mose, hvor der er fundet den mindre almindelige plante mangestænglet sumpstrå. Desuden kan nævnes benbræk og blågrøn star, hvoraf sidstnævnte ikke er almindelig i Vestjylland.

Vegetationstyper: hede, kær.

17/3-2. REJKÆR PLANTAGE omfatter her hede og mose syd for plantagen, mens selve plantagen omtales under 17/4. Der ligger to større moser i plantagens østlige del, hvoraf den nordlige har en større vandfyldt tørvegrav. Heden, der nogle steder er bevokset med fyr, domineres på de åbne partier af hedelyng og revling, de fugtigere partier dog undtaget. På heden er der fundet guldblomme. Moserne er næringsfattige (ekstremfattigkær), og herfra kendes en række mindre almindelige planter som rosmarinlyng, rundbladet soldug og hvid næbfrø. Heraf er hvid næbfrø temmelig sjælden i landet som helhed. Desuden kan nævnes forekomsten af mose-pors og benbræk. I fugtige lavninger inde i plantagens østlige del er der desuden fundet liden ulvefod og liden soldug.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og gyvel og rynket rose. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, rosmarinlyng og revling. *Urter*: liden ulvefod, vand-pileurt, rundbladet soldug, liden soldug, bukkeblad, klokke-ensian, kattefod, guldblomme og benbræk. *Græsagtige planter*: lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, hvid næbfrø, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, hirse-star og næb-star. Endvidere forekommer tørvemos.

17/3-3. STOKHOLM PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

Lokalitetskoder:

Rejkær	++ H-V II r
Rejkær Plantage	+ H-S-V s
Stokholm Plantage	O S IV r

Botanisk vurdering:
Rejkær:
2. Sjældnere planter: mangestænglet sumpstrå.
3. Lokalt sjældnere planter: blågrøn star.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Rejkær Plantage, hede og mose syd for plantagen:
2. Sjældnere planter: kattefod, hvid næbfrø, rosmarinlyng, liden soldug og liden ulvefod.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: kattefod og guldblomme.

Kilder: 27, 28, 152, 231

17/4 KLOVSIG NØRRE PLANTAGE

Omfatter blandt andet tre heder nord for Klovsig Nørre Plantage, omkring højdepunktet Olehøje, øst for Olehøje og længere mod øst omkring højdepunktet Store Bredebjerg. Desuden et stort hedeområde øst for Rejkær Plantage og øst herfor to gamle indsander, Store Sande, der ligger op til Kronhede og Klovsig Søndre Plantage, samt Torsted Østersande op til Torsted Plantage. Hederne er alle omtalt under de nævnte plantager.

17/4-1. KLOVSIG NØRRE PLANTAGE. Direkte nord for Klovsig Nørre Plantage lå tidligere et stort sammenhængende hedeareal. Heden er i dag ved dyrkning opdelt i tre adskilte områder.

17/4-2. Det vestlige hedeområde omkring gravhøjene Olehøje er delvist bevokset med fyr. På hedearealet ved Olehøje er der spredtstående ene og bjerg-fyr. Foruden hedelyng forekommer dværgbuskene klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, katteskæg og blåtop.

Mosser:
Hede-cypresmos (Hydnum jutlandicum) og trind-fyrremos (Pleurozium schreberi).

17/4-3. Øst for foregående ved Olehøje ligger et udyrket, tidligere hedeareal, som også omfatter grusgrave i den sydlige del. Arealet er i dag overvejende bevokset med nåletræer og bævreasp. Fugtige hedearealer op til vejen rummer fugtigbundsplanter som blåtop, klokkelyng, smalbladet kæruld, benbræk med flere.

17/4-4. Øst for højdepunktet Store Bredebjerg ligger et tredie område med hede. Op imod halvdelen af arealet er i dag bevokset med fyr og bævreasp. Den åbne hedevegetation domineres i varierende grad af hedelyng, revling og bølget bunke. Fra heden ved Store Bredebjerg kendes de mindre almindelige arter guldblomme og lav skorsoner. Lokaliteten er voksested for rosmarinlyng, tranebær, liden ulvefod, liden soldug, rundbladet soldug, plettet gøgeurt, mangestænglet sumpstrå, brun næbfrø, tråd-star, fin bunke og klit-kambunke. Heraf er brun næbfrø, som vokser i næringsfattige moser, temmelig sjælden i Vestjylland og meget sjælden i landet som helhed.

Foruden den artsrige vegetation af højere planter, hvor der i alt er kendt 26 lavarter fra området. Følgende laver kan nævnes: mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea, grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum) og klit-koralav (Stereocaulon saxatile).

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

17/4-5. KRONHEDE PLANTAGE omfatter plantage og rester af relativ store hedearealer, der i dag omgives af plantagen. Heden ligger på og nord for det tidligere indsande Store Sande.

17/4-6. LYSTBÆK. Hede, hvoraf en del af arealet i dag er bevokset med fyr. Den åbne hedevegetation domineres af revling og bølget bunke med islæt af hedelyng. Der er tale om en tidligere indlandsklithede, og karakteristiske arter fra den

oprindelige klitvegetation forekommer stadig. Her kan nævnes arter som hunde-viol, smalbladet timian, sand-star, sandskæg og sand-hjælme. Fra Lystbæk foreligger ældre oplysninger om fund af tørvemosset Sphagnum pulchrum (Pedersen, 1926).

Vegetationstyper: hede.

17/4-7. REJKÆR SANDE. Øst for Rejkær Plantage ligger et storslået hedeområde, hvoraf den nordvestlige del er fredet. Den centrale del af området er oprindeligt indlandsklithede, også kendt under navnet Rejkær Sande. Vegetationen er domineret af revling med indslag af hede-melbærris og stedvis af revling. De er indslag af den grå klits arter som f.eks. almindelig kællingetand, blåmunke, sand-star, sandskæg og sand-hjælme, og endelig kan nævnes forekomsten af den sjældne klit-kambunke. På den øvrige del af området består vegetationen af en tør hedetype, der er domineret af hedelyng og flere steder med en stor dækning af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). På dele af området er der islæt af spredte ene. Området rummer derudover store, fugtige arealer og lavninger, hvor klokkelyng, blåtop eller hirse-star dominerer. Foruden hedelyng, klokkelyng og revling forekommer dværgbuskene mose-bølle, tyttebær, engelsk visse og håret visse. Fra lokaliteten kendes mindre almindelige arter som rosmarinlyng, liden ulvefod og guldblomme. Vindbrud i forskellige tilgroningsstadier giver basis for en artsrig lav vegetation. Der er kendt 18 lavarter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Heraf kan nævnes de mindre almindelige laver hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), bægerlavet Cladonia sulphurina, gulgrøn bægerlav (Cladonia zopfii) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

Sand-Star. Tegning Jens Christian Schou 1986.

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, krybende pil og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse og rosmarinlyng. *Urter*: liden ulvefod, hunde-viol, tormentil, smalbladet timian, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, blåmunke og kattefod. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg og blåtop.

1972. *Træer og buske*: fyr, rød-gran, lærk, ene og almindelig hyld. *Dværgbuske*: hedelyng, krybende pil, engelsk visse, håret visse, klokkelyng, hede-melbærris, rosmarinlyng, tranebær, revling og tyttebær. *Urter*: liden ulvefod, skovstjerne, rundbladet soldug, liden soldug, tormentil, almindelig kællingetand, mose-troldurt, blåmunke, almindelig gyldenris, guldblomme, plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, liden siv, almindlig star, hirse-star, sand-star, tråd-star, fin bunke, bølget bunke, klit-kambunke, tandbælg, sandskæg, hunde-hvene, sand-hjælme og blåtop.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi) og sod tørvemos (Sphagnum papillosum).

Laver:
1986. Islandsk kruslav (Cetraria islandica ssp. crispiformis), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), bægerlavet Cladonia merochlorphaea v. novochlorophaea, spids bægerlav (Cladonia subulata), bægerlavet Cladonia sulphurina, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

17/4-8. STORESANDE. Hedevegetationen, der er meget artsrig, domineres af revling, bølget bunke og stedvis af hedelyng. Der er store bevoksninger med ene og gyvel. I indsandets mindre stabile område voksede i 1972 arter, som er typiske i den grå klit som f.eks. hunde-viol, smalbladet timian, blåmunke, sand-star, sandskæg, sand-hvene og sand-hjælme med flere. (Gravesen, 1982 upubl.). Foruden hedelyng og revling vokser dværgbuskene klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, engelsk visse og håret visse på området. Der er kendt 23 lavarter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Lavvegetationen

omfatter dels "humus"-samfund, der er domineret af Cladonia merochlorophaea og grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), dels "mineral-samfund", hvor der er store bestande af spids bægerlav (Cladonia subulata). Endvidere er en række laver tilknyttet de vindbrud, der forekommer i området. Fra lokaliteten kendes de mindre almindelige arter smuk perikon, guldblomme og sand-hvene (Christensen, 1973). Desuden er der fundet de mindre almindelige laver: takket bægerlav (Cladonia cervicornis), opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina), gulgrøn bægerlav (Cladonia zopfii) og klit-korallav (Steriocaulon saxatile). Lavfloraen ved det tidligere flyvesandsområde ved Store Sande er endvidere registreret i 1977 (Ramkær et al., 1977).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg, dun-birk, krybende pil, almindelig røn, gyvel og sur-kirsebær. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse. Urter: hunde-viol, skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, håret høgeurt, blåmunke og kattefod. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg.

1982. *Urter*: almindelig engelsød, blå-klokke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene.

1972. *Træer og buske*: rynket rose. *Dværgbuske*: håret visse. *Urter*: smuk perikon, rødknæ, blå-klokke, smalbladet timian, almindelig gyldenris og smalbladet høgeurt. *Græsser*: tandbælg, almindelig hvene, får-svingel, sand-hvene.

Mosser:
1985. Skægget flerfligmos (Barbilophozia barbata), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Islandsk mos (Cetraria islandica ssp. crispiformis), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis ssp. pulvinata), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s.lat., Cladonia ramulosa, spids bægerlav (Cladonia subulata), skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

17/4-9. TORSTED PLANTAGE omfatter plantage og hede, "Torsted Østersande", der ligger inde i plantagen. Heden er en indlandsklithede, der domineres af hedelyng. Der findes gyvel og sand-hjælme og klit-kambunke på heden, som i øvrigt er artsfattig. Området er præget af mange vindbrud og har samfund, der befinder sig på forskellige stadier i den vegetationsudvikling, der sker på områder uden højere vegetation. Lavsamfund, der er domineret af Cladonia merochlorophaea er almindelige i området. I alt kendes 20 lavarter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Heraf kan nævnes de mindre almindelige laver gulgrøn bægerlav (Cladonia zopfii) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile). Endvidere findes laverne takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea, spids bægerlav (Cladonia subulata), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1938. Klit-rose.
1972-1985. *Træer og buske*: ene, gyvel og almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, hede-melbærris og revling. *Urter*: smalbladet timian, kattefod og hunde-viol. *Græsagtige planter*: sand-star, klit-kambunke, bølget bunke, sand-hvene, sand-hjælme og sandskæg.

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica ssp. crispiformis), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), Cladonia cryptochlorophaea, lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden

bægerlav (Cladonia macilenta),, Cladonia merochlorophaea var. merochlorophaea, Cladonia ramulosa, skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), spids bægerlav (Cladonia subulata), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

Lokalitetskoder:

Klovsig Nørre Plantage	
Olehøje vest	++ H II r
Olehøje øst	++ H II r
Store Bredebjerg	++ H II r
Kronhede Plantage	- S IV r
Lystbæk	+++ H II-III s
Rejkær Sande	+++ H I ms
Store Sande	+++ H I ms
Torsted Plantage, hede	+++ H II ms

Botanisk vurdering:
Lystbæk:
4. Indikatorarter for indlandsklithede: hunde-viol og sand-hjælme.

Klovsig Nørre Plantage, Store Bredebjerg:
2. Sjældnere planter: klit-kambunke, rosmarinlyng, liden soldug, mangestænglet sumpstrå og liden ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, lav skorsoner.
Indikatorarter for indlandsklithede: klit-kambunke.

Klovsig Nørre Plantage, Rejkær Sande: hede øst for plantagen af samme navn.
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: *Laver*: klit-korallav (Stereocaulon saxatile), klit-kambunke. *Højere planter*: rosmarinlyng, liden ulvefod, brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå og fin bunke.
3. Lokalt sjældnere planter: tråd-star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, kattefod og guldblomme.
Indikatorarter for indlandsklithede: hunde-viol, blåmunke, klit-kambunke og sand-hjælme.

Storesande:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: klit-korallav (Stereocaulon saxatile) og kattefod.
3. Lokalt sjældnere: smuk perikon.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og kattefod.

Torsted Plantage, hede:
2. Sjældnere planter: kattefod, klit-kambunke og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og kattefod.
Indikatorarter for indlandsklithede: hunde-viol, klit-kambunke og sand-hjælme.

Kilder: 17, 18, 19, 21, 27, 28, 94, 107, 148, 152, 178, 194, 227, 275, 350a, 353a, 402

17/5 FEJSØ PLANTAGE

Herunder omtales heden vest for Fejsø Plantage og Grundflod Sande ved Nørhede øst for plantagen. Øst for plantagen i plantagens østende ligger Fejsø Mose og øst herfor Galtmose, der ikke er beskrevet.

17/5-1. FEJSØ PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra selve plantagen foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/5-2. FEJSØ PLANTAGE, VEST. Hedearealet vest for Fejsø Plantage var i 1972 under fremskreden tilgroning, idet op til halvdelen af arealet var bevokset med nåletræer og bævreasp. Hedevegetationen blev domineret af revling og bølget bunke med indslag af engelsk visse, håret visse, hede-melbærris, tyttebær og krybende pil samt guldblomme på de mere tørre he-departier. På bakkerne en del ene og overdrevsarter som bjerg-rørhvene og plettet kongepen, suppleret med kattefod og skovstjerne.

I nogle store lavninger var vegetationen mere varieret med klokkelyng, mose-bølle, djævelsbid, lav skorsoner, plettet gøgeurt, halvgræsserne tue-kogleaks og almindelig star samt græsserne tandbælg, blåtop og krybende hestegræs.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: art af fyr, art af gran, ene og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, djævelsbid, kattefod, guldblomme, plettet kongepen, lav skorsoner og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, bølget bunke, tandbælg, krybende hestegræs, bjerg-rørhvene og blåtop.

17/5-3. GRUNDFLOD SANDE omfatter hede og nålebeplantning sydøst for Stråsø Plantage. Hedearealet var i 1972 under fremskreden tilgroning med fyr, gran, bævreasp og eg, såvel stilk-eg som vinter-eg, samt ene. På de tilbageværende åbne hedeflader dominerede hedelyng og bølget bunke med indslag af tyttebær og revling samt blåtop. Desuden forekom grå-pil (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rød(?)-gran, grå-pil, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp og ene. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Græsser*: bølget bunke og blåtop.

Lokalitetskoder:

Fejsø Plantage	0 S IV r
Fejsø Plantage, vest	++ H II r
Grundflod Sande	++ H II r

Botanisk vurdering:
Fejsø Plantage, vest:
2. Sjældnere planter: kattefod.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, kattefod, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder:28

17/6 PRÆSTBJERG PLANTAGE

EGEBJERG (se Nørhede Egebjerg), GRENING BAKKE, *HORSEMOSE, HULHØJ*, NØRHEDE EGEBJERG

Terrænet omkring Nørhede består af en række højdepunkter, der udgør en del af Skovbjerg Bakkeø. I tilknytning til bakkeøerne ligger en række nålebevoksninger og gamle hedearealer, der i dag er under fremskreden tilgroning med nåletræer. Herunder omtales Egebjerg, hvor der er egekrat samt Grening Bakke. Nørhede afgrænses mod nordøst af Fuglkær Å med veludviklede mose- og engarealer.

17/6-1. GRENING BAKKE omfatter plantage og mindre hede nord for Halkær Sande. Heden udgør en del af det oprindelige sammenhængende hedeområde, der er angivet på Geodætisk Instituts kort (1:200.000). Dele af heden var i 1972 bevokset med fyr, medens træer af fyr står spredt på den øvrige del af arealet. Desuden forekommer ene. Den åbne hedevegetation blev dengang domineret stedvis af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er desuden en del fugtigere partier med kærvegetation, hvoraf kan nævnes mose-pors, smalbladet kæruld, almindelig star og blåtop. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Christensen, 1973).

Botaniske oplysninger fra vådområder op til Fuglkær Å er meget ønskelige. Fuglkær Å's omgivelser omtales af Christensen (1973) som værdifulde.

Vegetationstyper: hede, fattigkær.

17/6-2. NØRHEDE EGEBJERG er et lille krat med eg, der ligger på bakken Egebjerg. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Det består af stilk-eg og krydsninger mellem de to egearter, men ingen vinter-ege. I 40'erne var egene mandshøje, i dag er de 8-10 meter høje. Der er opvækst af nåletræer i den vestlige del. Jordbunden er fattig, hvilket afspejler sig i floraen, der i 40'erne bestod af liljekonval, almindelig kohvede, majblomst, skovstjerne, tyttebær og mose-bølle.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark (hede)
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10 meter
Trækonfiguration: enkeltstående, krogede ege
Underskov: tørst
Opvækst: gran
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundsplante: majblomst, liljekonval m.fl.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg x stilk-eg, almindelig røn, selje-røn, ene, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: mose-bølle og tyttebær. Urter: ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig hanekro, almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

Lokalitetskoder:
Grenning Bakke + H III r
Nørhede Egebjerg ++ S II r

Botanisk vurdering:
Grenning Bakke:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Nørhede Egebjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kovhede.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Kilder: 28, 34, 36, 272

17/7 VEST STADIL FJORD

17/7-1. HUSBY KLIT. Der foreligger botaniske oplysninger fra klitten nord for Strandgården.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: ene og art af rose. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng og mose-bølle. *Urter*: blå-klokke, gederams, gul snerre, smalbladet høgeurt, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig engelsød, liden skjaller, almindelig syre, skov-brandbæger og ager-svinemælk.

Vegetationstyper: klit, klithede.

17/7-2. VEST STADIL FJORD er skilt fra Vesterhavet af klittangen Husby Klit. Tangen er fredet med 559 ha og er i dag et af de få større klitområder i Vestjylland, hvor der næsten ingen sommerhusbebyggelse er. Ringkjøbing Amtskommune har i 1987 og 1988 foretaget grundige undersøgelser af fjordens vegetation, som foruden en beskrivelse af fjordens bundvegetation omfatter floralister fra rørsumpen og områdets randarealer (Gyrsting, 1988, 1989). Desuden foreligger der en tidligere floraliste fra 1980 fra rørsumpen og engarealer på fjordens nordside øst for Storebro (Gravesen, 1980). Fra Vest Stadil Fjord kendes storblomstret vandranunkel, langbladet ranunkel, stilk-mælde, eng-viol, tranebær, pengebladet fredløs, kragefod, hestehale, høst-rødtop, gul okseøje, kødfarvet gøgeurt, tråd-vandaks, hoved-frytle, klit-siv og starene grøn, dværg- og høststar. Desuden kan nævnes en række arter, der er mere karakteristiske for østdanske forhold og derfor ikke almindelige i Vestjylland, således svine-mælde, kær-svovlrod, pastinak, vand-mynte, sværtevæld, hvid snerre, gul iris, kruset vandaks, spidskapslet star og toradet star.

Randarealerne langs Vest Stadil Fjord består overvejende af rørsump, men også mindre engarealer, fattigkær med overgang til mere hede- og overdrevsagtige arealer forekommer. De væsentligste botaniske interesser i området er knyttet til de ca. 5-10% af arealerne, der består af hede, fattigkær og dele af engarealerne.

Vegetationen på de åbne vandarealer, hovedsageligt i nord- og vestenden, bestod i 1987 væsentligst af en kransnålealge (Chara aspera), liden siv, hjertebladet vandaks, børstebladet vandaks og aks-tusindblad. Rørsumpen er domineret af tagrør, men har pletvis dominans af strand-kogleaks, blågrøn kogleaks, smalbladet dunhammer og enkelte steder bredbladet dunhammer.

Vegetationen på de mere tørre arealer har gennemgående engkarakter med dominans af almindelige engplanter som kryb-hvene, eng-rørhvene, rød svingel, lyse- og knop-siv og starer som almindelig star, toradet star og grå star. Mod mere tørre og udvaskede områder går både rørskoven og fattigkærsvegetationen over i en mere hede- og overdrevsagtig vegetation. Hedevegetationen findes på tydeligt udvaskede sandpletter - antagelig flyvesand - og består af revling, hedelyng, art af rensdyrlav, bølget bunke, mangeblomstret frytle, håret høgeurt, hårspidset jomfruhår (mos), hunde-viol og enkelte andre arter.

På de knapt så udvaskede arealer findes en mere tør eng- eller overdrevsagtig vegetation med rød svingel, fløjlsgræs, almindelig og nyse-røllike, tormentil, mose-bunke, almindelig hvene, eng-rapgræs, vellugtende gulaks, almindelig syre, krybende- og gåse-potentil, almindelig gyldenris, fliget brøndsel med flere. Eng- og overdrevsarealerne er i en tydelig tilgroningstilstand, da høje urter har afløst tidligere laverevoksende vegetation, ligesom der er en udbredt forekomst og spredning af især øret og krybende pil, men også i mindre områder dun-birk.

Vegetationstyper: sø, rørsump, fattigkær, eng, (hede-overdrev)

Alger:
1987. *Blågrønalger*: Aphanothece sp., Lyngbya contorta, Aphanothece clathrata/ad Microcystis incerta, Anabaena flos-aquae, Chroococcus limneticus, Gomphospaeria pusilla, Lyngbya limnetica, Oscillatoria planctonica, Aphanizomenon flos-aquae, Gomphosphaeria rosea, Microcystis sp. cfr. Aphanizomenon elenkinii, Microcystis wesenbergii, Cyanonephron styloides. *Rekylalger*: Cryptomonas ovata, Rhodomonas lacustris, Cryptomonas sp., Katablepharis ovalis. *Furealger*: Gymnodinium sp., Peridinium aciculiferum, Diplopsalis acuta. Prymnesiophyceae: Chrysochromulina parva. *Gulalger*: Dinobryon sertularia, Chrysolykos planctonicus, Ochromonas sp., Pseudokephyrion cfr. entzii, Pseudokephyrion cylindrium, Uroglena sp., cfr. Chrysococcus. *Kiselalger*: Cyclotella comta, Rhizosolenia eriensis, Diatoma elongatum/vulgare, Synedra affinis, Nitzschia sp, Campylodiscus noricus, Nitzschia sigmoidea, Fragilaria construens.

Højere planter:
1988. Kors-andemad, stor andemad, liden andemad, angelik, hyldebladet baldrian, dun-birk, eng-brandbæger, brudelys, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, bølget bunke, mose-bunke, bævreasp, mose-bølle, Chara aspera, kær-dueurt, ris-dueurt, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, tidlig dværgbunke, almindelig engelsød (bregne), rank evighedsblomst, sump-evighedsblomst, kær-fladstjerne, stor fladstjerne, fløjlsgræs, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, pengebladet fredløs, hoved-frytle, håret frytle, mangeblomstret frytle, mark-frytle, almindelig bjerg-fyr, følfod, kær-galtetand, gederams, eng-gedeskæg, småkronet gedeskæg, hvid-gran, gråris, vellugtende gulaks, kær-guldkarse, almindelig gyldenris, kødfarvet gøgeurt, hvidmelet gåsefod, almindelig havre, dunet havre, eng-havre, hedelyng, almindelig hvene, kryb-hvene, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, almindelig jomfruhår (mos), hårspidset jomfruhår (mos), lugtløs kamille, skive-kamille, engkarse, sumpkarse, kattehale, klokkelyng, hvid-kløver, rød-kløver, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, almindelig kongepen, kragefod, kransnålealge, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, almindelig mangeløv (bregne), bredbladet mangeløv (bregne), vand-mynte, spyd-mælde, stilk-mælde, svine-mælde, art af mælkebøtte, bredbladet mærke,

bittersød natskygge, sort natskygge, stor nælde, gul okseøje, ager-padderok, pastinak, grå-pil, krybende pil, øret pil, bleg pileurt, fersken-pileurt, gåse-potentil, krybende potentil, almindelig rajgræs, italiensk rajgræs, bidende ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, tigger-ranunkel, eng-rapgræs, enårig rapgræs, raps, rejnfan, art af rensdyrlav, revling, knæbøjet rævehale, rødknæ, høst-rødtop, mark-rødtop, almindelig røllike, nyse-røllike, almindelig røn, rørgræs, eng-rørhvene, sideskærm, glanskapslet siv, klit-siv, knop-siv, lyse-siv, sand-siv, tråd-siv, tudse-siv, vejbred-skeblad, almindelig skjolddrager, liden (sommer-)skjaller, stor (eng-) skjaller, hvid snerre, kær-snerre, almindelig spergel, almindelig star, dværg-star, grøn star, grå star, høst-star, sand-star, spidskapslet star, toradet star, ager-stedmoderblomst, almindelig stedmoder-blomst, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå, ager-svinemælk, almindelig svinemælk, art af svinemælk, rød svingel, kær-svovlrod, sværtevæld, almindelig syre, høj sødgræs, manna-sødgræs, tagrør, horse-tidsel, kruset tidsel, kær-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, tranebær, kær-trehage, trævlekrone, aks-tusindblad, art af tørvemos, aflangbladet vandaks, brodbladet/ butbladet vandaks, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, vandnavle, vandpest, storblomstret vandranunkel, vandspir, art af vandstjerne, lancet-vejbred, muse-vikke, tofrøet vikke, eng-viol, hunde-viol, læge-øjentrøst.

1988. Vandplanter i selve fjorden.
Kransnålealge (Chara aspera), hjertebladet vandaks, liden siv, børstebladet vandaks, tråd-vandaks, vandkrans, ålegræs, aks-tusindblad og vandpest.

1991. Lav kogleaks og nåle-sumpstrå.

Lokalitetskode:
Vest Stadil Fjord+++ V I s

Botanisk vurdering:
Vest Stadil Fjord:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20-biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: lav kogleaks.
2. Sjældnere planter: lav kogleaks, nåle-sumpstrå, stilk-mælde, klit-siv og tråd-vandaks.
3. Lokalt sjældnere planter: brudelys, pengebladet fredløs, eng-gedeskæg, kødfarvet gøgeurt, høst-rødtop, almindelig skjolddrager, hvid snerre, spidskapslet star og toradet star.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: dunet havre og eng-havre.
Rigkærsindikatorer: kødfarvet gøgeurt, almindelig skjolddrager og toradet star.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kælllingetand, vand-mynte, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Kilder: 61, 62, 205 b, 205 g, 328 a

17/8 STADIL

17/9 TIM

HOVERDAL VEST: EJSTRUP BÆK, GRØNNE BAKKER, *KOGSGÅRD PLANTAGE*, TUDSEMOSE, *ØSTERGAARD*

Herunder omtales hede vest for Hoverdal Plantage, Grønne Bakker, der ligger op til vejen ved Sønder Esp, og Tudsemose beliggende på begge sider af banelegemet et stykke syd for Ejstrup Bæk. Oplysninger fra vådbundsarealer op til Ejstrup Bæk, der mod vest løber ud i Stadil Fjord, kendes stort set ikke.

17/9-1. HOVERDAL, VEST omfatter hede- med mosearealer op til Ejstrup Bæk. Vest for Hoverdal Plantage ligger en tidligere indlandsklithede. Foruden hedearealer rummer området en del mosearealer med en relativ artsrig mosevegetation. Heden er afbrændt omkring 1975. Hedevegetationen domineres i dag af hedelyng og revling. Nogle områder har islæt af tyttebær, andre mere udtørrede arealer har indslag af hede-melbærris. Blandt laverne dominerer hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). Desuden forekommer gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula). Der er spredtstående fyr på arealet, som op til plantagerne danner mere sammenhængende bevoksninger. Der er i 1985 fundet 13 lavarter på området (Christensen, Johnsen

& Søchting, 1986). Herfra kan blandt andet nævnes takket bægerlav (Cladonia merochlorophaea) og spids bægerlav (Cladonia subulata). Fra heden kendes den mindre almindelige lav liden skjoldlav (Peltigera spuria). Mosevegetationen domineres af blåtop og klokkelyng med indslag af mose-pors. Fra mosearealer på heden kendes for de mindre almindelige arter mangestænglet sumpstrå, tråd-star og dværg-star. Fra den ret, artsrige mosevegetation kan desuden nævnes tørvemos, nedbøjet ranunkel, vandnavle, benbræk (Degn, 1985, upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter: hede
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors, øret pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig mangeløv, skovstjerne, tormentil, gederams, almindelig hønsetarm, smalbladet ærenpris, lyng-snerre, almindelig røllike, guldblomme, almindelig gyldenris, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børste-siv, mangeblomstret frytle, almindelig star, pille-star, sand-star, udspærret dværgbunke, fåre-svingel, bølget bunke og katteskæg.

Højere planter: hedemose og kær
1985. *Dværgbuske*: rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: kær-ranunkel, trævlekrone, rundbladet soldug, almindelig syre, gåse-potentil, vandnavle, kær-snerre, benbræk, plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, enskællet sumpstrå, blågrøn kogleaks, vestlig tue-kogleaks, stortoppet rapgræs, eng-rapgræs og fløjlsgræs.

1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: kær-ranunkel, vandnavle. *Græsagtige planter*: liden siv, vestlig tue-kogleaks, mangestænglet sumpstrå, smalbladet kæruld, dværg-star, tråd-star, bølget bunke, hunde-hvene, sand-hjælme.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi) og almindelig nikkemos (Pohlia nutans).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), takket bægerlav (Cladonia crispata), Cladonia cryptochlorophaea, grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), spids bægerlav (Cladonia subulata), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), almindelig kvistlav (Hypogymnis physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia) og liden skjoldlav (Peltigera spuria).

17/9-2. **EJSTRUP BÆK.** Omkring Ejstrup Bæk, hvor den nordgående vej fra Astrup skærer bækken, ligger nogle mindre mosearealer. Arealerne anvendes ikke længere til græsning. Der forekommer nogle mindre krat og bevoksninger af pil. På den øvrige del er der en vegetation af højtvoksende moseplanter, desuden forekommer mindre bevoksninger af mose-pors. Fra arealer langs Ejstrup Bæk kendes den sjældne loppe-star.

Det tidligere hedeområde syd for Ejstrup Bæk, syd for Hobro er i dag (1973) bevokset med fyr.

Vegetationstyper: kær, pilekrat.

17/9-3. GRØNNE BAKKER. Mellem Tim og Hoverdal Plantage ligger en nåleplantage. Plantagen indeholder desuden enkelte spredte arealer med hede. På lokalitetens hedearealer er der tidligere fundet guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage, hede.

17/9-4. TUDSEMOSE består af hedemose og kær. Hedemosen domineres af hedelyng og klokkelyng med indslag af blåtop, vestlig tue-kogleaks og revling. Fra området kendes liden soldug, rundbladet soldug og vibefedt. Desuden kan nævnes gyvel og benbræk (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hedemose, ekstremfattigkær

Højere planter: hedemose
1972. *Træer og buske*: bjerg-fyr og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogle-aks og blåtop.

Højere planter: kær
Urter: benbræk, kragefod, liden soldug, rundbladet soldug, mose-troldurt, vandnavle og vibefedt. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, liden siv, tråd-siv, almindelig star og tagrør. Desuden art af mosset tørvemos.

17/9. Ikke lokaliseret. I TBU-arkivet på Botanisk Museum findes oplysninger om forekomst af vår-kobjælde ved Pølsmark. Lokaliteten er muligvis identisk med en tidligere angivet forekomst på "Esp Sande" (Wiinstedt, 1914).

17/9. Ikke lokaliseret. Fra en sø beliggende tæt op til landevejen syd for Tim foreligger ældre botaniske oplysninger (Wiinstedt, 1938). Der blev dengang fundet blandt andet storlæbet blærerod, svømmende sumpskærm, liden soldug, vibefedt, strandbo, fåblomstret kogleaks, flydende kogleaks og grøn star.

Lokalitetskoder:

Ejstrup Bæk	
mose omkring vandløbet	+ V-S II s
Grønne Bakker	+ H IV r
Hoverdal, vest	++ H-V II s
Tudsemose	+ H-V II s

Bota**nisk vurdering:**
Grønne Bakker:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, lav skorsoner.

Ejstrup Bæk:
2. Sjældnere planter: loppe-star.

Hoverdal Plantage, vest:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng og mangestænglet sumpstrå.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Tudsemose:
2. Sjældnere planter: liden soldug og vibefedt.

Kilder:27, 28, 95, 231, 236, 237, 238, 239, 270, 403

17/10 HOVERDAL PLANTAGE

HOVERDAL PLANTAGE, KORSHØJ (se Sønder Esp), RISTOFTE, SØNDER ESP, TIM Å

Op til og inde i Hoverdal Plantage ligger en række ret store hedeområder. Her beskrives heden nord for plantagen omkring højdepunktet Ørnhøj, heden i plantagens vestlige del op til Hulmose Plantage, heden i plantagens sydlige del omkring Ejstrup Bæk samt to mere eller mindre sammenhængende heder i plantagens centrale del vest for Torsted-Hover vejen. Heden vest for plantagen er beskrevet under 17/9, medens de tre store hedeområder, der ligger øst for plantagen, beskrives under 17/11 - Højsande og Store Østersten - samt under 17/21.

17/10-1. HOVERDAL PLANTAGE omfatter foruden plantage en række store heder og nogle mindre vådbundsarealer og søer. Området har tidligere bestået af nogle indsander, hvoraf det mest kendte er Sørup Sande, der i dag ligger i plantagens vestlige del.

Plantagen omslutter fire-syv mere eller mindre adskilte heder. Desuden er der hede langs plantagens nordside og ved plantagens vestende og østende. Ejstrup Bæk har sit udspring i plantagen. I plantagens vestlige del ligger der fire mindre søer, hvoraf de tre er fremkommet ved opstemning af vandløb.

Plantagens hedeområder er velundersøgte, medens oplysninger fra selve plantagen er sparsomme.

Hoverdal Plantage har en interessant svampeflora, der indeholder mange arter, der er sjældne i Danmark. De mest interessante i selve plantagen er pjusket duftpigsvamp (Bankera fuligineoalba), tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus), skællet kødpigsvamp (Sarcodon imbricatus), barksvampen Sistotrema dennisii, der kun er fundet to steder i landet, fyrre-rørhat (Leccinum vulpinum), kantet ridderhat (Tricholoma sejunctum) og duft-ridderhat (Tricholoma nauseosum). Sidstnævnte er ikke fundet andre steder i Danmark. I et fugtigt område med hedepræg er der fundet mørkægget rødblad (Entoloma fuscomarginatum), der heller ikke er fundet andre steder i landet. Endvidere findes blodskorpe (Phanerochaete sanguinea), blomkålssvamp (Sparassis crispa), almindelig pigsvamp (Hydnum repandum), grovporet rørhat (Suillus bovinus), hulstokket rørhat (Suillus cavipes), galde-rørhat (Tylopilus fellus), rødbrun rørhat (Boletus pinophilus), nålestibet ridderhat (Tricholema virgatum), dværg-skælhat (Pholiota scamba), orangegul slørhat (Cortinarius limonius), plantage-slørhat (Cortinarius biformis) og citronbladet skørhat (Russula sardonia). Fra de fugtige løvkrat med el, birk og pil kendes anis-læderhat (Panus suavissimus), der kun er fundet fem steder i landet og fjernbladet rødblad (Entoloma rhodocylix). Desuden findes gul nøkketunge (Mitrula paludosa), flammet birke-rørhat (Leccinum variicolor), smuk slørhat (Cortinarius pulchellus), fjernbladet slørhat (Cortinarius helvelloides), mørk slørhat (Cortinarius umbrinolens) og pile-skørhat (Russula subrubens). På de mere tørre steder under bævreasp og birk findes blandt andet orange aspe-rørhat (Leccinum aurantiacum) og olivengrøn slørhat (Russula elaeodes). Fra en sø ved plantagen er der kendt et fund af mose-huesvamp (Mycena tubarioides).

Vegetationstyper: nåleplantage, sø.

17/10-2. HOVERDAL PLANTAGE, MIDT. Vest for vejen mellem Torsted og Hover og nordvest for Store Hoverdal ligger en af plantagens fire store heder. Heden er opdelt i to afsnit, der kun er sammenhængende i det ene hjørne. Hederne har tidligere været bevokset med bjerg-fyr, men den vestlige del er i 1984/85 blevet ryddet. Lavvegetationen på det område, der ikke er ryddet, er undersøgt i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Der blev fundet opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina) og grågul bægerlav (Cladonia zopfii). Fra den relativt artsrige lavvegetation kan desuden nævnes: lakrød bægerlav (Cladonia fleurkeane), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea, grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum). Lokaliteten er voksested for den mindre almindelige plante guldblomme.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, stilk-eg, art af birk og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: skovstjerne, gederams, smalbladet timian, guldblomme, blåhat, vår-brandbæger, almindelig mælkebøtte og almindelig hønsetarm. *Græsagtige planter*: mark-frytle, pille-star, bølget bunke, sand-hjælme og sandskæg.

1972. Træer og buske: ene, almindelig bjerg-fyr. Dværgbuske: mose-bølle.

Mosser:
1985. Skægget flerfligmos (Barbilophozia barbata), bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pholia nutans), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og sand-gråmos (Racomitrium canescens).

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica spp. crispiformis), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), syl-bægerlav (Cladonia cornuta), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, Cladonia sulphurina, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), grå fyrrelav (Pseudevernia furfuracea).

17/10-3. HOVERDAL PLANTAGE, EJSTRUP BÆK. Heden ved det tidligere indsande, Sørup Sande, på nordsiden af Ejstrup Bæk ligger på et småkuperet terræn med en række småklitter. Området veksler mellem tør hede og fugtigere partier. Store dele af heden er bevokset med krat af fyr, og der er spredtstående ene på arealet. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng med bunddække af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). Foruden hedelyng forekommer dværgbuske som krybende pil, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, engelsk og håret visse. Der forekommer også en række arter, som er karakteristiske for den grå klit, således smalbladet timian, blåhat, sandskæg, sand-hjælme. I de store lavninger dominerer blåtop med indslag af tørvemos (Sphagnum), benbræk og smalbladet kæruld, og i en enkelt lavning dominerer hirse-star vegetationen. Lokaliteten, der er artsrig, er voksested for den mindre almindelige plante lav skorsoner.

I 1985 blev der fundet 14 lavarter (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986), blandt andet art af svampelav (Baemyces placophyllus), grågul bægerlav (Cladonia zopfii) og liden skjoldlav (Peltigera spuria). Desuden kan nævnes: spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea og tjørnelaverne grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum). Mest bemærkelsesværdig er forekomsten af lavarten Baemyces placophyllus, der kun tidligere er kendt fra et enkelt fund i forrige århundrede på Ormstrup Hede.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors og grå-pil. Dværgbuske: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse og rosmarinlyng. *Urter:* skovstjerne, gederams, smalbladet timian, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, almindelig kællingetand, hunde-viol, blåmunke og benbræk. *Græsagtige planter*: børstesiv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, pille-star, sand-star, sandskæg og blåtop.

1973. Hede-melbærris, blåhat, sand-hjælme.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig jomfruhår (Polytrichum commune), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum), sand-gråmos (Racomitrium canescens), flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum) og sod-tørvemos (Sphagnum papillosum).

Laver:
1985. Art af svampelav (Baeomyces placophyllus), Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia) og liden skjoldlav (Peltigera spuria).

17/10-4. Hvor tilløbet til Ejstrup Bæk er opstemmet til en mindre sø, er der krat med grå-pil og mose-pors. Fra krattet kendes liden soldug, klokke-ensian, brun næbfrø og dværg-star.

Vegetationstyper: pilekrat, ekstremfattigkær.

Højere planter: ikke komplet
1972. *Træer og buske*: grå-pil og mose-pors. *Urter*: klokke-ensian, liden soldug. *Græsagtige planter*: brun næbfrø og dværg-star.

17/10-5. HOVERDAL PLANTAGE, HULEMOSE PLANTAGE. Syd for skovafsnittet Hulemose Plantage i plantagens vestlige del ligger en mellemstor hede. Terrænet er overvejende jævnt, nogle steder afbrudt af småklitter. Foruden de tørre hedearealer rummer området fugtige områder eller partier. I det sydvestlige hjørne af området ligger en hedemose, som der foreligger oplysninger fra (Christensen, 1973). Det er uvist hvilken status arealet har i dag, men bemærkelsesværdigt er fund af kortsporet blærerod fra denne del af området. Kortsporet blærerod er optaget på rødlisten over danske planter (Løjtnant, 1985).
Hedevegetationen domineres af hedelyng og bølget bunke med en høj dækning af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), på klitterne dog af revling. Der er en mindre opvækst af bjerg-fyr. Karakteristiske arter fra den grå klit forekommer blandt andet hunde-viol, blåhat, sand-star, sandskæg, sand-hjælme. I 1985 blev der fundet 21 lavarter (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986), blandt andet mild rensdyrlav (Cladonia mitis), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia

macilenta, Cladonia merochlorophaea), tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum). Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter: rosmarinlyng, tranebær, almindelig månerude, kortsporet blærerod, lav skorsoner og tråd-star.

Vegetationstyper: hede, sø (hedemose?).

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene og krybende pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse, rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: almindelig månerude, hunde-viol, flipkrave, skovstjerne, tormentil, blåmunke, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, vår-brandbæger og almindelig mælkebøtte. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, pille-star, sand-star, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg og blåtop.

Mosser: hede
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig jomfruhår (Polytrichum commune) og sod-tørvemos (Sphagnum papillosum).

Laver: hede
1985. Rødbrun svampelav (Baeomyces placophyllus), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorephaea, spids bægerlav (Cladonia subulata), Cladonia sulphurina, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia), liden skjoldlav (Peltigera spuria), grå fyrrelav (Pseudevernia furfuracea).

Højere planter: hedemose
1972. Træer og buske: mose-pors. Dværgbuske: klokkelyng, tranebær. Urter: benbræk, liden blærerod, kortsporet blærerod, gul iris og gul åkande. Græsagtige planter: smalbladet kæruld, lyse-siv, tråd-star, tagrør.

17/10-6. HOVERDAL PLANTAGE, ØRNHØJ. Heden i nordkanten af Hoverdal Plantage ved højdepunktet Ørnhøj er i dag stærkt tilgroet, men indeholder dog fortsat åbne partier med hedevegetation. Vegetationen er senest undersøgt i 1972 (Christensen, 1973). Også dengang var arealet under kraftig tilgroning. Det meste af arealet bestod af en tør hedevegetation, men også mere fugtig hede med klokkelyng og vestlig tue-kogleaks forekom i små partier.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: fyr og ene. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling og krybende pil. *Urter*: ingen. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og bølget bunke.

17/10-7. RISTOFTE omfatter to adskilte egebevoksninger, der ligger syd for Torsted, og som tilsammen udgør knap 4 ha. Vegetationen er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Oplysninger findes desuden hos Böcher (1938). Den sydlige bevoksning er delvist omgivet af nåletræsplantage og stærkt tilgroet hede. Nord herfor ligger en 8-10 meter høj kratbevoksning, som mod nord begrænses af plantage. I 40'erne var egene knap 3 meter høje og spredt ud over den dengang omgivende hede. Egene udgjorde dengang ikke noget egentlig samlet krat. I 1982 voksede der også ene, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig hvidtjørn.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark/ hede
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 5-6-8-10 meter
Stammediameter: 0,33 meter (0,09 - 0,54)

Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: røn/ bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, engriflet hvidtjørn, tørst. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, rødknæ, art af viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, gederams, almindelig kohvede, lyng-snerre, læge-baldrian, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval, liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle samt græsserne: almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop. Tidligere (1944) er også fåre-svingel angivet fra bevoksningen.

17/10-8. TIM Å ved Torsted. Her er der tidligere i åen fundet storblomstret vandranunkel, stor vandarve, hår-tusindblad og sump-fladstjerne (Wiinstedt, 1938). Desuden liden ulvefod, almindelig ulvefod, slank blærerod, spiraea og kærmysse (Hansen & Sandermann Olsen, 1968).

Vegetationstyper: vandløb.

17/10-9. SØNDER ESP omfatter hede, der ligger op til vejen mellem Tim og Torsted ved højdepunktet **Korshøj**. Hedevegetationen domineres af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er en del opvækst af bjerg-fyr samt enkelte steder med opvækst af bævreasp og hvid-gran.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, almindelig torskemund, guldblomme, almindelig røllike, smalbladet høgeurt, djævelsbid, lav skorsoner, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, katteskæg og blåtop.

Lokalitetskoder:

Ejstrup Bæk	+ S^{v} II s
Hoverdal Plantage	++ S I r
midt	++ H II s
Sørup Sande	++ H I ms
Hulemose Plantage	
hede syd for	++ H I ms
Ørnhøj	+ H III s
Ristofte	++ S III r
Tim Å	+ V IV 0
Sønder Esp	++ H II r

Botanisk vurdering:
Ejstrup Bæk:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, liden soldug og brun næbfrø.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse og hede-melbærris.
4. Indikatorarter for indlandsklithede: blåhat, blåmunke, hunde-viol og sand-hjælme.

Hoverdal Plantage:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter af svampe.
1. Rødlistearter: pjusket duftpigsvamp (Bankera fuligineoalba), fjernbladet rødblad (Entoloma fuscomarginatum), fyrre-rørhat (Leccinum vulpinum), anis-læderhat (Panus suavissimus), tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus), skællet kødpigsvamp (Sarcodon imbricatus), Sistotrema dennsii, duft-ridderhat (Tricholoma nauseosum) og brungul ridderhat

(Tricholoma sejunctum).

Ristofte:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Sønder Esp:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Sørup Sande:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere en 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og lav skorsoner.
Indikatorarter for indlandsklithede: blåhat og sand-hjælme.

Heden syd for Hulemose Plantage:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart, jfr. bemærkninger oven for.
1. Rødlisterarter: kortsporet blærerod.
2. Sjældnere planter: almindelig månerude og rosmarinlyng.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og lav skorsoner.
Indikatorer for indlandsklithede: blåmunke, hunde-viol og sand-hjælme.

Kilder: 26, 27, 28, 36, 37, 46, 94, 100, 237, 238, 355 422, 422a

17/11 GAMMELBY

Herunder omtales to store hedearealer på østsiden af Hoverdal Plantage, beskrevet som Store Østersten, og syd herfor som Højsande. De øvrige heder i tilknytning til Hoverdal Plantage, er beskrevet under 17/9 og 17/19 ovenfor samt under 17/21. Desuden omtales Tim Å ved Gammelby, Skråstrup Brunkulslejer vest for Ørnhøj og et egekrat på højdepunktet Egebjerg vest for Skråstrup, bedre kendt som Torsted Egebjerg.

17/11-1. HOVERDAL PLANTAGE, HØJSANDE. Øst for plantagen omfatter hede, der ligger på en bakkeø. Det er, som navnet antyder, et tidligere flyvesandsområde. Der er store bevoksninger af bjerg-fyr på området. Hedevegetationen domineres af revling med spredte bevoksninger af bølget bunke og hedelyng. Fra området kan i øvrigt nævnes tyttebær og sand-hjælme. Fra lokaliteten kendes almindelig ulvefod og cypres-ulvefod (Gravesen, 1980). Heraf er cypres-ulvefod optaget på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Der er i 1985 fundet syv lavarter på heden, hvoraf kan nævnes lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana) og Cladonia merochlophaea (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).)

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris og revling. *Urter*: almindelig ulvefod og cypres-ulvefod. *Græsagtige planter*: hirse-star.

Mosser:
1985. Sand-gråmos (Racomitrium canescens).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/11-2. HOVERDAL PLANTAGE, STORE ØSTERSTEN. På nordøstsiden af Hoverdal Plantage ligger endnu et større hedeområde. Den nordlige del af arealet var i 1973 under fremskreden tilgroning med fyr, gran og ene, medens der var en mere spredt træbevoksning på den øvrige del af området. Heden var dengang domineret af revling og bølget bunke med en del

tyttebær. Af den fugtige hedes planter kan nævnes klokkelyng, mose-bølle, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og blåtop. Desuden fandtes sand-hjælme, der vidner om de tidligere indlandsklitter på lokaliteten (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og ene. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og sand-hjælme.

17/11-3. TIM Å ved Gammelby. De tidligere eng- og mosearealer omkring Tim Å lidt sydøst for Gammelby har været voksested (1938) for liden ulvefod, liden blærerod og dynd-star. Endvidere har mosearealer umiddelbart vest for Torsted været voksested for de mindre almindelige arter almindelig ulvefod, liden ulvefod og kærmysse. Desuden er liden blærerod angivet fra stedet.

17/11-4. TORSTED EGEBJERG er et lille krat på 0,3 ha beliggende på sydsiden af Egebjerg Bakke nord for Tim Å. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Bevoksningen består af 6-8 meter høje ege med knudrede stammer. I 1982 iblandet bævreasp og almindelig røn.

Karakteristik:
Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 6-8 meter
Trækonfiguration: krogede, knudrede ege
Underskov: røn
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundsplanter: majblomst / løvdækket: hvid anemone

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: mose-bølle og tyttebær. *Urter*: hvid anemone, skovstjerne, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke og krybende hestegræs.

Tidligere i 40'erne er der tillige fundet: smuk perikon, krat-fladbælg, smalbladet høgeurt, skov-frytle og græsserne fåre-svingel og eng-rapgræs.

17/12-2. HOLMGÅRD omfatter en mose op til landevejen, vest for Grønbjerg. Det er næringsfattige mosearealer med blandt andet mose-pors, klokkelyng, tørvemos, smalbladet mangeløv, dynd-padderok, eng-viol, kragefod, sump-kællingetand, kær-tidsel, hunde-hvene, blåtop. Fra lokaliteten kendes tranebær og rundbladet soldug (Gravesen, 1983).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær.

Lokalitetskoder:

Holmgård	+ V III s
Højsande	++ H I s
Nørre Esp	+ S H IV r
Store Østersten	++ H II s
Tim Å	+ V IV s
Torsted Egebjerg	++ S II r

Botanisk vurdering:
Højsande:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlistearter: cypres-ulvefod.
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.
Indikatorarter for indlandsklithede: sand-hjælme.

Store Østersten:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.
Indikatorarter for indlandsklithede: sand-hjælme.

Torsted Egebjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder:

17/12 ØRNHØJ

Herunder omtales hede ved det gamle indsande Halkær Sande nord for Ørnhøj, hede, overdrev og mosearealer omkring højdepunkterne Knorborg og Kildbjerg syd for Ørnhøj samt mose vest for Grønbjerg, benævnt Holmegård.

17/12-1. HALKÆR SANDE omfatter hede med indlandsklitter og mose. Hedevegetationen domineres af revling og bølget bunke. På de fugtigere områder i den nordligere del er klokkelyng dominerende. Det botanisk mest værdifulde område findes i den nordøstlige del af området, hvor der findes flere lavvandede hedekær. Fra lokaliteten kendes tranebær, liden ulvefod, liden og rundbladet soldug, guldblomme og lav skorsoner, hvid næbfrø, brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå, dværg-star og fin bunke. Desuden kan nævnes sand-star, sandskæg og sand-hvene, der er typiske arter i klitter. Nyere oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, hedemose, ekstremfattigkær.

Højere planter: hede.
1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rød-gran (?), ene. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: smalbladet timian, guldblomme. *Græsser*: bølget bunke og blåtop.

Højere planter: hedekær.
1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: klokkelyng, tranebær. *Urter*: liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug, tormentil, klokke-ensian, vandnavle, mose-troldurt og benbræk. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, børste-siv, vestlig tue-kogleaks, mangestænglet sumpstrå, dværg-star, hirse-star, fin bunke og katteskæg.

17/12-3. KILDBJERG er et højdepunkt mellem Ørnhøj og Abildå. Omkring Kildbjerg og syd herfor findes en mose og mindre hede. Hedevegetationen domineres af hedelyng. Mosen er præget af afvanding og har en artsrig mosevegetation med arter fra fattigkær og mere næringsrige kær. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng og tranebær, skov-padderok, rundbladet soldug, trenervet snerre, plettet gøgeurt samt fem star-arter: loppe-star, dværg-star, høst-star, skede-star og blære-star. Desuden kan nævnes mose-pors, eng-kabbeleje og benbræk (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: kær.

17/12-3. KNORBORG omfatter overdrev og mose på højderyggen, inklusive højdepunktet Knorborg, syd for Ørnhøj. Såvel overdrev som mose er efter vestjyske forhold artsrige. Fra lokaliteten kendes tranebær, skov-padderok, smalbladet mangeløv, guldblomme, plettet gøgeurt og krognæb-star. Desuden kan nævnes benbræk og mose-pors (Christensen, 1973). Nyere oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær, overdrev.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: mose-pors, grå-pil, art af hvidtjørn, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær, engelsk visse, tranbær, tyttebær og revling. *Urter*: blåmunke, høst-borst, benbræk, djævelsbid, kær-dueurt, krat-fladbælg, almindelig fredløs, liden fugleklo, guldblomme, plettet gøgeurt, håret høgeurt, hare-kløver, almindelig kohvede, majblomst, smalbladet mangeløv, skov-padderok, krybende potentil, nyse-røllike, eng-viol og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: børste-siv, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv, tudse-siv, hirse-star, krognæb-star, pille-star, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, katteskæg, fåre-svingel og tandbælg.

17/12-4. SKRÅSTRUP brunkulslejer er omtalt hos Kai Sand-Jensen & Lennart Rasmussen (1978). Herfra og fra udvalgte prøvestationer langs Tim Å til udløbet i Stadil Fjord er der oplysninger om en række vandplanter. På strækningen mellem Torsted og Skråstrup kendes kryb-hvene, manna-sødgræs og liden siv.

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskoder:

Halkær Sande	++ H-V I s
Kildbjerg	++ H-V I s
Knorborg	++ E-V I r
Skråstrup	+ V IV r

Botanisk vurdering:
Halkær Sande:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: fin bunke, brun næbfrø, hvid næbfrø, liden soldug, mangestænglet sumpstrå og liden ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris og guldblomme.

Kildbjerg:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, loppe-star og skede-star.
3. Lokalt sjældnere planter: trenervet snerre.

Knorborg:
3. Lokalt sjældnere planter: krognæb-star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 28, 207 a

17/13 TREHØJE

Omfatter blandt andet det store hedeområde Tiphede, der her beskrives under det mere kendte Trehøje. Øst for Trehøje ligger Bruuns og Timring Plantager. Tidligere fandtes der en hede ved Askov Mark omkring højdepunktet Kyndelhøj. Op til Abildå ligger en række vådbundsarealer.

17/13-1. BRUUNS PLANTAGE. Botaniske oplysninger om plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/13-2. TIMRING PLANTAGE er nåleplantage, der mod vest grænser op til den fredede hede Trehøje (se 17/13). I plantagen er fundet rustsvampen Pucciniastrum geoppertianum, der værtsskifter mellem ædelgran og tyttebær.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/13-3. TREHØJE. På den højeste del af Skovbjerg Bakkeø mellem Abildå og Timring ligger den fredede Tiphede med tre gravhøje, heraf navnet. I alt er ca. 300 ha fredet. Fredningen blev gennemført i 1951. Trehøje udgør sammen med Tihøje og Præstbjerg højdepunkter på en gammel israndslinie. Området skråner i alle retninger fra Trehøje i den nordøstlige del af området med en dalsænkning. På den sydlige del af heden, der ligger lidt adskilt fra den øvrige del, findes egekrat, der beskrives særskilt nedenfor. Den del af krattet, der ligger indenfor fredningen, benævnes Dyrehaven.

Oplysninger om heden ved Trehøje findes blandt andet fra 1972 hos Christensen (1973), fra 1974 hos Hamann & Sandermann Olsen (1975) og fra 1985 hos Christensen, Johnsen & Søchting (1986).

Hedevegetationen beskrives som meget artsrig og varieret og domineres af hedelyng eller enkelte steder af bølget bunke eller revling som f.eks. den sydlige hede vest for Dyrehaven. Pletvis forekommer kær med blåtop, og i lavningerne findes lave krat med grå-pil. Tiphede er en relativt tør hedetype med indslag af hede-melbærris, engelsk visse og håret visse. I hedens østlige del findes gyvel. Christensen omtaler i 1973 tilstedeværelsen af ret store bevoksninger af blåbær i et område nord for hovedvej A 11, medens større bevoksninger af mose-bølle nævnes i 1986 fra området vest for Dyrehaven. Fra lokaliteten under ét kendes almindelig ulvefod, femradet ulvefod, guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt. Heraf er ulvefod sjælden i landet som helhed. Lavvegetationen er sparsomt udviklet, nævnes kan indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia merochlorophaea.

Hede-Melbærris. Indgår i Dansk Botanisk Forenings Hede- og Overdrevsundersøgelser som indikatorart. Tegning Jens Christian Schou 1981.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: ene, vorte-birk, grå-pil, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, lav skorsoner, almindelig gyldenris, djævelsbid og almindelig mælkebøtte. *Græsagtige planter*: mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pillestar, bølget bunke og blåtop.

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), Cladonia cfr. cryptochlorophaea, indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

Lokalitetskode:

Bruuns Plantage	O S IV r
Timring Plantage	+ S IV r
Trehøje	++ H II r

Botanisk vurdering:
Trehøje:
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod og femradet ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder:27, 28

17/14 TIMRING

I området vest for Vildbjerg ligger en række vådområder, hvoraf kan nævnes et vådområde ved udspringet af Sønderbæk, øst for Bruuns Plantage og syd herfor ved Najbjerg, dels vest for gården Nybo og dels vest for gården Nygård. Syd for foregående ligger tæt ved landevejen Knibsdal og øst herfor Hømose. I den sydlige del af Najbjerg ligger desuden en række mindre heder. Under Kællinghøj omtales hede, der ligger på begge sider af landevejen, samt en hede på en bakkeskråning øst herfor op til Knibsdal, begge øst for Timring Plantage.

17/14-1. KÆLLINGHØJ øst for Timring Plantage omfatter såvel hede som mose. Hedevegetationen domineres af revling, stedvis af hedelyng og mose-bølle i de fugtigere lavninger. Desuden forekommer dværgbuskene krybende pil og tyttebær. Store dele af heden er desuden bevokset med krat af bjerg-fyr og i mindre omfang bævreasp. Rosmarinlyng kendes fra lokaliteten. Fra den artsfattige lavvegetation kan nævnes indsvunden bægerlav (Cladonia macilente) og Cladonia merochlorophaea. Mosen er næringsfattig (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, mose-pors, krybende pil, bævreasp, selje-røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse og rosmarinlyng. *Urter*: skovstjerne, tormentil og maj-blomst. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorphaea var. novochlorophaea, almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/14-2. NYGÅRD er en mindre mose med pilekrat.

Lokalitetskoder:

Kællinghøj	++ H-V II r
Nygård	+ V-S IV r

Botanisk vurdering:
Kællinghøj:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng

Kilder: 27, 28

17/16 SØNDERVIG KLIT

Herunder beskrives klitområder nord for Ringkøbing Fjord, dels ved Søndervig og nord herfor ved Hovvig.

17/16-1. HOVVIG. Nord for Søndervig ligger nogle veludviklede og artsrige klit- og klithedearealer. Floraen har været undersøgt af blandt andet Delphin & Würtz-Jensen, 1984, samt Wind, 1982). Fra hele området kendes tranebær, strand-firling, klit-fladbælg, klokke-ensian, smalbladet timian og dværg-siv. Klitheden indeholder fugtige lavninger, hvoraf nogle tørrer ud i løbet af sommeren. I lavningerne vokser fugtigbundsarter som tranebær, klokkelyng, nedbøjet ranunkel, vandnavle og klokke-ensian. I den grå klit er der fundet 34 plantearter, hvoraf engelskgræs, hunde-viol, muse-vikke, klit-fladbælg, strandært, smalbladet timian, liden skjaller, blåmunke, håret høgeurt og smalbladet høgeurt kan nævnes. Fra området kendes desuden klit-rose.

Vegetationstyper: klit, klithede.

17/16-2. SØNDERVIG. Området ved Søndervig er i 30'erne grundigt undersøgt af botanikeren Johanne Grüner (Grüner, 1937 upubl.). Floraen er i 1982 registreret af blandt andet Peter Wind (Wind, 1982 upubl.). I alt har der været fundet henved 214 højere planter, som afspejler den varierede sammensætning af forskellige naturtyper i området. Der er således fundet tranebær, rundbladet soldug, liden soldug, liden ulvefod, stor vandarve, liden vandarve, klokke-ensian, eng-ensian, liden tusindgylden, strand-tusindgylden, sump-snerre, dunet dueurt, vand-mynte, vibefedt, børste-kogleaks, fåblomstret kogleaks, fladstrået-siv samt starerne blågrøn-star, dværg-star, stjerne-star og bleg-star. Tidligere er der fundet endnu en række arter, hvoraf kan nævnes klit-rose, mandstro, by-skræppe, skønbægret mælde, mark-tusindgylden, bugtet kløver, almindelig mælkeurt, forskelligfarvet forglemmigej, liden museurt, smalbladet timian, klæbrig brandbæger og hjertegræs. Nyere, botaniske oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: klit, klithede.

Lokalitetskoder:

Hovvig	++ K II s
Søndervig	++ K II s

Kilder:271, 362, 363, 427

17/17 STADIL FJORD

Herunder omtales ældre oplysninger fra de tidligere store vådområder mellem Stadil Fjord og Ringkøbing Fjord.

17/17-1. LODBJERG HEDE ligger på et småkuperet terræn med spredtstående fyr og gran. Det meste af området er i dag bevokset med plantage, men i den vestlige del er der fortsat en mindre hede tilbage. Oplysninger om hedevegetationen foreligger fra 1982 (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1982. *Træer* foruden fyr og gran: almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng og revling. *Urter*: blåmunke, smalbladet høgeurt, blå-klokke, almindelig kongepen, rejnfan, strand-vejbred. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fåre-svingel, katteskæg og eng-rapgræs.

17/17-2. STADIL FJORD. Hedeselskabets botaniker, Mentz har i forbindelse med betænkning om afvandingsforholdene ved Ringkøbing Fjord beskrevet vegetationen i vådområder ved Stadil Fjord, herunder Vollerum Enge, Halkjær Enge og halvøen Næsø (Mentz, 1915). Vådområdearealer i Vollerum Enge bestod dengang af enge, der var domineret af mose-bunke med rød svingel, medens vegetationen i Halkjær Enge var domineret af rød svingel.

17/17-3. SØNDER RØDKLIT. Mentz har i begyndelsen af århundredet beskrevet vegetationsforholdene i det dengang store vådområde sydvest for Sønder Rødklit, herunder i de to søer Rødklit Sø og Ham Sø. Vegetationen var dengang domineret af enten katteskæg, star eller kryb-hvene. De lavvandede søer Rødklit Sø og Ham Sø samt de dybere tørvegrave var bevokset med tagrør.

Kilder:148, 306a

17/18 STADIL FJORD

Omfatter blandt andet Hindø, der ligger i den sydlige del af Stadil Fjord, desuden omtales ældre oplysninger fra Hover Å.

17/18-1. HINDØ er beliggende midt i Stadil Fjord. Størsteparten af den ubeboede ø består af overdrev. Floraen er i nyere tid undersøgt af Erik Wessberg (1985, upubl.), der har fundet i alt 174 højere planter heraf 41 mælkebøttearter på øen. Der er fundet 18 træer og buske, blandt andet rød-el, birk, pil, almindelig røn og almindelig hyld samt almindelig ædel-gran, hvid-gran og sitka-gran, medens der er fundet ca. 90 blomsterplanter, eksklusiv de 41 mælkebøttearter.

Fra Hindø kendes således gul frøstjerne, by-skræppe, vandportulak, vår-vikke, gul iris, kruset vandaks, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå, toradet star og festgræs. Heraf er fire planter temmelig sjældne: gul frøstjerne, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå og festgræs. Nævnes kan også en række arter, der er karakteristiske for østdanske forhold og derfor ikke almindelige i Vestjylland, således: drue-hyld, fjerbregne, tigger-ranunkel, gåsemad, almindelig skjolddrager, høst-rødtop, eng-brandbæger, gul iris og toradet star.

Vegetationstyper: overdrev, kær.

Højere planter:
1985-1991. *Træer og buske*: almindelig ædelgran, vorte-birk, hvid-gran, sitka-gran, almindelig hæg, glanskapslet hæg, rynket rose, hunde-rose, grå-pil, øret pil, krybende pil, almindelig hyld, drue-hyld, gyvel og almindelig røn. *Urter*: almindelig røllike, nyse-røllike, skvalderkål, vejbred-skeblad, engelskgræs, nikkende brøndsel, fliget brøndsel, roset-vandstjerne, eng-kabbeleje, engkarse, vandkarse, hyrde-taske, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, almindelig gederams, gifttyde, ager-tidsel, kær-tidsel, horse-tidsel, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, vandpest, kær-dueurt, ager-padderok, almindelig mjø-durt, almindelig hanekro, skov-hanekro, lyng-snerre, kær-snerre, liden storkenæb, sump-evighedsblomst, rank

evighedsblomst, håret høgeurt, gul iris, vandnavle, blåhat, liden andemad, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, sværtevæld, almindelig fredløs, vand-mynte, aks-tusindblad, høst-rødtop, liden fugleklo, vandportulak, tagrør, glat vejbred, lancet-vejbred, kragefod, gåse-potentil, vand-pileurt, bidende pileurt, knudet pileurt, vej-pileurt, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, kruset vandaks, spinkel vandaks, tigger-ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, krybende ranunkel, bidende ranunkel, liden skjaller, kær-guldkarse, kruset skræppe, by-skræppe, almindelig syre, almindelig skjolddrager, almindelig brandbæger, skov-brandbæger, eng-brandbæger, bredbladet mærke, ager-svinemælk, grenet pindsvineknop, almindelig spergel, mark-hindeknæ, kær-galtetand, almindelig fuglegræs, græsbladet fladstjerne, sump-fladstjerne, almindelig mælkebøtte, flipkrave, gul frøstjerne og kær-trehage. *Græsagtige planter*: lyse-siv, knop-siv, glanskapslet siv, tudse-siv, mark-frytle, mangeblomstret frytle, sand-star, almindelig star, toradet star, hare-star, stortoppet hvene, almindelig hvene, kryb-hvene, tidlig dværgbunke, mose-bunke, rød svingel, høj-sødgræs, manna-sødgræs, festgræs, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, krybende hestegræs, tagrør og enårig rapgræs.

17/18-2. STADIL FJORD. Vegetationen i Stadil Fjord har indtil 1991 været dårligt undersøgt. Ringkjøbing Amtskommune har i 1991 igangsat en undersøgelse af fjordens bundvegetation. Oplysninger fra de foreløbige resultater er medtaget her (Moeslund, pers. medd.). Midt i Stadil Fjord forekommer bevoksninger med hjertebladet vandaks ligesom en tæt bevoksning af kransnålealgen Chara aspera forekommer. På nordbredden af fjorden forekommer der enkelte steder en grundskudsvegetation med strandbo. På det meste af bredden findes en bred, veludviklet rørsump, der er domineret af tagrør, strand-kogleaks eller smalbladet dunhammer. Langs Tambjerg Odde på fjordens vestbred findes en søvegetation med blandt andet vandportulak, svømmende sumpskærm og søpryd.

Vegetationstyper: fjord.

Højere planter:
1991. *Vandplanter*: liden andemad, stor andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, frøbid, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, strand-kogleaks, bredbladet mærke, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, spæd pindsvineknop, vandportulak, vejbred-skeblad, strandbo, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå, søpryd, tagrør, krans-tusindblad, brodbladet vandaks, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kortstilket vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, krybende vandkrans, stilket vandkrans, vandpest, vandranke, kredsbladet vandranunkel, storblomstret vandranunkel, strand-vandranunkel, vandspir, fladfrugtet vandstjerne, høst-vandstjerne og gul åkande.

Alger: Bugtet glanstråd (Nitella flexilis), Tolypella nidefica og kransnålealgerne Chara aspera, Chara globularis, Chara conivens(?), Chara canescens.

17/18-3. STADIL FJORD, SYD. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915, som for Hover Å, beskrevet vegetationen i de daværende vådområder ud til fjorden (Mentz, 1915). Det gælder dels arealer ved Nørgård Bæk, herunder Dobenge, dels arealer vest for Vond Å på fjordens sydlige bred. Vegetationen ved Nørgård Bæk var dengang domineret af mose-bunke med indslag af rød-kløver, kær-trehage, harril og græsserne rød svingel, festgræs og kryb-hvene. Kryb-hvene dominerede i engens lavere partier, som bestod af render og mindre fordybninger. Holmbo Kær bestod dengang dels af ferske, dels af salte engarealer. De ferske engarealer var domineret af mose-bunke, medens strandenge var domineret af rød svingel.

17/18-4. HOVER Å. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene omkring Hover Å, hvor denne har udløb i Stadil Fjord. (Mentz, 1915). Der var dengang tale om store vådområdearealer. På de lavereliggende partier var vegetationen domineret af mose-bunke eller nogle steder af festgræs. På højereliggende arealer blev mose-bunke afløst af hirse-star-eng og katteskæg-eng.

Lokalitetskoder:

Hindø	+++ K-V I r
Stadil Fjord	+ V I s
Stadil Fjord, syd	+ V IV -

Botanisk vurdering:
Hindø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: gul frøstjerne, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå og festgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld, fjerbregne, høst-rødtop, almindelig skjolddrager, vandkarse, gul iris og toradet star.

Stadil Fjord:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: lav kogleaks, vandranke og høst-vandstjerne.
2. Sjældnere planter: Chara conivens (?), spæd pindsvineknop, krybende ranunkel, spæd pindsvineknop, strandbo, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå, søpryd, krans-tusindblad, brodbladet vandaks, kortstilket vandaks, spinkel vandaks og tråd-vandaks.
4. Lobeliesøsindikatorer: strandbo.
4. Rentvandsindikatorer: spæd pindsvineknop, vandportulak, svømmende sumpskærm, søpryd og tråd-vandaks.

Kilder: 148, 322, 424

17/19 HEE

Bortset fra en nåleplantage som Sanddal Plantage omfatter det overvejende flade landskab øst for Stadil Fjord ingen store naturlokaliteter. Omtalt er Dyrepark ved Hee, Grimstrup ved Fladbjerg og Sanddal Plantager, medens oplysninger om vådområder op til Hover Å mangler.

17/19-1. DYREPARK. Umiddelbart øst for Hee ligger en mindre plantage med mindre hedearealer og mose. Plantagen består af nåletræer med et islæt af løvfældende træer i den østlige del. Hedevegetationen domineres af bølget bunke.

Vegetationstyper: nåleplantage, hede.

17/19-2. GRIMSTRUP. Øst for Fladbjerg ligger nogle spredte nåletræsbevoksninger. I de åbne partier i tilknytning hertil er der hedelyng og revling.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/19-3. SANDDAL PLANTAGE omfatter plantage, en mindre løvtræsbevoksning og hede. Der ligger således en mindre selvsået løvtræsbevoksning i den sydøstlige del af plantagen. Nord for plantagen er der et fugtigt hedeområde. Blandt fugtigbundsplanterne kan nævnes klokkelyng, mose-bølle og blåtop.

Vegetationstyper: nåleplantage, løvskov, hedemose.

17/19-4. HOVER Å. Fra engarealer mellem vandløbet og Sanddal Plantage kendes engblomme (Degn, 1991).

Vegetationstyper: kær.

Lokalitetskoder:

Dyrepark	+ S-H-V IV r
Grimstrup	+ H IV r
Sanddal Plantage	+ S H IV s
Hover Å	+ V II (?) s

Botanisk vurdering:
Hover Å
2. Sjældnere planter: engblomme
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.

Kilder: 28, 270b

17/20 HOVERError! Bookmark not defined.

Området vest for Hover indeholder områder op til Hover Å, og på nordsiden af Hover Å ligger Hjelm Plantage med hede. På højdedraget nord for Ølstrup ligger et efter vestjyske forhold relativt stort egekrat. Desuden ligger der nordvest for Hjelm

Plantage ved Brydsø nogle gamle hedeområder samt en sø. Mindre skovbevoksninger findes blandt andet ved Albæk og Vestrup Mark syd for Hover Å. Fra sidstnævnte områder foreligger botaniske oplysninger ikke.

17/20-1. HJELM PLANTAGE er efter vestjyske forhold en middelstor plantage, der ligger vest for Hover. Vest for plantagen ligger hede, mose og bevoksning med eg. Hedevegetationen domineres i store områder af hedelyng, revling eller bølget bunke, men store flader med revling og blåtop forekommer også. Fra heden og mosen kendes guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt. På heden vokser desuden dværgbuskene engelsk visse, mose-bølle og tyttebær samt halvgræsset sand-star. Nord for heden ligger en afvandet mose med enkelte pilekrat, medens vegetationen i de åbne partier i mosen domineres af blåtop og hedelyng. På nordskrænten af Hover Å ligger en mindre egebevoksning (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, kær, pilekrat.

Højere planter: hede.
1972. *Træer og buske*: arter af nåletræer. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: lyng-øjentrøst, guldblomme og lav skorsoner. *Græsser*: bølget bunke.

17/20-2. HOVER KIRKE. Syd for Hover Kirke findes en ældre lergrav. Området er i dag bevokset med pilekrat og anden vegetation (Christensen, 1973). Fra de vandfyldte grave foreligger ingen oplysninger.

Vegetationstyper: pilekrat

17/20-3. HOVER Å. Arealer ved Hjelm Plantage ned til Hover Å omfatter krat, rørsump og mose og er beskrevet af Palle Gravesen i 1983. De nordlige ådalsskrænter syd for plantagen er bevokset med krat, der består af pil, birk og eg. Heraf dominerer eg. På mosearealerne langs åen forekommer krat med pil, rørsump samt åbne engarealer med og uden græsning. På de engarealer, hvor græsningen var ophørt, bestod vegetationen i 1983 af højtvoksende urter og spredt opvækst af træer, pile og birk. Fra mosearealerne kendes langbladet ranunkel, engblomme, smuk perikon, ris-dueurt, trenervet snerre og hjertegræs. Desuden kan nævnes dusk-fredløs og hjertegræs samt i Vestjylland mindre almindelige arter som gifttyde, angelik og toradet star. Hover Å ved Hover har i 30'erne været voksested for strand-vandranunkel og stor vandarve.

Fra Ravnebjerg Bro er desuden tidligere angivet forekomst af vandranke og gifttyde og fra åen syd for Hover Kirke almindelig vandranunkel og stor vandarve (Wiindstedt, 1938).

Vegetationstyper: krat, rørsump, mose.

Højere planter: hede, Kvindhøje
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, øret pil, vinter/stilk-eg, almindelig gedeblad og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gederams, tormentil, lyng-snerre, strand-vejbred, guldblomme, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, hirse-star, pille-star, bølget bunke, fåre-svingel, katteskæg, vellugtende gulaks og blåtop.

Højere planter: krat og kær I
1983. *Træer og buske*: stilk/vinter-eg, vorte-birk, øret pil, almindelig røn, tørst, mose-pors. *Urter*: dynd-padderok, eng-kab-beleje, lav ranunkel, langbladet ranunkel, eng-viol, almindelig fredløs, dusk-fredløs, tormentil, kær-dueurt, kragefod, al-mindelig mjødurt, sump-kællingetand, kær-snerre, sump-snerre, almindelig/skov-hanekro, muse-vikke, gul fladbælg, gifttyde, hyldebladet(?)-baldrian, høst-borst, kær-tidsel,. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, spidsblomstret siv, næb-star, mose-bunke, kryb-hvene, rørgræs, blåtop og tagrør.

Højere planter: kær II
1983. *Træer og buske*: øret pil, grå pil, dun-birk, tørst, mose-pors og art af rose. *Urter*: engblomme, prikbladet perikon, smuk perikon, trenervet snerre, angelik, almindelig pimpinelle, muse-vikke, gul fladbælg, djævelsbid, kær-tidsel, *Græsagtige planter*: hjertegræs og blåtop.

Højere planter: vandløb
1983. *Vandplanter*: art af pindsvineknop, art af vandstjerne, art af vandranunkel, vandpest, art af brøndkarse, nyse-røllike, manna-sødgræs, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

17/20-4. ØLSTRUP KRAT. På et højdedrag ligger der op til vejen mellem Hover Kirke og Ølstrup en større egebevoksning. Bevoksningen har ændret karakter gennem de sidste 50 år fra at bestå af spredte egepur på hede til at være en næsten sluttet bevoksning med enkelte lysninger, hvor der er hedelyng. Bevoksningen har i dag bevaret noget af det kratagtige præg med uregelmæssigt formede træer, som har været så karakteristisk for vestjyske egekrat.
Bundvegetationen domineres af bølget bunke med almindelig kohvede. Lokaliteten er voksested for den mindre almindelige plante femradet ulvefod.

Ølstrup Krat har fortsat kratkarakter i det meste af bevoksningen.

Karakteristik:
Belligenhed: hede/mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 10-12 meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: tørst
Opvækst: eg/bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke og almindelig kohvede/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg, vinter-eg, grå-pil, bævreasp, tørst, almindelig røn, selje-røn, vild æble, brombær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: femradet ulvefod, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat/skov-viol, skov-stjerne, feber-nellikerod, tormentil, håret visse, farve-visse, krat-fladbælg, gederams, ris-dueurt, art af hanekro, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst, liljekonval og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, stor (?) frytle, pille-star, sand-star, rød svingel, eng-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, almindelig hvene og fløjlsgræs.

Lokalitetskoder:

Hjelm Plantage	++ H-S-V II s
Hover Kirke	+ K IV r
Hover Å	++ S-H-V I s
Ølstrup Krat	++ S I r

Botanisk vurdering:
Hjelm Plantage:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Hover Å, Kvindhøje: hede
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Hover Å, Hjelm Plantage: kær I
2. Sjældnere planter: spidsblomstret siv.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.
- overgangsrigkær: sump-snerre.

Hover Å, Hjelm Plantage: kær II
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: smuk perikon og trenervet snerre.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme og hjertegræs.

Ølstrup Krat:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
2. Sjældnere planter: femradet ulvefod.
3. Lokalt sjældnere planter: farve-visse og stor frytle.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindlig kohvede.

Kilder: 28, 36, 46, 236, 238, 239, 247, 272, 346

17/21 SPJALD

Herunder er omtalt to heder i den sydøstlige del af Hoverdal Plantage, dels under Hoverdal Plantage og dels under Munk Plantage. De øvrige heder, der ligger i tilknytning til Hoverdal Plantage er beskrevet under 17/9, 17/10 og 17/11. Desuden omtales dele af Omme Bakker. Området nordvest for Spjald har desuden en række mindre vådområder, hvorfra der ikke kendes oplysninger fra.

17/21-1 HOVERDAL PLANTAGE, SYDØST. Hedearealet i det sydøstlige hjørne af plantagen var i 1972 domineret af hedelyng, revling og bølget bunke med indslag af tyttebær og sand-star ligesom der forekom enkelte fugtige hedekær.

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: -
Græsagtige planter: vestlig tue-kogleaks, sand-star, bølget bunke og blåtop.

17/21-2. KIDDAL PLANTAGE. Heden syd for plantagen var i 70'erne domineret af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der var dengang en mindre opvækst af især bjerg-fyr. På området fandtes desuden ene samt dværgbuskene engelsk visse, hede-melbærris og tyttebær og på de fugtige parter af heden mose-bølle, tue-kogleaks, hirse-star og blåtop. Fra lokaliteten kendes endvidere guldblomme (Christensen, 1973). Selv om artssammensætningen muligvis ikke har ændret sig, er der behov for nye oplysninger fra lokaliteten.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, dun-birk, krybende pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, sand-star, rød svingel og blåtop.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum), sand-gråmos (Racomitrium canescens) og hulbladet fedtmos (Scleropodium purum).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula),hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), Cladonia cfr. cryptochlorophaea, lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), spids bægerlav (Cladonia subulata), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/21-3. MULDBJERG. I søen, der ligger øst for Munks Plantage nord for Muldbjerg, er der i 1986 og 1991 fundet flere rentvandsarter som svømmende sumpskærm, strandbo, smalbladet vandstjerne og den meget sjældne kransnålealge Nitella translucens (1991), der kun er registreret 6 steder her i landet (Moeslund, 1991).

Vegetationstyper: sø, fattigkær.

Højere planter:
1986-1991. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske:* hdelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: strandbo,

svømmende sumpskærm, smalbladet vandstjerne, benbræk og smalbladet pindsvineknop. Desuden kransnåleaglen Nitella translucens.

17/21-4. SAG BÆK. Fra vandløbet, der har tilløb til Hover Å øst for byen, kendes en forekomst af spæd pindsvineknop (Degn, 1991), der er temmelig sjælden.

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskode:

Kiddal Plantage	+ H II r
Muldbjerg	+ V I ms
Sag Bæk	+ V II s

Botanisk vurdering:
Muldbjerg er henført til kategori I på grund af "rødlisteart" (alge).
1."Rødlistearter": Nitella translucens.
2. Sjældnere planter: svømmende sumpskærm og strandbo.
4. Lobeliesøindikatorer: strandbo
Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm og smalbladet vandstjerne.

Sag Bæk
2. Sjældnere planter: spæd pindsvineknop

Kilder: 27, 28, 157a, 270b, 392b

17/22 FJALDENE

Herunder omtales hede syd for Kiddal Plantage, der udgør en del af Omme Bakker, se endvidere 17/21 ovenfor. Desuden beskrives egekrat ved Fjaldene, vådområder op til Feldbæk og til Randbæk, der udgør et tilløb til Feldbækken. Derudover omtales hede- og mosearealer ved Snogdal og Vøvtrup Bakke.

17/22-1. FELDBÆK ved Omme Bakker øst for hovedvej A 11 har i 30'erne været voksested for den mindre almindelige vandplante storfrugtet vandstjerne (+) Fra engarealerne ved bækken kendes engblomme, leverurt, trenervet snerre og maj-gøgeurt. Tilstedeværelsen af arter som leverurt og maj-gøgeurt viser, at der har været tale om næringsrige mosearealer, ligesom også engblomme er karakteristisk. De udyrkede skråninger ned mod bækken rummer også mere næringsfattige mose-arealer. Disse arealer har været voksested for tranebær (o), rosmarinlyng (o), rundbladet soldug (o), liden soldug (o), liden blærerod (o), hvid næbfrø (o) og grøn star (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

17/22-2. FJALDENE omfatter en større plantage sydvest for Abildå. Lidt øst for plantagen, omkring et svagt markeret højde-punkt, findes en mindre egebevoksning. Vegetationen er undersøgt i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Fra bevoksningen kendes vinter-eg. Gennem de sidste 50 år har bevoksningen ændret karakter fra spredte lave egebevoksninger på hede til en sluttet træbevoksning uden naturlige lysninger. Bevoksningen har i dag stadig bevaret noget af det kratagtige præg med uregelmæssigt formede træer, som har været karakteristisk for de vestjyske egekrat. På de overvejende sluttede dele af bevoksningen er bundvegetationen sparsom, men dækkes nogle steder af almindelig gedeblad. Af blomsterplanter fra skovbunden kan nævnes hvid anemone, krat-fladbælg, skov-galtetand, almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. Tidligere har sandsynligvis almindelig kohvede og bølget bunke udgjort den dominerende bundvegetation.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10 meter

Trækonfiguration: krogede, mangestammede ege/ slanke, rette ege
Underskov:
Opvækst: bævreasp/ røn
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ krybende hestegræs/ almindelig gedeblad/ løvdækket
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bævreasp, almindelig røn, brombær, tørst, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, art af viol, skovstjerne, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, vild kørvel, skov-galtetand, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig kongepen, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig rapgræs, lund-rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og skov-rørhvene.

17/22-3. RANDBÆK. Hvor vejen fra Spjald til Højmose øst for byen skærer Randbæk, har bækken og tilstødende mosearealer i 30'erne været voksested for de mindre almindelige vandplanter vandranke og rust-vandaks samt langbladet ranunkel, engblomme og ris-dueurt. Desuden kan nævnes de mere almindelige planter dusk-fredløs, svømmende sumpskærm og hår-tusindblad. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

17/22-4. SNOGDAL. Ved en nordvestvendt skråning nord for Snogdal ligger en mindre hede og mose. Heden er i dag overvejende bevokset med bjerg-fyr, og dens bundvegetation består af revling og hedelyng. Foruden dværgbuskene hedelyng og revling forekommer mose-bølle og tyttebær. Lavvegetationen er sparsomt udviklet. Herfra kan nævnes spinkel bægerlav (Cladonia ciliata) og Cladonia merochlorophaea. Ved foden af skråningen ligger nogle fugtige arealer, der er domineret af blåtop (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: pille-star, rød svingel og blåtop.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi) og art af mos (Puccinastrum vaccinii).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/22-5. VØVTRUP BAKKE omfatter plantage og hede. Hedevegetationen domineres af hedelyng, revling og bølget bunke.

Vegetationstyper: hede, skov.

Lokalitetskoder:

Feldbæk	+ V I ms
Fjaldene	++ S I r
Randbæk	+ V - s
Snogdal	++ H II s
Vøvtrup Bakke	+ S-H III r

Botanisk vurdering:

Fjaldene:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
3. Lokalt sjældnere planter: skov-rørhvene.
4. Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Randbæk:
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Snogdal:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Kilder: 17, 28, 36, 46, 237, 272

17/23 ABILDÅ

Herunder omtales mose ved Abildå, det fredede Solsø samt egekrat, der er kendt under samme navn.

17/23-1. ABILDÅ. Nordøst for Langesens Have på østsiden af Abildå og syd for højdepunktet Træbakke er der en mose med en artsrig og varieret vegetation. Den består af pilekrat omgivet af åbne partier med højtvoksende moseplanter, hvoraf mose-bunke dominerer. I de tilgroede tørvegrave er der fundet 13 karakteristiske moseplanter. Fra tørvegravene kendes liden soldug og rundbladet soldug. Desuden kan nævnes mose-pors, smalbladet mangeløv, benbræk samt kær-svovlrod.

Vegetationstyper: kær

Højere planter:
1972. *Træer og buske*: grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle. *Urter*: smalbladet mangeløv, rundbladet soldug, liden soldug, kær-svovlrod og benbræk. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer. Desuden forekommer tørvemos.

17/23-2. SOLSØ KRAT. Øst for Langesens Have ved Skovgård og lidt nordøst for den berømte Solsø, der i dag er fredet, ligger et mindre krat på under 1 ha. Vegetationen er undersøgt i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie, 1944 og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Oplysninger findes også i ældre litteratur hos Dalgas (1884). Egebevoksningen udgør en del af en græsningsparcel, der græsses af ungkreaturer. Krattet er ret åbent med græsvegetation, som gennem de sidste 30 år har været græsset, hvilket har beskadiget barken på en del træer. Det vil være nødvendigt at nedsætte antallet af græssende kreaturer og at hegne i visse perioder. Krattet var allerede i 40'erne omgivet af dyrket jord. Dengang blev der noteret følgende træer: stilk-eg og enkelte vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, øret pil samt forvildet hyld og vild abild. Bunden var overvejende dækket af krybende hestegræs med bølget bunke og blåtop, men derudover sås majblomst, almindelig syre, blå-klokke, kantet konval, almindelig kohvede, almindelig fredløs, skov-viol, skovstjerne, tormentil, forskelligbladet tidsel, tveskægget ærenpris, lyng-snerre, sump-snerre, fuglegræs, liljekonval (en stor frugtbærende bestand), almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt og smalbladet mangeløv. Som følge af den meget hårde græsning, krattet har været udsat for, kunne en række af de nævnte urter ikke genfindes ved 1983-undersøgelsen. Bunden var på daværende tidspunkt dækket af græsser. Der har tidligere været en artsrig urtevegetation i bevoksningen blandt andet en stor bestand af liljekonval.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14 meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket
Græsning: hård græsning

Vegetationstyper: egekrat.

17/23-3 SOLSØ blev dannet for 130.000 år siden og anses for at være Danmarks ældste sø. Søen har betydelig geologisk interesse og undersøgelser af søens aflejringer har givet os en betydelig viden om vegetationens udvikling i Danmark efter istiden. På grund af dræning er søens vandareal formindsket i forhold til dens oprindelige udstrækning. Solsø blev fredet i 1980 sammen med sine omgivelser, i alt 2 ha.

17/23-4. TIPHEDE. Ved og i den sydlige del af den fredede hede omkring Trehøje, kendt som Trehøje-fredningen, ligger i dag to-tre naturlige bevoksninger med eg. Tilsammen udgør de lidt over 16 ha. Hedearealet omkring Trehøje er beskrevet under nummer 17/13 TREHØJE, hvortil der henvises. Egebevoksningerne Tiphede er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I ældre litteratur er Tiphede omtalt hos Dalgas (1984), som angiver den som en 80 tønder land stor egebevoksning under navnet Skovbjergbankekrat. Vest for fredningen parallelt med landevejen ligger "Kirkekrattet". Det bestod i 40'erne af krogede ege i 6-10 meter højde. Dele af krattet udgør i dag en mere blandet skovbevoksning, som foruden de naturligt forekommende træer bævreasp og almindelig røn, også indeholder indplantede grantræer samt et bøgestykke, der er plantet vinkelret på det oprindelige krat. "Dyrehaven" udgør også i dag det største krat. Det dannede i 40'erne et lavt krat i 4-6 meter højde. I dag har de ældste dele af bevoksningen en højde på 10-12 meter, men også yngre kratpartier forekommer mod sydvest, da egene spreder sig ud på heden.

Tiphede. Egekrat beliggende i den sydlige del af det store hedeareal, som udgør Tiphede-fredningen. Dyrehaven, som er det største krat, består af en tæt højstammet bevoksnig af eg og bævreasp.

Karakteristik:
Belligenhed: hede/ mark
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp
Træhøjde: 14-16 meter
Underskov: tørst/ røn
Opvækst: eg/ bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ almindelig gedeblad/ ørnebregne/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: egekrat.
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, art af pil og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, tyttebær samt revling. *Urter*: ørnebregne, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, almindelig syre, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, gederams, glat dueurt, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, liden klokke, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, vellugtende gulaks, bølget bunke, krybende hestegræs, skov-rørhvene og blåtop.

1944. Tidligere er endvidere hindbær angivet fra lokaliteten, men ellers forekommer artsammensætningen ikke at have ændret sig væsentligt.

Højere planter: hede.
1988. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, rød-gran, douglas gran, stilk-eg, bævreasp, dun-birk, rød-el, bøg, ene og øret pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: art af pileurt, art af hindeknæ, skovstjerne, art af krageklo, almindelig kohvede, hvid snerre, art af høgeurt, tormentil, art af brandbæger, almindelig gyldenris, lav skorsoner, art af gøgeurt, majblomst. *Græsagtige planter*: almindelig sumpstrå, almindelig star, pille-star, sand-star, bølget bunke, fåre-svingel, art af rapgræs, blåtop.

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke og

blåtop.

Mosser: hede.
1985. Hedearealet. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum) og trind fyrremos (Pleurozium schreberi).

Laver: hede.
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), finger-bægerlav (Cladonia digitata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/23-5. ABILDÅ (vandløb). Vandløbets vegetation er senest undersøgt i 1988 på strækningen fra sammenløbet med Vorgod Å til Abildå. Den nedre del af strækningen er kun delvis reguleret. Der er et godt fald over en sandet og gruset bund med forekomst af egentlige stryg og dybe høller. Derimod er den øvre del af strækningen kanaliseret med en ringe fysisk variation. Vandløbet er på hele stækningen belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988/89. *Vandplanter*: liden siv, enkelt pindsvineknop, manna-sødgræs, art af vandranunkel og hår-tusindblad.

17/23-6. GEJLBJERG NORD (vandløb) omfatter et mindre tilløb fra nord til Bæk syd for Abildå. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Den fysiske variation er ringe, men opvejes i nogen grad af vandløbsvegetationen. Vandløbsbunden består af sand, der er overlejret med plantemateriale. Der er enkelte forekomster af grus (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandarve og art af vandstjerne.

17/23-7. GEJLBJERG SYD (vandløb) omfatter et mindre tilløb fra Gejlbjerg til Bæk syd for Abildå. Vandløbet har et bredt, kanaliseret forløb med ringe fysisk variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, kær-dueurt, art af vandarve, lancetbladet ærenpris og art af vandstjerne.

Lokalitetskoder:

Abildå	++ S-V II s	
vandløb		++ V III s-r
Gejlbjerg Nord		
vandløb		++ V III r
Gejlbjerg Syd		
vandløb		++ V III r
Kiddal Plantage	+ H II r	
Solsø Krat	++ S III r	
Tiphede, egekrat	++ S II r	

Botanisk vurdering:
Abildå:
2. Sjældnere planter: liden soldug.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kiddal Plantage:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Tiphede
egekrat:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil og almindelig kohvede.
hede:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris og lav skorsoner.

Kilder: 27, 28, 34, 36, 46, 205 q, 239, 272, 275, 410a

17/24 BARDE PLANTAGE

Herunder omtales en ældre hede og en grusgrav under Barde Plantage samt den største af moserne i områder under Smækbjerg, der ligger nordøst for plantagen. Ved Smækbjerg ligger desuden en hede ved gården Stengren og to mindre moser ved gården Engholm. Desuden ligger der vådområder op til Vorgod Å samt to tilløb, Birkmose Bæk og vandløbet syd for.

17/24-1. BARDE PLANTAGE er en nåleplantage. Den tidligere hede øst for plantagen er i dag delvist opdyrket, medens den øvrige del, der udnyttes til kreaturgræsning, domineres af græsser med indslag af spredte bjerg-fyr. En gammel grusgrav øst for plantagen var i 1985 bevokset med hedelyng og mos- og lavsamfund, der er domineret af hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera). Der er desuden store bestande af laverne hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis), Cladonia cervicornis ssp. pulvinata, Cladonia merochlorophaea og klit-korallav (Stereocaulon saxatile). Der er fundet i alt 14 lavarter i den gamle grusgrav i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Fra grusgraven kendes laverne etage-bægerlav (Cladonia cervicornis) og klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

Vegetationstyper: lavhede (grusgrav)

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, grå-pil, rynket rose og art af kirsebær. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke og blåtop.

Mosser:
1985. Almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig nikkemos (Pohlia nutans) og hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), hjortetak-bægerlav (Cladonia cervicornis), Cladonia cervicornis ssp. puvinata, skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), Cladonia merochlorophaea s. lat., spids bægerlav (Cladonia subulata), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

17/24-2. SMÆKBJERG. Nordøst for Barde Plantage ligger en mose. Området består af mindre pilekrat og åbne mosearealer. Fra de åbne mosearealer kan nævnes mose-bølle, klokkelyng, eng-viol, bukkeblad, benbræk og børstebladet siv med flere (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: pilekrat, kær.

17/24-3. VORGOD Å. Vandløbets vegetation er senest undersøgt i 1988/89. Herunder beskrives strækningen fra sammenløbet med Abildå til Møltrup. På strækningen op til ca. 1 km nedstrøms Møltrup henligger vandløbet næsten ureguleret med et stærkt slynget forløb og med en meget stor fysisk variation. Den øvre del af strækningen er kanaliseret og har kun ringe fysisk variation. Hele strækningen er belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988/1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, manna-sødgræs, svømmende vandaks og flod-klaseskærm.

Lokalitetskoder:

Barde Plantage	++ S H II (grusgrav) r
Vorgod Å	++ V II s
Smækbjerg	++ S-V II

Botanisk vurdering:
Barde Plantage:
2. Sjældnere planter: klit-korallav (Stereocaulon saxatile).

Vorgod Å:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: flod-klaseskærm.

Kilder: 27, 28, 205 q, 227

17/25 BRIKHUS

17/25-1. BIRKEMOSE. Øst for Birkemose ligger en mindre hede og mose. På hedearealet domineres vegetationen af revling og stedvis af mose-bølle. Desuden forekommer dværgbuskene krybende pil, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og engelsk visse. Fra lokaliteten kendes lav skorsoner. Der er fundet ni lavarter på heden i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Herfra kan nævnes Cladonia merochlorophaea.

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, grå-pil, selje-røn og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: almindelig syre, skovstjerne, tormentil, gederams og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og pille-star.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme) og flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), syl-bægerlav (Cladonia cornuta), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), Cladonia merochlorophaea s. lat., skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), almindelig kvistlav (Hypogymnis physodes), tørv skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/25-2. BRIKHUS består af tre adskilte, ret store egekrat på tilsammen 21 ha. Egekrattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Brikhus er i den ældre litteratur omtalt hos Dalgas (1867). De to ældste krat ligger henholdsvis nordøst for gården Brikhus og omkring Skelhøj. Her er både højskov og krat. Det midterste og større område har en yngre bevoksning med enkelte åbne lyngpletter. I 30'erne er der i den sydvestlige del indplantet fyr, som nu er ved at blive fældet, og der foretages plukhugst blandt egene til brændsel.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, skov-elm, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, tørst, almindelig hyld, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, kvalkved, hindbær, ribs, stikkelsbær, gyvel og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, bi-

dende ranunkel, art af fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat/skov-viol, skovstjerne, feber-nellikerod, tormentil, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, skovsyre, stinkende storkenæb, art af høgeurt, skov-galtetand, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, liden klokke, djævelsbid, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, enårig rapgræs, lund-rapgræs, bølget bunke, mose-bunke, almindelig hvene, krybende hestegræs og blåtop.

Brikhus. Tre adskilte egebevoksninger syd for Skibbild.

Lokalitetskoder:

Birkemose	+ H-S-V II s
Brikhus	++ S II r

Botanisk vurdering:
Birkemose:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Brikhus:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder:27, 36, 46, 272

17/28 GAMMELSOGN

17/28-1. RINGKØBING FJORD, GAMMELSOGN. Rørsumpen og engene på strækningen fra Gammelsogn Kirke og mod øst til Sønderenge er undersøgt af Gravesen (1982). Engene blev på daværende tidspunkt afgræsset med kreaturer.

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:
1982. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, høst-borst, skov-brandbæger, fliget brøndsel, kær-dueurt, lådden dueurt, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, gul frøstjerne, kær-galtetand, gederams, hamp-hanekro, gul iris, kattehale, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, vand-pileurt, vej-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, sideskærm, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, vand-skræppe, gærde-snerle, burre-snerre, kær-snerre, ager-svinemælk, ager-tidsel, strand-vejbred og muse-vikke. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, stortoppet hvene, kryb-hvene, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rørgræs, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå og rød svingel.

17/28-2. VOND Å. Hedeselskabets botaniker Mentz, har i 1915 beskrevet de daværende vegetationsforhold omkring Vond Å, der forbinder Stadil Fjord med Ringkøbing Fjord (Mentz, 1915). Vådområdearealerne bestod dengang dels af ferske enge, dels af salte enge. Vegetationen på de ferske engarealer var overvejende domineret af mose-bunke. Foruden mose-bunke var der indslag af rød-kløver, harril, rød svingel og almindelig kvik. De salte enge, strandengene, bestod dels af rød svingel-eng, dels af harril-eng.

17/28-3. MEJLBYGÅRD SØ er en mergelgrav, som ligger ved gården af samme navn. Søen er på ca. 4 ha og har et regelmæssigt omrids. Pejlinger har vist, at der i søens vestlige del er en dybde på ca. 15. Vandoverfladen er 1 meter under terræn, og der er stejle skrænter med en spredt bevoksning ned til søen. Søen er uden tilløb. Bunden består af sand, der på større dybder er dækket af et tykt lag slam. I søens sydøstlige ende er der i 1981 anlagt et dambrug.
Mejlbygård Sø er meget næringsrig og tydelig spildevandspåvirket. Masseforekomst af næringskrævende grønalger er usædvanlige for en dyb sø, hvor der næringssaltene normalt forsvinder fra de øvre vandlag i sommerperioden. Dette tyder på, at der til stadighed tilføres næringssalte til søen.

Vegetationstyper: sø.

Lokalitetskode:
Ringkøbing Fjord

Gammelsogn ++ V E II r
Vond Å + V IV -
Mejlbyggård Sø ++ V IV s

Botanisk vurdering:
Ringkøbing Fjord, Gammelsogn:
2. Sjældnere planter: gul frøstjerne.
3. Lokalt sjældnere planter: almindelig skjolddrager.

Kilder: 148, 205h, 322

17/29 FØLING BÆK

17/29-1. FØLING BÆK. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene omkring Føling Bæk (Mentz, 1915). Engarealer nærmest åen var dengang domineret af almindelig star, som blev afløst af hirse-star og derefter af katteskæg på højereliggende arealer.

17/29-2. VELLING PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter er de sjældne bævresvampe Sebacina citrispora og Tremella penetrans, og barksvampene Sistotrema pistilliferum og Tubulicrinis sororius, der kun er kendt fra respektivt en og tre andre lokaliteter i landet. Fra 1958 kan nævnes fund af slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), broget hjortetrøffel (Elaphomyces variegatus), dværg-skælhat (Pholiota scamba) og Quelets skørhat (Russula queletii). Desuden er der fra 1969 blandt andet fund af bægersvampene Ascobolus brassicae og Ascozonus woolhopensis, af barksvampene Botryobasidium danicum og Jaapia argilacea og af dråbeplettet ridderhat (Tricholoma pessundatum), grå ridderhat (Tricholoma portensosum), stiv skærmhat (Pluteus salicinus) og stålblå rødblad (Entoloma mitidum) (Dissing & Lange, 1969). Fra plantagen kendes tre rødlistearter, der er anført som sjældne (Vesterholt, 1991). Den botaniske vurdering baserer sig på ældre fund. Der vil derfor være behov for en nærmere kortlægning af plantagens svampe. Oplysninger om højere, planter fra plantagen foreligger ikke bort set en en angivelse af kæmpe-svingel i TBU-arkivet på Botanisk Museum.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskoder:
Føling Bæk
Velling Plantage + S II s

Botanisk vurdering:
Velling Plantage:
2. Rødlistearter - sjældne svampe: Sebacina citrispora, Sistotrema pistilliferum, Tremella penetrans og Tubulicrinis sororius, jf. bemærkninger ovenfor.

Kilder:148, 275, 422a

17/31 MOURIER PETERSENS PLANTAGE

17/31-1. MOURIER PETERSENS PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt, men et fund fra 1987 tiltrækker sig særlig opmærksomhed. Det drejer sig om sværtende kantarel (Cantharellus melanoxeros), der blev fundet i en græsrabat ud for en ung bøgebeplantning i nåleskoven. Arten kendes ikke fra andre lokaliteter i Danmark, og også i vore nabolande er den meget sjælden. Fra perioden 1958 til 1960 foreligger der fund af de sjældne pigsvampe violetbrun duftpigsvamp (Bankera violascens), vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus) og mørk læderpigsvamp (Phellodon niger) samt arterne safrankødet slørhat (Cortinarius traganus), brun slimslør (Chroogomphus rutilus) og dråbeplettet ridderhat (Tricholoma pessundatum).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:
Mourier Petersens Plantage + S II r

Botanisk vurdering:
Mourier Petersens Plantage:
Der foreligger ikke tilstrækkeligt grundlag for at udpege hele lokaliteten som en I-biotop til trods for forekomsten af en rødlisteart, der ikke vokser i selve plantagen.
1. Rødlistearter: sværtende kantarel (Cantharellus melanoxeros).

17/32 BREJNING KRAT

17/32-1. BREJNING på ca. 45 ha er den største, sammenhængende egeskov i Ringkjøbing Amt. Skoven er fredet i henholdsvis 1920 og 1978. Brejning Krat eller blot Krattet er et af landets kendteste krat og har gennem tiden været besøgt af mange botanikere. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Tidligere er krattet omtalt hos Dalgas (1867, 1883, 1884), Petersen (1906), Warming (1916-19), Ostenfeldt (1929), Wiinstedt (1938), Olsen (1938) og Böcher (1938).

Krattet ligger på et højdedrag langs østsiden af Randbækdalen nordvest for Videbæk. I den vestlige del skærer to mindre dalstrøg med kildevæld sig ind i krattet. Egebevoksningerne er relativt ensartede, medens vegetationen på skovbunden stedvis er forskellig. Egene har en karakteristisk uregelmæssig udformning af stammer og grenpartier. Underskoven består hovedsageligt af tørst. Visse steder domineres skovbunden af almindelig kohvede og bølget bunke eller er dækket af blåbærris. Andre steder bliver almindelig gedeblad mere almindelig. Lokaliteten har været og er stadig voksested for en række sjældne arter. Fra Brejning kendes otteradet ulvefod, almindelig ulvefod (o), dværg-ulvefod (x), almindelig månerude (o), fjerbregne, kambregne, smuk perikon, bjerg perikon, liden vintergrøn, hønsebær, spæd mælkeurt, sort fladbælg (o) pyramidelæbeløs, kødfarvet gøgeurt, sværd-skovlilje (x), kantet konval og bakke-star. Af disse arter er otteradet ulvefod og sværd-skovlilje optaget på rødlisten (Løjtnant, 1985). Trævæksten er som nævnt ikke særlig varieret. Den består af stilk-eg, birk, bævreasp, almindelig røn, ene, øret pil, tørst og gyvel. De almindeligt forekommende skovbundsplanter omfattede i 1982 efter Emsholm: blåbær, skarpbladet fladstjerne, art af hanekro, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, djævelsbid, smalbladet høgeurt, majblomst, liljekonval, lund-rapgræs, mose-bunke og bølget bunke

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg/bævreasp
Træhøjde: 10-12 meter
Trækonfiguration: let, krogede ege
Underskov: tørst/ ingen
Opvækst: eg/ bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær
Græsning: mindre græsset parti i den sydlige del af krattet

Vegetationstyper: egekrat.

Svampe:
Krattets svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de arter, der kan fremhæves, er gren-knoldskive (Rutstroemia firma), ræve-spejlporesvamp (Inonotus rheades), bæltet læderporesvamp (Trametes ochracea), kridt-tragthat (Clitocybe candicans), gråbrun rødblad (Entoloma juncinum), liden rødblad (Entoloma minutum), roeknoldet trævlhat (Inocybe napipes) og stor giftskørhat (Russula emetica). Fra krattets svampeflora i øvrigt kendes: grenskive (Poculum firmum), ege-bævresvamp (Exidia truncata), sveden sodporesvamp (Bjerkandera adusta), purpur-lædersvamp (Chondrostereum purpureum), ræve-spejlporesvamp (Inonotus rheades), Peniophora incarnata, ege-barksvamp (Peniophora quercina), skorpe-ildporesvamp (Phellinus ferreus), gylden lædersvamp (Phlebia radiata), ege-åresvamp (Phlebia rufa), hvid tandsvamp (Schizopora paradoxa), rynket lædersvamp (Stereum rugosum), håret læderporesvamp (Trametes hirsuta), bæltet læderporesvamp (Trametes ochracea), barksprænger (Vuilleminia comedens), brunstokket rørhat (Boletus badius), rødsprukken rørhat (Boletus chrysenteron), almindelig netbladhat (Paxillus involutus), honningsvamp (Armillaria cepistipes), Clitocybe candicans,

køllestokket tragthat (Clitocybe clavipes), almindelig tragthat (Clitocybe gibba), keglestokket fladhat (Collybia butyracea), stjernesporet rødblad (Entoloma conferendum), Entoloma juncinum, Entoloma minutum, knippe svovlhat (Hypholoma fasciculare), Hypholoma lateritium, roeknoldet trævlhat (Inocybe napipes), rød ametysthat (Laccaria laccata), Megacollybia platyphylla, toppet huesvamp (Mycena galericulata), Mycena rosea, rødmælket huesvamp (Mycena sanguinolenta), ring-glanshat (Panaeolus semiovatus), tørv-skælhat (Pholiota lenta), Psathyrella artemisiae, Psathyrella piluliformis, græs-nøgenhat (Psilocybe inquilina), spids nøgenhat (Psilocybe semilanceata), fnughat (Tubaria conspersa), ege-mælkehat (Lactarius quietus), rynket mælkehat (Lactarius thejogalus), broget skørhat (Russula cyanoxantha), Russula luteotacta, okkergul skørhat (Russula ochroleuca), Russula undulata, almindelig stinksvamp (Phallus impudicus) og almindelig bruskbold (Scleroderma citrinum) (Vesterholt, 1989). Nærmere oplysninger om plantagens svampe er ønskelige.

17/32-2. KLYNEMOSE. Der findes ældre oplysninger om et væld ved Opsund. Vandet derfra blev dengang opstemmet i en dam nedenfor vældet. Vældet var dengang domineret af benbræk og liden siv. Ved vældet blev der dengang fundet rosmarinlyng (o), liden ulvefod (o), rundbladet soldug (o), vibefedt (o), liden blærerod (o), kortsporet blærerod (o), hvid næbfrø (o) og loppe-star (o). I dammen blev der fundet langbladet ranunkel, vedbend-vandranunkel og smalbladet pindsvineknop.

17/32-3. HERBORG BÆK beskrives her på strækningen fra landevejen til Videbæk, hvor den løber sammen med Egeris Mølleå. Vandløbet har et kanaliseret forløb, men er ved at vende tilbage til en mere naturagtig tilstand, med nogen fysisk variation i vandløbet. Vandløbsbunden består af sand med varierende forekomster af grus og sten, men er uden egentlige stryg. Den nedre del er kraftigt belastet med okker, mens den øvre del er ubelastet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel og art af vandarve.

Lokalitetskoder:

Brejning	+++ S I r
Herborg Bæk	++ V III r
Klynemose	+ V IV s

Botanisk vurdering:
Brejning:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg, rødlistearter og på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: sværd-skovlilje og otteradet ulvefod.
2. Sjældnere plantearter: sort fladbælg, pyramide-læbeløs og bakke-star.
3. Lokalt sjældnere planter: smuk perikon og kødfarvet gøgeurt.

Kilder: 17, 18, 28, 36, 46, 52, 55, 64, 159, 165, 178, 179, 190, 204, 222, 228, 229, 236, 238, 275, 404 422, 422a

17/34 VORGOD

17/34-1. BRUNBJERG er et mindre krat på knap 1 ha, hvor træerne vokser i "buketter" som Degn & Emsholm (1983) skriver. Krattet er omgivet af hede, mark og plantage. Foruden Degn & Emsholm (1983) har krattet været beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og ifølge dem og ældre målebordsblade har krattet været betydeligt større. Krattet bestod i 40'erne alene af vinter-eg sammen med bævreasp, almindelig røn og nogle få ene.

Karakteristik:
Belligenhed: hede/ mark/ skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Trækonfiguration: ege i "buketter"
Underskov: ingen
Opvækst: ingen

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
Bundfloraen bestod i 40'erne mest af blåbær sammen med majblomst og liljekonval. Desuden blev der fundet lav skorsoner, smalbladet høgeurt, krat-fladbælg, skov-viol, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, tyttebær, revling, farve-visse, almindelig gyldenris og græsserne bølget bunke, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, hunde-hvene, håret frytle og mark-frytle samt pille-star. Emsholm angiver i 1982 følgende arter fra skovbunden: hedelyng, blåbær, hvid anemone, lav ranunkel, skovstjerne, skov-jordbær, skovsyre, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval og almindelig hundegræs.

17/34-2. GILDEHØJ består af to større og to mindre kratpartier på Gildehøj Hede, nordøst for Videbæk. Det er et stort kratområde på næsten 30 ha, der omgives delvist af hede. Også på det tilbageværende hedeareal spreder træerne sig med opvækst af eg, bævreasp og bjerg-fyr. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Gildehøj er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884) som Abeltorpkrat. Køie mener, at krattet i 40'erne havde samme udbredelse som på Dalgas' tid og dengang bestod af spredte ege med enkelte holme. Egene var dengang fra 1 til 4 meter høje; i dag er de fleste 6 til 8 meter høje med enkelte grupper på 10 til 12 meter.
Skovbundsvegetationen domineres nu som dengang blandt andet af bølget bunke og almindelig kohvede. I 1981 var skovbunden i det vestlige krat dog helt domineret af blåbær. På lokaliteten er der i 40'erne fundet almindelig ulvefod, ligesom femradet ulvefod er kendt fra lokaliteten.

Gildehøj. To større partier af egekrat beliggende midt på et hedeareal. Overvejende lavt krat 6-8 meter højt og lysåben skovbund bevokset med bølget bunke og almindelig kohvede.

Karakteristik:
Belligenhed: hede
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 6-8/ 10-12 meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: tørst
Opvækst: eg
Bundvegetation: bølget bunke, almindleig kohvede/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
Der blev i 1982 under ét fundet følgende træer og buske i de fire bevoksninger: *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, grå-pil, øret pil, selje-pil, tørst, almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, majblomst og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle samt græsserne almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke og blåtop.

17/34-3. VORGOD Å, BARDE. På ådalens vestskrænt ligger der vest for Abildtrup to mindre egebevoksninger, der i litteraturen benævnes Barde. Tilsammen udgør de omkring 1,6 ha. Barde-vandløbet har i 1943 været voksested for vand-klaseskærm og vandranke. Vandranke er i dag optaget på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Som eneste kendte voksested i Danmark er der tidligere (1959) fundet mosset Fissidens pusillus.

Egebevoksningerne er i 40'erne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944) beskrevet som kratagtige, medens bevoksningerne i dag mere har karakter af højskov (Degn & Emsholm, 1983 samt Emsholm 1982, upubl.). Krattene er tilsammen omkring 1,6 ha. De gode læforhold giver egene en god højde ca. 10 meter (i 40'erne). Særlig høje er egene i det nordlige krat, hvor der om-

kring århundredskiftet er indplantet bøg. Det sydlige krat er præget af kulturtræer som bøg, elm, pære, lind og ahorn. Fra lokaliteten som helhed kendes kambregne og aks-rapunsel. Skovbunden er overvejende løvdækket og stedvis dækket af karakteristiske morbundsplanter som majblomst og liljekonval med flere.

Vegetationstyper: egekrat.

Barde. Egekrat med typiske beliggenhed på ådalskrænten.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: skov-elm, bøg, stilk-eg, bævresap, lind, vild pære, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, selje-røn, ahorn, almindelig hyld, engriflet hvidtjørn, hindbær og ribs. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, hunde-viol, almindelig fredløs, skovstjerne, gederams, glat dueurt, skovsyre, almindelig mjødurt, vild kørvel, skov-galtetand, aks-rapunsel, læge-baldrian, majblomst og liljekonval. *Græsser*: lund-rapgræs, almindelig hundegræs, krybende hestegræs, vellugtende gulask og blåtop.

1950-85. Pyramide-læbeløs.

17/34-4. VORGOD Å er senest undersøgt i 1988 på strækningen fra Egeris Mølleå til opstrøms Abildå. Vandløbet henligger næsten ureguleret på strækningen med et slynget forløb. Der er en sandet, gruset og stenet bund. Den fysiske variation i vandløbet er stor og veksler mellem stryg og dybe høller. Dele af vandløbet er kraftigt belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, art af vandstjerne svømmende vandaks, sø-kogleaks, hår-tusindblad og flod-klaseskærm.

Lokalitetskoder:

Brunbjerg	++ S II r
Gildehøj	++ S-H I r
Vorgod Å	
Barde	++ S I r
Vorgod Å	++ V I s

Botanisk vurdering:
Gildehøj:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.

Vorgod Å (Barde: egekrat):
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Vorgod Å:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af forekomst af rødlisteart.
2. Rødlistearter: flod-klaseskærm.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kilder:36, 38, 46, 109, 138a, 149, 205u, 221, 272, 275

17/35 RIMMERHUS BÆK

17/35-1. RIMMERHUS er en ganske smal bræmme af ege (40-50 meter) på den nordlige åskrænt til Abildå, øst for Rimmerhus og er i dag nærmest at betegne som et læhegn. Det er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og undersøgt i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).

Vegetationstyper: "egekrat"

Lokalitetskode:
Rimmerhus: ++ S IV r

Kilder:36, 46, 272

17/36 NØRRE LYNGVIG

17/36-1. NØRRE LYNGVIG. Klitrækken ved Nørre Lyngvig indeholder hele klitserien fra hvid klit, grå klit, klithede og grønsværsklit. Botaniske oplysninger om klitten foreligger fra 1982, ligesom engene bag klitheden er undersøgt. Fremhæves fra lokaliteten kan klit-star, der vokser i lavninger i klitheden. Den er meget sjælden og er udover Holmslands klitter kun kendt fra Vedersø, Fanø og Rømø.

Vegetationstyper: hvid klit, grå klit, klithede og grønsværsklit.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, klit-rose, rynket rose og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. Urter: almindelig røllike, guldblomme, almindelig hønsetarm, gul snerre, smalbladet høgeurt, blåmunke, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig engelsød, tormentil, liden skjaller, skov-brandbæger, skovstjerne, hunde-viol og muse-vikke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, sand-hjælme, sand-star og katteskæg. Endvidere i lavninger i klitheden: klokke-ensian, hunde-hvene, almindelig star, hirse-star, klit-star og tudse-siv.

Højere planter: enge ved Ringkøbing Fjord.
1982. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng. *Urter*: almindelig røllike, nyse-røllike, art af hønsetarm, hamp-hanekro, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, ager-mynte, gåse-potentil, lav ranunkel og liden skjaller. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, fløjlsgræs, knop-siv, lyse-siv, katteskæg og eng-rapgræs.

Lokalitetskode:
Nørre Lyngvig ++ K-E II s

Botanisk vurdering:
Nørre Lyngvig:
2. Sjældnere planter: klit-star.

Kilder: 331a

17/37 - 17/38 RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/49.

17/39 VELLING

"FJORDENGE" (se under Ringkøbing Fjord), GAMMELMØLLE BÆK, "HUGBORG KÆR" (se Ringkøbing Fjord), KLABMØLLE PLANTAGE, RYDBJERG, RINGKØBING FJORD, *RØGIND BÆK*, VELLING, *VENNER Å*

Herunder omtales ældre oplysninger fra de tidligere vådområder i Hugborg Kær, Fjordenge og Velling på Ringkøbing Fjords østside.

Fra tilbageværende vådområder op til Gammelmølle Bæk, Røgind Bæk og Venner Å samt ved Rydbjerg kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/39-1. RINGKØBING FJORD, VELLING. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i de store vådområder ved fjorden, dels i Hugborg Kær, som ligger nord for Velling Kirke, dels i Fjordenge syd for Velling Kirke. Engene i Hugborg Kær bestod ved århundredskiftet af katteskæg-eng eller hirse-star-eng. Engene i Fjordenge var i begyndelsen af dette århundrede overvejende domineret af star med indslag af dynd-padderok, almindelig kæruld, kryb-hvene, manna-sødgræs og enkelte fåblomstret kogleaks samt tagrør. Efter 1910 blev de ferske enge ændret til saltenge, henholdsvis harril-eng og den mindre salte rød svingel-eng med indslag af strand-trehage, kryb-hvene og spyd-mælde.

Rørsumpen og engene op til Ringkøbing Fjord på strækningen fra Velling Kirke og mod nord til Røde Bro er senest undersøgt i 1982 af Gravesen (1982). Rørsumpen danner på denne strækningen en ca. 150 meter bred bræmme, der ind mod land afløses af fugtige enge.

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig hyld, grå-pil, almindelig røn. *Urter*: liden andemad, vand-brandbæger, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, almindelig firling, mark-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, kær-galtetand, gifttyde, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, lugtløs kamille, vild kørvel, almindelig mjødurt, vand-mynte, bredbladet mærke, stor nælde, dynd-padderok, kær-padderok, vand-pileurt, gåse-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, rejnfan, nyse-røllike, sideskærm, almindelig skjolddrager, kær-snerre, sump-snerre, sværtevæld, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle og glat vejbred. *Græsagtige planter*: mose-bunke, festgræs, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, kryb-hvene, katteskæg, almindelig kvik, smalbladet kæruld, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, spidsblomstret siv, tudse-siv, almindelig star, næb-star og top-star.

Fra en eng vest for Velling Kirke er der fundet spidsblomstret siv, der er sjælden i Vestjylland. I en tørvegrav vest for byen vokser algerne Nitella sp. og Chara sp. (Mikkelsen, 1943).

Lokalitetskoder:
Ringkjøbing Fjord, Velling ++ V II s

Botaniske vurdering:
Ringkøbing Fjord, Velling:
2. Sjældnere planter: spidsblomstret siv og festgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: gifttyde og top-star.

Kilder:75, 98, 148, 163, 322

17/40 NØRBYError! Bookmark not defined.

Området nord for Lem er fattigt på større naturlokaliteter. Herunder omtales Mourier Petersens Plantage, arealer op til Boling Bæk, der løber nord for Lem, samt mergelgrave ved Højmark.

Fra vådområder op til Gammelmølle Bæk og dens øvre løb, Lambækken, kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/40-1. BOLING BÆK. Omkring Boling Bæk øst for landevejen fra Skjern syd for Sønder Lem ligger dels en skov (Præstegårdsskoven), dels et kær med kildevæld samt en række mindre krat og tørre engarealer. Knyttet til vældprægede engstrækninger ses eksempler på plantesamfund, der i dag er yderst sjældne i Vestjylland. Området, der er anvendt som græsningsareal for kreaturer, afgrænses mod vest af Præstegårdsskoven, men er i øvrigt omgivet af dyrkede arealer. Den botanisk mest interessante strækning omfatter et ca. 500 meter langt vådområde med kær og mange kildevæld samt rørsump. Vandløbet er kun lidt reguleret. Fra lokaliteten kendes stor vandarve, sump-snerre, vibefedt, maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, tandet sødgræs og tæppegræs. Af de nævnte arter er tandet sødgræs temmelig sjælden.

Kærpartierne inklusive kildevældene er næringsrige og består af overgangsrigkær. Mosevegetationen, som omfatter henved 38 moseplanter, domineres i de fugtigste partier af halvgræsserne næb-star, toradet star, almindelig star, smalbladet kæruld og de to græsser eng-rapgræs og knæbøjet rævehale. Desuden kan nævnes eng-kabbeleje, kær-fladstjerne, sump-fladstjerne, engkarse, sumpkarse, almindelig mjødurt, sump-kællingetand, grå star og almindelig rapgræs (Thorning-Lund, 1979).

Iøvrigt er der store bestande af arter som: mose-bunke, almindelig rapgræs, eng-svingel, grå star og lyse-siv samt lådden dueurt og kær-dueurt, eng-forglemmigej og sump-forglemmigej, vandnavle, vild kørvel, sump-kællingetand, gul fladbælg, bidende ranunkel, kær-tidsel, eng-kabbeleje, nyse-røllike, smalbladet mærke, stor-nælde, almindelig mjødurt, kær-snerre og sump-snerre samt kær-pakkerok.

Almindelige arter er rød svingel, gåse-potentil, burre-snerre, vand-mynte, vand-pileurt, engkarse, sumpkarse, sump-fladstjerne, kær-fladstjerne, tandet sødgræs, lav ranunkel, hyldebladet baldrian, almindelig hundegræs, eng-nellikerod, kær-trehage, kragefod, bukkeblad, art af viol, art af skræppe, manna-sødgræs, knop-siv, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt samt smalbladet mangeløv.

Nord for bækken, hvor der siver grundvand frem, forekommer adskillige kildevæld. I et enkelt område kan der udskilles seks-syv vældpartier. Kildevældenes vigtigste plantegruppe udgøres af tørvemos-arter.
Vældpartiernes vegetation er ganske lav og præges udover tørvemosser af: grå star, bukkeblad, kragefod, kær-trehage, smalbladet kæruld, vandnavle, trævlekrone, vand-mynte, almindelig syre, eng-forglemmigej, eng-kabbeleje, vibefedt, sump-karse, kær-dueurt, dunet dueurt, liden andemad og vandarve (Montia fontana L.)
Disse særdeles interessante tørvemosvæld rummer desuden indslag af kær-fladstjerne og sump-fladstjerne, sideskærm samt lave former af øret pil og dun-birk. I kanten af vældpartierne ses betydelige forekomster af: almindelig kamgræs, hjertegræs og vellugtende gulaks.

I vandløbet dominerer bestanddannende urter som: manna-sødgræs, tæppegræs, grenet pindsvineknop, bredbladet dunhammer og smalbladet mærke. Langs vandløbets bredder vokser lyse-siv, knop-siv, lådden dueurt, vand-mynte, knæbøjet rævehale, art af brøndsel, hyldebladet baldrian, eng-kabbeleje, kær-snerre og tykbladet ærenpris.

Nord for Boling Bæk findes desuden et mindre krat, der domineres af rød-el med indslag af ask, engriflet hvidtjørn og hvidtjørn-hybriden Crataegus monogyne x laevigata samt af dun-birk og vorte-birk. Endvidere findes enkelte individer af almindelig røn og sød-æble (Malus x domestica) (Thorning-Lund, 1979).

Vegetationstyper: overgangsrigkær, overgangsfattigkær, rørsump, væld og eng.

17/40-2. HØJMARK, nordvest for Lem, omfatter nogle gamle mergelgrave. Mergelgravene har tidligere været voksested for halvgræssene loppe-star (o), skede-star (o), grøn star (o) og den i Vestjylland mindre almindelige toradet star (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Lokalitetskoder:

Boling Bæk	+++ S-V I s
Højmark	+ V IV s

Botanisk vurdering:
Boling Bæk:
Kærområder ved vandløbet er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: vibefedt og tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og tæppegræs.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.
- overgangsrigkær: maj-gøgerut, sump-snerre, toradet star og hjertegræs.

Kilder:27, 236, 413, 422 a

17/41 FINDERUP

Herunder omtales Kjellerbakke, også kendt som Øster Lem Hede, der ligger vest for Løvstrup Plantage. Bortset fra Kjellerbakke og Løvstrup Plantage rummer området nordøst for Lem ingen større naturområder.

Botaniske oplysninger fra mose- og engarealer omkring det øvre løb af Ganner Å, nord for Finnerup, kendes ikke og er derfor ønskelige. Tilsvarende gør sig gældende for et gammelt hedeområde ved Finnerup Rishøj øst for Mourier Petersens Plantage.

17/41-1. KJELLERBAKKE (Øster Lem Hede) vest for Løvstrup Plantage er fredet som hede i 1963. Området er undersøgt i 1985 af Steen Christensen (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986) og i 1989 af Vestergaard Petersen. Heden har været afbrændt flere gange og plejes med får på områdets østlige del. Hedevegetationen domineres af hedelyng med en stor dækning af tyttebær, medens dalsænkningen domineres af blåtop. Fra lokaliteten kendes guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt. Foruden dværgbuskene hedelyng og tyttebær forekommer krybende pil, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, revling, engelsk visse og håret visse. Der er fundet otte lavarter på heden i 1985. Heraf kan fremhæves takket bægerlav (Cladonia crispata), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea og spids bægerlav (Cladonia subulata).

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: krybende pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, guldblomme, smalbladet høgeurt, lav skorsoner og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star og sand-hvene.

1989. *Træer og buske*: bævreasp, almindelig røn, og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: gederams, guldblomme, almindelig gyldenris, plettet gøgeurt, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, majblomst, almindelig røllike, lav skorsoner, skovstjerne, lyng-snerre, tormentil, lancet vejbred og strand-vejbred. *Græsagtige planter*: blåtop, bølget bunke, sand-hvene, mangeblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, tandbælg og vestlig tue-kogleaks.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), ene-jomfruhår (Polytrichum juniperinum), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) og sand-gråmos (Racomitrium canescens).

Laver:
1985. Skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), Cladonia cryptochlorphaea, grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), spids bægerlav (Cladonia subulata), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/41-2. LØVSTRUP PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter er den sjældne bævresvamp Sebacinelle citrospora, der kun er fundet to andre steder i Danmark og sortskællet væbnerhat (Tricholomopsis decora).

Lokalitetskoder:

Kjellerbakke	+++ H II s
Løvstrup Plantage	+ S - r

Botanisk vurdering:
Kjellerbakke:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 27, 31, 419, 422 a

17/42 HESTKÆR

Fra området syd for Videbæk foreligger botaniske oplysninger kun om Fibo Sø. Området indeholder vådområder op til Egeris Møllebæk og Nørre Vium Bæk opstrøms deres udløb til Vorgod Å. Vest for Fiskebæk ligger Fiskebæk Plantage, der rummer en række søer, herunder Fibo Sø.

17/42-1. FIBO SØ er en mindre brunkulsø, der ligger i Fiskbæk Plantage, sydvest for Videbæk. Den er ca. 6,5 ha stor med dybder på op til 8 meter i sømidten. Bunden består af sand. Der er ingen til- og afløb. Søen omgives af granplantage, der står på stejle skrænter ned til søen. Bundvegetationen er sparsomt udviklet, men består i en lavvandet vig i søens nordøstlige hjørne af vandpest. Fibo Sø er næringsfattig og klarvandet med et meget højt pH. Algesamfundet er arts- og individfattigt. Det består overvejende af organismer, der er normalt forekommende i næringsfattige søer, men har samtidig et større islæt af mere næringskrævende arter.

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Anabaena flos-aqua, Oscillatoria cfr. limosa. *Rekylalger*: Cryptomonas sp., Rhodomonas lacustris, Cryptomonas sp., Katablepharis ovalis. *Furealger*: Ceratium hirundinella, Peridium sp., Gymnodinium sp. Gulalger: Mallomonas sp., Bitrichia chodatii, Bitrichia ollula. Prymnesiophyceae: Chrysochromolina parva. *Kiselalger*: Cyclotella sp., Synedra acus, Navicula sp., Nitzschia sp., Synedra ulna. *Grønalger*: Chlomydomonas sp., Pseudosphaerocystis lacustris, Tetraedron minimum, Oocystis sp., Coelastrum astroideum, Eutetramorus fottii, Pediastrum boryanum, Botrycoccus braunii, Monoraphidium minutum, Planktosphaeria gelatinosa, Trebaria triappendiculata, Elakatothrix sp., Desmidiaceae: Closterium moniliferum, Cosmarium cfr. abbreviatum.

Lokalitetskode:
Fibo Sø ++ V III s

Botanisk vurdering:
2. Sjældnere planter: Bitrichia chodatii
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Bitrichia chodatii, Bitrichia ollula og Mallomonas sp. *Desmediacéer*: Closterium moniliferum og Cosmarium cfr. abbreviatum.

Kilder:205 h

17/43 FISKEBÆK

Området syd for Vorgod præges af Vorgod Å med tilstødende vådbundsarealer. På hver sin side af åløbet ligger Egeris Plantage, nord for byen, samt Skærbæk Plantage med hedearealer, nord for Nørre Vium. Botaniske oplysninger fra de nævnte områder er ønskelige.

17/44 NØRRE VIUM

EGERIS PLANTAGE, KARLSMOSE, LILLE SKÆRBÆK, SKÆRBÆK.

Fra områderne Egeris Plantage, Karlsmose og Lille Skærbæk kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/44-1. SKÆRBÆK (vandløb) beskrives her på strækningen fra Lille Skærbæk til udløbet i Vorgod Å. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb, der er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med større fysisk variation. Vandløbsbunden er tørvet med store aflejringer af sand samt spredte forekomster af grus. Endvidere er der omfattende aflejringer af plantemateriale. Vandløbsvegetationen betinger i stort omfang den variation, der er i vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs og art af vandarve.

17/44. Ikke lokaliseret. I en tidligere brunkulsgrav nord for Nørre Vium foreligger oplysninger om ældre fund af tykakset star.

Lokalitetskode:
Skærbæk
vandløb ++ V III r

Kilder: 78, 205q

17/47 DÆMONSBJERG

For oplysninger om Holmslands Klit henvises til 17/36.

17/48 HVIDE SANDE

Alle generelle oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/49. Herunder omtales Hvide Sande.
Fra klitterrænet ved Hvide Sande kendes to meget sjældne planter klit-limurt, klit-natlys samt bakke-svingel. Nærmere botaniske oplysninger om engene ud til Ringkøbing Fjord er ønskelige. Fra et område ud til Ringkøbing Fjord kendes endvidere purpur-gøgeurt, der er fundet i 1987.

17/48. HVIDE SANDE. Ældre oplysninger om plantevæksten i klitheden syd for havnen findes (Wiinstedt, 1937). Det kan antages, at oplysningerne fortsat har gyldighed, hvorfor plantelisten er medtaget her.

Højere planter:
1937. Træer og buske. Dværgbuske: Klokkelyng, mose-bølle og revling. Urter: Syl-firling, almindelig firling, tusindfrø. Græsagtige planter: Glanskapslet siv, børste-siv, sand-siv, tråd-siv, mangeblomstret frytle, almindelig star, tidlig dværgbunke, tandbælg og katteskæg.

Kilder: 77, 85, 95, 99, 114, 139, 173, 177, 236, 237, 275

17/49 RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkøbing Fjord samles herunder.

17/49-1. RINGKØBING FJORD er en af landets største fjorde. Fjorden er adskilt fra havet ved landtanger, som oprindeligt har været Holmslands Klit og Tipperne. Halvøen har afsnøret havbugten, hvorved lagunen Ringkøbing Fjord er opstået. Fjorden har altid haft forbindelse ud til havet, idet landtangerne tidligere har været gennembrudt af udløb ("minder"). Udløbet vandrede i løbet af det 19. århundrede fra Havrvig sydpå mod Gammelgab. Gabet blev lukket til af aflejret materiale, hvorved fjorden blev til et brakvandsområde i begyndelsen af dette århundrede. Hvid Sande-kanalen blev åbnet i 1910, og derved blev fjorden igen mere salt. Fem år efter blev kanalen lukket, og først i 1931 er den nuværende Hvide Sande-sluse bygget. Den gennemsnitlige dybde i fjorden er på 2 meter, medens den maksimale dybde er på ca. 7 meter. Ved Tipperhalvøen, Skjern Å-udløbet, nord for Halby og nord for Ringkøbing, er der store strandegnsområder og strandrørssumpe. Strandrørssumpen domineres af strand-kogleaks og tagrør.

Vegetationen i Ringkøbing Fjord er senest undersøgt i 1981 og perioden fra 1986-1990. Der var i 1986 ingen forekomst af højere planter i det meste af fjorden bortset fra den sydlige del, således ved Lille Mjøl og omkring udløbet af Skjern Åen. Situationen er i dag stort set uændret.

Planteplanktonsamfundet i Ringkøbing Fjord 1989-1990 kan karakteriseres som et næringskrævende brakvandsområde, der er dominieret af ganske få arter. I alt kendes fra fjorden 81 arter/slægter. Nedenfor er nævnt 55-64 arter/slægter, der er optalt og opmålt ved undersøgelser i fjorden i 1989-1990. Det er kun 18 arter, der dominerer blandt fjordens planteplakton. Blågrønalgerne dominerer. Det er især en enkelt art, blågrønalgen Gomphospaeria pusilla, der udgør langt den største del af planteplaktonet. Det er en lille, hurtigvoksende art, hvis vækst fremmes af næringsrige forhold og høje vandtemperaturer.

Alger:
1989-1990. *Blågrønalger*: Gymnosphaeria pusilla, Merismopedia punctata, Merismopedia tenuissima, Planctolyngbya contorta, Limnothrix sp., Chrococcus limneticus, Nodularia spumigena, Anabaena flos-aquae, Aphanizomenon flos-aquae, Microsystis aeroginosa, Merismopedia punctata, Merismopedia tenuissima. Rekylalger: Cryptomonas sp. og Rhodomonas sp. *Furealger*: Katodinium rotundatum, Ebria tripartita, Prorocentrum minimum, Gymnodinium sp. og Peridinium sp. *Gulalger*:

Chrysococcus sp. *Kiselalger*: Cosinodiscus sp., Chaetoceros gracilis/muelleri, Thallassiora sp., Chaetoceros sp., Cymatopleura sp., Melosira italica, Melosira cf. moniliformis, Melosira cf. nummuloides, Skeletonema costatum, Stephanodiscus/-Cyclotella, Nitzchia acicularis/closterium/longissima, Amphiprora sp., Asterionella formosa, Navicula sp., Nitzschia sp., Diatoma elongata, Synedra sp., Diploneis sp. Suirella sp., Pleurosigma sp. *Stilkalger*: Chrysochromulina cf. parva. *Øjealger*: Euglena sp. Prasinophyceae: Pyramimonas sp. *Grønalger*: Botryococcus braunii, Chlamydomonas spp., Chlorella sp., Dictyosphaerium, subsolitarium, Monaraphidium contortum, Monoraphidium cf. minutum, Dictyosphaerium pulchellum, Oocystis spp., Quadricoccus ellipticus, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus acutus, Scenedesmus armatus, Scenedesmus intermedius, Scenedesmus opoliensis/protuberans, Scenedesmus quadricuada, Scenedesmus spinosus, Scenedesmus serratus, Scenedesmus sp., Tetrastrum staurogeniaeforme, Tetrastrum triangulare, Pediastrum boryanum, Lagerheimia marssonii, Dictyosphaerium ehrenbergianum, Coelastrum astroideum, Tetrastrum staruogeniaeforme og Koliella longiseta cf. Planctonema lauterbornii.

Højere planter og alger:
1981. *Vandplanter*: børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, vandpest, langstilket havgræs, almindelig vandkrans, aks-tusindblad, strand-vandranunkel, lav kogleaks, kransnålealge (Chara aspera), Cladophora glomorata, tarmrørhinde (Enteromorpha intestinalis) og art af vandhør (Pilayella sp.).

1986-1990. *Ferskvandsarter*: tornfrøet hornblad, kredsbladet vandranunkel, vandpest, art af vandranunkel, liden vandaks, spinkel vandaks, butbladet vandaks, kruset vandaks, vandaks-hybriden Potamogeton perfoliatus x praelongus, aks-tusindblad, hjertebladet vandaks, strand-vandranunkel, børstebladet vandaks, krybende vandkrans, art af kransnål (Chara aspera) og art af vandhår (Chladophora spp.). *Brakvandsarter*: kransnålealgerne Chara canescens og Chara baltica, redetråd (Tolypella nidicia), almindelig vandhår (Cladophora sericea), tarm-rørhinde (Enteromorpha intestinalis), art af rørhinde (Enteromorpha spp.), duntang (Pelayella littoralis), bruntråd (Ectocarpus siliculosus) og busket rødtråd (Ceramium strictum). *Brak/saltvand-sarter*: almindelig havgræs, langstilket havgræs og stor vandkrans. *Saltvandsarter*: almindelig bændeltang, dværg-bændeltang og søsalat (Ulva lactuca).

Lokalitetskoder:
Ringkøbing Fjord +++ V I s

Botanisk vurdering:
Ringkøbing Fjord:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: lav kogleaks.

Kilder: 132, 137, 143, 149, 163, 185, 186, 208, 226, 243.

17/50 MELBY

17/50-1. KLÆGBANKEN, der ligger i den østlige del af Ringkøbing Fjord, er i dag bevokset med tagrør over det meste af øen. På den nordlige del og langs den vestlige kyst findes en del bevoksninger af strand-kogleaks. Vegetationen på Klægbanken er undersøgt i 1960 af en lokal botaniker, Jens Hedegaard Christensen. Det må anses for sandsynligt, at en del af oplysningerne fortsat har gyldighed, med mindre tagrørsumpen har lukket sig helt til, så der ikke er lysadgang for andre planter. Af de registrerede arter er festgræs i dag temmelig sjælden.

Højere planter:
1960. Tagrør, strand-kogleaks, fløjlsgræs, rød svingel, kryb-hvene, svine-mælde, spyd-mælde, strand-mælde, hvidmelet gåsefod, gåse-potentil, kær-snerre, sump-forglemmigej, rejnfan, almindelig brandbæger, ager-tidsel, harril, festgræs, almindelig kvik, fersken-pileurt, agerkål, almindelig hønsetarm, kødet hindeknæ, almindelig stedmoderblomst, kær-dueurt, vandnavle, almindelig skjolddrager, sværtevæld, ru svinemælk, ager-svinemælk, lugtløs kamille, almindelig mangeløv, knop-siv, rørgræs, kær-guldkarse, lav ranunkel, sump-fladstjerne, vingefrøet hindeknæ, sump-kællingetand, kragefod, almindelig mjødurt, sandkryb, almindelig brunelle og kær-galtetand.

17/50-2. RINGKØBING FJORD, HALBY. Tagrør danner ved Bækmunde Bro, nord for Halby, en ca. 10 meter bred bræmme ud mod fjorden på en strækning af 150 meter. Syd for afvandingskanalen samme sted er der kornmarker helt ud til fjorden. Vegetationen i rørsumpen er senest undersøgt i 1982 af Gravesen.

Højere planter:
1982. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, fliget brøndsel, gul frøstjerne, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, bredbladet mærke, bidende pileurt, bleg pileurt, vand-pileurt, gåse-potentil, rejnfan, liden skjaller og kær-snerre. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer, kryb-hvene, sø-kogleaks, rørgræs, lyse-siv, enskællet sumpstrå, almindelig sumpstrå, høj sødgræs og manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:

Klægbanken	++ K III r
Ringkøbing Fjord, Halby	++ V II r

Botanisk vurdering:
Klægbanken:
2. Sjældnere planter: festgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: spyd-mælde og almindelig skjolddrager.

Ringkøbing Fjord, Halby:
2. Sjældnere planter: gul frøstjerne.

Kilder: 322

17/51 LEM

Området syd for Lem rummer ingen større naturområder, men har en række spredte, mindre krat- og mosearealer. Nyere, botaniske oplysninger herfra foreligger ikke og er derfor ønskelige. Oplysninger om selve Dejbjerg Plantage og tilknyttede naturlokaliteter indeholdes i 17/52 nedenfor.

Kilder: 147, 148

17/52 DEJBJERG PLANTAGE

I forbindelse med Dejbjerg Plantage findes der fire hedeområder. Den største af hederne, Dejbjerg Hede, ligger nord for plantagen, fire mindre heder i den nordlige del af plantagen omkring højdepunkterne Kalvhøj og Kvindhøj, en ligger ved Bavnshøje og en vest herfor i plantagens sydlige del. Dejbjerg Hede omtales separat, medens de øvrige heder omtales under Dejbjerg Plantage. Indesluttet i plantagen, ligger sydøst for Dejbjerg Kirke et egekrat, der ligeledes omtales separat under Dejbjerg.

17/52-1. BUNDSBÆK MØLLEBÆK, BJØRNEMOSE. På begge sider af bækken ligger øst for Dejbjerg Plantage BJØR-NEMOSE, der blev fredet i 1978. Foruden næringsfattige mosearealer rummer området rigkær, der er en sjælden naturtype i Vestjylland. De næringsfattige mosearealer dominerer på området og veksler med væld med benbræk. Der ligger et mindre område med rigkær i mosen, medens andre områder er en mosaik af rigkær og fattigkær. De næringsfattige mosearealer, domineres af blåtop, og er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng og tranebær samt klokke-ensian. De næringsrige mosearealer er voksested for de mindre almindelige arter engblomme, leverurt, tvebo baldrian, sump-snerre, kær-høgeskæg, maj-gøgeurt, bredbladet kæruld og hjertegræs. Ved en tidligere botanisk registrering er der fundet op til 100 arter af højere, planter i området (Hedegård Christensen, 1960). Fra den daværende registrering er der, ud over de allerede nævnte, angivet en række mindre almindelige planter, hvoraf flere sandsynligvis stadig kan findes på lokaliteten, således: rundbladet soldug, ægbladet fliglæbe, plettet gøgeurt, kødfarvet gøgeurt og desuden de i Vestjylland generelt mindre almindelige arter vand-skræppe og klit-vintergrøn (Pyrola rotundifolia). Heraf er ægbladet fliglæbe og kødfarvet gøgeurt sjældne i Vestjylland. Omkring 1970 var der en bestand på ca. 200 eksemplarer af ægbladet fliglæbe, men bestanden af ægbladet fliglæbe er i dag lille, hvis den stadig forekommer. Hvid næbfrø og hjertelæbe angives også at have vokset på lokaliteten. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Højere planter: samlet liste.

1980. *Træer og buske*: mose-pors, øret pil/grå-pil. *Dværgbuske*: mose-bølle, krybende pil, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: liden ulvefod, smalbladet mangeløv, almindelig hønsetarm, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig syre, eng-viol, leverurt, eng-nellikerod, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, vandspir, klokke-ensian, bukkeblad, kær-snerre, sump-snerre, art af øjentrøst, liden skjaller, hyldebladet baldrian, djævelsbid, maj-gøgeurt, benbræk og liden andemad. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, tudse-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, næb-star, hjertegræs, fløjlsgræs, blåtop og katteskæg.
1991. Femradet ulvefod.

Højere planter: fattigkær
1980. *Træer og buske*: tørst, øret/grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: klokkelyng, tranebær, krybende pil, mose-bølle to tyttebær. *Urter*: kær-tidsel, smalbladet mangeløv, kær-dueurt, kær-padderok, art af øjentrøst, kær-snerre, sump-kællingetand, bukkeblad, benbræk, almindelig syre, hyldebladet baldrian og eng-viol. *Græsagtige planter*: hirse-star, næb-star, smalbladet kæruld, tue-kæruld, glanskapslet siv, tudse-siv, blåtop, katteskæg og vestlig tue-kogleaks. Endvidere tørvemos.

Højere planter: rigkær
1980. *Dværgbuske*: revling og tranebær. *Urter*: angelik, hønsetarm, kær-tidsel, ager-padderok, kær-padderok, art af øjentrøst, sump-snerre, eng-nellikerod, sump-kællingetand, trævlekrone, leverurt, kragefod, bidende ranunkel, stor skjaller, almindelig syre, djævelsbid og eng-viol. *Græsagtige planter*: hjertegræs, næb-star, fløjlsgræs og glanskapslet siv.

Ved udspringet af Bundsbæk Møllebæk er der i 1950-52 dannet en sø ved opstemning af vandløbet, som tilføres vand fra flere vældområder. Ved søen er der i dag bevoksninger af strand-kogleaks, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og smalbladet kæruld. Hvor materialet til dæmningen blev bortgravet, er der i dag tætte bevoksninger af soldug. Der har tidligere været vibefedt ved søen, og lokaliteten har været voksested for de mindre almindelige arter almindelig ulvefod (o) og rundbladet soldug (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

17/52-2. DEJBJERG består i dag af to små partier med eg på tilsammen 3 ha. De omfatter en egebevoksning sydøst for Dejbjerg Kirke samt spredte ege inde i Dejbjerg Plantage. Fra sidstnævnte bevoksning spreder egene sig i sydøstlig retning ud over et tilbageværende hedeareal. Krattene er resterne af en langt større egebevoksning. Oplysninger herom samt beskrivelser af de tilbageblevne egebevoksninger findes hos Dalgas (1867, 1884), Mentz (1905), Petersen (1906), Jørgensen (1936), Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983, upubl.) samt Degn (1982, upubl.). For 100 år siden dækkede krattet således ifølge Dalgas næsten 60 ha. Egekrattet nærmest Dejbjerg Kirke nærmer sig i dag egentlig skov med træer på 12 meter højde. Egene er især vinter-ege og bunden er mager morbund og floraen er ikke særlig artsrig med bølget bunke, ørnebregne, blåbær og pletvis liljekonval som de mest fremtrædende planter, men også majblomst, skovstjerne og almindelig kohvede forekommer. I området op til Dalgas-stien findes to bevoksninger med femradet ulvefod (x) (Hedegaard Christensen, 1980). Krattets svampeflora er endnu mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter kan nævnes gråviolet åresvamp (Ceraceomyces serpens) og barsksvampearten Hypochnicium spharesporum (Vesterholt, 1991).

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 2
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 10-12 meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: tørst
Opvækst:
Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, lilekonval m.fl. / bølget bunke, almindelig kohvede.
Græsning: ingen

17/52-3. DEJBJERG HEDE nord for Dejbjerg Plantage blev fredet i 1952 og 1972 med i alt 127 ha. Hovedparten af området ejes af Hedeselskabet. Vegetationen har i 1985 været undersøgt af Steen Christensen (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Der er ung hedelyng og revling på arealet, som har været slået og afbrændt i flere omgange i 70'erne, senest i 1980. Foruden hedelyng og revling, som dominerer, forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse og håret visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet og består hovedsageligt af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa).

Den nordvestlige del af Dejbjerg Hede har fugtige områder. Vegetationen er enten domineret af klokkelyng eller bølget

bunke. Her ligger også et tidligere dyrket område, der i dag er bevokset med lyng. På Dejbjerg Hede er der fundet otteradet ulvefod(x), cypres-ulvefod (x), almindelig ulvefod (x), almindelig månerude (x), guldblomme, lav skorsoner, plettet kongepen, plettet gøgeurt og blågrøn star. Af de nævnte arter er cypres-ulvefod rødlistet i Danmark, hvor den angives som sårbar (Løjtnant, 1985). Cypres-ulvefod er desuden rødlistet i hele Norden. Fra Dejbjerg foreligger endvidere oplysninger om fund af flad ulvefod. Af laverne kan fremhæves etage-bægerlav (Cladonia verticillata), der er fundet på lokaliteten i 1985. Af lavvegeta-
tionen kan i øvrigt nævnes takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea og grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum).

Vegetationstyper: hede

Lav Skorsoner. Indikatorart for hede og overdrev.
Tegning Jens Christian Schou 1982.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, almindelig røn, engriflet hvidtjørn og hunde-rose. *Dværg-buske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: almindelig månerude, almindelig syre, skovstjerne, tormentil, almindelig kællingetand, gederams, guldblomme, djævelsbid, almindelig røllike, almindelig gyldenris, kattefod, lav skorsoner og mælkebøtte. *Græsagtige planter*: mark-frytle, mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.
1950-1985. Farve-visse og hønsebær.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum),sand-gråmos (Racomitrium canescens).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., spids bægerlav (Cladonia subulata), grubet tjørnelav (Coelocaulon acuelatum), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/52-4. DEJBJERG PLANTAGE er anlagt som nåleplantage omkring 1900. I plantagen ligger tre mindre heder: ved højdepunktet Kvindhøj i den centrale del af plantagen, ved højdepunktet Kalvhøj i den østligste del af plantagen og ved højdepunktet Bavnshøje i den sydlige del af plantagen. Vegetationen på hederne er undersøgt i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

17/52-5. Ved Kalvhøj er hedevegetationen domineret af revling med indslag af hedelyng og tyttebær. Derudover forekommer dværgbuskene hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og engelsk visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet, og kun på brinkerne ved sammenstyrtede rævegrave og lignende er der en større dækning af rensdyrlav. Fra lokaliteten kendes opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina). Fra lavvegetationen kan desuden nævnes lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta) og Cladonia merochlorophaea (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, dun-birk, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Græsagtige planter*: mark-frytle, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:
1985. Bølgebladet kløvtand (Dicranum polysetum), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), hede-kløvtand (Dicranum spurium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), almindelig nikkemos (Pohlia nutans), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum), sand-gråmos (Racomitrium canescens).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia

crispata), Cladonia cryptochlorephaea, lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/52-6. Ved Kvindhøj domineres den østlige del af heden af blåtop med et bunddække af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). Den vestlige del domineres stedvis af enten hedelyng, revling eller bølget bunke med bunddække af mosserne almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme) og trind fyrremos (Pleurozium schreberi). På heden er der fundet guldblomme og lav skorsoner. Af den relativt artsfattige lavvegetation kan nævnes lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana) og Cladonia merochlorophaea (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, vorte-birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, hede-melbærris og engelsk visse. *Urter*: almindelig engelsød, skovstjerne, tormentil, gederams, guldblomme, djævelsbid, almindelig gyldenris, kattefod, håret høgeurt, smalbladet høgeurt og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mark-frytle, mangeblomstret frytle, bølget bunke, tidlig dværgbunke og blåtop.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), trind fyrremos (Pleurozium schreberi), hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), Cladonia merochlorophaea s. lat. og almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes).

17/52-7. Ved Bavnshøje domineres hedevegetationen af hedelyng, stedvis af revling. Foruden hedelyng forekommer dværgbuskene hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og tyttebær. Lavvegetationen, der er artsfattig, er relativt sparsomt udviklet, men danner nogle steder rene bevoksninger med hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). Der er spredtstående bjerg-fyr og krat af bævreasp. Fra lavvegetationen kan blandt andet nævnes lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana) og Cladonia merochlorophaea) (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr og stilk-eg. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, blåbær, tyttebær og revling.

Mosser:
1985. Kost-kløvtand (Dicranum scoparium), almindelig cypresmos (Hypnum cupressiforme), almindelig blegmos (Leucobryum glaucum), trind fyrremos (Pleurozium schreberi).

Laver:
1985. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., spids bægerlav (Cladonia subulata), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

17/52-9. Heden vest for Bavnshøje er fredet. Vegetationen blev slået i 1984. Området består af en vestvendt bakke, som gennemskæres af en dalsænkning. Hedevegetationen domineres af hedelyng, stedvis med indslag af revling. Mod syd danner et krat af bævreasp overgang til plantagen. Dette område har indtil begyndelsen af 30'erne været Danmarks eneste voksested for bjerg-melbærris.

Lokalitetskoder:

Bundsbæk Møllebæk Bjørnemose	++ V I m s
Bundsbæk Møllebæk ved udspring	+ V IV s
Dejbjerg	++ S I s

Dejbjerg Hede	++ H I s
Dejbjerg Plantage	
Bavnshøje	++ H III r
"Bavnshøje", vest	++ H III r
Kalvhøj	++ H II r
Kvindhøj	++ H II r

Botanisk vurdering:
Bjørnemose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af flere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, femradet ulvefod, engblomme, leverurt, tvebo baldrian, kær-høgeskæg og bredbladet kæruld.
3. Lokalt sjældnere plantearter: maj-gøgeurt.
4. Rigkærsindikatorer: leverurt og hjertegræs, desuden
kær-høgeskæg og tvebo baldrian.

Dejbjerg:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.
2. Sjældnere planter: femradet ulvefod

Dejbjerg Hede:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: flad ulvefod, cypres-ulvefod og otteradet ulvefod.
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod og almindelig månerude.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, kattefod, guldblomme, lav skorsoner og cypres-ulvefod.

Dejbjerg Plantage, Kalvhøj:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Dejbjerg Plantage, Kvindhøj:
2. Sjældnere plante: kattefod.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Bavnhøj, Dejbjerg Plantage:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Kilder: 1, 11, 16, 27, 31, 33, 34, 36, 76, 85, 89, 117, 146, 155, 161, 175, 190, 193, 198a, 207, 228, 236, 260, 261, 262, 268, 275, 358, 360, 383, 420, 422 a.

17/53 RÆKKER MØLLE

Fra området vest for Astrup kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige. I området ligger en række vådområder, som blandt andet omfatter arealer op til Ganer Å syd for Rækker Mølle, Østkær, der ligger på vestsiden af Slumstrup Bæk, samt en række mindre, mere spredtliggende moser.

17/53-1. RÆKKER MØLLE. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen fra en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne.

Heraf foreligger blandt andet oplysning om en gravhøj nord for Rækker Mølle og to høje syd for byen. Alle tre gravhøje ligger på moræne. På gravhøjen nord for byen er der fundet almindelig fuglegræs, almindelig hvene, almindelig høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig røn, almindelig syre, almindelig ulvefod, bakke-star, blåmunke, blåtop, bølget bunke, eng-rottehale, engelsk visse, farve-visse, fersken-pileurt, flerårig knavel, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-kløver, håret høgeurt, håret visse, kattefod, krybende pil, lav skorsoner, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mark-frytle, mose-bølle, mose-troldurt, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rødknæ, selje-pil, skovstjerne, smalbladet høgeurt, snerle-pileurt, spids øjentrøst, tormentil, vej-

pileurt, vellugtende gulaks og vår-vikke (Pedersen, 1976).

På den ene gravhøj syd for byen er der fundet almindelig brunelle, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåbær, blåhat, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, farve-visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, guldblomme, gyvel, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, kattefod, krat-fladbælg, krybende hestegræs, krybende pil, lav skorsoner, liden skaller, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mark-frytle, muse-vikke, pille-star, revling, rød svingel, rødknæ, smalbladet høgeurt, smuk perikon, snerle-pileurt, tandbælg, tormentil, tveskægget ærenpris, tyttebær, vellugtende gulaks og vild pære (Pedersen, 1976).

På den anden gravhøj syd for byen er der fundet almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig rapgræs, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, ene, engelsk visse, fåre-svingel, guldblomme, gyvel, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, hønsebær, høst-borst, håret høgeurt, katteskæg, klokkelyng, krybende hestegræs, krybende pil, lav skorsoner, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mose-bølle, muse-vikke, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rød svingel, rødknæ, skovstjerne, smalbladet høgeurt, tormentil, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1976).

Lokalitetskode:
Rækker Mølle
gravhøje ++ H - s

Kilder: 397

17/55 BORRIS PLANTAGE

17/55-1. NØRRE VIUM er et af de større krat, idet det omfatter ca. 16 ha. Krattet ligger vest for Videvang tæt op til Jeannette Plantage, der er beskrevet fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Nørre Vium er desuden omtalt hos Dalgas (1867, 1884) og Böcher (1938).
Allerede i 40'erne var en del af krattet ved at blive overvokset af nåletræ fra plantagen. Egene var dengang omkring 4 meter høje; i dag er egene vokset til omkring 13 meter højde. Begge egearter med mellemformer er til stede sammen med bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad.
I slutningen af 70'erne er der fældet en del ege, på nær nogle få overstandere, og plantet gran, hvilket med tiden vil omdanne krattet til kulturskov. Bundfloraen var i 40'erne præget af græsserne: blåtop, bølget bunke, håret frytle samt almindelig kohvede, majblomst og almindelig engelsød. Desuden har Böcher noteret følgende: skovstjerne, almindelig gyldenris, lyng-snerre, liden snerre, hvid anemone, krat-fladbælg, skov-viol, smuk perikon, blå-klokke, almindelig pimpinelle, forskelligbladet tidsel, lyng-vikke og skov-rørhvene. Fra krattet foreligger oplysninger om ældre fund af det sjældne mos katrinemos (Atrichum tenellum) og det temmelig sjældne nikkemos (Pohlia bulbifera).

Karakterisktik:
Beliggenhede: skov/ mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 13 (2-4-13) meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: -
Opvækst: -
Bundvegetation: løvdækket
Græsning: ingen

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, tørst, og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig gyldenris og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke og blåtop.

17/55-2. TOPHØJ. Området mellem Vorgod Å og Borris Plantage har tidligere været voksested for flere sjældne arter.

Således er der fundet dværg-ulvefod, liden ulvefod, almindelig ulvefod og flad ulvefod på de tidligere lyngklædte skrænter og ved en gammel brunkulsgrav. I et mindre vandhul på stedet fandtes tidligere storlæbet blærerod, brodbladet vandaks og flydende kogleaks. På skrænterne i øvrigt er der fundet kambregne, tredelt egebregne, stor frytle og skov-rørhvene (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955). Oplysningerne må betragtes som uaktuelle i dag, men det vil dog forsat være ønskeligt med en nærmere botanisk registrering af naturlokaliteter op til Vorgod Å.

17/55-3. RODERDAL (tidligere Rørderdal) er et lille krat på godt 1 ha, som ligger på en stejl åbrink ned mod Vorgod Å nogle få km nordvest for Troldhede. Omgivelserne er hede, plantage og ådal. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Endvidere har Böcher (1938) omtalt krattet.
Bundfloraen var i 1940'erne især præget af blåbær og almindelig engelsød, men der fandtes også liljekonval, majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, skovsyre og græsserne: blåtop, skov-frytle, skov-rørhvene, håret frytle og bølget bunke. I dag dominerer blåbær fortsat skovbunden.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde:
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: -
Opvækst: -
Bundvegetation: blåbær
Græsning: ingen

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: Almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, skovsyre, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: stor frytle.
1900-1985. Skov-rørhvene.

17/55-5. VORGOD Å. Botaniske oplysninger fra Vorgod-ådalen på strækningen mellem Troldhede og Troldhede Brunkulslejer kendes fra 30'erne (Böcher, 1938), jf. beskrivelsen ovenfor. I selve åløbet er der fundet langbladet ranunkel, vejbred skeblad, enkelt pindsvineknop, næb-star, sideskærm, vand-klaseskærm, flod-klaseskærm, vandspir, frøbid, vandranke, svømmende vandaks, glinsende vandaks, butbladet vandaks, storblomstret vandranunkel og smalbladet vandstjerne. Moeslund har undersøgt Vorgod Å i 1990, der her beskrives fra Egeris Mølleå til udløbet i Skjern Å. Vandløbet har på denne stækning et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturtilstand. Der er varierede fysiske forhold med lavvandede sten-og grusstryg og dybe høller. Vandløbsbunden består af henholdsvis sand-, grus- eller stenbund. Det meste af strækningen er belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, smalbladet vandstjerne, svømmende vandaks og manna-sødgræs.

17/55-6. THYRAS PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

17/55-7. TROLDHEDE. Kulsø er opstået ved brunkulsgravning og har stejle skrænter ved bredderne. Søen og den umiddelbare omgivelser har siden 1983 været vildtreservat. Søen gennemstrømmes af Vonå og Pårup Bæk og modtager herigennem spildevand fra Kibæk og Troldhede. Den maksimale dybde ligger omkring 2,7 meter og søen er ca. 7,4 ha stor. Langs søens østbred er der en ca. 10 meter høj skrænt med spredt bevoksning af løvtræer, og i det sydøstlige hjørne er der et rekrativt område med parkeringspladser, borde og bænke.

Planteplantonet i Kulsø er artsfattigt og domineret af rekylalger. Søen har et højt næringsmiveau og gulalger og desmidiaceer, der normalt vil være repræsenteret en en ren brunkulssø, forekommer kun i begrænset omfang.

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium. *Gulalger*: Synura sp., Dinobryon sp., Chrysococcus sp. *Kiselalger*: Navicula sp., Nitzchia sp., Synedra acus, Tabellaria flocculosa og Synedra ulna. *Øjealger*: Euglena sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Pandorina morum, Euglena elegans, Coelastrum astroideum, Golenkinia radicata, Koliella longista, Cosmarium cfr. subbroomei.

17/55. Ikke lokaliseret. En hede nord for Troldhede er tidligere angivet som voksested for slangetunge, der er en sjælden indlandsplante.

Ikke lokaliseret. "BJØRSLEV HEDE". En hede nord for Troldhede har tidligere (1942) været voksested for mosset Lophozia exisa.

Lokalitetskoder:

Nørre Vium	++ S III r
Roderdal	++ S III r
Tophøj	+ V IV s
Troldhede	+ V II s
Vorgod Å vandløb	++ V II r

Botanisk vurdering:
Nørre Vium:
4. Egekratsindikatorer: tørst.

Roderdal:
3. Lokalt sjældnere planter: stor frytle.
4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Troldhede, Kulsø:
4. Rentvandsindikatorer: Synura sp., Dinobryon, Chrysococcus sp. og Cosmarium cfr. subbroomei.

Kilder: 17, 33, 34, 36, 46, 73, 78, 80, 161, 268, 275, 276

17/57 RINGKØBING FJORD

17/57-1. ÅRGAB. Klitten ud til stranden ved Årgab indeholder en typiske klitserie med klit, der ind mod land afløses af den hvide klit, den grå klit og grønsværsklitten.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. *Urter*: strandsennep, blåmunke, skov-brandbæger, smalbladet høgeurt og ager-svinemælk. *Græsagtige planter*: sand-star, rød svingel, almindelig rapgræs, vellugtende gulaks, almindelig hvene og sand-hjælme.

Lokalitetskode:

Årgab	++ K II s

Kilder: 340

17/58 RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/48.

17/60 STAVNINGError! Bookmark not defined.

17/60-1. LUNDEMOSE blev fredet i 1982. Vegetationen er karakteristisk for næringsfattige mosearealer i Vestjylland, benævnt fattigkærene.
Mosen indeholder væld. Dræning af arealer nord for mosen i 60'erne og 70'erne har påvirket de nordlige dele af mosen. Nyere floristiske oplysninger fra Lundemosen stammer især fra Hedegaard Christensen (1986), der har undersøgt mosen i 1975-78.

Der er i 1975-78 registreret 67 højere planter i mosen, heraf otte dværgbuske og 40 urter. Vegetationen domineres af høje tuer af blåtop, som brydes af gamle tørvegrave.
De hyppigst forekommende dværgbuske er hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. De hyppigst forekommende urter er rundbladet soldug, liden soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, kær-dueurt, liden vintergrøn, bukkeblad, lyng-snerre og benbræk. De hyppigst forekommende siv, halvgræsser og græsser er knop-siv, smalbladet kæruld, næb-star, stjerne-star, mose-bunke og blåtop. Desuden forekommer buskene grå-pil og mose-pors. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær, kambregne, butfinnet mangeløv, rundbladet soldug, liden soldug, liden vintergrøn, klokke-ensian, guldblomme, plettet gøgeurt og dværg-star. Heraf er butfinnet mangeløv temmelig sjælden.

I Lundemose er der tidligere fundet skov-padderok, pillledrager (o), hjertelæbe (o), strandbo (o), fåblomstret kogleaks, tvebo star, dynd-star og græsset fin bunke. Herudover kan liden blærerod nævnes (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955). Hjertelæbe er på den danske rødliste (Løjtnant,1985) og er desuden rødlistet over hele Europa (Council of Europe, 1983). Hjertelæbe og pilledrager har forgæves været eftersøgt på lokaliteten i slutningen af 70'erne og forekommer muligvis ikke længere på lokaliteten.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:
1975-1978. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, vorte-birk, dun-birk, vinter-eg, grå-pil, øret pil, bævreasp, mose-pors, almindelig røn, hindbær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: almindelig engelsød, fjerbregne, kambregne, smalbladet mangeløv, butfinndet mangeløv, kær-padderok, nedbøjet ranunkel, rundbladet soldug, liden soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, gederams, kær-dueurt, vandnavnle, angelik, liden vintergrøn, skovstjerne, almindelig fredløs, klokke-ensian, bukkeblad, eng-troldurt, lyng-snerre, djævelsbid, kær-tidsel, guldblomme, følfod, benbræk, majblomst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, stjerne-star, almindelig star, dværg-star, næb-star
fljølsgræs, mose-bunke, bølget bunke og blåtop.

17/60-2. STAVNINGS STRAND, RINGKØBING FJORD. Ud til fjorden er der en veludviklet rørsump, der er domineret af tagrør, der ind mod land afløses af mose de steder, hvor græsningen er ophørt. Vegetationen er senest undersøgt i 1982 og dækker rørsumpen og mosearealerne lidt nord for "havnen" (Gravesen, 1982).

Vegetationstyper: rørsump

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: hyldebladet baldrian, almindelig brandbæger, vand-brandbæger, dusk-fredløs, gifttyde, hamp-hanekro, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, gul iris, hvid-kløver, rød-kløver, sump-kællingetand, vand-mynte, spyd-mælde, bredbladet mærke, vand-pileurt, gåse-potentil, almindelig røllike, nyse-røllike, stor skjaller, almindelig skjolddrager, vand-skræppe, kær-snerre, almindelig syre, vandnavle, lancet-vejbred, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: mose-bunke, festgræs, harril, kryb-hvene, stortoppet hvene, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, rød svingel og tagrør.

Lokalitetskoder:

Lundemose	+ V I ms
Stavnings Strand	++ V II r

Botanisk vurdering:
Lundemose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: butfinnet mangeløv og liden vintergrøn og rosmarinlyng.
3. Lokalt sjældnere planter: fjerbregne og kambregne.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt og kær-tidsel.

Stavnings Strand:
2. Sjældnere planter: festgræs.

Kilder:31, 144, 166, 263a, 322

17/61 RINGKØBING FJORD

Oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/49.

17/62 BØLLING

17/62-1. ALBÆK MOSE. Øst for Albæk i Skjern Åens nordlige del ligger Albæk Mose, der blev fredet i 1972. Natur og Ungdom har kortlagt de biologiske forhold i mosen, herunder de botaniske (Østergård, 1979). Der er fundet henved 239 højere planter i området, der i dag domineres af spredte pilebevoksninger. Disse veksler med nogle mindre, fugtige arealer, hvor vegetationen består af en tuet græsbevoksning, der er domineret af mose-bunke, rørgræs og eng-rørhvene. Spredt i området findes på de fugtigste arealer starsump, der domineres af næb-star med indslag af andre starer som hirse-star, grå star, stiv star, nikkende star og almindelig star. Vegetationen i vandhullerne er meget artsrig og afvekslende og varierer blandt andet efter vandstandsforholdene. I de vandhuller, hvor der er en relativt høj vandstand, domineres overfladen blandt andet af svømmende vandaks eller åkande. I fire vandhuller, hvori der er lav vandstand, domineres vegetationen af dynd-padderok, knop-siv med mose-bunke og kragefod, høj sødgræs eller bredbladet dunhammer.

Fra de mindre fugtige områder kendes en art af
Spiraea, tidlig hunde-rose, skov-jordbær, farve-visse og knold-ranunkel. I de egentlige vådbundsarealer er der fundet vand-skræppe, kær-fladstjerne, langbladet ranunkel, tjærenellike, tornfrøet hornblad, vandkarse, rundbladet soldug, liden soldug, eng-nellikerod, hestehale, vandrøllike, liden blærerod, almindelig blærerod, storlæbet blærerod, plettet gøgeurt, vandranke, pilblad, krebseklo, fin siv, nikkende star, tråd-star, dværg-star, spæd pindsvineknop og kærmysse. Heraf er kær-fladstjerne og liden blærerod karakteristiske for Vestjylland, hvor de generelt er temmelig almindelige.

Vandranke (x) er rødlistet i Danmark. Arten angives i den danske rødliste som akut truet og er desuden rødlistet over hele verden. Endvidere er pilblad, kærmysse og spæd pindsvineknop temmelig sjældne og fin siv er sjælden. Oplysninger om Albæk Mose kan stadig anses for at have gyldighed, selvom der kan være sket en del ændringer i vegetationens sammensætning. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: fattigkær, vandhuller.

Højere planter:
1979. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, vorte-birk, rød-el, stilk-eg, grå-pil, øret pil, mose-pors, skov-elm, solbær, engriflet hvidtjørn, almindelig røn, selje-røn, art af æble, Spiraea sp., tidlig hunde-rose, hindbær, gyvel, mirabel, syren, ask, almindelig hyld og snebær. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling, farve-visse og engelsk visse. *Urter*: bredbladet mangeløv, ager-padderok, dynd-padderok, liden andemad, stor andemad, kors-andemad, kærmysse, kalmus, svømmende vandaks, hjertebladet vandaks, vejbred-skeblad, vandranke, pilblad, kær-trehage, frøbid, krebseklo, vandpest, hvid anemone, langbladet ranunkel, lav ranunkel, bidende ranunkel, kær-ranunkel, knold-ranunkel, almindelig vandranunkel, eng-kabbeleje, gul åkande, hvid åkande, vand-skræppe, kruset skræppe, almindelig syre, rødknæ, vand-pileurt, bleg pileurt, vej-pileurt, almindelig spergel, kær-fladstjerne, græsbladet fladstjerne, almindelig fuglegræs, storblomstret hønsetarm, blæresmælde, trævlekrone, tjærenellike, svind-mælde, tornfrøet hornblad, svaleurt, flipkrave, engkarse, vandkarse, kær-guldkarse, finbladet vejsennep, blød storkenæb, liden storkenæb, almindelig mælkeurt, art af vandstjerne, moskus-katost, rundbladet soldug, liden soldug, eng-viol, hunde-viol, ager-stedmoderblomst, bidende stenurt, gåse-potentil, tormentil, kragefod, art af jordbær, eng-nellikerod, almindelig mjødurt, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, rød-kløver, hare-kløver, hvid-kløver, udstrakt kløver, fin kløver, rundbælg, muse-vikke, gærde-vikke, foder-vikke, gul fladbælg, kattehale, gederams, kær-dueurt, aks-tusindblad, hestehale, vandnavle, gifttyde, skvalderkål, bredbladet

mærke, billebo-klaseskærm, kær-svovlrod, vild kørvel, skovstjerne, dusk-fredløs, almindelig fredløs, vandrøllike, engelskgræs, bukkeblad, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, mark-forglemmigej, bakke-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, vand-mynte, ager-mynte, smalbladet timian, kransbørste, almindelig skjolddrager, kær-galtetand, almindelig hanekro, krybende læbeløs, mark-ærenpris, tveskægget ærenpris, tykbladet ærenpris, almindelig torskemund, liden skjaller, almindelig blærerod, storlæbet blærerod, liden blærerod, glat vejbred, lancet-vejbred, strand-vejbred, gul snerre, lyng-snerre, kær-snerre, hyldebladet baldrian, blåhat, djævelsbid, blå-klokke, blåmunke, almindelig mølkebøtte, grøn høgeskæg, håret høgeurt, almindelig høgeurt, almindelig kongepen, kær-tidsel, nikkende brøndsel, følfod, rejnfan, grå-bynke, almindelig gyldenris, tusindfryd, almindelig røllike, nyse-røllike, skive-kamille, vellugtende kamille, lugtløs kamille, hvid okseøje, almindelig brandbæger, vår-brandbæger og eng- brandbæger, purløg, benbræk, gul iris, kødfarvet gøgeurt og plettet gøgeurt.
Græsagtige planter: børste-siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, glanskapslet siv, tudse-siv, fin siv, håret frytle, mark-frytle, mangeblomstret frytle, almindelig sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, sø-kogleaks, blågrøn kogleaks, skov-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, dværg-star, grå star, hare-star, hirse-star, nikkende star, næb-star, stiv star, stjerne-star, top-star og tråd-star, blåtop, bølget bunke, mose-bunke, fløjlsgræs, draphavre, dunet havre, ager-hejre, blød hejre, almindelig rajgræs, almindelig rapgræs, eng-rottehale, knæbøjet rævehale, rørgræs, eng-rørhvene, sandskæg, eng-svingel, fåre-svingel, rød svingel, høj sødgræs, manna-sødgræs, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, enkelt pindsvineknop, spæd pindsvineknop.
1950-1985. Hjertelæbe og kalmus.

Lokalitetskode:
Albæk Mose +++ V I ms

Botanisk vurdering:
Albæk Mose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: vandranke.
2. Sjældnere planter: kærmysse, pilblad, spæd pindsvineknop, fin siv, krebseklo og liden soldug.
3. Lokalt sjældnere planter: vankarse, billebo-klaseskærm, trindstænglet star, kødfarvet gøgeurt, skov-jordbær, kalmus, svaleurt og krybende læbeløs.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre, forskelligfarvet forglemmigej og knold-ranunkel.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt, almindelig kællingetand, almindelig mjødurt, kærsnere, top-star, kær-tidsel, trævlekrone og vand-mynte.
- overgangsrigkær: skov-kogleaks og almindelig skjolddrager.

Kilder: 31, 63, 161, 252, 262, 275

17/63 BORRIS

17/63-1. AHLER GÅRDE. Fra overdrev- og engarealer belliggende op til Vorgod Å umiddelbart før dennes sammenløb med Skjern Å ved Borris kendes almindelig månerude, knold-ranunkel, kornet stenbræk, art af mælkeurt, bredbægret ensian, aksrapunsel og plettet gøgeurt.

Vegetationstyper: eng, overdrev.

17/63-1. BORRIS. Søen nord for kirken har tidligere været voksested for vandplanterne bændel-vandaks og den sjældne krydsning mellem arterne hjertebladet og græsbladet vandaks. Langs bredden har der vokset langbladet ranunkel, gifttyde, krebseklo og den i Vestjylland sjældne billebo-klaseskærm. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

17/63-2 BORRISKROG. Ved laksetrappen vest for Borriskrog blev der i 1971 lavet nogle oversvømmelsesbassiner. Allerede i 1974 havde der etableret sig en vegetation af vandplanter i bassinerne. I Skjernåen var der i 1974 en bestand af flod-klaseskærm(x), der er rødlistet.

Vegetationstyper: vandhulller, vandløb.

Højere planter og alger:

1974. *Vandplanter*: gifttyde, flydende kogleaks, langbladet ranunkel, liden siv, grå star, aflangbladet vandaks, svømmende vandaks, almindelig vandranunkel og art af vandstjerne. Endvidere algerne glanstråd (Nitella sp.) og Batrachospermum.

17/63-2. HJOPTARP BÆK er et mindre vandløb, der løber fra Hjoptarp med tilløb fra nord til Skjern Å øst for Borris. Vandløbet har et kanaliseret forløb med nogen fysisk variation. Vandløbsbunden er sandbund med omfattende forekomster af grus og sten (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandarve og tykbladet ærenpris.

Lokalitetskoder:

Ahler Gårde	+ E-V II s
Borris	+ V IV s
Brunbjerg	O S IV r
Hjoptarp Bæk	++ V III s

Botanisk vurdering:
Ahler Gårde:
2. Sjældnere planter: almindelig månerude, bredbægret ensian og aks-rapunsel.
3. Lokalt sjældnere planter: knold-ranunkel og kornet stenbræk.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Borriskrog:
2.Sjældnere planter: flydende kogleaks.
Vedr. Skjern Å jfr. 17/71.

Kilder: 75, 146, 379, 383

17/64 BORRIS ØSTERLAND

17/64-1. HØGSVIG danner en ca. 300 meter lang, smal egebevoksning på vestskråningen af Skjern Ådalen nordvest for gården Høgsvig. Det omfatter i dag ca. 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er krattet omtalt hos Dalgas (1884).

Egene er på den øverste del af ådalsskrænten meget krogede og lave, medens de ege, der står nede ved skræntens fod og beskyttes mod vinden, er højstammede og rette med højder på 12-14 meter. På skræntens øverste del præges floraen af morbundens planter med majblomst, bølget bunke, tyttebær, tormentil, almindelig gyldenris og liljekonval. På den nedre del af skrænten er floraen mere artsrig med krat-fladbælg, djævelsbid, liljekonval, skovsyre, skov-viol, skovstjerne, almindelig kohvede, hyldebladet baldrian, stor konval, glat dueurt, almindelig mjødurt, aks-rapunsel, krybende læbeløs, tveskægget ærenpris, almindelig fredløs, duskblomstret fredløs, blåbær, smalbladet høgeurt, almindelig hanekro samt græsserne: mose-bunke, bølget bunke, håret frytle og stor frytle og bregnerne: smalbladet mangeløv (form spinulosa), almindelig mangeløv og dunet egebregne.
Bemærk forekomsten af pyramide-læbeløs, der er sjælden i Vest-Jylland.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 10-12-14 meter
Trækonfiguration: krogede, mangestammede ege/ rette ege
Underskov: tørst
Opvækst:

Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, liljekonval
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, ene, skov-elm, stilk-eg, krydsningen stilk-eg og vinter-eg, vorte-birk, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, ask, tørst, almindelig hyld, vild æble, almindelig hvidtjørn, femhannet pil, kvalkved, ribs og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, skovsyre, vild kørvel, angelik, pyramide-læbeløs, art af hanekro, læge-baldrian, skovsyre, stinkende storkenæb, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, aks-rapunsel, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, mælkebøtte, stor konval, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle og stor frytle. almindelig hundegræs.

17/64-2. LUNDSGÅRD. Krattet ligger ude i Skjern Ådalen øst for Borris. Arealet er ca. 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) hvori det omtales som Borriskrog. Det er senere beskrevet af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I ældre litteratur findes krattet omtalt hos Dalgas (1867, 1884).

Bunden er muldpræget og egene var i 40'erne omkring 7 meter høje, i dag er de ca. 10 meter. Krattet var i 1982 ret åbent i bunden, da der har gået kreaturer i krattet indtil 1976, hvor der er en sparsom buskvegetation. Typiske skovbundsplanter som f.eks. hvid anemone er gået stærkt frem, efter at bevoksningen er blevet hegnet ind.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådal
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 10 meter
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: -
Græsning: græsning indtil 1976

Højere planter:
1944. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig røn, småbladet lind, skov-elm, almindelig hvidtjørn, skov-æble, almindelig gedeblad og art af rose. *Urter*: almindelig engelsød og ørnebregne, liljekonval, vild kørvel, dag-pragtstjerne (hyppig), skov-viol, stor konval, skov-storkenæb, tveskægget ærenpris, almindelig sct. hansurt, aks-rapunsel, majblomst, almindelig mjødurt og almindelig fredløs. *Græsagtige planter*: almindelig hundegræs, draphavre og mose-bunke.

1982. Hvid anemone.
Skov-storkenæb er ikke genfundet ved eftersøgning i 1980 (Hedegaard Christensen, 1981).

Vegetationstyper: egekrat.

17/64-3. SKJERN Å er her beskrevet på stækningen fra Borris og til sammenløbet med Døvling Bæk øst for Sønder Felding. Vandløbet har på denne strækning et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturtilstand. Der er en stor fysisk variation i vandløbet. Vandløbsbunden består af sand-, grus-, eller stenbund. Der forekommer en del stryg eller stryglignende partier (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Fra Skjernåens sydbred, sydøst for Ahler Gårde kendes en forekomst af opret kobjælde (Hedegaard Christensen, 1980). Endvidere foreligger der oplysninger om et voksested for opret kobjælde på Skjernåens nordbred ca. 3 km vest for Sdr. Felding. Fra sidstnævnte område kendes tillige engblomme (Plöger, 1986). Nærmere botaniske oplysninger fra eng- og moseområder langs ovennævnte strækning af Skjernåen er ønskelige.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks, sideskærm, hår-tusindblad, almindelig kildemos og flod-klaseskærm.
ørnebregne samt ager-padderok.

17/64. Ikke lokaliseret. Fra ådalsskrænterne til Skjernåen ved Høgsvig foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af nikkende kobjælde.

17/64. Ikke lokaliseret. Fra Skjernådalen ved Lundsgård egekrat foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af almindelig ulvefod, dværg-ulvefod, skov-storkenæb, farve-visse, bredbægret ensian og kødfarvet gøgeurt.

Lokalitetskoder:

Høgsvig	++ S II r
Lundsgård	++ S III r
Skjern Å	++ V I s

Botanisk vurdering:
Høgsvig:
3. Lokalt sjældnere planter: pyramide-læbeløs, aks-rapunsel, stor konval og stor frytle.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, almindelig kohvede.
Hede- og overdrevsindikatorer: ene

Skjern Å, sydøst Ahler Gårde
2.Sjældnere planter: opret kobjælde.
4.Hede- og overdrevsindikatorer: opret kobjælde.

Skjern Å:
Lokaliteten er på strækningen fra Borris til Døvling Bæk henført til kategori I på grund af forekomst af rødlisteart.
1. Rødlistearter: flod-klaseskærm.

Kilder:33, 36, 46, 205q, 262, 275, 400

17/66 HOLMSLAND KLIT

17/66-1. HOLMSLAND KLIT ved Skodbjerge. Fra klitheden ved Holmsland kendes 24 højere planter (Gravesen, 1980). Dværgbuskene omfatter hedelyng, revling og krybende pil. Fra lokaliteten kendes klit-fladbælg (Lathyrus japonicus), strand-mandstro og smalbladet timian (Thymus serpyllum). Heraf er strand-mandstro sjælden. Fra den relativt artsrige klithede kan desuden nævnes almindelig engelsød, engelskgræs rundbælg, almindelig kællingetand, skjaller, gul snerre, blåhat, håret høgeurt, smalbladet høgeurt samt sand-star, tidlig dværgbunke, almindelig hvene og sand-hjælme.

Vegetationstyper: klithede.

Højere planter:
1980. *Dværbuske*: hedelyng, revling og krybende pil. *Urter*: rundbælg, engelskgræs, strand-mandstro, gul snerre, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, sandkryb, frøbid, blåmunke, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, strand-vejbred, almindelig engelsød, art af skjaller, smalbladet timian og hunde-viol. *Græsagtige planter*: tidlig dværgbunke, almindelig hvene, sand-hjælme, sand-star.

17/66-2. SKODBJERGE, RINGKØBING FJORD. Fra rørsumpen ud for hotel Skodbjerge foreligger botaniske oplysninger (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:

1980. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: angelik, kær-tidsel, smalbladet mangeløv, kær-padderok, alindelig/skov-hanekro, kær-snerre, vandnavle, gul iris, sump-kællingetand, sværtevæld, dusk-fredløs, gåse-potentil, kragefod, kær-ranunkel, hyldebladet baldrian. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, fløjlsgræs, knop-siv og almindelig rapgræs.

Lokalitetskode:
Holmslands Klit ++ K II s

Kilder:3, 18, 54, 90, 148, 149, 181, 227, 302

17/69 SKJERN Å

17/69-1. SKJERN Å er Danmarks længste vandløb og er tillige landets største afstrømningsområde. De nederste 20 km af hovedløbet blev reguleret i 60'erne. Reguleringen blev afsluttet i 1968 og berørte et areal på 4000 ha. Ved reguleringen blev åens løb rettet ud til en lige kanal, og der blev etableret en hovedkanal nord for det oprindelige løb. Enkelte af de gamle meanderbuer eksisterer fortsat og kan rumme en interessant vegetation. Efter reguleringen blev hovedparten af de daværende vådarealer inddraget til intensivt landbrugsdrift og herunder opdyrket. Ældre oplysninger om vegetationsforholdene ved Skjern Åens udløb før reguleringen er beskrevet af Mentz (1905 og 1915). De nuværende oplysninger om vegetationsforholdene er relativt sparsomme bortset fra selve åløbet, der er undersøgt af Ringkjøbing Amtskommune (1990). Dyrkningen er på flere af de oprindelige våde arealer i dag ophørt. Uden indgreb vil størsteparten af disse arealer efterhånden blive bevokset med krat. Den store ø i mundingen er i dag bevokset med skov. Øen er en del af vildtreservatet i den sydlige del af Ringkøbing Fjord. Der er ingen offentlig adgang til området.

Hovedparten af vådbundsarealerne var i begyndelsen af dette århundrede domineret enten af mose-bunke eller af almindelig star. På de højereliggende områder var der eng med hirse-star eller katteskæg, mens de lavereliggende enge var domineret enten af kryb-hvene, sødgræs eller nikkende star. Efter sommerflodens oversvømmelse i 1913 havde rød-svingel erstattet mose-bunke på engarealerne syd for Strandby, Stavnings Enge. På enge, der var domineret af nikkende star eller kryb-hvene, var der indslag af karakteristiske vådbundsarter: nedbøjet ranunkel, eng-kabbeleje, trævlekrone, kær-dueurt, kragefod, bukkeblad, kær-snerre og vand-brandbæger. Skjern Åens delta var dengang bevokset med store rørsumpe af tagrør. Rørsumpene var dengang voksested (1905) for de i dag mindre almindelige arter, almindelig vandranke, liden vandaks og nåle-sumpstrå. Også de skiftende småøer (polde) i deltaet var bevokset med rørsump, domineret af tagrør eller arter af kogleaks, således strand-kogleaks, sø-kogleaks og blågrøn kogleaks. Desuden fandtes langbladet ranunkel, vand-skræppe, hestehale, vand-klaseskærm, vand-mynte, vand-brandbæger, vejbred-skeblad, harril, tråd-siv, festgræs, hjertegræs med flere. Afsnørrede ålommer af Skjern Åen var i samme periode voksested for de mindre almindelige arter glinsende vandaks, rust-vandaks, butbladet vandaks og bændel-vandaks. Også i dag rummer disse gamle ålommer en interessant vegetation.

Vegetationstyper: vandløb, rørsump.

17/69-2. SKJERN Å. Ved Sønderbro, øst for landevejen, er der tidligere (1955), på daværende hede- og mosearealer fundet liden ulvefod, liden soldug, rundbladet soldug, strandbo, vibefedt, liden blærerod, storlæbet blærerod, spidsblomstret siv, sand-siv og flydende kogleaks, ligesom dværgulvefod har været kendt fra lokaliteten (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955).

Lokalitetskode:
Skjern Å, delta + V-K II S

Kilder: 6, 24, 38, 69, 126, 132, 144, 149, 158, 161, 173a, 181, 185, 205q, 207, 208, 226

17/70 LØNBORG

17/70-1. KÆRENGE, der ligger op til den Sydlige Parallelkanal nord for Lønborg er undersøgt i 1983 (Adsersen & Helweg Ovesen). Herfra foreligger oplysninger om den sjældne star tykakset star og gul frøstjerne. Endvidere kan nævnes gifttyde, der angives at være mindre almindelig i Vestjylland. Gul frøstjerne kendes endvidere fra arealer op til Skjern Å (Hedegaard Christensen, 1980).

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: arter af pil. *Urter*: gul frøstjerne, almindelig fredløs, gul iris, gifttyde og eng-viol. *Græsagtige planter*: tykakset star, kær(?)-star, almindelig star, grå star, rørgræs, rød svingel, eng-rørhvene, eng-rapgræs og høj sødgræs.

17/71-2. TARM LØVSKOV. Oplysninger om højere planter i plantagen foreligger ikke. Ældre oplysninger om plantagens svampeflora kendes og er medtaget her. Det vil være ønskeligt mere nyere oplysninger.

Vegetationstyper: plantage.

Svampe:
Fra svampefloraen kan nævnes nordlig jordtunge (Geoglossum starbaeckii), almindelig kantarel (Cantharellus cibarius), fliget frynsesvamp (Thelephora terrestris), grovporet rørhat (Suillus bovinus), peberrørhat (Chalciporus piperatus), broget rørhat (Suilus variegatus), cinnoberbæltet slørhat (Cortinarius armillatus), grønkødet slørhat (Cortinarius malicorius), grå slimslør (Gomphidius glutinosus), mark-parasolhat (Macrolepiota excoriata), flamme-skælhat (Pholiota flammans), birke-ridderhat (Tricholoma fulvum) og firfliget stjernebold (Geastrum quadrifidum).

17/70-3. SKÆNKEN SØ. Lidt nord for Parallelkanalen vest for Tarm ligger en mindre sø. Søen er bevokset med sø-kogleaks på det meste af arealet. Herfra kendes drue-hyld, der ikke er almindelig i Vestjylland (Hedegaard Christensen, 1980).

Vegetationstyper: sø.

17/70-4. SYDLIGE PARALLELKANAL, SKJERN Å. Vandløbsvegetationen er undersøgt i 1989 på strækningen fra udløbet i Ringkøbing Fjord til opstrøms Kodbøl. Strækningen har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet eller leret med omfattende aflejringer af slam. Det øvre løb er kraftigt belastet af okker. På strækningen fra Råddensig Kær til udløbet af Ganer Å findes landets største bevoksninger af den meget sjældne vandranke. som er optaget på rødlisten over højere, danske planter (Løjtnant, 1985).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandstjerne, art af vandranunkel og vandranke.

17/70-5. SØNDRE STRØM, SKJERN Å. Vandløbsvegetationen er senest undersøgt i 1989 på strækningen nord for Lønborg. Vandløbet har et kanaliseret forløb på strækningen med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden, der består af sand eller ler, og er blød med tykke aflejringer af okkerslam.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: pilblad, art af vandranunkel, krans-tusindblad, art af vandstjerne, svømmende vandaks, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, slank blærerod.

Lokalitetskoder:

Kærenge	+ V II s
Skænken Sø	+ V IV r
Sydlige Parallelkanal	++ V I r-s
Søndre Strøm	++ V II r
Tarm Løvskov	+ S - 0

Botanisk vurdering:
Kærenge, Sydlige Parallelkanal:
2. Sjældnere planter: gul frøstjerne og tykakset star.
3. Lokalt sjældnere planter: kær(?)-star
5. Skillearter for kærtyper - overgangsrigkær: tykakset star og kær(?)-star.

Skænken Sø:
3. Lokalt sjældnere arter: drue-hyld.

Sydlige Parallelkanal:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: vandranke.

Søndre Strøm, Skjern Å:
2. Sjældnere planter: slank blærerod og pilblad.

Tarm Løvskov:
Botanisk vurdering er ikke foretaget, da der mangler aktuelle oplysninger.

Kilder: 98, 146, 152, 186, 193, 253, 262, 264

17/71 STOVSTRUP

17/71-1. RÅDDENSIG KÆR. De botaniske forhold i Råddensig Kær, der har haft en helt unik plantevækst, har været velundersøgt med Bertel Hansens (1965) omfattende undersøgelse af i 50'erne. Moseområderne var dengang beliggende på begge sider af Råddensig Kanal, der afvander store vådarealer i en forsænkning syd for Skjern Åen. Foruden forringelse af levekårene for mosens planter i forbindelse med reguleringen af Skjern Åen har en uddybning af Råddensig Kanal i 60'erne været mere direkte årsag til mosens afvanding. Råddensig Kær var i 50'erne voksested for langbladet ranunkel, kortsporet blærerod(o), tvepibet lobelia(o), tvebo baldrian, søpryd, græsbladet vandaks, fin kæruld(o), mangestænglet sumpstrå, fem arter af star: trindstænglet star, grenet star(o), nikkende star, dynd-star og tråd-star samt græsset festgræs. Herudover kan nævnes kær-fladstjerne, smalbladet ærenpris og tråd-siv, samt de østdanske arter dunet dueurt, svømmende sumpskærm, gifttyde, kær-svovlrod, vand-mynte og gul iris. Kortsporet blærerod, tvepibet lobelia og grenet star er i dag forsvundet fra lokaliteten. Alle tre arter er rødlistet i Danmark.

Området vest for det fredede område har været hedemose med mindre lavninger, der tørrede ud i løbet af sommeren. I dette område er der tidligere fundet liden ulvefod, liden soldug, klokke-ensian, fåblomstret kogleaks, hvid næbfrø, brun næbfrø og dværg-star. Hedemosens dominerende planter har været mose-pors, klokkelyng, benbræk og blåtop. Området øst for det fredede område har været voksested for langbladet soldug, vild hør samt tre arter af star: tvebo star, loppe-star og skede-star.

Vegetationstyper: kær.

17/70-2. SKJERN Å, TARM. Herunder medtages en række ældre oplysninger fra vådbundsarealer ved Skjern Å. På engarealer nær ved landevejen mellem Skjern og Tarm fandtes i begyndelsen af dette århundrede bukkeblad, eng-kabbeleje, høj sødgræs, kragefod, kær-dueurt, trævlekrone, vand-brandbæger, vand-klaseskærm og vand-mynte (Mentz, 1905). I de afsnørede ålommer fandtes dengang en veludviklet flora med flere arter af vandaks, således glinsende vandaks, rust-vandaks, liden vandaks og butbladet vandaks samt levermosset flydende stjerneløv (Ricci fluitans). I selve åløbet voksede svømmende vandaks, og langs bredden fandtes vand-skræppe, langbladet ranunkel og kalmus med flere (Mentz, 1905). I grøfter mellem Tarm By og Skjern Åen voksede vandranke (Møller & Ostenfeld, 1902), ligesom pilledrager er angivet fra området (Pedersen, 1925).

17/71-3. TARM PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Oplysninger om plantagens svampe findes hos Jensen fra ca. midten af 1960' erne (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: plantage.

Svampe:
Blandt de kendte arter er slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), almindelig orangebæger (Aleuria aurantia), grovporet rørhat (Suillus bovinus), broget rørhat (Suillus variegatus), peberrørhat (Chalciporus piperatus), bitter vokshat (Hygrocybe reai), kokos-mælkehat (Lactarius glyciosmus), prægtig skørhat (Russula paludosa) og den sjældne, gyldne varietet af frost-sneglehat (Hygrophorus hypothejus var. aureus) (Jensen, upubl.).

17/71-4. SKJERN Å beskrives her på strækningen fra Borris og til udløbet i Ringkøbing Fjord. Vandløbet har et stort, bredt kanaliseret forløb på denne strækning med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sandbund med sparsom forekomst af grus og sten (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, flod-klaseskærm, bredbladet mærke, sø-kogleaks, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, art af vandranunkel, art af vandstjerne, almindelig kildemos og grønne trådalger.

17/71-5. STOVSTRUP HEDE. Fra heden foreligger i TBU-arkicet oplysninger om ældre fund af de sjældne mosser Ansisothecium palustre, Capylopus brevipilus og dværg-urnekapsel (Pogonatum nanum), hvoraf sidstnævnte er temmelig sjælden.

Lokalitetskoder:

Råddensig Kær	++ V II s
Skjern Å	++ V II s
Stovstrup Hede	0 H IV (?) r
Tarm Løvskov	+ S III r
Tarm Plantage	+ S - r

Botanisk vurdering:
Råddensig Kær:
Aktuelle oplysninger om lokaliteten mangler.

Skjern Å:
Lokaliteten er på strækningen fra Borris til udløbet i Ringkøbing Fjord henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: flod-klaseskærm.
2. Sjældnere planter: almindelig kildemos.

Tarm Plantage:
Botanisk vurdering er ikke foretaget, da der mangler aktuelle oplysninger.

Kilder:15, 69, 102, 112, 142, 148, 161, 183, 185, 186, 187, 205q, 229a, 276, 379

17/72 RABÆK

17/72-1. RABÆK omfatter tre krat, der ligger i det hjørne, der dannes af Omme Å og den stærkt regulerede Gundesbøl Å. Tilsammen dækker de et areal på ca. 2,5 ha. De er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I den ældre litteratur findes krattene omtalt hos Dalgas (1884). Dele af krattene har været afgræsset og der græsses stadig i det mellemste af krattene. I det sydlige er græsningen ophørt i slutningen af 70'erne.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, brombær, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: art af visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: ørnebregne, art af mangeløv, almindelig engelsød, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, krat-fladbælg, skovsyre, art af hanekro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, almindelig røllike, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: stor frytle, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, art af rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Tidligere (1944) er også skov-viol angivet fra lokaliteten, men ellers er der ikke væsentlig forskel på artssammensætningen i

de to undersøgelser fra 1944 og 1982.

17/72-2. SKJERN Å ved Gjalbæk. Omtale af ålomme til Skjern Åen ved Gjalbæk findes hos Hedegaard Christensen, 1980. Vegetationen domineres her af sø-kogleaks, pindsvineknop og kalmus. Foruden blandt andet kalmus kendes gifttyde, brudelys og pilblad fra lokaliteten. Heraf er pilblad temmelig sjælden. Nævnt er også vand-pileurt, trævlekrone, almindelig skjolddrager, sideskærm, svømmende vandaks, høj sødgræs og rørgræs.

Vegetationstyper: mose, rørsump.

Højere planter: gammel meanderbue
1982. *Træer og buske*: rød-el. *Urter*: hyldebladet baldrian, brydelys, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, kær-galtetand, gifttyde, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, ager-mynte, vand-mynte, pilblad, vand-pileurt, gåse-potentil, langbladet ranunkel, nyse-røllike, almindelig skjolddrager, vand-skræppe, kær-snerre, svømmende vandaks, vandpest, eng-viol og hvid åkande. *Græsagtige planter*: kær-star og næb-star.

Højere planter: rørsump
1982. *Træer og buske*: rød-el. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, eng-forglemmigej, dusk-fredløs, kær-galtetand, almindelig mjødurt, bredbladet mærke, art af vandranunkel, nyse-røllike, sværtevæld, art af vand-stjerne og vandpest. *Græsagtige planter*: skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, glanskapslet siv, lyse-siv og høj sødgræs.

17/72-3. GJALDBÆK. Vegetationen i vandløbet er beskrevet opstrøms et gammel dambrug ved udløbet i den Sydlige Parallelkanal i 1989. Vandløbet har et overvejende kanaliseret forløb undtagen den øverste del af vandløbet, der i 1989 var groet til med græsser og tørvemosser.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, vandkarse, liden siv, hår-tusindblad, art af vandstjerne, aflangbladet vandaks og kær-snerre.

Lokalitetskode:

Gjaldbæk	++ V II r
Rabæk	++ S II r
Skjern Å, Gjaldbæk	+ V II s

Botanisk vurdering:
Rabæk:
3. Lokalt sjældnere planter: stor frytle.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kovhede.

Skjern Å, Gjaldbæk:
2. Sjældnere planter: pilblad.
3. Lokalt sjældnere planter: brudelys, almindelig skjolddrager og kær-star.

Kilder: 31, 34, 36, 46, 262, 268, 333a

17/73 BORRIS HEDE

Herunder omtales Borris Hede generelt, den centrale del af Borris Hede omkring højdepunktet Store Blæsbjerg samt omkring højdepunkterne Røverstuer, Kildebakker og Rævergrav Bakker, hvorfra nyere oplysninger foreligger. Borris Hede rummer desuden en række store vådområder, hvoraf kan nævnes Keldmose samt Grønbæk og Sortekær op til Kærbæk, der alle ligger i den nordlige del. Desuden omtales Lindemose, der overvejende er hedemose samt Blæsbjerg Mose, Gårdmosedam og Store Engmose midt på og i den østlige den af den store hedeflade. På nordsiden afgrænses Borris Hede af Kærbæk, der løber til Skjern Å øst for Borris By. I området nordøst for Borris Hede findes syd for Skjern Å ved Høgsvig et gammelt brunkulsleje med bevoksninger og lidt syd herfor, ved Vesterbjerge, nogle hedearealer.

17/73-1. BORRIS HEDE syd for Skjern Å mellem Sønder Felding og Borris er et militært skydeterræn, hvis centrale del Borris Sønderland er fredet med i alt 1.830 ha. Området blev erhvervet af staten i 1902 og udlagt som en slags reservat. Heden danner en stor jævn flade med mange moser og kær, dog forekommer også enkelte indlandsklitter. På den centrale del er hedelyngen høj og tør, medens den er en fugtigere og mere artsrig hedetype i randområderne. Fra Borris Hede kendes liden ulvefod, liden soldug og klokke-ensian, med flere. I TBU-arkivet foreligger oplysninger om fund af det sjældne mos Campylopus brevipilus.

Vegetationstyper: hede, hedemose, kær.

Højere planter:
1906. *Træer og buske*: bævreasp, ene, gyvel og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, håret visse, engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: liden ulvefod, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, engelskgræs, klokke-ensian, knude-firling, gederams, almindelig gyldenris, kattefod, blå-klokke, almindelig kongepen, plettet kongepen, majblomst, mælkebøtte, knold-ranunkel, almindelig røllike, skovstjerne, gul snerre, lyng-snerre, liden soldug, rundbladet soldug, tormentil, mose-troldurt, vandnavle, lancet-vejbred, vibefedt, eng-viol hunde-viol og læge-ærenpris.
I tilknytning til områdets veje endvidere: flipkrave, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, liden museurt, almindelig pimpinelle, tjærenellike og trævlekrone. *Vandplanter*: liden blærerod, kortsporet blærerod, strandbo, krans-tusindblad og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: brun næbfrø, mangeblomstret frytle, børste-siv, liden(?) siv, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, vestlig tue-kogleaks, almindelig sumpstrå, mangestænglet sumpstrå, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, dværg-star, hirse-star, næb-star, pille-star og tråd-star, blåtop, bølget bunke, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, hunde-hvene, krybe-hvene, eng-rapgræs, fåre-svingel og rød svingel.

Hede
1985. *Træer og buske*: krybende pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, håret høgeurt, majblomst, rødknæ, flipkrave og mælkebøtte. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, sandskæg og blåtop.

1987-89. Ahorn, liden andemad, angelik, ask, bitter bakkestjerne, hyldebladet baldrian, benbræk, dun-birk, vorte-birk, almindelig bjerg-fyr, blåhat, blåmunke, blåtop, høst-borst, almindelig brunelle, nikkende brøndsel, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, aks-bærmispel, bævreasp, bøg, mose-bølle, djævelsbid, draphavre, dueurt, tidlig dværgbunke, stilk-eg, grå-el, rød-el, skov-elm, ene, engelskgræs, almindelig engelsød, engkarse, klokke-ensian, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, flipkrave, fløjlsgræs, eng-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, mark-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, mangeblomstret frytle, mark-frytle, almindelig fuglegræs, liden fugleklo, contorta-fyr, kær-galtetand, almindelig gedeblad, gederams, rød-gran, sitka-gran, vellugtende gulaks, guldblomme, plettet gøgeurt, hvidmelet gåsefod, gåsemad, skov-hanekro, dunet havre, havtorn, hedelyng, hejrenæb, krybende hestegræs, hjertegræs, gyldenlak-hjørneklap, almindelig hundegræs, almindelig hvede, almindelig hvene, hunde-hvene, kryb-hvene, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, hyrdetaske, håret høgerurt, grøn høgeskæg, kær-høgeskæg, almindelig høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, storblomstret hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kattefod, katteskæg, blå-klokke, klokkelyng, gul kløver, hare-kløver, hvid-kløver, rød-kløver, opret kobjælde, almindelig kongepen, hvid kornel, korsknap, kragefod, almindelig kvik, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, tue-kæruld, liljekonval, gul lupin, mangebladet lupin, krybende læbeløs, lærk, majblomst, bredbladet mangeløv, butfinnet mangeløv, skarpfinnet mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig markarve, hede-melbærris, mirabel, almindelig mjødurt, liden museurt, ager-mynte, vand-mynte, mælkebøtte, almindelig mælkeurt, almindelig månerude, bakke-nellike, eng-nellikerod, brun næbfrø, hvid næbfrø, stor nælde, hvid okseøje, ager-pad-derok, dynd-padderok, prikbladet perikon, kæmpe-pileurt, snerle-pileurt, vand-pileurt, almindelig pimpinelle, grå-poppel, mose-pors, gåse-potentil, sølv-potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, eng rapgræs, lund-rapgræs, revling, ribs, rosmarinlyng, rundbælg, eng-rævehale, almindelig røllike, nyse-røllike, bjerg-rørhvene, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, liden siv, lyse-siv, tråd-siv, vejbred-skeblad, liden skjaller, slangetunge, almindelig snebær, humle-sneglebælg, burre-snerre, gul snerre, hvid snerre, kær-snerre, lyng-snerre, solbær, liden soldug, rundbladet soldug, almindelig star, grøn star, grå star, hare-star, hirse-star, nikkende star, næb-star, pille-star, sand-star, stjerne-star, trindstænglet star, almindelig stedmoderblomst, almindelig sumpstrå, mangestænglet sumpstrå, fåre-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, sværtevæld, manna-sødgræs, ager-tidsel, horse-tidsel, kål-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, tranebær, kær-trehage, eng-troldurt, mose-troldurt, trævlekrone, vestlig tue-kogleaks, hår-tusindblad, tyttebær, tørst, almindelig ulvefod, liden ulvefod, kølle-valmue, svømmende vandaks, vandnavle, vandrøllike, vandspir, vandstjerne, lancet-vejbred, vibefedt, muse-vikke, smalbladet vikke, rank vinterkarse, eng-viol, hunde-viol, engelsk visse, farve-visse, håret visse, langbladet vortemælk,

ædelgran, læge-ærenpris, smalbladet ærenpris, læge-øjentrøst og gul åkande.
1950-1985. Nikkende kobjælde.

Laver: hede.
1985. Mild bægerlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), Cladonia anomaea, hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), Cladonia cervicornis ssp. pulvinata, takket bægerlav (Cladonia crispata), bleggrøn bægerlav (Cladonia fimbriata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., spids bægerlav (Cladonia subulata), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa) og tørv-skivelav (Placynthiella ichmalia).

Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger om **gravhøj** på Borris Hede, hvor der dengang blev fundet: almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig røllike, almindelig røn, almindelig syre, bitter bakkestjerne, blåmunke, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hvid-kløver, hvid-gran, håret høgeurt, håret visse, krybende hestegræs, liden fugleklo, liden museurt, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, mark-ærenpris, revling, rød svingel, skov-brandbæger, tidlig dværgbunke, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1974).

17/73-2. Hedearealet omkring højdepunktet **Kildebakker** domineres af ung hedelyng og stedvis af blåtop. Der er hyppige afbrændinger af arealet, og der forekommer åbne sandarealer uden vegetation. Lavvegetationen er sparsomt udviklet (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

17/73-3. Hedearealet omkring højdepunktet **Røverstuer** domineres enten af bølget bunke, hedelyng eller revling med indslag af sand-star. Foruden hedelyng og revling forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet. Der er fundet 14 lavarter i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Fremhæves kan etage-bægerlav (Cladonia verticillata) og grågul bægerlav (Cladonia zopfii). Endvidere kan nævnes laverne: mild rensdyrlav (Cladonia mitis), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), Cladonia merochlorophaea, spids bægerlav (Cladonia subulata), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum).

17/73-4. Hedearealet omkring **Store Blæsbjerg** domineres enten af revling, hedelyng eller bølget bunke. Halvgræsset sand-star, som blandt andet vidner om, at der er tale om et tidligere indsande, er almindelig over hele arealet. Foruden revling og hedelyng forekommer dværgbuskene krybende pil, hede-melbærris, tyttebær og engelsk visse. Lavvegetationen er generelt dårligt udviklet undtagen i de gamle granathuller, hvori der er findes en række lav- og mossamfund.

17/73-5. Blæsbjerg Mose er beliggende syd for højdepunktet Store Blæsbjerg og vest for Langedam. De medtagne botaniske oplysninger er af ældre dato, men kan fortsat antages at have en vis gyldighed, med mindre der har været gravet tørv i området under 1. og 2. verdenskrig.

Højere planter:
1906. Dværgbuske: hedelyng, klokkelyng og revling. Urter: rundbladet soldug og tormentil. Græsagtige planter: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, pille-star og katteskæg.

17/73-6. Nørremose og Søndermose ligger på den vestlige del af Borris Hede. De botaniske oplysninger er af ældre dato, men kan fortsat antages at have en vis gyldighed, med mindre der er gravet tørv i moserne.

Højere planter:
1906. Dværgbuske: hedelyng, klokkelyng, tranebær, rosmaringlyng og revling. Urter: benbræk, rundbladet soldug, liden soldug. Græsagtige planter: børste-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, almindelig star og blåtop. Endvidere fandtes tørvemos.

17/73-7. KILDESØ

Højere planter:
1906. Almindelig sumpstrå, næb-star og vandnavle.

17/73-8. LANGEDAM

Højere planter:
1906. Mangestænglet sumpstrå, næb-star, manna-sødgræs, kær-ranunkel, lancetbladet ærenpris, liden blærerod og bukkeblad.

Fra Borris hedemose- og kærområder, der er nævnt ovenfor, kendes nyere botaniske oplysninger ikke. Nærmere oplysninger fra disse områder er således ønskelige tillige med oplysninger fra Høgsvig Brunkulslejer og Vesterbjerge.

Lokalitetskoder:
Borris Hede + H I r
Kildebakker ++ H II r
Røverstuer ++ H II r
Store Blæsbjerg ++ H II r

Botanisk vurdering:
Borris Hede:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: kortsporet blærerod.
2. Sjældnere planter: rosmaringlyng, farve-visse, liden ulvefod, almindelig ulvefod, almindelig månerude, butfinnet mangeløv, liden soldug, kattefod, opret kobjælde, slangetunge, vibefedt, forskelligbladet tidsel, mangestænglet sumpstrå, hvid næbfrø og brun næbfrø.
3. Lokalt sjældnere planter: krybende læbeløs, bakke-nellike, forskelligfarvet forglemmigej, gul iris, nikkende star, trindstænglet star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hjertegræs, opret kobjælde, almindelig månerude, forskelligfarvet forglemmigej, håret visse, hede-melbærris, kattefod og guldblomme.

Kilder: 18, 27, 41, 43, 44, 146, 149, 227, 228, 276, 398, 405a

17/74 SØNDER FELDING

17/74-1. SKJERN Å, SØNDER FELDING. Herfra kendes flod-klaseskærm. Desuden er der i 70'erne fundet følgende arter i tilknytning til åen: bredbladet mærke, grenet pindsvineknop, smalbladet vandstjerne, roset-vandstjerne, vandspir, vejbred-skeblad, svømmende vandaks, lancetbladet vandaks, vand-brandbæger, almindelig skjolddrager, fliget brøndsel og kær-guld-karse.

17/74-2. SVANHOLM BRUNKULSLEJER, også kendt som Vesterbjerge Brunkulslejer, ligger ca. 2 km syd for Sønder Felding. Plöger har i 1986 beskrevet lejerne. Driften er ophørt engang i 50'erne, og skrænter og polde er i dag delvist bevoksede med bjerg-fyr og gyvel, ligesom der også er plantet læhegn med rød- og hvid-gran. Søerne og deres afløb er som andre brunkulslejer kraftigt okkerbelastede.

Svanholm Sø ligger i et gammelt brunkulsleje. Gravningen har efterladt området med høje sandbanker og græsbeklædte skrænter. Øst for området er der nåleplantage. Søen er på ca. 7,5 ha og har et meget uregelmæssigt omrids. De største dybder på 2,8 meter findes i sømidten. Der er tilløb fra Ulvhøj Bæk på søens sydvestbred, medens søen afvander til Østergård Bæk og Skjern Å gennem i mindre grøft i den sydøstlige del. Bunden består af fast sandbund, der overlejret med et tyndt lag okkerslam. Bundvegetationen er sparsomt udviklet, men omfatter blandt andet liden siv langs søens bredder. Bredvegetationen er sparsomt udviklet, men en veludviklet tagrørsump forekommer dog i søens nordøstlige del. Algesamfundet i Svanholm Sø er artsfattigt og domineret af arter fra rene, næringsfattige søer. Gulalger, der normalt er almindelige i rene søers forårsalgesamfund, er den gruppe, der har de fleste arter.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Gymnodinium sp., Peridinium sp. og Peridinium inconspicuum. *Gulalger*: Chrysolykos planktonicus, Dinobryon cylindricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Dinobryon suecicum,

Kephyrion rubri-claustri, cfr. Ochromonas sp., Synura sp. og Uroglena sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris sp. *Kiselalger*: Rhizosolenia eriensis, Navicula sp., Nitzschia sp, Synedra sp., Tabellaria fenestrata og Tabellaria flocculosa. *Øjealger*: Euglena acua, Phacus sp., Tracelomonas hispida og Trachelomonas volvocinopsis. *Grønalger*: Ankistodesmus fusiformis, Botryococcus braunii, Eutetramorus fottii, Chlamydomonas sp., Monoraphidium sp., Scenedesmus quadricauda, Scenedesmus serratus, Koliella longiseta, Closterium acutum, Closterium gracile, Cosmarium cfr. pygmaeum og Staurastrum sp.

Højere planter:
1986. På søbredderne og andre sumpede områder er der i 1986 fundet de tre soldug-arter: rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, samt vibefedt og tranebær. Listen over fundne arter omfatter desuden klokkelyng, kragefod, halvgræsserne liden siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, næb-star og græsset blåtop.

17/74-3. SØNDER FELDING. Per Bech Larsen (1972, upubl.) har udarbejdet en systematisk floraliste fra Sønder Felding og nærmeste omegn. Området rummer en række, vidt forskellige naturtyper som plantage, mose, eng, overdrev og mark. Listen indeholder 335 plantenavne. Heraf skal nævnes en række af de arter, der ikke er almindelige efter Hansen (1984), således: tjærenellike, stor vandarve, nikkende kobjælde, knold-ranunkel, almindelig pengeurt, almindelig vinterkarse, almindelig mælkeurt, cypres-vortemælk, storfrugtet vandstjerne, tre arter af soldug: rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, kragefod, skov-jordbær, hæg, farve-visse, hvid stenkløver, vår-vikke, tranebær, læge-kulsukker, smalbladet timian, pyramide-læbeløs, vibefedt, aks-rapunsel, pomerans-høgeurt, plettet kongepen, vellugtende kamille, gul okseøje, guldblomme, kost-fuglemælk, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, tre arter fra siv-familien: tråd-siv, fladstrået (?) siv og hoved-frytle, to arter fra halvgræsfamilien: loppe-star og krognæb-star samt græsset vandaks. Blandt de arter på listen, der ikke er almindelige i Vestjylland, kan endvidere nævnes: vand-skræppe, bakke-nellike, vandkarse, gåsemad, almindelig katost, krat-viol, kornet stenbræk, gifttyde, smalbladet mærke, kær-svovlrod, angelik, læge-oksetunge, bakke-forglemmigej, hvid snerre, nælde-klokke, eng-brandbæger, stjerne-star, hjertegræs og lund-rapgræs.

I vejgrøften ud for Østerbjerg Krat er der tidligere fundet lyng-vikke og plettet kongepen og i nærliggende rugmark svineøje (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955).

17/74-4. SØNDER FELDING VANDMØLLE. Her er der tidligere fundet trindstænglet star, der er sjælden i Vestjylland samt kærmysse (Sandermann Olsen og Rasmussen, 1955).

17/74. Ikke lokaliseret. En dam ved gården Mosegård, 2 km vest for Sdr. Felding har tidligere været angivet som voksested for vandpeber-bækarve.

Lokalitetskoder:
Skjern Å ved Tarm
Svanholm Brunkulslejer +++ B II s
Svanholm Sø ++ V II s
Sønder Felding Vandmølle + V IV s

Botanisk vurdering:
Svanholm Sø:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Chrysolykos planktonicus, Dinobryon cylindricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sertularia, Dinobryon suecicum, Kephyrion rubri-claustri, cfr. Ochromonas, Synura sp. Uroglena sp. *Gulgrønalger*: Goniochloris sp. *Grønalger - Desmidiacéer*: Closterium gracile, Cosmarium cfr. pygmaeum og Staurastrum sp.

Kilder: 36, 46, 52, 132, 161, 205h, 272, 384

17/75 BJERREGÅRD

17/75-1. BJERREGÅRD omfatter en veludviklet klitserie fra Vestkysten og ind mod land. Der findes botaniske oplysninger fra den grå klit (Wind, 1982). Herfra kan nævnes revling, hunde-viol, engelskgræs, bidende stenurt, strandurt, smalbladet timian, blåmunke med flere. På lokaliteten er der fundet strand-mandstro.

Vegetationstyper: grå klit.

Lokalitetskoder:
Bjerregård ++ H II s

Kilder: 427

17/76 TIPPERNE

17/76-1 TIPPERNE. Det naturvidenskabelige reservat Tipperne udgør den nordlige del af Tipperhalvøen i sydenden af Ringkøbing Fjord og består foruden af nogle få bevoksede klitter af ferske til svagt saltpåvirkede græsenge. Oprindelsen af Tipperhalvøen går 200-250 år tilbage og er dels et resultat af naturlig marskdannelse på et stort sandflak og dels et resultat af en sænkning af fjordens vandstand.

Siden fjorden i 1931 blev reguleret af slusen ved Torsminde, er indflydelsen af det marine element på Tipperengenes vegetation blevet kraftigt formindsket. Ændringerne i fjordens hydrografi har medført, at salttålende plantearter næsten er forsvundet, og at kyststrækningen i dag næsten udelukkende domineres af tagrør og strand-kogleaks. Engene på reservatet blev indtil ca. 1950 udnyttet ved et årligt høslæt i juni-juli efterfulgt af kreaturgræsning til hen i midten af oktober.

Fra 1961 til 1972 blev der kun foretaget høslæt på ganske få, udvalgte områder på engene, og gamle pander og loer voksede til med tagrør og strand-kogleaks, mens store dele af de tidligere engarealer voksede til med tagrør.
Siden 1972 er der udført pleje på Tipperne i Miljøministeriets regi. I sommerhalvåret afgræsses størstedelen af reservatet af kreaturer, og der foretages årlig høslæt på Nordre Red og Fuglepold. På de øvrige engarealer foretages der høslæt efter en rotationsordning.

Der eksisterer ingen botaniske beskrivelser af vegetationen på Tipperne i årene mellem 1942 og 1969. De mest detaljerede beskrivelser er lavet af Gravesen (1972), Christiansen (u.å.) og Lorenzen (1985). På store dele af Tipperhalvøen domineredes vegetationen i 1984 af græsserne almindelig hvene, fløjlsgræs, vellugtende gulaks og eng-rapgræs og enkelte tuer af mose-bunke. Lav ranunkel og sump-kællingetand er de hyppigst forekommende urter, medens eng-kransmos (Rhytidiadelphus squarrosus) og fin næbmos (Oxyrrhyngium praelongum) er de hyppigst forekommende mosser.
Sammenlignet med tidligere undersøgelser har der været en markant tilbagegang af en række arter igennem de sidste ti år blandt andet almindelig syre, stor skjaller og spids øjentrøst.

I den ældre litteratur er Tipperne blandt andet omtalt af Hedeselskabets botaniker Mentz, der i 1915 har beskrev vegetationsforholdene på Tipperhalvøen (Ministeriet for Offentlige Arbejder, 1915). Området var dengang strandeng, som overvejende bestod af harril-eng, der på højereliggende partier blev afløst af strandeng med rød svingel. I udtørrede lavninger var der kryb-hvene. Vegetationen angives at have ændret sig med hensyn til hvid-kløver og rødtop, som omkring 1910 fandtes på engene.
Strandgåsefod, kveller og strand-annelgræs angives i samme tidsrum at have bredt sig, sidstnævnte på bekostning af kryb-hvene

Svampefloraen på Tipperne er ret artsfattig, men omfatter en række for de vestjyske strandengs- og klithedelandskaber karakteristiske arter, som ofte optræder i store mængder.
De mest saltpåvirkede dele af strandengene er for salte for svampeliv. Hvor saltet er vasket ud, kan i forsommeren mose-agerhat (Agrocybe elatella) være ganske talrig. I højsommeren domineres engene af høsletsvampen (Panaeolus foenisecii). Eng-svovlhat (Hypholoma subericaeum) er en karakteristisk art i strandengsterræner, men foretrækker de mere udvaskede steder. Om efteråret kan spids nøgenhat (Psilocybe semilanceata) være meget talrig i de ferske engområder. Kvægholdet skaber livsbetingelser for en række gødningssvampe, blandt andet ring-glanshat (Panaeolus semiovatus), der er særlig karakteristisk for store strandoverdrev.

På de højereliggende og ikke længere saltpåvirkede bræmmer af strandvolde træffes en righoldig overdrevsflora med blandt andet ni vokshattearter, hvoraf Hygrocybe phaeococcinea er sjælden i Danmark. Vokshattefloraen karakteriserer lokaliteten som en overdrevslokalitet af regional betydning.

I klitterrænerne på Storetipper og Lilletipper er forsuringen vidt fremskreden, og en lang række andre svampearter kommer her ind i billedet. Karakteristiske for de fugtige, sure partier er slank svovlhat (Nematoloma elongatum), Russula pascua (en forholdsvis nyopdaget art i Danmark, men hyppig i strandengsterræner, hvor den er knyttet til krybende pil), og mose-slørhat

(Cortinarius uliginosus) (ligeledes knyttet til krybende pil). I den grå klit findes rødbrun nøgenhat (Psilocybe montana) og lerfarvet køllesvamp (Clavaria argillacea) samt okkergul grynhat (Cystoderma amianthinum).

Vegetationstyper: eng, strandeng.

Højere planter:
1972. Kors-andemad, liden andemad, stand-asters, hyldebladet baldrian, høst-borst, mose-bølle, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, mose-bunke, kær-dueurt, lådden dueurt, bredbladet dunhammer, engkarse, engelskgræs, sump-evighedsblomst, festgræs, almindelig firling, fløjlsgræs, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, mangeblomstret frytle, gul frøstjerne, kær-galtetand, gifttyde, vellugtende gulaks, kær-guldkarse, kødfarvet gøgeurt, skov-hanekro, harril, blød hejre, krybende hestegræs, hestehale, kødet hindeknæ, sand-hjælme, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kattehale, katteskæg, klokkelyng, hvid-kløver, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, almindelig kvik, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, marehalm, almindelig mjødurt, vand-mynte, mælkebøtte, spyd-mælde, krybende pil, knudet pileurt, vand-pileurt, gåse-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rejnfan, revling, strand-rødtop, almindelig røllike, rørgræs, sandkryb, sideskærm, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, vejbred-skeblad, liden skjaller, stor skjaller, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, vand-skræppe, almindelig syre, slangetunge, kær-snerre, almindelig star, hare-star, hirse-star, nikkende star, sand-star, stiv star, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå, fåre-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, sværtevæld, manna-sødgræs, tagrør, tandbælg, ager-tidsel, kær-tidsel, almindelig torskemund, kær-trehage, strand-trehage, trævlekrone, vandarve, vandnavle, glat vejbred, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, eng-viol og spids øjentrøst.

Højere planter: strandeng
1974. *Urter*: strand-asters, sump-kællingetand, strand-mælde, vand-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, sandkryb, slangetunge, art af svinemælk, horse-tidsel, strand-trehage, trævlekrone og muse-vikke. *Græsagtige planter*: stand-annelgræs, harril, kryb-hvene, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, enskællet sumpstrå og tagrør.

Højere planter: kær
1974. *Træer og buske*: grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: mose-bølle og krybende pil. *Urter*: eng-brandbæger, vand-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, trævlekrone. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, katteskæg, eng-rørhvene, glanskapslet siv, lyse-siv, sand-siv, almindelig star, næb-star, fåre-svingel,

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: liden andemad, kors-andemad, angelik, høst-borst, djævelsbid, engkarse, sump-forglemmigej, almindelig firling, maj-gøgeurt (?), kattehale, sump-kællingetand, leverurt, gåse-potentil, lav ranunkel, bidende ranunkel, tigger ranunkel, nyse-røllike, stor skjaller, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, slangetunge, kær-snerre, ager-svinemælk, tormentil, trævlekrone, vandnavle, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: mose-bunke, kryb-hvene, almindelig rajgræs, vestlig tue-kogleaks, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, tagrør.

Mosser:
1972. Hvidlig kortkapsel (Brachythecium albicans), almindelig krøltuemos (Calliergon cordifolium), rød horntråd (Ceratodon purpureus), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), art af seglmos (Drepanocladus exannulatus), almindelig cypresmos (Hydnum cypressiforme), Peucedanum palustre, trind fyrremos (Pleurozium schreberi), ene-jomfruhår (Polytrichum juniperinum), Pseudoscleropodium purum, eng-kransmos (Rhytidadelphus squarrosus).

Svampe:
1972-1979. Møgbæger (Coprobia granulata), Myriosclerotinia sp., meldrøjer (Claviceps purpurea), almindelig bævresvamp (Exidia granulosa), almindelig tåresvamp (Dacromyces stillatus), lerfarvet køllesvamp (Clavaria argillacea), orangegul køllesvamp (Clavulinopsis helvola(?)), håret lædersvamp (Stereum hirsutum), fyrre-korkhat (Gloephyllum sepiarium), orangekantarel (Hygrophoropsis aurantiacus), snehvid vokshat (Camarophyllus niveus), eng-vokshat (Camarophyllus pratensis), kegle-vokshat (Hygrocybe conica), Hygrocybe phaeococcinea, voksgul vokshat (Hygrocybe ceracea), gul vokshat (Hygrocybe chlorophana), brusk-vokshat (Hygrocybe laeta), mønje-vokshat (Hygrocybe psittacina), orange-navlehat (Gerronema fibula), rød ametysthat (Laccaria laccata), violet hekseringshat (Lepista nuda), art af fladhat (Collybia asema), elledans-bruskhat (Marasmius oreades), lille løg-bruskhat (Marasmius scorodonius), gulstokket huesvamp (Mycena epipterygia), hvidmælket huesvamp (Mycena galopoda), skær huesvamp (Mycena pura), bestøvlet fladhat (Collybia peronata), silkeglinsende rødblad (Entoloma sericeum), stjernesporet rødblad (Entoloma conferendum), mark-champignon (Agaricus campestris), rabarber-parasolhat (Macrolepiota rhacodes), okkergul grynhat (Cystoderma amianthinum), snehvid blækhat

(Coprinus niveus), hjul-blækhat (Coprinus plicatilis), randbæltet glanshat (Panaeolus subbalteatus), lysstokket glanshat (Panaeolus fimicola), høsletsvamp (Panaeolus foenisecii), høj glanshat (Panaeolus acuminatus), ring-glanshat (Panaeolus semiovatus), almindelig glanshat (Panaeolus sphinctrinus), blågrøn bredblad (Stropharia cyanea), halvkugleformet bredblad (Stropharia semiglobata), slank svovlhat (Nematoloma elongatum), art af svovlhat (Nematoloma subericaeum), rødbrun nøgenhat (Psilocybe montana), spids nøgenhat (Psilocybe semilanceata), mose-agerhat (Agrocybe paludosa), almindelig tåreblad (Hebeloma crustuliniforme), mose-slørhat (Cortinarius ulignosus), mos-hjelmhat (Galerina hypnorum), art af skørhat (Russula pascua), Sphaerobolus stellatus, krukkesvamp (Crucibulum laeve), art af støvbold Calvatia utriformis, blygrå bovist (Bovista plumbea).

Lokalitetskode:
Tipperne: +++ K I r

Botanisk vurdering:
Tipperne:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: festgræs, gul frøstjerne slangetunge og strand-rødtop.
3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og almindelig skjolddrager.
4. Strandengsindikatorer: harril og strand-vejbred.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, kær-tidsel og trævlekrone.
- overgangsrigkær: almindelig skjolddrager, desuden kødfarvet gøgeurt.

Kilder: 31, 47, 50, 81, 95a, 99, 149, 160, 176, 183, 213, 226, 237, 264, 275, 379, 401

17/77 SKULDBØL

Fra ovennævnte områder foreligger botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/78 LØNBORG HEDE

Alt materiale om Lønborg Hede og Tarm Kær samles her. I området sydvest for Tarm omtales Egvad og Egvad Plantage, hvorfra botaniske oplysninger kendes.

17/78-1. SØMOSE omfatter en mose beliggende vest for plantagen ved Tam Kær. Fra lokaliteten kendes kortsporet blærerod, der er rødlistet i Danmark.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær.

Højere planter:
1991. Kortsporet blærerod, liden blærerod, klokkelyng, hvid næbfrø, liden soldug og rundbladet soldug.

17/78-2. Tam Kær også kendt som Lønborg Hede er de tilbageblevne dele af tidligere tiders vidtstrakte heder syd for Tarm. På Lønborg Hede findes både tør og fugtig hede, hedemose og kær, og særlig karakteristisk er det, at klokkelyng dominerer over store områder. Lønborg Hede og Tarm Kær er fredet i 1970 og omfatter i alt 370 ha (efter Dahl, 1983).

Vegetationsforholdene på Lønborg Hede har blandt andet være undersøgt i 1940'erne i forbindelse med en større hedeundersøgelse af de jyske heder af den kendte botaniker Böcher (Böcher, 1973). Omtale af Lønborg Hede findes desuden hos Holmen, Mogensen & Rasmussen fra 1973, Gravesen (1980, upubl.) og Buchwald (1984, 1985, upubl.).

På den tørre hede var vegetationen i 1973 domineret af hedelyng og revling, der på lavereliggende og fugtigere områder blev afløst først af hedemose med klokkelyng, herefter af fattigkær med blåtop. Tam Kær er en af de få, omfattende klokkelyngheder, der fortsat findes i Danmark.

Klokkelyng. Hedemose domineret af Klokkelyng dækker store dele af Lønborg Hede, her beskrevet som Tam Kær. Tegning Jens Christian Schou 1984.

Hos Gravesen findes fra 1980 fire floralister, der foruden Sønderkær omfatter en mindre mose i den nordlige del mellem højdepunktet Præstehøj og Sønderkær, Bredkær i den centrale del af Lønborg Hede og Tam Kær i den sydvestlige del. Gravesen nævner plettet gøgeurt tillige med bævreasp, engelskgræs, hunde-viol, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, benbræk, sand-star, katteskæg og tandbælg.

Fra Tam Kær foreligger i TBU-arkivet oplysninger om ældre fund af de sjældne mosser Archidium alterniflorum, art af seglmos (Drepanocladus sendtere) og art af kuglekapsel (Philonotis caespitosa). Endvidere er der i Bredkær gjort fund af nikkemos (Pohlia bulbifera).

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, hede.

Højere planter: tør hede, Præstehøj.
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, engelsk visse, krybende pil og mose-bølle. *Urter*: engelskgræs, smalbladet mangeløv, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, maj-blomst, almindelig gyldenris og hunde-viol. *Græsagtige planter*: hunde-hvene, sand-star, bølget bunke, børste-siv, blåtop og katteskæg.

Højere planter: kær, fugtige lavninger i hede
1980. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Urter*: angelik, maj-gøgeurt. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, blåtop og vestlig tue-kogleaks.

Højere planter: Bredkær
1980. *Træer og buske*: mose-pors og grå-pil. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, klokkelyng og mose-bølle. *Urter*: smalbladet mangeløv, maj-gøgeurt (Dactylorhiza maculata ssp. maculata), klokke-ensian, benbræk, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke, børste-siv og tagrør.

Højere planter: mose vest for Præstehøj
1980. *Træer og buske*: øret(?) pil og grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil og hedelyng. *Urter*: gåse-potentil, tormentil, sump-kællingetand, almindelig mælkeurt, art af troldurt, art af skjaller, almindelig røllike, maj-gøgeurt (Dachylorhisa maculat ssp. maculata), *Græsagtige planter*: børste-siv, hare-star, almindelig star, vellugtende gulaks, hunde-hvene, tandbælg og blåtop (Gravesen 1980, upubl.).

Højere planter: Tam Kær
1950-1980. Dværg-ulvefod, vinget perikon, skarntyde, søpryd, hjertelæbe og tandet sødgræs.

1984-1985. Buchwald nævner i sin liste fra 1984-1985, at der i de fugtigere partier med fattigkær findes rosmarinlyng, liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug, almindelig mælkeurt, spæd mælkeurt, vibefedt og på de lidt mere tørre partier ligeledes guldblomme og sand-hvene. Endvidere: *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors, grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling foruden rosmarinlyng. *Urter*: smalbladet mangeløv, dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, skovstjerne, tormentil, djævelsbid og ager-tidsel. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, hirse-star, næb-star, fløjlsgræs, hunde-hvene og blåtop. På de mere tørre hedepartier desuden torskemund, gederams, pille-star og bølget bunke.

Mosser:
1978. *Levermosser:* Kurzia setacea, Riccardia latifrons, Riccardia sinuata, tvespidset kantbægermos (Cephalozia bicuspidata), Cephalozia connivens og tørve-sækmos (Calypogeia neesiana)

Laver:
1985. Gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), Cladonia ciliata v. ciliata, mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), Cladonia ramulosa, hjortetak bægerlav (Cladonia

cervicornis), takket bægerlav (Cladonia crispata), bleggrøn bægerlav (Cladonia fimbriata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), Cladonia merochlorophaea, tragtformet bægerlav (Cladonia pyxidata), ru bægerlav (Cladonia scabriuscula), skælklædt bægerlav (Cladonia squamosa), art af bægerlav (Cladonia strepsilis), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), gulgrøn bægerlav (Cladonia zopfii), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), tyk bævrelav (Collema tenax), blegrød tørvelav (Ichmadophila ericetorum), by-kantskivelav (Lecanora conizaeoides), arter af kantskivelav Lecanora pulicaris og Lecanora symmicta, forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa), Micarea melaena, Micarea nitschkeana, blødvortet knoplav (Pycnothelia papillaria).
1988. Art af punktlav (Arthopyrenia grisea).

17/78-3. ÅLBÆK ENG omfatter en hedemose, der mod nordvest grænser op til det fredede hedeområde Lønborg Hede. Vegetationsmæssigt ligner Ålbæk Eng Tam Kær.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, rosmarinlyng og krybende pil. *Urter*: rundbladet soldug, tormentil, klokke-ensian og djævelsbid. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og smalbladet kæruld. Endvidere art af tørvemos.

1990. Benbræk, bredbladet kæruld, fin kæruld, liden kæruld, smalbladet kæruld, spæd mælkeurt, rosmarinlyng, liden soldug, rundbladet soldug, grå star, stjerne-star, tvebo star, top-star, aflangbladet vandaks, vibefedt, liden ulvefod og art af levermos Riccardia sp.

Lokalitetskoder:

Sømose	+ V I s
Tam Kær	+ V I ms
Ålbæk Eng	+ V I ms

Botanisk vurdering:
Sømose:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: kortsporet blærerod.
2. Sjældnere planter: liden blærerod, hvid næbfrø og liden soldug.

Tam Kær:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: *Laver*: bægerlavet Cladonia strepsilis, blegrød tørvelav (Ichmadophila ericetorum), Micarea melaena og blødvortet knoplav (Pycnothelia papillaria). *Højere planter*: liden kæruld.
2. Sjældnere planter: *Laver*: Arthypyrenia grisea. *Højere planter*: spæd mælkeurt, rosmarinlyng, vibefedt og liden ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, guldblomme, hede-melbærris og håret visse.

Ålbæk Eng:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: fin kæruld og liden kæruld.
2. Sjældnere planter: bredbladet kæruld, rosmarinlyng, liden soldug, tvebo star, vibefedt og liden ulvefod.
3. Lokalt sjældnere planter: top-star.

Kilder: 4, 23, 27, 31, 70, 98, 275, 276, 317, 318, 371, 395, 417

17/79 LØNBORGGRÅD

Området sydvest for Tarm rummer foruden Egvad de relativt store plantager Lønborggård Plantage ved Tarm og Brosbøl Plantage syd for Lønborg Hede. Botaniske oplysninger fra de to sidstnævnte plantager kendes ikke og er derfor ønskelige. Tilsvarende er botaniske oplysninger fra vådområder langs Tarm Møllebæk, der afvander til Skjern Å, ønskelige. Op til Tarm Møllebæk kan nævnes vådområder øst for Lønborggård Plantage, Fuglkær ved nordøstlige del af Brosbøl Plantage og syd for

Brosbøl Bro.

17/79-1. EGVAD. Fra skov eller hede omkring Egvad kendes det temmelig sjældne mos dværg-urnekapsel (Pogonatum nanum).

17/79-2. EGVAD PLANTAGE. Plantagens svampe er dårligt kendt, men en række arter, der er typiske for de sandede vestjyske plantager, findes her: grovsporet rørhat (Suillus bovinus), broget rørhat (S. variegatus), brungul rørhat (S. luteus), rødbrun mælkehat (Lactarius rufus) med flere. Under fyr er der fundet frost-sneglehat (Hygrophorus hypothejus) og af andre lidt sjældnere nåleskovsvampe kan nævnes vellugtende sneglehat (Hygrophorus agathosmus), slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), grynet hjortetrøffel (Elaphomyces granulatus) og den sjældne firfliget stjernebold (Geastrum quadrifidum).

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/79-3. FUGLKÆR. Omfatter moseområder på vestsiden af Vorisbæk, sydvest for Tarm. Det meste af området består af blåtopkær med mose-pors, benbræk og klokke-ensian. Det veksler med mindre partier med klokkelynghede og revlingehede. Der er spredte bjerg-fyr og pilekrat. Mosen er dyrket op i den sydlige del, men en del af dyrkningen er senere opgivet igen. Området er undersøgt i 1980 (Gravesen, 1980, upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, hede

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: øret pil, grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. *Urter*: dynd-padderok, rundbladet soldug, liden soldug, klokke-ensian gåse-potentil, skovstjerne, almindelig mjødurt, vibefedt, djævelsbid og benbræk. *Græsagtige planter*: hvid næbfrø, kær-trehage, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, dværg-star, hirse-star, blåtop og langs åen rørgræs. Desuden kan nævnes art af tørvemos.

Lokalitetskoder:

Egvad	+ S/H
Egvad Plantage	+ S II s
Fuglkær	++ V II s

Botanisk vurdering:
Egvad Plantage:
2. Sjældnere planter: firfliget stjernebold (Geastrum quadrifidium).

Fuglkær:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, liden soldug og vibefedt.

Kilder: 76, 161, 174, 276, 282, 359

17/80 FOERSUMError! Bookmark not defined.

17/80-1. FOERSUM. Hede- og mosearealer omkring Foersum har tidligere været voksested for de sjældne og temmelig sjældne mosser katrinemos (Atrichum tenellum), Campylopus brevipilus, furehætte (Orthotricum pulchellum), sømløs stjernemos (Pseudobryum cinclidioides), der alle er fundet i 40'erne.

Kilder: 95, 173, 276

17/81 GUNDESBØL

Herunder omtales Gundesbøl Hede, der ligger nordvest for Gundesbøl Plantage. Foruden Gundesbøl Hede omfatter området vest for Ådum en række mindre hedeområder, der i dag overvejende er groet til med fyrre- og nålebevoksninger. Foruden disse ligger der en række småskove med løvtræer, således ved Bundsgård Bro ved Bjøbøl, på hedearealet omkring Rosendal Bakke og ved Egebjerg på nordsiden af Egebæk, vest for Barslund Mose. Skovbevoksningen på Rosendal Bakke er selvstæn-

digt beskrevet som egekrat under Rosendal. Omkring Gundesbøl Å findes der stadig relativt store mose- og engarealer. Desuden forekommer der en række mindre vådområder nordøst for Ådum ved Bjøbøl og ved Rosendal.

17/81-1. GUNDESBØL HEDE udgør en del af Forsvarsministeriets militære skydeterræn ved Borris (se i øvrigt under Borris Hede 17/73). Området er jævnt med enkelte, mindre klitter, og fugtige lavninger. Hedevegetationen domineres af revling og nogle steder med indslag af gammel hedelyng. I øvrigt forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse. Mose-pors findes også. Der er fundet 18 laver på heden i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Lokaliteten er således voksested for de mindre almindelige laver opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina) og grågul bægerlav (Cladonia zopfii). Desuden kan nævnes mild rensdyrlav (Cladonia mitis), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea, spids bægerlav (Cladonia subulata) og grubet tjørnelav (Coelocaulon muricatum).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: tormentil, flipkrave og håret høgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), mild rensdyrlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea s. lat., spids bægerlav (Cladonia subulata), opblæst bægerlav (Cladonia sulphurina), pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), forskelligfarvet skivelav (Trapeliopsis granulosa) og tørv-skivelav (Placynthielle ichmalia).

17/81-2. ROSENDAL er et lille afrundet krat på omkring 1 ha nær Rosendal Bakke, få kilometer østsydøst for Ådum Kirke. Det er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn og Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.).

Krattet er omgivet af hede. Træerne er stilk-eg, almindelig røn, tørst, bævreasp, skov-æble og almindelig gedeblad. Degn angiver i 1982 endvidere vild pære og art af hvidtjørn. Bundfloraen bestod i 1982 af urterne: skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, liljekonval, stor konval, desuden håret frytle og græsset bølget bunke. Tidligere i 1944 er også smuk-perikon, blå-klokke, krat-fladbælg, almindelig pimpinelle, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og græsserne vellugtende gulaks og fåre-svingel fundet i egebevoksningen.

Vegetationstyper: egekrat.

Lokalitetskoder:

Gundesbøl Hede	++ H II s
Rosendal	++ S II r

Kilder:27, 36, 46, 268

17/82 SØNDERGRENE PLANTAGE

17/82-1. DYRVIG KRAT. På vestskrænten af Omme Å, umiddelbart syd for Dyrvig Bro ligger en mindre egebevoksning på omkring 2 ha. Bevoksningen er et gammelt egekrat, og oplysninger herom findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Det er også omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884).

Egene var allerede i 40'erne omkring 10 meter høje nederst på skrænten, mens de øverste var krogede og præget af vinden. Visse steder strakte pur sig ud i den omgivende hede. Begge ege forefandtes, men mest stilk-eg. Heden ovenfor skrænten er i

dag beplantet, hovedsageligt med fyr.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1944. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, ene, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Urter*: skarpbladet fladstjerne, almindelig kohvede, djævelsbid, vilkd kørvel, prikbladet perikon og blå klokke, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke, krybende hestegræs, eng-rapgræs, rød svingel.

17/82-2. DYRVIG. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra gravhøj nord for Dyrvig samt tre gravhøje nordøst for byen. Alle fire gravhøje ligger på hedesletten. På gravhøjen nord for byen, der dengang lå på hede, er der fundet: bjerg-fyr, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, gederams, hede-melbærris, hedelyng, hvid-gran, krybende hestegræs, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, mose-bølle, pille-star, revling, rød svingel, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1976).

På en af gravhøjene nordøst for Dyrvig blev der dengang fundet: bølget bunke, engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, klokkelyng, krybende pil, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, revling, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1946).

På en gravhøj nord for foregående blev der fundet: almindelig ulvefod, bjerg-fyr, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, klokkelyng, revling og tyttebær (Pedersen, 1946). Denne gravhøj lå dengang på et hedeareal med en del rensdyrlav.

På den sidste af højene nordøst for byen blev der fundet: almindelig star, bjerg-fyr, bølget bunke, hede-melbærris, hedelyng, klokkelyng, revling, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: hede (gravhøj)

17/82-3. HOVEN, NORDVEST. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra en gravhøj nordvest for Hoven. På selve gravhøjen, der dengang var omgivet af dyrket mark, er der fundet almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, blå-klokke, blåhat, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, flerårig knavel, fåre-svingel, hare-kløver, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, håret visse, kattefod, katteskæg, kruset skræppe, krybende hestegræs, liden fugleklo, liden museurt, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, læge-ærenpris, mangeblomstret frytle, pille-star, revling, smalbladet timian, tandbælg, tidlig dværgbunke og udspærret dværgbunke (Pedersen, 1976).

Vegetationstyper: hede (gravhøj)

17/82-4. HULMOSE består af en lang strimmel af ege på åskrænten omkring sammenløbet af Omme Å og Torsbæk Å samt lidt nordvest og sydøst herfor frem til fiskedammene ved Hulmose. Området udgør i dag den sydlige del af Borris Skydeterræn, og egene dækker i alt omkring 3 ha. Egebevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1981, upubl.). Krattet har været græsset før militæret overtog området i 50'erne. Krattet er ret tæt. Bævreasp er begyndt at vandre ud på de forladte marker ovenfor åskrænten. Hedegaard Christensen fandt i 1986 desuden vandrøllike, eng-kabbeleje, prikbladet perikon og hønsebær på arealerne ved sydskrænten af Torsbæk.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1944-1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, vorte-birk, almindelig hvidtjørn, vild æble, småbladet lind, engriflet hvidtjørn og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig engelsød og ørnebregne, majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, stor konval, almindelig sct. hansurt, liljekonval, vild kørvel, almindelig gyldenris, skarpbladet fladstjerne, tveskægget ærenpris, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter*: håret frytele, bølget bunke, krybende hestegræs, blåtop og fåre-svingel.

17/82-5. OMME Å beskrives her på strækningen fra udløbet i Skjern Å til mod øst til sammenløbet med Grene Å ved Hover. Den nedre strækning af vandløbet nærmest udløbet i Skjern Å har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Der er betydelige slamaflejringer. Derimod henligger vandløbet opstrøms Sønderskov Dambrug i en mere naturlig tilstand. Vandløbet har på denne strækning et stærkt slynget forløb med stor fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med enkelte forekomster af grus og sten. Ovenfor Borris skydeterræn findes flere stryglignende partier (Ringkjøbing Amtskommue, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, svømmende vandaks, vandpest, art af vandstjerne, sideskærm, manna-sødgræs, vandspir og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Dyrvig Krat	++ S II r
Hulmose	++ S II r
Omme Å	++ V II r

Kilder: 34, 36, 46, 268, 398

17/83 ØRBÆK

17/83-1. STAKROGE. På det mindre højdedrag, Kratbanke, står i dag en nålebevoksning, hvoraf dele oprindeligt er selvsået. Nord herfor direkte op til landevejen mellem Knaplund og Stakroge ligger lidt vest for Stakroge en mindre løvskov på 1,3 ha. Mod sydvest støder den op til en lille mose. Oplysninger om egekrat i dette område under Stakroge Kratbanke findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Oplysninger findes desuden hos Dalgas (1884). Dele af skoven består af løvblandingsskov med bøg, stilk-eg, bævreasp og lind med en del indplantet rød-gran, medens den vestlige del består af et rent egeskovsparti med rette ege på 12-14 meter. Store dele af skovbunden i den østlige del er dækket af liden singrøn, der sandsynligvis er forvildet eller udplantet på stedet.

Karakteristik:
Belligenhed: mark/skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg.
Træhøjde: 12-14 meter
Stammediameter: -
Trækonfiguration: krogede eg med krogede, snoede stammer
Underskov: ingen
Opvækst: stilk-eg
Bundvegetation: overvejende løvdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. Træer og buske: stilk-eg, ahorn, art af kirsebær, skov-elm, bøg, småbladet lind, selje-røn, tørst, bævreasp, almindelig hyld, art af hvidtjørn, brombær og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, art af mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, art af viol, krat-fladbælg, vild kørvel, art af hanekro, almindelig gyldenris, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og almindelig hundegræs.

17/83-2. ØRBÆK. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra en gravhøj på hedesletten øst for Ørbæk. På Gravhøjen, der dengang lå på dyrket mark, er der fundet: almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåmunke, bølget bunke, fløjlsgræs, fåre-svingel, græsbladet fladstjerne, hede-melbærris, hedelyng,

hunde-hvene, hvid-kløver, hvid-gran, høst-borst, håret høgeurt, håret visse, krybende hestegræs, liden-fugleklo, lyng-snerre, læge-ærenpris, mangeblomstret frytle, mark-frytle, pille-star, revling, rød-kløver, rød svingel, selje-pil, spids øjentrøst, tidlig dværgbunke, tyttebær og vår-vikke (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

17/83-3. OMME Å er her beskrevet fra sammenløbet med Grene Å til amtsgrænsen til Ribe Amt. Vandløbet henligger på denne strækning i en næsten naturlig tilstand med stor fysisk variation. Enkelte regulerede strækninger i forbindelse med dambrug forekommer dog. Vandløbsbunden består af sand med betydelige forekomster af grus og sten, flere steder med stryglignende partier. Der er en veludviklet vandløbsvegetation på strækningen. (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: Enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, manna-sødgræs, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, sø-kogleaks, svømmende vandaks og algen paddeleg (Batrachospermum).

Lokalitetskoder:

Stakroge	++ S III r
Omme Å	++ V II r

Kilder:36, 46, 272, 398

17/84 NYMINDEGAB

17/84-1. BJÅLUM KLIT udgør den sydlige del af Tipperhalvø-fredningen. Det store klitområde domineres af sand-hjælme. En række forskellige hedetyper forekommer. I klitheden er der lavninger med fattigkær og enkelte steder pilekrat, ligesom der er områder med opvækst af bjerg-fyr. Fra kærpartierne kendes rundbladet soldug og art af gøgeurt. Artslisten for klitten og klitheden omfatter foruden almindelig bjerg-fyr og grå-pil, dværgbuskene: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling, urterne: græsbladet fladstjerne, almindelig syre, hunde-viol, tormentil, blåhat, smalbladet høgeurt og almindelig kongepen samt knop-siv, sand-star og græsserne: mose-bunke, fløjlsgræs, sandskæg, kryb-hvene, sand-hjælme, blåtop og katteskæg. Fra de fugtige klitlavninger kan nævnes almindelig bjerg-fyr, grå-pil, mose-pors og tranebær, urterne: almindelig engelsød, kragefod, muse-vikke, kattehale, sværtevæld, vandnavle, kær-snerre, kær-tidsel og ager-svinemælk samt de græsagtige planter: sand-siv, smalbladet kæruld, hirse-star og tagrør.

Vegetationstyper: klit, klithede, fattigkær, pilekrat.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, mose-pors og grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tranebær og revling. *Urter*: almindelig engelsød, græsbladet fladstjerne, skovstjerne, hunde-viol, eng-viol, kragefod, kattehale, vandnavle, muse-vikke, blåmunke, djævelsbid, almindelig brandbæger, skov-brandbæger, kær-tidsel og art af gøgeurt. *Græsagtige planter*: knop-siv, sand-star (Juncus anceps var. artricapillus x articulatus), hirse-star, mose-bunke, fløjlsgræs, kryb-hvene, sand-hjælme, blåtop, katteskæg, sandskæg og tagrør.

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), mild bægerlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), aksegrå rensdyrlav (Cladonia rangiferina), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), fliget bægerlav (Cladonia foliacea), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, Cladonia ramulosa, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum), almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes), finger-kvistlav (Hypogymnia tubulosa), tørv-skivelav (Placynthielle ichmalia), blågrå papirlav (Platismatia glauca) og grå fyrrelav (Pseudevernia furfuracea).

17/84-2. GØDELEN, også kaldet Gødel Kanal.

Vegetationstyper: vandløb

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: hestehale, bredbladet mærke, pilblad, grenet pindsvineknop, krans-tusindblad, aflangbladet vandaks, langbladet vandaks, rust-vandaks, vandpest og vandranke.

17/84-3. HANSNÆS BJERG. Fra området omkring Hasnæs Bjerg, vest for Bjålum Klit, foreligger botaniske oplysninger (Christensen, Johnsen og Søchting, 1986).

Vegetationstyper: klit, klithede.

Laver:
1985. Islandsk kruslav (Cetraria islandica), gulhvid rensdyrlav (Cladonia arbuscula), spinkel rensdyrlav (Cladonia ciliata), mild bægerlav (Cladonia mitis), hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), askegrå rensdyrlav (Cladonia rangeferina), hjortetak bægerlav (Cladonia cervicornis), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), takket bægerlav (Cladonia crispata), Cladonia crispata var. cetrariiformis, Cladonia cryptochlorophaea, lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana), fliget bægerlav (Cladonia foliacea), kløftet bægerlav (Cladonia furcata), grågrøn bægerlav (Cladonia glauca), slank bægerlav (Cladonia gracilis), indsvunden bægerlav (Cladonia macilenta), Cladonia merochlorophaea var. novochlorophaea, pigget bægerlav (Cladonia uncialis), grågul bægerlav (Cladonia zopfii), tue-tjørnelav (Coelocaulon muricatum) og almindelig kvistlav (Hypogymnia physodes).

Lokalitetskoder:

Bjålum Klit	++ H-V II r
Gødelen	++ V I s
Hasnæs Bjerg	++ K II s

Botanisk vurdering:
Gødelen:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.
1. Rødlistearter: vandranke.
2. Sjældnere planter: pilblad og langbladet vandaks.

Kilder: 27, 50, 70, 77, 96, 100, 203, 213, 226, 275, 284, 409a

17/85 VÆRNENGENE

17/85-1. ANERBJERGE PLANTAGE veksler mellem bevoksninger af bjerg-fyr og åbne områder med klit- og klithedevegetation. De åbne klithedearealer indeholder mindre fugtige lavninger. På de tørre områder vokser almindelig engelsød, hunde-viol, tormentil, gåse-potentil, almindelig kællingetand, muse-vikke, gul snerre, blåhat, blå-klokke, smalbladet høgeurt, sand-star, rød svingel, bølget bunke, sandskæg og sand-hjælme. I de fugtige områder vokser mose-bølle, smalbladet mangeløv, kær-fladstjerne, kragefod, vandnavle, kær-snerre og almindelig star (Gravesen, 1980). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: klit, klithede

Højere planter: se oven for.

17/85-2. RINGKØBING FJORD ved Nørre Bork. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i de daværende vådområder ud til Ringkøbing Fjord. Området var dengang strandeng, der enten bestod af rød svingel-eng, harril-eng eller kryb-hvene-eng.

17/85-3. SØNDERBORK MARSK. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i Sønderbork Marsk, sydøst for Tipperhalvøen. Det var overvejende ferske enge, som blev domineret af katteskæg og i mindre omfang af mose-bunke. På lavereliggende partier var der strandeng med harril eller rød svingel.

17/85-4. VÆRNENGENE syd for Naturreservatet Tipperne veksler mellem eng og rørsump. Området gennemskæres af gamle grøfter, der tidligere har afvandet de fugtige arealer. Floralisterne neden for er optaget i et område øst for Bjålum Klit på strækningen mellem Sydlade og Værnvej nord for Gødelen. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelig arter slangetunge, frøbid, leverurt, maj-gøgeurt og vandranke. Foruden leverurt og maj-gøgeurt, som vokser på engarealerne, kan nævnes vådbundsarterne trævlekrone, eng-viol, engkarse, sump-kællingetand, kattehale, sump-forglemmigej, kær-snerre, fem siv-arter samt mose-bunke med flere. På engarealerne vokser desuden spredtstående pil, som tilsvarende forekommer i rørsumpen.

Vegetationstyper: kær, rørsump, eng.

Højere planter: kær
1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: nyse-røllike, bellis, fliget brønsel, engkarse, hønsetarm, kær-snerre, liden andemad, kors-andemad, høst-borst, sump-kællingetand, trævlekrone, sump-forglemmigej, leverurt, gåse-potentil, tormentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, art af skjaller, kruset skræppe, almindelig firling, ager-svinemælk, djævelsbid, hvid-kløver og eng-viol. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, mose-bunke, rød svingel, manna-sødgræs, glanskapslet siv, tudse-siv, knop-siv, lyse-siv, harril, almindelig rajgræs, katteskæg og sø-kogleaks.

Højere planter: rørsump.
1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: angelik, maj(?)
-gøgeurt, frøbid, vandnavle, vand-mynte, slangetungel, stor skjaller, vand-skræppe, almindelgi skjolddrager og muse-vikke. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, glanskapslet siv, harril, tagrør og sø-kogleaks.

17/85-5. FALEN Å ved Bork har udløb i Ringkøbing Fjords sydlige bred, øst for Tipperne. Herfra kendes aflangbladet vandaks og rust-vandaks (Schou, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskoder:

Anerbjerge Plantage	++ SK II s
Falen Å ++ V III r	
Værnengene	++ V I s

Botanisk vurdering:
Værnengene:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: vandranke.
2. Sjældnere planter: slangetunge og leverurt.
3. Lokalt sjældnere planter: maj (?)-gøgeurt.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: maj (?)-gøgeurt og leverurt.
5. Skillearter for andre kærtyper - overgangsfattigkær: kær-snerre, sump-kællingetand og trævlekrone.

Kilder: 47, 48a, 125, 144, 149, 179, 281, 325

17/86 BORK

17/86-1. NØRRE BORK PLANTAGE. I den sydøstlige del af plantagen ligger en mindre mose (hedemose), der er domineret af klokkelyng og blåtop. Hedelyng og krybende pil udgør også et islæt i vegetationen. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng, liden soldug og mangestænglet sumpstrå (Gravesen, 1980). Mangestænglet sumpstrå forekommer hist og her i Vestjylland, men er meget sjælden i den øvrige del af landet.

Vegetationstyper: hedemose.

Højere planter:
1980. *Dværgbuske*: rosmarinlyng, hedelyng, klokkelyng og krybende pil. *Urter*: liden soldug, vandnvavle og vand-pileurt.

Græsagtige planter: hirse-star, mangestænglet sumpstrå, blåtop og vestlig tue-kogleaks. Desuden forekommer tørvemos.

17/86-2. SÆDDING (Ribe amt) er et tidligere væld ved Sædding har været voksested for de temmelig sjældne mosser kærgyldenmos (Helodium blandowii) og piberensermos (Paludella squarrosa).

Lokalitetskoder:
Nørre Bork Plantage:
Vejrupsø Hede + H II s

Botanisk vurdering:
Nørre Bork Plantage, Verupsø Hede:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng ,liden soldug og mangestænglet sumpstrå.

Kilder: 98, 276, 312

17/87 HEMMET

17/87-1. BJERREGÅRD er en mindre skov af bjerg-fyr og med forekomst af vinter-eg. Vegetationen er typisk for nåleskov i Vestjylland (Gravesen, 1983).

Vegetationstyper: nålskov.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: vorte-birk, almindelig gedeblad, hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, brombær, almindleig røn, stilk-eg. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, engelsk visse, og krybende pil. *Urter*: blå klokke, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, blåmunke, almindelig kællingetand, almindelig spergel, djævelsbid og skovstjerne. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, sand-hjælme, sand-star og bølget bunke.

17/87-2. GALGEBJERG er en mindre hede, som domineres af hedelyng, men som i øvrigt er artsfattig (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: hvid-gran, stilk-eg og grå-pil. Dværgbuske: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: gederams, almindelig kongepen og smalbladet mangeløv. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:
1980. Dicranum polysetum, Hypnum cupressiforme/jutlandicum, Leucobryon glaucum og Pleurozium schreberi.

17/87-3. HEMMET. Herfra kendes et fund af roset-springklap.

17/87-4. SLOTSMARK er en mindre hede under tilgroning med bjerg-fyr. Vegetationen domineres af revling med spredt hedelyng. Arter som mose-bølle, klokke-ensian og vestlig tue-kogleaks viser, at der er fugtige partier (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, klokkelyng, krybende pil, mose-bølle og engelsk visse. *Urter*: klokke-ensian, smalbladet høgeurt, tormentil. *Græsagtige planter*: bølget bunke, blåtop og vestlig tue-kogleaks.

17/87-5. SØNDER VIUM. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger om tre gravhøje syd for Sønder Vium. Alle tre høje ligger på moræne. På den ene grav er fundet: almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig ulvefod, blå-klokke, blåtop, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-gran, håret høgeurt, håret visse, kattefod,

klokkelyng, lav skorsoner, lyng-øjentrøst, mangeblomstret frytle, mark-frytle, mose-bølle, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rødknæ, smalbladet høgeurt og tormentil (Pedersen, 1946).

På den anden gravhøj er der fundet: aften-pragtstjerne, almindelig hanekro, almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig røllike, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, blå-klokke, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, hedelyng, høst-borst, håret visse, katteskæg, klokkelyng, krybende hestegræs, lav skorsoner, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, læge-ærenpris, mangeblomstret frytle, muse-vikke, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rød svingel, smalbladet høgeurt og tormentil (Pedersen, 1976).

På den tredie gravhøj er der fundet: almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig syre, blåtop, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-gran, håret visse, katteskæg, klokkelyng, lav skorsoner, liden vintergrøn, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, mangeblomstret frytle, mose-bølle, mose-troldurt, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rød-kløver, rød svingel, skovstjerne, smalbladet høgeurt, tandbælg, tormentil, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

Lokalitetskoder:

Bjerregård	+++ S III
Galgebjerg	+++ H I
Slotsmark	+++ H III s

Kilder:76, 144, 148, 154, 283, 301, 397

17/88 ØSTERHEDE

17/88-1. BROSBØL. På begge sider af Tarm Møllebæk, syd for Brosbølgård og ca. 7 km syd for Tarm, findes en mellemstor egebevoksning på omkring 8 ha. Krattet grænser mod vest op til hovedvejen, og også vest for denne findes en smule egepur. Beskrivelser af krattet findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) i 80'erne fra Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Brosbøl er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884). Foruden stilk-eg forekommer træer som bævreasp, almindelig røn, tørst og ene. I kratbunden vokser stor konval, skov-viol, majblomst, almindelig kohvede, blå-klokke, almindelig pimpinelle, tormentil, græsserne bølget bunke og hunde-hvene samt ørnebregne. I det østlige krat er der spor af hede.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1900-1985. Skov-storkenæb og farve-visse.

Brosbøl. Egekrat adskilt i to dele omkring Tarm Møllebæk. Skovbevoksninger af varierende karakter.

17/88-2. Udgår.

17/88-3. KNUDE HEDE har tidligere bestået af en fugtig hedemose, der var domineret af klokkelyng og hedelyng.

Vegetationstyper: hedemose.

17/88-4. KNUDE PLANTAGE har været angivet som voksested for linnæa og liden vintergrøn.

Vegetationstyper: nåleskov.

17/88-5. LYNE. Mosearealer ved Lyne, syd for Kærgård Plantage har tidligere været voksested for de sjældne levermosser

but dobbeltblad (Diplophyllum obtusifolium) og tandet foldbæger (Lophozia exisa).

Vegetationstyper: kær.

17/88-6. TARM MØLLEBÆK. På skrænterne til den relativt smalle ådal ligger to egebevoksninger, der er fredet. Selve bækken er tidligere angivet som voksested for hår-tusindblad. På engarealer i forbindelse med bækken er der tidligere fundet engblomme og forskelligbladet tidsel, samt i de vandfyldte tørvegrave slank blærerod og den meget sjældne kortsporet blærerod. Heraf er kortsporet blærerod optaget på rødlisten over højere danske planter, hvor den angives som sårbar (Løjtnant, 1985). Egebevoksningerne, der ligger på begge sider af bækken, er sammensat af relativt høje, men krogede ege og har således bevaret en noget kratagtig karakter, som tidligere har været et karakteristisk træk ved de vestjyske egebevoksninger.

Vegetationstyper: egekrat.

17/88-7. TINGHØJE. I forbindelse med to gravhøje ligger et mindre hedeparti, som domineres af bølget bunke.

Vegetationstyper: gravhøj: hede

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rynket rose, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, engelsk visse, krybende pil, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: almindelig røllike, gederams, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, blåmunke, tormentil, almindelig gyldenris, djævelsbid, skovstjerne og hunde-viol. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke og katte-kæg.

17/88-8. ØSTERGÅRD VEST. Ved Østergård ligger endvidere en gammel mergelgrav, hvor der tidligere er fundet den meget sjældne vandplante rødlig vandaks (x). Rødlig vandaks er optaget på rødlisten over højere danske planter, hvor den angives som sårbar (Løjtnant, 1985) og er endvidere rødlistet i hele Europa (Council of Europe, 1983). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Ikke lokaliseret. Fra kær op til Tarm Møllebæk ved Brosbøl foreligger oplysniger om et ældre fund af hjertelæbe.

Lokalitetskoder:

Brosbøl	++ S II r
Knude Hede	+ H IV r
Knude Plantage	+ S IV r
Kærgård Plantage	+ S IV r
Lyne Kær	+ V IV s
Tarm Møllebæk	++ S-V II s
Tinghede	+ H IV r
Tinghøje	++ H II r
Østergård	+ V - 0

Kilder:36, 46, 95, 138a, 185, 203, 268, 275, 320

17/89 VALLUND

17/89-1. ØSTERGÅRD ØST. Omkring 1910 bestod hedemosarealer ved gården Østergård af en mosaik af mose-pors, hedelyng, klokkelyng og tue-kæruld. Desuden fandtes rosmarinlyng og tranebær. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

18/89-2. KLANGSHØJ. Ved højdepunktet Klangshøj ligger tre artsfattige heder med hedelyng og revling.

Vegetationstyper: Hede

Lokalitetskoder:

Østergård Øst	+ V III 0

Klangshøj + H IV r

Kilder: -

17/90 ØLGOD

17/90-1. RAVNKÆR. Mosearealerne omkring Ravnkær har været voksested for mosserne kortkapsel (Brachythecium mildeanum), guldstjernemos (Campylopus brevipilus) og kær-gyldenmos (Helodium blandowii).

17/90-2. ØLGOD. Fra Ølgod kendes den sjældne slimsvamp (Cribraria macrocarpa).

Lokalitetskoder:
Ravnkær
Ølgod

Kilder: 312

17/91 PÅBØL PLANTAGE

17/91-1. BARSLUND. Syd for gården af samme navn ligger to mindre egekrat på tilsammen 1,5 ha, hvoraf det nordlige er fredet. Oplysninger om Barslund Krattene findes hos Dalgas (1884), Oppermann (1932), i 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Det nordlige krat er i 40'erne beskrevet som en egevoksning på ca. 10 meters højde med indplantede løv- og nåletræer. Egene er i dag omkring 14 meter høje. Skovbunden er overvejende dækket af ørnebregne og krybende hestegræs.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, skov-elm, bøg, stilk-eg, bævreasp, ribs, vild pære, almindelig røn, ahorn, brombær, almindelig hvidtjørn, tørst, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urter*: ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, art af viol, skovstjerne, gederams, hønsebær, skovsyre, hanekro, almindelig kohvede, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsser*: kryb-hvene, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

17/91-2. OKSLUND. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger fra tre gravhøje på hedesletten ved Okslund vest for Hoven. Fra den ene gravhøj, der dengang lå på hede, er der fundet: almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig syre, almindelig ulvefod, blåmunke, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, håret visse, katteskæg, lav skorsoner, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, mark-frytle, pille-star, revling, rød svingel, skovstjerne, tandbælg, tormentil og tyttebær (Pedersen, 1946).

På en grav nord for den foregående, ligeledes på hede, blev der dengang fundet: almindelig hvene, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig røllike, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fåre-svingel, glat ærenpris, hede-melbærris, hedelyng, hvid-gran, håret visse, katteskæg, klokkelyng, krybende pil, lav skorsoner, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mose-bølle, pille-star, revling, rød svingel, smalbladet timian, tyttebær og vestlig tue-kogleaks (Pedersen, 1946).

På den tredie af højene, der lå på mark nordøst for foregående, blev der fundet: almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig star, almindelig syre, bitter bakkestjerne, blåmunke, børstesiv, eng-rottehale, fin kløver, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, hare-kløver, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, hunde-hvene, høst-borst, håret hønsetarm, krybende hestegræs, liden fugleklo, mangeblomstret frytle, mark-ærenpris, mark-frytle, pille-star, revling, rød svingel, tidlig-dværgbunke, tyttebær, vellugtende gulaks, vestlig tue-kogleaks og vår-brandbæger (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

Lokalitetskoder:

Barslund	++ S III r
Okslund	+ S II r

Kilder: 34, 36, 46, 272, 298

17/92 ØRBÆK

17/92-1. ØRBÆK. På Omme Ådalens vestlige skrænt sydøst for Ørbæk findes egekrat over det meste af en strækning på ca. 400 meter. Arealet er ca. 0,5 ha. Ved skræntens overkant er der plantet contorta-fyr tæt på egene. Oplysninger om bevoksningen som egekrat findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Ørbæk er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884).

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: contorta-fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, tørst, almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig mangeløv, almindelig engelsød, skarpbladet fladstjerne, skov/krat-viol, skovstjerne, krat-fladbælg, skovsyre, almindelig hanekro, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke og blåtop.

17/92-2. ØRBÆK (gravhøje). Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger fra tre gravhøje på hedesletten syd for Ørbæk. Alle tre høje lå på arealer, der dengang var hede. På en af gravhøjene er der fundet: almindelig hvene, almindelig rapgræs, bjerg-fyr, bævreasp, bølget bunke, engelsk visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, revling og tyttebær (Pedersen, 1946), medens der på en anden af højene er fundet: almindelig star, almindelig syre, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, hunde-hvene, håret visse, mangeblomstret frytle, pille-star, revling, skov-brandbæger, skovstjerne og tyttebær (Pedersen, 1976).

På den tredie af højene, som ligger vest for den foregående er der fundet: almindelig kongepen, almindelig røn, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hunde-hvene, håret visse, katteskæg, lyng-øjentrøst, mangeblomstret frytle, mose-bølle, pille-star, revling, rødknæ, sand-star, skovstjerne, tormentil og tyttebær (Pedersen, 1976). Det er således den mest artsrige af højene med en udpræget hedevegetation.

Vegetationstyper: gravhøj: hede.

17/92-3. HÅRKÆR BIRKEHOLT BÆK beskrives her på strækningen fra sammenløbet med Simmelbæk til Hårkær Plantage. Det er et mellemstort vandløb, der henligger i næsten naturlig tilstand med stor fysisk variation. Det har et slynget forløb. Vandløbsbunden består af sandbund med omfattende aflejringer af okkerslam og plantemateriale (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, flydende kogleaks, liden siv, kær-snerre, aflangbladet vandaks, hår-tusindblad og algen paddeleg (Batrachospermum).

Lokalitetskoder:

Hårkær Birkeholt Bæk	++ V II r
Ørbæk	++ S III r
Ørbæk gravhøje	++ H - s

Botanisk vurdering:
Hårkær Birkeholt Bæk:
2. Sjældnere planter: flydende kogleaks.
4. Rentvandsindikatorer: flydende kogleaks og hår-tusindblad.

Kilder: 34, 36, 46, 272

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 18.Error! Bookmark not defined.

Hele distrikt 18 ligger i Rinkjøbing Amt. Herning ligger omtrent midt i distriktet, som strækker sig fra Holstebro i det nordvestlige hjørne til lidt syd for Kølvrå, følger Karup Å mod nordøst til lidt vest for Engesvang, medens den sydøstlige grænse går et stykke nordvest for Brande. Botaniske oplysninger fra områdets natur findes først og fremmest i tilknytning til Vegen Ådalen vest for Avlum, fra de få søer i distriktet samt vandløb og egekrat.

18/1 HOLSTEBRO.

Nyere botaniske oplysninger fra den sydøstlige del af Holstebro kendes ikke.

Kilder: 67, 95, 120, 146, 161

18/2 MEJRUP

18/2-1. MUNKBRO. På omtrent samme breddegrad som Nørre Felding, vinkelret på Vegen Å's østlige bred, ligger en mindre dalsænkning. Vegetationen består af pilekrat og mose-bunke (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: pilekrat, eng.

18/2-2. VANDKRAFTSØEN. Fra den sydlige bred af Vandkraftsøen øst for Holstebro foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af purpur-gøgerurt i 1987.

Vegetationstyper: sø.

Lokalitetskode:

Munkbro	+ S-V IV r
Vandkraftsøen, Holstebro	+ V II (?) s

Botanisk vurdering:
Vandkraftsøen, Holstebro:
2.Sjældnere planter: purpur-gøgeurt.

Kilder: 28, 275, 435

18/3 NØRRE FELDING

18/3-1. SKOVLUND PLANTAGE syd for Holstebro er en nåleplantage med et enkelt mindre bøgeafsnit i den sydlige del i Søndre Plantage nord for hovevejen. I udkanten af plantagen kendes en forekomst af almindelig ulvefod.

Vegetationstyper: nåleplantage, bøgeskov.

18/3-2. STOKVAD BÆK. Fra enge på nordsiden af Stokvad Bæk før dennes sammenløb med Vegen Å kendes engblomme (Aagaard, 1991). Vegetationen på engene er endvidere undersøgt af Ølgaard (1991). Fra Øllgård foreligger en komplet artsliste.

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, hindbær, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, øret pil, mose-pors og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: hvid anemone, liden andemad, krybende baldrian, blåhat, djævelsbid, ris-dueurt, kær-dueurt, græsbladet fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig hønsetarm, sump-kællingetand, vild kørvel, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), eng-nellikerod, ager-padderok, dynd-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, lav ranunkel, vedbend-vandranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, sideskærm, liden skjaller, kruset skræppe, skovstjerne, burre-snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, stor vandarve, vandkarse, lancet vejbred, muse-vikke, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, bølget bunke, bredbladet dunhammer, mangeblomstret frytle, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, kryb-hvene, smalbladet kæruld, grenet pindsvineknop, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rørgræs, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, næb-star, sand-star, trindstænglet star, fåre-svingel, rød svingel, manna-sødgræs og tæppegræs.

18/3-3. VEGEN Å. Ved den nordøstlige del af Skovlund Plantage findes et mindre rigkær. Fra kæret, der er belligende på den østlige bred af Vegen Å kendes engblomme. Nærmere botaniske oplysninger fra kæret er ønskelige.

Vegetationstyper: rigkær.

Lokalitetskoder:

Skovlund Plantage	- S III r
Stokvad Bæk	+ V II (?) s
Vegen Å (enge)	+ V II (?) s

Botanisk vurdering:
Skovlund Plantage:
2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod.

Stokved Bæk: enge
2. Sjældnere planter: engblomme og tæppegræs.
3. Lokalt sjældnere planter: bredbladet klokke, trindstænglet star og vandkarse.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Stokvad Bæk: vandløb
2. Sjældnere planter: tæppegræs.

Vegen Å (enge):
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.

Kilder: 28, 383

18/4 TVIS

18/4-1. GRYDHOLT. På de nordøstvendte skrænter ned til en af Storåens slyngninger ligger nær gården Grydholt et mindre egekrat. Det er ret smalt og over 0,5 km langt og dækker omkring 1 ha. Såvel stilk-eg som vinter-eg og deres krydsninger findes i krattet. Krattet er undersøgt og beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne bestod krattet af 4-6 meter høje ege. I dag er de dobbelt så

høje. Fra lokaliteten kendes i 1944 og 1983 stor frytle og kantet konval.

Foruden stilk-eg findes bævreasp, almindelig røn, dun-birk og almindelig gedeblad samt i 1983 selje-røn, engriflet hvid-tjørn og tørst. Bundfloraen var i 1983 domineret af græsser som følge af kreaturpåvirkning, samt ørnebregne. Der blev i 1983-undersøgelsen fundet en mere varieret flora med blandt andet stor frytle, kantet konval, stor konval samt liljekonval og almindelig engelsød, sikkert på grund af den mindre græsning, der i dag kun foregår i den sydøstlige del af krattet.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde 10-12-14 meter
Stammediameter: 0,45 meter (0,24 - 0,75)
Trækonfiguration: let krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: græsdækket/ bølget bunke, krybende hestegræs/ hvid anemone
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, dun-birk, almindelig røn, selje-røn, engriflet hvidtjørn, tørst, art af rose og almindelig gedeblad. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, skov-padderok, hvid anemone, almindelig syre, ager-stedmoderblomst, fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, stor nælde, gederams, art af perikon, krat-fladbælg, skovsyre, blæresmælde, art af hanekro, almindelig pimpinelle, vild kørvel, gederams, blæresmælde, stinkende storkenæb, almindelig røllike, læge-baldrian, lyng-snerre, almindelig kohvede, aks-rapunsel, gærde-snerle, læge- og tveskægget ærenpris, almindelig røllike, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, hvid okseøje, majblomst, stor konval og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, mose-bunke, fløjlsgræs, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, almindelig hundegræs, krybende hestegræs og bølget bunke.

18/4-2. HAVRIS. Syd for byen Tvis ligger der tæt ved gården Havris en mindre hede med et mindre egekrat på omkring 1,6 ha i den sydlige del. Krattet er beskrevet i litteraturen af Dalgas (1884), Wiinstedt (1916, 1938), Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Oplysninger om heden er ønskelige.

I den sydlige del af krattet er egene højstammede, men der er ingen tegn på udnyttelse, heller ikke til græsning. Krattet breder sig mod nord ud på hedearealet med små "purer" af eg. Wiinstedt (1938) angav i sin tid krattets udstrækning til omkring 6 ha med mere eller mindre spredt bevoksning. Krattet bestod dengang som i dag af stilk-eg og bævreasp med af liljekonval og almindelig kohvede i bunden. I krattet er der tidligere fundet rank høgeurt og bakke-gøgelilje (Gram, Jørgensen & Køie, 1944), der ikke senere er genfundet.

Karakteristik:
Belligenhed: hede
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: rette ege
Underskov: tørst
Opvækst: -
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundsplanter: liljekonval
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1944-1982. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, mirabel, hindbær, tørst og

almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng og blåbær. *Urter*: almindelig engelsød, hvid anemone, gederams, almindelig kohvede og liljekonval. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

18/4-3. TVISLUND. I udkanten af byen Tvis ligger tre spredte egestykker på tilsammen ca. 2 ha. Bevoksningen er beskrevet i litteraturen af Dalgas (1884), Petersen (1906), Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Gram, Jørgensen & Køie omtaler i 1944 i alt fire egekrat på tilsammen 5 ha, som allerede dengang havde skovkarakter med ege på op til 10 meter højde. "Egelunden" er den største bevoksning med eg. Den har en parkagtig karakter med spredtstående ege på 18-20 meter, hvoraf nogle skønnes at være mindst 200 år gamle. Skovbunden er hovedsageligt dækket af krybende hestegræs. Der har været vedvarende græsning indtil 1978, ligesom der før krigen har været hugst i skoven.

I udkanten af Tvis mod øst ligger ved Kapelbakke/Kapelskoven mod syd en sparsom egebevoksning. Her blev der i 1944 observeret skov-elm, ahorn, engriflet tjørn, almindelig hyld samt ribs og plantet japansk lærk. Der er en urterig bund af sammensætning som ovenstående. I 1983 nævnes vild pære.

Karakteristik:
Belligenhed: mark/by
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg
Trækonfiguration: ældre, rette ege/ let krogede ege Underskov: ingen/ ahorn
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket: krybende hestegræs/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
Emsholm nævner i 1982 under ét for de tre egestykker følgende: *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, art af birk, bævreasp, ahorn, almindelig hæg og almindelig hyld. *Urter*: bredbladet mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, skovstjerne, feber-nellikerod, gederams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig kohvede, majblomst, stor konval, kantet konval og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs og krybende hestegræs.

1944. Tidligere angivet fra lokaliteten er endvidere knoldet brunrod.

18/4-4. ØSTERGÅRD. Øst for byen Tvis og øst for gården Østergård ligger en 6-7 ha stor skovbevoksning. Oplysninger om bevoksningen findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne var der et ca. 7 ha stort egekrat med 4-5 meter høje stilk-ege samt indplantet bøg og nåletræer. Mod nord og nordvest var der opvækst af eg på hede. Den "rene" egebevoksning er i dag på lidt over 3 ha, og ligger som en ring uden om den øvrige skovbevoksning samt mark i den vestlige del. I dag en højskov på 10-12 meter af eg, bøg og ahorn, hvor den sidste er i kraftig opvækst samt en del nåletræ, som er ved at blive fjernet i den sydlige del.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 10-12 meter
Trækonfiguration: rette ege
Underskov:
Opvækst: ahorn
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ løvdækket/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
Der er i 1982 i tilknytning til de "rene" egebevoksninger angivet følgende: *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, ahorn, tørst, engriflet hvidtjørn, ribs, ask og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*:

bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, krat/skov-viol, skovstjerne, feber-nellikerod, gederams, skovsyre, skov-galtetand, læge-baldrian, majblomst og liljekonval. *Græsser*: bølget bunke.

18/4-5. TVIS Å. Nordøst for Tvis og vest for Tvis Nordre kommuneplantage findes en eng med forekomst af engblomme. Nærmere botaniske oplysninger om engene ved Tvis Å er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

Lokalitetskoder:

Grydholt	++ S III r
Havris	++ S II r
Tvislund	++ S III r
Østergård	++ S III r
Tvis Å	+ V II(?) s

Botaniske vurdering:
Grydholt:
3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel og stor konval.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Havris
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Tvislund
3. Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Østergård
4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Tvis Å
2. Sjælnere planter: engblomme.
4. Rigkærsindikatorer: engblomme.

Kilder: 34, 36, 46, 190, 232a, 238, 268, 270b, 272

18/5 HØGILD

18/5-1. HØGILD. Fra et mindre dalstrøg på den sydlige bred af Storå umiddelbart nord for Høgild kendes forekomst af bakketidsel og engblomme (Degn, 1991). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev, kær.

Lokalitetskode:
Høgild + V E II (?) s

Botanisk vurdering:
Høgild
2.Sjældnere planter: engblomme.

Kilder: 270b

18/7 SØRVAD

Området omkring Sørvad hører ligsom Thyholm, Skovbjerg Bakkeø, Karup Ådal og Brande Kommune til et af de mest velundersøgte dele af amtet, idet det har været undersøgt af botanikeren Hans Øllgaard i sommeren 1991 i forbindelse med Dansk Botanisk Forenings florakortlægningsprojekt: Atlas Flora Danica. Øllgaards optegnelser omfatter ialt 110 lokalitets/-floralister. Se også under 16/58, 16/58, 16/60 og 18/8.

18/7-1. VESTER GRØNBÆK. På østbredden af Vegen Å findes nordvest for gården Vester Grønbæk en række overdrevskrænter og enge (kær). Der er her medtaget floralister fra 6 enkeltlokaliteter, således:

Vester Grønbæk I 850 m NV (kær, overdrev)
Vester Grønbæk II 650 m VNV (kær, overdrev)
Vester Grønbæk III 600 m NV (overdrev)
Vester Grønbæk IV 650 m NV (kær)
Vester Grønbæk V 400 m VNV (overdrev)
Vester Grønbæk VI 300 m VNV (overdrev)
Vester Grønbæk VII 300 m VNV (kær)
Vester Grønbæk VIII 200 m VNV (overdrev)

For at muliggøre en mere præcis lokalisering af lokaliteterne end det er muligt i denne rapport er UTM-koordinaterne angivet i forbindelse med artslisterne.
Af særlig botanisk interesse kan nævnes forekomsten af en stor bestand af almindelig månerude på et af overdrevene, ligesom der også findes en stor bestand af lav skorsoner på to af overdrevene.

Lokalitet I ligger op til Vegen Å øst for Mosebæk Bakke. Syd herfor ligger en anden værdifuld englokalitet, der ligesom den foregående rummer en artsrig og varieret vegetation med forekomst af sjældnere arter. Lokalitet III findes på en nordvendt hedeskråning ca. 600 meter nordvest for gården Vester Grønbæk. Vegetationen domineres af hedelyng. Nord for heden findes en eng, der er under tilgroning som følge af græsningsophør. Nærmere Vegen Å findes en skråning med hede- og kærvegetation. Vegetationen er meget artsrig og rummer store bestande af arter, der er ved at blive sjældne. Også på denne lokalitet er græsningen, der er forudsætningen for den artsrige kærvegetation, ophørt. Lokalitetet III er botanisk set den mest værdifulde overdrevslokalitet ved Vester Grønbæk. Ca. 100 m syd for den foregående lokalitet findes endnu en artsrig overdrevsskrænt (lokalitet IV) efter vestjyske forhold. Nedenfor
skrænten forekommer en sumpet eng (lokalitet VI). Området er under tilgroning med pil, men også højtvoksende urter som almindelig mjødurt samt lyse-siv er ved at overvokse den laverevoksende kærvegetation.

Vegetationstyper: overdrev, hede, kær.

<u>Vester Grønbæk I</u>. På Vegen Å´s østbred øst for Mosebæk Bakke ligger et hedekær og eng. Græsningen er ophørt på lokaliteten inden for de snere år. Vegetationen er artsrig og rummer flere sjældne arter. Med mindre græsningen genoptages vil kæret med tiden gro til og grundlaget for den artsrige kærvegetation vil forsvinde. UTM32VMH785397

Vegetationstyper: hedekær, eng.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tranebær. *Urter*: krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, engblomme, klokke-ensian, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, plettet gøgeurt, gul iris, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mangeløv, butfinnet mangeløv, spæd mælkeurt, stor nælde, bidende pileurt, langbladet ranunkel, nyrebladet ranunkel, stor skjaller, skovstjerne, rundbladet soldug, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, lancet-vejbred og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, hunde-hvene, sø-kogleaks, vestlig tue-kogleaks, grenet pindsvineknop, eng-rævehale, eng-rørhvene, rørgræs, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, loppe-star, næb-star, toradet star, almindelig sumpstrå og tandbælg.

<u>Vester Grønbæk II.</u> På Vegen Å´s østbred, sydvest for Mosebæk Bakke ligger en hedeagtig engskråning. Græsningen på lokaliteten er ophørt og med mindre den genoptages vil lokaliteten gro til. Lokaliteten rummer flere sjældnere arter i store bestande.
UTM32VHM787395

Vegetationstyper: hedepræget eng.

Højere planter:
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig gedeblad, hvid-gran, mose-pors, solbær og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, krybende pil, revling, tranebær og tyttebær. *Urter*: krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, ris-dueurt, eng-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mangeløv, almindelig mjødurt, almindelig mælkeurt, ager-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, almindelig røllike, burre-snerre, kær-snerre, sump-snerre, rundbladet soldug, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, eng-troldurt, trævlekrone, muse-vikke, eng-viol og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, hoved-frytle, mangeblomstret frytle, dunet havre, hjertegræs, katteskæg, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, grenet pindsvineknop, rørgræs, eng-rørhvene, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grøn star, grå star, hirse-star, loppe-star, næb-star, skede-star, stjerne-star, rød svingel og tandbælg.

Vester Grønbæk III. På en nordvendt hedeskråning på østsiden af Vegen Å vest for Mosbæk Bakke forekommer en næsten ren hedelyng-hede. Der har ikke være græsning på området igennem en del år.

Højere planter: hede/overdrev UTM 32VMH786397
1991. *Træer og buske*: sitka-gran, almindelig bjerg-fyr og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, lav skorsoner, almindelig gyldenris, almindelig syre, blå klokke, mose-troldurt, almindelig røllike, blåhat, høst-borst, kær-tidsel, læge-ærenpris og mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata.) og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, hirse-star, pille-star, almindelig hvene, bølget bunke, mose-bunke, katteskæg, blåtop og eng-rapgræs.

Vester Grønbæk IV. I forbindelse med foregående ligger en eng, der er under tilgroning.

Højere planter: kær UTM 32VMH788395
1991. *Træer og buske*: rød-el, hvid-gran, sitka-gran, øret pil, mose-pors og solbær. *Dværgbuske* : klokkelyng og mose-bølle. *Urter*: liden andemad, krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, lådden dueurt, engkarse, følfod, gifttyde, plettet gøgeurt, skov-hanekro, almindelig hønsetarm, stor nælde, ager-padderok, kær-padderok, smalbladet mangeløv, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica), krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), bidende ranunkel, nyrebladet ranunkel, lav ranunkel, kruset skræppe, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, bredbladet dunhammer, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig rapgræs, eng-rørhvene, næb-star, stiv star og tagrør.

Vester Grønbæk V. På Vegen Å´s østbred ligger sydøst for Mosebæk Bakke et mindre græsningsoverdrev. Der findes en stor bestand af almindelig månerude (ca. 800 individer) samt en tilsvarende stor bestand af lav skorsoner (ca. 1000 individer).

Højere planter: overdrev UTM 32VMH788395
1991. *Træer og buske*: bævreasp, hvid-gran, gyvel og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng og engelsk visse. *Urter*: guldblomme, håret høgeurt, rød-kløver, almindelig knopurt, majblomst, almindelig månerude, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), almindelig mælkeurt, bidende ranunkel, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig stedmoderblomst, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, læge-ærenpris, kort øjentrøst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: tidlig dværgbunke, håret frytle, mark-frytle, almindelig hundegræs, almindelig hvene, pille-star, fåre-svingel og rød svingel.

Vester Grønbæk VI. Øst for foregående lokalitet ligger et overdrev.

Højere planter: VI overdrev UTM 32VMH789393
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, gyvel, selje-røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: hvid anemone, blåhat, høst-borst, djævelsbid, gederams, almindelig gyldenris, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, liden klokke, almindelig kongepen, plettet kongepen, majblomst, almindelig månerude, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), fandens mælkebøtte (Taraxacum sect. Ruderalia), almindelig mælkeurt, bidende ranunkel, almindelig røllike, lav skorsoner, kruset skræppe, hvid snerre, lyng-snerre, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, glat ærenpris og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, bølget bunke, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hvene, katteskæg, almindelig rapgræs, børste-siv, lyse-siv, pille-star og fåre-svingel.

Vester Grønbæk VII. På Vegen Å´ens østbred næsten direkte vest for gården ligger en sumpet eng. Området er under tilgronig med pil, lyse-siv og almindelig mjødurt som følge af ophør af græsning.

Højere planter: kær UTM 32VMH790394
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, øret pil og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil og tranebær. *Urter*: hvid anemone, krybende baldrian, bukkeblad, djævelsbid, engkarse, gul iris, eng-kabbeleje, sump-kællingetand, vild kørvel, majblomst, almindelig mjødurt, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (Taraxacum sect. Celtica) og krogfliget mælkebøtte (Taraxacum sect. Hamata), eng-nellikerod, stor nælde, dynd-padderok, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, nyse-røllike, kær-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, ager-tidsel, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, eng-troldurt, mose-troldurt, lancet-vejbred, eng-viol og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, mark-frytle, katteskæg, smalbladet kæruld, knæbøjet rævehale, børste-siv, glanskapslet siv, lyse-siv, almindelig star, langakset star, hirse-star, næb-star, pille-star, stiv star, top-star og fåre-svingel.

Vester Grønbæk VIII. Op til vejen vest for gården ligger et mindre overdre.

Højere planter: overdrev UTM 32VMH791393
1991. *Træer og buske*: almindelig gedeblad og hvid-gran. *Urter*: høst-borst, gederams, håret høgeurt, rød-kløver, almindelg knopurt, mælkebøtte: Taraxacum sect. Erythrosperma, gråfrugtet mælkebøtte (Taraxacum sect. Obliqua), rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig syre, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol og mark-ærepris. *Græsagtige planter*: mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hvene og fåre-svingel.

18/7-2. VIBHOLM. På den østlige ådalsskrænt og slugt vinkelret på Vegen Å findes et lidt større og to mindre egebevoksninger på tilsammen godt 2 ha. De ligger nordøst for Vinding Kirke og nord for gården Vibholm, heraf navnet. Over for på den vestlige side af Vegen Å ligger egekrattene Svenstrupgårde, der her er beskrevet under 16/59. Oplysninger om bevoksningerne findes hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1944 bestod krattet af lave buske og begge egearter. Det nordlige og største krat domineres i dag af bævreasp.

Det sydlige og mindste krat består i dag af træer af eg, ask og bævreasp på 10-12 meters højde. Desuden forekommer begge ege med deres krydsninger, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, øret pil, vild æble, bøg og almindelig hyld. I den midterste del er der indplantet bøg. Skovbunden er lysåben og dækket af krybende hestegræs og bærer præg af tidligere græsning.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp
Træhøjde: 10-12/ 12-14 meter
Stammediameter: -
Trækonfiguration: krogede ege/ tynde, rette ege
Underskov: tørst/ ingen
Opvækst: eg/ bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ krybende hestegræs
Græsning: tidligere græsning i det sydlige krat

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, vild pære, almindelig røn, tørst, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urter*: hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, stor nælde, art af hønsetarm, art af fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, skovstjerne, tormentil, gederams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, lyse-siv, fløjlsgræs, bølget bunke, mose-bunke og blåtop.

18/7-3. VIBHOLM VEST. Ca. 300 m nordvest for gården findes en eng og bæk. Engen græsses med kreaturer og vegetationen forekommer stabil.Engen afgræsses af kreaturer og vegetationen forekommer derfor stabil. Bestanden af engblomme udgjorde i 1991 31 tuer.
To plantelister.

Vegetationstyper: fattigkær, rigkær.

Højere planter: UTM32VMH799376
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: klokkelyng og krybende pil. *Urter*: liden andemad, krybende baldrian, almindelig brunelle, djævelsbid, ris-dueurt, engblomme, engkarse, almindelig firling, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, dusk-fredløs, kær-galtetand, lancetbladet høgeurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, mælkebøtte: Taraxacum sect. Celtica, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, gåse-potentil, kær-ranunkel, sideskærm, kær-snerre, kær-tidsel, eng-troldurt, trævlekrone, stor vandarve, storblomstret vandranunkel, eng-viol, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, hjertegræs, kryb-hvene, katteskæg, smalbladet kæruld, knæbøjet rævehale, rørgræs, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, næb-star, stjerne-star og manna-sødgræs.

Højere planter: engvej UTM32VMH799376
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, grå-pil, og øret pil. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: djævelsbid, engblomme, almindelig firling, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, kær-galtetand, skov-hanekro, håret høgerurt, kragefod, hvid-kløver, rød-kløver, sump-kællingetand, almindelig mælkeurt, eng-nellikerod, gåse-potentil, bidende ranunkel, liden skjaller, stor skjaller, almindelig syre, kær-tidsel, trævlekrone, muse-vikke og kort øjentrøst. *Græsagtige planter*: blåtop, fløjlsgræs, mark-frytle, hjertegræs, kryb-hvene, glanskapslet siv, knop-siv, tudse-siv, hare-star, stjerne-star, rød svingel og tandbælg.

18/7-4. VIBHOLMHUS. Ca. 150 m nord for gården på nordsiden af bækken ligger en mindre hede. Der er en kraftig tilgroning af området med bævreasp. Bestanden af guldblomme udgør ca. 200 individer. Ca. 100 meter nordøst for gården har området karakter af eng. Der har tidligere været gravet tørv på dette sted.

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter: hede, vest UTM32VMH793397
1991. *Træer og buske*: skov-fyr, stilk-eg, krybende pil, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, hindbær og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: hare-kløver, muse-vikke, lyng-snerre, guldblomme, almindelig ærenpris, almindelig røllike, håret høgeurt, almindelig kongepen og djævelsbid. *Græsagtige planter*: mark-frytle, mangeblomstret frytle, tue-kæruld, almindelig star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, katteskæg, blåtop og almindelig hvene.

Højere planter: kær, øst UTM32VMH794386
1991. *Træer og buske*: dun-birk, almindelig bjerg-fyr, hvid-gran, grå-pil, øret pil og almindelig røn. *Dværgbuske* : hedelyng, klokkelyng, revling og tranebær. *Urter*: krybende baldrian, bellis, benbræk, bukkeblad, lådden dueurt, ris-dueurt, gul fladbælg, sump-fladstjerne, sump-forglemmigej, gederams, eng-kabbeleje, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, mølkebøtte: Taraxacum sect. Celtica, eng-nellikerod, dynd-padderok, kær-padderok, skovstjerne, kær-snerre, ager-tidsel, tormentil, trævlekrone, svømmende vandaks, vandkarse, glat vejbred og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, bredbladet dunhammer, hoved-frytle, smalbladet kæruld og tue-kæruld, eng-rørhvene, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, grå star, hare-star, næb-star og stiv star.

Lokalitetskoder:

Vester Grønbæk I	++ V-E I s
Vester Grønbæk II	++ V I s
Vester Grønbæk I	++ H II r
Vester Grønbæk II	++ V II s
Vester Grønbæk III	++ E II s
Vester Grønbæk IV	++ E III s
Vester Grønbæk VI	++ E III r
Vibholm	++ S II r
Vibholm Vest I	++ V II s
Vibholmhus	++ H-V II r

Botanisk vurdering:
Vester Grønbæk (Vegen Å) I
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: butfinnet mangeløv og loppe-star.
3. Lokalt sjældnere planter: langbladet ranunkel, nyrebladet ranunkel og toradet star.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrikær: toradet star, desuden loppe-star.
5. Skillearter for overgangsfattigkær: almindelig fredløs, plettet gøgeurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidsel.

Vester Grønbæk (Vegen Å) II
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: loppe-star og skede-star
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: hjertegræs, sump-snerre, skede-star, desuden loppe-star
5. Skillearter for overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Vester Grønbæk III
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Vester Grønbæk IV
3. Lokalt sjældnere planter: nyrebladet ranunkel.
5. Skillearter for kærtyper: plettet gøgeurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Vester Grønbæk V
2. Sjældnere planter: almindelig månerude.
3. Lokalt sjældnere planter: kort øjentrøst.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, almindelig månerude og lav skorsoner.

Vester Grønbæk VI
2. Sjældnere planter: almindelig månerude.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, almindelig månerude og lav skorsoner.

Vester Grønbæk VII
3. Lokalt sjældnere planter: langakset star og top star.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: sump-snerre og langakset star.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og top-star.

Vester Grønbæk VIII
4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Vibholm
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig kohvede og tormentil.

Vibholm Vest II
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere arter: kort øjentrøst.
4. Rigkærsindikatorer: engblomme.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Vibholmhus
3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, kær-snerre og trævlekrone.

Kilder: 36, 46, 272, 433a

18/8 VEJVAD

Omfatter blandt andet egekrattet, Krathus, på begge sider af hovedvej A 11 nordvest for Avlum, hede- og fyrrebeplantning

ved Gravlund Sande, vest for Avlum, samt fyrrebeplantning ved Neder Skavtrup, sydøst for Skavtrup.

18/8-1. KRATHUS består af to større kratpartier med eg på hver side af hovedvej A 18 og et mindre øst for jernbanen, begge lidt nord for Avlum. Grusgravning har formindsket jernbanekrattet betydeligt. Oplysninger om bevoksninger findes hos Dalgas (1884), hos Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1944 udgjorde krattene ca. 14 ha, i 1983 godt 4 ha.

Det krat der ligger nordøst for landevejen blev i 1953 fredet under navnet Lergrav Krat. Det består af 14-16 meter høje ege, især i den østlige del. Krattet vest for landevejen består af en yngre egebevoksning med en mere kratagtig og lysåben karakter. Hedelyng ses endnu enkelte steder i bundvegetationen.

Karakteristik:
Belligenhed: mark/ hede
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg
Trækonfiguration: yngre, krogede ege/ rette ege i "buketter"
Underskov: sparsom
Opvækst: bævreasp, røn
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ løvdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*. blåbær. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, krat-viol, gederams, skovsyre, almindelig kohvede, skov-galtetand, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, vellugtende gulaks, miliegræs, lund-rapgræs og eng-rapgræs, bølget bunke, draphavre, almindelig hvene, hunde-hvene, og almindelig hvene.

18/8-2. VIBHOLM NORDØST. Nord for gården Vibholm findes en hede på 23 ha. Heden er under tilgroning med bjerg-fyr og bævreasp og den nordøstlige del består af græshede. Botaniske oplysninger fra den nordvestlige del og sydvestlige del af heden foreligger. Der blev i 1991 kun fundet en enkelt kattefod på det undersøgte område.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordvestlig del
1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, bævreasp, ene, almindelig gedeblad, hvid-gran, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: hedelyng, krybende pil, revling, tyttebær, engelsk visse og håret visse. *Urter*: blåhat, blåmunke, vår-brandbæger, djævelsbid, almindelig engelsød, flipkrave, liden fugleklo, gederams, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, have-jordbær, kattefod, hare-kløver, rød-kløver, enårig knavel, almindelig kællingetand, majblomst, almindelig mangeløv, liden museurt, mælkebøtte: Taraxacum sect. Hamata, almindelig mælkeurt, almindelig pimpinelle, bidende ranunkel, knold-ranunkel, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, lyng-snerre, almindelig syre, tormentil, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, tofrøet vikke, hunde-viol, glat ærenpris, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, fløjlsgræs, mark-frytle, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, katteskæg, almindelig rapgræs, sand-star, fåre-svingel og tandbælg.

Højere planter: sydvestlig del
1991. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig bjerg-fyr, hvid-gran, rød-gran, engriflet hvidtjørn, øret pil, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: hedelyng, revling. *Urter*: blåhat, liden fugleklo, håret høgeurt, kattefod, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, almindelgi stedmoderblomst, almindelig syre, tormentil, almindelig torskemund, lancet-vejbred, hunde-viol og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, udspærret dværgbunke, mark-frytle, almindelig hvene, krybhvene, krybende hestegræs, katteskæg, pille-star, fåre-svingel, rød svingel og tandbælg.

Lokalitetskode:
Krathus ++ S II r
Vibholm Nordøst ++ H II r

Botanisk vurdering:
Krathus:
4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Vibholm Nordøst:
4.Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, guldblomme, kattefod, knold-ranunkel, lav skorsoner og dunet havre.

Kilder:28, 31, 34, 36, 46, 233, 272, 433a

18/10 SKÆRBÆK

Herunder beskrives Stovbæk Krat og Storådalen øst for krattet under Storå.

18/10-1. SKÆRBÆK ved Skærbækmølle. Ca. 1 km fra Skærbæk ligger der ved en gammel slynge af Storåen nogle eng-arealer. Arealerne vest for meandersøen var i 1986 uden græsning, medens en mark mellem den gamle slynge og Storåens nuværende leje blev græsset. Området er beskrevet af Brødsgaard et al. (1986). I samme rapport er der oplysninger om floraen (Eriksen & Rasmussen) fra et ugræsset område på slyngens østbred, hvor der blandt andet blev placeret en række prøvefelter. Fra lokaliteten kendes langbladet ranunkel og gifttyde.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. *Vand- og sumpplanter*: langbladet ranunkel, gifttyde, frøbid, gul åkande, høj sødgræs, kalmus, liden andemad, svømmende vandaks, sø-kogleaks, almindelig vandranunkel, vandpest, vand-pileurt, desuden følgende urter fra *kærvegetationen*: almindelig mjødurt, almindelig skjolddrager, angelik, dusk-fredløs, dynd-padderok, eng-forglemmigej, eng-kabbeleje, engkarse, eng-nellikerod, fliget brøndsel, hyldebladet baldrian, kær-fladstjerne, kær-dueurt, kær-galtetand, kær-svovlrod, kær-tidsel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, ris-dueurt, stor nælde, sump-evighedsblomst, sump-kællingetand, sværtevæld, trævlekrone, vand-skræppe, vand-snerre (ssp. palustre), vand-mynte, sivene: glanskapslet siv, liden siv og lyse-siv starene: almindelig star, hare-star, nikkende star, næb-star, tudse-siv og græsserne: almindelig hvene, almindelig kamgræs, eng-rapgræs, eng-rævehale, eng-svingel, manna-sødgræs, mose-bunke, stortoppet hvene og vellugtende gulaks.
Blandt *tørbundsvegetationen* kan nævnes almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, horse-tidsel, håret høgeurt, høst-borst, muse-vikke, mælkebøtte og nyse-røllike.

18/10-2. STORÅ. Den ca. to hundrede meter brede Storådal har skåret sig 8-10 meter ned i hedesletten. Åens naturlige løb slynger sig gennem den fugtprægede dal med tilstødende mose- og engarealer. Hvor åslyngerne er nået ud til dalsiden, er der dannet stejle skrænter.

Fra vådområder og tilstødende arealer i Storådalen ved Stovbæk kendes henved 13 mindre almindelige arter. Der findes botaniske oplysninger fra Stovbæk Eng, åslynge ved Rotvig og for ådalen i øvrigt. Fra Stovbæk Eng kendes de mindre almindelige arter leverurt (o), skov-gøgelilje (o), bleg star (o) og skede-star (o). Desuden kan nævnes nyrebladet ranunkel (o), som er sjælden i Vestjylland. Fra en åslynge ved Rotvig er der tidligere (i 60'erne) fundet de mindre almindelige arter langbladet ranunkel (o), kornet stenbræk (o), hestehale, vandrøllike, gifttyde, skov-kogleaks og spæd pindsvineknop (o). Fra ådalen i øvrigt kan nævnes en række mindre almindelige arter som bakke-nellike, bidende pileurt, engblomme (o), flod-klaseskærm og trenervet snerre. Af de nævnte er flod-klaseskærm på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Angivet fra lokaliteten er også gul iris, kalmus og kær-svovlrod. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

18/10-3. STOVBÆK KRAT vest for Hodsager er det største af egekrattene langs Storåen. Krattet vokser på et indsande i den vestlige del af Karup Hedeslette og afviger derved fra de fleste vestjyske egekrat, der ligger på bakkeøerne.

Stovbæk Krat blev fredet i 1975 og omfatter i alt 218 ha, der foruden flere mere eller mindre sluttede egebevoksninger omfatter granplantninger og åbne hedearealer, som i den vestlige del også omfatter flere hedemosepartier. Også ådalen øst for krattet indgår i fredningen. For en nærmere beskrivelse heraf henvises til teksten ovenfor. Egekrattet Stovbæk-Rotvig Krat, som det tidligere kaldtes, er i den ældre litteratur beskrevet af Vaupell (1863), hos Dalgas (1884) og i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944). I nyere tid findes oplysninger hos Torp Petersen (1980) og hos Degn & Emsholm (1983) samt

Emsholm (1982, upubl.). Fra Torp Petersen foreligger en samlet artsliste på 279 højere planter samt laver og mosser fra hele området.

Stovbæk Krat. Egekrat indeholdt i Stovbæk-fredningen vest for Hodsager. Skovbevoksninger af forskellige aldre.

Den del af Stovbæk Krat, der grænser op til Storådalen, er begunstiget af læ og en god jordbund og har derfor præg af skov med 10-12 meter høje ege. Mod vest bliver krattet lavt, og det slutter som buskagtige bevoksninger af stilk-eg, bævreasp og ene.

Karakteristik:
Belligenhed: hede/ ådalsskrænt
Antal krat: 6
Træhøjde: 8-10/ 12-14/ 14-16 meter
Stammediameter: // 0,90 (0,60 -1,34)
Trækonfiguration: krogede ege/ krogede, nedliggende og mangestammede ege/ rette ege
Underskov: tørst/ tørst/ tørst, røn
Opvækst: stilk-eg
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: egekrat.
1982. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, art af birk, selje-røn, hassel, øret pil, brombær, tørst og almindelig gedeblad. *Urter*: ørnebregne, almindelig engelsød, almindelig mangeløv, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, skovsyre, lyng-snerre, almindelig fredløs, gederams, vild kørvel, almindelig kohvede, djævelsbid, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, majbomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, art af star, fløjlsgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og almindelig hvene.

Højere planter: kær
Fra hedemosen i den vestlige del kan nævnes tranebær, rundbladet soldug, klokke-ensian, spæd pindsvineknop og halvgræsserne dværg-star og skede-star. Heraf er spæd pindsvineknop temmelig sjælden. Desuden er mose-pors, klokkelyng, smalbladet ærenpris, djævelsbid, benbræk, almindelig sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, pille-star og hjertegræs angivet fra hedemosen. På den mere tørre hede vokser smalbladet timian (Torp-Petersen, 1979).

Lokalitetskoder:

Skærbæk	+++ V II s
Storå	+ V IV s
Stovbæk Krat	
egekrat	++ S II r

Botanisk vurdering:
Skærbæk:
3. Lokalt sjældnere planter: fliget brønsel, almindelig skjoddrager og nikkende star.
5. Skillearter for kærtyper
- overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-tidsel, trævlekrone og vand-mynte.
- overgangsrigkær: almindelig skjolddrager.

Stovbæk Krat
3.Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.
4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder:31, 34, 36, 46, 76, 138a, 188, 272, 366a

18/12 GEDHUS

18/12-1. GEDHUS PLANTAGE. Oplysninger om højere planter fra plantagen foreligger ikke. Blandt de kendte svampearter er puppe-snyltekølle (Cordyceps militaris), grovporet rørhat (Suillus bovinus), vellugtende sneglehat (Hygrophorus agathosmus), tørve-svovlhat (Hypholoma udum), grønkødet slørhat (Cortinarius malicorius), randstribet slørhat (Cortinarius obtusus) og Quelets slørhat (Russula queletii). Oplysningerne om plantagens svampe stammer hovedsageligt fra Jensen, der har foretaget sammenskrivende optegnelser i perioden fra ca. 1950-65 (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:
Gedhus Plantage + S - r

Kilder: 422a

18/16 KILDE

Omfatter blandt andet to egekrat, dels ved Kilde og dels vest for byeng ved Holt. Omtalt er desuden hede ved Bjerregårde øst for Røddinglund Plantage, mose nord for gården Moselund ved Helleskov samt nogle gamle tørvegrave ved Holt.

18/16-1. HOLT er et smalt krat på ca. 1 ha. Krattet er omtalt i ældre litteratur hos Dalgas (1884). Nærmere beskrevet er krattet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Den vestlige del har været hugget ned under begge verdenskrige. Her dominerer røn, medens egene står som tynde "piskere". Bunden er bevokset med hindbær og gederams. Den østlige del har været græsset med kreaturer indtil slutningen af 70'erne og bærer præg heraf. Det er en gammel, åben bevoksning med relativt store ege på 100-150 år. Bundvegetationen består her af krybende hestegræs, medens egentlig underskov mangler. Generelt er skovbundsvegetationen artsfattig, hvilket afspejler sig i nedenstående artsliste.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10/14-16 meter
Trækonfiguration: tynde, rette ege i "buketter"/ rette ege med krogede grene
Underskov: hindbær/ ingen
Opvækst: røn/ ingen
Bundvegetation: gederams/ græsdækket: krybende hestegræs
Græsning: tidligere græsning i den østlige del

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig hyld. *Urter*: smalbladet mangeløv, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, skov-galtetand, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs og krybende hestegræs.

18/16-2. RØDDINGLUND PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/16-3. VILDKILDE danner to bevoksninger omkring byen Kilde vest for Avlum, og omfatter knap 4 ha. Krattet er omtalt i 1884 af Dalgas som Kildemøllekrat. Nærmere omtalt er krattet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Bevoksningen nord for Kilde ligger sammen med en nålebeplantning indenfor et gammelt skovdige. Begge består overvejende af højstammet egeskov iblandet en del bævreasp. I det sydlige krat

findes indplantet bøg og i området nord for Kilde findes nåletræ i egebevoksningen. Flere partier af de sydlige krat har tidligere været græsset.

Karakteristik:
Belligenhed: skov/ mark
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg/ stilk-eg, bævreasp
Træhøjde: 10-12/ 12-14/ 14-16 meter
Stammediameter: /0,45 (0,29- 0,62),
0,62 (0,36 - 0,89)
Trækonfiguration: let krogede ege/ slanke, rette ege
Underskov: tørst, røn
Opvækst: eg/røn
Bundvegetation: blåbær/ majblomst, almindelig gedeblad/ krybende hestegræs
Græsning: vestlig del af det sydlige krat tidligere græsset

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, skov-elm, bøg, dun-birk, almindelig røn, ahorn, brombær, hindbær, engriflet hvidtjørn, tørst, almindelig hyld, drue-hyld, vedbend og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, krat/skov-viol, skovstjerne, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, majblomst, kantet konval, stor konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, almindelig hvene, eng-rapgræs, og krybende hestegræs.

Lokalitetskoder:

Holt	++ S III r
Røddinglund Plantage	0 S IV r
Vildkilde	++ S II r

Botanisk vurdering:
Holt:
3.Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4.Egekratsindikatorer: tørst.

Vildkilde
3.Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder:34, 36, 46, 272, 434

18/18 LØVEN Å

Herunder omtales eng på nordsiden af Løven Å tæt ved Ørre, en strækning af Storådalen nord for Nybro, samt Ørre Plantage, hvorfra nyere botaniske oplysninger foreligger. Ovstrup Hede omtales nedenfor under 18/19.

18/18-1. LØVEN Å, LØVENHØJ. Vest for Ørre umiddelbart nord for højdepunktet Løvenhøj ligger der på nordsiden af Løven Å en mindre, ugræsset eng. Området består af vekslende fugtige partier, hvilket afspejler sig i floraens sammensætning. På engen ligger en mindre sø, hvor der er udviklet et tæppe af tørvemos og rørsump. Floraen er undersøgt i 1986 af Brødsgaard, Rasmussen & Eriksen blandt andet ved placering af 20 prøvefleter i området. Fra området kendes langbladet ranunkel, engblomme og gifttyde. Artslisten fra 1986 omfatter lidt over 70 højere planter.

Vegetationstyper:

Højere planter:
1986. *Urter*: ager-padderok, ager-stedmoderblomst, ager-tidsel, almindelig fredløs, almindelig fuglegræs, almindelig hønsetarm, almindelig mjødurt, almindelig røllike, almindelig syre, angelik, bidende ranunkel, bukkeblad, art af bjørneklo, by-skræppe, dynd-padderok, eng-forglemmigej, gifttyde, engblomme, eng-kabbeleje, eng-nellikerod, fersken pileurt, grå-bynke, gul iris, gyldenlak-hjørneklap, hyldebladet baldrian, hvidmelet gåsefod, kragefod, kær-dueurt, kær-fladstjerne, kær-galtetand, kær-høgeskæg, kær-padderok, kær-snerre, kær-svovlrod, kær-tidsel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, lugtløs kamille, lådden dueurt, muse-vikke, art af mælkebøtte, nyse-røllike, ris-dueurt, skov-hanekro, stor nælde, sump-kællingetand, sump-snerre, trævlekrone, vej-pileurt og vild kørvel samt *siv, starer og græsser*: almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, almindelig kvik, almindelig rapgræs, eng-rævehale, eng-rørhvene, eng-svingel, hare-star, art af hejre, krybende hestegræs, lyse-siv, manna-sødgræs, mose-bunke, næb-star, rørgræs, stortoppet hvene og top-star.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, overgangrigkær.

18/18-2. STORÅ, NYBRO. På Storåens østbred, umiddelbart nord for Nybro ligger en række vekslende mose- og engarealer. Floraen er undersøgt i 1986 af Rasmussen & Eriksen (se Brødsgaard et al., 1986) blandt andet ved placering af 15 prøvefelter på en græsset eng. På lokaliteten er der fundet knold-ranunkel og trenervet snerre. Artslisten fra 1896 omfatter omkring 65 højere planter.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:
1986. *Urter*: aften-pragtstjerne, ager-kål, ager-tidsel, almindelig hanekro, almindelig hønsetarm, almindelig mjødurt, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, bellis, bidende pileurt, bidende ranunkel, blåhat, blå-klokke, dynd-padderok, eng-brandbæger, eng-forglemmigej, eng-nellikerod, fersken-pileurt, fin kløver, gederams, glat vejbred, glat ærenpris, grå-bynke, gul snerre, gåse-potentil, hejrenæb, horse-tidsel, hvid-kløver, hyrdetaske, art af høgeurt, høst-borst, knold-ranunkel, kruset skræppe, kær-fladstjerne, kær-tidsel, lancet-vejbred, lav ranunkel, muse-vikke, mælkebøtte, nyse-røllike, ris-dueurt, rødknæ, skive-kamille, stor nælde, art af storkenæb, sump-evighedsblomst, sump-fladstjerne, sump-kællingetand, trenervet snerre, tveskægget ærenspis, vej-pileurt og vild kørvel. *Siv og græsser*: almindelig hundegræs, almindelig hvene, eng-rapgræs, eng-rottehale, eng-rævehale, fløjlsgræs, knæbøjet rævehale, rørgræs, tudse-siv og vellugtende gulaks.

18/18-3. ØRRE PLANTAGE. Plantagen består overvejende af ældre nålebeplantninger med enkelte tilbageværende hedepartier. Floraen er undersøgt i 1986 af Rasmussen & Eriksen (se Brødsgaard et al., 1986) ved placering af prøvefelter i gammel og nyplantet rødgranbevoksning. Vegetationen er ikke særlig artsrig og domineres overvejende af bølget bunke og i nybeplantningen tillige af hedelyng.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskoder:

Løven Å, Løvenhøj	+++ E II s
Storå, Nybro	+++ EV II s
Ørre Plantage	+++ S III r

Botanisk vurdering:
Løven Å, Løvenhøj:
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: top-star.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme, kær-høgeskæg og sump-snerre.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, almindelig fredløs, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, trævlekrone og top-star.

Storå, Nybro:
3. Lokalt sjældnere planter: trenervet snerre.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.
5. Skillearter for kærtyper: almindelig mjødurt, kær-tidsel og sump-kællingetand.

Kilder: 257

18/19 LINÅ

Herunder beskrives Ovstrup Hede samt egekrat i Sunds Nørreådal og på hede ved Lunebakke øst for Nørre Linå, kendt som Lunebakke.

18/19-1. LUNEBAKKE. I tilknytning til den sydlige ådalskrænt ligger dels et overdrev med spredte egebevoksninger og dels en mindre hede med egekrat. Hvor vejen mellem Nørre Linå og Vester Linå skærer Sunds Nørreå, ligger der på vandløbets østside en græsningsparcel med eng og overdrev ovenfor ådalsterrassen. På overdrevet er der spredte grupper af egetræer, der er trængt af kreaturgræsningen. Et stykke øst herfor ligger en mindre hede ved Lunebakke.

Karakteristik:
Belligenhed: hede
Antal krat: 3
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10 meter
Trækonfiguration: mangestammede, krogede ege, rette ege/ krogede ege
Underskov: ingen/ tørst
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket/ bølget bunke, skovstjerne og majblomst.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig engelsød, skovstjerne, majblomst og liljekonval. *Græsser*: bølget bunke.

18/19-2. OVSTRUP HEDE blev fredet i 1968 med i alt 500 ha. Området består af en plan hedeslette med ringe niveauforskelle. Bjerg-fyr og bævreasp forekommer kun meget spredt på området. Hedevegetationen domineres overvejende af hedelyng med forekomst af blåtop på enkelte lavereliggende partier. Endvidere forekommer områder med klokkelyng-hede. Der er en veludviklet lavflora, hvoraf hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa) dominierer over store arealer under lyngbu-skene. Som pioner i brudflader og lignende forekommer mosset hårspidset jomfruhår (Polytrichum piliferum) samt laverne grubet tjørnelav (Coelocaulon aculeatum) og skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera) (Christensen, Johnsen og Søchting, 1987). Fra lokaliteten kendes endvidere pragt-bægerlav (Cladonia bellidifolia).

Vegetationstyper: hede.

18/19-3. SUNDS NØRRE Å er her beskrevet på strækningen fra Sunds Sø til sammenløbet med Storå. Vandløbet har et delvist ureguleret forløb med meget varierede, fysiske forhold. Vandløbsbunden består af sand eller grus og sten. Høller veksler med stryg og lave partier, og der er underskårne brinker. Der er en moderat okkerbelastning af vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs, høj sødgræs, art af vandranunkel, hår-tusindblad, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks og sideskærm.

18/19. Ikke lokaliseret. Fra Linå Nørhede foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af de sjældne mosser Campylopus brevipilus og Campylopus fragilis.

Lokalitetskode:
Lunebakke + H-S II r

Ovstrup Hede + H II r
Sunds Nørreå
vandløb + V II r

Botanisk vurdering:
Lunebakke
4.Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Sunds Nørre Å:
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kilder: 27, 36, 46, 110, 251, 272, 276

18/21 ILSKOVError! Bookmark not defined.

18/21-1. MYREMALM PLANTAGE. Oplysninger om plantagens højere planter foreligger ikke. Også plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter er de sjældne arter violetbrun duftpigsvamp (Bankera violascens), bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus) og mælkehat-arten Lactarius glutinopallens, der er knyttet til ædelgran. Mere almindelig og karakteristiske for lokalitetstypen den vestjyske nåleplantage er grovporet rørhat (Suillus bovinus), brungul rørhat (Suillus luteus), broget rørhat (Suillus variegatus), silkefladhat (Collybia cirrhata), grå slimslør (Gomphidius glutinosus), vellugtende sneglehat (Hygrophorus agathosmus), pælerodssvovlhat (Hypholoma radicosum), bruskhat-arten Marasmius bulliardii, flamme-skælhat (Pholiota flammans), prægtig skørhat (Russula paludosa), violetbrun bredblad (Stropharia inuncta) og skællet ridderhat (Tricholoma imbricatum).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:
Myremalm Plantage + S IV s

Botanisk vurdering er ikke foretaget, da nyere botaniske oplysninger om plantagens svampeflora ikke foreligger.

Kilder: 422a

18/22 HESTLUND HEDE

Herunder omtales tre adskilte eng- og moseområder i Karup Ådal. Således ved Agerskov på Karup Åens østbred, beskrevet under Agerskov og Gammel-Klynemose, ved Bøgelund på Karup Åens vestbred, omtalt som Bøgelund og Munkelind Mose Nord og Syd, og endelig Skyggehale, syd for foregående. Vegetationen på lokaliteterne er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets marginaljordsprojekter for ferske enge og overdrev (Gyrsting, 1987). Se også under 15/31, 15/39, 15/40, 15/50 og 15/59.

18/22-1. AGERSKOV omfatter et moseområde på ialt ca. 6 ha på Karup Å's østbred. Den sydlige del af området har stedvist en heterogen struktur, idet der forekommer påvirkning med trykvand, ligesom der tidligere er udvundet tørv på arealet. Den overgivende del er dog en relativt tør eng med spredt opvækst af øret pil. De dominerende, hyppigst forekommende arter er rød svingel, græsbladet fladstjerne, gul snerre, muse-vikke og mose-bunke. Vegetationen på den nordlige del er generelt mere varieret og artsrig. Dele af dette område er bevokset med krat og spredtstående træer af øret pil og grå-pil. Vegetationen på det mest artsrige område er vekslende og følger en gradient fra åen og ind gennem ådalen. De dominerende, hyppigst forekommende arter er krybende hestegræs og rød svingel, almindelig syre og almindelig kvik, som på andre arealer længst væk fra åen afløses/suppleres af blandt andet sand-star, tyttebær, blåhat eller krybende pil, bølget bunke, katteskæg, fåresvingel og hedelyng eller mose-bunke og blåtop.

Vegetationstyper: pilekrat, kær.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste fra hele området omfatter følgende arter: hvid anemone, hyldebladet baldrian, blåhat, blåtop, bølget bunke, mose-bunke, glat dueurt, mangeblomstret frytle, almindelig galtetand, gederams, guldblomme, kødfarvet gøgeurt, hedelyng, almindelig hvene, sand-hvene, håret høgeurt, eng-kabbeleje, katteskæg, klokkelyng, almindelig kongepen, plettet kongepen, kragefod, krybende hestegræs, smalbladet kæruld, eng-nellikerod, stor nælde, prikbladet perikon, krybende pil, øret pil, mose-pors, krybende potentil, lav ranunkel, revling, almindelig røllike, nyse-røllike, lyse-siv, gul snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, grå star, næb-star, sand-star, stjerne-star, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, tandet sødgræs, kær-tidsel, tormentil, tranebær, trævlekrone, tyttebær og eng-viol (Gyrsting, 1987).

18/22-2. BØGELUND omfatter mose- og engområder på Karup Ådalens vestbred øst for Munkelinde. Ialt er der ca. 6 ha. Der er udarbejdet tre artslister fra området, der her er sammenskrevet til èn liste. Den midterste del af området anvendes i dag til græsning, medens græsningen på den øvrige del af området er ophørt. Vegetationen på området er som helhed varieret og med en heterogen struktur. På den del af arealet, der ikke anvendes til græsning, er der spredte træer og buske af øret pil og grå-pil.

Vegetationstyper: tør eng, overgangsfattigkær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: hyldebladet baldrian, blåhat, blåtop, mose-bunke, draphavre, dunet dueurt, glat dueurt, engelskgræs, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, mark-frytle, gederams, vellugtende gulaks, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, almindelig hvene, håret høgeurt, eng-kabbeleje, knopurt, kragefod, almindelig kvik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, prikbladet perikon, krybende potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, rørgræs, lyse-siv, skræppe, burre-snerre, gul snerre, hvid snerre, kær-snerre, almindelig star, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, høj sød-græs, kær-tidsel, tjærenellike, tormentil, almindelig torskemund, trævlekrone, lancet-vejbred, muse-vikke og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-3. GAMMEL KLYNEMOSE omfatter mosearealer på Karup Ådalens østbred. Den sydlige del af området er under tilgroning med spredt forekomst af øret pil og dun-birk, medens arealet nord for er delvist tilplantet med el, eg og hvid-gran. Den nordligste del er uden trævækst. Vegetationen på den sydligste del er den mest varierede og artsrige, hvilket blandt andet afspejler vekslende vandstandsforhold, idet en del af området påvirkes af væld/trykvand, og af, at der tidligere er gravet tørv på området. Den øvrige del har karakter af tør eng eller overdrev. De dominerende, hyppigst forekommende arter på den sydlige del, hvor vegetationen består af højtvoksende græsser og urter, er rød svingel, almindelig hvene, krybende hestegræs, dunet-havre, almindelig røllike, almindelig star, mose-bunke, almindelig mjødurt og hyldebladet baldrian. Fra dette område kan desuden nævnes bukkeblad, blåtop, glat dueurt, eng-kabbeleje, kragefod, bakke-nellike og dynd-padderok. På den øvrige del dominerer blandt andet rød-svingel, dunet havre, gul snerre og almindelig kvik.

Vegetationstyper: tør eng, kær.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste fra hele området omfatter følgende arter: almindelig agermåne, hvid anemone, hyldebladet baldrian, blåhat, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, engelskgræs, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, sump-forglemmigej, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, sand-hvene, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, katteskæg, ensidig klokke, almindelig knopurt, almindelig kongepen, kragefod, almindelig kvik, almindelig kællingetand, almindelig mjødurt, almindelig mælkebøtte, eng-nellikerod, krybende pil, fersken-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, almindelig rapgræs, almindelig røllike, knop-siv, art af skjaller, gul snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, sand-star, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-4. MUNKELINDE MOSE, NORD. Området udgør i alt ca. 5 ha vest for gården Lundsbjerg. Det har indtil 1978 været græsset og tidligere også udnyttet til høslæt. Ned mod åen er der en åben mose- og engvegetation, medens der er en vis grad af tilgroning op til de dyrkede arealer med en mere eller mindre sluttet kratbevoksning.

Vegetationstyper: kær, pilekrat.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: hyldebladet baldrian, bukkeblad, mose-bunke, dunet dueurt,

engelskgræs, græsbladet fladstjerne, art af forglemmigej, art af hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, kryb-hvene, eng-kabbeleje, kragefod, smalbladet kæruld, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, stor nælde, art af padderok, bidende ranunkel, lav ranunkel, rapgræs, almindelig røllike, rørgræs, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, eng-svingel, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, muse-vikke, eng-viol, og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-5. MUNKELINDE MOSE, SYD. Området udgør ca. 2,5 ha på Karup Åens vestbred, sydvest for gården Lundsbjerg. Det har indtil 1975/76 været udnyttet til høslæt og græsning. Pil danner stedvist sluttet kratbevoksning, mens der iøvrigt er opvækst af bævreasp. Der er en artsrig og veludviklet kærvegetation på området. Stedvist dominerer mose-bunke eller blåtop med indslag af hyppigt forekommende arter som almindelig syre, kragefod og smalbladet kæruld. På enkelte mere tørre lokaliteter dominerer bølget bunke og sand-star.

Vegetationstyper: pilekrat, overgangsfattigkær, tør eng.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: blåhat, blåtop, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, bævreasp, mose-bølle, kær-dueurt, engkarse, mangeblomstret frytle, dunet havre, håret høgeurt, stor knopurt, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, prikbladet perikon, krybende pil, mose-pors, almindelig røllike, tråd-siv, gul snerre, kær-snerre, rundbladet soldug, grå star, sand-star, stjerne-star, fåre-svingel, rød svingel, kær-tidsel, tjærenellike, tormentil og tyttebær (Gyrsting, 1987).

18/22-6. SKYGGEHALE omfatter et moseareal på Karup Åens østbred vest for Kompedal Plantage.

Vegetationstyper: overdrev (tør eng).

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: bølget bunke, mose-bunke, bævreasp, stilk-eg, engelskgræs, mark-frytle, gederams, vellugtende gulaks, hedelyng, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, kattefod, almindelig kvik, vej-pileurt, bidende ranunkel, knold-ranunkel, lund-rapgræs, rødknæ, almindelig røllike, lyng-snerre, sand-star, kornet stenbræk, rød svingel, almindelig syre, tormentil, lancet-vejbred, muse-vikke og engelsk visse (Gyrsting, 1987).

Lokalitetskoder:

Agerskov	++ V I s
Bøgelund	++ V II r
Gammel Klynemose	++ V II s
Munkelinde Mose, nord	++ V II r
Munkelinde Mose, syd	++ V II s
Skyggehale	++ V II r

Botanisk vurdering:
Agerskov:
2. Sjældnere planter: tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere arter: kødfarvet gøgeurt.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Bøgelund:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Gammel Klynemose
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Munkelinde Mose, nord:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Munkelinde Mose, syd:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidsel.

Skyggehale:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel, kornet stenbræk og kattefod.

Kilder: 365

18/24 TIMRING

18/24-1. RØDDINGLUND omfatter i dag fire adskilte skovbevoksninger med eg sydøst for Røddinglund Plantage. Heraf udgør de to større samt to mindre bevoksninger tilsammen i alt 5 ha. Røddinglund er beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Tidligere er krattet omtalt af Dalgas (1884).

Det østligste og største af krattene er i dag blandingsskov med stilk-eg og indplantede sitka-gran. Det vestligste og næststørste af krattene udgør en relativt højstammet egebevoksning med en del bævreasp og enkelte indplantede bøge. Skovbunden er dækket af blåbærris, og der var i 1982 megen opvækst af bævreasp på grund af en kraftig udtynding.

Karakteristik:
Belligenhed: mark/skov
Antal krat: 4
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16/ 18-20 meter
Stammediameter: 0,47 meter (0,32-0,76)
0,73 meter (0,48-0,93)
Trækonfiguration: rette ege i "bukketer"/ rette, enkeltstående ege
Underskov: ingen/ hindbær
Opvækst: ingen/ bævreasp
Bundvegetation: almindelig kohvede, skovstjerne m.fl./ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. Samlet artsliste for alle fire bevoksninger. *Træer og buske*: rød-gran, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, hindbær, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, tørst, kvalkved og almindelig gedeblad. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, prikbladet perikon, art af viol, almindelig fredløs, skovstjerne, tormentil, skov-jordbær, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, skovsyre, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, læge-baldrian, djævelsbid og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs og blåtop.

1944. Tidligere er endvidere mose-bølle, tyttebær, hønsebær, almindelig kohvede, djævelsbid og almindelig gyldenris angivet fra egekrattet. Desuden er hvid anemone, skov-viol, pyramide-læbeløs og firblad angivet.

Lokaliteteskode:
Røddinglund ++ S II r

Botanisk vurdering:
Røddinglund
4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og tormentil.

Kilder: 34, 36, 46, 272, 275

18/25 VILDBJERG

18/25-1. TRANHOLM BÆK. Fra engarealer op til Tranholm Bæk sydvest for Vildbjerg og nord for vejen mellem Skibbild og Vildbjerg kendes engblomme (Degn, 1991). Nærmere botaniske oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: rigkær.

Lokalitetskode:
Tranholm Bæk + V II (?) s

Botanisk vurdering:
Tranholm Bæk
2. Sjælndere planter: engblomme.

Kilder: 93, 270b

18/26 BÆKGÅRD

18/26-1. BÆKGÅRD. På engen vest for Herningsholm Å står i dag fire små grupper af gamle ege, der i 40'erne havde udstrækning som et mindre krat på omkring en ha (Gram, Jørgensen & Køie, 1944). Desuden er lokaliteten undersøgt som egekrat i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1884 beskriver Dalgas et mindre egekrat på ca. 0,5 ha. Bortset fra nogle få ege er der ikke andre træer tilbage fra den tidligere bevoksning, ligesom skovbundsvegetationen er forsvundet. Tidligere er bævreasp, dun-birk, almindelig røn og almindelig gedeblad fundet. Hvor kreaturerne tidligere ikke havde ødelagt bunden voksede der i 40'erne skovsyre og liljekonval (dominerende) med majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, hvid amemone, almindelig gyldenris, almindelig engelsød og smalbladet mangeløv og græsserne krybende hestegræs, håret frytle og bølget bunke.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: "1"
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: "græsdækket"
Græsning: ja

Vegetationstyper: egekrat.

Lokalitetskode:
Bækgård ++ E-S III r

Kilder: 36, 46, 272

18/27 LØVBJERG PLANTAGE

18/27-1. LØVBJERG PLANTAGE ejes af Herning Kommune og ligger omkring højdepunktet Løvbakke. I den vestlige del er plantagen anlagt med såvel gran som løvbeplantninger, medens det oprindelige egekrat er bevaret i den vestlige del af plantagen. Mod øst har egekrattet i dag mere karakter af skov med retstammede ege, medens bevoksning mod vest stadig har karakter af krat. Endnu i 40'erne var løvbakkerne overvejende bevokset med hede, hvor der forekom få spredte kratpartier og mindre ege. I dele af krattet er der underskov med almindelig røn og tørst. Skovbundsvegetationen domineres blandt andet af blåbær og bølget bunke.

Løvbakkerne. Egekrat i den vestlige del af Løvbjerg Plantage ved Herning.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 8-10/10-12/12-14 meter
Trækonfiguration: mangestammede, krogede ege/ tætstående, rette ege
Underskov: tørst/ ingen
Opvækst:
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1986. Den samlede artsliste for selve egekrattet omfattede i 1982 følgende *træer og buske*: fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, hindbær, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær, revling. *Urter*: smalladet mangeløv, rødknæ, skovstjerne, tormentil, skov-galtetand, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval. *Græsagtige planter*: pille-star og bølget bunke.

Ikke lokaliseret: Fra en eng mellem Herning og Sunds kendes fund af forskelligbladet tidsel (Hansen, 1981).

Lokalitetskode:
Løvbjerg Plantage ++ S II r

Botanisk vurdering:
Løvbjerg Plantage
4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig kohvede og tormentil.

Kilder: 35, 46, 87, 272

18/28 SUNDS

18/28-1. SUNDS SØ er en forholdsvis stor sø på ca. 124 ha, der ligger i Sunds nordøst for Herning. Søen er næsten helt omgivet af bymæsssig bebyggelse og sommerhusområder og udnyttes samtidig intensivt til sejlsport og roning med mere. Søens største dybde er 3,5 meter, medens middeldybden er 1,6 meter. Søbunden er overvejende sandet med et islæt af grus og småsten. På dybere vand findes bløde aflejringer af slam, og omkring udløbet af Kvasholms Bæk er der okkerslam. Søen ligger i den øvre del af Storåsystemet og gennemstrømmes af to vandløb: Møllebæk og Kvasholm Bæk. Søens afløb er Sunds Nørreå. Sunds Sø kan karakteriseres som en neutral sø med relativt høje koncentrationer af kvælstof. I søen forekommer i dag en bemærkelsesværdig blanding af arter fra såvel næringsfattige som fra næringsrige søer. Arter med tilknytning til de næringsfattige søer er gulgrøn brasenføde, strandbo, nåle-sumpstrå, liden siv, hår-tusindblad og Nitella flexilis. Blandt disse er især forekomsten af gulgrøn brasenføde af stor, botanisk interesse, idet denne rødlistede art (Løjtnant, 1985) ikke tidligere er fundet i søen og heller ikke i denne del af landet (Hansen, 1981). Bestanden af gulgrøn brasenføde er lille og begrænset til søens nordvestlige del, hvilket gør arten sårbar på lokaliteten. Vegetationens ydergrænse dannes af hjertebladet vandaks. Rør-sumpen rummer ligesom bundvegetationen såvel arter fra de mere næringsfattige: næb-star og almindelig sumpstrå, som de mere næringsrige søer: tagrør og sø-kogleaks og dels høj sødgræs.

Vegetationstyper: sø

Alger:
1988. *Blågrønalger*: Gomphosphaeria lacustris, Anabaena spiroides, Aphanothece sp., Aphanothece clathrata, Oscillatoria agardhii, Oscillatoria limnetica og Gomphosphaeria pusilla. *Furealger*: Peridinium cf. inconspicuum, Peridinium spp. og Peridinium bipes. *Gulalger*: Chrysococcus cf. minutus, Dinobryon spp., Dinobryon divergens, Mallomonas spp., Pseudokephyrion spirale, Dinobryon cylindricum, Dinobryon crenulatum, Dinobryon suecicum og Synura sp. *Kiselalger*:

Melosira varians, Rhizosolenia eriensis, Stephanodiscus hantzschii, Cyclotella comta, Asterionella formosa, Diatoma elongatum, Synedra ulna, Fragilaria construens, Synedra acus, Tabellaria flocculosa, Fragilaria capucina, Nitzschia acicularis, Fragilaria crotonensis, Navicula sp., Surirella sp. og Surirella biseriata. *Grønalger*: Eudorina elegans, Eucarteria sp., Pandorina morum, Pseudosphaerocystis lacustris, Paulschulzia pseudovolvox, Monoraphidium contortum, Pediastrum boryanum, Oocystis lacustris, Botryococcus braunii, Scenedesmus quadricauda og Golenkinia radiata, Tetrastrum triangulare, Ankyra judayi, Sphaerocystis schroeteri, Pediastrum duplex, Dictyosphaerium pulchellum, Monraphidium komarkovae, Scendesmus armatus, Lagerheimia genevensis, Coelastrum cambricum, Tetraedon caudatum, Teraedron trigonum, Micractinium pusillum, Pediastrum tetras, Scenedesmus sp., Elakatothrix biplex, Kirchneriella contorta, Chlorella vulgaris, Oocystis sp., Tetrastrum elegans, Koliella longiseta og Cosmarium sp.

Højere planter:
1989. Gulgrøn brasenføde, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dusk-fredløs, sø-kogleaks, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, liden siv, vejbred-skeblad, næb-star, strandbo, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, aks-tusindblad, hår-tusindblad, butbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, stilket(?) vandkrans, mangefrugtet vandaks, vandpest, almindelig vandranunkel og smalbladet vandstjerne.

Alger:
Art af Glanstråd (Nitella flexilis) og art af kransnål (Chara globularis).

Lokalitetskode:
Sunds Sø +++ V I s

Botanisk vurdering:
Sunds Sø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: gulgrøn brasenføde.
2. Sjældnere planter: strandbo, nåle-sumpstrå.
4. Lobeliesøsindikatorer: gulgrøn brasenføde og strandbo.
Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: gulgrøn brasenføde, liden siv, strandbo, nåle-sumpstrå, hår-tusindblad og glanstråd (Nitella flexilis). *Gulalger*: Chrysococcus sfr. minutus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon cylindricum, Dinobryon suecicum, Mallomonas spp., Pseudokephyrion spirale og Synura sp. *Grønalger - Desmidiacéer*: Cosmarium sp.

Kilder: 204, 205h, 205m, 205p

18/29 LINNEBJERG

18/29-1. LINNEBJERG, vest for Sunds, omfatter 11 ha med fortrinsvis skov på Linnebjerg Bakkeø, der er fredet. Omkring fortidsmindet Degnhøj er der endnu åben lynghede med enkelte småtræer af eg. Skoven omfatter forskellige beplantninger med løv- og nåletræer, hvoraf sidstnævnte skal afdrives i henhold til fredningen. På skråningen af den markante bakkeø ligger to relativt store egebevoksninger på tilsammen 11 ha. Der findes en del omtale af krattet i ældre litteratur, nævnes kan Dalgas (1867, 1884) og Oppermann (1932). Mest tilbundsgående er Køies undersøgelser af krattet i 40'erne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944) samt i nyere tid Degn & Emsholm (1983) og Emsholm (1982, upubl.

Dalgas omtaler, at "der i sin Tid ogsaa har været Lindetræer, hvorefter Øen eller Bjerget kan have faaet sit Navn, er ikke saa usandsynligt, thi Lindekrat er temmelig almindelige vesterpaa, blandet med Eeg, Bæverasp og Vild Abild, men nu er Lindene forsvundne". Oppermann omtaler i 1932 krattet som "anseligt og frodigt". Køie nævner, at der kun findes vinter-ege.

Det østlige krat breder sig ud over det nordlige hedeareal, og der findes forskellige stadier fra krat til egentlig skov. I den vestlige del når træerne højder på 16-18 meter. Inde blandt de krogede mangestammede ege er der lysninger, men der er også tætte partier af tyndstammede og rette ege, der kunne trænge til en vis udtyndning. I dag er skovbunden dækket af blåbær, bølget bunke og almindelig kohvede. Også det vestlige krat omfatter såvel mere skovagtige som kratagtige partier med krogede ege især i den sydlige del.

Karakteristik:
Belligenhed: skov

Antal krat: 2
Dominerende træart: vinter-eg
Træhøjde: 8-10/ 10-12 meter
Stammediameter: 0,40 meter (0,17 - 0,60)
0,57 meter (0,42 - 0,82)
Trækonfiguration: krogede ege/ rette ege i "buketter"
Underskov: ingen/ tørst
Opvækst: bævreasp, røn (sparsom)
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/blåbær/ morbundsplanter: liljekonval, majblomst
Græsning: ingen

Linnebjerg. Egekrat på Linnebjerg Bakkeø vest for Sunds. Forskellige egeskovbevoksninger med en varieret bundvegetation.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, ene, vinter-eg, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, drue-hyld, almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær og tyttebær. *Urter*: smalbladet mangeløv, hvid anemone, skovstjerne, gederams, læge-ærenpris, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, tveskægget ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke, lund-rapgræs og krybende hestegræs.

18/29-2. MALMKÆR BÆK er her beskrevet på strækningen fra Øster Tulstrup til sammenløbet med Møllebæk. Vandløbet har et kanaliseret forløb med generelt ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med pletvis forekomst af grus og sten. Sandvandring forekommer. Vandløbet er kraftigt belastet med okker, og der er aflejret okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs og storblomstret vandranunkel.

Lokalitetskoder:

Linnebjerg	++ S II r
Malmkær Bæk	++ V III r

Botanisk vurdering:
Linnebjerg
3.Lokalt sjældnere planter: drue-hyld og aks-rapunsel.
4.Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kovhede.

Kilder:34, 36, 46, 164, 205 d, 272, 275

18/30 BORDING

18/30-1. BRUNBJERG. Vest for højdepunktet Brunbjerg findes et ca. 0,9 ha stort egekrat. Mange af træerne viser tegn på stævning, idet de er mangestammede. Bundfloraen er påvirket af slitage fra færdsel, idet der ligger en spejderhytte i udkanten af krattet.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, selje-røn og hvidtjørn. *Dværgbuske*: hedelyng og blåbær. *Urter*: art af mangeløv, hvid anemone, bidende ranunkel, almindelig syre, skov-jordbær, skovstjerne, lyng-snerre,

almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: vellugtende gulaks, art af svingel, almindelig hundegræs og bølget bunke.

18/30-2. BRUNBJERG GRØFT er her beskrevet fra Brunbjerg til sammenløbet med Kjeldsig Grøft. Vandløbet har på strækningen et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Den nedre del af vandløbet er rørlagt. Vandløbsbunden består af en ustabil sandbund med stedvis forekomst af grus. Vandløbet er belastet af okker i svag til moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: art af vandarve og art af vandranunkel.

18/30-3. KJELDSIG GRØFT har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden er blød og sandet, stedvis med forekomst af en gruset bund. Vandløbet er belastet af okker i moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: storblomstret vandranunkel og dynd-padderok.

18/30. Ikke lokaliseret. Fra Brunsbjerg ved Ørre foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af almindelig ulvefod.

Lokalitetskoder:

Brunbjerg	++ S III r
Brunbjerg Grøft	++ V III r
Kjeldsig Grøft	++ V III r

Botanisk vurdering:
Brunbjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder: 34, 46, 205 d, 270

18/32 KIRSEBÆRMOSE

18/32-1. SNEJBJERG. I den vestlige del af Snejbjerg Plantage ligger en lille egebevoksning på omkring 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.), hos førstnævnte under navnet Snærlund Krat. Det er en yngre egebevoksning af relativt rette ege og med en sparsom underskov af tørst. Bundvegetationen er sparsom.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Trækonfiguration: retstammede, let krogede ege
Underskov: tørst, røn, hindbær
Opvækst:

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, tørst og almindelig røn. *Dværgbuske*: tyttebær. *Urter*: skovstjerne, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

I 40'erne blev også mose-bølle, revling og almindelig gyldenris angivet fra selve egebevoksningen.

Lokalitetskode:
Snejbjerg ++ S III r

Botanisk vurdering:
Snejbjerg
4.Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272

18/33 GØDSTRUP SØ

18/33-1. GØDSTRUP SØ. Søens vandareal er ca. 46 ha, og den er på sit dybeste sted 3,6 meter, medens middeldybden er 1,8 meter. Der er meget stor vandudskiftning i søen, der modtager spildevand fra Herning. De nærmeste omgivelser består på østsiden af græsningsarealer og eng, mens der på vestsiden findes en smal bræmme af løvskov og krat med en del sommerhuse. Søen er sandsynligvis opstået som et dødishul. Søbunden består overvejende af sand, til dels også af sten og grus. På sømidten er søbunden dækket af et tykt lag kulturslam. Søen gennemstrømmes af Herningsholm Å. Der er høje koncentrationer af næringsstoffer i søen, hvilket giver perioder med en kraftig opvækst af planteplankton. Planteplanktonet domineres i forårsperioden af grønalger og flagellater, medens rekylalger og grønalger dominerer i sommerperioden. En bundvegetation af højere planter forekommer langs det meste af søbredden. Børstebladet vandaks forekommer i tætte bevoksninger langs søens nordøstlige bred, ligesom planten forekommer på sydvestbredden. Der er udviklet rørsump langs den vestlige, nordlige og sydlige bred, dog ikke i den nordøstlige del på grund af kreaturgræsning. Uden for rørsumpen forekommer flydebladsplanten gul åkande.

Vegetationstyper: sø.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Liden andemad, stor andemad, pindsvineknop, børstebladet vandaks, kruset vandaks, spinkel vandaks, krybende vandkrans, vandpest og gul åkande.

Lokalitetskode:
Gødstrup Sø +++ V III r

Botanisk vurdering:
Gødstrup Sø:
2. Sjældnere planter: spinkel vandaks.

Kilder:76, 178, 204, 205 m, 251,

18/34 KNUDMOSE

18/34-1. KNUDMOSE omfatter et stort mosekompleks syd for Herning. Store dele af mosen er i dag under tilgroning med skov af overvejende birk. Herning Kommune har udført pleje på en del af arealet, som foruden fældning af trævæksten også omfatter græsning med får. Udover det områder, der er bevokset med skov og krat eller mere spredt træbevoksning, indeholder det naturtyper som højmose, hede, ekstremfattigkær og overgangsfattigkær. Af højmosen er der i dag kun to mindre rester tilbage. Vegetationen på disse højmosepartier domineres af blåtop med indslag af smalbladet kæruld, klokkelyng og tue-kæruld eller mose-pors, revling og mose-bølle, rosmarinlyng og tyttebær. Fattigkærene domineres af blåtop, som på de mest afvekslende partier har indslag af smalbladet kæruld og klokkelyng eller mose-pors, revling og mose-bølle, som er de hyppigst forekommende arter samt blåtop. Der findes en del tørre blåtop-moser, der generelt er meget artsfattige. Overgangsfattigkærene domineres nogle steder af starerne almindelig star eller grå star med indslag af smalbladet mangeløv,

kær-svovlrod eller lyse-siv. På andre arealer dominerer blandt andet lyse-siv med blåtop og krybende hestegræs. Der var i 1986 enkelte hedearealer tilbage, hvor hedelyng dominerede, på de mere fugtige partier med indslag af klokkelyng med overgang til egentlig hedemose med klokkelyng. På meget tørre partier domineres vegetationen af græsser som almindelig hvene. Der er i en femårig periode fra 1982-1986 udført dækningsgradsanalyse på et stort antal lokaliteter, ca. 60, hvorfra ovenstående oplysninger er taget (Grignon, 1986).

Vegetationstyper: højmose, hedemose, fattigkær, overgangsfattigkær.

Højere planter:
1985. Den samlede artsliste fra området omfatter følgende arter, der overvejende er knyttet til den våde bund: hyldebladet baldrian, blåtop, skov-brandbæger, fliget brøndsel, mose-bunke, glat dueurt, sump-evighedsblomst, kær-fladstjerne, kær-galtetand, kær-guldkarse, hedelyng, hunde-hvene, kryb-hvene, klokkelyng, smalbladet kæruld, tue-kæruld, vand-mynte, femhannet pil, krybende pil, øret pil, fersken-pileurt, mose-pors, kær-ranunkel, lav ranunkel, almindelig rapgræs, revling, rosmarinlyng, rødknæ, nyse-røllike, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, kruset skræppe, kær-snerre, rundbladet soldug, almindelig star, grå star, eng-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, kær-tidsel, tormentil, art af tørvemos, femradet ulvefod, eng-viol.

Blandt arter, der overvejende er knyttet til den tørre bund, kan nævnes: dun-birk, vorte-birk, høst-borst, bølget bunke, draphavre, stilk-eg, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, almindelig gedeblad, gederams, vellugtende gulaks, almindelig hanekro, skov-hanekro, krybende hestegræs, hindbær, almindelig hundegræs, almindelig hvene, stortoppet hvene, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, almindelig kvik, vild kørvel, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, ager-mynte, bidende ranunkel, almindelig enårig rapgræs, lund-rapgræs, eng-rævehale, almindelig røllike, skovstjerne, burre-snerre, lyng-snerre, akselblomstret star, grå star, hare-star, almindelig syre og muse-vikke.

1950-1985.Liden soldug

Lokalitetskode:
Knudmose +++ H-V-S-E II s

Botanisk vurdering:
Knudmose:
2. Sjældnere planter: femradet ulvefod og rosmarinlyng.
3. Lokalt sjældnere planter: femhannet pil.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: vand-mynte, kær-snerre og kær-tidsel.

Kilder:49, 74, 76, 116

18/36 IKAST

18/36-1. RINGSTRUP (vandløb) er her beskrevet på strækningen fra Ravnsvad til Ringstrup Bro. Vandløbet har et kanaliseret forløb og vandløbsbunden er overvejende blød og sandet med stedvis forekomst af grus og rent sand. En tæt vandløbsvegetation danner grundlag for en stor, fysisk variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandstjerne, art af vandarve, art af vandranunkel og grønne trådalger.

18/36-2. SMEDEGÅRD GRØFT er her beskrevet på strækningen fra Tulstrup til sammenløbet med Højris Å. Vandløbet har et kanaliseret forløb, der er rørlagt i Tulstrup og bunden består af fast bund med sand, grus og sten. Vandløbet er kraftigt belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1988. *Vandplanter*: storblomstret vandranunkel og manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:
Ringstrup
vandløb ++ V III r
Smedegård Grøft ++ V III r

Kilder: 205 d

18/38 RAVNHOLT SØ

18/38-1 RAVNHOLT SØ er en lille mosesø, der ligger i Ravnholt Mose, sydvest for Bording. Den er ca. 3,7 ha og har et næsten dråbeformet omrids. Søen er sandsynligvis opstået ved tørvegravning. Den største dybde er omkring 1,5 meter, og søbunden er meget blød og består af tørv og løst slam. Søen er uden tilløb, og der er kun et lille afløb fra søen. De nærmeste omgivelser består af mose, der er bevokset med birk, pil og mose-pors. Der er ingen bundvegetation i søen. Der er i forårs- og efterårsperioden en overvægt af rentvandsarter i algesamfundet, men næringskrævende arter forekommer også.

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. og Rhodomonas lacustris. *Furealger*: Peridinium inconspicuum. *Gulalger*: Dinobryon bavarium, Dinobryon crenulatum, Chrysococcus sp. og Mallomonas sp. *Gulgrønalger*: Centritractus belenophorus og Isthmochloron trispinatum. *Kiselalger*: Nitzschia sp. og Tabellaria flocculosa. *Øjealger*: Trachelomonas sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Ankyra lanceolata, Botryococcus braunii, Dictyosphaerium ehrenbergianum, Dictyosphaerium subsolitarium, Eutetramorus fottii, Monoraphidium contortum, Oocystis sp., Scenedesmus armatus, Koliella longiseta, Staurastrum brachiatum, Staurastrum sp. og Staurodesmus extensus.

Lokalitetskode:
Ravnholt Sø ++ V II s

Botanisk vurdering:
4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: Chrysococcus sp., Dinobryon bavaricum, Dinobryon crenulatum og Mallomonas sp. *Gulgrønalger*: Centritratus belenophorus, Isthmochloron trispinatum. *Grønalger - Desmediacéer*: Staurastrum brachiatum, Staurastrum sp. og Staurodesmus extensus.

Kilde: 205 h

18/39 PÅRUP

18/39-1. ENGESVANG VESTERKRAT er et lille egekrat på omkring 1 ha beliggende omkring gården Krathus. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944), og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Da Køie besøgte krattet i 40'erne, var det på 4-5 ha og havde allerede dengang skovkarakter med træer på 6-8 meter højde. I dag er træerne over 15 meter høje. Egene var dengang vinter-eg og krydsninger mellem de to arter, men ingen stilk-eg. De øvrige træer var i 40'erne bævreasp, almindelig røn, tørst, fugle-kirsebær (i den sydlige del), ene, vedbend og klynger af almindelig gedeblad. Ene er ikke genfundet i 1982.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Trækonfiguration: tætstående, retstammede ege
Underskov:

Opvækst:
Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: vinter-eg, stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, vedbend, skov-elm, birk og hindbær. *Urter*: skarpbladet fladstjerne, krat-viol, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsser*: kryb-hvene, almindelig hundegræs, enblomstret flitteraks og bølget bunke.

1944. Tidligere er skov-jordbær samt ørnebregne, skov-viol, tormentil, djævelsbid, almindelig gyldenris og smalbladet høgeurt fundet i krattet, desuden blåbær.

Lokalitetskode:
Engesvang Vesterkrat ++ S II r

Botanisk vurdering:
Engesvang Vesterkrat
4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272

18/42 RINDError! Bookmark not defined.

18/42-1. RIND PLANTAGE har længe været kendt som en af landets mest værdifulde svampelokaliteter. Allerede i 1914 blev elfenbens-rørhat (Suillus placidus) fundet på lokaliteten og denne art er ikke siden fundet i Damnark, heller ikke i Rind Plantage. I 50'erne og i begyndelsen af 60'erne blev lokaliteten "genopdaget" med fund af blandt andet fyrre-rørhat (Leccinum vulpininum) og kantet ridderhat (Tricholoma sejunctum) med duftende orange-kantarel (Hygrophoropsis aurantiaca) og halsbånd-ridderhat (Tricholoma robustum) og med fund af lakrids-ridderhat (Tricholoma luteovirens). Endvidere er de sjældne barksvampearter Tubilicrinus calothrix og stilket lædersvamp (Stereopsis vitellina) fundet i plantagen, og Uthatobasidium citriforme blev videnskabeligt beskrevet med baggrund i et fund fra Rind Plantage i 1954. Sidstnævnte art er endnu ikke fundet andre steder. Men det er især for de jordboende pigsvampe lokaliteten er kendt. Med 14 arter er denne lokalitet landets mest artsrige for denne gruppe af sjældne og truede arter. De 14 arter er: pjusket duftpigsvamp (Bankera fuligineoalba), trold-poresvamp (Boletopsis leucomelaena), orange-korkpigsvamp (Hydnellum aurantiacum), blålig korkpigsvamp (Hydnellum caeruleum), bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), Hydnellum cumulatum, rust-korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), Hydnellum gracilipes, bitter korkpigsvamp (Hydnellum pickii), Hydnellum scrobiculatum, vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus), mørk læderpigsvamp (Phellodon niger), tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus) og skællet kødpigsvamp (Sarcodon imbricatus). Siden 1975 har lokaliteten kun været besøgt få gange af mykologer, og kun få af de ovennævnte sjældenheder er blevet genfundet. Det vides ikke, hvor mange af dem, der stadig kan genfindes, men det synes indlysende, at driften af plantagen har medført ændringer til skade for svampene. På de mere tørre steder under bævreasp og birk findes blandt andet orange aspe-rørhat og olivengrøn slørhat (Russulat elaeodes). Fra en sø ved plantagen er kendt fund af mose-huesvamp (Mycena tubarioides), der voksede på stængler af star og siv (Vesterholt, 1991). Da der kun foreligger få nyere oplysninger fra plantagen, er det vanskeligt at foretage en botanisk vurdering af lokaliteten. Plantagen hører utvivlsomt fortsat til en af de bedre svampelokaliteter i Vestjylland, selv om der mangler konkrete oplysninger.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Svampe:
1950-1989. Uthatobasidium citriforme, stilket læderpigsvamp (Stereopsis vitellina), en jordboende barksvamp, Tubulicrinis calothrix, pjusket duftpigsvamp (Bankera fuligineoalba), troldporesvamp (Boletopsis leucomelaena), orange korkpigsvamp (Hydnellum aurantiacum), blålig korkpigsvamp (Hydnellum coeruleum, bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), Hydnellum cumulatum, rust korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), Hydnellum gracilipes, bitter korkpigsvamp (Hydnellum peckii), Hydnellum scrobiculatum, vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus), mørk læderpigsvamp (Phellodon niger), tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus), skællet kødpigsvamp (Sarcodon imbricatus), fyrre-rørhat (Leccinum vulpinum), orange aspe-rørhat (Leccinum aurantiacum), elfenbens-rørhat (Suillus placidus), duftende orangekantarel (Hygrophoropsis olida), kantet ridderhat (Ticholoma sejunctum), karryduftende ridderhat (Tricholoma apium), halsbånd-ridderhat (Tricholoma robustum), olivengrøn slørhat (Russula elaeodes) og mose-huesvamp (Mycena tubarioides) (Vesterholt, 1989).

18/42-2. TAVLUND. På nordsiden af Rind Plantage ligger der ved Herning landevej, 4,5 km syd for Herning, to egekrat, der omfatter ca. 8,5 ha, hvoraf godt halvdelen er fredet. Krattet er og undersøgt beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Tavlund omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Krattet bestod i 40'erne af både lave egepurrer og grupper af omkring 10 meter høje ege af begge arter og deres krydsning. Desuden bævreasp, almindelig røn, tørst, skov-æble, selje-pil og grå-pil. Bundfloraen bestod dengang mest af morplanter såsom majblomst, almindelig kohvede, blåbær, tormentil, skovstjerne og bølget bunke. På den lidt bedre jord vokser djævelsbid, tveskægget ærenpris, kantet konval, liljekonval, skov-viol, hyldebladet baldrian og lyng-snerre.

Karakteristik:
Belligenhede: ådal
Antal krat: 2
Dominderende træart: stilk-eg og vinter-eg.
Træhøjde: -
Stammediameter: -
Trækonfiguration: rette og krogede ege.
Underskov: -
Opvækst: -
Bundvegetation: almindelig kohvede, bølget bunke/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, krat-fladbælg, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, liden vintergrøn, stor konval majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke og krybende hestegræs.

Svampe:
Fra krattet er følgende svampe kendt: slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjortetrøffel (Elaphomyces muricatus), lille guldgaffel (Calocera cornea), rødlig okkerporesvamp (Hapalopilus rutilans), gylden lædersvamp (Phlebia radiata), rynket lædersvamp (Stereum rugosum), broget læderporesvamp (Trametes versicolor), brunstokket rørhat (Boletus badius), almindelig netbladhat (Paxillus involutus), kugleknoldet fluesvamp (Amanita citrina), brun kam-fluesvamp (Amanita fulva), rødmende fluesvamp (Amanita rubescens), keglestokket fladhat (Collybia butyracea), løv-fladhat (Collybia dryophila), gul slørhat (Cortinarius delibutus), pelargonie-slørhat (Cortinarius paleaceus), brunfnugget slørhat (Cortinarius semivestitus), gråbrun rødblad (Entoloma juncinum), knippe-svovlhat (Hypholoma fasciculare), almindelig trævlhat (Inocybe geophylla), violet ametysthat (Laccaria amethystea), rød ametysthat (Laccaria laccata), toppet huesvamp (Mycena galericulata), sodfarvet skærmhat (Pluteus atricapillus), halvkugleformet bredblad (Stropharia semiglobata), fnughat (Tubaria conspersa), kamfer-mælkehat (Lactarius camphoratus), ege-mælkehat (Lactarius quietus), spiselig mælkehat (Lactarius volemus), tætbladet skørhat (Russula densifolia), savbladet skørhat (Russula fragilis), sværtende skørhat (Russula nigricans) og okkergul skørhat (Russula ochroleuca) (Vesterholt, 1989).

Lokalitetskoder:

Rind Plantage	++ S I-II (?) r
Tavlund	++ S II r

Botanisk vurdering:
Rind Plantage:
Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Tavlund
4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 10, 16, 31, 34, 36, 46, 63, 106, 108, 170, 192, 215, 224, 268, 382, 422, 422a

18/43 KOLLUND

18/43-1. KOLLUND. På begge sider af vejen mellem Nørre Kollund og Lind, ca. 1 km vest for Nørre Kollund, ligger to egebevoksninger på ca. 1 ha. De er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Kollund omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Den sydligste af bevoksningerne var i 40'erne den frodigste, idet egene nåede højder på 10 meter, mens de var et par meter lavere i det nordlige. Egene består af begge arter og i det nordlige af krydsninger mellem de to. Det i dag største og nordligste egestykke er en hesteskoformet bevoksning med eg i skov-

brynet. Inden for brynet er krattet præget af en 10 meter høj, tætstående bevoksning af bævreasp og røn, der er blevet etableret efter ophør af græsningen sidst i 50'erne. Samtidig har der udviklet sig en skovbundsflora med blandt andet hvid anemone og liljekonval. Den sydlige bevoksning har i dag skovkarakter.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Trækonfiguration: slanke, rette ege
Underskov: tørst
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: hvid anemone
Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, tørst, vild pære, almindelig røn, hindbær, almindelig hyld og drue-hyld. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, almindelig syre, skarpbladet fladstjerne, prikbladet perikon, feber-nellikerod, krat/skov-viol, gederams, skovstjerne, krat-fladbælg, almindelig kohvede, skov-storkenæb, vild kørvel, tveskæg-get ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke, almindelig hvene, vellugtende gulaks og krybende hestegræs.

18/43-2. FJEDERHOLT Å. Vandløbets vegetation er senest undersøgt på strækningen fra udløbet i Rind Å til Nørre Kølkær i 1989. Vandløbet er næsten ureguleret og henligger på strækningen med et slynget forløb og en meget stor, fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med betydelige forekomster af grus, der nogle steder har karakter af egentlige stryg. Vandløbet er belastet af okker i svagt til moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Hår-tusindblad, manna-sødgræs, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, enkelt pindsvineknop, sideskærm og svømmende vandaks.

Lokalitetskoder:
Kollund ++ S II r
Fjederholt Å ++ V III r

Botanisk vurdering:
Fjederholt Å:
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kollund
3.Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og drue-hyld.
4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 85, 173a, 205 q, 224, 272

18/44 LÆGDSGÅRDE

18/44-1. LÆGDSGÅRDE omfatter i alt ca. 4 ha og ligger lidt syd for Ikast. Der er tale om et større og tre mindre krat, der ligger sydvest for det store. Det største krat domineres i den nordlige del af en gammel bøgebevoksning. Bøgen er sandsynligvis indplantet. Der foreligger en række beskrivelser af krattet, hvoraf kan nævnes Oppermann (1932), Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Lægdsgårde omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Oppermann omtaler krattet i 1932 på følgende måde: "I det forløbne halve Aarhundrede har Egene naaet en saadan Udvikling, at vi nu hellere vil bruge Ordet Skov end Krat". Træerne var dengang 10-13 meter og krattet dækkede 4-5 ha. Blandt træerne fandt Oppermann i 30'erne stilk-eg og enkelte bastarder mellem de to egearter, store træer af bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, ahorn, dun-birk, vorte-birk, bøg (plantet), engriflet tjørn og almindelig hvidtjørn, skov-æble, kvalkved, almindelig hyld og hunde-rose.

Bundfloraen var i 40'erne karakteriseret af vild kørvel på de lyse steder sammen med krybende hestegræs, mose-bunke og hundegræs og almindelig hvene. Desuden sur-kløver, skarpbladet fladstjerne, skov-viol, krybende læbeløs, firblad, glat dueurt, hvid anemone, stor nælde, skov-jordbær, stor konval (visse steder i store bestande), tveskægget ærenpris, majblomst, almindelig syre, krybende ranunkel og kær-galtetand. I en del af det nordlige krat blev der i 1964-65 fældet en del af egene, og i stedet blev der plantet gran, der siden er gået ud i en højde af et par meter. I den vestlige del af det sydligste krat har der været græsning indtil omkring begyndelsen af 1980'erne, mens de øvrige har været hegnet mod græsning.

Karakteristik:
Belligenhed: mark/skov
Antal krat: 4
Dominerende træart: stilk-eg
Trækonfiguration: retstammede ege med krogede kroner
Underskov: hindbær, røn
Opvækst: gran
Bundvegetation: morbundsplanter/ gederams
Græsning: tidligere græsning i de tre mindre krat

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, art af birk, hindbær, engriflet hvidtjørn, almindelig røn, kvalkved og almindelig hyld. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, feber-nellikerod, gederams, skovsyre, vild kørvel, skov-galtetand, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs, draphavre, mose-bunke, almindelig hvene og krybende hestegræs.

Lokalitetskode:
Lægdsgårde +++ S II s

Kilder:34, 36, 46, 164, 224, 272

18/46

18/46-1. GLUDSTED PLANTAGE. Floraen i plantagen er blandt andet undersøgt af Erik Buchwald (1988). I afdeling 30 og 32 er der fundet tredelt egebregne. Følgende træer og buske forekommer: almindelig ædelgran, rød-gran, sitka-gran, lærk, almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, vorte-birk, dun-birk, øret pil, almindelig røn og selje-røn samt hindbær og tørst. Desuden er tyttebær angivet fra lokaliteten.

På hedearealer i den sydvestlige del af Gludsted Plantage, afdelingerne 226 og 232, er der registreret følgende træer og buske: almindelig bjerg-fyr, art af birk, dun-birk, gråris og krybende pil. Af dværgbuske forekommer engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. Den øvrige artsliste omfatter urterne almindelig engelsød, rødknæ, almindelig syre, tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig gyldenris, børste-siv, mangeblomstret frytle og tue-kogleaks, starerne almindelig star, pille-star og sand-star samt græsserne bølget bunke, krybende hestegræs, sandskæg og almindelig hvene.

Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter fra den del af plantagen, der er beliggende i Ringkøbing Amt, er barksvampen Phlebia cretacea, der kun er fundet tre steder i Danmark. Desuden kendes sortbæger (Pseudoplectania nigrella), fyrre-rørhat (Leccinum vulpinum) og lak-skørhat (Russula rhodopus).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:
Gludsted Plantage ++ S III r

Kilder: 258, 259, 417

18/50 HARRESKOV PLANTAGE

18/50-1. HARRESKOV PLANTAGE. Oplysninger om plantagens højere planter foreligger ikke ligesom der mangler nyere oplysninger om plantagens svampeflora. Blandt de arter, der kendes fra plantagen kan nævnes bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), rust-korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), mørk læderpigsvamp (Phellodon niger) og tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus).

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/50-2. I det nordøstlige hjørne af plantagen ligger vest for vejen mellem Studsgård og Arnborg en mindre hede. Heden ligger umiddelbart over for Hjortsballe Høje. Vegetationen var i 1983 domineret af hedelyng, medens der var spredt opvækst af almindelig bjerg-fyr.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, engelskgræs, lyng-snerre, almindelig gyldenris, djævelsbid og smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: pillestar, bølget bunke, tandbælg og blåtop.

18/50-3. Fra en hede i udkanten af Høgildgårds plantages nordvestlige del ved **Volsgård** kendes botaniske oplysninger. Det meste af heden domineres af bølget bunke og blåtop; stedvis er der mindre partier med revling og hedelyng. Der er spredte bevoksninger med ene, ligesom der flere steder er en del opvækst af fyr, gran og bævreasp.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: ene. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, almindelig røllike, engelskgræs, blå-klokke og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, sand-star og bølget bunke.

Lokalitetskoder:

Harreskov Plantage	+ S IV r
hede I	+ H III r
hede II	+ H III r

Botanisk vurdering:
Harreskov Plantage, hede II:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse.

Kilder: 347, 348

18/51 HØGILDGÅRD PLANTAGE

18/51-1. HØGILDGÅRD PLANTAGE er som gammel, plantet nåleskov en god svampelokalitet med mindst 83 kendte arter. Tre hedestykker i plantagen er undersøgt og alle indeholder de en del enebevoksninger. Herfra kendes foruden de mindre almindelige hedeplanter håret visse og guldblomme jfr. nedenfor. Omkring Birkebæk i plantagen ligger en mose, Ronden, med pilekrat. Fra en eng i plantagen kendes ægbladet fliglæbe, som er sjælden i Vestjylland.

Svampefloraen i Høgildgård Plantage fortjener først og fremmest at blive omtalt for forekomsten af sjældne, jordboende pigsvampe. Syv arter er kendt fra lokaliteten: orange-korkpigsvamp (Hydnellum aurantiacum), blålig korkpigsvamp (Hydnellum coeruleum), bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), rust-korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), mørk læderpigsvamp (Phellodon niger) og tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus). Disse fund stammer fra perioden 1962-1975. Fra 1962 foreligger endvidere oplysninger om slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjortetrøffel (Elaphomyces muricatus), oksetunge (Fistulina hepatica), tenstokket fladhat (Collybia fusipes), safran-skælhat (Pholiota astragalina), pælerods-svovlhat (Hypholoma radicosum), cinnoberskællet slørhat (Cortinarius bolaris), citronbladet skørhat (Russula sardonia) og svovlmælket mælkehat (Lactarius chrysorrheus) (Lange, 1962). I 1978 blev den sjældne stilket lædersvamp (Stereopsis vitellina) fundet i plantagen (Vesterholt, 1991). Nævnes kan også den sjældne poresvamp Oligoporus wynnei, der er fundet i plantagen i 1969, desuden kendes rustsvampen Pucciniastrum goeppertianum (Knudsen, 1986). Nyere oplysninger om plantagens svampeflora er ønskelige. En botanisk vurdering af lokaliteten er vanskelig at foretage, da der ikke foreligger nye oplysninger om plantagen svampe. Flere af de nævnte arter er i dag rødlistet i Danmark.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Svampe:
1962-1978. Stilket læderpigsvamp (Stereopsis vitellina), orange korkpigsvamp (Hydnellum aurantiacum), blålig korkpigsvamp (Hydnellum coeruleum), bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), rust-korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), mørk læderpigsvamp (Phellodon niger) og tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus), slank snyltekølle (Cordyceps ophioglossoides), vortet hjorte-

trøffel (Elaphomyces muricatus), oksetunge (Fistulina hepatica), tenstokket fladhat (Collybia fusipes), safran-skælhat (Pholiota astragalina), pælerods-svovlhat (Hypoloma radicosum), cinnoberbladet slørhat (Cortinarius bolaris), citronbladet skørhat (Russula sardonia) og svovlmælket mælkehat (Lactarius chrysorrheus), poresvampen Oligoporus wynnei og rustsvampen Pucciniastrum goeppertianum.

Fra hede i den nordvestlige del af plantagen nord for **Hjortsballe Høje** foreligger botaniske oplysninger. I 1983 var der en del opvækst af bævreap og bjerg-fyr på arealet. Desuden forekom en del ene.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: vorte-birk, bævreasp og ene. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, djævelsbid, lav skorsoner og majblomst. *Græsagtige planter*: pille-star, bølget bunke og blåtop.

18/51-2. HOLT PLANTAGE. Fra plantagen er følgende svampe kendt: pjusket duftpigsvamp (Bankera fuligineoalba), violetbrun duft-pigsvamp (Bankera violascens), blålig korkpigsvamp (Hydnellum coeruleum), bæltet korkpigsvamp (Hydnellum concrescens), rust korkpigsvamp (Hydnellum ferrugineum), korkpigsvampen (Phellodon confluens), vellugtende læderpigsvamp (Phellodon melaleucus), tragtformet læderpigsvamp (Phellodon tomentosus) og skællet kødpigsvamp (Sarcodon imbricatus) (Vesterholt, 1989). De anførte arter er alle meget sjældne i dag. Der er imidlertid tale om 20 år gamle fund, hvorfor nyere botaniske oplysninger om plantagens svampeflora er ønskelige. Da nogle af oplysninger må antages at være forældede, er der ikke på det foreliggende grundlag foretaget en botanisk vurdering af lokaliteten.

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/51-3. RIND Å, på strækningen fra Lind og mod syd til Skærbæk, omfatter mindre krat på ådalsskrænten, som omgiver den relativt smalle ådal med eng og mose. Rind Å har et relativt slynget forløb på strækningen og skærer sig flere steder tæt ind på ådalsskrænten. På østskrænten ligger to adskilte krat, hvoraf den nordlige er en egebevoksning, medens den sydlige består af bævreasp. En mindre slugt på vestskrænten er bevokset med blandt andet rød-el. Langs vestskrænten er der vældprægede partier med en vegetation af blandt andet hængesæk af tørvemos (Sphagnum).

På den vestlige bred af Rind Å, nordvest for Høgild ved Høgildgård Plantage findes et vældpræget fattigkær. Kæret rummer partier med såvel ekstremfattigkær som overgangsfattigkær. Mose-pors forekommer i et stort antal. Der var i 1986 en stor bestand af benbræk og dynd-star på lokaliteten. Blandt de dominerende arter iøvrigt kan nævnes tørvemos, dynd-padderok, bukkeblad og kragefod. I ekstremfattigkæret var vegetationen sammensat af rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug, kragefod, benbræk, liden siv, tråd-siv, tue-kæruld og dynd-star. Endvidere fandtes storlæbet blærerod. Fra overgangsfattigkæret kan nævnes plettet gøgeurt (Vinther, 1986). Nærmere botaniske oplysninger fra vådbundsarealerne langs Rind Å er ønskelige.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, overgangsfattigkær.

Højere planter: kær
1986. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Urter*: dynd-padderok, rundbladet soldug, kragefod, kær-svovlrod, storlæbet(?) blærerod, bukkeblad, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige* planter: liden siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, dynd-star, næb-star, blåtop og katteskæg. Endvidere tørvemos.

18/51-4. ØSTER HØGILD omfatter et mindre egekrat på en østbrink af Rind Å et par km syd for Høgild. Det består af et ca. 200 meter langt krat og syd herfor to små kratstykker på tilsammen knap 1 ha. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne forekom begge ege, men mest vinter-eg og bastarder samt bævreasp, almindelig røn, tørst, skov-æble, øret pil, selje-pil og almindelig hvidtjørn.

Bundfloraen veksler noget i de tre afsnit af krattet. I det nordlige vokser en del liljekonval sammen med blåtop og almindelig kohvede, iblandet kantet konval, majblomst, skovstjerne og hvid anemone. I det mellemste vokser stor konval, aks-rapunsel, skovstjerne, majblomst, skov-viol, liljekonval, almindelig fredløs og almindelig gyldenris. I det sydlige krat danner stor-frytle visse steder en bunddækkende bevoksning. Derudover vokser skov-storkenæb, almindelig kohvede, almindelig fredløs, majblomst, skovstjerne, hvid anemone, aks-rapunsel, storblomstret kodriver, liljekonval og krat-fladbælg.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14 meter
Trækonfiguration: rette ege med krogede kroner
Underskov: tørst, røn
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: morbundsplanter: liljekonval, bølget bunke

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ahorn, bøg, stilk-eg, vinter-eg, art af birk, skov-elm, almindelig røn, skov-æble, tørst, almindelig gedeblad, hindbær, art af liguster og ribs. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, almindelig syre, skov/krat viol, pengebladet fredløs, skovstjerne, feber-nellikerod, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, angelik, almindelig hanekro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, skov-storkenæb, aks-rapunsel, læge-baldrian, djævelsbid, smalbladet høgeurt og almindelig gyldenris og liljekonval. *Græsagtige planter*: hoved-frytle og stor frytle, stor konval, håret frytle, skov-star, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, almindelig hvene, krybende hestegræs, skov-rørhvene, blåtop og tagrør.

18/51-5. FØLPØT BÆK er et mindre tilløb til Vonå nord for Kibæk. Vandløbet har et kanaliseret forløb, der er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med betydelig fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med omfattende forekomster af grus, men uden egentlige stryg. Der er moderat belastning med okker og nogen aflejring med okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

18/51-6. RIND Å. Vandløbets vegetation er i 1989 undersøgt på strækningen fra udløbet i Skjern Å til udløbet af Fjederholt Å. Vandløbet henligger i næsten naturtilstand med store slyngninger. Der er stor fysisk variation i vandløbet og vandløbsbunden består af sand med spredte forekomster af grus og sten samt enkelte stryg. Vandløbet er kraftigt belastet af okker med omfattende aflejringer af okkerslam (Moeslund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: sø-kogleaks, manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks, hår-tusindblad og flod-klaseskærm.

18/51-7. VANDLØB, HØGILDGÅRD PLANTAGE. Der er tale om en bæk i selve plantagen. Vegetation i vandløbet på strækningen opstrøms udløbet i Rind Å er senest undersøgt i 1989. Vandløbet har et mindre, kanaliseret forløb med fremskreden tilbagevenden til et mindre reguleret forløb. Vandløbsbunden er sandet med omfattende aflejringer af plantemateriale.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Hår-tusindblad.

Lokalitetskoder:

Høgildgård Plantage	+ S I-II? s
vandløb	++ V III r
Holt Plantage	+ S - r
Rind Å	+ S E I s
Rind Å, Høgilgåd Plantage	++ V II s
Øster Høgild	++ S II r
Rind Å	++ V II s

Botanisk vurdering:
Høgildgård Plantage:
Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Holt Plantage:
Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Rind Å:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlisterarter: flod-klaseskærm.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Rind Å, Høgildgård Plantage:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, storlæbet blærerod og dynd-star.

Vandløb, Høgildgård Plantage:
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Øster Høgild:
3. Lokalt sjældnere arter: hvid anemone, aks-rapunsel, stor frytle og skov-rørhvene.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 75, 104, 108, 129, 172, 227, 228, 267, 275, 344, 382, 418, 422, 422a.

18/52 SØBY SØ

18/52-1. FJEDERHOLT. Nordvest for Fjederholt Søndre Plantage ligger ved højdepunktet Trædhøj et mindre egekrat på lidt under 1 ha. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.) Det er endvidere tidligere omtalt af Dalgas (1884). Såvel vinter-eg som stilk-eg forekommer. I 40'erne var træerne 6-8 meter høje, og er i dag 16-18 meter. Bundvegetationen er en typisk morbundsvegetation med blandt andet majblomst og liljekonval. Fra lokaliteten kendes bakke-star, der ikke er genfundet i 1982.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16/16-18 meter
Underskov:
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: morbundsvegetation
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, bævreap, skov-elm, bøg, vinter-eg, stilk-eg, almindelig røn, skov-æble, hindbær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, art af mangeløv, almindelig engelsød, rødknæ, art af fuglegræs, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, gederams, angelik, skov-galtetand, almindelig hanekro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, hoved-frytle, skov-star, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs, skov-rørhvene og blåtop.

18/52-2. SØBY BRUNKULSLEJER er det største brunkulsgravsområde, der i dag vidner om tidligere tiders omfattende brunkulsindustri i Vestjylland. I perioden fra 1940-70 blev der gravet på 850 ha. Herved forsvandt 20 gårde, og landskabet og vegetationen ændrede karakter. En trediedel af området ligger i dag som søer, medens en fjerdedel er bevokset med skov, overvejende nåleskov. Endnu en fjerdedel ligger som tøreng, medens 15% ligger som overvejende ubevoksede sandområder. Gruppen for by- og landskabsplanlægning i Kolding har i 1984 foretaget en botanisk registrering i området (Sørensen, 1984).

Tilplantning med nåleskov blev påbegyndt i 1949. Det var overvejende bjerg-fyr, klit-fyr og skov-fyr, der blev plantet. Bundvegetationen i den unge nåleskov ligner den, man finder i sandområderne, medens bundvegetationen i de ældste nålebeplantninger ligner den, man finder i gammel løvskov i området eller på heder og tøreng. I den unge nåleskov er det overvejende mosser, der dominerer, medens vegetationen i den gamle nåleskov udgøres af græsser.

Fra at være et meget spredt indslag i de store fyrrebeplantninger er løvtræerne i de senest foretagne plantninger blevet et væsentligt element. På trods heraf findes der i området kun ca. 30 ha løvskov, hvoraf ørkenarboretet udgør den væsentligste del.

De plantesamfund, der indtil nu har udviklet sig i de plantede løvskove i Søby-området, er ikke de samme som uden for området. Udviklingen er præget af de økologiske forhold, som den omgravede jordbund giver anledning til. Artssammensætningen i løvskovens bundvegetation har lighedspunkter med mange af de øvrige biotoper i området.

De store sandområder, der er med til at give Søby-området sit særpræg, stammer hovedsageligt fra de brunkulslejer, der blev forladt i slutningen af tresserne. Kun ca. 15% af sandområderne er dækket af vegetation. Det er kun tre arter, der har betydning: hårspidset jomfruhår, sandskæg og bølget bunke.

Tørengsbiotoperne er nogle af de mest interessante arealer i området. Her man kan se, hvordan vegetationsudviklingen foregår, når man ikke har foretaget nogen efterbehandling af de forladte lejer. Det er derfor også her, man kan se, hvilke omstændigheder, fysiske og kemiske, der fremmer den vegetation, man ønsker. De tidsmæssigt gamle lokaliteter er placeret i det centrale område og de tidsmæssigt unge i randområder mod nord og syd. I de gamle lokaliteter er der registreret op til 73 arter, medens der er betydeligt færre arter på de unge lokaliteter. Vegetationen på de ældste tørenge og de yngre tørenge, hvor der er foretaget jordbehandling, har størst lighed med vegetation på gammel hede eller gammel løvskov i området. På flere af områderne er der opvækst af træer som dun-birk, vorte-birk, forskellige arter af pil, bævreasp, fyr og dværgbuskene hedelyng og revling. På de ældste tørenge dominerer mosset hårspidset jomfruhår sammen med bølget bunke. De dominerende urter er almindelig hønsetarm og almindelig kongepen.

Hede eller nærmere dværgbuskdominerede arealer findes kun ganske få steder i de gravede områder. Ca. 2 ha er hede. At hedebiotopen er så sparsomt repræsenteret skyldes, at betingelserne for at den kan etablere sig i det gravede område, ikke er tilstede. Indlandsheder udvikles ved, at opgivede marker på sandet og næringsfattig jord springer i lyng. De gamle tørengslokaliteter i det omgravede område har med tiden udviklet en artssammensætning og fordeling af dominerende arter, der svarer til det, man finder i sådanne marker. Om tørengene videreudvikles til hede, er betinget af jordbundsforholdene og af, hvor hurtigt der sker opvækst af f.eks. bjerg-fyr i området.

Området, hvor jordbunden til stadighed er så fugtig, at der er udviklet en vegetation af fugtighedsplanter, er ikke særlig stort, 20 ha eller ca. 2% af området.

Den største, sammenhængende fugtige eng findes i det nordvestlige hjørne, hvorigennem den nu til dels tørlagte eller forsvundne Søndersøby Bæk løb. Resterne af den, der løber ud i Hallund Bæk, afvander stadig det store omgravede område syd for Brunkulsvej.

De øvrige lokaliteter af eng (kær) findes i forbindelse med brunkulssøerne. Hvor overfladeafstrømningen fra større arealer har skabt flade områder i forbindelse med søen er der mulighed for etablering af fugtigbundsplanter. De fleste af brunkulssøerne er dybe og har stejle brinker, hvorfor der sjældent udvikles en egentlig bredvegetation.

Vegetationstyper: tør eng, hede, overgangsfattigkær, sø, løvskov, nåleplantage.

Højere planter:
Den samlede artsliste fra 1984 omfatter 166 arter. Blandt de mindre almindelige arter kan nævnes femradet ulvefod, spids øjentrøst og liden museurt. Der er registreret 27 *træer og buske*, der nævnes her: almindelig ædelgran, rød-el, bærmispel, vorte-birk, dun-birk, glansbladet hæg, engriflet hvidtjørn, bøg, lærk, sød-æble, rød-gran, sitka-gran, klit-fyr, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, stilk-eg, rød-eg, klit-rose,

Tvepibet Lobelie er indikatorart for næringsfattige, renvandede søer med grundskudsplanter. Tegning Jens Christian Schou 1986.

rynket rose, øret pil, selje-pil, grå-pil, bånd-pil, almindelig hyld, gyvel, almindelig røn og selje-røn. Desuden forekommer *dværgbuskene* engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, krybende pil, revling, klokkelyng, mose-bølle og tyttebær.

Blandt *vådbundsarterne* kan nævnes dynd-padderok, grøn høgeskæg, glat dueurt, kær-dueurt, almindelig mjødurt, kær-snerre, sump-kællingetand, almindelig fredløs, sump-forglemmigej, kær-galtetand og hyldebladet baldrian samt de græsagtige planter grå star, hirse-star, almindelig star, næb-star, smalbladet kæruld, tue-kæruld, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, børste-siv, vestlig tue-kogleaks, hunde-hvene, blåtop, mose-bunke, tandbælg og tagrør.

Af *tørbundsarterne* kan nævnes almindelig røllike, kattefod, vild kørvel, rundbælg, engelskgræs, grå-bynke, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, prikbladet perikon, blåmunke, blåhat, gul fladbælg, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kællingetand, blæresmælde, almindelig gyldenris, græsbladet fladstjerne, mælkebøtte, hare-kløver, udstrakt kløver, fin kløver og de græsagtige planter: stortoppet hvene, almindelig hvene, blød hejre, sand-star, pille-star, sandskæg, bølget bunke, fåre-svingel, rød svingel, mangeblomstret frytle og katteskæg.

18/52-3. SØBY SØ. Søens vandareal er ca. 75 ha. Den er på sit dybeste sted ca. 6 meter, medens middeldybden er 2,9 meter. Søen ligger vindeksponeret. Søbunden består af sand, men sandbunden er flere steder, især i sømidten, overlejret af slam af varierende tykkelse. Søen har ingen tilløb, men modtager en betydelig diffus vandtilstrømning fra omgivelserne. Søby Sø kan karakteriseres som en næsten neutral sø med lav forekomst af næringsstoffer.

Hovedparten af søbunden i Søby Sø er bevokset med vandplanter. Langskudsplanterne dominerer. Hår-tusindblad er den hyppigst forekommende art, der enten helt dominerer eller indgår i en mere blandet bevoksning. Med undtagelse af strandbo har de såkaldte grundskudsplanter en meget begrænset og spredt forekomst. Sortgrøn brasenføde findes kun på et mindre område i søens sydvestlige del, ligesom nåle-sumpstrå har en begrænset udbredelse på søens østbred. Tvepibet lobelia har en spredt forekomst på den nordlige bred og i søens vestende samt en enkelt forekomst på den sydlige bred. Strandbo danner derimod store, tætte bevoksninger langs søens nordlige bred og langs del af den sydlige bred. En tilsvarende udbredelse har liden siv. Søens rørsump er, med tagrør som den dominerende art, typisk for

mange overgangssøer. Næb-star, der findes enkelte steder langs søens sydlige bred er et typisk islæt fra de mere sure søer, mens de tilsvarende spredte forekomster af sø-kogleaks er et islæt fra de mere næringsrige søer.

Vegetationstyper: lobeliesø, fattigkær.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: almindelig blærerod, sortgrøn brasenføde, bredbladet dunhammer, tornfrøet hornblad, flydende kogleaks, tvepibet lobelia, spæd pindsvineknop, liden siv, næb-star, strandbo, nåle-sumpstrå, tagrør, hår-tusindblad, butbladet vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, vandpest, almindelig vandranunkel og algerne glanstråd (Nitella flexilis) og kransnål (Chara globularis).

Højere planter: nordlig søbred.
1983. *Træer og buske*: art af pil og mose-pors. *Dværgbuske*: rosmarinlyng, tranebær. *Urter*: fliget brøndsel, kær-tidsel, vandpest, vandnavle, sortgrøn brasenføde, sump-kællingetand, dusk-fredløs, sump-forglemmigej, kragefod, kær-guldkarse og eng-viol. *Græsagtige planter*: grå star, næb-star, tudse-siv, lyse-siv og blåtop.
1900-1985. Kødfarvet gøgeurt og sand-hvene.

Alger:
1989. *Blågrønalger*: Merismopedia sp., Gomphosphaeria naegeliana, Lyngbya sp., Planktothrix agardhii, Microcystis viridis, Microcystis wesenbergii, Pseudanabaena cf. limnetica og Aphanizomenon flos-aquae. *Rekylalger*: Rhodomonas minuta, Rhodomonas lacustris, Katablepharis og arter af Cryptomonas. *Furealgerne*: Gymnodinium spp., Peridinium spp. og Ceratium hirundinella. *Gulalger*: Bitrichia cf. longispina, Chrysolykos planctonicus, Chrysidiastrum catenatum, Chrysococcus cf. triporus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon cylindricum var. alpinum, Dinobryon divergens, Kephyrion cf. hemisphaericum, Kephyrion cf. entzii, Kephyrion spp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas tonsurata, Mallomonas sp., Pseudokephyrion cf. pseudospirale, Synura sp., Uroglena sp. og Epipyxis sp. *Kiselalger*: Asterionella formosa, Cyclotella sp., Diatoma elongatum, Fragilaria capucina, Fragilaria construens, Melosira granulata var. angustissima, Melosira varians, Nitzschia acicularis, Rhizosolenia cf. eriensis, Stephanodiscus rotula, Synedra acus, Tabellaria flocculosa. Stilkalger: Chrysocromulina parva. *Øjealger*: Trachelomonas hispida og Trachelomonas volvocina. *Grønalger*: Ankyra judayi, Botryococcus braunii, Chlamydomonas sp., Coelastrum astroideum, Cosmarium sp., Elakatothrix gelatinosa, Eudorina elegans, Micrasterias sp., Monoraphidium contortum, Monoraphidium komarkovae, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus sp., Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus armatus, Sphaerocystis schroeteri, Selenastrum spp., Staurastrum sp., Tetreadron minimum og Volvox aureus.

18/52-4. KØLKÆR. Heden vest for Kølkær er overvejende bevokset med hedelyng afvekslende med mindre partier, der er domineret af bølget bunke og klokkelyng. Midt på heden forekommer et parti med blåtop eller blåtop dominerer sammen med almindelig star.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: vorte-birk, dun-birk, almindelig røn og krybende pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og tranebær. *Urter*: skovstjerne, tormentil, klokke-ensian. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, bølget bunke, tandbælg, katteskæg og blåtop.

Lokalitetskoder:

Fjederholt	++ S II r
Søby Brunkulslejer	+++ S-H-E-V II s
Søby Sø	+++ V I s
Kølkær	+ H II r

Botanisk vurdering:
Fjederholt:
3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kovhede.

Søby Brunkuslejer:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

Søby Sø:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.
1. Rødlistearter: sortgrøn brasenføde.
2. Sjældnere planter: flydende kogleaks, tvepibet lobelie, spæd pindsvineknop, strandbo og nåle-sumpstrå.

2. Sjældnere alger: Bitrichia chodatii.
4. Lobeliesøindikatorer: sortgrøn brasenføde, strandbo og tvepibet lobelia.
4. Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: spæd pindsvineknop, nålse-sumpstrå og hår-tusindblad. *Alger - Gulalger*: Bitrichia cfr. longispina, Chrysodiastrum catenatum, Chrysococcus cfr. triporus, Chrysolykos planctonicus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon cylindricum var. alpinum, Dinobryon divergens, Epipyxis sp., Kephyrion cfr. entzii, Kephyrion cfr. hemisphaericum, Kephyrion sp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas tonsurata, Mallomonas sp., Pseudokephyrion cfr. pseudospirale og Synura sp. *Desmidiacéer*: Cosmarium sp., Staurastrum sp. og Micrasterias sp.

Kilder:204, 205h, 205j, 205r, 211, 275, 379

18/53 KØLKÆR

18/53-1. KØLKÆR, sydøst for Herning, har tidligere været voksested for langbladet soldug og femradet ulvefod.

Kilder: 275

18/54 NØRLUND PLANTAGE

18/54-1. NØRLUND PLANTAGE. Den tidligere hede vest for plantagen er i dag bevokset med nåletræer. Selve plantagen, Nørlund Plantage, er beliggende i Vejle Amt.

18/57 SKARRILD

18/57-1. SKARRILD. Nord for Skarrild Kratplantage ligger, mere eller mindre omsluttet af plantagen, to større egebevoksninger og en lille mellemliggende bevoksning. Krattet er omtalt i litteraturen af Müller (1881), Dalgas (1884), Mentz (1905), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, upubl.). Dalgas kalder det Hjøllund Krat, og det har ifølge ham været betydelig større. Han skriver: "Ligger tæt ved Skarrild; det er lykkedes Hedeselskabet at danne et Interessentselskab med det Formaal at købe og tilplante det smukke Krat, om hvilket en paa Egnen boende og meget gammel Mand har fortalt, at det i hans Faders Tid havde en 10 Gange saa stor Udstrækning som nu". I 40'erne havde det en udstrækning på 20, ha og var adskilt fra plantagen ved et bredt brandbælte og bestod overvejende af vinter-ege, der var 4-6 meter høje. Bunden var mager. I dag omfatter krattene 8 ha, og den vestlige del drives nu forstmæssigt og består af en højskov af eg og bævreasp. Skovbunden er løvdækket eller donineres af bølget bunke med lidt majblomst.

Karakteristik:
Belligenhed: skov
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14/ 14-16 meter
Trækonfiguration: rette ege/ mangestammede, krogede ege
Underskov: tørst, rød-gran
Opvækst: eg, røn
Bundvegetation: løvdækket/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: hvid anemone, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, majblomst, stor konval, liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og mangeblomstret frytle, art af star, bølget bunke og blåtop.

Botanisk lokalitetskode:
Skarrild ++ S II s

Botanisk vurdering:
Skarrild
3.Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og stor konval.
4.Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 146, 151, 272

18/58 ARNBORG VEST

18/58-1. RIND Å. Fra Rind Å ved **Arnborg** kendes botaniske oplysninger.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær

Højere planter:
1983. Træer og buske: rød-el, grå pil og art af pil. Urter: tigger-ranunkel, art af brøndkarse, lådden dueurt, engkarse, almindelig fredløs, bidende pileurt, eng-forglemmigej, almindelig mjødurt, muse-vikke, sværtevæld, sump-kællingetand, angelik, hyldebladet baldrian, enkelt(?)-pindsvineknop, liden andemad, art af vandaks, benbræk og gul iris. Græsagtige planter: manna-sødgræs, høj sødgræs, rørgræs og knæbøjet rævehale.

18/58-2. SKJERN Å. Fra Skjern Å ved **Sønder Green** kendes flydende kogleaks (Degn, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskode:
Rind Å, Arnborg + V III s
Skjern Å, Sønder Green + V II (?) s

Botanisk vurdering:
Rind Å, Arnborg:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, almindelig fredløs, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

Skjern Å, Sønder Green:
2.Sjældnere planter: flydende kogleaks.

Kilder: 270 b

18/59 ARBBORG ØST

18/59-1. FASTERHOLT PLANTAGE. Fra plantagen foreligger i TBU-arkivet oplysninger om ældre fund af mosset Campylopus fragilis.

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/59-2. TORNVIG. På skrænten af Holtum Ådal findes, sydvest for Tornvig Mølle, en mindre egebevoksning på ca. 1 ha. Bevoksningen ligger under 1 km øst for Åmejl, der omfatter en tilsvarende egebevoksning. Åmejl beskrives nedenfor. Oplysninger om bevoksningen som egekrat findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983). Træerne står tæt i bevoksningen og egene har presset hinanden op. Bundvegetationen er dårligt udviklet på grund af ringe lystilgang. Det anbefales at tynde ud i trævæksten for at give mere lysadgang til skovbunden.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: tynde, rette ege
Underskov: sparsom
Opvækst: ingen
Bundvegetation: sparsom
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Lokalitetskode:
Fasterholt Plantage + S IV (?) r

Kilder: 276

18/60 HARRILD

18/60-1. HARRILD HEDE. Fra den del af Harrild Hede, der er belligende i Ringkøbing Amt, kendes almindelig månerude, engblomme og kattefod (Riis-Nielsen, 1991). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

Lokalitetskode:
Harrild Hede + H II (?) r
(Ringkøbing amt)

Botanisk vurdering:
Harrild Hede.
2.Sjældnere planter: kattefod, almindelig månerude og engblomme.
3.Lokalt sjældnere planter: kattefod.
4.Hede- og overdrevsindikatorer: kattefod

Kilder: 405 b

18/61 SKJERN Å

Herunder omtales et område af Skjern Ådalen øst for Sønder Felding samt en mindre lokalitet ved Tarp Gamle Skole, hvorfra nyere botaniske oplysninger findes.

18/61-1. ISENBJERG, GLUDSTED PLANTAGE. Floraen i plantagen er blandt andet undersøgt af Erik Buchwald (1988, upubl.). I afdeling 30 og 32 er der således fundet tredelt egebregne. Følgende træer og buske forekommer: almindelig ædelgran, rød-gran, sitka-gran, lærk, almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, vorte-birk, dun-birk, øret pil, almindelig røn og selje-røn samt hindbær og tørst. Desuden er der tyttebær.
På hedearealer i den sydvestlige del af Gludsted Plantage, afdeling 226 og 232 inklusive Isenbjerg, er der fundet lav skorsoner (Buchwald, 1988, upubl.).

Vegetationstyper: hede, plantage.

Højere planter: hedearalet.
1988. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, art af birk, dun-birk, gråris og krybende pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig engelsød, rødknæ, almindelig syre, tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks og starene almindelig star, pille-star og sand-star og græsserne: bølget bunke, krybende hestegræs, sandskæg og almindelig hvene.

18/61-2. SKOVBJERG, Skjern Å. På en nordlig strækning mellem Sønder Felding og Tarp er Skjernådalen nærmest ved Tarp beskrevet i 1986 af Eigil Plöger. Det beskrives som varieret med hede/overdrev, forskellige kærtyper, skov/krat og eng som de vigtigste naturtyper. Den østlige del af området er botanisk set den mest værdifulde del. På den øverste skråning er der overdrev, der ned mod ådalen afløses af mose vekslende med krat af birk og pil samt ellesump. Ved foden af ådalsskrænten fremkommer trykvand, der fra vældene samler sig i små bække. Her findes den mest artsrige flora. Artslisten indeholder 202 højere planter. Heraf skal nævnes en række af de arter, der ikke er almindelige i landet som helhed efter Hansen (1984): knold-ranunkel, tjærenellike, by-skræppe, vinget perikon, rundbladet soldug, to arter af springklap: roset-springklap og skov-springklap, rosmarinlyng, tranebær, pengebladet fredløs, kragefod, aks-bærmispel, to arter af mælkeurt: almindelig mælkeurt og spæd mælkeurt, krans-mynte, vibefedt, to arter af gøgeurt: maj-gøgeurt og plettet gøgeurt, skov-kogleaks, tre arter af halvgræsfamilien: grøn star, loppe-star og forlænget star. Heraf er by-skræppe, roset- og skov-springklap samt aks-bærmispel oprindeligt indslæbte arter. Blandt de arter, der ikke er almindelige i Vestjylland, kan endvidere nævnes: vand-skræppe, gåsemad, småbladet milturt, smalbladet mærke, angelik, kær-svovlrod, almindelig skjolddrager, sværtevæld og stjerne-star, idet de nævnte arter overvejende er knyttet til mere næringsrige kærområder, der naturligt forekommer i den østlige del af landet. Blandt de arter, der typisk er tilknyttet overdrev, skal endvidere nævnes: kornet stenbræk og forskelligfarvet forglemmigej. Blandt arter, der er tilknyttet vådbund, kan suppleres med: dynd-padderok og eng-kabbeleje. Fra litteraturen foreligger oplysninger om fund af bakke-soløje ved Skovbjerg; der er muligvis tale om samme lokalitet.

Vegetationstyper: kær, eng, overdrev, skov.

Højere planter: kær I
1990-1991. *Træer og buske*: dun-birk, rød-el, grå-pil, krybende pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, revling, rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: Hyldebladet baldrian, benbræk, almindelig brunelle, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, sump-kællingetand, engkarse, eng/sump-karse, vandkarse, rød kløver, kragefod, mælkebøtte, almindelig mælkeurt, spæd mælkerurt, almindelig mjødurt, vand-mynte, ager-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, nedbøjet ranunkel, sideskærm, skjaller sp., bredbladet skjaller, vand-skræppe, langbladet soldug, rundbladet soldug, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, eng-troldurt, mose-troldurt, svømmende vandaks, vortet vandarve, vandnavle, glat vejbred, vibefedt, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, vellugtende gulaks, hjertegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, smalbladet kæruld, almindelig rapgræs, glanskapslet siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, grøn star, grå star, hare-star, hirse-star, loppe-star, næb-star, stjerne-star, toradet star, tvebo star, almindelig sumpstrå, rød svingel, kær-trehage og vestlig tue-kogleaks.

Højere planter: overdrev
1989. *Træer og buske*: gyvel. Dværgbuske: hedelyng, tyttebær og engelsk visse. *Urter*: blåhat, engelskgræs, krat-fladbælg, flipkrave, bakke-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, liden fugleklo, vår-gæslingeblomst, håret høgeurt, almindelig hønsetrm, femhannet hønsetarm, blå klokke, almindelig kongepen, almindelig mælkeurt, ager-padderok, rødknæ, almindelig røllike, knold-ranunkel, gul snerre, lyng-snerrre, almindelig stedmoderblomst, kornet stenbræk, bidende stenurt, almindelig syre, smalbladet timian, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, glat ærenpris, mark-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, mark-frytle, vellugtende gulaks, eng-havre, blød hejre, hjertegræs, katteskæg, eng-rapgræs, pille-star, sand-star, vår-star og rød svingel.

Højere planter: kær II
1989. *Træer og buske*: dun-birk, rød-el og mose-pors. Dværgbuske: klokkelyng. *Urter*: angelik, benbræk, maj-gøgeurt, kær-høgeskæg, almindelig mjødurt, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, vandnavle, eng-viol og skov-/krat-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, glanskapslset siv, grøn-/dværg-star, hirse-star, toradet star og tandbælg.

Mosser: kær II
1990. Rubørstet kortkapsel (Brachythecium rutabulum), sump-endeknop (Bryum pseudotriqietrum cf.), spids spydmos (Calliergonella cuspidata), kost-kløvtand (Dicranum scoparium), art af seglmos (Drepanocladus intermedius), almindelig rademos (Fissidens adianthoides), art af kamsvøb (Lophocolea latifolia cf.) brunfiltet stjernemos (Mnium hornum), enbo ribbeløv (Pellia epiphylla), almindelig kuglekapsel (Philonotis fonatana), Plagiomnium undulatum, Rhizomnium punctatum, Riccardis multifida cf., trindgrenet tørvemos (Sphagnum teres f. squrrosula).

Lokalitetskoder:

Gludsted Plantage	++ S III r
Isenbjerg	++ H II s
Skjern Å, Tarp	+++ V I ms

Botanisk vurdering:
Skjern Å, Tarp:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, loppe-star og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: forskelligfarvet forglemmigej, pengebladet fredløs, maj-gøgeurt, småbladet milturt, skov-springklap, forlænget star og vandkarse.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel, kornet stenbræk og forskelligfarvet forglemmigej.
Kær I:
Rigkærsindikatorer : toradet star, maj-gøgeurt, desuden vibefedt, tvebo star og loppe-star.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt, almindelig mjødurt, vand-mynte, kær-tidsel og trævlekrone.
Kær II:
Rigkærsindikatorer: toradet star, maj-gøgeurt og kær-høgeskæg.

Kilder: 180, 259, 400

18/62 SKARRILD

18/62-1. CLASONBORG PARK. Fra skoven foreligger oplysninger om svampe.

Vegetationstyper:

Svampe:
Blandt de kendte svampe i parken er ravsvamp (Leotia lubrica), bævretand (Pseudohydnum gelatinosum), grenet frynsesvamp (Thelephora palmata), mørk agerhat (Agrocybe erebia), kastanie-rørhat (Gyroporus castaneus), kul-blækhat (Coprinus angulatus), cinnoberskællet slørhat (Cortinarius bolaris), brunskællet slørhat (Cortinarius pholideus), cinnober-vokshat (Hygrocybe coccinea), eng-vokshat (Hygrocybe pratensis), ruslæder-vokshat (Hygrocybe russocoriacea), snehvid vokshat (Hygrocybe viginea), roeknoldet trævlhat (Inocbybe napipes), kokos-mælkehat (Lactarius glyciosmus) og hasssel-mælkehat (Lactarius hortensis).

18/62-2. GREEN KRAT er et ganske lille krat på under 0,5 ha, der ligger på en sydvendt skråning knap en km øst for sammenløbet mellem Skjern Å og Rind Å. På skråningen neden for krattet ligger en spejderhytte, og der er som følge heraf en del færdsel i krattet. Det er besøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 5-6-8 meter
Trækonfiguration: retstammede ege med krogede grene
Underskov: ingen
Opvækst: ingen
Bundvegetation: morbundsvegetation/løvdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper:

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, tørst, almindelig røn og selje-røn. *Urter*: hvid anemone, rødknæ, almindelig kohvede, lyngsnerre, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval.

18/62-3. SKOVBJERG omfatter to små bevoksninger langs sydsiden af Skjern Å i nærheden af gårdene Store Skovbjerg og Lysholm. Skovbjerg omtales i litteraturen af Dalgas (1867, 1884), Mentz (1905), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, upubl.). Dalgas nævner krattet flere gange i sine skrifter og omtaler, at egene sammen med linde og aspe er 15-20 fod høje. Allerede i 40'erne var der indplantet træer som kanadisk poppel, bøg, ahorn, navr, lærk, rød-gran og ædelgran blandt egene, der udelukkende er stilk-eg, foruden naturligt forekommende rød-el, birk og en del hassel, mens tørst forekommer sjældent; desuden i 1982 almindelig røn og brombær.

Karakteristik:
Belligenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14 met
Trækonfiguration: rette ege/ krogede ege
Underskov: tørst, røn/ hassel, tjørn
Opvækst: rød-gran, røn, bøg/ ingen/ bævreasp
Bundvegetation: almindelig kohvede, skarpbladet fladstjerne/ krybende hestegræs
Græsning: østlig krat delvist græsset

Vegetationstyper:

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, almindelig røn, ahorn, brombær, tørst, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urter*: skavgræs, skovpadderok, almindelig mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, smuk perikon, art af viol, skovstjerne, gederams, skovsyre, vild kørvel, almindelig hanekro, tveskægget ærenpris, aks-rapunsel, lyng-snerre, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

18/62-4. KARSTOFT Å. Vegetationen i vandløbet er beskrevet på strækningen fra udløbet i Skjern Å til Bæktoft Gård i 1989. Hovedparten af vandløbet henligger i en næsten ureguleret tilstand med en meget stor fysisk variation. Vandløbsbunden består af sten og grus og har en regelmæssig vekslen mellem stryg og høller. En del af vandet i Karstoft Å ledes genne Karstoft Sønderkanal, sydøst for Karstoft.

Vegetationstyper:

Højere planter:
1989. *Vandplanter*. Karstoft Å: manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, sideskærm, flod-klasseskærm, smalbladet vandstjerne, sø-kogleaks, art af vandranunkel og svømmende vandaks. Karstoft Sønderkanal: enkelt pindsvineknop, sideskærm, art afvandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, hår-tusindblad, vandkarse og glanstråd (Nitella sp.).

18/62-5. SKJERN Å. Vandløbet er her beskrevet på strækningen fra Døvling Bæk og mod øst til Kobanke. På denne strækning har vandløbet et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturlig tilstand med en stor fysisk variation. Der er en regelmæssig vekslen mellem grusede/stenede stryg og dybe høller. Vandløbet er svagt belastet med okker. På den nedre strækning findes spredte forekomster med flod-klasseskærm (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper:

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: sø-kogleaks, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, sideskærm, storblomstret vandranunke, art af vandstjerne, vandspir, svømmende vandaks, hår-tusindblad, flod-klaseskærm, almindelig kildemos og paddeleg (Batrachospermum).

Ikke lokaliseret. Fra en ikke nærmere angivet lokalitet ved Karstoft Å øst for Clasenborg kendes en forekomst af opret kobjælde (Degn, 1991).
Fra Karstoft Å, sydøst for Nørre Grene foreligger oplysninger om en bestand af rams-løg, der ikke er almindelig i denne del af landet.
Fra ådalsskrænterne ned til Skjernåen ved Skovbjerg foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af fladkravet kodriver.
Fra en hede beliggende mellem Clasenborg og Skovbjerg foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af dværg-ulvefod.

Lokalitetskoder:

Clasonborg Park	++ S II r
Green Krat	++ S II r
Karstoft Å	++ V I s
Skjern Å ++ V I r-s	
Skovbjerg	++ S II r

Botanisk vurdering:
Green Krat:
4. Egekatsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Karstoft Å:
Lokaliteten er på strækningen fra udløbet i Skjern Å til Bæktoft Gård henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlisteart: flod-klaseskærm.
2. Sjældnere planter: opret kobjælde.
Karstoft Sønderkanal:
4: Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Skjern Å:
Lokaliteten er på strækningen fra Døvling Bæk til Kobanke henført til kategori I på grund af rødlisteart.
1. Rødlistearter: flod-klasseskærm.
2. Sjældnere planter: almindelig kildemos.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Skovbjerg:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og aks-rapunsel.

Kilder: 10, 33, 34, 36, 46, 76, 78, 83, 87, 114, 129, 146, 151, 161, 178, 228, 270b, 272, 275, 367

18/65 SØNDER FELDING

18/65-1. ØSTERBJERG består af en egebevoksning mellem Sønder Felding og Stakroge lidt vest for Østerbjerg Bæk. Østerbjerg omtales i litteraturen af Dalgas (1884), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, upubl.). Krattet er på ca. 2 ha og består hovedsageligt af stilk-eg og enkelte krydsninger mellem de to arter. Desuden er der bævreasp, almindelig røn og almindelig hyld.

Bundfloraen var i 40'erne delvist ødelagt af kreaturgræsning, men på de mindre beskadigede områder fandtes dengang ørnebregne, almindelig kohvede, skov-viol, tormentil, tveskægget ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst, hvid anemone, kantet konval, skovstjerne, lil-

jekonval, djævelsbid og græsserne bølget bunke, krybende hestegræs samt håret frytle. Siden har krattet udviklet sig til en højskov uden græsning, hvor skovbunden er præget af ørnebregne. I den østlige del foregår der dog stadig græsning, og under første verdenskrig har der fundet hugst sted i krattet. Der er indplantet en del bøg i det nordlige afsnit.

Karakteristik:
Belligenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14 meter
Trækonfiguration: ældre, rette ege med krogede grene
Underskov: tørst
Opvækst:
Bundvegetation: ørnebregne/græsdækket
Græsning: et mindre stykke af den østlige del

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, engriflet hvidtjørn, tørst, bøg, ask, vild pære, almindelig røn og selje-røn, ahorn, ribs og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, feber-nellikerod, gederams, skovstjerne, skov-galtetand, læge-baldrian, skovsyre, art af viol, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

18/65-2. SØNDER FELDING, vandløb nordøst for. Vegetationen i vandløbet nordøst for Sønder Felding er undersøgt i 1989. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb indtil ca. 50 meter nord for landevejen, hvor vandløbet er rørlagt. Der forekommer en tæt mosaikagtig vegetation i vandløbet af nedenstående arter.

Vegetationstyper:

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Smalbladet vandstjerne, art af vandarve, hår-tusindblad, aflangbladet vandaks, art af dueurt, eng-forglemmigej, vandkarse, vand-mynte, liden siv, glanskapslet siv og paddeleg (Batrachospermum).

Lokalitetskoder:

Sønder Felding	
vandløb	++ V II r
Østerbjerg	++ S II r

Botanisk vurdering:
Sønder Felding:
3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse.
4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Østerbjerg:
4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Kilder: 34, 36, 46, 205q, 272

18/66 DØVLING

18/66-1. DØVLING består af et ca. 2,6 ha stort egekrat lidt vest for Døvling. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Døvling omtalt som krat ved Døvlinggårde af Dalgas (1884).

Krattet har i dag et næsten urskovsagtigt præg med krogede ege, der nogle steder er overvokset med almindelig gedeblad. Bevoksningen består hovedsageligt af stilk-eg, men også vinter-eg og deres krydsninger forekommer. Underskoven består af tørst, almindelig røn og ahorn. Skovbunden domineres stedvist af almindelig gedeblad og bølget bunke eller krybende hestegræs, men en mere varieret og typisk morbundsvegetation med blandt andet majblomst og almindelig kohvede forekommer også.

Karakteristik:
Belligenhed: mark

Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 14-16 meter
Stammediameter: 0,70 meter (0,44-0,95)
Trækonfiguration: mangestammede, krogede ege i klynger/ rette ege
Underskov: røn/ røn, hæg
Opvækst:
Bundvegetation: almindelig gedeblad/ krybende hestegræs
Græsning: tidligere græsning i det østlige krat

Vegetationstyper:

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, bøg, stilk-eg, vinter-eg, stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, ahorn, engriflet hvidtjørn, tørst, almindelig hyld og almindelig gedeblad. *Urter*: almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, rødknæ, art af viol, skovstjerne, gederams, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsser*: art af rapgræs, almindelig hundegræs, draphavre, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.
Desuden kan nævnes skvalderkål og lyse-siv.

Lokalitetskode:
Døvling ++ S II r

Botanisk vurdering:
Døvling:
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 272

LOKALITETSBESKRIVELSER, TBU DISTRIKT 19Error! Bookmark not defined.

Den sydvestlige del af distrikt 19 bortset fra den allersydligste del ligger i Ringkjøbing Amt. Den østlige del ligger i Vejle Amt og er beskrevet i bind 5. Det meste af distrikt 19 i Ringkjøbing amt omfatter Brande Kommune, der er velundersøgt i forbindelse med amtets registrering fra 1983.

19/9 FASTERHOLT

Omfatter blandt andet Holtum Ådal, områder op til Kidmose Bæk og to gamle brunkulslejer ved Skibbild. Holtum Ådal omtales her på strækningen fra sammenløbet med Skjern Å og mod øst til amtsgrænsen lidt før sammenløbet med Kvindebæk. På to strækninger, dels syd for Skibbild og mod øst nær amtsgrænsen, afløses ådalen af hede oven for ådalsskrænten. Området syd for Skibbild omtales under 19/15, medens sidstnævnte ved Lille Harrild omtales herunder.

19/9-1. BRANDE HARRILD omfatter nålebevoksninger, hede og et brunkulsleje, øst for vejen Brande over Dørslund. Nålebevoksningen øst for heden er selvsået. Også heden er i dag bevokset med spredtstående træer af birk, bævreasp og bjerg-fyr. Den endnu åbne hedevegetation består overvejende af døde lyngbuske, der enkelte steder er erstattet af ung hedelyng, men ellers domineres af tyttebær. Brunkulslejet er ubevokset.

Vegetationstyper: hede, nåleplantage, brunkulsleje

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: art af birk og hindbær. *Dværgbuske*: engelsk visse og hedelyng. *Urter*: gederams, almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/9-2. HOLTUM Å beskrives her på strækningen fra omkring tilløbet til Skjern Å og mod øst til amtsgrænsen. Af strækningens oprindelige to dambrug er kun det ene i drift. Holtum Å slynger sig på strækningen i den smalle ådal, der

omgives af udyrkede skrænter, og som på store dele af strækningen afløses af udyrkede arealer med hede oven for ådals-skrænten.

Mosearealerne mellem slyngninger varierer efter fugtighedsforholdene, men består af fattigkær med karakteristiske moseplanter. Skrænterne har tidligere været dækket af spredte krat med eg, bævreasp, røn og ene, men er i dag stort set ubevokset. At mosearealerne har været relativt uforandrede i dette århundrede vidner blandt andet tidligere ekskursionsberetninger om (Pedersen, 1930).

Mosevegetationen er meget afvekslende og skifter i takt med de varierende og stedvis skiftende vandstandsforhold langs det naturligt slyngende vandløb, som Holtum Å udgør. På de mest fugtige partier er der hængesæk af tørvemos (Sphagnum) med indslag af kragefod, eng-viol og kær-trehage. Her vokser endvidere tranebær og rosmarinlyng samt hjertegræs. Andre steder dominerer tue-kæruld sammen med tråd-siv og almindelig star, og enkelte steder dominerer tråd-siv og almindelig star alene. På de mindre fugtige partier domineres mosevegetationen af mose-bunke sammen med revling og bølget bunke. Fra mosevegetationen kendes rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug, plettet gøgeurt, maj-gøgeurt, stjerne-star og hjertegræs (Emsholm, 1982 upubl.). I øvrigt findes der klokkelyng, bukkeblad, benbræk, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, grå star med flere.

Vegetationstyper: fattigkær, overgangsfattigkær, ekstremfattigkær (mindre partier).

Højere planter:
1983. *Dværgbuske*: klokkelyng, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Urter*: benbræk, bukkeblad, lav ranunkel, rundbladet soldug. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, lyse-siv, tråd-siv, almindelig star, grå star, pille-star, stjerne-star, blåtop, bølget bunke og mose-bunke.

19/9-3. KIDMOSE BÆK. Op til kommunegrænsen er der på begge sider af vandløbet udyrkede arealer med mose, hede og en nålebevoksning, som er plantet. Desuden er der gravet to søer i området. På en vestvendt skråning syd for vandløbet er der hede, der er dækket af gammel hedelyng og spredtstående fyr. Mosevegetationen er artsrig og afvekslende og afspejler blandt andet forskelle i udnyttelsen af vådbundsarealerne. Dele af vådbundsarealet er bevokset med krat af birk og pil. De åbne mosearealer domineres enten af blåtop med mose-pors, klokkelyng eller består af en højtvoksende vegetation med lyse-siv og knop-siv og urter. Fra mosevegetationen kan i øvrigt nævnes tørvemos (Sphagnum), eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, benbræk, tue-kæruld, smalbladet kæruld, hirse-star, næb-star. På lokaliteten er der i 1983 fundet tråd-star.

Vegetationstyper: fattigkær, eng

Højere planter: kær I
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: eng-viol, tormentil, vandnavle, klokke-ensian og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, hirse-star, tråd-star og blåtop.

Mosser: kær I
1983. Art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum), flydende tørvemos (Sphagnum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

Højere planter: kær II
1983. *Træer og buske*: mose-pors. *Urter*: lav ranunkel, almindelig syre, skræppe, græsbladet fladstjerne, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, stjerne-star, næb-star, fløjlsgræs, hunde-hvene, krybende hestegræs og blåtop. Endvidere tørvemos.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: vestlig tue-kogleaks, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: almindelig star, bølget bunke og tandbælg.

19/9-4. LILLE HARRILD ligger som hede oven for Holtum Ådalen i det nordøstlige hjørne af Brande Kommune. Heden deles i to af en markvej. Hedevegetationen domineres enten af gammel hedelyng eller bølget bunke, medens revling kun dominerer på et mindre område. Der er en relativ stor bestand af engelsk visse på arealet. I den sydlige del af heden er der

nogle mindre bevoksninger med bævreasp. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, majblomst, almindelig gyldenris, blå-klokke og almindelig syre. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, sand-star, rød svingel, bølget bunke og katteskæg.

19/15-5. TORNVIG. Overfor Holrum Å's sydlige ådalsskrænt, syd for Skibbild, ligger en stor hede omgivet af nåleplantage. Der ligger flere gravhøje på området. Hedevegetationen domineres enten af gammel hedelyng eller bølget bunke. Lavvegetationen domineres af hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa). Mindre parceller midt på heden har været pløjet op, og en af parcellerne er beplantet med unge grantræer. Der findes en stor bestand af pille-star, som har etableret sig på dette oppløjede område. Under 1. verdenskrig har man i en kort periode forsøgt at udnytte heden til fåregræsning, hvilket tilbage-værende hegnspæle vidner om.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: skov-fyr, contorta-fyr, ene, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær. *Urter*: skovstjerne, engelskgræs, tormentil, lyng-snerre, smalbladet timian, guldblomme, almindelig gyldenris og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børste-siv, almindelig star, pille-star, sand-star, bølget bunke og almindelig hvene.

19/9-6. TORNVIG ØST. I dag adskilt fra det store hedeområde Tornvig mod vest ligger syd for dambrugene en hede på ca. 2,5 ha. Vegetationen kan overvejende karakteriseres som overdrev, der domineres af bølget bunke. Der er spredtstående ældre træer af skov-fyr og hvid-gran på området.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr, art af birk, art af pil og brombær. *Dværgbuske*: hedelyng og tyttebær. *Urter*: gederams, lyng-snerre, gul snerre, blå klokke, almindelig røllike og muse-vikke. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, sand-star, rød svingel, bølget bunke, krybende hestegræs, hunde-hvene og almindelig kvik.

19/9-5. SKIBBILD. Syd for Fasterholt ligger et gammelt brunkulsleje med søer. Overjorden omkring de vandfyldte grave er overvejende ubevoksede.

Lokalitetskoder:

Brande Harrild	++ S-H-B r
Holtum Å	++ V I s
Kidmose Bæk	++ H II r
Lille Harrild	++ H II r
Skibbild	O B IV r
Tornvig	++ H II r
Tornvig Øst	++ E III s

Botanisk vurdering:
Holtum Å:
Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kidmose Bæk: kær
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand og kær-snerre.

Kidmose Bæk: hede
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Lille Harrild:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Tornvig:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 273

19/13 SØNDER GREEN

19/13-1. BREDEBJERG. Området øst for højdepunktet Bredebjerg omfatter en række spredte nålebeplantninger og fire mere eller mindre adskilte heder, der ligger tæt op til kommunegrænsen.

Heder:
Bredebjerg øst: umiddelbart nordøst for gården.
Vistelhøj nord: nord for skovfogedboligen
Vistelhøj øst: nordøst for Vistelhøj
Vistelhøj vest: lidt nord for Vistelhøj

Bredebjerg øst. Umiddelbart nordøst for gården ligger en 6,5 ha stor hede. Vegetationen domineres af bølget bunke med indslag af overdrevsarter eller hedelyng og revling. I lavninger forekommer almindelig star og smalbladet kæruld.

Vistelhøj nord. Umiddelbart nord for skvofogedboligen findes en 8,8 ha stor hede, der mod syd grænser op til granplantage. Området domineres på et lavereliggende område af klokkelyng, der mod nord afløses af en vegetation domineret af hedelyng og herefter af bølget bunke.

Vistelhøj øst. Vest for Grønmosen ved Sandfeld Plantage ligger på kuperet terræn en ca. 20 ha stor hede. I den østlige del domineres den centrale del af en lavning af hedemose med klokkelyng, medens de omkringliggende skråninger er bevokset med gammel hedelyng og et bunddække af mos og lav.

Vistelhøj vest. Nord for højdepunket Vistelhøj ligger på et plant terræn en ca. 28 ha stor hede. Hedevegetationen er artsfattig og består af en mosaik af hedelyng og bølget bunke afbrudt af mindre, fugtige lavninger med almindelig star. Området er uden trævækst.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Bredebjerg nordøst
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt, *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, sand-star.

Højere planter: Vistelhøj nord
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: art af mangeløv. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: Vistelhøj øst I
1983. *Træer og buske*: birk, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og revling. *Græsagtige planter*: børste-siv, almindelig star og bølget bunke.

Højere plater: Vistelhøj øst II
1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gederams, lyng-snerre, blåhat, almindelig røllike, almindelig torskemun og almindelig gyldenris. *Græsagtige*

planter: vestlig tue-kogleaks, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, bølget bunke, krybende hestegræs.

Højere planter: Vistelhøj vest
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr, art af pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: gederams, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, tråd-siv, almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/13-2. SØNDER GREEN omfatter mose på begge sider af vejen lidt øst for Sønder Green. Dele af området er i dag bevokset med træer. Vegetationen på de tilbageværende, åbne arealer domineres enten af blåtop eller af hedelyng. De vokser på disse flader, hvor der tidligere er udvundet tørv. I nogle af de mindre tørvegrave er der benbræk. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær og klokke-ensian (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng tranebær, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: tormentil, klokke-ensian og benbræk. *Græsagtige planter*: knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, blåtop og bredbladet dunhammer.

Lokalitetskoder:
Bredebjerg +++ H II s
Sønder Green ++ V II r

Botanisk vurdering:
Sønder Green:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kilder: 273

19/14 SANDFELD PLANTAGE

Området nordvest for Brande og syd for Skjern Å er præget af en række store hede- og moseområder op til Sandfeld Plantage og lidt vest for plantagen. Her omtales hede på selve bakkeøen Sandfeld Bjerg, nord og syd for plantagen omtales henholdsvis Grønmose og Alkærhøj Sande. Den nærmeste hede vest for plantagen beskrives som Gejlbjerg øst. På begge sider af kommunegrænsen Brande/Åskov ligger, ved Ronnum, gamle brunkulslejer, her omtales Kærballegård i Brande Kommune. Foruden Skjern Ådalen og brunkulsleje op til ådalen ved Sandfeld Bjerge (øst) omtales en række mindre hede- og moseområder, således Damgård, Hvidmose og Store Stendalshøj. Omtalt er endvidere fire egekrat: Sandfeld Bjerg, Sandfeld Åkrat, Tornvig og Åmejl Krat.

19/14-1. DAMGÅRD. Nordvest for "Brandlund Hede" ligger en mindre hede. Vegetationen domineres enten af revling eller bølget bunke med indslag af en stor bestand af tyttebær. På let fugtig bund forekommer der børste-siv, smalbladet kæruld og almindelig star (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star og bølget bunke.

19/14-2. GAMMELÅ. Ved udspringet af Gammelå, nordvest for højdepunktet Store Stendalhøj ligger en mindre, artsfattig mose. Vegetationen domineres af blåtop, et enkelt sted dog af hedelyng (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: gederams, tormentil, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: lyse-siv, almindelig star, bølget bunke, fåre-svingel. rød svingel, almindelig hvene, blåtop og katteskæg.

19/14-3. HUNDEHØJ PLANTAGE er plantet som fyrreplantage i samme tidsperiode som Sandfeld Plantage. Øst for

plantagen ligger en hede samt ved det sydøstlige hjørne af plantagen ved et gammelt teglværk.

Højere planter: hede, øst
Træer og buske: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre og majblomst. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks,
almindelig star og bølget bunke.

Højere planter: hede, teglværk
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, almindelig røn, art af rose og brombær. *Dværgbuske*: engelsk visse og hedelyng. *Urter*: gederams, lancet-vejbred, almindelig syre, almindelig røllike, gul snerre, hvid okseøje, art af stedmoderblomst og muse-vikke. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, sand-star og bølget bunke.

19/14-4. HVIDMOSE består af mindre mose, som i dag er bevokset med pilekrat.

19/14-5. KÆRBALLE GÅRD. Nord for gården ligger et gammelt brunkulsleje med søer. Området er i dag bevokset med fyr. I den største af søerne er der indplantet åkander, medens vegetationen i de mindre lavvandede søer domineres af liden siv.

19/14-6. RONNUM. Øst for Ronnum og syd for Gejlbjerg ligger der i dag to gamle, nærtliggende brunkulslejer. Det nordlige leje beskrives under Gejlbjerg. Nord for Kærballe Gård har brunkulsgravningen efterladt tre, middelstore søer samt nogle mindre vandhuller. Vegetationen i søerne består overvejende af liden siv, medens der enkelte steder er en sparsomt udviklet rørsump med næb-star, lyse-siv eller bredbladet dunhammer (Emsholm, 1983 upubl.).

Sandfeld Bjerg er omtalt nedenfor.

19/14-7. SANDFELD BJERGE ØST. Mellem Sandfeld Bjerge og Brande Å ligger et gammelt brunkulsleje samt fem mindre heder. Hederne ligger på et utilgængeligt terræn omkring mindre højdepunkter og bakkedrag. Op til den vandfyldte grav i brunkulslejet er der plantet fyr, men i øvrigt er vegetationen omkring søen ikke udviklet. Op til den smalle, nordgående markvej fra Uhre ligger de to største heder. Hedevegetationen på den nordlige hede domineres af revling, på den sydlige hede indgår tillige bølget bunke. Den åbne hedevegetation er på begge heder artsrig. Herfra kan nævnes dværgbuskene klokkelyng, hedelyng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær, engelsk visse, håret visse samt blandt andet urterne skovstjerne, tormentil og maj-blomst. Den nordlige hede er voksested for skov-
jordbær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: hede nord for brunkulsleje
Træer og buske: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, birk, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: blåtop.

Højere planter: hede syd for brunkulsleje
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, stitka-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, bævreasp, almindelig røn, gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: guldblomme. *Græsagtige planter*: sand-star, rød svingel og bølget bunke.

Højere planter: hede øst for brunkulsleje
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre, skov-jordbær, håret høgeurt, smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: tråd-siv, almindelig star, sand-star og bølget bunke.

19/14-8. SANDFELD PLANTAGE, der er anlagt i 1910, er den største plantage i Brande Kommune. Op til plantagen ligger udyrkede områder, som omfatter en naturlig skovbevoksning, store hedearealer samt nogle mindre mosearealer. Vest for plantagen ligger Grønmosen, som er et stort hedemosekompleks. I dag adskilt fra Grønmosen ligger Alkær Sande, sydøst for plantagen. På det højtliggende område nordøst for plantagen ligger endnu en stor hede, i teksten benævnt Sandfeld Bjerg. På nordskråningen af Sandfeld Bjerg, ned mod Skjern Ådal ligger en naturlig skovbevoksning af eg, der i litteraturen er beskrevet som Sandfeldbjerg Krat. Botanisk oplysninger om selve plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

19/14-9. Den vestlige del af **GRØNMOSEN** er fredet i 1985 blandt andet på grund af forekomsten af sjældne billearter. Der er i fredningen bestemmelser om plejeadgang for det offentlige. Området, som Grønmosen ligger på, er jævnt, men brydes dog i den sydlige del af nogle parallelle øst-vestgående lave indlandsklitter. Det fremtræder som en mosaik af fugtige og mindre fugtige arealer. I områdets sydlige del ligger en mindre sø. Der kan udskilles ca. otte spredte moselokaliteter, som stort set alle er berørt af tørvegravning. Den største af moserne, Lundmosen, er dog kun i mindre grad. Der er en artsrig og varieret vegetation i Lundmosen. Den tuede kærvegetation består af tue-kæruld, mose-bølle, klokkelyng og revling med indslag af mose-pors. På andre lavvandede områder domineres fladerne enten af blåtop, smalbladet kæruld, liden siv eller i de mere vandfyldte tørveskær af smalbladet kæruld, næb-star eller flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum). Hedevegetationen domineres enten af klokkelyng og hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa) på de let fugtige arealer eller af hedelyng og bølget bunke på de tørre arealer. Indlandsklitterne er bevokset med revling (Emsholm, 1983 upubl. samt Schierup, 1983 upubl.). Ved **ALKÆR SANDE** er heden dækket af gammel hedelyng med et dominerende indslag af ældre, spredtstående fyr.

Vegetationstyper: fattigkær, hede

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke, katteskæg, blåtop. Endvidere forekommer laver.

Højere planter: mose
1983. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, tyttebær og revling. *Urter*: benbræk og gederams. *Græsagtige planter*: børste-siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star og blåtop.

Mosser:
1983. Flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Højere planter: Lundmose
1983. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og rosmarinlyng. *Græsagtige planter*: lyse-siv, smalbladet kæruld, tue-kæruld og blåtop. Endvidere tørvemos.

Højere planter: Grønmose
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng og revling. Urter: benræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, hirse-star og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: hedemose
1983. *Dværgbuske*: klokkelyng, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, pille-star og bølget bunke.

Højere planter: Alkær Sande, hede
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. **Dværbuske**: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: pille-star.

Højere planter: Alkær Sande, kær
1983. *Træer og buske*: grå-pil og art af pil. *Dværgbuske*: klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: gederams. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, grå star, næb-star, sand-star, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Hedelyng. Tegning Jens Christian Schou 1992.

19/14-10. SANDFELD BJERG. På en lyngklædt nordskråning ved Skjern Ådalens sydside findes et ca. 2,5 ha stort egekrat med et uberørt præg. Der er ikke mange skovbundsplanter, men hedevegetation i kanter og lysninger. Oplysninger om krattet findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983). I den ældre litteratur er Sandfeld Bjerg omtalt hos Dalgas (1884). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Heden på det skrånende terræn nord for Sandfeld Bjerg afgrænses mod nord af en naturlig skovbevoksning, der overvejende består af eg med indslag af nåletræer, især i de ydre dele af bevoksningen. På østskråningen er et relativt stort areal i dag bevokset med et lavt krat af bævreasp, hvor skovbunden er dækket af blåbær. Hedevegetationen domineres af revling, nogle steder sammen med blåtop og bølget bunke. Der er en stor bestand af tyttebær på dele af området. Der har tidligere (1930, 1944) været en stor bestand af hønsebær ved egebevoksningen. På selve egene har der tidligere (1930) vokset den meget sjældne lav bredfliget lungelav (Lobaria scrobiculata). Desuden er den sjældne lemingmos, Tetraplodon bryoides, angivet (1930) fra lokaliteten.

Vegetationstyper: hede, egekrat.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, ene, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokke-lyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, engelsk visse, gederams og majblomst. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/14-11. SANDFELD ÅKRAT. På sydsiden af Skjern Å, ca. 1 km øst for sammenløbet med Holtum Å, findes på skrænterne små rester af egekrat. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 1940'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983). Det er endvidere tidligere omtalt af Dalgas (1884). Krattet bærer præg af at have været kreaturafgræsset indtil for få år siden. Træerne er ret gamle, og der er ingen ny opvækst og kun få buske i underskoven. Bundvegetationen domineres af græsser med indslag af enkelte skovbundsplanter.

Fra krattet kendes såvel stilk-eg som vinter-eg og deres krydsninger. Desuden er bævreasp, almindelig røn, tørst, rød-el, selje-pil, vild æble, engriflet hvidtjørn og kvalkved angivet fra krattet i 1944. Floraoplysninger fra 1983-undersøgelsen foreligger ikke.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: ældre, krogede ege
Underskov: sparsom
Opvækst: ingen
Bundvegetation: græsdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat

19/14-12. SKJERN Å. På strækningen syd for Holtum Å's tilløb til Skjern Åen er mosevegetationen i dag kun sparsomt udviklet. Hvor der er udviklet en vådbundsvegetation langs vandløbet, består denne overvejende af højtvoksende arter, hvoraf blandt andre lyse-siv dominerer.

På strækningen nord for Holtum Å's tilløb til Skjern Åen er der i dag stort set kun vådbundsarealer syd for vandløbet, medens den nordlige bred i højere grad er præget af en intensiv landbrugsmæssig udnyttelse. Syd for vandløbet er der et gammelt brunkulsleje, som i dag er bevokset med fyr og selvsåede løvtræer, først og fremmest birk. Et sted er mosearealerne vældprægede. Fra den artsrige mosevegetation på dette sted kan nævnes dynd-padderok, kær-dueurt, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, almindelig skjolddrager, næb-star (Emsholm, 1982 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, væld

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: rød-el og art af pil. *Urter*: dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, djævelsbid, almindelig mjødurt, hyldebladet baldrian, almindelig hanekro, græsbladet fladstjerne, almindelig skjolddrager, nyse-røllike og vand-skræppe. *Græsagtige planter*: lyse-siv, stjerne-star, almindelig star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, vellugtende gulaks, katteskæg, bredbladet dunhammer, mangeblomstret frytle, tandbælg og bredbladet dunhammer.

Endvidere art af tørvemos.

19/14-13. STORE STENDALHØJ, VEST. Ved højdepunktet Store Stendalhøj ligger en mindre hede vest for nåle-beplantningen. Hedevegetationen domineres enten af gammel eller ung hedelyng. Der er desuden en stor bestand af tyttebær og skovstjerne.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks.

19/14-14. STORE STENDALHØJ ØST. Øst for Stendalshøj lå i 1983 en mindre hede på ca. 2 ha. Lokaliteten eksisterer formentlig ikke længere, da der har været gravet grus på området.

19/14-15. STRØELS MOSE. Et mindere vådområde på 0,5 ha nord for Kærballe Gård. Området afvandet af grøfter. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af lyse-siv og krybende hestegræs. Nord for Strøels Mose ligger et område med to vandhuller, der er opstået ved mergelgravning. Randbevoksningen består af pilekrat, men egentlig bredvegetation mangler p.g.a. de stjele skrænter. Søvegetationen domineres af liden siv og svømmende vandaks.

Højere planter: mose
1983. *Urter*: gederams, almindelig hanekro, art af skræppe, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, tormentil og eng-viol. *Græsagtige planter*: lyse-siv, almindelig star, almindelig rapgræs, almindelig kvik, krybende hestegræs og almindelig hvene.

Højere planter: sø
1983. *Vandplanter*: bredbladet dunhammer, liden siv, lyse-siv, svømmende vandaks og vandnavle. Desuden krybende hestegræs og almindelig fredløs.

19/14-16. TORNVIG MØLLE.

Højere planter: vestlig hede
1983. *Træer og buske*: skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: lancet-vejbred, tormentil, lyng-snerre, gul snerre, almindelig kællingetand, smalbladet timian, almindelig mælkeurt, engelskgræs, blåhat, almindelig røllike, guldblomme, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, sand-star, rød svingel, almindelig kvik, bølget bunke, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, almindelig hvene og katteskæg.

Højere planter: østlig hede
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, prikbladet perikon, tormentil, lyng-snerre, læge-ærenpris, art af viol, muse-vikke, blåhat og liljekonval. *Græsagtige planter*: bølget bunke, art af rapgræs og almindelig hvene.

Åmejl og Sandfeld Åkrat ved Skjern Å samt Tornvig (se 18/59-1) op til Holtum Å nord for Brande.

19/14-17. ÅMEJL KRAT. Hvor Skjern Å og Holtum Å løber sammen ligger et mindre egekrat. Her er terrænet lidt højere og danner en lille "halvø", der dækkes af ca. 1 ha egekrat. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). På skrænterne ned mod ådalens bund vokser gamle, krogede ege, mens mere rette træer er ved at indvandre på "plateauet" oven for skrænterne. Bundvegetationen er domineret af græsser. Der er indplantet amerikanske rød-eg i krattet. På sydskrænten af Skjern Å findes også lidt egekrat. Krattet består af begge ege samt deres krydsninger med indslag af bævreasp, tørst, småbladet lind (tre store, gamle træer i 1940'erne).

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækonfiguration: ældre, krogede ege/ yngre rette ege
Underskov: rød-eg
Opvækst: -
Bundvegetation: græsdækket
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1982. *Træer og buske*: rød-gran, hvid-gran, stilk-eg, bævreasp, tørst, almindelig røn, skov-æble, vild pære og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, art af hanekro, pastinak, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, tormentil, djævelsbid, smalbladet høgeurt, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: lund-rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, krybende hestegræs og blåtop.

1944. I undersøgelsen fra 40'erne er blandt andet også smuk perikon, krat-fladbælg, almindelig gyldenris og skov-rørhvene angivet fra krattet.

Svampe:
1989. Lachnum niveum, ege-bævresvamp, sveden sodsporesvamp, stiv ruslædersvamp, tobaksbrun ruslædersvamp, laksefarvet voksskind, ege-voksskind, skorpe-ildsporesvamp, blomme-ildsporesvamp, østershat, vinter-stilksporesvamp, naftalin-hinde, hvid tandsvamp, håret lædersvamp, rynket lædersvamp, lædersporesvamp, barksprængersvamp, almindelig læderskål, kliddet epaulethat, almindelig bruskbold, falmende bægertrådkølle og trådkugle (Vesterholt, 1989).

Lokalitetskoder:

Alkær Sande (se Sandfeld Plantage)	
Brande Å	+ V IV r
Damgård	++ H II r
Grønmose (se Sandfeld Plantage)	
Hundehøj Plantage	+ S-H II r
Hvidmose	+ V IV r
Kærballe Gård	++ V III r
Ronnum	+ V III r
Sandfeld Bjerge	++ H-S II-III
Sandfeld Plantage	- S IV r
Alkær Sande	++ H-V II r/s
Grønmose	++ S-H II r
Sandfeld Bjerg	++ S-H II r
Sandfeld Åkrat	+ S III r
Skjern Å	+ V II s
Store Stendalhøj	+ H III s
Strøels Mose	++ V III s
Tornvig	+ S IV s
Åmejl	+ S III r

Botanisk vurdering:
Hundehøj Plantage, hede øst:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse og hede-melbærris.

Sandfeld Bjerge:
3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og håret visse.

Sandfeld Plantage, Grønmosen:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Skjern Å:
3. Lokalt sjældnere planter: almindelig skjolddrager.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, kær-snerre, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

Tornvig Mølle, vestlig hede:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Tornvig Mølle, østlig hede:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Åmejl:
3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.
4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 273, 275, 406

19/15 DØRSLUND

Omfatter to store hedeområder nord for Brande på hver side af banelegemet, dels Tornvig på sydsiden af Holtum Å, dels Topbjerg på sydsiden af den mindre Kidmose Bæk umiddelbart før dennes sammenløb med Holtum Å. Desuden omtales den fredede hede vest for byen, Brandlund Hede med Brandlund Mose. Skjern Åen er på strækningen nord for Brande opstemmet i to gamle elværkssøer, Elværk Sø og øst herfor Mes Sø. Området nord for Brande rummer desuden en række mindre heder og enkelte moseområder. Her omtales således tre heder i trekantsområdet Flø, øst for hovedvej A 18 og vejen til Fasterholt, omtalt under Flø og Nygård samt fem heder i området Dørslund omtalt under Nørrebjerg, Blæsbjerg ved Elværk Sø og Mes Sø. Endelig omtales hede nord for Brandlund Plantage, øst for byen, samt Rundmose.

19/15-1. BRANDE PLANTAGE. Nord for Brande Plantage ligger et åbent område med hedevegetation. Tæt ved landevejen er der etableret en knallertbane på området. Hedevegetationen, der er artsfattig, domineres enten af bølget bunke eller hedelyng.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: art af birk og hindbær. *Dværgbuske*: engelsk visse og hedelyng. *Urter*: gederams og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/15-2. BRANDLUND (blandt andet "Brandlund Hede" og Brandlund Mose) er et stort udyrket område, der veksler mellem hede og nålebeplantninger som mod øst afløses af Brandlund Mose. En stor del af Brandlund Mose udgøres i dag af en efter vestjyske forhold relativ stor sø, der er opstået ved tørvegravning. Med blandt andet sin nære beliggenhed til Brande by og skydebane midt i området finder området stor rekreativ anvendelse. To steder i områdets yderpartier har der desuden været udvundet grus i større omfang.

De åbne hedearealer ligger i dag som fire-fem adskilte heder fordelt på det store område. Heraf er området vest for Brandlund Mose fredet som Brandlund Hede i 1987. Dette område er i 1983 blevet ryddet for bjerg-fyr. Den åbne hedevegetation domineres overvejende af revling, i området nord for Brandlund Mose dog af bølget bunke med indslag af blåtop. Heden syd for Dalgårdslund består i den vestlige del af et fugtigt hedeparti, der er domineret af klokkelyng. Den østlige del er i dag mere eller mindre bevokset med nåletræer. Søen i Brandlund Mose omgives på den nordøstlige bred af birkekrat, medens vestbredden består af næringsfattige mosearealer, der er domineret af blåtop. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug, klokke-ensian og guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, fattigkær, birkekrat.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, art af birk, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværg-*

buske: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gedrams, almindelig syre, almindelig røllike og almindelig okseøje. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs og almindelig hundegræs.

Højere planter: mose
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, tyttebær, tranebær og blåbær. *Urter*: rundbladet soldug, skovstjerne og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop.

Mosser:
Art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

19/15-2. BRANDLUND VEST. Vest for det større hedeområde omkring Gumlebjerg findes en hede på ca. 5,3 ha. På en stor del af området domineres hedevegetationen af klokkelyng og på de mindre fugtige partier er der desuden islæt af revling og tyttebær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, art af birk, art af pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, bølget bunke og mose-bunke.

19/15-3. ELVÆRK SØ er opstået i 1917 som en opstemning af Skjern Å med henblik på at udnytte vandkraften til elproduktion. Søens nærmeste omgivelser består af en smal bræmme af løvskov og krat på siderne af den oprindelige ådal. Søens største dybde er 3,7 meter umiddelbart oven for opstemningen, hvorefter dybden aftager gradvis op igennem søen. Vandplanterne danner flere steder store, sammenhængende bevoksninger. Således forekommer store bevoksninger af tornfrøet hornblad og vandpest. I søens østlige ende findes betydelige forekomster af hjertebladet vandaks, ligesom der også findes store bevoksninger af rust-vandaks. Slank blærerod er udbredt i store dele af søens østende. De tætte forekomster af slank blærerod er interessante, dels fordi denne art almindeligvis angives at vokse i typisk næringsfattige og til dels også sure vandområder - hedesøer, tørvegrave og lignende -, dels fordi de danske arter af blærerod er i tilbagegang. I Vestjylland synes arten dog fortsat at være relativ almindelig. Også forekomsten af den sjældne bændel-vandaks er interessant. Sammensætningen af rørsumpen angives at være typisk for næringsrige søer, men rørsumpen er dog relativt varieret. Brudelys og kalmus, der begge vokser i rørsumpen, er efterhånden blevet sjældne.

Vegetationstyper: sø

Alger:
1989. *Blågrønalger*: Anabaena flos-aqua, Anabaena planctonica, Anabaena spiroides, Aphanizomenon flos-aquae, Aphanothece clathrata, Gomphosphaeria sp., Microcystis aeruginosa, Microcystis wesenbergii, Oscillatoria limnetica og Oscillatoria spp. *Rekylalger*: Cryptophyceae sp. og Cryptomonas sp. *Furalger*: Gymnodinium. *Gulalger*: Dictoma vulgare, Dinobryon bavaricum, Dinobryon divergens, Dinobryon sp., Synura sp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas sp. *Kiselalger*: Asterionella formosa, Cymatopleura solea, Diatoma elongatum, Diatoma vulgare, Fragilaria capucina, Fragilaria construens, Fragilaria crotonensis, Melosira granulata, Melosira varians, Navicula sp., Nitzschia sp., Stephanodiscus rotula, Stephanodiscus sp./Cyclotella sp., Synedra acus, Synedra ulna og Tabellaria flocculosa. *Gulgrønalger*: gulgrønalge sp. *Øjealger*: Trachelomonas volvocinopsis. *Grønalger*: Actinastrum hantzschii, Ankistrodesmus bibraianus, Ankistrodesmus fusiformis, Ankyra judayi, Carteria sp., Coelastrum astroideum, Chlamydomonas sp., Chlorella sp., Clostridium spp., Cosmarium sp., Crucigenia tetrapedia, Dictyosphaerium sp., Elakatothrix sp., Eudorina elegans, Eutetramorus fottii, Golenkinia radiata, Gonium pectorale, Kirchneriella contorta, Kirchneriella obesa, Koliella longiseta, Lagerheimia genevensis, Micractinium pusillum, Monoraphidium contortum, Monoraphidium sp., Oocystis sp., Pandorina morum, Pascherina tetras?, Pediastrum biradiatum, Pediastrum boryanum, Pediastum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus dimorphus, Scenedesmus disciformis, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus quadricauda, Staurastrum planctonicum, Tetrasporales sp. og Tetrastrum staurogeniaeforme.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: liden andemad, stor andemad, slank blærerod, brudelys, bredbladet dunhammer, tornfrøet hornblad, gul iris, kalmus, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, vejbred-skeblad, vand-skræppe, høj sødgræs, akstusindblad, butbladet vandaks, bændel-vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, rust-vandaks, svømmende vandaks, vandpest, kredsbladet vandranunkel, gul åkande og algen glanstråd (Nitella flexilis).

19/15-4. FLØ. Lidt øst for hovedvej A 18, på strækningen mellem Holtum Å og Brande, ligger en mindre hede. Hedearealet ligger dels i tilknytning til mindre dalstrøg omkring et tilløb til Skjern Å, dels på jævnt terræn sydøst herfor. Hedevegetationen domineres enten af revling, hedelyng eller bølget bunke. Sydøst herfor, skråt over for campingpladsen (vest for Enggård), ligger i tilknytning til et andet, mindre tilløb til Skjern Å et mindre udyrket område med hede og mose. Hedevegetationen, der er artsfattig, domineres af hedelyng. Fra lokaliteten kendes kødfarvet gøgeurt, som forekommer i nogle få eksemplarer (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter: hede, Enggård
1983. *Træer og buske*: hvid-gran og birk. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: almindelig syre, flipkrave, rundbælg, krat-fladbølg og almindelig røllike. *Græsagtige planter*: frytle, bølget bunke og almindelig hundegræs.

Højere planter: hede, Søndergård nord
1983. *Træer og buske*: rød-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/15-5. NYGÅRD. Mellem de sydøstlige nålebevoksninger nord for Nygård ligger mindre hede med hedemose. Hedevegetationen på det småkuperede terræn domineres af revling og på de lavereliggende fugtigere partier af blåtop. Fra lokaliteten kendes plettet gøgeurt (Emsholm, 1982 upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, guldblomme og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke, katteskæg og blåtop.

19/15-6. Nørrebjerg. Udgår.

19/15-7. RUNDMOSE. Hvor jernbanesporet i nordgående retning fra Brande deler sig i to spor, ligger der et godt stykke under terræn en lavvandet sø, der er opstået ved tørvegravning.

Vegetationstyper: sø.

19/15-8. SKJERN Å. På strækningen af Skjern Å nord for tilløbet fra Brande Å ligger flere mosearealer, samt i tilknytning hertil nogle mindre hedestykker. På Skjern Åens nordlige bred ligger der et krat med birk og pil, som støder op til en mindre hede ved hovedvej A 18 (sydøst for Søndergård). På Skjern Åens sydlige bred, sydøst for foregående, ligger i tilknytning til ådalen et mindre udyrket område (NNV Højsmosegård), som omfatter to mindre vådbundsområder og to mindre hedestykker. Det ene vådbundsområde er en vældpræget lavmose, der omgives af en randbevoksning af birk og pil. Herfra foreligger en artsliste. Mosevegetationen er artsrig med store bestande af arter som dynd-padderok, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, almindelig fredløs, eng-viol, kær-snerre, baldrian og fløjlsgræs.

Vegetationstyper: hedeoverdrev, overgangsfattigkær.

Højere planter: hedeoverdrev, Søndergård
1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, hindbær og stikkelbær. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig syre, tormentil og gederams. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: hedeoverdrev, NNV Højmosegård
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og almindelig røn. *Urter*: almindelig syre, tormentil, lyng-snerre, gul snerre, almindelig kællingetand, almindelig torskemund, blå-klokke, blåhat, guldblomme, smalbladet høgeurt og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: bølget bunke og almindelig hvene.

Højere planter: kær, NNV Højsmosegård

1983. *Træer og buske*: birk, pil. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, almindelig syre, almindelig fredløs, eng-viol, trævlekrone, kær-dueurt, eng-forglemmigej, kær-snerre, hyldebladet baldrian og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: kær-trehage, lyse-siv, grå star, fløjlsgræs og kryb-hvene.

På strækningen mellem Elværk Sø og Skjern Åens sammenløb med Brande Å ligger der langs åens nordlige bred en mindre hede (syd for Tradsborg) og et mindre moseområde (syd for Mosegård). Heden ligger på og oven for selve ådalsskrænten umiddelbart vest for Elværk Sø. Hedevegetationen består af en mosaik af hedelyng, bølget bunke eller rensdyrlav.

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter: hede, Tradsborg
1983. *Træer og buske*: ene, stilk-eg, birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: art af viol, prikbladet periokon, gul snerre, blå-klokke, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: pille-star, fåre-svingel og almindelig hvene.

Højere planter: kær, Mosegård
1983. Træer og buske: pil. Urter: kær-padderok, lådden dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, muse-vikke, lyng-snerre og almindelig hanekro. Græsagtige planter: top-star, sand-star, bølget bunke og rød svingel.

19/15-9. TOPBJERG. Heden ved højdepunktet Topbjerg nord for Brande udgør sammen med Harrild Hede, der ligger i Vejle Amt, en af egnens største heder. Mod nord afgrænses området af Kibæk før dennes sammenløb med Holtum Å og mod vest af det gamle banelegeme. Heden er foruden at være bevokset med tre nålebeplantninger på området, opdelt i en række aflange nord-sydgående parceller som resultat af en gammel læhegnsbeplantning. Desuden findes der to mindre opdyrkede parceller i områdets vestlige del.

I det nordvestlige hjørne er der en ældre, selvsået fyrrebevoksning, medens der kun er få træer på den øvrige del af området i form af nogle mindre, spredte bjerg-fyr bevoksninger. På de to vestligste parceller er der en del enebær. Den åbne vegetation, der er artsfattig, domineres på halvdelen af arealet af bølget bunke og hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa) med en varierende dækning af gammel hedelyng. I den sydlige halvdel, på det kuperede terræn omkring Topbjerg, dominerer revling. På lokaliteten er der fundet guldblomme. Fra hedevegetationen kan desuden nævnes hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse, skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, katteskæg og blåtop, som alle forekommer i små bestande (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Laver:
1983. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), art af bægerlav (Cladonia chlorophaea), tragtformet bægerlav (Cladonia pyxidata), tørv-skivelav (Ichmalia blacyntiella), lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana).

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: rød-gran og ene. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre og guldblomme. *Græsagtige planter*: mangblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke, katteskæg og blåtop.

19/15-10. SKOVLUND SYDØST. Hede på ca. 2 ha belligende sydøst for gården Skovlund. Det meste af området er bevokset med revling bort set fra et mindre areal med hedelyng. Enkelte spredtstående fyr findes i den nordlige del op mod grusvejen.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, skov-fyr, contorta-fyr, ene og art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke, almindelig kvik, katteskæg og blåtop.

19/15-10. SKOVLUND VEST. Hede på 2,3 ha belligende op til grusvej i Dørslund vest for gården Skovlund. På den vestlige

del af området er heden groet til med bjerg-fyr. Hedevegetationen domineres af bølget bunke med spredte buske af hedelyng, revling og tyttebær.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: art af birk, art af pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, og smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, bølget bunke, katteskæg, almindelig hvene og blåtop.

19/15-11. GOLDBÆK (vandløb) beskrives her på strækningen fra udløbet i Brande Å til Ågård Mark. Vegetationen i vandløbet er undersøgt i 1989. Der er tale om et mindre, kanaliseret vandløb, som dog på den mellemste strækning er ved at vende tilbage til et mere naturligt og mindre reguleret forløb. Vandløbet er i nogen grad præget af okkerbelastning. I Brande by passerer vandløbet gennem en mølledam.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: art af vandranunkel, hår-tusindblad, manna-sødgræs, liden siv, grenet, pindsvineknop og grønne trådalger.

19/15-12. SKJERN Å (vandløbet). Der er i 1989 foretaget en kortlægning af vandløbsvegetationen på strækningen fra Åmejl til amtsgrænsen til Vejle. Strækningen fra Åmejl og mod øst til Elværk Sø er næsten ureguleret og ligger i næsten naturtilstand. Der er stor, fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med spredte forekomster af grus og sten og kun med enkelte stryg. Mellem de to søer Elværk Sø og Mes Sø er vandløbet reguleret, og der er mindre fysisk variation. Dette gælder til dels også strækningen øst for Mes Sø (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, smalbladet vandstjerne, svømmende vandaks, sø-kogleaks, tyndskulpet brøndkarse og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Brande Plantage	+ S-H III r
Brandlund	++ S-H-V II r
Brandlund Vest	++ H II s
Elværk Sø	+++ S-V II r
Flø, Søndergård	++ H III r
Flø, Enggård	++ H-V II s
Goldbæk	++ V II r
Nygård	+ H-V II s
Nørrebjerg	++ H III/II r
Rundmose	++ V III s
Skjern Å	+ V III s
vandløbet	++ V II s
Skovlund Sydøst	++ H II s
Skovlund Vest	++ H II s
Topbjerg	++ H II r
Tornvig	++ H II r

Botanisk vurdering:
Brandlund:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Brandlund Vest:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Elværk Sø:
2. Sjældnere planter: slank blærerod, bændel-vandaks, brudelys og kalmus.
3. Lokalt sjældnere planter: gul iris.

Flø, hede Søndergård:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Flø, mose:
3. Lokalt sjældnere planter: maj-gøgeurt.

Topbjerg:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Skovlund Vest:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Skjern Å, Højmosegård (hedeoverdrev):
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Skjern Å, Højmosegård (kær):
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig fredløs, kær-dueurt, trævlekrone, kær-snerre og kær-tidsel.

Skjern Å, Tradsborg (hede):
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse og guldblomme.

Skjern Å, Mosegård (kær):
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt og top-star.

Skjern Å (vandløb):
2. Sjældnere planter: tyndskulpet brøndkarse.

Kilder: 198, 205, 273

19/16 ARVAD

19/16-1. BIRGITTESMINDE. Et 13 ha stor overdrevsagtigt område, syd for det gamle banelegeme. Vegetationen domineres af bølget bunke, et mindre parti med revlinge-hede forekommer. Enkelte spredtstående træer - fyr og hvid-gran, forekommer på området.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/16-2. KIDMOSE VEST. Et 5 ha stor vådområde beliggende nær Kidmose Bæk nord for gården Nørretoft. Vegetationen domineres næsten udelukkende af lyse-siv. I et mindre område forekommer et vegetation af blåtop i tuer, der er resterne af den oprindelige mosevegetation. Der er begyndende tilgroning på området med birk og pil.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: - *Dværgbuske*: revling. *Urter*: almindelig syre, gederams, eng-viol og tormentil. *Græsagtige planter*: lyse-siv, fåre-svingel, rød svingel, almindelig hvene, krybende hestegræs og blåtop,

19/16-3. KISMOSE ØST. Et 2,5 ha stort vådområde syd for Kidmose Bæk, nordvest for gården Hedelund. Den mere intakte

mosevegetation består af blåtop, børste-siv, hedelyng, tyttebær m.fl. Blåtop dominerer.

Højere planter:
1983. *Dværgbuske*: hedelyng og tyttebær. *Græsagtige planter*: børste-siv, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/16-4. MELLEMBJERG VEST. En hede på ca. 1 ha beliggende oven for en slugt, der går vinkelret Skjern Å. Vegetationen domineres af senil hedelyng og bølget bunke. Spredt opvækst af fyr forekommer.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: stilk-eg. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng. *Urter*: prikbladet perikon, hare-kløver, almindelig kællingetand, blåhat, blå-klokke og almindelig røllike. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke og almindelig hvene.

19/16-5. MELLEMBJERG ØST. En hede på ca. 1 ha beliggende for enden af en slugt, der går vinkelret Skjern Å. jfr. lokaliteten oven for. Der er en kraftig tilgroning af omådet med gran og birk.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran og birk. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: rød svingel, bølget bunke og almindelig hvene.

19/16-6. MES SØ er en ca. 14 ha stor, lang og smal sø, der er beliggende nordøst for Brande. Søen er ligesom Elværk Sø opstået ved opstemning af Skjern Å i forbindelse med anlæggelsen af et vandkraftværk under første verdenskrig. Søen er omgivet af en smal bræmme af løvskov og krat, der ligger på kanterne af den oprindelig ådal. Den største dybde i søen er 4,3 meter lige oven for opstemningen, medens dybden aftager gradvis mod øst i opstrøms retning og ved Stor Åens indløb i søen kun ca. 0,75 meter. Bundvegetationen i søen er udbredt over det meste af bunden indtil 2,2 meters dybde. Tornfrøet hornblad, vandpest, enkelt pindsvineknop og svømmende vandaks er de hyppigst forekommende vandplanter. De danner flere steder store, tætte bevoksninger. Lokalt er der også mindre og mere spredte bevoksninger af bændel-vandaks. Rørsumpen er artsrig og veludviklet og har stor lighed med den type rørsump, der forekommer langs vandløb med rolige strømforhold. Tilsvarende er der også store ligheder mellem bundvegetationen i søen og vegetationen i vandløbet oven for. I Mes Sø forekommer den sjældne tykskulpet brøndkarse (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: sø.

Alger:
1989. *Blågrønalger*: Microcystis aeruginosa, Microcystis incerta, Microcystis wesenbergii, Chroococcus limneticus, Merismopedia tenuissima, Gomphosphaeria sp., Lyngbya limnetica, Oscillatoria limnetica, Oscillatoria planctonica, Oscillatoria sp., Anabaena flos-aquae, Anabaena planctonica, Anabaena spiroides, Aphanothece clathrata og Aphanizomenon flos-aquae. Rekylalger: Cryptophyceae sp. og Cryptomonas sp. Furealger: Gymnodinium sp., *Gulalger*: Synura sp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas sp., Dinobryon bavaricum og Dinobryon sp. *Kiselalger*: Stephanodiscus rotula, Melosira granulata, Melosira varians, Stephanodiscus/Cyclotella, Asterionella formosa, Fragillaria capucina, Fragillaria construens, Diatoma elongatum, Cymatopleura solea, Navicula sp., Synedra ulna og Tabellaria flocculosa. *Gulgrønalger*: gulgrønalge sp. *Øjealger*: Trachelomonas volvocinopsis. Grønalger: Chlamydomonas sp., Eudorina elegans, Pandorina morum, Gonium sociale, Chlorogonium sp. Gonium pectorale, Actinastrum hantzschii, Ankistrodesmus fusiformis, Ankistrodesmus gracilis, Ankyra judayi, Chlorella sp., Closterium gracile, Coelastrum astroideum, Crucigeniella sp., Dictyosphaerium sp., Elakatothrix sp., Eutetramorus fottii, Golenkinia radiata, Kirchneriella contorta, Kirchneriella obesa, Koliella longiseta, Lagerheimia genevensis, Micractinium pusillum, Monoraphidium contortum, Monoraphidium sp., Oocystis sp., Pediastrum biradiatum, Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus dimorphus, Scenedesmus ecornis, Scenedesmus obtusus, Scenedesmus sempervirens, Tetraedron caudatum, Tetrastrum staurogeniaeforme, Tetrastrum triacanthum, Tetrasporales sp., Staurastrum planctonicum og Staurastrum sp.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: Kors-andemad, liden andemad, tykskulpet(?) brøndkarse, brudelys, bredbladet dunhammer, frøbid, tornfrøet hornblad, gul iris, kalmus, sø-kogleaks, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, næb-star, arter af star, høj sødgræs, bændel-vandaks, kruset vandaks, svømmende vandaks, art af vandaks, vandpest, kredsbladet vandranunkel, art af vandranunkel, art af vandstjerne, gul åkande og tykbladet ærenpris.

19/16-7. USSELTOFT. En 3 ha stor hede beliggende syd for det gamle banelegeme, nordvest for gården Usseltoft. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af bølget bunke. Tilgroning med birk og stilk-eg forekommer.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: nobilis-gran, stilk-eg, birk, almindelig røn, hindbær og lærk. *Urter*: mangeløv og gederams. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

19/16-8. VIKÆR BJERG. Et mindre område på ca. 2 ha med hede og mose. Hedevegetationen, der domineres af bølget bunke har overdrevskarakter. Mosen har været udgrøftet.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng. *Urter*: tormentil, lyng-snerre, gul snere, almindelig gyldenris, almindelig røllike og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: sand-star, fåre-svingel, rød-svingel, bølget bunke, almindelig hvene og almindelig rapgræs.

Højere planter: mose
1983. *Urter*: kær-ranunkel, tormentil, glat dueurt, kær-dueurt, kær-guldkarse, almindelig hanekro, gåse-potentil, smalbladet ærenpris, klokke-ensian og kær-snerre. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, kryb-hvene, hunde-hvene og blåtop.

Lokalitetskode:

Birgittesmindelyst	++ E III r
Kidmose Vest	++ V III s
Kidmose Øst	++ V III s
Mellembjerg Vest	++ H III r
Mellembjerg Øst	++ H III r
Mes Sø	+++ V II r
Usseltoft	++ H III r
Vikær Bjerg	++ H-V III s

Botanisk vurdering:
Mellembjerg Vest:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse.

Mes Sø:
2. Sjældnere planter: tykskulpet(?) brøndkarse, bændel-vandaks, brudelys og kalmus.

Vikær Bjerg (hede):
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og lav skorsoner.

Kilder: 273

19/20 BARSLUNDError! Bookmark not defined.

19/20-1. SKOMAGERBANKER. Syd for højdepunktet Skomagerbanker ligger en mindre mose på ca. 2 ha. Lidt over en trediedel af området er dækket af pilekrat, medens vegetationen på den øvrige del af området domineres af blåtop eller højtvoksende urter. I et område er der gravet tørv og her består vegetationen af hedelyng.

Vegetationstyper: kær

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: bævreasp, almindelig røn og mose-pors. *Dværgbuske*: engelsk vise, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne og tormentil. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, næb-star, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/20-2. SKOVBJERG. Op til den vestlige kommunegrænse til Brande kommune ligger ved Skovbjerg Gård en hede på 6,4 ha. Vegetation er domineret af gammel hedelyng. Der er opvækst af bævreasp og spredtstående birk på området.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, ene, art af birk, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng og tyttebær. Urter: gederams, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt, skov-jordbær. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke, almindelig hundegræs og fløjlsgræs.

Lokalitetskoder:
Skomagerbanker ++ V III s
Skovbjerg ++ H II r

Botanisk vurdering:
Skovbjerg:
3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og guldblomme.

Kilder: 273

19/21 UHRE

19/21-1. ERIKSHØJ. I tilknytning til det markante højdepunkt Erikshøj ligger en relativt afvekslende hede. Erikshøj ligger mellem de to nålebeplantninger ved Pasbjerg, som er medtaget i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1980). Selve højen, der har stejle sider, er bevokset med revling, medens den åbne hedevegetation nedenfor højen enten består af en mosaik af revling og bølget bunke, eller på de fugtigere arealer af klokkelyng og blåtop. Der er en relativt stor bestand af tyttebær på heden (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran og contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, engelsk visse og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, sand-star, bølget bunke, katteskæg og blåtop.

19/21-2. KARSTOFT Å, Uhre Mark. Det tidligere relativt sammenhængende moseområde på begge sider af Karstoft Å på strækningen fra Skærlund og mod vest til landevejen, der går vest for Uhre, er i dag indskrænket til en række adskilte moseområder af forskellig karakter. Der er i dag ca. fire, værdifulde moseområder, som beskrives mere indgående. Det drejer sig dels om to områder på nordsiden af Karstoft Å på den vestlige del af strækningen, og dels to områder syd for vandløbet på den østlige del af strækningen.

Op til landevejen, der går fra Gammel Blåhøj vest om Uhre op til landevejen nord for Brande, ligger et vekslende moseområde. Området veksler mellem spredte pilekrat og åbne arealer, der enten er domineret af højtvoksende urter eller blåtop eller anden vegetation ved nogle mindre vældprægede områder. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug, langbladet soldug og liden soldug samt hvid næbfrø (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: kær, fattigkær, ekstremfattigkær.

Højere planter: Karstoft Å, Uhre Mark, vest (a), vest for landevejen.
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng og tyttebær. *Urter*: lav ranunkel, kær-ranunkel, trævlekrone, rundbladet soldug, langbladet soldug, liden soldug, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, benbræk, almindelig mjødurt, græsbladet fladstjerne, horse-tidsel, langbladet ranunkel og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, hvid næbfrø,

smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, vellugtende gulaks og blåtop .
Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:
1983. Flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum), butbladet tørvemos (Sphagnum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum revurvum).

Højere planter: kær I, tidligere græsset
1983. *Træer og buske*: pil. *Urter*: kær-ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, trævlekrone, eng-viol, eng-forglemmigej, kragefod, kær-snerre, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-svovlrod, horse-tidsel, og liden andemad. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, lyse-siv, grå star, mose-bunke, hunde-hvene, fløjsgræs. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: kær II, græsset
1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og rosmarinlyng. *Urter*: rundbladet soldug, kragefod, tormentil, eng-viol, benbræk og svømmende vandaks. *Græsagtige planter*: hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, vellugtende gulaks og blåtop.

19/21-3. KARSTOFT Å, Uhre Mark omfatter kær og eng omkring Karstoft Å øst for landevejen mellem Kærby og Omvrå Nordby. Botaniske oplysninger foreligger fra delområdet nord for Karstoft Å, medens engen syd for vandløbet ikke har været undersøgt. Også dele af området nord for vandløbet har tidligere indtil slutningen af 1980'erne har været anvendt til græsning. Dele af området er endvidere berørt af tidligere tørveindvinding. Det meste af området er bevokset med pilekrat afbrudt af åbne partier med en højvoksende urtevegetation med almindelig mjødurt, almindelig fredløs m.fl. eller blåtop. I det nordvestlige hjørne op til landevejen findes et blåtop-kær med væld.

Højere planter: Karstoft Å, Uhre mark, vest (b), øst for landevejen.
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: rundbladet soldug, liden soldug, langbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, benbræk, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, sværtevæld, kær-galtetand, gederams og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, knop-siv, hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, almindelig star, mose-bunke, vellugtende gulaks, blåtop og eng-rørhvene.

Mosser:
1983. Trindgrenet tørvemos (Sphagnum teres).

Højere planter: eng (tilgroet) I
1983. *Træer og buske*: art af pil, almindelig røn, gyvel og hvidtjørn. *Urter*: lav ranunkel, gederams, art af hønsetarm, almindelig syre, eng-viol, græsbladet fladstjerne, trævlekrone, almindelig fredløs, tormentil, kær-snerre, sump-snerre, sump-kællingetand, muse-vikke, kær-galtetand, sværtevæld, almindelig mjødurt, angelik, håret høgeurt, kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, almindlig star, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, eng-rottehale, almindelig hvene og eng-rørhvene. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: fattigkær II
1983. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: tormentil, rundbladet soldug, eng-viol, bukkeblad og benbræk. *Græsagtige planter*: hvid næbfrø, smalbladet kæruld, tue-kæruld, glanskapslet siv og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

19/21-4. I en lavning et stykke øst for foregående område ligger en mindre mose. Mosen, der ligger lidt nord for åen, afgrænses mod syd af en nålebevoksning, som delvis er plantet. På en gravhøj sydøst for mosen er der endnu åben hedevegetation. Vegetationen i mosen består overvejende af hængesæk med tørvemos (Sphagnum) med indslag af rosmarinlyng, tranebær, starer og blåtop. I mosens rand vokser mose-pors og benbræk. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter: Uhre Mark, nord.
1983. Hedevegetationen. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær og engelsk visse. *Urter*: lyng-snerre, almindelig gyldenris og majblomst.
Endvidere forekommer lav.

Højere planter: mose
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: klokkelyng, mose-bølle og tranebær. *Urter*: rundbladet soldug, almindelig syre, kær-dueurt, kær-tidsel, benbræk, liden andemad, art af vandaks. *Græsagtige planter*: lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, næb-star og blåtop.

Mosser:
1983. Butbladet tørvemos (Sphagnum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

19/21-5. På sydsiden af Karstoft Å, omtrent syd for Uhre, ligger det største sammenhængende moseområde på den her beskrevne del af strækningen. Terrænet er jævnt skrånende ned mod vandløbet. Afhængig af blandt andet arealets tidligere anvendelse varierer mosevegetationen på området. På de mindst kulturpåvirkede dele af området domineres vegetationen af tue-kæruld med indslag af klokkelyng og hedelyng. På den øvrige del af mosen dominerer enten blåtop eller mose-bunke, ligesom der er store bestande af eng-rørhvene. Der findes nogle få pilekrat, og på delområder er der spredtstående pil. Fra lokaliteten kendes tranebær, klokke-ensian og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.). En nu afvandet og omlagt del af mosen har tidligere været Danmarks seneste voksested for kongescepter, hvorfra den forsvandt i 60'erne, sandsynligvis i forbindelse med reguleringen af Karstoft Å.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, kær

Højere planter: Uhre Mark, syd.
1983. *Træer og buske*: mose-pors og art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, klokke-ensian, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, plettet gøgeurt, kær-svovlrod, eng-kabbeleje, almindelig mjødurt, nyse-røllike, djævelsbid, almindelig fredløs, almindelig hanekro og hvid-kløver. *Græsagtige planter*: børste-siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, eng-rottehale, eng-rørhvene, blåtop, hare-star, krybende hestegræs, hunde-hvene, almindelig kvik, tandbælg, mangeblomstret frytle og bølget bunke.

19/21-6. Øst for foregående og nærmest vejen mellem Brande og Sønder Omme ligger en mindre mose et stykke ovenfor vandløbet. Mosevegetationen, der er artsrig, blandt andet på grund af en tilgroet tørvegrav, domineres af blåtop. Foruden de allerede nævnte kan nævnes eng-viol, vandnavle, bukkeblad, benbræk, smalbladet kæruld og halv-græsserne grå star, almindelig star, næb-star med flere. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug og stjerne-star. Desuden vokser der kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, art af pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: dynd-padderok, rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, sump-kællingetand, vandnavle, klokke-ensian, bukkeblad, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, nyse-røllike, kær-svovlrod og almindelig mjødurt. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, blåtop, katteskæg og eng-rørhvene.

19/21-7. SKÆRLUND omfatter et varieret moseområde med krat og mere tørre mosearealer med en hedeagtig vegetation. Derudover forekommer arealer, der indgår som en del af en græsningsparcel. I dag adskilt fra området ved opdyrkning, ligger der en mindre mose syd for det gamle banelegeme. Dette vådområde var i 1983 opdelt i to græsningsparceller, der her beskrives nærmere. Vegetationen på den nordlige parcel var i 1983 relativt artsrig og varieret. Foruden græsset blåtop, som dominerede, forekom mose-pors, klokkelyng, tørvemos (Sphagnum), eng-viol, kragefod, bukkeblad og starer. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær og stjerne-star. Den sydlige parcel, der er artsfattig, domineres af mose-bunke og knop-siv/lyse-siv (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, kær, ekstremfattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: trævlekrone, rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, nyse-røllike, eng-kabbeleje og glat dueurt. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, hirse-star, næb-star, blåtop og mangeblomstret frytle.

Højere planter: separat liste for arealer direkte op til Brogård Bæk.
1983. *Træer og buske*: mose-pors og birk. *Urter*: lav ranunkel, kær-ranunkel, eng-kabbeleje, kruset skræppe, almindelig syre, tormentil, kær-dueurt, almindelig mjødurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-svovlrod, almindelig hanekro, nyse-røllike og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, hunde-hvene, kryb-hvene, knæbøjet rævehale, katteskæg, rørgræs og almindelig kvik.

Højere planter: separat liste for to græsningsparceller syd for banelegemet.
1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: klokkelyng og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, kær-svovlrod, kær-ranunkel, eng-kabbeleje, nyse-røllike, almindelig mjødurt, hyldebladet baldrian, kær-galtetand, smalbladet mangeløv, gederams, almindelig hanekro, skovstjerne og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: børste-siv, mangeblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, grå star, næb-star, stjerne-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, knæbøjet rævehale, blåtop, katteskæg, rørgræs, almindelig kvik, bredbladet dunhammer og bølget bunke.
Endvidere forekommer tørvemos.

19/21-8. KOKMOSE omfatter i dag ca. 2 ha udyrket mose, som på dele af området er berørt af tørvegravning. Der ligger et pilekrat med bævreasp på området, som i øvrigt består af en åben mosevegetation, der enten domineres af blåtop, hedelyng eller af en højtvoksende vegetation af lyse-siv.

Vegetationstyper: fattigkær, pilekrat.

Højere planter:
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-tidsel, lyng-snerre og kær-galtetand. *Græsagtige planter*: lyse-siv, tue-kæruld, mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, mose-bunke, bølget bunke, almindelig hvene og krybende hestegræs.

19/21-9. I KRÆMMERMOSE VEST omfatter spredte vådbundsarealer, der blandt andet indgår som dele af nogle græsningsparceller. Desuden omtales en hede, der ligger mellem Kræmmermose og Kokmose øst for Kræmmermosen, jfr. neden for.

Vegetationstyper: hedeoverdrev, hedemose.

Højere planter: hedeoverdrev, hedemose
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. Urter: almindgelig syre og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, tue-kæruld, smalbladet kæruld, rød svingel, enrårig rapgræs, bølget bunke, almindelig hvene og blåtop.

19/21-9 II. KRÆMMERMOSE ØST. Vådbundsvegetationen er relativt artsfattig og domineres af nogle få arter, medens den nordligste del, som er hedemose, er mere artsrig. I området ligger et udtørrende vandhul, som er bevokset med knæbøjet rævehale. Selve hedearealet i den nordøstlige del af Kræmmermose er domineret af bølget bunke (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hedemose, hede, sø

Højere planter: hedemose
1983. *Dværgbuske*: hedelyng og rosmaringlyng. *Urter*: kær-ranunkel. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star og hirse-star. Desuden forekommer tørvemos.

19/21-10. KÆRBY. Ved Kærby ligger dels tre nærtliggende områder med søer, der er opstået som tørvegrave, dels en mose og tæt herved et lille område med mosevegetation.

Et stykke vest for vejen, der går vest for Uhre (syd for **Kærby**), ligger der en mose. Størsteparten af mosen er berørt af en tidligere tørvegravning. Dele af mosen er bevokset med spredtstående birk. Mosevegetationen i øvrigt domineres af blåtop og i nogle af tørvegravene forekommer smalbladet kæruld. I en af tørveskærene har der indfundet sig en mere værdifuld mose-vegetation, der er domineret af tørvemos (Sphagnum), blåtop og hedelyng, og her forekommer rosmarinlyng og tranebær.

Vegetationstyper: fattigkær, sø

Højere planter: kær, Kærby
1983. *Træer og buske*: art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tranebær og revling. *Urter*: tormentil og smalbladet mangeløv. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop.

Øst for mosen ved Kærby, som er beskrevet oven for, findes på den den side af vejen (nordvest **Vikærgård**), et artsrigt, mindre kær. Kæret indgår som en del af en noget større græsningsparcel. Det midterste parti af kæret har fortsat en mere oprindelig og upåvirket vegetation, der er karakteristisk for de næringsfattige vestjyske moser. Her vokser blandt andet levermos, tørvemos (Sphagnum), eng-viol, kragefod, troldurt og halvgræsserne almindelig star og hirse-star med flere. Fra lokaliteten kendes endvidere dværg-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter: kær, Vikærgård
1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng. Urter: lav ranunkel, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, kruset skræppe, kruset tidsel og muse-vikke. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, almindelig star, dværg-star, hirse-star, fløjlsgræs, knæbøjet rævehale og blåtop. Endvidere forekommer art af levermos og arter af lav.

Mosser:
1983. Filt-knopmos (Aulacomnium palustre), art af kløvtand (Dicranum bojannmii), art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum), flydende(?) tørvemos (Sphagnum palustre).

Nærmest gården **Meldgård** ligger et udyrket område med fire søer. Området er bevokset med blandet krat med blandt andet pil, som delvist skygger vegetationen i søerne væk. Det vestligste af vandhullerne er omgivet af græsmark, og her er der udviklet et vandplantevegetation med svømmende vandaks, hvid åkande og grenet pindsvineknop med flere.

Højere planter: østlig vandhul
1983. *Vandplanter*: bredbladet dunhammer, dynd-padderok og tagrør.

Højere planter: vestlig vandhul
1983. *Vandplanter*:bredbladet dunhammer, grenet pindsvineknop, lyse-siv, sø-kogleaks, tagrør, svømmende vandaks og hvid åkande.

Umiddelbart vest for **Kærbygård** ligger endnu et vandhul. Vandhullet var i 1983 næsten nyoprenset og havde derfor en sparsomt udviklet vegetation.

Højere planter:
1983. *Vandplanter:* dynd-padderok, grenet pindsvineknop og tagrør. Endvidere almindelig mjødurt.

Syd for foregående, nærmere mosen ved **Kærby** ligger som del af en græsningsparcel yderligere en række vandhuller. I det største af vandhullerne er der en veludviklet rørsump med dunhammer og tagrør, medens de to mindste vandhuller delvist er beskygget af rød-el.

Højere planter:
1983. *Vandplanter*: bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dynd-padderok, sø-kogleaks, tagrør og svømmende vandaks.

19/21-11. ROGGERBJERG (inkl. Roggermose). I området sydvest for Kærby lå tidligere fire adskilte moser. De to mest værdifulde udgøres i dag af Roggermose og syd herfor en mose på østsiden af Sinkebæk. Begge moser afvandes til Sinkebæk. Den vestlige del af Roggermose er ret upåvirket af græsning, selv om den indgår i en græsningsparcel, som følge af en høj

vandstand. Den indre moseflade domineres af en artsrig hængesæk af tørvemos (Sphagnum) eller tue-kæruld og blåtop. Der er store bestande af blandt andet eng-viol, kragefod, vandnavle, kær-snerre, grå star og almindelig star. Fra Roggermose kendes tranebær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: birk, pil og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tranebær og revling. *Urter*: eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, vandnavle, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig syre, græsbladet fladstjerne, gederams og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, næb-star, fløjlsgræs, knæbøjet rævehale, bølget bunke, tudse-siv, hunde-hvene og blåtop.
Endvidere forekommer art af tørvemos.

19/21-12. SINKEBÆK. Mosen ved Sinkebæk har en stor vandfyldt tørvegrav, der er dækket af dunhammer. På den intakte del af mosen dominerer tuer af blåtop. Mosen, der er relativt artsrig, har en stor bestand af kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter: kær
1883. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, kær-svovlrod, hyldebladet baldrian, kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star og blåtop.

Mosser:
1983. Art af tørvemos (Sphanum fimbriatum).

19/21-13. STENDAL omfatter hede og nålebeplantning syd for højdepunktet Store Stendalhøj. Den vestlige del af heden ligger på en nordhældende skråning. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng med et bunddække af mos. Der er desuden en stor bestand af revling og tyttebær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/21-14. STORE TVÆRKÆR. Et stykke syd for Karstoft Å og øst for vejen, der løber vest for Uhre, ligger to i dag adskilte moser. Det østlige af områderne, hvor der har været gravet tørv, er bevokset med krat. Det vestlige af områderne omfatter et ældre birkekrat, medens den åbne vegetation domineres enten af blåtop eller hedelyng sammen med blåtop. En mindre del af mosen, der ikke er afvandet, har en mere intakt mosevegetation, der er karakteristisk for de næringsfattige, vestjyske moser. Vegetationen domineres her blandt andet af tørvemos (Sphagnum) med lavtvoksende urter som eng-viol, kragefod med flere (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: birkekrat, fattigkær.

Højere planter: Store Tværkær vest.
1983. *Træer og buske*: mose-pors, dun-birk, pil, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. Urter: lav ranunkel, kær-ranunkel, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, lyng-snerre og skovstjerne. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs og blåtop.
Endvidere forekommer tørvemos.

19/21-15. SØNDERKÆR BÆK. Syd for Sønderkær Bæk, sydøst for Vikærgård, findes en mindre hede med en mindre tilstødende mose. Vegetationen på heden, der er relativ artsrig og overdrevsagtig, domineres af bølget bunke, medens hedelyng næsten er forsvunden fra området. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, birk, pil, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske*: tyttebær og revling. *Urter*: bidende ranunkel, almindelig syre, tormentil, gederams, almindelig kællingetand, lyng-snerre, guldblomme, almindelig røllike. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/21-16. TARP BÆK. På især vestsiden af Tarp Bæk lidt opstrøms dennes udløb i Karstoft Å ligger der vest for landevejen mellem Brande og Blåhøj et relativt stort udyrket område. Området omfatter dels mosearealer, dels arealer, der er beplantet med gran. I den grønne kortbog over fredede områder har hele området fået signatur som nåleskov (Dahl, 1980). Mose-arealerne er afvekslende og omfatter alle stadier af en vegetationsudvikling fra åbne arealer til arealer, der er bevokset med krat. Krat med rød-el findes vest for dambruget, medens spredtstående pilebuske forekommer på nogle af de øvrige arealer. På de åbne arealer domineres den næringsfattige mosevegetation af blandt andet blåtop med revling og mose-pors, eller vegetationen domineres på et mindre område af højtvoksende urter med lyse-siv og knop-siv. Fra lokaliteten kendes tranebær og stjerne-star. Desuden er der en bestand af benbræk (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær, mose.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: rød-gran, mose-pors, birk, pil, almindelig røn, hvid-gran og fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, sump-forglemmigej, kær-snerre, kær-tidsel, kær-galtetand, almindelig mjødurt, eng-kabbeleje, hyldebladet baldrian, kær-ranunkel, muse-vikke. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, blåtop, fløjlsgræs, bølget bunke, mangeblomstret frytle, hare-star, hunde-hvene og katteskæg. Endvidere forekommer art af tørvemos.

Mosser:
1983. Rundbladet tørvemos (Sphagnum magellanicum) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

19/21-17. UHRE. Ved gården Nørregård lidt nord for Uhre ligger en mindre mose, der skjules af pilehegn. En del af arealet er bevokset med krat, medens den centrale del af mosen har en artsrig kær-vegetation, der enten domineres af blåtop og tørvemos (Sphagnum) eller består af væld med høje tuer af benbræk. Fra området kendes tranebær, rundbladet soldug og stjerne-star.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, væld.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: birk og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, aflangbladet vandaks og nyse-røllike. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, blåtop, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, almindelig hvene og mangeblomstret frytle.

19/21-18. UHRE MARK. Et stykke sydvest for Uhre ligger to adskilte hedeområder. Den nordlige hede, der ligger direkte øst for Sinkebjerg Top, er dels bevokset med krat af fyr eller domineres af gammel hedelyng. Mod vest ligger en sø, der er en gammel brunkulsgrav.

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: nordlig hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, ene, stilk-eg, birk, pil, almindelig røn, gyvel og hunde-rose. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt, almindelig kongepen og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, sand-star, rød svingel, bølget bunke, fløjlsgræs og blåtop.

Laver:

1983. Skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera) og lakrød bægerlav (Cladonia floerkeana).

Højere planter: sydlig hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, pil, almindelig røn og glanskapslet hæg. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, gederams, lyng-snerre og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og bølget bunke.

19/21-19. VESTERDAM. Omkring selve højdepunktet Sinkebjerg Top og syd for nålebeplantningen er der hede. Der er angivet signatur for nåleskov i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1980). Hedevegetationen domineres enten af bølget bunke eller gammel hedelyng. Den sydlige hede er levested for den mindre almindelige plante lav skorsoner.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: sydlig hede
1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, birk, pil, bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig syre, lyng-snerre, blåhat og almindelig gyldenris og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: rød svingel, bølget bunke og blåtop.

19/21-20. TARP BÆK (vandløb). Vandløbet er undersøgt i 1989 på strækningen fra udløbet i Karstoft Å til udspringet sydøst for Tarp. Den nedre del har tidligere haft et kanaliseret forløb, men har i dag et bugtet forløb med stor fysisk variation. Vandløbets øvre del er kanaliseret, men er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med en relativt stor fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet med spredt forekomst af grus og sten. Vandløbet er belastet af okker i middelt omfang. Vandløbsvegetationen er relativt veludviklet (Moeslund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, manna-sødgræs, hår-tusindblad, smalbladet vandstjerne og algen paddeleg (Batrachospermun).

Lokalitetskoder:

Erikshøj	++ H II r
Karstoft Å	
Skærlund	++ V II s
Uhre Mark, vest (a)	++ V II s
Uhre Mark, vest (b)	++ V II s
Uhre Mark, nord	++ V II s
Uhre Mark, midt	++ V II s
Uhre Mark, øst	++ V II s
Kræmmermose Vest	++ H-V III s
Kræmmermose Øst	++ H-V II s
Kærby	++ V-K II r
Roggerbjerg	++ V II s
Sandfeld Bjerge	++ S-H-V I
Sinkebæk	++ V II s
Stendal	++ S-H II r
Sønderkær Bæk	++ H-V II r
Tarp	++ S-V II s
vandløb	++ V III s
Uhre	++ V II s
Uhre Mark	++ H II r
Vesterdam	++ H II s

Botanisk vurdering:
Erikshøj:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Karstoft Å, Skærlund:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug, liden soldug og rosmarinlyng.

Karstoft Å, Uhre Mark, vest, a:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, hvid næbfrø, liden soldug og langbladet soldug.

Karstoft Å, Uhre Mark, vest, b:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug og liden soldug.

Kræmmermose Øst:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kærby, mose :
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Sinkebæk:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, kær-tidsel.

Sønderkær Bæk:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Uhre mark, sydlig hede:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris.

Vestermark:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse og lav skorsoner.

Kilder: 36, 46, 205q, 268, 273

19/22 BRANDE

Omfatter blandt andet et stort hedeområde på højdedraget ved Alkærlund. Desuden omtales to heder på nordsiden af Hyvildsande Plantage samt to heder ved Rækkelund Bjerg, øst for plantagen. Endvidere to moser nord for Drantum ved gårdene Sønderlund og Brandholm og syd for Drantum op til Brogård Bæk og op til Drantum Bæk øst derfor. Brogård Bæk og Drantum Bæk, som den opstrøms øvre strækning benævnes, løber mod vest sammen med Karstoft Å ved Skærlund. Vandhuller forekommer i et nedlagt dambrug ved Brande og et gammel brunkulsleje syd for Drantum.

19/22-1. ALKÆRLUND. På det kuperede terræn mellem Drantum og Risbjerg lå der tidligere et stort, sammenhængende hedeområde, der i dag er mere eller mindre opdelt og formindsket ved beplantning og opdyrkning. Desuden udvindes der grus på arealerne. Her beskrives det nordligste af de to største områder, der er tilbage. Det sydlige område beskrives under 19/33. Hedevegetationen på den overvejende nordvendte skråning, som udgør størstedelen af området, domineres af revling. Den mest artsrige del af området ligger i dag på en adskilt, mindre nordvendt skråning, tæt ved vejen mellem Drantum og Risbjerg. Fra lokaliteten kendes mælkeurt og lav skorsoner. Foruden revling forekommer dværgbuskene hedelyng, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse og håret visse (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, engelsk visse, håret visse, lyngsnerre, guldblomme, almindelig kongepen, lav skorsoner, almindelig mælkeurt, blå-klokke, almindelig kællingetand, almindelig syre og blåmunke. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke, almindelig hvene. Endvidere forekommer lav og mos.

19/22-2. BROGÅRD BÆK. På den sydlige bred af Brogård Bæk syd for Husumgård ved Drantum ligger en mindre mose. På den mest intakte del af mosen domineres vegetationen af blåtop og mose-pors.

Vegetationstyper: fattikær, kær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Urter*: kær-padderok, trævlekrone, almindelig syre, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig mjødurt, almindelig fredløs, græsbladet fladstjerne, gederams, muse-vikke. *Græsagtige planter*: mangeblomstretfrytle, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hare-star, pille-star, mose-bunke, fløjlsgræs, knæbøjet rævehale, hunde-hvene, katteskæg og blåtop.

19/22-3. BRANDE. I den sydlige del af Brande tæt ved hovedvej A 18 ligger en række vandhuller, som er de gamle damme fra et nedlagt dambrug. Dammene rummer en veludviklet vegetation af vandplanter, som varierer fra vandhul til vandhul.

Vegetationstyper: vandhul

19/22-4. DRANTUM. Nordvest for Drantum ligger der øst for vejen mellem Brande og Sønder Omme to moseområder. Det nordlige område, som ligger øst for gården **Sønderlund**, består på den fugtigste parcel af en relativt artsrig mosevegetation, der blandt andet er domineret af lyse-siv og sump-kællingetand.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:
1983. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, stor nælde, græsbladet fladstjerne, hønsetarm, engkarse, almindelig syre, glat dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre, almindelig røllike og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, hare-star, eng svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, fjølsgræs, almindelig hvene og knæbøjet rævehale.

Vest for gården **Brandholm** ligger et noget større område med mose. Området, der ligger omkring udspringet af Tarp Bæk, omfatter rød-el krat og i den nordlige del åbne tidligere græssede arealer, samt mindre vældprægede områder i og op til krattet. De åbne vådbundsarealer domineres blandt andet af højtvoksende arter som lyse-siv og mose-bunke. Derudover er der en stor bestand af arter som almindelig syre, sump-kællingetand, smalbladet kæruld og stjerne-star. Den mest artsrige del udgør et mindre vældpræget område umiddelbart op til krattet i den nordøstlige del. Fra lokaliteten ved Brandholm kendes tranebær og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, væld, rød-el krat.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: tranebær. *Urter*: dynd-padderok, kær-padderok, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, stor nælde, eng-kabbeleje, græsbladet fladstjerne, art af mangeløv, almindelig røllike, art af hønsetarm, muse-vikke, lyng-snerre og kær-galtetand. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, loppe-star, grå star, stjerne-star, hirse-star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, blåtop, hare-star, vellugtende gulaks, mangeblomstret frytle.

Mosser:
1983. Plulomolis fontana, almindelig jomfruhår (Polytrichum commune), eng-kransemos (Rhytidiadelphus squarrosus), butbladet tørvemos (Sphagnum palustre), art af tørvemos (Sphagnum recurvum) og trindgrenet tørvemos.

19/22-5. DRANTUM BÆK. På nordsiden af Drantum Bæk, der udgør det øvre løb af Brogård Bæk og øst for vejen mellem Drantum og Risbjerg, findes et relativt varieret moseområde. Det omfatter dels et veludviklet pilekrat, dels åbne mosearealer med gamle tørvegrave. Vegetationen på de åbne mosearealer er stedvis forskellig. Tørvegravene, der blandt andet er bevokset med hængesæk af tørvemos (Sphagnum), medvirker til at skabe variation i vådbundsvegetationen, der ellers i nogen grad er præget af afvanding. I tørvegravene vokser blandt andet kragefod, smalbladet kæruld og en række halvgræsser som f.eks. grå star. Fra lokaliteten kendes tranebær og stjerne-star. Desuden kan nævnes forekomsten af mose-pors, kær-svovlrod og baldrian (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær, ekstremfattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, kær-tidsel, gederams, kær-svovlrod, græsbladet fladstjerne, lyng-snerre, liden andemad, kær-galtetand, almindelig mjødurt, muse-vikke, vild kørvel, eng-forglemmigej, hyldebladet baldrian. *Græsagtige planter*: knop-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, blåtop, mangeblomstret frytle, bølget bunke, hunde-hvene, fåre-svingel, hare-star.

Mosser:
1983. Almindelig jomfruhår (Polytrichum commune), flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum), art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum), butbladet tørvemos (Sphanum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

19/22-6. HUSUMGÅRD. Sydvest for Drantum ved Husumgård ligger en sø, der er opstået ved grusgravning. De stejle sider er bevokset med nåletræer. Vegetationen i søen kendes ikke.

Vegetationstyper: sø.

19/22-7. HYVILDSANDE PLANTAGE. I den nordlige del af plantagen, der ligger sydøst for Drantum, er der to mindre heder. Den største af dem ligger i den nordligste del af plantagen på en østvendt skråning. Store dele af denne hede er bevokset med fyr, medens den relativt artsfattige hedevegetation i de åbne partier domineres af revling. På den noget mindre hede sydøst herfor domineres vegetationen blandt andet af klokkelyng (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Hyvilsande Plantage, nord
1983. *Træer og buske*: rød-gran, skov-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng og revling. *Urter*: vestlig tue-kogleaks, lyng-snere. *Græsagtige planter*: pille-star, fåre-svingel, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: Hyvildsande Plantage, øst
1983. *Træer og buske*: skov-fyr, contorta-fyr, birk. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: mangeløv, tormentil, lyng-snerre og blå-klokke. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, sand-star, rød svingel, bølget bunke og blåtop.

19/22-8. RÆKKELUND BJERG er det aflange, overvejende skovbevoksede højdedrag, der ligger øst for Hyvildsande Plantage. Det er markeret som skov på kortet i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1982). Foruden nålebevoksningerne omfatter området to mindre heder. Hedevegetationen domineres enten af hedelyng, revling eller bølget bunke. På den vestlige hede er der endvidere en stor bestand af engelsk visse (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Rækkelund, vest
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, almindelig kællingetand, muse-vike og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: bølget bunke og krybende hestegræs.

Højere planter: Rækkelund, øst
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, stilk-eg, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng og revling. *Urter*: art af mangeløv, skovstjerne, hønsebær, lyng-snerre, guldblomme og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: bølget bunke. Endvidere forekommer mos.

Laver: Rækkelund, øst
1983. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), art af bægerlav (Cladonia chlorophaea og kliddet bægerlav (Cladonia pityrea).

19/22-9. BROGÅRD BÆK (vandløb). Vandløbets vegetation er beskrevet på strækningen fra udløbet i Karstoft Å til Hyvildsande (Ringkjøbing Amtskommune, 1990). Der er tale om et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Det har

tidligere været faskinsat, men er i dag ved at vinde tilbage til en mere naturlig tilstand med en stor fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet med meget grus og nogle sten. Vandløbet er belastet af okker i svag til moderat omfang. Der er en veludviklet vandløbsvegetation med en høj grad af dækning.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, liden siv, sideskærm, art af vandranunkel, art af vandstjerne, hår-tusindblad, aflangbladet vandaks, grønne trådalger og paddeleg (Batrachospermum).

Lokalitetskoder:

Alkærlund	++ H II r
Brogård Bæk	++ V II s
vandløb	++ V II s
Brande	++ V II s
Drantum	
Brandholm	++ V II s
Sønderlund	++ V II s
Drantum Bæk	+ V/Vs II s
Husumgård	O V III r
Hyvildsande Plantage	++ S-H III r
Rækkelund Bjerg	++ S-H II/III r
Skærlund	++ V I/IV s

Botanisk vurdering:
Alkærlund:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, lav skorsoner og håret visse.

Brogård Bæk:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: trævlekrone, almindelig mjødurt, almindelig fredløs, kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidsel.

Drantum:
2. Sjældnere planter: loppe-star.

Rækkelund, vest:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Rækkelund, øst:
2. Sjældnere planter: hønsebær.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 273

19/23 HASTRUP PLANTAGE

19/23-1. BRANDE Å beskrives her på strækningen fra dambruget ved Store Langkær til kommunegrænsen mod øst. Strækningen omfatter flere mindre, vældprægede moseområder, der har en artsrig og alsidig mosevegetation. Et mindre vådbundsområde på vandløbets sydlige bred udgør en del af en græsningsparcel. Fra lokaliteten kendes kødfarvet gøgeurt. Fra den artsrige vådbundsvegetation kan i øvrigt nævnes trævlekrone, eng-viol, kragefod, bukkeblad, kær-svovlrod, næb-star med flere.

Højere planter: nordlig del.
1983. *Urter*: kær-padderok, lav ranunkel, almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, nyse-røllike, gul fladbælg, eng-kabbeleje, glat dueurt, ager-tidsel, almindelig hanekro,

muse-vikke og almindelig røllike. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, grå star, almindelig star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, krybende hestegræs og eng-rapgræs.

Højere planter: sydlig del.
1983. *Urter*: dynd-padderok, kær-padderok, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, art af mynte, almindelig hanekro, nyse-røllike, almindelig mjødurt, djævelsbid, sideskærm, almindelig fredløs, kær-galtetand, eng-kabbeleje og kødfarvet(?) gøgeurt.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, overgangsrigkær, eng, væld.

19/23-2. GORMOSE. Afgrænset af banelegemet mod syd ligger der, nord for Grarup, et udyrket område. Den nordlige del omfatter en nåleplantage, som mod syd afløses af Gormosen. Det tidligere moseområde består i dag overvejende af en lavvandet sø, der er opstået ved tørveindvinding. Søen omgives af og til af vanddækkede arealer samt hede, der er under tilgroning med fyr.

Vegetationstyper: sø

19/23-3. KULGÅRD er en relativt stor sø, der ligger nord for jernbanesporet mellem Brande og Tyregod op til kommunegrænsen. Søen er, som navnet angiver, skabt ved brunkulsgravning. På den stejle nordskråning er der nålebeplantninger, medens de øvrige bredder ligger op til åbne landbrugsarealer. Øst for Kulgård ligger endvidere to små mosearealer, som i dag er uden naturhistorisk interesse.

Vegetationstyper: sø

19/23-4. SÆDBÆK er et mindre, kanaliseret vandløb, der ligger sydøst for Brande. Der er ringe fysisk variation i vandløbet, og vandløbskvaliteten er dårlig. Vandløbet er okkerbelastet i middel omfang. Der er en sparsomt udviklet vandløbsvegetation (Moeslund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:
1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs og smalbladet vandstjerne.

19/23. Ikke lokaliseret. Fra fiskedam ved Grærup foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af langbladet vandaks.

Lokalitetskoder:

Brande Å	++ V II ms
Gormose	++ HV III s
Kulgård	++ SV III r
Sædbæk	++ V III r

Botanisk vurdering:
Brande Å:
3. Lokalt sjældnere planter: maj(?)-gøgeurt.

Kilder: 205q, 273, 275

19/31 ENGEBÆK

Op til kommunegrænsen mellem Åskov og Brande ligger et af egnens største, udyrkede områder, som består af et hedemose kompleks. I dag adskilt herfra ligger tre mindre heder ved Barslund Knap, Skjoldbanke og Tingbanke samt to mindre egebevoksninger, hvoraf den ene udgør en del af området omkring Barslund Knap. I litteraturen benævnes egebevoksningerne Barslund.

19/31-1. BARSLUND. Op til Brande Kommunes vestgrænse ligger et stort område med hede, som mod vest omkranser et

stort moseareal. Hedevegetationen består af en mosaik dels af bølget bunke og blåtop, dels af bølget bunke og revling. Overgangen mellem hede og mosearealer er i den sydlige del kontinuert meget påvirket af tørvegravning, og vegetationen består her af en artsfattig vegetation, der næsten udelukkende består af blåtop. Mosearealerne i den sydlige del er mere intakte, og den alsidige og relativt artsrige vegetation domineres her blandt andet af blåtop eller tue-kæruld med indslag af en række karakteristiske moseplanter. Fra lokaliteten kendes tranebær, rosmarinlyng og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.)

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, mose-pors, rød-el, birk, pil, bævreasp, almindelig gedeblad og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær, revling og engelsk visse. *Urter*: smalbladet mangeløv, tormentil, kær-dueurt, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig gyldenris, almindelig røllike, liden andemad og vandaks (svømmende?), skovstjerne og gederams. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, almindelig rapgræs, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke, katteskæg, krybende hestegræs og almindelig kvik. Endvidere forekommer mos og lav.

Højere planter: nordlig hede I
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, art af birk, stilk-eg, almindelig røn, mose-pors og tørst. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, blåbær, mose-bølle, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: almindelig star, sand-star, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Højere planter: nordlig kær II
1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: kær-dueurt, tormentil, lyng-snerre, kær-snerre, almindelig røllike, almindelig gyldenris og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, tue-kæruld, knop-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, stjerne-star, eng-rapgræs, bølget bunke, almindelig hvene, almindelig kvik, krybende hestegræs, fåre-svingel, rød svingel, katteskæg og blåtop.

Højere planter: sydlig kær III
Træer og buske: birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tranebær, rosmarinlyng, tyttebær, og revling. *Urter*: art af mangeløv. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: sydlig hede IV
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/31-2. BARSLUND KNAP. Højdepunktet Barslund Knap ligger i hjørnet af kommunegrænsen mellem Herning, Åskov og Brande. Området består af kratbevoksninger med eg eller bævreasp, dels af åben hede. Herunder følger en beskrivelse af egekrattet på Barslund Knap og krattet vest for gården Barslund. Hedevegetationen domineres af revling eller en mosaik af de dominerende hedeplanter.

Kendt som Barslund ligger på Barslund Knap et egekrat, der har været beskrevet sammen med krattet vest for. Begge krat beskrives også samlet her selv om det vestlige krat ligger i distrikt 18. Begge krat er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 1980'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Det sidstnævnte var i 1940'erne et meget typisk egekrat med udelukkende vinter-eg sammen med bævreasp, almindelig røn, tørst, vorte-birk og almindelig gedeblad. Men i 1983 nævnes også lind, hassel og ene. Bundfloraen bestod og består af blåbær, almindelig kohvede, liljekonval, majblomst, skovstjerne og tyttebær samt græsserne bølget bunke, krybende hestegræs (dog sparsomt), blåtop og håret frytle. Egestykket op til skoven udgør en gammel skovbevoksning. Vegetationen på skovbunden domineres her af hvid anemone, majblomst og liljekonval undtagen på de fugtige partier, hvor der er mose-bunke.

Vegetationstyper: hede, egekrat.

Højere planter: begge egebevoksninger
1982. *Træer og buske*: skov-elm, stilk-eg, bøg, hassel, bævreasp, almindelig røn, ahorn, engriflet hvidtjørn, tørst og almindelig hyld. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, skovstjerne, art af høgeurt, art af hanekro, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle samt græsserne almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. Urter: skovstjerne, tormentil. *Græsagtige planter*: bølget bunke og blåtop.

19/31-3. PYTMOSE. Syd for Omvrå Nordby ligger Pytmose, som gennem en central grøft afvander til Engebæk vest for mosen. Mosen er overvejende bevokset med pilebuske, men indeholder tillige nogle, åbne småpartier, hvor der er en afvekslende og artsrig mosevegetation. En del af småpartierne har hængesæk sammensat af tørvemos (Sphagnum), kragefod, næb-star med flere. Et delområde i mosens sydøstlige del har i nyere tid indgået som en del af græsningsparcel, der i dag er dyrket. Fra lokaliteten kendes tranebær og tråd-star. Desuden kan nævnes kær-svovlrod og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, smalbladet mangeløv, lav ranunkel, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, kær-svovlrod, almindelig hanekro, muse-vikke, lyng-snerre, glat dueurt og eng-kabbeleje. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, mose-bunke, blåtop, bredbladet dunhammer, hunde-hvene, mangeblomstret frytle og tandbælg.
Endvidere forekommer tørvemos.

19/31-4. SKJOLDBANKE. I tilknytning til højdepunktet Skjoldbanke ligger en ca. 4,5 ha stor hede, der siden 1970 er formindsket p.g.a. opdyrkning. Hedevegetationen domineres af græsserne bølget bunke og blåtop, idet der kun er en enkelt sammenhængende bevoksning med hedelyng i den midterste del af området, der tillige rummer en lavning med klokkelyng og blåtop.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, art af pil, bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: rødknæ, skovstjerne, tormentil, guldblomme, smalbladet høgeurt og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/31-5. TINGBANKE ligger op til vejen mellem Blåhøj og Sønder Karstoft og består af en hede, der delvis er bevokset med selvsået fyr, især i den sydlige del. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng og i velafgrænset lavning i områdets sydvestlige del af blåtop. Foruden hedelyng vokser dværgbuske som klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. Fra denne lokalitet kendes endvidere lav skorsoner.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*. hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, art af pil, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, almindelig gyldenris, blåhat og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

19/31-6. TYGEMOSE ligger vest for Gammel Blåhøj og afvander som Pytmose til Engebæk gennem en central grøft. Mosen er opdelt i en række småparceller som i stort omfang er bevokset med pilekrat, men som også omfatter to markparceller i den nordvestlige del, der tidligere har været græsset. Den ene af parcellerne rummer en relativt artsrig og varieret hedemosevegetation med blandt andet klokkelyng, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star og blåtop. Fra lokaliteten kendes desuden kær-svovlrod og stjerne-star.

Vegetationstyper: pilekrat, hedemose, kær

Højere planter:
1983. Træer og buske: birk, pil, bævreasp og almindelig røn. Dværgbuske: hedelyng, klokkelyng og revling. Urter: eng-viol, tormentil, kær-tidsel, kær-svovlrod, gederams, lyng-snerre og rødknæ. Græsagtige planter: liden siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke, krybende hestegræs, eng-rapgræs og mangeblomstret frytle.

Lokalitetskoder:

Barslund	++ H-V II s
Pytmose	++ S⁻V II s
Tygemose	++ S⁻V II s

Botanisk vurdering:
Barslund:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Barslund Knap:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Tingbanke:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris, lav skorsoner.

Kilder: 36, 46, 272, 273

19/32 BLÅHØJ

Omfatter blandt andet det store moseområde sydøst for Blåhøj, Hallundbæk Mose, der afvander gennem Harpesbæk til Karstoft Å. Omtalt her er desuden mosearealer i Karstoft Ådalen på strækningen vest for Alkærlund. I området nordøst for Blåhøj ligger en række mindre heder, hvoraf omtales hede på højdedraget Strøelsmose Banker, heder op til Stigbjerg Plantage samt to heder sydøst for plantagen. Derudover ligger der nordvest for Blåhøj et stort hede- og hedemoseområde på det gamle indsande Sandknatterne.

19/32-1. HALLUNDBÆK. Vest for Enghavegård ligger en mindre mose med andedam. Mod øst afgrænses området af en mindre, plantet birkebevoksning. Vegetationen er artsfattig og domineres af blåtop.

Vegetationstyper: fattigkær, sø.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, dun-birk, art af pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng og tranebær. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: liden siv, knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/32-2. HALLUNDBÆK MOSE. Nordøst for Hallundbæk ligger to nærtstående moseområder, der her beskrives samlet. Den østlige del, der ligger op til kommunegrænsen, har i nyere tid været sammenhængende med den store Rævling Mose, der ligger i Vejle Amt. Området består i dag overvejende af åbne mosearealer, men indeholder desuden nogle birkebevoksninger samt en mindre sø, der oprindeligt er opstået som en tørvegrav. Mosearealet har i meget stort omfang været anvendt ved tørveindvinding, og vegetationen på de store efterladte tørveindvindingsflader domineres overvejende af hedelyng med indslag af blåtop, på andre områder af klokkelyng og smalbladet kæruld. På de områder, der ikke direkte er berørt af tørveindvinding, dominerer blåtop. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug og hvid næbfrø. Desuden kan forekomsten af sværtevæld nævnes (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, almindelig røn, brombær og hindbær. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og mosebølle. *Urter*: lav ranunkel, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sværtevæld, lyng-snerre, kær-

galtetand, almindelig hanekro, liden andemad, aflangbladet vandaks, art af mangeløv og sværtevæld. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, næb-star, fløjlsgræs, almindelig hvene, knæbøjet rævehale, blåtop, tagrør, bredbladet dunhammer, bølget bunke, almindelig kvik og hunde-hvene. Endvidere forekommer tørvemos.

Laver:
1983. Art af bægerlav (Cladonia chlorophaea), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera) og grubet tjørnelav (Coelocaulum aculeatum).

19/32-3. KARSTOFT Å øst for Skærlund omfatter tre mere eller mindre adskilte moseområder på begge sider af åen. På åens østbred, syd for det gamle banelegeme, ligger et stort moseområde med varierede vegetationsforhold. Blandt andet omfatter området meget fugtige delområder med hængesæk af blandt andet næb-star og dynd-padderok, medens vegetationen nogle steder har en mere overdrevsagtig karakter. Blandt den artsrige mosevegetation kan nævnes eng-kabbeleje, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, baldrian, tråd-siv med flere (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, tør eng, væld.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, muse-vikke, kær-svovlrod, gederams, hyldebladet baldrian, eng-kabbeleje, almindelig hanekro, almindelig fredløs, ager-mynte og stor nælde. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, rød svingel, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, almindelig hvene, kryb-hvene, blåtop, katteskæg, bredbladet dunhammer, fåre-svingel, rørgræs, mangeblomstret frytle og hunde-hvene.

19/32-4. På vestsiden af Karstoft Å ligger et delvis afvandet moseareal, hvor vegetationen domineres af mose-bunke og spredtstående pilebuske. Området afgrænses mod nord af det gamle banelegeme.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:
1983. *Urter*: almindelig mjødurt, kær-svovlrod og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mose-bunke.

19/32-5. På den vestlige ådalsskrænt, et stykke syd for foregående, ligger et udyrket område med vådbundsarealer. Vådbundsarealerne omfatter dels et mindre krat af birk og dels en del af en stor græsningsparcel. Den artsrige og alsidige vådbundsvegetation domineres af smalbladet kæruld, hirse-star og blåtop. Der er desuden en stor bestand af klokkelyng og benbræk. Fra sidstnævnte område kendes rundbladet soldug (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær (mindre partier), fattigkær, birkekrat.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: birk og hvid-gran. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: dynd-padderok, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, benbræk, art af troldurt, gederams, almindelig rødknæ, almindelig hanekro, lyng-snerre, hvid-kløver og almindelig mjødurt. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, almindelig rapgræs, enårig rapgræs, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, katteskæg, tagrør, krybende hestegræs, mangeblomstret frytle, pille-star og hare-star.

Højere planter: kær I
1983. *Træer og buske*: pil og birk. *Dværbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: rundbladet soldug, tomentil, lyng-snerre og benbræk. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, børste-siv, glanskapslet siv, almindelig star, lyse-siv, hirse-star, vellugtende gulaks, almindelig hvene, rød svingel, katteskæg og blåtop.. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: kær II
1983. *Urter*: almindelig syre, eng-viol, tormentil, lyng-snerre, art af troldurt. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, lyse-siv, almindelig star, hare-star, hirse-star, pille-star, eng-rapgræs, krybende hestegræs, almindelig hvene, fløjlsgræs, katteskæg.

19/32-6. SANDKNATTERNE. Nord for Sandknatterne ligger Kratlund Plantage, som er plantet, medens Sandknatterne overvejende består af naturlig hede. Såvel Kratlund Plantage som Sandknatterne er angivet med signatur i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1982). Op til vejen fra Skærlund, der adskiller Kratlund Plantage fra Sandknatterne, står der en gammel granbevoksning, som skjuler heden. Henved en fjerdedel af hedearealet er i dag bevokset med spredtstående fyr af forskellig alder, som nogle steder danner lave, næsten sammenhængende bevoksninger. Hedearealerne i områdets nordlige del domineres af gammel hedelyng og i nogle få mindre lavninger med indslag af almindelig star og blåtop. Den sydlige del er en artsrig hedemose, som blandt andet domineres af blåtop, klokkelyng og hirse-star. Desuden er der i denne del en ret stor bestand af blandt andet benbræk, pille-star og vestlig tue-kogleaks. Fra lokaliteten kendes endvidere lav skorsoner og plettet gøgeurt (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, håret visse og guldblomme. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

Højere planter: hedemose
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: rundbladet soldug, tormentil, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og hirse-star.

19/32-7. STIGBJERG PLANTAGE. I den østlige del af Stigbjerg Plantage, som er en lidt større noget spredt nålebeplantning nord for Blåhøj, ligger tre mindre hedestykker. Heraf ligger den ene op til banelegemet. På en af hederne er der en stor bestand af guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordlig hede
1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gederams, lyng-snerre og guldblomme. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, bølget bunke, bjerg-rørhvene og blåtop.

Højere planter: sydlig hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, stilk-eg, almindelig røn og lærk. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne.
Græsagtige planter: mangeblomstret frytle, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: østlig hede op til banelegemet
1983. *Træer og buske*: skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, birk, bævreasp, almindelig røn, gyvel og lærk. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams og almindlig gyldenris. *Græsagtige planter*: lyse-siv, almindelig star, pille-star, bølget bunke og bjerg-rørhvene.

19/32-8. STRØELSMOSE omfatter en mindre mose ved et tilløb til Karstoft Å et stykke ovenfor ådalen. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af tuer af blåtop med mose-pors.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, øret pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kær-tidsel, kær-guldkarse, vand-mynte, skovstjerne og gederams. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og blåtop.
Endvidere forekommer tørvemos.

19/32-9. STRØELSMOSE SYD. Syd for Strøelsmose ligger to mindre heder. Heraf ligger den ene op til et moseareal vest for Karpesbæk (se 19/33), medens den anden ligger vest herfor. Den overvejende åbne hedevegetation domineres enten af revling, bølget bunke eller blåtop. I det ene hjørne ligger en lille mose, der domineres af høje blåtop-tuer og mose-pors

(Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, fattigkær.

Højere planter: Sønderlund, hede
1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, lyng-snerre og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: børste-siv, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: Sønderlund, kær
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, mose-pors og birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og revling. *Urter*: skovstjerne og kær-dueurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop.

Højere planter: Karstoft Å, hede
1983. *Træer og buske*: gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng. Urter: almindelig syre. lyng-snerre. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

19/32-10. STRØELSMOSE BANKER. Syd for Skærlund, på begge sider af det gamle jernbanespor fra Brande til Blåhøj, ligger flere mindre naturområder, som består af hede, mose og søer. Omkring højdepunktet Strøelsmose Banker findes en mindre hede, og vest herfor på den anden side af banelegemet findes endnu en hede, hvor der i dag også er tre, vandfyldte grave.

Den efterladte fyldjord omkring gravene er beplantet med unge grantræer. I søerne er der ved at udvikle sig en vegetation af højere vandplanter. Dele af begge heder er bevokset med selvsåede fyr, medens den åbne hedevegetation enten domineres af revling, bølget bunke eller blåtop. På den vestligste af hederne er der en stor bestand af guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: vestlig hede.
1983. *Træer og buske*: almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.
Endvidere forekommer lav og mos.

Højere planter: østlig hede.
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, birk, bævreasp og almindelig røn. *Dværbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangeblomstret frytle, tue-kæruld, smalbladet kæruld, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/32-11. TINGHØJ omfatter en mindre hede, der ligger på begge sider af landevejen nordvest for Blåhøj. Hedevegetationen domineres af hedelyng og lav, nogle steder med indslag af revling, blåtop og bølget bunke.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, art af birk, og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig torskemund og almindelig kællingetand. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/32-12. TRÆLUND II. Op til vejen fra Blåhøj ligger vest for Trælund et mindre pilekrat på vådbund. Krattet er meget fugtigt med stående vand flere steder.

Vegetationstyper: fugtig pilekrat.

Mosser:
1983. Spids spydmos (Calligergonella cuspidata) og engkost (Climacium dendroides).

Lokalitetskoder:

Hallund Mose	++ V II s
Hallundbæk Mose	++ V II
Karstoft Å	
øst	++ V II s
vest	++ V III r
vest II	++ V II s
Kratlund Plantage	- S IV r
Sandknatterne	++ S-H II
Stigbjerg Plantage	++ S-H III r
Strøelsmose	
mose	++ V III s
Strøelsmose Syd	
hede, vest	++ S-H-V II r
hede, øst	++ S III r
Strøelsmose Banker	++ H III r
Trælund I	++ H III r
Trælund II	++ S III r

Botanisk vurdering:
Hallundbæk Mose:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø.

Sandknatterne:
4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Stigbjerg Plantage:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Strøelsmose Banker:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 273

19/33 RISBJERG

Området omkring Risbjerg er præget af en række store mosearealer, dels op til Karstoft Å og dennes tilløb fra Drantum Bæk, som afvander Pilkmose og Risbjerg Bæk, der afvander mosen ved Risbjerg og dels op til Harpesbæk, der løber sammen med Karstoft Å sydfra. Harpesbæk afvander Hallundkær Mose, der er beskrevet under 19/32. Vest for plantagen ligger et stort hedeområde. Desuden ligger der en række mindre heder, dels i den nordlige del af samme plantage, dels i den østlige forlængelse af plantagen langs højdedraget Pilkmose Bakke.

19/33-1. ALKÆRLUND omfatter en ca. 15 ha stor hede, der ligger nord for vejen mellem Uhre og Risbjerg. Området har tidligere været mere sammenhængende med heden nord for (se under 19/22). Hovedparten af området ejes af Brande Kommune. Nyplantede læhegn deler den 15 ha store hede i en række mindre parceller. På det i øvrigt åbne hedeareal domineres vegetationen af gammel eller ung hedelyng, idet den gamle lyng har været slået efter 1978. På fugtigere delpartier er der indslag af klokkelyng, tue-kæruld, almindelig star og blåtop (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, almindelig syre og gederams. *Græsagtige planter*: vestlige tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, bølget bunke, almindelig hvene og blåtop.

19/33-2. BRUNBANKE omfatter en mindre nålebevoksning omkring selve højdepunktet og nordfor samt tre adskilte mindre heder. På de to nordlige heder domineres hedevegetationen enten af bølget bunke eller revling med indslag af tyttebær, medens den sydlige domineres af bølget bunke. De to sydlige heder er bevokset med spredtstående træer, respektivt fyr og rød-gran (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordlig hede
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, almindleig røn, gyvel, hvidtjørn og hyben-rose. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng og tyttebær. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, blåhat, almindelig røllike, almindelig gyldenris, håret høgeurt og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, mangeblomstret frytle, almindelgi star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, hund-hvene, krybende hestegræs og blåtop.

Højere planter: hede, midt
1983. *Træer og buske*: sitka-gran, hvid-gran, rød-gran, contorta-fyr, birk, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gederams og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: almindlig star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:
1983. Tørvemosser: Sphagnum recurvum og Sphagnum submitheus.

19/33-3. HARPESBÆK. På vestsiden af Harpesbæk, før dennes sammenløb med Karstoft Å, ligger to delvis sammenhængende moseområder. Det nordlige område omfatter dels åbne arealer, hvis vegetation består af blåtop, der vokser i tuer, og med en stor bestand af mose-pors og benbræk, medens en mindre del er bevokset med pilekrat. Der er endvidere nogle store sparsomt bevoksede tørveindvindingsflader. Fra denne lokalitet kendes tranebær, liden ulvefod, rundbladet soldug, langbladet soldug, hvid og brun næbfrø. Det sydlige område rummer som det foregående nogle delvis nøgne "tørveflader". Den overvejende fugtige moseflade domineres af blåtop og hængesæk af tørvemos. Fra sidstnævnte område kendes liden ulvefod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-tidsel, benbræk, smalbladet mangeløv, gederams, skovstjerne, kær-ranunkel og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, hvid næbfrø, brun næbfrø, smalbladet kæruld, dværg-star, hirse-star, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke og eng-rørhvene.

19/33-4. KARSTOFT Å beskrives her på strækningen fra Alkærlund og mod syd til amtsgrænsen mellem Ringkjøbing Amt og Vejle Amt. Strækningen omfatter to adskilte moser nord for vandløbet ved Marskelbjerg og syd for Hvidbjerg samt et udyrket område syd for vandløbet ved Arvad Eng. Vandløbet har på strækningen tilløb fra Risbjerg Bæk, hvortil der henvises.

Vest for Arvad Eng, før Karstoft Å's sammenløb med Harpesbæk, ligger et udyrket område, som er bevokset med et mindre pilekrat, men som i øvrigt består af åbne arealer, der er domineret af mose-bunke.

Vegetationstyper: pilekrat, eng.

Højere planter: nordlig mose
1983. *Urter*: almindelig syre, græsbladet fladstjerne, tormentil, kragefod, almindelig fredløs, almindlig mjødurt, almindelig hanekro, sump-kællingetand, muse-vikke, almindelig røllike, kær-tidsel. *Græsagtige planter*: lyse-siv, rød svingel, eng svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, katteskæg, krybende hestegræs og rørgræs.

19/33-5. Hvor kommunegrænsen følger Karstoft Å syd for højdepunktet **Hvidbjerg**, ligger en mose. Størsteparten af området har været afgravet for tørv og domineres på den gamle tørveflade af hedelyng. En gammel grøft, som i dag er bevokset med blandt andet hængesæk af tørvemos (Sphagnum) og pilebuske, deler området i en nordlig og sydlig del.

Vegetationstyper: 'lyngmose'.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: eng-viol, kragefod, kær-snerre, kær-tidsel, kær-svovlrod, kær-galtetand og almindelig fredløs. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, lyse-siv, grå star, almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, kryb-hvene, blåtop, fåre-svingel og rørgæs.

19/33-6. På den jævnt skrånende ådalsskrænt ned mod Karstoft Å ligger ved **Marskelbjerg** et stort moseområde. Der er en lidt større tørvegrav på området, som i øvrigt ikke bærer præg af tørvegravning. Vegetationen domineres på størsteparten af området af blåtop. I et af områderne er der en stor bestand af benbræk. Der er en ret stor bevoksning med pil i områdets nordvestlige del. På arealer op til pilekrattet og i forbindelse med tørvegraven er der udviklet en artsrig mosevegetation. Fra denne lokalitet kendes rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, klokke-ensian og hvid næbfrø. Desuden kan nævnes kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors og birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: tormentil, kær-tidsel, benbræk, liden soldug, gederams og horse-tidsel. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, dværg-star, eng-svingel og blåtop.

Mosser:
1983. Trindgrenet tørvemos (Sphagnum teres)

19/33-7. PILKMOSE VEST. Den sydligste del af det tidligere store moseareal sydøst for Hyvildsande Plantage udgør en mose med en mindre birkebevoksning i den vestligste del, som i øvrigt består af et varieret moseareal med spredte og mindre pilebevoksninger.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Urter*: tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, kær-ranunkel, hvid-kløver, kær-guldkarse og art af skræppe. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, fløjlsgræs, blåtop, grenet pindsvineknop og hare-star.

19/33-8. PILKMOSE ØST. Nær amtsgrænsen ligger det andet store moseområde ved Pilkmose. Der er ingen træer eller buske i mosen. Over store flader domineres vegetationen af en artsfattig tuevegetation af blåtop eller der er hedevegetation, domineret af hedelyng. På de flader, hvor der har været gravet tørv forekommer hængesæk af tørvemos.

Vegetationstyper: fattigkær, hede.

Højere planter: fattigkær
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: tormentil, skovstjerne. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, fløjlsgræs og blåtop.
Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, bævreasp, almindelig røn og bær-mispel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, lav skorsoner, almindelig gyldenris, blåhat, almindelig syre og blæresmælde. *Græsagtige planter*: pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/33-9. RISBJERG ØST. Nord for Risbjerg ligger et stort moseområde og vest herfor en noget mindre mose, jfr. 19/33-10 neden for. De to moser adskilles af en gammel granbeplantning. Begge områder afvander til Karstoft Å gennem tilløb til Risbjerg Bæk. I den store mose ved Risbjerg domineres vegetationen overvejende af blåtop med indslag af spredtstående,

mindre pilebuske. Den sydøstlige del af området har tidligere været græsningsparceller. Den artsrige vegetation på disse parceller består dels af en lav vådbundsvegetation med starer og andre moseplanter, dels en noget højere vegetation, der blandt andet domineres af mose-bunke og lyse-siv (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, eng.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, contorta-fyr og hvid-gran. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, tyttebær og tranebær. *Urter*: tormentil, kær-tidsel, benbræk og skovstjerne. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:
1983. Art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

Højere planter: østlig del (tidligere græsset)
1983. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Urter*: tormentil, kragefod, lyng-snere, kær-tidsel og benbræk. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, glanskapslet siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, bølget bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/33-10. RISBJERG VEST: Den vestlige mose af de to adskilte moseområder ved Risbjerg består af en mosaik af fugtige og mindre fugtige partier. Dette afspejler sig i vegetationens sammensætning, der stedvis varierer. Vegetationen domineres stedvis af arter som klokkelyng, revling, tue-kæruld, blåtop og bølget bunke.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr og birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og bølget bunke.
Endvidere forekommer lav.

Højere planter: fattigkær
1983. *Træer og buske*: birk og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, vestlig-tuekogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, blåtop og bredbladet dunhammer.
Endvidere forekommer tørvemos og lav.

19/33-11. RISBJERG BÆK. På sydsiden af et mindre tilløb til Karstoft Å, umiddelbart før dennes sammenløb med Harpesbæk, ligger nogle vandløbsnære mosearealer og en tilgrænsende hede. Vegetationen varierer afhængig af fugtighedsforholdene og arealernes tidligere udnyttelse. Det mest artsrige areal med mosevegetation ligger relativt nær ved udløbet i Karstoft Å. Ovenfor dette areal ligger der, omkring et mindre højdepunkt, hede, hvor vegetationen domineres af bølget bunke. Fra lokaliteten kendes klokke-ensian, plettet gøgeurt og guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.). Foruden blåtop er der en stor bestand af klokkelyng, benbræk og hirse-star.

Vegetationstyper: hede, hedemose, overgangsfattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil og ene. *Dværgbuske*: hedelyng og klokkelyng. *Urter*: almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, klokke-ensian, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, plettet gøgeurt, nyse-røllike, hunde-hvene, djævelsbid, glat dueurt, horse-tidsel, art af hønsetarm, guldblomme og hvid-kløver. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, katteskæg, tandbælg, hare-star og mangeblomstret frytle.

Laver:
1983. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa), skarlagenrød bægerlav (Cladonia coccifera), grågrøn bægerlav (Cladonia

glauca) og tørv-skivelav (Ichmalia blacynthiella).

19/33-12. PILKMOSE BAKKE. I den østlige forlængelse af det skovbevoksede højdedrag ved Pilkmose Bakke, nordøst for Risbjerg, ligger to mindre heder. Den østlige af dem er voksested for hønsebær, der ikke er almindelig.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: vestlig hede.
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, ene, stilk-eg, almindelig røn, gyvel og hindbær. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, gederams, hønsebær, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, majblomst og muse-vikke. *Græsagtige planter*: almindelig star, pille-star og bølget bunke.
Endvidere forekommer mos.

Højere planter: østlige hede.
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, stilk-eg, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: revling. *Urter*: skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, almindelig gyldenris og art af mangeløv. *Græsagtige planter*: bølget bunke.
Endvidere forekommer mos.

19/33-13. RISBANKE. Som en del af et større sammenhængende moseområde, hvoraf hovedparten er belligende i Vejle Amtskommune, ligger øst for højdepunktet Risbanke en sø og tilgrænsende mosearealer samt lidt hede. Det meste af søens vandflade var i 1983 dækket af rørsump af dynd-padderok og næb-star. Langs bredden var der en artsrig hængesæk af tørvemos. Øst for søen fandtes et mindre hede med hedelyng og spredt opvækst af træer, birk, pil og bævreasp.
Risbanke 173.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: stilk-eg, rød-el, art af birk og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: dynd-padderok, trævlekrone, almindelig syre, pengebladet fredløs, tormentil, kragefod, mose-troldurt, kær-snerre, lyng-snerre, kær-svovlrod, almindelig mjødurt og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, bølget bunke, mose-bunke, fløjlsgræs, blåtop, katteskæg og bredbladet dunhammer.

Lokalitetskoder:

Alkærlund	++ H II r
Brunbanke	++ S H III r
Harpesbæk	++ S-V I s
Hvidbjerg	++ H-V I ms
Karstoft Å	
Arvad Eng	++ V III s
ved Hvidbjerg	++ III s
ved Marskelbjerg	++ S-V I/II s
Pilkmose	++ S-V II s
Pilkmose Bakke	++ H II r
Risbjerg Vest	++ V II s
Risbjerg Øst	++ V II/III s
Risbjerg Bæk	++ H-V I s
Risbanke	++ H-V III r

Botanisk vurdering:
Harpesbæk:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, brun næbfrø, langbladet soldug og liden ulvefod.

Karstoft Å ved Marskelbjerg:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug og liden soldug.

Pilkmose, øst:
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Pilkmose Bakke, vest:
2. Sjældnere planter: hønsebær.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Risbjerg Vest:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Risbjerg Øst:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kilder: 273

19/42 LILLE BRANDE

19/42-1. LUNDAGER. Øst for Lundager ligger en mindre nålebeplantning, som mod nord delvist omgiver et mindre moseareal, der er en del af en græsningsparcel.

Vest for Lundager ved kommunegrænsen ligger en sø med omkringliggende mosearealer. Søen er oprindeligt opstået som tørvegrav.

Vegetationstyper: sø, fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: lyng-snerre og håret høgeurt. *Græsagtige planter*: liden siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, fåre-svingel, almindelig hvene, kryb-hvene, bølget bunke, fløjlsgræs, katteskæg og blåtop.

19/42-2. OMME Å omfatter mose og egebevoksning. Hvor Omme Å danner grænsen mellem Ringkjøbing Amt og Ribe Amt, er ådalen markeret af en nordlig ådalsskrænt. Mose- og engarealer er på strækningen i dag overvejende begrænset til omkring Brande Kommunes vestgrænse. Her ligger mindre vældprægede arealer med hængesæk af tørvemos samt vådbundsarealer, domineret enten af lyse-siv eller mose-bunke. På strækningens østlige del ved vejen fra Blåhøj ligger en lang egebevoksning, jfr. beskrivelsen neden for.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: pil. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, sump-kællingetand, sump-forglemmigej, kær-snerre, kær-tidsel, græsbladet fladstjerne, gåse-potentil, almindelig brunelle, kruset skræppe, nyse-røllike, djævelsbid, kær-svovlrod, blåhat, almindelig hanekro og liden andemad. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, hare-star, eng-rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, mangeblomstret frytle, katteskæg, rørgræs, manna-sødgræs og bredbladet dunhammer.
Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: Hallundbæk, Åstrup Gård.
1983. *Træer- og buske*: pil. *Urter*: dynd-padderok, kær-padderok, lav ranunkel, eng-kabbeleje, almindelig syre, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-dueurt, kær-svovlrod, bukkeblad, eng-forglemmigej, kær-galtetand, vand-mynte, kær-snerre, eng-viol, djævelsbid, vejbred-skeblad og tjærenellike. *Græsagtige planter*: grenet pindsvineknop, enkelt pindsvineknop, lyse-siv, glanskapslet siv, sø-kogleaks, skov-kogleaks, almindelig sumpstrå, almindelig star, næb-star, hare-star, eng-svingel, mose-bunke, hunde-hvene, fløjlsgræs, krybende hestegræs og tagrør.

19/42-3. OMVRÅ KRAT er et næsten 2 km langt, smalt egekrat på nordsiden af Omme Å mellem gårdene Omvrå og Lundager. Bevoksningen er beskrevet som egekrat fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Emsholm (1983, upubl.) samt Degn & Emsholm (1983). I den vestlige del går krattet over i lynghede. Bevoksningen er sammensat af

flere skovpartier. I det østligste parti er der ældre højskov med en græsdækket skovbund. Den vestlige del af bevoksningen, som anvendes til græsning, er lavere. Bundvegetationen domineres i denne del af almindelig kohvede og bølget-bunke eller krybende hestegræs (Emsholm, 1983, upubl.). I 1979 blev der fældet ca. 400 kubikmeter eg i den midterste del, som var domineret af vinter-eg, og som derefter blev inddraget til kreaturgræsning.
Fra perioden 1950-65 foreligger angivelser om fund af almindelig kantarel (Cantharellus cibarius), fliget frynsesvamp (Thelephora terrestris), brunstokket rørhat (Boletus badius), stor gift-skørhat (Russula emetica), stinkende skørhat (Russula foetens) og rødbrun mælkehat (Lactarius rufus). Nogle af disse fund kan være gjort i nåleskoven i krattets vestlige del (Vesterholt, 1991). Yderligere udforskning af krattets svampeflora er ønskelig.

Vegetationstyper: egekrat.

Karakteristik:
Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 8-10/ 14-16 meter
Trækonfiguration: krogede, mangestammede ege/ enkeltstående rette og krogede ege
Underskov: ingen/ tørst/ tørst, røn
Opvækst: bævreasp (røn, hæg)
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ almindelig gedeblad/ krybende hestegræs
Græsning: en mindre del inddraget til græsning

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: skov-elm, stilk-eg, vinter-eg, dun-birk, lind, bævreasp, almindelig røn, brombær, almindelig hæg, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: skov-padderok, ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, art af viol, skovstjerne, almindelig mjødurt, skov-jordbær, krat-fladbælg, glat dueurt, stinkende storkenæb, vild kørvel, hanekro, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, skov-star, almindelig rapgræs, draphavre, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Svampe:
1989. Arachnopeziza aurata, Lachnum niveum, Tapesia fusca, ege-bævresvamp (Exidia truncata), sveden sodporesvamp (Bjerkandera adusta), Byssocorticium atrovirens, Byssomerulius corium, Gloecystidiellum porosum, stiv ruslædersvamp (Hymenochaete rubiginosa), tobaksbrun ruslædersvamp (Hymenochaete tabacina), Hyphoderma puberum, Hyphoderma setigerum, laksefarvet voksskind (Hyphoderma roseocremeum), Peniophora incarnata, ege-voksskind (Peniophora quercina), Peniophora violaceolivida, Phanerochaete velutina, skorpe-ildporesvamp (Phellinus ferreus), blomme-ildporesvamp (Phellinus tuberculosus), østershat (Pleurotus ostreatus), vinter-stilkporesvamp (Polyporus brumalis), naftalinhinde (Radulomyces confluens), hvid tandsvamp (Schizopora paradoxa), håret lædersvamp (Stereum hirsutum), rynket lædersvamp (Stereum rugosum), læderporesvamp (Trametes ochracea), barksprænger (Vuilleminia comedens), almindelig læderskål (Merismodes anomalus), kliddet epaulethat (Panellus stipticus), almindelig bruskbold (Scleroderma citrinum), falmende bægertrådkølle (Arcyria incarnata) og trådkugle (Trichia favoginea sl.) (Vesterholt, 1989).

1950-1965. Almindelig kantarel (Cantharellus cibarius), fliget frynsesvamp (Thelephora terrestris), brunstokket rørhat (Boletus badius), stor gift-skørhat (Russula emetica), stinkende skørhat (Russula foetens) og rødbrun mælkehat (Lactarius rufus).

19/42-4. OMVRÅ NORDVEST. Belligende ud til landevejen mellem Brande og Sdr. Omme ligger et mindre kær, der udgør en del af en græsningsparcel. Afgrænset af et birkekrat består den sydøstlige del af et artsfattigt blåtopkær med opvækst af birk. Den øvrige kærvegetation er mere artsrig og varieret.

Højere planter: kær
1983. *Træer og buske*: mose-pors, stilk-eg, dun-birk, almindelig røn og hvid-gran. Dværgbuske: *hedelyng*, klokkelyng og revling. *Urter*: almindelig syre, græsbladet fladstjerne, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-svovlrod, kær-tidsel, nyse-røllike og liden andemad. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, lyse-siv, tråd-siv, grå star, almindelig star, næb-star,, rød svingel, fløjlsgræs, hunde-hvene, kryb-hvene, eng-rapgræs, manna-sødgræs og blåtop.

19/42-5. OMVRÅ NORD. Direkte syd for Gl. Blåhøj ligger et mindre naturområde med hede og mose. Det meste af hedearealet har en overdrevsagtig karakter med dominans af bølget bunke og der forekommer kun enkelte tilbageværende lyngplanter. I den sydlige del er der et blåtop-kær.

Vegetationstyper: hede, kær

Højere planter: hede
1983. Dværgbuske: hedelyng, tyttebær. Urter: tormentil, lyng-snerre, håret høgeurt og almindelig røllike. Græsagtige planter: børste-siv mangeblomstret frytle, almindelig star, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, tandbælg, fløjlsgræs, eng-rapgræs og almindelig hvene.

Højere planter: kær, hedemose
1983. Dværbuske: hedelyng, klokkelyng og mose-bølle. Urter: rødknæ, tormentil, djævelsbid. Græsagtige planter: lyse-siv, mangeblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, rød svingel, katteskæg, fjøjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene og blåtop.

Lokalitetskoder:

Lundager		
ves t	++ V III s	
øst	++ S V II s	
Omme Å		
mose	++ V II s	
Omvrå Krat	++ S II r	
Omvrå Nordvet		++ V II s
Omvrå Nord	++ V-H III s	

Botanisk vurdering:
Omvrå Krat:
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og skov-jordbær.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272, 273, 275, 422

19/43 FILSKOV/RINGKJØBING AMT

19/43-1. FILSKOV HØJ, VEST. Umiddelbart vest for det gamle banelegeme ved kommunegrænsen ligger en hede, som mod syd afløses af et gammelt brunkulsleje med søer. Hedevegetationen domineres af bølget bunke og blåtop. Der er udviklet et naturligt dyre- og planteliv i søerne, som blandt andet omgives af mindre nålebeplantninger og naturlige bevoksninger med birk. I søerne forekommer vandplanter som vandpest, vandaks med flere.

Vegetationstyper: sø, hede.

Højere planter: hede
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, bævreasp, art af pil og art af birk. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, tyttebær, mose-bølle og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, majblomst, blå-klokke, almindelig røllike, lancet vejbred og hvid okseøje. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/43-2. FILSKOV HØJ, ØST. Området nordøst for Filskov Høj er opstået ved brundkulsgravning og omfatter i dag en række søer. Vegetationen i søerne er sparsomt udviklet, ligesom der er en artsfattig vegetation på de omkringliggende arealer. I nogle af søerne findes bevoksninger med liden siv.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: dun-birk, rød-el, hvid-gran, almindelig hyld og art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng og revling. *Urter*: kær-ranunkel, lav ranunkel, eng-viol, almindelig syre, kær-snerre, vandnavle, vand-ærenpris, fliget brøndsel og vejbred-skeblad. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv, almindelig star, næb-star, bølget bunke,

manna-sødgræs, krybende hestegræs, almindelig hvene, kryb-hvene og blåtop.

Mosser: 1983. Sod tørvemos (Sphagnum papillosum).

19/43-3. HALLUNDBÆK. På den smalle ådalsstrækning fra Hallundbæks tilløb til Omme Å og opstrøms til Hallundbæk ligger mosearealer, som i dag er adskilt i to hovedområder. Ovenfor den nordlige ådalsskrænt, ud for Blåhøj, ligger en gammel granbeplantning, som mod nord afløses af et kuperet hedeterræn. På den vestlige delstrækning domineres mosevegetationen langs Hallundbæk enten af et højtvoksende, artsrigt urtesamfund, eller af tagrør eller blåtop, som omgiver områder med hedelyng, hvor der f.eks. har været gravet tørv. Den østlige delstrækning indeholder ud for gården Søndergård nogle værdifulde mosearealer, som tidligere har været græsset. Af den artsrige vegetation er der blandt andet store bestande af kragefod, vandnavle, benbræk, tue-kæruld og starerne: grå star, stjerne-star og almindelig star. Fra lokaliteten kendes endvidere dynd-star. Desuden kan nævnes forekomsten af kær-svovlrod og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, overgangsfattigkær, rød-el krat, 'lyngmose'.

Højere planter: fattigkær, nordøst Damgård
1983. Træer og buske: art af pil og mose-pors. Dværgbuske: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, rosmarinlyng, tranebær og revling. Urter: tormentil, benbræk, Græsagtige planter: smalbladet kæruld, tue-kæruld, næb-star, stjerne-star, bølget bunke, hunde-hvene, tagrør og blåtop. Endvidere tørvemos.

Højere planter: hede, nordøst Damgård.
1983. *Træer og buske*: hvid-gran, pil og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, bølget bunke og blåtop. Desuden art af tørvemos.

Højere planter: kær, Hallundbæk, Præstbjerg sydvest
1983. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: art af baldrian, djævelsbid, kær-dueurt, almindelig fredløs, kær-galtetand, kragefod, sump-kællingetand, vand-mynte, almindelig mjødurt, kær-padderok, nyse-røllike, kær-snerre, kær-svovlrod, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil og eng-viol. *Græsagtige planter*: almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, krybende hestegræs, eng-rørhvene, rørgræs, eng-svingel og tagrør.

Højere planter: kær, Hallundbæk, Søndergård syd
1983. *Træer og buske*: mose-pors og art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, bukkeblad, kær-tidsel, benbræk, kær-svovlrod og nyse-røllike. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, dynd-star. fløjlsgræs, almindelig hvene, hunde-hvene og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:
1983. Flydende tørvemos (Sphagnum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

Højere planter: Hallundbæk, Nørgården syd.
1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, mose-pors, rød-el, birk og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og revling. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, trævlekrone, rundbladet soldug, almindelig syre, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, vandnavle, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, eng-kabbeleje, nyse-røllike, ager-mynte, gederams, lyng-snerre, prikbladet perikon, blæresmælde og almindelig hanekro. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, dynd-star, pille-star, rød svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, manna-sødgræs, grenet pindsvineknop og vejbred- skeblad.

19/43-4. HALLUNDBÆKGÅRD. Øst for gården ligger en sø, der er opstået ved tørvegravning under 2. verdenskrig. I forbindelse med tørvegravning under 1. verdenskrig er vådområdet formindsket til dets nuværende areal på ca. 2,5 ha. Øst for søen er der pilekrat, og op til dette krat forekommer en bevoksning af bredbladet dunhammer i søen.

19/43-5. HAMBORG er et varieret naturområde syd for Blåhøj, der omfatter naturtyper som hede, hedekær og søer. Kærvegetationen domineres af blåtop og mose-pors. Hedevegetationen domineres af bølget bunke med indslag af enkelte hedelyng med mere. Søerne er opstået ved tørvegravning.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær, fattigkær, sø.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: contorta-fyr, mose-pors, stilk-eg, dun-birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, tranebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, almindelig gyldenris og bukkeblad. *Græsagtige planter*: børste-siv, mangeblomstret frytle, lyse-siv, almindelig sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, hvid næbfrø, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, pille-star, sand-star, tråd-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, tandbælg, katteskæg og blåtop.

Mosser:
1983. Flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Laver:
1983. Hede-rensdyrlav (Cladonia portentosa).

19/43-6. OMME Å, DAMBORG. Nord for Omme Å, øst for Damgård ligger en mose. Vegetationen varierer som følge af varierende fugtighedsforhold samt tidligere tørveindvinding.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og revling. *Urter*: liden ulvefod, rundbladet soldug, tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, kær-tidsel, ager-mynte, kær-ranunkel, vejbred-skeblad og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, fløjlsgræs, blåtop og bredbladet dunhammer.

19/43-7. VILDKÆR er en mose, der ligger op til amtsgrænsen mellem Ringkjøbing Amt og Ribe Amt. Vegetationen domineres på delområder enten af blåtop og birkebevoksninger eller klokkelyng.

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, birkekrat.

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, tråd-siv, glanskapslet siv, smalbladet kæruld, tue-kæruld, mangeblomstret frytle, almindelig star, grå star, almindelig hvene, hunde-hvene, fløjlsgræs og blåtop.

19/43-8. ØGENLUND, VEST. Sydvest for Trekroner ligger et mindre vådområde. En del af området er bevokset med birkekrat, medens den åbne vegetation domineres af blåtop, som i den mest indtakte del af området danner høje tuer. Der har været gravet tørv på området.

Vegetationstyper: fattigkær

Højere planter:
1983. *Træer og buske*: art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: lyng-snerre, tormentil. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, pille-star og blåtop.

19/43-9. ØGELUND, ØST. Sydøst for Trekroner nærmest Øgenlund ligger en mose. Den sydlige del af området består dels af pilekrat, dels af blåtop-kær. På den nordlige del af området var dyrkningen i 1983 ophørt og der var genindvandret en karakteristisk og varieret vådbundsvegetation.

Vegetationstyper: pilekrat, kær

Højere planter: blåtop-kær
1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng. *Urter*: kragefod, tormentil, lyng-snerre, kær-snerre og kær-tidsel. *Græsagtige*

planter: mangeblomstret frytle, lyse-siv, almindelig star, fløjlsgræs og blåtop.

Højere planter: tidligere græsset eng
1983. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: græsbladet fladstjerne, kær-galtetand, sump-kællingetand, art af padderok, lav ranunkel, almindelig røllike, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grå star, hare-star. blåtop, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hundegræs, hunde-hvene, almindelig kvik,

Højere planter: tidligere dyrket vådområde
1983. *Træer og buske*: art af pil, rød-el. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: almindelig brunelle, høst-borst, eng-forglemmigej, følfod, hvid-kløver, kær-ranunkel, lav ranunkel, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel og trævlekrone. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, lyse-siv, næb-star, blåtop, fløjlsgræs, vellugtende gulaks og tagrør.

IKKE LOKALISERET. Hedearealer nord for Filskov er angivet som voksested for bredbægret ensian og stivtoppet rørhvene.

Lokalitetskoder:

Filskov	
vest	++ H K II r
øst	++ K IV r
Hallundbæk	
Damgård	++ V-S II r
Præstbjerg	++ V-S III s
Søndergård	++ V I s
Nørgården	++ V II s
Hallundbækgård	++ S-V III s
Vildkær	++ V II r
Øgenlund Vest	++ V III r
Øgenlund Øst	++ V III s

Botanisk vurdering:
Hallundbæk, Damgård nord:
2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Hallundbæk, Søndergård syd:
Lokaliteten er vurderet som en I-biotop på grund af mere en 20-biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: dynd-star.

Hamborg:
2. Sjældnere planter: hvid næbfrø og rosmarinlyng.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris og guldblomme.

Kilder: 273